

H. P. 1401. a.

H. P. 1401. a.

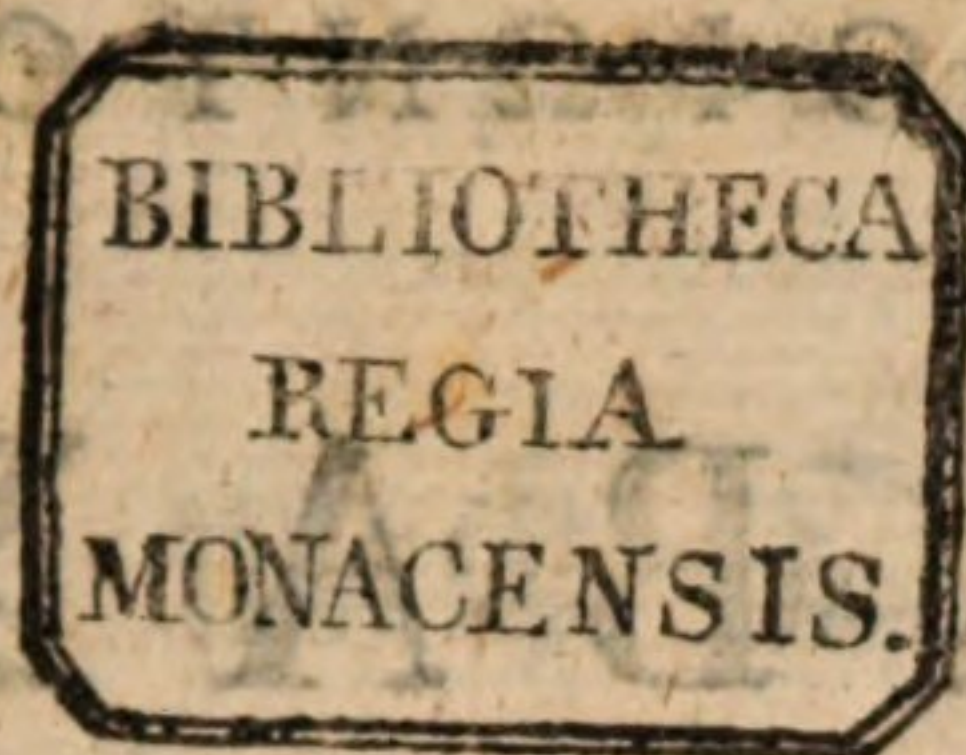
80 A. gr. b. 3423

Xenophon

~~A. gr.~~

~~2326~~

Aut. Fr. Vet. 65. p. 285.

L. 2

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΑΝΑΒΑΣΙΣ

DE

EXPEDITIONE CYRI MINORIS

CURAVIT

F. H. BOTHE.

.....

LIPSIÆ,

APUD J. C. HINRICHS.

1804.

X e n o p h o n s

Feldzug nach Oberasien

g r i e c h i s c h

und mit einem

griechischdeutschen Wortregister

versehen

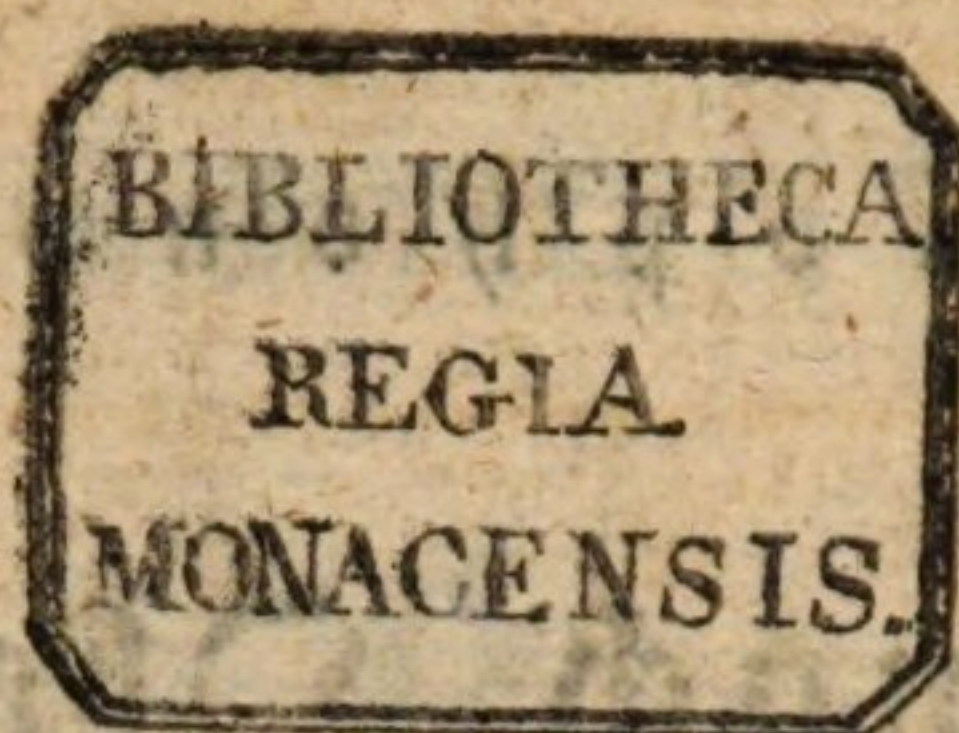
von

J. H. B o t h e.

L e i p z i g,

bei Johann Conrad Hinrichs.

1 8 0 4.

W o r r e d e.

Xenophons Feldzug der Griechen unter Kyrus dem Jüngeren verdient sicherlich, vor manchen anderen Schriften Xenophons, eine fleißige Lesung in den Schulen. Bei der großen Mannichfaltigkeit, und Wichtigkeit, seines Inhaltes, empfiehlt sich dieß Werk durch den einfachsten historischen Stil, und durch glückliche und anmuthige Darstellung. In dem letzten Punkt übertrifft es Xenophons Hellenika, so wie (meiner Meinung nach) durch Vermeidung langer Räsonnements, und sichtbar moralischer oder politischer Beziehungen, sowohl die Kyrropädie als die sokratischen Denkwürdigkeiten.

Barum man gleichwohl dieß Werk bisher so wenig in öffentlichen Lehranstalten las, zu bestimmen, möchte schwer sein. Vielleicht weil andere Werke Xenophons früher für dieselben

bearbeitet wurden. Die künftige Lesung der Anabasis in Schulen zu befördern und zu erleichtern, ist die Absicht dieser Ausgabe, die Zeunens Text und Wortregister, (ienem hin und wieder verbessert, (*) dieses vermehrt und durchaus zweckmäßig verkürzt) liefert, und zugleich, nach Art der Thiemischen Kyropädie, durch häufige und in diesem Werke sich von selbst anbietende Abschnitte im Text, die Aufmerksamkeit junger Leser öfter erregt, als befriediget. Noten dem Texte beizufügen, verbot der Plan einer Schulausgabe. Einiges dahin Gehörige ist in das Register zusammengedrängt; und vieles Andere wird der geschickte Lehrer hinzufügen, und ergänzen.

Sollte diese Arbeit Beifall finden, so liefere ich vielleicht bald eine Chrestomathia Xenophontea, ebenso bearbeitet.

Berlin.

Der Herausgeber.

(*) z. B. II, 3, 22 (nach Zeune); III, 2, 24 (nach Morus); III, 4, 21; V, 4, 26; VII, 2, 3, u. s. w.

Xenophons Feldzug nach Oberasien.

Erstes Buch.

Erstes Kapitel.

Darius Nothus stirbt. Cyrus, seines jüngern Sohnes, Gefahr und Rettung.

Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο, πρεσβύτερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κῦρος. ἐπεὶ δὲ ἡσθένει Δαρεῖος καὶ ὑπώπτει τελευτῇ τοῦ βίου, ἐβούλετο οἱ τῶ παῖδε ἀμφοτέρω παρεῖναι. ὁ μὲν οὖν πρεσβύτερος παρὼν ἐτύγχανε. Κῦρον ² δὲ μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἧς αὐτὸν σατράπην ἐποίησε, καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων, ὅσοι εἰς Καστωλοῦ πεδίον ἀθροίζονται. ἀναβαίνει οὖν ὁ Κῦρος λαβὰν Τισσαφέρην ὡς φίλον, καὶ τῶν ἑλλήνων δὲ ἔχων ὀπλίτας ἀνέβη τριακοσίους, ἀρχόντα δὲ αὐτῶν Ξενίαν Παρξάσιον. Ἐπειδὴ δὲ ἐτελευτήσῃ Δαρεῖος, καὶ κατέστη εἰς ³ τὴν βασιλείαν Ἀρταξέρξης, Τισσαφέρης διαβάλλει τὸν Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ. ὁ δὲ πείθεται τε καὶ συλλαμβάνει Κῦρον, ὡς ἀποκτενῶν. ἡ δὲ μήτηρ ἐξαίτησά μιν αὐτὸν, ἀποπέμπει πόλιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν.

Cyrus erwirbt sich die Liebe der Perser, um sich der Oberherrschaft seines Bruders zu entziehen. Die unter ihm stehenden übt er in den Waffen.

Ὁ δ' ὡς ἀπῆλθε κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθεὶς, ⁴ βουλευέται ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ,

ἀλλ', ἣν δύνηται, βασιλεύσει ἀντ' ἐκείνου. Παρύ-
 σατις μὲν δὴ ἡ μήτηρ ὑπῆρχε τῷ Κύρῳ, Φιλοῦσα
 αὐτὸν μᾶλλον, ἢ τὸν βασιλεύοντα Ἀρταξέρξη. **5**
 Ὅστις δ' ἀφικνεῖτο τῶν παρὰ βασιλέως πρὸς αὐτὸν,
 πάντας οὕτω διατιθεῖς ἀνεπέμπετο, ὥς θ' ἐαυτῷ
 μᾶλλον φίλους εἶναι ἢ βασιλεῖ· καὶ τῶν παρ'
 ἐαυτῷ δὲ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο, ὥς πολεμεῖν τε
 ἱκανοὶ εἴησαν, καὶ εὐνοϊκῶς ἔχοιεν αὐτῷ.

Er wirbt heimlich und schlau griechische Heere in verschiede-
 nen Gegenden. Alle ionische Städte fallen von Tissaphernes
 zu ihm ab, außer Milet. Dieß belagert er unter einem
 scheinbaren Vorwande.

- 6** Τὴν δὲ ἑλληνικὴν δύναμιν ἡθροίζεν, ὥς μά-
 λιστα ἐδύνατο ἐπικρυπτόμενος, ὅπως ὅτι ἀπαρ-
 σκευαστότατον λάβοι βασιλέα. ὧδε οὖν ἐποιεῖτο
 τὴν συλλογὴν· ὅποσας εἶχε φυλακὰς ἐν ταῖς πό-
 λεσι, παρήγγειλε τοῖς φρουράρχοις ἐκάστοις λαμ-
 βάνειν ἄνδρας Πελοποννησίους ὅτι πλείστους καὶ
 βελτίστους, ὥς ἐπιβουλεύοντος Τισσαφέρνης ταῖς
 πόλεσι. καὶ γὰρ ἦσαν αἱ ἰωνικαὶ πόλεις Τισσα-
 φέρνης, τὸ ἀρχαῖον ἐκ βασιλέως δεδομένα· τότε
 δ' ἀπέστησαν πρὸς Κύρον πάσαι, πλὴν Μιλήτου.
- 7** Ἐν Μιλήτῳ δ' ὁ Τισσαφέρνης προαισθόμενος τὰ
 αὐτὰ ταῦτα βουλευομένους, ἀποστῆναι πρὸς Κύρον,
 τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δ' ἐξέβαλεν. ὁ δὲ Κύρος
 ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας, συλλέξας στράτευμα,
 ἐπολιόρκει Μίλητον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θά-
 λατταν, καὶ ἐπειρᾶτο κατὰγειν τοὺς ἐκπεπτωκό-
 τας. αὕτη οὖν ἄλλη πρόφασις ἦν αὐτῷ τοῦ
- 8** ἡθροίζειν στράτευμα. Πρὸς δὲ βασιλέα πέμπων,
 ἡξίου, ἀδελφὸς ὢν αὐτοῦ, δοθῆναι οἱ ταύτας τὰς
 πόλεις μᾶλλον, ἢ Τισσαφέρνην ἄρχειν αὐτῶν·
 καὶ ἡ μήτηρ συνέπραττεν αὐτῷ ταῦτα· ὥστε

Βασιλεὺς τῆς μὲν πρὸς ἑαυτὸν ἐπιβουλῆς οὐκ ἠσθάνετο, Τισσαφέρνει δὲ ἐνόμιζε πολεμοῦντα αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα διαπαντός, ὥστε οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν πολεμοῦντων· καὶ γὰρ ὁ Κῦρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ ἐκ τῶν πόλεων, ὧν ὁ Τισσαφέρνης ἐτύγχανεν ἔχων.

Die griechischen Heere des Kyrus im thrakischen Chersones, in Thessalien und in andern Ländern, unter griechischen Anführern.

Ἄλλο δὲ στρατεύμα συνελέγετο αὐτῷ ἐν Χερρόνησῳ τῆς καταντιπέρας Ἀβύδου, τοίνδε τὸν τρόπον. 9
Κλέαρχος ἦν Λακεδαιμόνιος Φυγᾶς· τούτῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος, ἠγάσθη τε αὐτὸν, καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικοὺς. ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον, στρατεύμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων, καὶ ἐπολέμει, ἐκ Χερρόνησου ὁρμώμενος, τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι, καὶ ὠφέλει τοὺς Ἕλληνας· ὥστε καὶ χρήματα συνεβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφὴν τῶν στρατιωτῶν αἱ Ἑλλησποντικαὶ πόλεις ἐκούσαι. τοῦτο δ' αὖ οὕτω τρεφόμενον ἐλάμβανεν αὐτῷ τὸ στρατεύμα. 10
Ἀρίστιππος δὲ ὁ Θετταλὸς ἐτύγχανε ξένος ὢν αὐτῷ, καὶ πιεζόμενος ὑπὸ τῶν οἰκοὶ ἀντιστασιωτῶν ἔρχεται πρὸς τὸν Κῦρον, καὶ αἰτεῖται αὐτὸν εἰς δισχιλίους ξένους καὶ τριῶν μηνῶν μισθόν, ὥς οὕτω περιγενόμενος ἀντῶν ἀντιστασιωτῶν. ὁ δὲ Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ εἰς τετρακισχιλίους καὶ ἑξ μηνῶν μισθόν· καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ πρόσθεν καταλύσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας, πρὶν ἂν αὐτῷ συμβουλευσῇται. οὕτω δέ αὖ τὸ ἐν Θετταλίᾳ ἐλάμβανεν αὐτῷ τρεφόμενον στρατεύμα. 11
Πρόξενον δὲ τὸν Βοιωτίον, Φίλον ὄντα αὐτῷ, ἐκέλευσε λαβόντα ἄνδρας ὅτι πλείστους παραγενέσθαι, ὥς

ἐπὶ Πεισίδας βουλόμενος στρατεύεσθαι, ὥς πράγματα παρεχόντων Πεισιδῶν τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ. Σοφαίνετον δὲ τὸν Στυμφάλιον, καὶ Σωκράτην τὸν Ἀχαιοῦ, ξένους ὄντας καὶ τούτους, ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἐλθεῖν ὅτι πλείστους, ὥς πολεμήσων Τισσαφέρνει σὺν τοῖς Φυγάσι τῶν Μιλησίων. καὶ ἐποίουν οὕτως οὗτοι.

Zweites Kapitel.

Kyros wendet einen Feldzug gegen die Peisider vor. Seiner persischen und griechischen Truppen Zahl und Anführer. Alle sammeln sich in und bei Sardes in Lydien.

- Ε**πεὶ δὲ ἐδόκει αὐτῷ ἤδη πορεύεσθαι ἄνω, τὴν μὲν πρόφασιν ἐποιεῖτο, ὥς Πεισίδας βουλόμενος ἐκβαλεῖν παντάπασιν ἐκ τῆς χώρας καὶ ἀθροίζει ὥς ἐπὶ τούτους τό τε βαρβαρικὸν καὶ τὸ ἑλληνικὸν ἐνταῦθα στρατεύμα· καὶ παραγγέλλει τῷ τε Κλεάρχῳ λαβόντι ἥκειν ὅσον ἦν αὐτῷ στρατεύμα· καὶ τῷ Ἀριστίππῳ συναλλαγέντι πρὸς τοὺς οἴκοι, ἀποπέμψαι πρὸς ἑαυτὸν ὃ εἶχε στρατεύμα· καὶ Ξενίᾳ τῷ Ἀρκάδι, ὃς αὐτῷ προειστήκει τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἥκειν παρηγγεῖλε λαβόντας τοὺς ἄνδρας, πλὴν ὅποσοι ἱκανοὶ εἴησαν τὰς ἀκροπόλεις φυλάττειν.
- 2** Ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς Μίλητον πολιορκούντας, καὶ τοὺς Φυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ στρατεῖεσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ καλῶς καταπράξειεν ἐφ' ᾧ ἐστρατεύετο, μὴ πρόσθεν παύσασθαι, πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἴκαδε. οἱ δὲ ἠδέως ἐπείθοντο· (ἐπίστευον γὰρ αὐτῷ) καὶ λαβόντες τὰ ὅπλα, προσήεσαν
- 3** εἰς Σάρδεϊς. Ξενίας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῶν πόλεων λαβὼν, παρεγένετο εἰς Σάρδεϊς, ὀπλίτας εἰς τετρακισχιλίους· Πρόξενος δὲ παρῆν ἔχων ὀπλίτας μὲν

εἰς πεντακοσίους καὶ χιλίους, γυμνήτας δὲ πεντακοσίους. Σοφάινετος δὲ ὁ Στυμφάλιος, ὀπλίτας ἔχων χιλίους. Σωκράτης δὲ ὁ Ἀχαιοὺς, ὀπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους. Πασίων δὲ ὁ Μεγαρεὺς εἰς ἑπτακοσίους ἔχων ἄνδρας παρεγένετο. ἦν δὲ καὶ οὗτος καὶ ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατευομένων.

Tissaphernes reist schnell zu Artaxerres, und benachrichtigt ihn von Kyrus bedenklichem Feldzuge. Artaxerres rüstet sich auch.

Οὗτοι μὲν εἰς Σάρδεῖς αὐτῷ ἀφίκοντο. Τισσα- 4
Φέρνης δὲ κατανοήσας ταῦτα, καὶ μείζονα ἡγησά-
μενος εἶναι ἢ ὡς ἐπὶ Πεισίδας τὴν παρασκευὴν, πο-
ρεύεται ὡς βασιλέα, ἢ ἐδύνατο τάχιστα, ἱππέας
ἔχων ὡς πεντακοσίους. Καὶ βασιλεὺς μὲν δὴ ἐπεὶ 5
ἤκουσε παρὰ Τισσαφέρνους τὸν Κύρου στόλον,
ἀντιπαρασκευάζετο.

Kyrus bricht von Sardes auf, und marschirt durch Lydien und Phrygien. Kyrus und Artaxerres Residenzen zu Kelanda in Phrygien, am Mäander und Marsyas. Tadel von dem letzten Fluß.

Κύρος δὲ ἔχων, οὓς εἶπον, ὥρματο ἀπὸ Σάρ-
δεων, καὶ ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυδίας σταθμούς τρεῖς,
παρασάγγας εἴκοσι καὶ δύο, ἐπὶ τὸν Μαίανδρον
ποταμὸν. τούτου τὸ εὖρος δύο πλέθρα. γέφυρα
δὲ ἐπὶ τὴν ἐξευγμένην πλοίοις ἑπτά. Τούτον διαβάς 6
ἐξελαύνει διὰ Φρυγίας σταθμὸν ἕνα, παρασάγγας
ὀκτώ, εἰς Κολοσσάς, πόλιν οἰκουμένην, εὐδαίμονα
καὶ μεγάλην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας ἑπτά. καὶ ἦκει
Μένων, ὁ Θετταλὸς, ἔχων ὀπλίτας χιλίους, καὶ πελ-
τατὰς πεντακοσίους, Δόλοπας καὶ Αἰνιᾶνας καὶ
Ὀλυνθίους. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς τρεῖς, πα- 7
ρασάγγας εἴκοσι, εἰς Κελαινάς, τῆς Φρυγίας πόλιν

οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαιμονα. ἐνταῦθα Κύρω
 Βασιλεία ἦν, καὶ παραδείσος μέγας. ἀγρίων θηρίων
 πλήρης, ἃ ἐκεῖνος ἐθήρευν ἀπὸ ἵππου, ὅποτε γυμνά-
 σαι βούλοιτο ἑαυτὸν τε καὶ τοὺς ἵππους. διὰ μέτου
 δὲ τοῦ παραδείσου ῥεῖ ὁ Μαίαι δρος ποταμός. αἱ δὲ
 πηγαὶ αὐτοῦ εἰσιν ἐκ τῶν βασιλείων. ῥεῖ δὲ καὶ
 8 διὰ τῆς Κελαινῶν πόλεως. Ἔστι δὲ καὶ μεγάλου
 βασιλέως Βασίλεια ἐν Κελαιναῖς ἐρυμνᾷ, ἐπὶ ταῖς
 πηγαῖς τοῦ Μαρσίου ποταμοῦ, ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει.
 ῥεῖ δὲ καὶ οὗτος διὰ τῆς πόλεως, καὶ ἐμβάλλει εἰς
 τὸν Μαίανδρον. τοῦ δὲ Μαρσίου τὸ εὖρος εἴκοσι καὶ
 πέντε ποδῶν. ἐνταῦθα λέγεται Ἀπόλλων ἐκδεῖραι
 Μαρσύαν, νικήσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας, καὶ τὸ
 δῆρμα κρεμάσαι ἐν τῷ ἄντρῳ, ὅθεν αἱ πηγαί. διὰ
 9 δὲ τούτο ὁ ποταμός καλεῖται Μαρσύας. ἐνταῦθα
 Ξέρξης, ὅτε ἐκ τῆς ἐλλάδος ἠττηθεὶς τῇ μάχῃ
 ἀπεχώρει, λέγεται οἰκοδομῆσαι ταῦτά τε τὰ βα-
 σίλεια, καὶ τὴν Κελαινῶν ἀκρόπολιν.

Klearchos, der lakedämonische Flüchtling, stößt hier mit
 Mannschaft zu Kyrus. Dieser mustert nun das ganze Heer.
 Zahl desselben, nachmalig angegeben. Kyrus marschirt weiter
 durch Mysien, und hält die Soldaten ungern mit Versprechun-
 gen hin.

ἐνταῦθα ἔμεινε Κύρος ἡμέρας τριάκοντα.
 καὶ ἦκε Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος Φυγᾶς, ἔχων
 ὀπλίτας χιλίους, καὶ πελταστὰς Φρᾶκας ὀκτακο-
 σίους, καὶ τοξότας Κρητὰς διακοσίους. ἅμα δὲ καὶ
 Σωτίας παρῆν ὁ Συρακούσιος, ἔχων ὀπλίτας τριακο-
 σίους καὶ Σοφάνετος ὁ Ἀρκάς, ἔχων ὀπλίτας
 χιλίους. ἐνταῦθα Κύρος ἐξέτασεν καὶ ἀριθμὸν τῶν
 ἐλλήνων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐγένοντο
 οἱ σύμπαντες, ὀπλίται μὲν μύριοι καὶ χίλιοι, πελ-
 10 τασταὶ δὲ ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους. ἐντεῦθεν ἐξελαύ-

νει σταθμούς δύο, παρασάγγας δέκα, εἰς Πέλτας, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς· ἐν αἷς Ξενίας ὁ Ἀρκάς τὰ Λύκαια ἔθυσε, καὶ ἀγῶνα ἔθηκε· τὰ δὲ ἄθλα ἦσαν στλεγγίδες χρυσαῖ· ἔθεύρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κύρος. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο, παρασάγγας δώδεκα, εἰς Κεραιῶν ἀγοράν, πόλιν οἰκουμένην, ἐσχάτην ἐν τῇ Μυσίᾳ χώρα. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς τρεῖς, παρα- 11
σάγγας τριάκοντα, εἰς Καῦστρου πεδῖον πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας πέντε· καὶ τοῖς στρατιώταις ὠφείλετο μισθὸς πλέον ἢ τριῶν μηνῶν· καὶ πολλάκις ἰόντες ἐπὶ ταῖς θύραις ἀπῆτουν· ὁ δὲ ἐλπίδας λέγων διῆγε· καὶ δῆλος ἦν ἀνιώμενος· οὐ γὰρ ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπον, ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι.

Εὐνὰ, die kilikische Königin, kommt zu Kyrus, und bringt ihm Geld. Die Midasquelle bei der Stadt Thymbriion. Musterung des Heers vor der Königin, besonders der Griechen.

ἐνταῦθα ἀφικνεῖται ἐπύαξα ἡ Συεννέσιος γυνὴ τοῦ 12
Κιλίκων βασιλέως παρὰ Κύρον, καὶ ἐλέγετο Κύρῳ δοῦναι χεῖματα πολλά. τῇ οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κύρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν. εἶχε δὲ ἡ Κίλισσα καὶ Φύλακας περὶ αὐτὴν Κίλικας καὶ Ἀσπενδίους. ἐλέγετο δὲ Κύρον καὶ συγγενέσθαι τῇ Κιλίσσῃ. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο, πα- 13
ρασάγγας δέκα, εἰς Θύμβριον πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθα ἦν παρὰ τὴν ὁδὸν κρήνη ἡ Μίδου καλουμένη τοῦ Φρυγῶν βασιλέως, ἐφ' ἣ λέγεται Μίδας τὸν Σάτυρον θηρεῦσαι, οἶνω κεράσας αὐτήν. ἐντεῦθεν 14
ἐξελαύνει σταθμούς δύο, παρασάγγας δέκα, εἰς Τυριαῖον πόλιν οἰκουμένην· ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας

- τρεῖς. καὶ λέγεται δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρου,
 ἐπιδείξαι τὸ στρατεύμα ἐαυτῇ. βουλόμενος οὖν
 ἐπιδείξαι, ἐξέτασιν ποιῆται ἐν τῷ πεδίῳ ἰτῶν ἑλ-
 15 λήνων καὶ τῶν βαρβάρων. Ἐκέλευσε δὲ τοὺς ἑλ-
 ληνας, ὡς νόμος αὐτοῖς, εἰς μάχην οὕτω ταχθῆναι
 καὶ πτῆναι, συντάξαι δὲ ἕκαστον τοὺς ἐαυτοῦ.
 ἐτάχθησαν οὖν ἐπὶ τεττάρων· εἶχε δὲ τὸ μὲν
 δεξιὸν Μένων καὶ οἱ σὺν αὐτῷ· τὸ δευτέρῳ,
 Κλέαρχος καὶ οἱ ἐκείνου· τὸ δὲ μέσον οἱ ἄλλοι
 16 στρατηγοί. Ἐθεώρει οὖν ὁ Κύρος πρῶτον μὲν τοὺς
 βαρβάρους· οἱ δὲ παρήλαυνον τεταγμένοι κατ'
 ἵλας καὶ κατὰ τάξεις· εἶτα δὲ τοὺς ἑλληνας,
 παρελαύνων ἐφ' ἄρματος, καὶ ἡ Κίλισσα ἐφ' ἄρμα-
 μάξης. εἶχον δὲ πάντες κράνη χαλκᾶ, καὶ χιτῶ-
 νας Φοινίκους, καὶ κνημίδας, καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκκε-
 17 καθαυμένας. Ἐπεὶ δὲ πάντας παρήλασε, στήσας
 τὸ ἄρμα πρὸ τῆς Φάλαγγος, πέμψας Πίγρητα
 τὸν ἑρμηνέα παρὰ τοὺς στρατηγοὺς τῶν ἑλλήνων,
 ἐκέλευσε προβαλίσθαι τὰ ὅπλα καὶ ἐπιχωρῆσαι
 ὅλην τὴν Φάλαγγα. οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον τοῖς
 στρατιώταις· καὶ ἐπεὶ ἐσάλπιγξε, προβαλλόμενοι
 τὰ ὅπλα ἐπήεσαν. Ἐκ δὲ τούτου θάπτον προϊόντων
 σὺν κραυγῇ, ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου δρόμος ἐγένετο
 18 τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὰς σκηνάς. Τῶν δὲ βαρβάρων
 φόβος πολλοῖς τε καὶ ἄλλοις, καὶ ἡ τε Κίλισσα
 ἐφυγεν ἐκ τῆς ἀρμαμάξης, καὶ οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς
 καταλιπόντες τὰ ὄνια ἐφευγον· οἱ δὲ ἑλληνες
 σὺν γέλῳτι ἐπὶ τὰς σκηνάς ἦλθον. ἡ δὲ Κίλισσα,
 ἰδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ στρα-
 τεύματος, ἐθαύμαζε· Κύρος δὲ ἤσθη, τὸν ἐκ τῶν
 ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόβον ἰδών.

Kyrus marschirt weiter durch Phrygien, Lykaonien und Kappadocien. Hier tödtet er einige angesehene Perser.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς τρεῖς, παρασάγγας 19
εἴκοσιν, εἰς Ἰκίνιον τῆς Φρυγίας πόλιν ἐσχάτην.
ἐνταῦθα ἔμεινε τρεῖς ἡμέρας. Ἐντεῦθεν διελαύνει
διὰ τῆς Λυκαονίας σταθμούς πέντε, παρασάγγας
τριάκοντα. ταυτην τὴν χώραν ἐπέτρεψε διαρπάσαι
τοῖς Ἕλλησιν, ὡς πολεμίαν οὖσαν. Ἐντεῦθεν ὁ 20
Κῦρος τὴν Κίλισσαν εἰς Κιλικίαν ἀποπέμπει, τὴν
ταχίστην ὁδόν· καὶ συνέπεμψεν αὐτῇ στρατιῶτας,
οὓς Μένων εἶχε, καὶ αὐτὸν Μένωνα τὸν Θεσσαλόν.
Κῦρος δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ἐξελαύνει διὰ Καππα-
δοκίας σταθμούς τέτταρας, παρασάγγας εἴκοσι
καὶ πέντε, πρὸς Δάναν πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην
καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα ἔμεινε ἡμέρας τρεῖς· ἐν
αἷς Κῦρος ἀπέκτεινεν ἄνδρα Πέρσην Μεγαφέρνην,
Φοινικιστὴν βασίλειον, καὶ ἕτερόν τινα τῶν ὑπάρχων
δυναστὴν, αἰτιασάμενος ἐπιβουλεύειν αὐτῷ.

Kyrus fällt in Cilicien ein. Tarsus wird geplündert. Cybara stiftet Freundschaft zwischen Kyrus und ihrem Gemahl. Beide Fürsten beschenken sich.

Ἐντεῦθεν ἐπειρῶντο ἐσβάλλειν εἰς τὴν Κιλικίαν. 21
ἡ δὲ εἰσβολὴ ἦν ὁδὸς ἀμαξιτὸς, ὀρθία ἰσχυρῶς,
καὶ ἀμήχανος εἰσελθεῖν στρατεύματι, εἰ τις ἐκώλυεν.
ἐλέγετο δὲ καὶ Συέννεσιν εἶναι ἐπὶ τῶν ἁκρῶν,
Φυλάττοντα τὴν εἰσβολήν. δι' ὃ ἔμεινε ἡμέραν ἐν
τῷ πεδίῳ. τῇ δ' ὕστεραίᾳ ἦκεν ἄγγελος λέγων, ὅτι
λελοιπῶς εἰη Συέννεσις τὰ ἁκρεῖα, ἐπεὶ ᾗσθετο τό τε
Μένωνος στρατεύμα ὅτι ἐν Κιλικίᾳ εἰη εἰσω τῶν ὀρέων,
καὶ ὅτι τριῆρεις ἤκουε περιπλεύσας ἀπὸ Ἰωνίας εἰς
Κιλικίαν Ταμῶν ἔχοντα τὰς Λακεδαιμονίων καὶ
αὐτοῦ Κύρου. Κῦρος δ' οὖν ἀνέβη ἐπὶ τὰ ὄρη, οὐδενὸς 22
κωλύοντος, καὶ εἶδε τὰς σκηναίς, οὓς ἐφύλαττον οἱ

- Κίλικες· ἐντεῦθεν δὲ κατέβαινον εἰς πεδίον μέγα, καλὸν καὶ ἐπὶ ῥύτον, καὶ δένδρων παντοδαπῶν ἐμπλεῶν καὶ ἀμπέλων· πολὺ δὲ καὶ σῆσαμον καὶ μελίην καὶ κέγχρον καὶ πυροὺς καὶ κριθὰς φέρει. ὅρος δ' αὐτὸ περιέχει ὄχυρον, καὶ ὑψηλὸν πάντη ἐκ
- 23 θαλάττης εἰς θάλατταν. Καταβαῖς δὲ διὰ τούτου τοῦ πεδίου, ἤλασε σταθμούς τέσσαρας, παρασάγγας πέντε καὶ εἴκοσιν εἰς Ταρσοὺς, πόλιν τῆς Κιλικίας μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα ἦσαν τὰ Σουέννης βασιλεία, τοῦ Κιλικίων βασιλέως. διὰ μέσης δὲ τῆς πόλεως ῥεῖ ποταμὸς, Κύδνος ὄνομα,
- 24 εὖρος δύο πλέθρων. Ταύτην τὴν πόλιν ἐξέλιπον οἱ ἐνοικοῦντες μετὰ Σουέννης εἰς χωρίον ὄχυρον ἐπὶ τῇ ὄρῃ, πλὴν οἱ τὰ καπηλεῖα ἔχοντες· ἔμειναν δὲ καὶ οἱ παρὰ τὴν θάλατταν οἰκοῦντες ἐν Σόλοις καὶ ἐν Ἰσοῖς. Ἐπύαζα δὲ, ἡ Σουέννης γυνή, προτέρως
- 25 Κύρου πέντε ἡμέρας εἰς Ταρσοὺς ἀφίκετο. ἐν δὲ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ὀρέων, τῶν εἰς τὸ πεδίον, δύο λόχοι τοῦ Μένωνος στρατεύματος ἀπώλοντο. οἱ μὲν ἔφασαν ἀρπάζοντάς τι κατακοπῆναι ὑπὸ τῶν Κιλικίων· οἱ δὲ, ὑπολειφθέντας καὶ οὐ δυναμένους εὐρεῖν τὸ ἄλλο στρατεύμα, οὐδὲ τὰς ὁδοὺς, εἴτα πλανωμένους
- 26 ἀπολέσθαι ἦσαν δὲ οὗτοι ἑκατὸν ὀπλίται. Οἱ δ' ἄλλοι ἐπειδὴ ἦκον, τὴν τε πόλιν τοὺς Ταρσοὺς διήρπασαν, διὰ τὸν ὀλεθρον τῶν συστρατιωτῶν ὀργιζόμενοι, καὶ τὰ βασιλεία τὰ ἐν αὐτῇ. Κύρος δὲ ἐπεὶ εἰσῆλασεν εἰς τὴν πόλιν, μετεπέμπετο Σουέννην πρὸς ἑαυτόν. ὁ δὲ οὔτε πρότερον οὐδενὶ πω κρείττονι ἑαυτοῦ εἰς χεῖρας ἔλθειν ἔφη, οὔτε τότε Κύρῳ ἵεναι ἤθελε, πρὶν ἢ γυνὴ αὐτὸν ἐπείσῃ καὶ πίστει
- 27 ἔλαβε. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἐπεὶ συνεγένοντο ἀλλήλοις, Σουέννης μὲν Κύρῳ ἔδωκε χρήματα πολλὰ εἰς τὴν στρατιάν· Κύρος δ' ἐκείνῳ δῶρα, ἃ νομίζεται παρὰ βασιλεῦσι τίμια, ἵππον χρυσοχάλινον, καὶ στρε-

πτὸν χρυσοῦν, καὶ ψέλλια, καὶ ἀκινάκην χρυσοῦν,
καὶ στολὴν Περσικὴν, καὶ τὴν χώραν μηκέτι ἀρπά-
ζεσθαι· τὰ δὲ ἡρπασμένα ἀνδράποδα, ἣν πού
ἐντυγχάνωσιν, ἀπολαμβάνειν.

Viertes Kapitel.

Die Griechen abnden Kyrus Absicht bei diesem Feldzuge,
und wollen nicht weiter marschiren. Klearchus will seine
Soldaten zwingen, und wird fast gesteinigt. Seine Reden
an sie.

Ἐνταῦθα ἔμεινε Κύρος καὶ ἡ στρατιὰ ἡμέρας εἴκο-
σιν. οἱ γὰρ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν ἵεναι τοῦ πρῶτω·
ὕπώπτευσον γὰρ ἤδη ἐπὶ βασιλέα ἵεναι, μισθωθῆναι
δὲ οὐκ ἐπὶ τούτῳ ἔφασαν. πρῶτος δὲ Κλέαρχος τοὺς
αὐτοῦ στρατιώτας ἐβιάζετο ἵεναι· οἱ δὲ αὐτόν τε
ἐβαλλον καὶ τὰ ὑποζύγια τὰ ἐκείνου, ἐπεὶ ἤρξατο
προίεναι. Κλέαρχος δὲ τότε μὲν μικρὸν ἐξέφυγε τοῦ 2
μὴ καταπετρωθῆναι· ὕστερον δὲ, ἐπεὶ ἔγνω ὅτι οὐ
δυνήσεται βιάσασθαι, συνήγαγεν ἐκκλησίαν τῶν
αὐτοῦ στρατιωτῶν· καὶ πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολὺν
χρόνον ἐστῶς· (οἱ δὲ ὁρῶντες ἐθαύμαζον καὶ ἐσιώ-
πων) εἶτα ἔλεξε τοιαύδε· Ἄνδρες στρατιῶται, μὴ 3
θαυμάζετε ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμα-
σιν. ἐμοὶ γὰρ Κύρος ξένος ἐγένετο, καὶ με, φεύγοντα
ἐκ τῆς πατρίδος, τὰ τε ἄλλα ἐτίμησε, καὶ μυρίους
ἔδωκε δαρεικούς· οὓς ἐγὼ λαβὼν, οὐκ εἰς τὸ ἴδιον
κατεθέμην ἐμοὶ, ἀλλ' οὐδὲ καθηδυπαίδησα, ἀλλ' εἰς
ὑμᾶς ἐδαπάνων. Καὶ πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς Θρᾷ- 4
κας ἐπολέμησα, καὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐτιμωρούμην
μεθ' ὑμῶν, ἐκ τῆς Χερρόνησου αὐτοὺς ἐξελαύνων βου-
λομένους ἀφαιρεῖσθαι τοὺς ἐνοικούντας Ἕλληνας τὴν

- γῆν. ἐπειδὴ δὲ Κύρος ἐκάλει, λαβὼν ὑμᾶς ἐπορευό-
 μην, ἵνα, εἴ τι δέοιτο, ὠφελοίην, αὐτὸν, ἀνθ' ὧν εὖ
 5 ἐπαθόν ὑπ' ἐκείνου. Ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐ βούλεσθε συμ-
 πορεύεσθαι, ἀνάγκη δὴ μοι, ἢ ὑμᾶς προδόντα τῇ
 Κύρου Φιλίᾳ χρῆσθαι, ἢ πρὸς ἐκείνον ψευδάμενον
 μεθ' ὑμῶν εἶναι. εἰ μὲν δὴ δίκαια ποιήσω, οὐκ οἶδα.
 αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς, καὶ σὺν ὑμῖν ὅ τι ἂν δέῃ πείσο-
 μαί. καὶ οὔ ποτ' ἔρεῖ οὐδεὶς, ὥς ἐγὼ Ἕλληνας ἀγα-
 γῶν εἰς τοὺς βαρβάρους, προδοὺς τοὺς Ἕλληνας, τὴν
 6 τῶν βαρβάρων Φιλίαν εἰλόμην. Ἀλλ' ἐπεὶ ὑμεῖς
 ἐμοὶ οὐκ ἐθέλετε πεί- τθαι οὐδὲ ἔπεσθαι, ἐγὼ σὺν
 ὑμῖν ἔψομαι, καὶ ὅ τι ἂν δέῃ πείσομαι. νομίζω γάρ
 ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι πατερίδας καὶ φίλους καὶ συμμαχούς,
 καὶ σὺν ὑμῖν μὲν ἂν εἶναι τίμιος ὅπου ἂν ᾧ· ὑμῶν δ'
 ἐρημαθεῖς, οὐκ ἂν ἱκανὸς εἶναι οἶμαι οὔτ' ἂν φίλον
 ὠφελεῖν, οὔτ' ἂν ἐχθρὸν ἀλεξήσασθαι. εἰς ἐμοῦ
 οὖν ἰόντος ὅπῃ ἂν καὶ ὑμεῖς, οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε.
 7 Ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ στρατιῶται, οἳ τε αὖτε ἐκεί-
 νου καὶ οἱ ἄλλοι, ταῦτα ἀκούσαντες, ὅτι οὐ φαίη
 παρὰ βασιλέα πορεύεσθαι, ἐπήνεσαν· παρὰ δὲ
 Ξενίου καὶ Πασίωνος πλείους ἢ δισχίλιοι, λαβόντες
 τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκευοφόρα, ἐστρατοπεδεύσαντο
 παρὰ Κλεάρχῳ.
- 8 Κύρος δὲ, τούτων ἀπορῶν τε καὶ λυπούμενος,
 μετεπέμπετο τὸν Κλεάρχον· ὃ δ' ἰέναι μὲν οὐκ ἤθε-
 λε, λάθρα δὲ τῶν στρατιωτῶν πέμπων αὐτῷ ἄγγε-
 λον, ἔλεγε θάρρειν, ὥς καταστησομένων τούτων εἰς
 τὸ δέον· μεταπέμπεσθαι δ' ἐκέλευεν αὐτόν· αὐτὸς
 9 δὲ οὐκ ἔφη ἰέναι. Μετὰ δὲ ταῦτα συναγαγὼν τοὺς
 αὐτοῦ στρατιώτας, καὶ τοὺς προσελθόντας αὐτῷ,
 καὶ τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον, ἔλεξε τοιαύδε· Ἄν-
 δρες στρατιῶται, τὰ μὲν δὴ Κύρου δῆλον ὅτι οὕτως
 ἔχει πρὸς ἡμᾶς, ὥσπερ τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκείνον.
 οὔτε γὰρ ἡμεῖς ἐτι ἐκείνου στρατιῶται, ἐπεὶ γε οὐ

συνεπόμεθα αὐτῷ, οὔτε ἐκεῖνος ἡμῖν ἔτι μισθοδότης.
 Ὅτι μέντοι ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑφ' ἡμῶν, οἶδα. ὥστε 10
 καὶ μεταπεμπομένου αὐτοῦ, οὐκ ἐθέλω ἐλθεῖν, τὸ
 μὲν μέγιστον, αἰσχυρόμενος, ὅτι σύνοιδα ἑμαυτῷ
 πάντα ἐψευσμένος αὐτόν. ἔπειτα δὲ καὶ δεδιώς, μὴ
 λαβὼν με, δίκην ἐπιθῇ, ὣν νομίζει ὑπ' ἐμοῦ ἡδικη-
 σθαι. Ἐμοὶ οὖν δοκεῖ οὐχ ὥρα εἶναι ἡμῖν καθεύδειν, 11
 οὐδ' ἀμελεῖν ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλὰ βουλευέσθαι, ὅ τι
 χρὴ ποιεῖν ἐκ τούτων. καὶ εἴτε μένομεν αὐτοῦ, σθε-
 πτέον μοι δοκεῖ εἶναι, ὅπως ὥς ἀσφαλέστατα μένω-
 μεν. εἴτε δὴ δοκεῖ ἀπιέναι, ὅπως ὥς ἀσφαλέστατα
 ἀπίωμεν, καὶ ὅπως τὴν ἐπιτήδεα ἔχομεν. ἄνευ γὰρ
 τούτων, οὔτε στρατηγοῦ οὔτε ἰδιώτου ὄφελος οὐδέν.
 Ὁ δὲ ἀνὴρ πολλοῦ μὲν ἄξιος φίλος, ὃ ἂν φίλος ᾖ. 12
 χαλεπώτατος δ' ἐχθρὸς, ὃ ἂν πολέμιος ᾖ. ἔτι δὲ
 δύναμιν ἔχει καὶ πεζὴν καὶ ἱππικὴν καὶ ναυτικὴν, ἣν
 πάντες ὁμοίως ὁρῶμέν τε καὶ ἐπιστάμεθα. καὶ γὰρ
 οὐδὲ πόρρω δοκοῦμέν μοι αὐτοῦ καθέζεσθαι. ὥστε
 ὥρα λέγειν, ὅ τι τις γιγνώσκει ἄριστον εἶναι. ταῦτ'
 εἰπὼν, ἐπαύσατο.

Debatten im Heer über die Sache. Die Griechen sehen ein,
 wie schwierig es sei, wider Willen des Kyrus, oder gar
 durch seine Beihülfe zurückzukehren.

Ἐκ δὲ τούτου ἀνίσταντο οἱ μὲν ἐκ τοῦ αὐτομά- 13
 του, λέγοντες ἃ ἐγίγνωσκον. οἱ δὲ καὶ ὑπ' ἐκείνου
 ἐγκέλευστοι, ἐπιδεικνύντες οἷα εἴη ἀπορία ἄνευ τῆς
 Κύρου γνώμης καὶ μένειν καὶ ἀπιέναι. Εἰς δὲ δὴ εἶπε 14
 προσποιοῦμενος σπεύδειν ὥς τάχιστα πορεύεσθαι εἰς
 τὴν Ἑλλάδα, στρατηγούς μὲν ἐλέσθαι ἄλλους ὥς
 τάχιστα, εἰ μὴ βούλεται Κλέαρχος ἀπάγειν. τὰ
 δ' ἐπιτήδεα ἀγοράζεσθαι (ἢ δ' ἀγορὰ ἦν ἐν τῷ βαρ-
 βαρικῷ στρατεύματι) καὶ συσκευάζεσθαι. ἐλθόν-
 τας δὲ Κύρον αἰτεῖν πλοῖα, ὥς ἀποπλέοιεν. εἰάν δὲ

- μὴ δίδω ταῦτα, ἡγεμόνα αἰτεῖν Κύρον, ὅστις ὡς διὰ
 Φιλίας τῆς χώρας ἀπάξει· εἰ δὲ μὴδὲ ἡγεμόνα δίδω,
 συντάττεσθαι τὴν ταχίστην· πέμψαι δὲ καὶ προ-
 καταληψομένους τὰ ἄκρα, ὅπως μὴ φθάσωσι μήτε
 ὁ Κύρος μήτε οἱ Κίλικες καταλαβόντες, ὧν πολλοὺς
 15 καὶ πολλὰ χρήματα ἔχομεν ἡρπακότες. Οὗτος μὲν
 δὴ τοιαῦτα εἶπε· μετὰ δὲ τοῦτον Κλέαρχος εἶπε
 τοσοῦτον· ὥς μὲν στρατηγήσοντα ἐμὲ ταύτην τὴν
 στρατηγίαν, μηδεὶς ὑμῶν λεγέτω· πολλὰ γὰρ ἐνορῶ,
 δι' ἃ ἐμοὶ τοῦτο οὐ ποιητέον· ὡς δὲ τῷ ἀνδρὶ ὃν ἂν
 ἔλησθε, πείσομαι ἢ δυνατόν μάλιστα, ἵνα εἰδῆτε,
 ὅτι καὶ ἄρχεσθαι ἐπίσταμαι, ὥς τις καὶ ἄλλος μά-
 16 λιστα ἀνθρώπων. Μετὰ δὲ τοῦτον ἄχλος ἀνέστη,
 ἐπιδεικνὺς μὲν τὴν εὐήθειαν τοῦ τὰ πλοῖα αἰτεῖν
 κελεύοντος, ὥσπερ πάλιν στόλον Κύρου μὴ ποιουμέ-
 νου· ἐπεδείκνυε δὲ ὡς εὐήθες εἶη, ἡγεμόνα αἰτεῖν
 παρὰ τούτου, ᾧ λυμαινόμεθα τὴν πρᾶξιν· εἰ δὲ τι
 καὶ τῷ ἡγεμόνι πιστεύσομεν ᾧ ἂν Κύρος δῶ, τί κωλύει,
 καὶ τὰ ἄκρα ἡμῖν κελεύειν Κύρον προκαταλαμβάνειν;
 17 Ἐγὼ γὰρ οἰκνοίην μὲν ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἃ
 ἡμῖν δοίη, μὴ ἡμᾶς αὐταῖς ταῖς τριήρεσι καταδύσῃ· φο-
 βοίμην δ' ἂν τῷ ἡγεμόνι, ᾧ ἂν δοίη, ἔπεσθαι, μὴ ἡμᾶς
 ἀγάγοι, ὅθεν οὐχ οἷόν τε ἔσται ἐξελθεῖν· βουλοίμην
 δ' ἂν, ἄκοντος ἀπὼν Κύρου, λαθεῖν αὐτὸν ἀπελθάν·
 18 ὃ οὐ δυνατόν ἐστιν. Ἀλλ' ἐγὼ γε φημί, ταῦτα μὲν
 Φλυαρίαις εἶναι· δοκεῖ δέ μοι, ἀνδρας ἐλθόντας πρὸς
 Κύρον· οἱ τινες ἐπιτήδριοι, σὺν Κλεάρχῳ, ἐρωτᾷν
 ἐκείνον, τί βούλεται ἡμῖν χρήσασθαι· καὶ μὲν ἢ ἢ
 πρᾶξις παραπλησία, οἷα περ καὶ πρότερον ἐχρῆτο
 τοῖς ξένοις, ἔπεσθαι καὶ ἡμᾶς, καὶ μὴ κακίους εἶναι
 19 τῶν πρόσθεν τούτῳ συναναβάντων· εἰ δὲ μείζων
 ἢ πρᾶξις τῆς πρόσθεν φαίνεται καὶ ἐπιπονωτέρα καὶ
 ἐπικινδυνότερα, ἀξιούν, ἢ πείσαντα ἡμᾶς ἄγειν, ἢ
 πεισθέντα πρὸς Φιλίαν ἀφίεναι· οὕτω γὰρ καὶ ἐπό-

μενοι ἂν φίλοι αὐτῷ καὶ πρόθυμοι ἐποίμεθα, καὶ ἀπιόντες, ἀσφαλῶς ἂν ἀπίοιμεν. ὅτι δ' ἂν πρὸς ταῦτα λέγη, ἀπαγγεῖλαι δεῦρο· ἡμᾶς δ' ἀκούσαντας πρὸς ταῦτα βουλευέσθαι.

Die Griechen fragen bei Kyrus an, wohin der Zug gehe: Wie er sie hintergeht. Er verspricht den Soldaten, statt eines Darikens, monatlich anderthalb.

Ἔδοξε δὲ ταῦτα· καὶ ἄνδρας ἐλόμενοι σὺν Κλε- 20
άρχῳ πέμπουσιν, οἱ ἡρώτων Κύρον τὰ δόξαντα τῇ
στρατιᾷ. ὁ δ' ἀπεκρίνατο, ὅτι ἀκούσι Ἀβροκόμαν
ἐχθρὸν ἄνδρα ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ εἶναι, ἀπέ-
χοντα δώδεκα σταθμούς· πρὸς τοῦτον οὖν ἔφη βού-
λεσθαι ἐλθεῖν. καὶ μὲν ἡ ἐκεῖ, τὴν δίκην ἔφη χρῆζειν
ἐπιθεῖναι αὐτῷ· ἦν δὲ Φεύγη, ἡμεῖς ἐκεῖ πρὸς ταῦ-
τα βουλευσόμεθα. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ αἰρετοί, 21
ἀναγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις. τοῖς δὲ ὑποψία
μὲν ἦν ὅτι ἄγει πρὸς βασιλέα, ὅμως δὲ ἔδοκει ἔπεσθαι.
προσαιτοῦσι δὲ μισθὸν ὁ Κύρος ὑπισχνεῖται ἡμιόλιον
πᾶσι δώσειν, οὐ πρότερον ἔφερον, ἀντὶ δαρεικοῦ τρεῖς
ἡμιδαρεικά τοῦ μηνὸς τῷ στρατιώτῃ. ὅτι δ' ἐπὶ βα-
σιλέα ἄγοι, οὐδ' ἐνταυθ' ἤκουεν οὐδεὶς ἐν γὰρ τῷ
Φανερωῷ.

Drittes Kapitel.

Kyrus reist nach Issi in Cilicien. Hier stößt eine lacedämonische Hülfeslotte zu ihm. Die unter Abrokomas am Euphrat dienenden Griechen gehen zu Kyrus über.

Εντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο, παρασάγγας
δέκα, ἐπὶ τὸν Σάρον ποταμὸν, οὗ ἦν τὸ εὖρος πρὶν
πλέθρα. Εντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμὸν ἓνα, παρα-
σάγγας πέντε, ἐπὶ τὸν Πύραμον ποταμὸν, οὗ τὸ εὖρος

στάδιον. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο, παρα-
 σάγγας πεντεκαίδεκα, εἰς Ἰσσοὺς τῆς Κιλικίας ἐσχά-
 την πόλιν, ἐπὶ τῇ θαλάττῃ οἰκουμένην, μεγάλην
 2 καὶ εὐδαίμονα. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς· καὶ
 Κύρω παρῆσαν ἐκ Πελοποννήσου νῆες τριάκοντα καὶ
 πέντε, καὶ ἐπὶ ταύταις ναύαρχος Πυθαγόρας Λα-
 κεδαιμόνιος. ἠγείτο δ' αὐτῶν Ταμαῖς Αἰγύπτιος ἐξ
 Ἐφέσου, ἔχων ναῦς ἐτέρας Κύρου πέντε καὶ εἴκοσιν,
 αἷς ἐπολιόρκει Μίλητον, ὅτι Τίσσαφέρην Φίλη ἦν,
 3 καὶ συνεπολέμει Κύρῳ πρὸς αὐτόν. Παρῆν δὲ καὶ
 Χειρίσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος ἐπὶ τῶν νεῶν, μετὰ πεμ-
 πτος ὑπὸ Κύρου, ἐπτακοσίους ἔχων ὀπλίτας, ὧν ἐστρα-
 τήγει παρὰ Κύρῳ. αἱ δὲ νῆες ὥρμουν παρὰ τὴν
 Κύρου σκηνήν. Ἐνταῦθα καὶ οἱ παρ' Ἀβροκόμα
 μισθοφόροι Ἕλληνες ἀποστάντες ἦλθον παρὰ Κύρον
 τετρακόσιοι ὀπλίται, καὶ συνεστρατεύοντο ἐπὶ Βασι-
 λέα.

Ryrus bemächtigt sich der Thore Ciliciens und Syri-
 ens. Abrokomas flieht mit 300,000 Mann.

4 Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμόν ἓνα, παρασάγγας
 πέντε, ἐπὶ πύλας τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας.
 ἦσαν δὲ ταῦτα δύο τείχη· καὶ τὸ πέν ἔσωθεν πρὸ
 τῆς Κιλικίας Συνέννεσις εἶχε καὶ Κιλικῶν Φυλακή·
 τὸ δὲ ἔξω, τὸ πρὸ τῆς Συρίας, Βασιλέως ἐλέγετο
 Φυλακὴ Φυλάττειν. διὰ μέσου δὲ τούτων ῥεῖ ποτα-
 μὸς, Κέρσος ὄνομα, εὖρος πλέθρου. ἅπαν δὲ τὸ
 μέσον τῶν τειχῶν ἦσαν στάδιοι τρεῖς· καὶ παρελ-
 θεῖν οὐκ ἦν βία· ἦν γὰρ ἡ πάροδος στενὴ, καὶ τὰ
 τείχη εἰς τὴν θάλατταν καθήκοντα, ὑπερθεῖν δὲ
 ἦσαν πέτραι ἡλίβατοι· ἐπὶ δὲ τοῖς τείχεσιν ἀμφο-
 5 τέροισ ἐφειστήκεσαν πύλαι. Ταύτης οὖν ἕνεκα τῆς
 παρόδου Κύρος τὰς ναῦς μετεπέμψατο, ὅπως ὀπλί-
 τας ἀποβιβάσειεν εἴσω καὶ ἔξω τῶν πυλῶν, καὶ Βια-
 σάμενοι

σάμενοι τοὺς πολεμίους παρέλθοιεν, εἰ φυλάττοιεν ἐπὶ ταῖς Συρίαις πύλαις· ὅπερ ἄετο ποιήσειν τὸν Ἀβροκόμαν ὁ Κῦρος, ἔχοντα πολὺ στρατεύμα. Ἀβροκόμας δὲ οὐ τοῦτο ἐποίησεν, ἀλλ' ἐπεὶ ἤκουε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα, ἀναστρέψας ἐκ Φοινίκης παρὰ βασιλέα ἀπήλαυνεν, ἔχων, ὡς ἐλέγετο, τριάκοντα μυριάδας στρατιάς.

Kyrus marschirt durch Syrien nach Phönicien. Zwei griechische Heerführer verlassen ihn, und warum. Kyrus verfolgt sie nicht. Was die Griechen dazu sagen.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ Συρίας σταθμὸν ἓνα, 6
 παρασάγγας πέντε, εἰς Μυρίανδρον πόλιν οἰκουμένην
 ὑπὸ Φοινίκων, ἐν τῇ θαλάττῃ· ἐμπόριον δ' ἦν τὸ
 χωρίον, καὶ ὥρμουν αὐτόθι ὀλκᾶδες πολλάί. Ἐνταῦθ' 7
 ἔμειναν ἡμέρας ἑπτὰ. καὶ Ξενίας ὁ Ἀρκᾶς στρατη-
 γός, καὶ Πασίων ὁ Μεγαρεὺς, ἐμβάντες εἰς πλοῖον,
 καὶ τὰ πλείστου ἄξια ἐνθέμενοι, ἀπέπλευσαν, ὡς
 μέντοι πλείστοις ἐδόκει, φιλοτιμηθέντες ὅτι τοὺς
 στρατιώτας αὐτῶν παρὰ Κλέαρχον ἀπελθόντας, ὡς
 ἀπιόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα πάλιν, καὶ οὐ πρὸς βασι-
 λέα, εἶα Κῦρος τὸν Κλέαρχον ἔχειν. ἐπεὶ δ' οὖν
 ἦσαν ἀφανεῖς, διήλθεν ὁ λόγος, ὅτι διώκοι αὐτοὺς
 Κῦρος τριήρεσι· καὶ οἱ μὲν εὐχοντο ὡς δολίους ὄντας
 αὐτοὺς ληφθῆναι· οἱ δ' ὤκτειρον, εἰ ἀλώσοιντο.
 Κῦρος δὲ συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς, εἶπεν· Ἀπο- 8
 λελοίπασιν ἡμᾶς Ξενίας καὶ Πασίων· ἀλλ' εὖ γε
 μέντοι ἐπιστάσθωσαν, ὅτι οὔτε ἀποδεδράκασιν (οἶδα
 γὰρ ὅπῃ οἵχονται) οὔτε ἀποπεφύγασιν· ἔχω γὰρ
 τριήρεις, ὥστε ἐλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον. ἀλλὰ, μά-
 τοὺς θεοὺς, οὐκ ἐγωγε αὐτοὺς διώξω· οὐδὲ ἐρεῖ οὐδεὶς,
 ὡς ἐγώ, ἕως μὲν ἂν παρῇ τις, χρεῶμαι· ἐπειδὴν δὲ
 ἀπιέναι βούληται, συλλαβὼν καὶ αὐτοὺς κακῶς
 ποιῶ, καὶ τὰ χρήματα ἀποσυλῶ. ἀλλὰ ἰόντων ἂν,

εἰδότες ὅτι κακίους εἰσὶ περὶ ἡμᾶς, ἢ ἡμεῖς περὶ ἐκεί-
 νους. καίτοι ἔχω γε αὐτῶν καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας
 ἐν Τράλλεσι φρουρούμενα· ἀλλ' οὐδὲ τούτων στερή-
 σονται, ἀλλ' ἀπολήψονται, τῆς πρόσθεν ἔνεκα περὶ
 9 ἐμὲ ἀρετῆς. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Ἕλληνες,
 εἴ τις καὶ ἀθυμότερος ἦν πρὸς τὴν ἀνάβασιν, ἀκού-
 σαντες τὴν Κύρου ἀρετὴν, ἡδίων καὶ προθυμότερον
 συνεπορεύοντο.

Kyrus marschirt weiter. Thörichter Aberglaube der Syrer.
 Kyrus kommt an den Euphrat. Dessen Breite bei der Stadt
 Thapsakus. Kyrus macht den Griechen bekannt, wohin sein
 Zug gehe. Die Soldaten zürnen, und verlangen Geld.
 Kyrus neue Versprechungen.

Μετὰ δὲ ταῦτα Κύρος ἐξελαύνει σταθμούς τέτ-
 ταρας, παρασάγγας εἴκοσιν, ἐπὶ τὸν Χάλον ποτα-
 μόν, ὄντα τὸ εὖρος πλέθρου, πλήρη δ' ἰχθύων μεγά-
 λων καὶ πραέων, οὓς οἱ Σύροι θεοὺς ἐνόμιζον, καὶ
 ἀδικεῖν οὐκ εἶων, δυνδὲ τὰς περιστεράς. αἳ δὲ κῶμαι,
 ἐν αἷς ἐσκήνουν, Παρυσάτιδος ἦσαν, εἰς ζώνην δεδο-
 10 μέναι. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς πέντε, παρ-
 σάγγας τριάκοντα, ἐπὶ τὰς πηγὰς τοῦ Δαρδάρακος
 ποταμοῦ, οὗ τὸ εὖρος πλέθρου. ἐνταῦθα ἦσαν τὰ
 Βελέσιος βασιλεία τοῦ Συρίας ἄρξαντος, καὶ παρὰ
 δεισος πάνυ μέγας καὶ καλός, ἔχων πάντα ὅσα
 ὦρα φύουσι. Κύρος δ' αὐτὸν ἐξέκοψε, καὶ τὰ βα-
 11 σίλεια κατέκαυσεν. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς
 τρεῖς, παρασάγγας πεντεκαίδεκα, ἐπὶ τὸν Εὐφράτην
 ποταμόν, ὄντα τὸ εὖρος τεττάρων σταδίων· καὶ
 πόλις αὐτόθι ᾤκετο μεγάλη καὶ εὐδαίμων, Θάψα-
 κος ὀνόματι. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας πέντε. καὶ
 Κύρος μεταπεμφάμενος τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλ-
 λήνων, ἔλεγεν, ὅτι ἡ ὁδὸς ἐστοιτο πρὸς Βασιλέα μέγαν
 εἰς Βαβυλῶνα· καὶ κελεύει αὐτοὺς λέγειν ταῦτα

τοῖς στρατιώταις, καὶ ἀναπείθειν ἔπεσθαι. Οἱ δὲ 12
ποιήσαντες ἐκκλησίαν, ἀπήγγελλον ταῦτα. οἱ δὲ
στρατιῶται ἐχαλέπαινον τοῖς στρατηγοῖς, καὶ ἔφα-
σαν αὐτοὺς πάλαι ταῦτα εἰδότας κρύπτειν· καὶ
οὐκ ἔφασαν ἰέναι, ἂν μή τις αὐτοῖς χρήματα δίδῃ,
ὥσπερ καὶ τοῖς προτέροις μετὰ Κύρου ἀναβᾶσι
παρὰ τὸν πατέρα τοῦ Κυρου· καὶ ταῦτα οὐκ ἐπὶ
μάχην ἰόντων, ἀλλὰ καλοῦντος τοῦ πατρὸς Κυρου.
Ταῦτα οἱ στρατηγοὶ ἀπήγγελλον· ὁ δ' ὑπέσχετο 13
ἀνδρὶ ἐκάστῳ δώσειν πέντε ἀργυρίου μνᾶς, ἐπὰν εἰς
Βαβυλῶνα ἥκωσι, καὶ τὸν μισθὸν ἐντελῇ, μέχρῃς
ἂν καταστήσῃ τοὺς Ἕλληνας εἰς Ἰωνίαν πάλιν.

Meno's, des Theffaliers, List. Das ganze Heer geht durch
den Euphrat, und weiter bis an den Fluß Araxes.

Τὸ μὲν δὴ πολὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ οὕτως ἐπείσθη·
Μένων δὲ, πρὶν δῆλον εἶναι τί ποιήσουσιν οἱ ἄλλοι
στρατιῶται, πότερον ἔψοντα Κύρῳ ἢ οὐ, συνέλεξε
τὸ αὐτοῦ στρατεύμα χωρὶς τῶν ἄλλων, καὶ ἔλεξε
τάδε·

Ἄνδρες, εἰάν ἐμοὶ πεισθῇτε, οὔτε κινδυνεύσαντες, 14
οὔτε πονήσαντες, τῶν ἄλλων πλεον προτιμήσεσθε
στρατιωτῶν ὑπὸ Κυρου. τί οὖν κελεύω ποιῆσαι; νῦν
δεῖται Κύρος ἔπεσθαι τοὺς Ἕλληνας ἐπὶ βασιλέα.
ἐγὼ οὖν φημὶ ὑμᾶς χρῆναι διαβῆναι τὸν Εὐφράτην
ποταμὸν, πρὶν δῆλον εἶναι, ὅ τι οἱ ἄλλοι Ἕλληνες
ἀποκρινοῦνται Κύρῳ. Ἦν μὲν γὰρ ψηφίσωνται ἔπε- 15
σθαι, ὑμεῖς δόξετε αἴτιοι εἶναι, ἄρξαντες τοῦ δια-
βαίνειν, καὶ ὥς προθυμοτάτοις ὑμῖν οὗσι χάριν εἴσεται
Κύρος καὶ ἀποδώσει· ἐπίσταται δ' εἰ τις καὶ ἄλλος·
ἦν δ' ἀποψηφίσωνται οἱ ἄλλοι, ἀπιμεν μὲν πάντες
εἰς τοῦμπάλιν· ὑμῖν δ', ὥς μόνοις πειθομένοις, πι-
στοτάτοις χρήσεται καὶ εἰς Φρούρια καὶ εἰς λοχαγίας.

- καὶ ἄλλου, οὕτινος ἂν δέησθῃς, οἶδα ὅτι ὡς φίλου
16 τεύξεσθαι Κύρου. Ἀκούσαντες ταῦτα, ἐπείθοντο,
 καὶ διέβησαν, πρὶν τοὺς ἄλλους ἀποκρίνασθαι. Κύ-
 ρος δὲ ἐπεὶ ἤσθετο διαβεβηκότας, ἤσθη τε, καὶ τῷ
 στρατεύματι πέμψας Γλοῦν, εἶπεν· Ἐγὼ μὲν, ὦ
 ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαινῶ· ἥπως δὲ καὶ ὑμεῖς ἐμὲ
 ἐπαινέσητε, ἐμοὶ μελήσει, ἢ μηκέτι με Κύρον νομίζετε.
17 Οἱ μὲν δὴ στρατιῶται ἐν ἐλπίσι μεγάλας ὄντες,
 εὐχοντο αὐτὸν εὐτυχῆσαι· Μένωνι δὲ καὶ δῶρα ἐλέ-
 γετο πέμψαι μεγαλοπρεπῆ. ταῦτα δὲ ποιήσας διέ-
 βαινε· συνείπετο δὲ καὶ τὸ ἄλλο στρατεύμα αὐτῷ
 ἅπαν. καὶ τῶν διαβαινόντων τὸν ποταμὸν οὐδεὶς
 ἐβρέχθη ἀνωτέρω τῶν μασθῶν ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ.
18 Οἱ δὲ Θαψακηνοὶ ἔλεγον, ὅτι οὐ πρόποθ' οὗτος ὁ
 ποταμὸς διαβατὸς γένοιτο πεζῇ, εἰ μὴ τότε, ἀλλὰ
 πλοίοις, ὃ τότε Ἀβροκόμας προῖων κατέκαυσεν,
 ἵνα μὴ Κύρος διαβῇ. ἐδόκει δὲ θεῖον εἶναι, καὶ σα-
 φῶς ὑποχωρῆσαι τὸν ποταμὸν Κύρῳ, ὥς βασιλεύ-
19 σοντι. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Συρίας σταθμοὺς
 ἑννέα, παρασάγγας πεντήκοντα, καὶ ἀφικνοῦνται
 πρὸς τὸν Ἀράξην ποταμόν. ἐνταῦθα ἦσαν κῶμα
 πολλὰ, μεστὰ σίτου καὶ οἴνου, ἐνταῦθα ἔμειναν
 ἡμέρας τρεῖς, καὶ ἐπεσιτίσαντο.

Fünftes Kapitel.

Kyros marschirt durch einen Theil von Arabien. Beschaffen-
 heit desselben. Jagd der Waldesel. Strausse und Trappen.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Ἀραβίας, τὸν Εὐφρά-
 την ποταμὸν ἐν δεξιᾷ ἔχων, σταθμοὺς ἐρήμους πέντε,
 παρασάγγας τριάκοντα καὶ πέντε. ἐν τούτῳ δὲ τῷ
 τόπῳ ἦν μὲν ἡ γῆ πεδῖον ἅπαν, ὁμαλὸν ὥσπερ θάλατ-

τα, ἀψινθίου δὲ πλήρες. εἰ δέ τι καὶ ἄλλο ἐνῆν
 ὕλης ἢ καλάμου, ἅπαντα ἦσαν εὐώδη ὥσπερ ἀρώμα-
 τα· δένδρον δ' οὐδὲν ἐνῆν. Θηρία δέ, πλείστοι μὲν 2
 οἱ ἄγριοι ὄνοι, οὐκ ὀλίγα δὲ στρουθοὶ αἱ μεγάλα·
 ἐνῆσαν δὲ καὶ ὠτίδες καὶ δορκάδες. ταῦτα δὲ τὰ
 θηρία οἱ ἵππεῖς ἐδίωκον ἐνίοτε· καὶ οἱ μὲν ὄνοι, ἐπεὶ
 τις διώκει, προδραμόντες ἀνειστήκεσαν· (πολὺ γὰρ
 τοῦ ἵππου θάττον ἔτρεχον) καὶ πάλιν ἐπεὶ πλησιάζ-
 οῖ ὁ ἵππος, ταῦτά ἐποιοῦν· ὥστε οὐκ ἦν λαβεῖν,
 εἰ μὴ διαστάντες οἱ ἵππεῖς θηρῶεν διαδεχόμενοι τοῖς
 ἵπποις. τὰ δὲ κρέα τῶν ἀλισκομένων ἦν παραπλή-
 σια τοῖς ἐλαφείοις, ἀπαλώτερα δέ. Στρουθὸν δὲ 3
 οὐδεὶς ἔλαβεν· οἱ δὲ διώξαντες τῶν ἱππέων ταχὺ
 ἐπαύοντο· πελὺ γὰρ ἀπέπτα ἀποφεύγουσα, τοῖς
 μὲν ποσὶ δρόμῳ, ταῖς δὲ πτέρυξιν ἄρασα, ὥσπερ
 ἰστίῳ χρωμένη. τὰς δὲ ὠτίδας, ἂν τις ταχὺ ἀνι-
 στῇ, ἔστι λαμβάνειν· πέτονται γὰρ βραχὺ ὥσπερ
 πέρδικες, καὶ ταχὺ ἀπαγορεύουσι· τὰ δὲ κρέα αὐ-
 τῶν ἡδίστα ἦν.

Kyrus kommt zu den engen Wäſſen (Πύλαι) auf der Grenze
 Arabiens und Babylonien's. Dürre dieser Gegend. Haupt-
 nahrungszweig der Einwohner.

Πορευόμενοι δὲ διὰ ταύτης τῆς χώρας ἀφικνοῦν- 4
 ται ἐπὶ τὸν Μασκαῖν ποταμὸν, τὸ εὖρος πλεθριαῖον.
 ἐνταῦθα ἦν πόλις ἐρήμη, μεγάλη, ὄνομα δὲ αὐτῇ
 Κορσωτή· περιεβρεῖτο δὲ αὕτη ὑπὸ τοῦ Μασκαῖ κύ-
 κλω. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς, καὶ ἐπεσιτί-
 σατο τὸ στρατεύμα. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς 5
 ἐρήμους τρισκαίδεκα, παρασάγγας ἐννενήκοντα, τὸν
 Εὐφράτην ποταμὸν ἐν δεξιᾷ ἔχων, καὶ ἀφικνέεται
 ἐπὶ Πύλας. ἐν τούτοις τοῖς σταθμοῖς πολλὰ τῶν
 ὑποζυγίων ἀπώλετο ὑπὸ τοῦ λιμοῦ. οὐ γὰρ ἦν χόρ-

τος, οὐδὲ ἄλλο δένδρον οὐδὲν, ἀλλὰ ψιλὴ ἦν ἅπασα ἡ χώρα. οἱ δὲ ἐνοικοῦντες, ὄνους ἀλέτας περὶ τὸν ποταμὸν ὀρύττοντες καὶ ποιοῦντες, εἰς Βαβυλῶνα ἦγον καὶ ἐπώλουν, καὶ ἀνταγοράζοντες σῖτον ἐζων.

6 Τὸ δὲ στρατεύμα ὁ σῖτος ἐπέλιπε, καὶ πρίασθαι οὐκ ἦν, εἰ μὴ ἐν τῇ Λυδία ἀγορᾷ, ἐν τῷ Κύρου βαρβαρικῷ, τὴν καπίθην ἀλευρων ἢ ἀλφίτων τεττάρων σίγλων. ὁ δὲ σίγλος δύναται ἑπτὰ ὀβολοὺς καὶ ἡμιοβόλιον ἀττικοῦς. ἡ δὲ καπίθη δύο χοίνικας ἀττικοῦς ἐχώρει. κρέα οὖν ἐσθίουσιν οἱ στρατιῶται διεχίγνοντο.

Subordinazion der Perser, auch der vornehmsten. Kyros Eile. Xenophons Bemerkung über das persische Reich.

7 Ἦν δὲ τούτων τῶν σταθμῶν οὐς πάνυ μακροὺς ἤλαυνεν, ὅποτε ἢ πρὸς ὕδαρ βούλοιτο διατελέσαι, ἢ πρὸς χιλόν. καὶ δὴ ποτε στενοχωρίας καὶ πηλοῦ φανέντος ταῖς ἀμάξαις δυσπορεύτου, ἐπέστη ὁ Κύρος σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ἀρίστοις καὶ εὐδαιμονεστάτοις, καὶ ἔταξε Γλοῦν καὶ Πίγρητα, λαβόντας τοῦ βαρβαρικοῦ στρατοῦ συνεκβιβάξαι τὰς ἀμάξας.

8 Ἐπεὶ δὲ ἐδόκουν αὐτῷ σχολαίως ποιεῖν, ὥσπερ ὀργῇ ἐκέλευσε τοὺς περὶ αὐτὸν Πέρσας τοὺς κρατίστους συνεπισπεῦσαι τὰς ἀμάξας. ἐνθα δὴ μέρος τι τῆς εὐταξίας ἦν θεάσασθαι. ῥίψαντες γὰρ τοὺς πορφυροῦς κἀνδυ, ὅπου ἕκαστος ἔτυχεν ἐστηκώς, ἵεντο, ὥσπερ ἂν δράμοι τις περὶ νίκης, καὶ μάλιστα κατὰ πρηνοῦς γηλόφου, ἔχοντες τούτους τε τοὺς πολυτελεῖς χιτῶνας καὶ τὰς ποικίλας ἀναξυρίδας. ἔνιοι δὲ καὶ στρεπτοὺς περὶ τῷ τραχήλῳ, καὶ ψέλλια ἐπὶ τῶν χειρῶν. εὐθὺς δὲ σὺν τούτοις εἰσπηδήσαντες εἰς τὸν πηλόν, θάττον ἢ ὥς τις ἂν ᾤετο, μετεώρους

9 ἐξεκόμισαν τὰς ἀμάξας. Τὸ δὲ σύμπαν, δῆλος ἦν

ὁ Κῦρος σπεύδων πᾶσαν τὴν ὁδὸν, καὶ οὐ διατρίβων, ὅπου μὴ ἐπισιτισμοῦ ἔνεκα ἢ τινος ἄλλου ἀναγκαίου ἐκαθέζετο· νομίζων, ὅσω μὲν ἂν θᾶττον ἔλθοι, τοσούτῳ ἀπαρασκευαστοτέρῳ βασιλεῖ μαχεῖσθαι· ὅσω δὲ σχολαιότερον, τοσούτῳ πλέον βασιλεῖ συναγείρεσθαι στράτευμα. Καὶ συνιδεῖν δ' ἦν τῷ προσέχοντι τὸν νοῦν ἢ βασιλέως ἀρχὴ πλήθει μὲν χώρας καὶ ἀνθρώπων ἰσχυρὰ οὔσα, τῷ δὲ μήκει τῶν ὁδῶν καὶ τῷ διεσπᾶσθαι τὰς δυνάμεις ἀσθενῆς, εἴ τις διὰ ταχέων τὸν πόλεμον ποιοῖτο.

Das Heer versorgt sich in der Stadt Charmande. Unbehaglich ist zwischen Meno und Klearch, und ihren Truppen.

Πέραν δὲ τοῦ Εὐφράτου κατὰ τοὺς ἐρήμους 10
σταθμούς ἦν πόλις εὐδαίμων καὶ μεγάλη, ὄνομα δὲ
Χαρμάνδη. ἐκ ταύτης οἱ στρατιῶται ἠγόραζον τὰ
ἐπιτήδεια, σχεδίασι διαβαίνοντες ὧδε διφθέρας,
ὡς εἶχον στεγασματα, ἐπίμπλασαν χόρτου κούφου,
εἴτα πυνῆγον καὶ συνέσπων, ὡς μὴ ἀπτεσθαι τῆς
κάρφης τὸ ὕδωρ. ἐπὶ τούτων διέβαινον καὶ ἐλάμβανον
τὰ ἐπιτήδεια, οἶνόν τε ἐκ τῆς βαλάνου πεποιημέ-
νον τῆς ἀπὸ τοῦ φοίνικος, καὶ σῖτον μελίνης· τοῦτο
γάρ ἦν ἐν τῇ χώρᾳ πλεῖστον. Ἀμφιλεξάντων δέ τι 11
ἐνταῦθα τῶν τε τοῦ Μένωνος στρατιωτῶν καὶ τῶν
τοῦ Κλεάρχου, ὁ Κλέαρχος, κρίνας ἀδικεῖν τὸν τοῦ
Μένωνος, πληγὰς ἐνέβαλεν. ὁ δ' ἐλθὼν πρὸς τὸ
ἑαυτοῦ στράτευμα, ἔλεγεν. ἀκούσαντες δ' οἱ στρα-
τιῶται, ἐχαλέπαινον καὶ ὠργίζοντο ἰσχυρῶς τῷ Κλε-
άρχῳ. Τῇ δ' αὐτῇ ἡμέρᾳ Κλέαρχος ἐλθὼν ἐπὶ 12
τὴν διάβασιν τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἐκεῖ κατασκεψάμε-
νος τὴν ἀγορὰν, ἀφιππεύει ἐπὶ τὴν αὐτοῦ σκηνὴν
διὰ τοῦ Μένωνος στρατεύματος, σὺν ὀλίγοις τοῖς
περὶ αὐτόν. Κῦρος δ' οὐπω ἦκεν, ἀλλ' ἔτι προσ-

- ἤλαυνε. τῶν δὲ Μένωνος στρατιωτῶν ξύλα σχίζων
 τις, ὡς εἶδε τὸν Κλέαρχον διελαύνοντα, ἴησι τῇ ἀξίνῃ.
 καὶ οὗτος μὲν αὐτοῦ ἤμαρτεν. ἄλλος δὲ λίθῳ, καὶ
 13 ἄλλος. εἶτα πολλοὶ, κραυγῆς γενομένης. ὁ δὲ
 καταφεύγει εἰς τὸ ἑαυτοῦ στρατεύμα, καὶ εὐθὺς
 παραγγέλλει εἰς τὰ ὅπλα. καὶ τοὺς μὲν ὀπλίτας
 ἐκέλευσεν αὐτοῦ μέναι, τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ γόνατα
 θέντας· αὐτὸς δὲ, λαβὼν τοὺς Θρᾷκας καὶ τοὺς
 ἱππέας, οἳ ἦσαν αὐτῷ ἐν τῷ στρατεύματι, πλείους
 ἢ τετταράκοντα, (ταύτων δὲ οἱ πλείστοι Θρᾷκες)
 ἤλαυνεν ἐπὶ τοὺς Μένωνος, ὥστε ἐκείνους ἐκπεπλήχ-
 θαι καὶ αὐτὸν Μένωνα, καὶ τρέχειν ἐπὶ τὰ ὅπλα.
 14 Οἱ δὲ καὶ ἕστασαν ἀποροῦντες τῷ πράγματι· ὁ δὲ
 Πρέξενος (ἔτυχε γὰρ ὕστερον προσίων, καὶ τάξις
 αὐτῷ ἐπομένη τῶν ὀπλιτῶν) εὐθὺς οὖν εἰς τὸ μέσον
 ἀμφοτέρων ἄγων, ἔθετο τὰ ὅπλα, καὶ εἶδετο τοῦ
 Κλεάρχου μὴ ποιεῖν ταῦτα. ὁ δὲ ἐχαλέπαινε, ὅτι,
 αὐτοῦ ὀλίγου δεήσαντος καταλευσθῆναι, πράως
 λέγοι τὸ αὐτοῦ πάθος· ἐκέλευέ τε αὐτὸν ἐκ τοῦ
 μέσου ἐξίστασθαι.

Kyrus legt den Streit bei, und ermahnet die Griechen zur
 Eintracht.

- 15 Ἐν τούτῳ δὲ ἐπεὶ ἦκε Κῦρος, καὶ ἐπύθετο τὸ
 πρᾶγμα, εὐθὺς ἔλαβε τὰ ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας,
 καὶ σὺν τοῖς παροῦσι τῶν πιστῶν ἦκεν ἐλαύνων εἰς τὸ
 16 μέσον, καὶ λέγει ὥδε· Κλέαρχε καὶ Πρέξενε, καὶ
 οἱ ἄλλοι οἱ παρόντες Ἕλληνες, οὐκ ἴστε ὅ τι ποιεῖτε.
 εἰ γὰρ τινα ἀλλήλοισι μάχην συνάψετε, νομίζετε ἐν
 τῇδε τῇ ἡμέρᾳ ἐμέ τε κατακεκόψεσθαι, καὶ ὑμᾶς οὐ
 πολὺ ἐμοῦ ὕστερον. κακῶς γὰρ τῶν ἡμετέρων ἐχόν-
 των, πάντες οὗτοι, οὓς ὁρᾶτε, βάρεβαροι πολεμιώ-
 17 τεροι ἡμῖν ἔσονται τῶν παρὰ βασιλεῖ ὄντων. Ἀκού-

σας ταῦτα ὁ Κλέαρχος, ἐν ἑαυτῷ ἐγένετο· καὶ
 παυσάμενοι ἀμφοτέρω, κατὰ χώραν ἔθεντο τὰ ὄπλα.

Sechstes Kapitel.

Orontes, eines vornehmen Persers, Verrätherei. Kyrus ent-
 deckt sie, nimmt ihn fest, und hält Kriegsbrecht über ihn, wo-
 bei auch Klearchus gegenwärtig ist.

Εντεῦθεν προϊόντων, ἐφαίνετο ἵχνη ἵππων καὶ κό-
 προς· εἰκάζετο δὲ εἶναι ὁ στίβος ὡς δισχιλίων ἵππων.
 οὗτοι προϊόντες ἔκαιον καὶ χιλόν, καὶ εἴ τι ἄλλο χρή-
 σιμον ἦν. Ὀρόντης δὲ Πέρσης ἀνὴρ, γένει τε προσή-
 κων βασιλεῖ, καὶ τὰ πολεμικὰ λεγόμενος ἐν τοῖς
 ἀρίστοις Περσῶν, ἐπιβουλεύει Κύρῳ, καὶ πρόσθεν
 πολεμήσας· Καταλλαγεῖς δὲ οὗτος Κύρῳ, εἶπεν,²
 εἰ αὐτῷ δοίῃ ἱππέας χιλίους, ὅτι τοὺς προκατακαίον-
 τας ἱππέας ἢ κατακαίνοι ἂν ἐνεδρεύσας, ἢ ζῶντας
 πολλοὺς αὐτῶν ἔλοι, καὶ κωλύσειε τοῦ καίειν ἐπιόν-
 τας, καὶ ποιήσειεν ὥστε μήποτε δύνασθαι αὐτοὺς,
 ἰδόντας τὸ Κύρου στράτευμα, βασιλεῖ διαγγεῖλαι.
 τῷ δὲ Κύρῳ ἀκούσαντι ταῦτα ἐδόκει ἀφέλιμα εἶναι·
 καὶ ἐκέλευεν αὐτὸν λαμβάνειν μέρος παρ' ἐκάστου
 τῶν ἡγεμόνων. Ὁ δὲ Ὀρόντης, νομίσας ἐτοίμους³
 αὐτῷ εἶναι τοὺς ἱππέας, γράφει ἐπιστολὴν παρὰ
 βασιλέα, ὅτι ἥζοι ἔχων ἱππέας ὡς ἂν δύνηται πλεί-
 στους· ἀλλὰ φράσαι τοῖς ἑαυτοῦ ἱππεῦσιν ἐκέλευεν,
 ὡς Φίλιον αὐτὸν ὑποδέχεσθαι. ἐνὼν δ' ἐν τῇ ἐπιστολῇ
 καὶ τῆς πρόσθεν Φιλίας ὑπομνήματα καὶ πίστεως.
 ταύτην τὴν ἐπιστολὴν δίδωσι πιστῷ ἀνδρὶ, ὡς ᾤετο·
 ὁ δὲ λαβὼν, Κύρῳ δείκνυσιν. ἀναγνοὺς δὲ αὐτὴν ὁ⁴
 Κύρος, συλλαμβάνει Ὀρόντην, καὶ συγκαλεῖ εἰς
 τὴν αὐτοῦ σκηνὴν Περσῶν τοὺς ἀρίστους τῶν περὶ

αὐτὸν ἑπτά· καὶ τοὺς τῶν Ἑλλήνων στρατηγούς
ἐκέλευεν ὀπλίτας ἀγαγεῖν, τούτους δὲ θέσθαι τὰ
5 ὄπλα περὶ τὴν αὐτοῦ σκηνήν. Οἱ δὲ ταῦτα ἐποίησαν,
ἀγαγόντες ὡς τρισχιλίους ὀπλίτας. Κλέαρχον δὲ
καὶ εἰσω παρεκάλεσε σύμβουλον, ὥς γε καὶ αὐτῷ
καὶ τοῖς ἄλλοις ἐδόκει προτιμηθῆναι μάλιστα τῶν
Ἑλλήνων. ἐπεὶ δ' ἐξῆλθεν, ἐξήγγειλε τοῖς φίλοις
τὴν κρίσιν τοῦ Ὀρόντου ὡς ἐγένετο· οὐ γὰρ ἀπόρρη-
τον ἦν· ἔφη δὲ Κῦρον ἄρχειν τοῦ λόγου ὧδε·

Oronte's Verhör und Eingeständniß.

6 Παρεκάλεσα ὑμᾶς, ἄνδρες φίλοι, ὅπως σὺν
ὑμῖν βουλευόμενος, ὃ τι δικαιοτάτον καὶ πρὸς θεῶν
καὶ πρὸς ἀνθρώπων, τοῦτο πράξω περὶ Ὀρόντου του-
τουί. τοῦτον γὰρ πρῶτον μὲν ὁ ἐμὸς πατήρ ἐδωκεν
ὑπήκοον ἐμοὶ εἶναι· ἐπεὶ δὲ ταχθεὶς, ὡς ἔφη αὐτός,
ὑπὸ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ οὗτος ἐπολέμησεν ἐμοί, ἔχων
τὴν ἐν Σάρδεσιν ἀκρόπολιν, καὶ ἐγὼ αὐτὸν προσπολε-
7 μῶν ἐποίησα, ὥστε δόξαι τούτῳ τοῦ πρὸς ἐμὲ πολέ-
μου παύσασθαι, καὶ δεξιὰν ἔλαβον καὶ ἔδωκα. Μετὰ
ταῦτα, ἔφη, ὦ Ὀρόντα, ἔστιν ὃ τι σε ἠδίκησα; ὁ
δὲ ἀπεκρίνατο, ὅτι οὐ. Πάλιν ὁ Κῦρος ἡρώτα· Οὐκοῦν
ὑστερον, ὡς αὐτός σὺ ὁμολογεῖς, οὐδὲ ὑπ' ἐμοῦ ἀδι-
κούμενος, ἀποστάς εἰς Μυσούς, κακῶς ἐποίησας τὴν
ἐμὴν χώραν, ὃ τι ἐδύνω; ἔφη ὁ Ὀρόντης. Οὐκοῦν,
ἔφη ὁ Κῦρος, ὁπότε αὖ ἐγnows τὴν σεαυτοῦ δύναμιν,
ἐλθὼν ἐπὶ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος βωμὸν, μεταμέλειν τέ
σοι ἔφησθα, καὶ πείσας ἐμὲ, πιστὰ πάλιν ἔδωκάς
μοι καὶ ἔλαβες παρ' ἐμοῦ; Καὶ ταῦθ' ὁμολόγει ὁ
8 Ὀρόντης. Τί οὖν, ἔφη ὁ Κῦρος ἀδικηθεὶς ὑπ' ἐμοῦ,
νῦν τό τρίτον ἐπιβουλεύων μοι φανερός γέγονας; Εἰ-
πόντος δὲ τοῦ Ὀρόντου, ὅτι οὐδὲν ἀδικηθεὶς, ἡρώτησεν
ὁ Κῦρος αὐτόν· Ὁμολογεῖς οὖν περὶ ἐμὲ ἀδικὸς εἶναι;

Ἡ γὰρ ἀνάγκη, ἔφη ὁ Ὀρόντης. Ἐκ τούτου πάλιν
ἠρώτησεν ὁ Κύρος· ἔτι οὖν ἂν γένοιο τῷ ἐμῷ ἀδελφῷ
πολέμιος, ἐμοὶ δὲ καὶ φίλος καὶ πιστός; Ὁ δὲ ἀπε-
κρίνατο, ὅτι οὐδ', εἰ γενοίμην, ὦ Κύρε, σοί γ' ἂν
ἔτι ποτὲ δόξαιμι.

Kyrus fragt die Feldherrn um ihre Meinung, Klearch erkennt
Orontes des Todes schuldig. So auch die Uebrigen. Wie
Orontes umgebracht wird.

Πρὸς ταῦτα ὁ Κύρος εἶπε τοῖς παροῦσιν· Ὁ μὲν 9
ἀνὴρ τοιαῦτα μὲν πεποίηκε, τοιαῦτα δὲ λέγει· ὑμῶν
δὲ σὺ πρῶτος, ὦ Κλέαρχε, ἀπόφηναι γνώμην, ὅ τί
σοι δοκεῖ. Κλέαρχος δὲ εἶπε τάδε· Συμβουλεύω ἐγὼ
τὸν ἄνδρα τούτον ἐκποδὴν ποιῆσθαι ἅς τάχιστα, ὥς
μηκέτι δεοί τούτον φυλάττεσθαι, ἀλλὰ σχολή εἴη
ἡμῖν, τὸ κατὰ τούτον εἶναι, τοὺς ἐθελοντάς φίλους
τούτους εὖ ποιῆν. Ταύτῃ δὲ τῇ γνώμῃ ἔφη καὶ τοὺς 10
ἄλλους προσθέσθαι. μετὰ ταῦτα, κελεύοντος Κύ-
ρου, ἐλάβοντο τῆς ζώνης τὸν Ὀρόντην ἐπὶ θανάτῳ
ἅπαντες ἀναστάντες καὶ οἱ συγγενεῖς· εἶτα δὲ ἐξῆ-
γον αὐτὸν οἷς προσετάχθη. ἐπεὶ δὲ εἶδον αὐτόν,
οἵπερ πρόσθεν προσεκύνουν, καὶ τότε προσεκύνησαν,
καίπερ εἰδότες ὅτι ἐπὶ θανάτῳ ἄγοιτο. Ἐπεὶ δὲ εἰς 11
τὴν Ἀρταπάτα σκηνὴν εἰσῆχθη τοῦ πιστοτάτου τῶν
Κύρου σκηπτούχων, μετὰ ταῦτα οὔτε ζῶντα Ὀρόν-
την, οὔτε τεθνεῶτα οὐδεὶς πώποτε εἶδεν, οὐδ' ὅπως
ἀπέθανεν οὐδεὶς εἰδὼς ἔλεγεν. εἰκαζον δ' ἄλλοι ἄλ-
λως· τάφος δ' οὐδεὶς πώποτε αὐτοῦ ἐφάνη.

Siebentes Kapitel.

Kyrus dringt in Babylonien ein, mustert, in Erwartung einer nahen Hauptschlacht, sein Heer, und hält eine aufmunternde Rede an die griechischen Anführer.

Εντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Βαβυλωνίας σταθμούς τρεῖς, παρασάγγας δώδεκα. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ σταθμῷ Κύρος ἐξέτασιν ποιῆται τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ἐν τῷ πεδίῳ, περὶ μέσας νύκτας· (ἐδόκει γὰρ εἰς τὴν ἐπιούσαν ἕω ἦξεν βασιλέα σὺν τῷ στρατεύματι μαχόμενον.) καὶ ἐκέλευε Κλέαρχον μὲν τοῦ δεξιοῦ κέρως ἡγεῖσθαι, Μένωνα δὲ τὸν Θετταλὸν τοῦ εὐωνύμου· αὐτὸς δὲ τοὺς ἑαυτοῦ διέταττε. Μετὰ δὲ τὴν ἐξέτασιν ἅμα τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ αὐτόμολοι παρὰ μεγάλου βασιλέως ἦκοντες ἀπήγγελλον Κύρῳ περὶ τῆς βασιλέως στρατιᾶς. Κύρος δὲ, συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς τῶν Ἑλλήνων, συνεβουλεύετό γε, πῶς ἂν τὴν μάχην ποιῶιτο, καὶ αὐτὸς παρήνει θαρρύνων τοιαύδε· ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, οὐκ ἀνθρώπων ἀπορῶν βαρβάρων, συμμάχους ὑμᾶς ἄγω, ἀλλὰ νομίζων, ἀμείνονας καὶ κρείττους πολλῶν βαρβάρων ὑμᾶς εἶναι, διὰ τοῦτο προσέλαβον. ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας ἧς κέκτησθε, καὶ ὑπὲρ ἧς ὑμᾶς ἐγὼ εὐδαιμονίζω. εὖ γὰρ ἴστε, ὅτι τὴν ἐλευθερίαν ἐλοίμην ἂν ἀντὶ ὧν ἔχω πάντων καὶ ἄλλων πολλαπλασίων. Ὅπως δὲ εἰδῆτε εἰς οἷον ἔρχεσθε ἀγῶνα, ἐγὼ ὑμᾶς διδάξω. τὸ μὲν γὰρ πλῆθος πολὺ, καὶ πολλῇ κραυγῇ ἐπίασιν· ἂν δὲ ταῦτα ἀνάσχησθε, τᾶλλα καὶ αἰσχύνεσθαι μοι δοκῶ, οἷους ἡμῶν γνῶσεσθε τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ὄντας ἀνθρώπους. ὑμῶν δὲ ἀνδρῶν ὄντων, καὶ εὐτολμων γενομένων, ἐγὼ ὑμῶν τὸν μὲν οἶκαδε βουλόμενον ἀπιέ-

ναί τοῖς οἰκοῖς ζηλωτόν ποιήσω ἀπελθεῖν· πολλοὺς
δ' οἶμαί ποιήσεν, τὰ παρ' ἐμοὶ λαίρῃσθαι ἀντὶ τῶν
οἰκοῖ.

Was Cyrus den Griechen verspricht.

Ἐνταῦθα Γαυλίτης παρῶν, Φυγαῖς Σάμιος, 5
πιπτός δὲ Κύρῳ, εἶπε· Καὶ μὲν, ὦ Κύρε, λέγουσί
τινες, ὅτι πολλὰ ὑπισχνῇ νῦν, διὰ τὸ ἐν τοιούτῳ εἶναι
τοῦ κινδύνου τοῦ προσιόντος· ἂν δ' εὖ γένηται τι, οὐ
μεμνήσθαι σε· ἐνιοὶ δὲ, οὐδ' εἰ μέμνησθαι τε καὶ βού-
λοιο, δύνασθαι ἂν ἀποδοῦναι ὅσα ὑπισχνῇ. Ἀκούσας 6
ταῦτα ἐλεξεὶ ὁ Κύρος· Ἀλλ' ἐστὶ μὲν ἡμῖν, ὦ ἄνδρες,
ἡ ἀρχὴ ἢ πατρώα, πρὸς μὲν μεσημβρίαν, μέχρῃς
οὐ διὰ καῦμα οὐ δύνανται οἰκεῖν οἱ ἄνθρωποι· πρὸς
δὲ ἄρκτον, μέχρῃς ὅτου διὰ χειμῶνα· τὰ δ' ἐν μέσῳ
τούτων ἅπαντα σατραπεύουσιν οἱ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ
Φίλοι. Ἦν δ' ἡμεῖς νικήσωμεν, ἡμᾶς δεῖ τοὺς ἡμετέ- 7
ρους Φίλους τούτων ἐγκρατεῖς ποιῆσαι. ὥστε οὐ
τοῦτο δέδοικα, μὴ οὐκ ἔχω ὃ τι δῶ ἐκάστῳ τῶν
Φίλων, ἂν εὖ γένηται, ἀλλὰ μὴ οὐκ ἔχω ἱκανοὺς οἷς
δῶ. ὑμῶν δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ στέφανον ἐκάστῳ
χρυσοῦν δώσω.

Die Griechen werden muthiger. Was sie dem Cyrus rathen.

Οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες, αὐτοὶ τε ἦσαν πολὺ 8
προθυμότεροι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἐξηγγέλλον. εἰσήε-
σαν δὲ παρ' αὐτὸν οἱ τε στρατηγοὶ καὶ τῶν ἄλλων
Ἑλλήνων τινες, ἀξιοῦντες εἰδέναι, τί σφίσιν ἔσται,
εἰάν κρατήσωσιν. ὁ δὲ ἐμπιπλᾶς ἀπάντων τὴν γνώμην,
ἀπέπεμπε. Παρεκελεύοντο δ' αὐτῷ πάντες, ὅσοι περ 9
διελέγοντο, 'μὴ μάχεσθαι, ἀλλ' ὀπισθεν ἑαυτῶν
τάττεσθαι. ἐν δὲ τῷ καιρῷ τούτῳ Κλέαρχος ὦδ'

πως ἤρετο Κῦρον· Οἷε γάρ σοι, ὦ Κῦρε, μαχεῖσθαι τὸν ἀδελφόν; Νῆ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, εἴπερ γε Δαρείου καὶ Παρυσάτιδός ἐστι παῖς, καὶ ἐμὸς ἀδελφός, οὐκ ἀμαχεῖ ταῦτα ἐγὼ λήψομαι.

Erstaunliche Menschenzahl beider Heere. Namen der persischen Heerführer.

- 10** Ἐνταῦθα δὴ ἐν τῇ ἐξοπλισίᾳ ἀριθμὸς ἐγένετο τῶν μὲν ἑλλήνων ἀσπίς μυρία καὶ τετρακοσία· πελτασταὶ δὲ δισχίλιοι καὶ τετρακόσιοι· τῶν δὲ μετὰ Κῦρου βαρβάρων δέκα μυριάδες, καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα ἀμφὶ τὰ εἴκοσι. Τῶν δὲ πολεμίων ἐλέγοντο εἶναι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι μυριάδες, καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα διακόσια. ἄλλοι δὲ ἦσαν ἑξακισχίλιοι ἵππεῖς, ὧν Ἀρταγέρσης ἦρχεν· οὗτοι δὲ πρὸ αὐτοῦ βασιλέως τεταγμένοι ἦσαν. Τοῦ δὲ βασιλέως στρατεύματος ἦσαν ἄρχοντες καὶ στρατηγοὶ καὶ ἡγεμόνες τέτταρες, τριάκοντα μυριάδων ἕκαστος, Ἀβροκόμας, Τισσαφέρνης, Γωβρύας, Ἀρβάκης. τούτων δὲ παρεγένοντο ἐν τῇ μάχῃ ἐνενήκοντα μυριάδες, καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα· Ἀβροκόμας γὰρ ὑστέρησε τῆς μάχης ἡμέρας πέντε ἐκ Φοινίκης ἐλαύνων. Ταῦτα δὲ ἠγγελλον πρὸς Κῦρον οἱ αὐτομολήσαντες ἐκ τῶν πολεμίων παρὰ μεγάλου βασιλέως πρὸ τῆς μάχης· καὶ μετὰ τὴν μάχην, οἱ ὕστερον ἐλήφθησαν τῶν πολεμίων, ταῦτα ἠγγελλον.

Kyrus rückt langsam und in Schlachtordnung weiter. Er defilirt zwischen einem tiefen Graben, und dem am Euphrat. Kanäle vom Tigris zum Euphrat bei der medischen Mauer. (S. unten, II. 4, 12.)

- 14** Ἐντεῦθεν δὲ Κῦρος ἐξελαύνει σταθμὸν ἕνα, παρασάγγας τρεῖς, συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι παντὶ, καὶ τῷ ἑλληνικῷ καὶ τῷ βαρβαρικῷ· ὥς τε

γὰρ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ μαχεῖσθαι βασιλέα· κατὰ
 γὰρ μέσον τὸν σταθμὸν τοῦτον τάφρος ἦν ὀρυκτὴ,
 βαθεῖα, τὸ μὲν εὖρος ὀργυιᾷ πέντε, τὸ δὲ βάθος
 ὀργυιᾷ τρεῖς. Παρετέτατο δὲ ἡ τάφρος ἄνω διὰ 15
 τοῦ πεδίου ἐπὶ δώδεκα παρασάγγας, μέχρι τοῦ Μη-
 δίας τείχους. ἐνθα δὴ εἰσὶν αἱ διώρυχες, ἀπὸ τοῦ
 Τίγρητος ποταμοῦ ῥέουσαι. εἰσὶ δὲ τέτταρες, τὸ μὲν
 εὖρος πλεθριᾷαι, βαθεῖαι δὲ ἰσχυρῶς, καὶ πλοῖα
 πλεῖ ἐν αὐταῖς σιταγωγὰ· εἰσβάλλουσι δὲ εἰς τὸν
 Εὐφράτην· διαλείπουσι δὲ ἐκάστη παρασάγγην·
 γέφυραι δὲ ἔπεισιν.

Ἦν δὲ παρ' αὐτὸν τὸν Εὐφράτην πάροδος στενὴ, 16
 μεταξύ τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς τάφρου, ὡς εἴκοσι πο-
 δῶν τὸ εὖρος. ταυτὴν δὲ τὴν τάφρον βασιλεὺς μέγας
 ποιεῖ ἀντὶ ἐρύματος, ἐπειδὴ πυνθάνεται Κῦρον προσ-
 ελαύνοντα. ταύτην δὴ τὴν πάροδον Κῦρος τε καὶ ἡ
 στρατιὰ παρήλθε, καὶ ἐγένοντο εἰσω τῆς τάφρου.

Die Feinde zeigen sich in den nächsten drei Tagen noch nicht.
 Belohnung des Sehers Silanus. Cyrus marschirt sorgloser
 fort.

Ταύτῃ μὲν οὖν τῇ ἡμέρᾳ οὐκ ἐμαχέσατο βασι- 17
 λεὺς, ἀλλ' ὑποχωρούντων Φανερά ἦσαν καὶ ἵππων
 καὶ ἀνθρώπων ἵχνη πολλά. Ἐνταῦθα Κῦρος Σιλα- 18
 νὸν καλέσας τὸν Ἀμβρακιάτην μάντιν, ἔδωκεν αὐτῷ
 δαρείκους τρισχιλίους, ὅτι τῇ ἐνδεκάτῃ ἀπ' ἐκείνης
 τῆς ἡμέρας πρότερον θνόμενος εἶπεν αὐτῷ, ὅτι βασι-
 λεὺς οὐ μαχεῖται δέκα ἡμερῶν. Κῦρος δ' εἶπεν· *
 Οὐκ ἄρα ἐτι μαχεῖται, εἰ μὴ ἐν ταύταις ταῖς ἡμέ-
 ραις μαχεῖται· ἐὰν δ' ἀληθεύσης, ὑπισχνούμαί σοι
 δέκα τάλαντα. τοῦτο τὸ χρυσίον τότε ἀπέδωκεν,
 ἐπεὶ παρήλθον αἱ δέκα ἡμέραι. Ἐπεὶ δ' ἐπὶ τῇ 19
 τάφρῳ οὐκ ἐκώλυε βασιλεὺς τὸ Κύρου στρατεύμα

διαβαίνειν, ἔδοξε καὶ Κύρῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπεγνω-
 κέναι τοῦ μαχεῖσθαι· ὥστε τῇ ὑστεραίᾳ Κύρος
 20 ἐπορεύετο ἡμελημένος μᾶλλον. τῇ δὲ τρίτῃ ἐπὶ τε
 τοῦ ἄρματος καθήμενός τὴν πορείαν ἐποιεῖτο, καὶ
 ὀλίγους ἐν τάξει ἔχων πρὸ αὐτοῦ· τὸ δὲ πολὺ αὐτῷ
 ἀνατεταραγμένον ἐπορεύετο, καὶ τῶν ὀπλῶν τοῖς
 στρατιώταις πολλὰ ἐπὶ ἀμαξῶν καὶ ὑποζυγίων ἤγετο.

Altes Kapitel.

Artaxerxes rückt endlich an. Alles rüstet und ordnet sich.
 Stellung von Cyrus Heere. Cyrus trägt, nach persischer
 Sitte, nur eine Diara, keinen Helm.

Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν, καὶ πλη-
 σίον ἦν ὁ σταθμός, ἔνθα ἔμελλε καταλύσειν, ἡνίκαι
 Παταγύας, ἀνὴρ Πέρσης τῶν ἀμφὶ Κύρον πιστῶν,
 προφαίνεται ἐλαύνων ἀνὰ κέρατος ἰδρῶντι τῷ ἵππῳ·
 καὶ εὐθὺς πᾶσιν οἷς ἐνετύγχανεν, ἔβρα καὶ βαρβα-
 ρικῶς καὶ ἑλληνικῶς, ὅτι βασιλεὺς σὺν στρατεύματι
 πολλῷ προσέρχεται, ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένος.
 2 Ἐνθα δὴ πολὺς ταραχος ἐγένετο· αὐτίκα γὰρ ἔδο-
 κουν οἱ Ἕλληνες, καὶ πάντες δὲ, ἀτάκτοις σφίσιν
 3 ἐπιπεσεῖσθαι. Καὶ Κύρος τε καταπηδήσας ἐκ τοῦ
 ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδυ, καὶ ἀναβαὶς ἐπὶ τὸν
 ἵππον τὰ παλτὰ εἰς χεῖρας ἔλαβε, τοῖς τε ἄλλοις
 πᾶσι παρήγγελλεν ἐξοπλίζεσθαι καὶ καθίστασθαι
 4 εἰς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἕκαστον. Ἐνθα δὴ σὺν πολλῇ
 σπουδῇ καθίσταντο, Κλέαρχος μὲν τὰ δεξιά τοῦ
 κέρατος ἔχων πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ, Πρόξενος
 δὲ ἐχόμενος, οἱ δ' ἄλλοι μετὰ τοῦτον· Μένων δὲ,
 καὶ τὸ στρατεύμα, τὸ εὐώνυμον κέρας εἶχε τοῦ ἑλ-
 5 ληνικοῦ. Τοῦ δὲ βαρβαρικοῦ, ἵππεῖς μὲν Παφλα-
 γόνες

γόνες εἰς χιλίους παρὰ Κλέαρχον ἵστασαν ἐν τῷ δεξιῷ, καὶ τὸ ἑλληνικὸν πελταστικόν· ἐν δὲ τῷ εὐωνύμῳ, Ἀριαῖός τε ὁ Κύρου ὑπαρχο, καὶ τὸ ἄλλο βαρβαρικόν. Κύρος δὲ, καὶ ἵππεῖς μετ' αὐτοῦ ἑξακόσιοι, 6 κατα τὸ μέσον, ὠπλισμένοι θώραξι μεγάλοις καὶ παραμυρδαίοις καὶ κράνεσι πάντες, πλὴν Κύρου. Κύρος δὲ ψιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν, εἰς τὴν μάχην καθίστατο. λέγεται δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Πέρσας ψιλῶς ταῖς κεφαλαῖς ἐν τῷ πολέμῳ διακινδυνεύειν. Οἱ δ' ἵπποι ἅπαντες, εἰ μετὰ Κύρου, εἶχον καὶ προ- 7 μεταπίδια καὶ προστερνίδια· εἶχον δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἵππεῖς ἑλληνικάς.

Man erblickt das feindliche Heer. Sichelwagen vor ihm her. Die Feinde schreiten gleichmäßig und still vorwärts. Die Griechen stimmen den Schlachtesang an, und rücken schnell vor. Die feindliche Reiterei flieht.

Καὶ ἤδη τε ἦν μέσον ἡμέρας, καὶ οὐπω καταφα- 8 νεῖς ἦσαν οἱ πολέμιοι. ἡνίκα δὲ δεῖλη ἐγένετο, ἐφάνη κονιορτός, ὥσπερ νεφέλη λευκή, χρόνῳ δὲ οὐ συχνῷ ὕστερον, ὥσπερ μελανία τις ἐν τῷ πεδίῳ ἐπὶ πολὺ. ὅτε δὲ ἐγγύτερον ἐγίγνοντο, τάχα δὴ καὶ χαλκός τις ἤστραπτε, καὶ αἱ λογχαὶ καὶ αἱ τάξεις καταφανεῖς ἐγίγνοντο. Καὶ ἦσαν ἵππεῖς μὲν λευκοθώρακες ἐπὶ 9 τοῦ εὐωνύμου τῶν πολεμίων· (Τισσαφέρνης ἐλέγετο τούτων ἄρχειν) ἐχόμενοι δὲ τούτων γερρόφοροι· ἐχόμενοι δὲ ὀπλίται σὺν ποδήρεσι ξυλίναις ἀσπίσιν· (Αἰγύπτιοι δὲ οὗτοι ἐλέγοντο εἶναι) ἄλλοι δὲ ἵππεῖς, ἄλλοι τοξόται. πάντες δὲ οὗτοι κατὰ ἔθνη πλαισίῳ πλήρει ἀνθρώπων ἕκαστον τὸ ἔθνος ἐπορεύετο. Πρὸ 10 δὲ αὐτῶν, ἄρματα διαλείποντα συχνὸν ἀπ' ἀλλήλων, τὰ δρεπανηφόρα λεγόμενα· εἶχον δὲ τὰ δρέπανα ἐκ τῶν ἄξονων, εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα, καὶ ὑπὸ τοῖς δ' ὄφροισι εἰς γῆν βλέποντα, ὥς διακόπτειν ὅτῳ

- ἐντύχοιεν. ἡ δὲ γνώμη ἦν, ὥς εἰς τὰς τάξεις τῶν
11 Ἑλλήνων ἐλόντων καὶ διακοψόντων. Ὁ μὲντοι Κύρος
 εἶπεν, ὅτε καλέσας παρεκελεύετο τοῖς Ἕλλησι, τὴν
 κραυγὴν τῶν βαρβάρων ἀνασχέσθαι, ἐψεύσθη τοῦτο·
 οὐ γὰρ κραυγῇ, ἀλλὰ σιγῇ ὡς ἀνυστόν, καὶ ἡσυχῇ,
12 ἐν ἴσῳ καὶ βραδέως προσήεσαν. Καὶ ἐν τούτῳ Κύρος,
 παρελαύνων αὐτὸς σὺν Πίγρητι τῷ ἑρμηνεῖ καὶ ἄλλοις
 τρισὶν ἢ τέτταρσι, τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα, ἄγειν τὸ
 στρατεύμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ
 βασιλεὺς εἴη· καὶ τοῦτο, ἔφη, νικῶμεν, πάνθ'
13 ἡμῖν πεποίηται. Ὁρῶν δὲ ὁ Κλεάρχος τὸ μέσον στίφος,
 καὶ ἀκούων Κύρου ἔξω ὄντα τοῦ Ἑλληνικοῦ εὐωνύμου
 βασιλέα, (τοσούτῳ γὰρ πλήθει περιῆν βασιλεὺς,
 ὥστε μέσον τὸ ἑαυτοῦ ἔχων τοῦ Κύρου εὐωνύμου ἔξω
 ἦν) ἀλλ' ὅμως ὁ Κλεάρχος οὐκ ἠθέλην ἀποσπᾶσαι
 ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρα, φοβούμενος μὴ
 κυκλωθεῖη ἐκατέρωθεν· τῷ δὲ Κύρῳ ἀπεκρίνατο,
14 ὅτι αὐτῷ μέλοι ὅπως καλῶς ἔχοι. Καὶ ἐν τούτῳ τῷ
 καιρῷ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στρατεύμα ὁμαλῶς προῆει·
 τὸ δ' Ἑλληνικόν, ὅτ' ἐτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον, συνετάτ-
 τετο ἐκ τῶν ἐτι προσιόντων. καὶ ὁ Κύρος παρελαύνων
 οὐ πάνυ πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι, κατεθεᾶτο
 ἐκατέρους ἀποθεν, τοὺς τε πολεμίους ἀποβλέπων
15 τοὺς τε Φιλίους. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ
 Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὑπελάσας ὡς συναντήσας, ἤρετο
 εἴ τι παραγγέλλοι. ὁ δ' ἐπιστήσας εἶπε, καὶ λέγειν
 ἐκέλευε πᾶσιν, ὅτι τὰ ἱερὰ καὶ τὰ σφάγια καλὰ
16 εἴη. Ταῦτα δὲ λέγων, θορύβου ἤκουσε διὰ τῶν
 τάξεων ἰόντος, καὶ ἤρετο, τίς ὁ θόρυβος. ὁ δὲ Ξε-
 νοφῶν εἶπεν, ὅτι τὸ σύνθημα παρέρχεται δεύτερον
 ἤδη. καὶ ὅς ἐθαύμασε, τίς παραγγέλλει. καὶ
 ἤρετο ὅ τι καὶ εἴη τὸ σύνθημα. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο,
17 ὅτι ΖΕΥΣ ΣΩΤΗΡ ΚΑΙ ΝΙΚΗ. Ὁ δὲ Κύρος ἀκού-
 σας, Ἀλλὰ δέχομαί τε, ἔφη, καὶ τοῦτο ἔστω. ταῦτα

δὲ εἰπὼν, εἰς τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἀπήλαυνε· καὶ οὐκ
 ἔτι τρία ἢ τέτταρα στάδια ἀπειχέτην τῷ Φάλαγγος
 ἀπ' ἀλλήλων, ἡνίκα ἐπαιάνιζον τε οἱ Ἕλληνες, καὶ
 ἦρχοντο ἀντίοι ἵεναι τοῖς πολεμίοις. ὧς δὲ πορευομέ- 18
 νων ἐξεκύμαινέ τι τῆς Φάλαγγος, τὸ ἐπιλειπόμενον
 ἤρξατο δρομῷ θεῖν. καὶ ἅμα ἐφθέγγξαντο πάντες,
 οἷον περ τῷ Ἐνυαλίῳ ἐλ λίζουσι, καὶ πάντες δὲ ἔθεον.
 λέγουσι δέ τινες, ὡς καὶ ταῖς ἀσπίσι πρὸς τὰ δόρατα
 ἐδούπησαν, φέρον ποιῶντες τοῖς ἵπποις. Πρὶν δὲ 19
 τόξευμα ἐξικνεῖσθαι, ἐκκλίνουσιν οἱ βαρβαροὶ τοῖς
 ἵπποις καὶ φεύγουσι. καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐδίωκον μὲν
 κατὰ κράτος οἱ Ἕλληνες, ἐβόων δὲ ἀλλήλοις μὴ θεῖν
 δρομῷ, ἀλλ' ἐν τάξει ἐπεσθαι. Τα δὲ ἄρματα 20
 ἐφέρετο, τὰ μὲν δι' αὐτῶν τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ
 δι' αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων, κενὰ ἡνιόχων. οἱ δὲ, ἐπεὶ
 προΐδοιεν, δίσταντο. ἔστι δὲ ὅστις καὶ κατελήφθη,
 ὥσπερ ἐν ἵπποδρόμῳ, ἐκπλαγείς· καὶ οὐδὲν μέντοι
 οὐδὲ τοῦτον παθεῖν ἔφασαν· οὐδὲ ἄλλος δὲ τῶν
 Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδὲν, πλὴν
 ἐπὶ τῷ εὐανύμῳ τοξευθῆναι τις ἐλέγετο.

Ungeheure Fronte des feindlichen Heers. Kyros fürchtet,
 daß Artarerres die Griechen überflügeln wolle, und sprengt
 auf ihn ein. Heftiges Gefecht. Kyros und sein Freund Ar-
 tapates fallen.

Κυρος δὲ, ὁρῶν τοὺς Ἕλληνας νικῶντας τὸ κατ' 21
 αὐτοὺς καὶ διώκοντας, ἠδόμενος καὶ προσκυνούμενος
 ἦδη ὡς βασιλεὺς ὑπὸ τῶν ἀμφ' αὐτὸν, οὐδ' ὡς ἐξή-
 χθη διώκειν· ἀλλὰ συνεσπειραμένην ἔχων τὴν τῶν
 σὺν ἑαυτῷ ἑξακοσίων ἱππέων τάξιν, ἐπεμελεῖτο ὅ τι
 ποιήσει βασιλεὺς. καὶ γὰρ ᾔδει αὐτὸν, ὅτι μέσον
 ἔχοι τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. Καὶ πάντες δὲ 22
 οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντες, μέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν,
 ἡγοῦντο, νομίζοντες οὕτως ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι, ἢν

- ἡ ἰσχὺς αὐτῶν ἐκατέρωθεν ἦ, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι
 χρῆζοιεν, ἡμίσει ἐν χρόνῳ αἰσθάνεσθαι τὸ στρατεύμα.
- 23** Καὶ βασιλεὺς δὴ τότε μέσον ἔχων τῆς ἑαυτοῦ στρα-
 τίας, ὁμῶς ἔξω ἐγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου κέρατος.
 ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς αὐτῷ ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἐναντίου, οὐδὲ
 τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις ἐμπροσθεν, ἐπέκασπτεν ὥς
- 24** εἰς κύκλῳσιν. Ἐνθα δὴ Κύρος, δέσας μὴ ὀπισθεν
 γενόμενος κατακόψῃ τὸ ἑλληνικόν, ἐλαύνει ἀντίος·
 καὶ ἐμβάλων σὺν τοῖς ἑξακοσίοις, νικᾷ τοὺς πρὸ
 βασιλέως τεταγμένους, καὶ εἰς φυγὴν ἐτρέψε τοὺς
 ἑξακισχιλίους· καὶ ἀπακτεῖναι λέγεται αὐτὸς τῇ
 ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσην τὸν ἀρχοντα αὐτῶν. ὧς
- 25** δὲ ἡ τροπὴ ἐγένετο, διασπείρονται καὶ οἱ Κύρου ἑξα-
 κοσιοί, εἰς τὸ διώκειν ὀρμήσαντες· πλὴν πάνυ ὀλί-
 γοι ἅμφ' αὐτὸν κατελείφθησαν, σχεδὸν οἱ ὁμοτράπεζοι
- 26** καλούμενοι. Σὺν τούτοις δὲ ὢν, καθορᾷ βασιλέα
 καὶ τὸ ἅμφ' ἐκείνον στίφος· καὶ εὐθὺς οὐκ ἠνέσχετο,
 ἀλλ' εἰπὼν, ὄρῳ τὸν ἄνδρα, ἵετο ἐπ' αὐτόν· καὶ
 παίει κατὰ τὸ στήρνον, καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώ-
 ρακος, ὥς φησὶ Κτησίας ὁ ἰατρός, καὶ ἰασθαι αὐτὸς
- 27** τὸ τραῦμά φησι. Παίοντα δ' αὐτόν ἀκοντίζει τις
 παλτῷ ὑπὸ τὸν ὀφθαλμὸν βιαίως· καὶ ἐνταῦθα
 μαχόμενοι καὶ βασιλεὺς καὶ Κύρος καὶ οἱ ἅμφ' αὐ-
 τοὺς ὑπὲρ ἑκατέρου· ὅποσοι μὲν τῶν ἅμφι βασιλέα
 ἀπέθανον, Κτησίας λέγει· (παρ' ἐκείνῳ γὰρ ἦν)
 Κύρος δὲ αὐτὸς τε ἀπέθανε, καὶ οὕτω οἱ ἀριστοὶ τῶν
- 28** περὶ αὐτόν ἐκείντο ἐπ' αὐτῷ. Ἀρταπάτης δὲ, ὁ
 πιστότατος αὐτῷ τῶν σκηπτούχων θεράπων, λέγε-
 ται, ἐπειδὴ εἶδε πεπτωκότα Κύρον, καταπηδήσας
- 29** ἀπὸ τοῦ ἵππου, περιπεσεῖν αὐτῷ. Καὶ οἱ μὲν φασί,
 βασιλέα κελεύσασθαι ἐπισφάζειν αὐτὸν Κύρῳ· οἱ
 δὲ, ἑαυτὸν ἐπισφάζειν σπασάμενον τὸν ἀκινάκην·
 εἶχε γὰρ χρυσοῦν· καὶ στρεπτόν δὲ ἐφόρει, καὶ
 ψέλλια, καὶ τὰ ἄλλα, ὥσπερ οἱ ἀριστοὶ τῶν Περ-

σῶν. ἐτετίμητο γὰρ ὑπὸ Κύρου δι' εὐνοϊάν τε καὶ
πιστότητα.

Neuntes Kapitel.

Kyrus Leben, Vorzüge und Karakter. Wie die Söhne vor-
nehmer Perser erzogen werden.

Κῦρος μὲν οὖν οὕτως ἐτελεύτησεν, ἀνὴρ ὢν Περσῶν,
τῶν μετὰ Κῦρον τὸν ἀρχαῖον γενομένων, βασιλικώ-
τατός τε καὶ ἀρχεὶν ἀξιώτατος, ὥς παρὰ πάντων
ὁμολογεῖται τῶν Κύρου δοκούντων ἐν πείρᾳ γενέσθαι.
Πρῶτον μὲν γὰρ παῖς ἔτι ὢν, ὅτε ἐπαιδεύετο καὶ σὺν 2
τῷ ἀδελφῷ καὶ τοῖς ἄλλοις παισὶ, πάντων πάντα
κράτιστος ἐνομίζετο. Πάντες γὰρ οἱ τῶν ἀρίστων 3
Περσῶν παῖδες ἐν ταῖς βασιλέως θύραις παιδεύονταί·
ἐνθα πολλὴν μὲν σωφροσύνην καταμάθοι ἂν τις, αἰ-
σχρὸν δ' οὐδὲν οὔτε ἀκούσαι οὔτ' ἰδεῖν ἐστι. Θεῶντα 4
δ' οἱ παῖδες καὶ τοὺς τιμωμένους ὑπὸ βασιλέως καὶ
ἀκούουσι, καὶ ἄλλους ἀτιμαζομένους. ὥστ' εὐθύς
παῖδες ὄντες μανθάνουσιν ἀρχεῖν τε καὶ ἀρχεσθαι.

Kyrus Beschäftigungen als Knabe und als Jüngling. Sein
Abenteuer mit einem Bären.

Ἐνθα Κῦρος αἰδημονέστατος μὲν πρῶτον τῶν 5
ἡλίκων ἐδόκει εἶναι, τοῖς τε πρεσβυτέροις καὶ τῶν
ἑαυτοῦ ὑποδεεστέρων μᾶλλον πείθεσθαι· ἔπειτα δὲ
Φιλιππότατος καὶ τοῖς ἵπποις ἀρίστα χρῆσθαι.
ἔκρινον δ' αὐτὸν καὶ τῶν εἰς τὸν πόλεμον ἔργων, τοξί-
κῃς τε καὶ ἀκοντίσεως, Φιλομαθέστατον εἶναι καὶ
μελετηρότατον. Ἐπεὶ δὲ τῇ ἡλικίᾳ ἔπρεπε, καὶ 6
Φιλοθιρότατος ἦν, καὶ πρὸς τὰ θηρία μέντοι Φιλο-

κινδυνώτατος· καὶ ἄρκτον ποτὲ ἐπιφερομένην οὐκ ἔτρεσεν, ἀλλὰ συμπεσὼν κατεσπάσθη ἀπὸ τοῦ ἵππου· καὶ τὰ μὲν ἔπαθεν, ὧν καὶ τὰς ἀτειλαῖς φανερὰς εἶχε, τέλος δὲ κατέκτανε. καὶ τὸν πρῶτον μὲντοι βοηθήσαντα πολλοῖς μακαριστὸν εἶναι ἐποίησεν,

Kyrus, Satrap von Lydien und Phrygien. Seine Wahrheits-
liebe.

- 7 Ἐπεὶ δὲ κατεπέμφθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς σατράπης Λυδίας τε καὶ Φρυγίας τῆς μεγάλης καὶ Καππαδοκίας, στρατηγὸς δὲ καὶ πάντων ἀπεδείχθη, οἷς καθέκει εἰς Καστωλοῦ πεδῖον ἀθροίζεσθαι, πρῶτον μὲν ἐπέδειξεν αὐτόν, ὅτι περὶ πλείστου ποιοῖτο εἰ τῷ σπείσαιοτο, καὶ εἰ τῷ συνδοίτο, καὶ εἰ τῷ ὑπόσχοιτό τι, μηδὲν ψεύδεσθαι. Καὶ γὰρ οὖν ἐπίστευον μὲν αὐτῷ αἱ πόλεις ἐπιτρεπόμεναι, ἐπίστευον δὲ οἱ ἄνδρες· καὶ εἰ τις πολέμιος ἐγένετο, σπεισάμενου, Κῦρου, ἐπίστευε, μηδὲν ἂν παρα τὰς σπονδάς παθεῖν.
- 9 Τοιγαροῦν, ἐπεὶ Τισσαφέρνει ἐπολέμησε, πᾶσαι αἱ πόλεις ἐκούσαι Κῦρον εἶλοντο ἀντὶ Τισσαφέρνους, πλὴν Μιλητίων. οὗτοι δὲ, ὅτι οὐκ ᾔθελε τοὺς Φεύγοντας προέσθαι, ἐφοβοῦντο αὐτόν. Καὶ γὰρ ἔργῳ ἐπεδείκνυτο καὶ ἔλεγεν, ὅτι οὐκ ἂν ποτε προοίτο, ἐπεὶ ἄπαξ αὐτοῖς φίλος ἐγένετο, οὐδ' εἰ ἐτι μὲν μείους γένοιντο, ἐτι δὲ καὶ κάκιον πράξειαν.

Kyrus Betragen gegen Freunde und Feinde, gute und schlechte Menschen. Harte Strafen s. 13. Sicherheit der Landstraßen in seinen Ländern.

- 11 Φανερὸς δ' ἦν, καὶ εἰ τις τι ἀγαθὸν ἢ κακὸν ποιήσειεν αὐτόν, νικᾶν πειρώμενος· καὶ εὐχὴν δὲ τινες αὐτοῦ ἐξέφερον, ὥς εὐχοίτο τοσοῦτον χρόνον

ζῆν, ἔστε νικῶν καὶ τοὺς εὖ καὶ τοὺς κακῶς ποιῶντας
 ἀλεξόμενος. Καὶ γὰρ οὖν πλεῖστοι δὴ αὐτῷ, ἐνὶ γε 12
 ἀνδρὶ τῶν ἐφ' ἡμῶν, ἐπεθύμησαν καὶ χεῖματα καὶ
 πόλεις καὶ τὰ ἑαυτῶν σώματα προέσθαι. Οὐ μὲν 13
 θὴ οὐδὲ τοῦτ' ἂν τις εἴποι, ὥς τοὺς κακούργους καὶ
 ἀδίκους εἰς καταγελαῖν, ἀλλ' ἀφειδέστατα πάντων
 ἐτιμωρεῖτο. πολλάκις δ' ἦν ἰδεῖν, παρὰ τὰς στειβο-
 μένας ὁδοὺς, καὶ ποδῶν καὶ χειρῶν καὶ ὀφθαλμῶν
 στερούμενους ἀνθρώπους· ὥστε ἐν τῇ τοῦ Κύρου
 ἀρχῇ ἐγένετο καὶ Ἑλληνι καὶ βαρβάρῳ, μηδὲν
 ἀδικοῦντι, ἀδεῶς πορεύεσθαι ὅποι τις ἤθελεν,
 ἔχοντι ὅ τι προχωροίη.

Tapfre Krieger ehrt Kyros besonders. Dienstfeiser seiner
 Truppen.

Τοὺς μέντοι γε ἀγαθοὺς εἰς πόλεμον ὠμολόγητο 14
 διαφερόντως τιμᾶν. καὶ πρῶτον μὲν ἦν αὐτῷ πόλεμος
 πρὸς Πεισίδας καὶ Μυσούς. στρατευόμενος οὖν καὶ
 αὐτὸς εἰς ταύτας τὰς χώρας, οὓς ἐώρα ἐθέλοντας
 κινδυνεύειν, τούτους καὶ ἄρχοντας ἐποίει ἥς κατε-
 στρέφετο χώρας, καὶ ἄλλοις δώροις ἐτίμα· ὥστε 15
 φαίνεσθαι τοὺς μὲν ἀγαθοὺς, εὐδαιμονεστάτους·
 τοὺς δὲ κακοὺς, δούλους τούτων ἀξιοῦσθαι εἶναι.
 τοιγαροῦν πολλὴ ἦν ἀφθονία αὐτῷ τῶν ἐθέλοντων
 κινδυνεύειν, ὅπου τις οἶοιτο Κύρον αἰσθῆσθαι. Εἰς 16
 γε μὴν δικαιοσύνην, εἴ τις αὐτῷ φανερός γένοιτο,
 ἐπιδείκνυσθαι βουλόμενος, περὶ παντός ἐποιεῖτο
 τούτους πλουσιωτέρους ποιεῖν τῶν ἐκ τοῦ ἀδίκου
 φιλοκερδούντων. Καὶ γὰρ οὖν ἄλλα τε πολλὰ 17
 δικαίως αὐτῷ διεχειρίζετο, καὶ στρατεύματι ἀληθινῷ
 ἐχρήσατο. καὶ γὰρ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ οὐ
 χρημάτων ἕνεκα πρὸς ἐκεῖνον ἐπλευσαν, ἀλλ' ἐπεὶ
 ἔγνωσαν κερδαλεώτερον εἶναι, Κύρῳ καλῶς πειθαρχ-
 εῖν, ἢ τὸ κατὰ μῆνα κέρδος.

Sein Betragen gegen andere brave Leute.

- 18 Ἀλλὰ μὴν εἴ τις γέ τι αὐτῷ προστάξαντι καλῶς
 ὑπηρετήσῃεν, οὐδενὶ πώποτε ἀχάριστον εἶασε τὴν
 προθυμίαν. τοιγαροῦν κράτιστοι δὴ ὑπηρετοὶ παντὸς
 19 ἔργου Κύρῳ ἐλέχθησαν γενέσθαι. Εἰ δὲ τινα ὁρῶν
 δεινὸν ὄντα οἰκονομὸν ἐκ τοῦ δικαίου, καὶ κατασκευά-
 ζοντά τε ἥς ἄρχοι χάρας, καὶ προσόδους ποιοῦντα,
 οὐδένα αὖν πώποτε ἀθείλετο, ἀλλὰ καὶ πλείω προσε-
 δίδου· ὥστε καὶ ἡδέως ἐπόνουν, καὶ θαρσύναντες
 ἐκτῶντο, καὶ ἃ πέπατο αὐτὸς τις, ἤκιστα Κύρον
 ἔκρυπτεν· οὐ γὰρ φθονῶν τοῖς φανερῶς πλουτοῦσιν
 ἐφάνετο, ἀλλὰ πειρώμενος χρῆσθαι τοῖς τῶν ὑπο-
 κρυπτομένων χρήμασι.

Wie er seine vertrauten Freunde behandelt.

- 20 Φίλους γὰρ μὴν, ὅσους ποιήσαντο, καὶ εὖνους
 γνοίη ὄντας, καὶ ἱκανοὺς κρίνειε συνεργοὺς εἶναι, ὃ τι
 τυγχάνει βουλόμενος κατεργάζεσθαι, ομολογεῖται
 πρὸς πάντων κράτιστος δὴ γενέσθαι θεραπεύειν.
 21 Καὶ γὰρ αὐτὸ τοῦτο, οὐπερ αὐτὸς ἕνεκα φίλων ᾤετο
 δεῖσθαι, ὥς συνεργοὺς ἔχει, καὶ αὐτὸς ἐπειρᾶτο
 συνεργὸς τοῖς φίλοις κράτιστος εἶναι τούτου, ὅτου
 22 ἕκαστον αἰσθάνοιτο ἐπιθυμοῦντα. Δῶρα δὲ πλείστα
 μὲν, οἶμαι, εἰς γε ἀνὴρ ὢν, ἐλάμβανε διὰ πολλὰ·
 ταῦτα δὲ δὴ πάντα μάλιστα τοῖς φίλοις διεδίδου,
 πρὸς τὸν τρόπον ἑκάστου σκοπῶν, καὶ ὅτου μάλιστα
 23 ὁρῶν ἕκαστον δεόμενον. Καὶ ὅσα τῷ σώματι αὐτοῦ
 κόσμον πέμποι τις, ἢ ὥς εἰς πόλεμον, ἢ ὥς εἰς καλ-
 λωπισμὸν, καὶ περὶ τούτων λέγειν αὐτὸν ἔφασαν,
 ὅτι τὸ μὲν ἑαυτοῦ σῶμα οὐκ αὖν δύναιτο τούτοις πᾶσι
 κοσμήσθαι, φίλους δὲ καλῶς κεκοσμημένους μέγιστον
 κόσμον ἀνδρὶ νομίζοι.

Kyrus kleine Aufmerksamkeiten gegen seine vertrauten Freunde.

Καὶ τὸ μὲν τὰ μεγάλα νικᾶν τοὺς Φίλους εὖ 24
 ποιοῦντα, οὐδὲν θαυμαστὸν, ἐπειδὴ γε καὶ δυνατώ-
 τερος ἦν· τὸ δὲ τῇ ἐπιμελείᾳ περιεῖναι τῶν Φίλων
 καὶ τῷ προθυμεῖσθαι χαρίζεσθαι, ταῦτα μᾶλλον
 ἔμοιγε δοκεῖ ἀγαστὰ εἶναι. Κῦρος γὰρ ἔπεμπε βίκους 25
 οἴνου ἡμιδεῖς πολλάκις, ὅποτε πάνυ ἡδὺν λάβοι,
 λέγων ὅτι οὐπω δὴ πολλοῦ χρόνου τούτου ἡδίονι οἴνω
 ἐπιτύχοι· τοῦτον οὖν σοι ἔπεμψε, καὶ δεῖταί σου
 τοῦτον ἐκπιεῖν τήμερον σὺν οἷς μάλιστα φιλεῖς. Πολ- 26
 λάκις δὲ χῆνας ἡμιβρώτους ἔπεμπε καὶ ἄρτων ἡμίσεα
 καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἐπιλέγειν κελεύων τὸν φέροντα,
 τούτοις ἥσθη Κῦρος· βούλεται οὖν καὶ σὲ τούτων
 γεύσασθαι. Ὅπου δὲ χιλὸς σπάνιος πάνυ εἴη, αὐτὸς 27
 δ' ἐδύνατο παρασκευάσασθαι, διὰ τὸ πολλοὺς ἔχειν
 ὑπηρέτας, καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν, διαπέμπων ἐκέ-
 λευε τοὺς Φίλους τοῖς τὰ ἑαυτῶν σώματα ἄγουσιν
 ἵπποις ἐμβάλλειν τοῦτον τὸν χιλὸν, ὥς μὴ πεινῶντες
 τοὺς ἑαυτοῦ Φίλους ἄγωσιν. Εἰ δὲ δὴ ποτε πορεύοιτο, 28
 καὶ πλεῖστοι μέλλοιεν ὄψεσθαι, προσκαλῶν τοὺς
 Φίλους ἐσπουδασιολογεῖτο, ὥς δηλοῖη οὓς τιμᾶ· ὅστε
 ἔγωγε, ἐξ ἧν ἀκούω, οὐδένα κρίνω ὑπὸ πλειόνων
 πεφιλησθαι, οὔτε Ἑλλήνων οὔτε βαρβάρων.

Anhänglichkeit von Kyrus Truppen an ihm, während seines großen Feldzugs. Was seine vertrauten Freunde thun, als er gefallen ist. Ariäus allein entflieht.

Τεκμήριον δὲ τούτου καὶ τόδε· παρὰ μὲν Κύρου, 29
 δούλου ὄντος, οὐδεὶς ἀπήει πρὸς βασιλέα· πλὴν Ὁρόν-
 τας ἐπεχείρησε· (καὶ οὗτος δὲ, ὃν ᾤετο πιστόν οἱ
 εἶναι, ταχὺ αὐτὸν εὔρε Κύρῳ φιλαίτερον ἢ ἑαυτῷ)
 παρὰ δὲ βασιλέως πολλοὶ πρὸς Κῦρον ἀπῆλθον,

ἐπεὶ πολέμιοι ἀλλήλοις ἐγένοντο· καὶ οὗτοι μὲντοι, οἱ μάλιστα ὑπ' αὐτοῦ ἀγαπώμενοι, νομίζοντες, παρὰ Κύρῳ ὄντες ἀγαθοὶ ἀξιοτέρας ἂν τιμῆς τυγχάνειν
 30 ἢ παρὰ βασιλεῖ. Μέγα δὲ τεκμήριον καὶ τὸ ἐν τῇ τελευτῇ τοῦ βίου αὐτῷ γεγόμενον, ὅτι καὶ αὐτὸς ἦν ἀγαθός, καὶ κρίνειν ὀρθῶς ἐδύνατο τοὺς πιστοὺς
 31 καὶ εὖνους καὶ βεβαίους. Ἀποθνήσκοντος γὰρ αὐτοῦ, πάντες οἱ παρ' αὐτὸν φίλοι καὶ συντράπεζοι μαχόμενοι ἀπέθανον ὑπὲρ Κύρου, πλὴν Ἀριαίου. οὗτος δὲ τεταγμένος ἐτύγχανεν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοῦ ἱππικοῦ ἀρχῶν· ὥς δ' ἦσθετο Κύρον πεπτωκότα, ἔφυγεν ἔχων καὶ τὸ στρατεύμα πᾶν, οὐ ἠγείτο.

Zehntes Kapitel.

Artaxerxes plündert Kyros Lager. Aspasia, Kyros weise und kluge Beispielerinn, wird gefangen. Eine Andere rettet sich zu den Griechen.

Ἐνταῦθα δὴ Κύρου ἀποτέμενεται ἡ κεφαλὴ καὶ χεὶρ ἡ δεξιὰ. Βασιλεὺς δὲ, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κυρεῖον στρατόπεδον. καὶ οἱ μὲν μετὰ Ἀριαίου οὐκ ἐτι ἴστανται, ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ αὐτῶν στρατοπέδου εἰς τὸν σταθμὸν, ἐνθεν ὤρμηντο. τέτταρες δ' ἐλέγοντο παρὰσάγγαί τῆς ὁδοῦ
 2 εἶναι. Βασιλεὺς δὲ, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὰ τε ἄλλα πολλὰ διαρπάζουσι, καὶ τὴν Φωκαίδαν τὴν Κύρου παλλακίδα, τὴν σοφὴν καὶ καλὴν λεγομένην εἶναι,
 3 λαμβάνει. Ἡ δὲ Μιλησία ἡ νεωτέρα, ληφθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀμφὶ βασιλέα, ἐκφεύγει γυμνὴ πρὸς τῶν Ἑλλήνων, οἱ ἔτυχον ἐν τοῖς σκευοφόροις ὅπλα ἔχαντες· καὶ ἀντιταχθέντες, πολλοὺς μὲν τῶν διαρπαζόντων ἀπέκτειναν, οἱ δὲ καὶ αὐτῶν ἀπέθανον· οὐ μὴν ἔφυ-

γόν γε, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἔσωσαν, καὶ τὰλλα,
ὅσα ἐντὸς αὐτῶν, καὶ χρήματα καὶ ἄνθρωποι
ἐγένοντο, πάντα ἔσωσαν.

Was Artaxerxes und die Griechen in gegenseitiger Rücksicht
thun.

Ἐνταῦθα διέσχον ἀλλήλων βασιλεὺς τε καὶ οἱ Ἕλληνες ὥς τριάκοντα στάδια, οἱ μὲν διώκοντες τοὺς 4
καθ' ἑαυτοὺς, ὥς πάντας νικῶντες· οἱ δὲ ἀρπάζοντες,
ὥς ἤδη πάντα νικῶντες. ὥς δὲ ἤσθοντο οἱ μὲν Ἕλληνες, 5
ὅτι βασιλεὺς σὺν τῷ στρατεύματι ἐν τοῖς
σκευοφόροις εἶη, βασιλεὺς δ' αὖ ἤκουσε Τισσαφέρνης,
ὅτι οἱ Ἕλληνες νικῶεν τὸ καθ' ἑαυτοὺς, καὶ εἰς τὸ
πρόσθεν οἴχοντο διώκοντες· ἔνταῦθα δὲ βασιλεὺς
μὲν ἀθροίζῃ τοὺς ἑαυτοῦ, καὶ συντάττεται· ὁ δὲ
Κλέαρχος ἐβουλεύετο, Πρόξενον καλέσας. (πλη-
σιαιτάτος γὰρ ἦν) εἰ πέμποιέν τινας, ἢ πάντες
ἴοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀρῆζοντες.

Der König lehrt um, und wie. Zissaphernes und Episthenes
Beiragen beim ersten Angriff.

Ἐν τούτῳ βασιλεὺς πάλιν δῆλος ἦν προσίων, ὥς
ἐδόκει, ὀπισθεν. καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες συστραφέντες 6
παρασκευάζονταί, ὥς ταύτῃ προσιόντος καὶ δεζόμε-
νοι· ὁ δὲ βασιλεὺς ταύτῃ μὲν οὐκ ἦγεν, ἢ δὲ παρ-
ῆλθεν ἔξω τοῦ εὐωνύμου κέρατος, ταύτῃ καὶ ἀπή-
γαγεν, ἀναλαβὰν καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ πρὸς τοὺς
Ἕλληνας αὐτομολήσαντας, καὶ Τισσαφέρνην καὶ τοὺς
σὺν αὐτῷ. Ὁ γὰρ Τισσαφέρνης ἐν τῇ πρώτῃ 7
συνόδῳ οὐκ ἔφυγεν, ἀλλὰ διήλασε καὶ παρὰ τὸν
ποταμὸν, κατὰ τοὺς Ἕλληνας πελταστάς. διελαύ-
νων δὲ κατέκτανε μὲν οὐδένα, διαστάντες δὲ οἱ Ἕλληνες
ἔπαιον καὶ ἠκόντιζον αὐτούς· Ἐπισθένης δὲ Ἀμφι-

πολίτης ἤρχε τῶν πελταστῶν, καὶ ἐλέγετο Φρόνιμος
 8 γενέσθαι. Ὁ δ' οὖν Τισσαφέρνης ὥς μείον ἔχων
 ἀπηλλάγη, εἰς δὲ τὸ στρατόπεδον ἀφικόμενος τῶν
 Ἑλλήνων, ἐκεῖ συντυγχάνει Βασιλεῖ, καὶ ὁμοῦ δὴ
 πάλιν συνταξάμενοι ἐπορεύοντο.

Neue Schlacht zwischen Artaxerxes und den Griechen. Ihre
 Erfolg.

- 9 Ἐπεὶ δ' ἦσαν κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Ἑλλήνων
 κέραι, ἔδειταν οἱ Ἕλληνες, μὴ προτάγοιεν πρὸς τὸ
 κέραι, καὶ περιπτύξαντες ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς
 διακόψειαν. καὶ ἐδόκει αὐτοῖς ἀναπτύσσειν τὸ κέραι,
 10 καὶ ποιήσασθαι ὅπισθεν τὸν ποταμόν. Ἐν ᾧ δὲ
 ταῦτα ἐβουλεύοντο, καὶ δὴ Βασιλεὺς παραμειψά-
 μενος εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα, κατέστησεν ἐναντίαν τὴν
 Φάλαγγα, ὥσπερ τὸ πρῶτον μαχούμενος συνῆε.
 ὡς δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες ἐγγὺς τε ὄντας καὶ παρατεταγ-
 μένους, αὐτοὶς παιανίσαντες ἐπήεσαν πολὺ ἔτι προ-
 11 θυμότερον, ἢ τὸ πρόσθεν. Οἱ δὲ αὖ βάρεβαροι
 οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐκ πλείονος ἢ τὸ πρόσθεν ἐφευγον.
 οἱ δ' ἐπεδίωκον μέχρι κώμης τινός. ἔνταῦθα δὲ ἔστη-
 12 σάν οἱ Ἕλληνες. Ὑπὲρ γὰρ τῆς κώμης γήλοφος
 ἦν, ἐφ' οὗ ἀνεστράφησαν οἱ ἀμφὶ Βασιλέα· πεζοὶ
 μὲν οὐκ ἔτι, τῶν δὲ ἵππέων ὁ λόφος ἐνεπλήσθη, ὥστε
 τὸ ποιούμενον μὴ γιγνώσκειν. καὶ τὸ Βασιλεῖον
 σημεῖον ὁρᾶν ἔφασαν, αἰτόν τινα χρυσοῦν ἐπὶ πέλ-
 τῆς ἀνατεταμένον.
 13 Ἐπεὶ δὲ καὶ ἔνταῦθα ἐχώρουν οἱ Ἕλληνες, λεί-
 πουσι δὴ καὶ τὸν λόφον οἱ ἵππεῖς, οὐ μόντοι ἔτι
 ἀθρόοι, ἀλλ' ἄλλοι ἄλλοθεν. ἐψιλοῦτο δ' ὁ λόφος
 τῶν ἵππέων· τέλος δὲ καὶ πάντες ἀπεχώρησαν.
 14 Ὁ οὖν Κλέαρχος οὐκ ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τὸν λόφον, ἀλλ'
 ὑπὸ αὐτὸν στήσας τὸ στράτευμα, πέμπει Λύκιον

τὸν Συρακούσιον καὶ ἄλλον ἐπὶ τὸν λόφον, καὶ κε-
λεύει, κατιδόντας τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου, τί ἐστὶν ἀπαγ-
γεῖλαι. Καὶ ὁ Λύκιος ἤλασε, καὶ ἰδὼν ἀπαγγέλ- 15
λει, ὅτι φεύγουσιν ἀνὰ κράτος. σχεδὸν δ' ὅτε ταῦτα
ἦν, καὶ ἥλιος ἐδύετο.

Die Griechen rathschlagen. Was sie endlich thun.

Ἐνταῦθα δ' ἑστησαν οἱ Ἕλληνες, καὶ θέμενοι τὰ 16
ὄπλα ἀνεπαύοντο. καὶ ἅμα μὲν ἐθαύμαζον, ὅτι
οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνοιτο, οὐδ' ἄλλος ἀπ' αὐτοῦ οὐδεὶς
παρήει· οὐ γὰρ ᾔδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα, ἀλλ'
εἵκαζον ἢ διώκοντα οἴχεσθαι, ἢ καταληψόμενόν τι
προεληλακέναι. Καὶ αὐτοὶ ἐβουλεύοντο, εἰ αὐτοῦ 17
μείναντες τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα ἀγάγοιντο, ἢ
ἀπίοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. ἔδοξεν οὖν, αὐτοὺς
ἀπιέναι· καὶ ἀφικνοῦνται ἀμφὶ δόρυπιστον ἐπὶ τὰς
σκηναίς. Ταύτης μὲν οὖν τῆς ἡμέρας τοῦτο τὸ 18
τέλος ἐγένετο. καταλαμβάνουσι δὲ τῶν τε ἄλλων
χρημάτων τὰ πλεῖστα διήρπασμένα, καὶ εἴ τι σι-
τίον ἢ ποτόν ἦν· καὶ τὰς ἀμάξας μεστὰς ἀλεύρων
καὶ οἴνου, ἃς παρεσκευάσατο Κῦρος, ἵνα, εἴ ποτε
σφοδρὰ λάβοι τὸ στρατόπεδον ἔνδεα, διαδίδοιῃ τοῖς
Ἕλλησιν (ἦσαν δ' αὐταί, ὡς ἐλέγοντο, τετρακόσιαί
ἀμαξαι) καὶ ταύτας τότε οἱ σὺν βασιλεῖ διήρπασαν·
ὥστε ἀδειπνοὶ ἦσαν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων· ἦσαν 19
δὲ καὶ ἀνάριστοι· πρὶν γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στρα-
τευμα πρὸς ἄριστον, βασιλεὺς ἐφάνη. ταύτην μὲν
οὖν τὴν νύκτα οὕτω διεγένοντο.

Z w e i t e s B u c h.

Erstes Kapitel.

Die Griechen erfahren Kyrus Tod. Ariäus ladet sie zum Rückzug nach Jonien ein. Große Anträge, die Klearch ihm macht, im Namen der Griechen.

Ως μὲν οὖν ἤθροίσθη Κύρῳ τὸ Ἑλληνικόν, ὁπότε ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀρταξέρξην ἐστρατεύετο, καὶ ὅσαι ἐν τῇ ἀνόδῳ ἐπράχθη, καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο, καὶ ὡς Κύρος ἐτελεύτησε, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἐλθόντες οἱ Ἕλληνες ἐκοιμήθησαν, οἰόμενοι πάντα νικᾶν, καὶ Κύρον ζῆν, ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγῳ δεδηλωται. Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, ὅτι Κύρος οὔτε ἄλλον πέμπουσι σημανοῦντα ὅ τι χρὴ ποιεῖν, οὔτ' αὐτὸς φαίνοιτο. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς, συσκευασαμένοις αἱ εἶχον, καὶ ἐξοπλισαμένοις, προΐεναι εἰς τὸ πρόσθεν, ὡς Κύρῳ συμμίζειαν. Ἦδη δὲ ἐν ὁρμῇ ὄντων, αἱ μὲν ἡλίῳ ἀνίσχοντι ἦλθε Προκλῆς ὁ Τευθρανίας ἀρχων, γεγονόσις ἀπὸ Δαμαράτου τοῦ Λάκωνος, καὶ Γλοῦς ὁ Ταμῶ. οὗτοι ἔλεγον, ὅτι Κύρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἴη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων, ὅθεν τῇ προτέρᾳ ὥρμῳντο· καὶ λέγοι, ὅτι ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν περιμένειεν ἂν αὐτοὺς, εἰ μέλλοιεν ἥκειν· τῇ δὲ ἄλλῃ ἀπιέναι Φαίῃ ἐπὶ Ἰωνίας, ὅθεν περ ἦλθε. Ταῦτα ἀκούοντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες, βαρέως ἔφερον. Κλέαρχος

δὲ τὰδε εἶπεν· ἀλλ' ὦφελε μὲν Κύρος ζῆν, ἐπεὶ δὲ
τετελεύτηκεν, ἀπαγγέλλετε Ἀριαίῳ, ὅτι ἡμεῖς γε
νικῶμεν βασιλέα, καὶ, ὡς ὁράτε, οὐδεὶς ἡμῖν ἐτι
μάχεται· καὶ εἰ μὴ ὑμεῖς ἤλθετε, ἐπορευόμεθα ἂν
ἐπὶ βασιλέα. ἐπαγγελλόμεθα δὲ Ἀριαίῳ, εἰάν ἐν-
θάδε ἐλθῇ, εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλείου αὐτὸν καθιεῖν·
τῶν γὰρ μάχην νικῶντων καὶ τὸ ἄρχειν ἐστί.
Ταῦτ' εἰπὼν ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους, καὶ σὺν 5
αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα, καὶ Μένωνα τὸν
Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς ὁ Μένων ἐβούλετο·
ἦν γὰρ φίλος καὶ ξένος Ἀριαίου.

Wie sich das griechische Heer an dem Tage behilft.

Οἱ μὲν ὥχοντο, Κλέαρχος δὲ περιέμενε· τὸ 6
δὲ στρατεύμα ἐπορίζετο σίτον, ὅπως ἐδύνατο, ἐκ τῶν
ὑποζυγίων, κίπτοντες τοὺς βοῦς καὶ ὄνους· ζύλοις
δ' ἐχρῶντο, μικροὶ προΐοντες ἀπὸ τῆς Φάλαγγος, οὗ
ἡ μάχη ἐγένετο, τοῖς τε οἰστοῖς, πολλοῖς οὖσιν, (οὓς
ἠνάγκαζον οἱ Ἕλληνες ἐκβάλλειν τοὺς αὐτομολοῦντας
παρὰ βασιλέως) καὶ τοῖς γέβροις, καὶ ταῖς ζυλί-
ναις ἀσπίσι ταῖς Αἰγυπτίαις· πολλὰ δὲ καὶ πέλ-
ται, καὶ ἅμαζα ἦσαν φέρεσθαι ἐρημοί, οἷς πᾶσι
χρῶμενοι, κρέα ἐψόντες ἥσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

Es kommen Herolde vom Könige. Phalonus, ein Grieche,
ist darunter und führt das Wort. Was Artaxerxes den Grie-
chen befiehlt.

Καὶ ἤδη τε ἦν περὶ πλήθουςαν ἀγορὰν, καὶ ἐρ- 7
χοντα παρὰ βασιλέως καὶ Τισσαφέρους κήρυκες,
οἱ μὲν ἄλλοι, βαίρβαροι· ἦν δὲ αὐτῶν Φαλύνος εἷς,
Ἕλλην, ὃς ἐτύγχανε παρὰ Τισσαφέρνει ὦν, καὶ ἐντί-
μως ἔχων. καὶ γὰρ προσεποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι

8 τῶν περὶ τὰς τάξεις τε καὶ ὀπλομαχίαν. Οὗτοι δὲ προσελθόντες τε καὶ καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας, λέγουσιν, ὅτι βασιλεὺς κελεύει τοὺς Ἕλληνας, ἐπεὶ νικῶν τυγχάνει, καὶ Κῦρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ ὄπλα, ἰόντας ἐπὶ τὰς βασιλέως θύρας, εὐρίσκεσθαι ἢν τι δύνωνται ἀγαθόν.

Unwillen der Griechen. Muthige Antworten einiger Feldherren

- 9 Ταῦτα μὲν εἶπον οἱ βασιλέως κήρυκες· οἱ δὲ Ἕλληνες βαρέως μὲν ἤκουσαν. ὅμως δὲ Κλέαρχος τοσοῦτον εἶπεν, ὅτι οὐ τῶν νικάντων εἴη τὰ ὄπλα παραδιδόναι· ἀλλ', ἔφη, ἡμεῖς μὲν, ὦ ἄνδρες στρατηγοί, τούτοις ἀποκρίνασθε, ὅτι κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον ἔχετε· ἐγὼ δὲ αὐτίκα ἤζω. ἐκάλεσε γὰρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τὰ ἱερὰ ἐξηρημένα· ἔτυχε γὰρ θυόμενος. Ἐνθα δὴ ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ μὲν ὁ Ἀρκάς, πρεσβύτατος ὢν, ὅτι πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιεν, ἢ τὰ ὄπλα παραδοίεν. Πρόξενος δὲ ὁ Θηβαῖος· ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη, ὦ Φαλύνε, θαυμάζω, πότερα ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὄπλα, ἢ ὡς διὰ Φιλίαν δῶρα. εἰ μὲν γὰρ ὡς κρατῶν, τί δεῖ αὐτὸν αἰτεῖν, ἀλλ' οὐ λαβεῖν ἐλθόντα; εἰ δὲ πείσας βούλεται λαβεῖν, λεγέτω τί ἔσται τοῖς στρατιώταις, εἴαν αὐτῷ ταῦτα χαρίσωνται. Πρὸς ταῦτα Φαλύνος εἶπε· Βασιλεὺς νικᾷν ἡγείται, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτονε. τίς γὰρ αὐτῷ ἐστίν, ὅστις ἀρχῆς ἀντιποιεῖται; νομίζει δὲ καὶ ὑμᾶς αὐτοῦ εἶναι, ἔχων ἐν μέσῃ τῇ αὐτοῦ χώρᾳ καὶ ποταμῶν ἐντὸς ἀδιαβάτων, καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενος ἀγαγεῖν, ὅσον οὐδ', εἰ παρέχοι ὑμῖν, δύνασθ' ἂν ἀποκτεῖναι.

Kedes Wort des Xenophon. Schlechteres Benehmen Anderer.

Μετὰ τοῦτον Ξενοφῶν Ἀθηναῖος εἶπεν· ὃ 12
 Φαλύνε, νῦν, ὥς σὺ ὄρᾳς, ἡμῖν οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν
 ἀγαθόν, εἰ μὴ ὅπλα καὶ ἀρετὴ. καὶ ὅπλα μὲν οὖν
 ἔχοντες, οἴομεθα ἂν καὶ τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι· πα-
 ραδόντες δ' ἂν ταῦτα, καὶ τῶν σωμάτων στέρηθῆναι.
 μὴ οὖν οἴου, τὰ μόνα ἡμῖν ἀγαθὰ ὄντα ἡμᾶς παρα-
 δώσειν· ἀλλὰ σὺν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων
 ἀγαθῶν μαχούμεθα. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ 13
 Φαλύνος ἐγέλασε, καὶ εἶπεν· Ἀλλὰ φιλοσόφῳ μὲν
 εἰκότως, ὦ νεανίσκῃ, καὶ λέγεις οὐκ ἀχάριστα· ἴσθι
 μέντοι ἀνόητος ὢν, εἰ οἶεῖ ἂν τὴν ὑμέτεραν ἀρετὴν
 περιγενέσθαι τῆς βασιλέως δυνάμεως. Ἄλλους δὲ 14
 τινὰς ἔφασαν λέγειν ὑπομαλακισμένους, ὥς καὶ
 Κύρῳ πιστοὶ γένοιντο, καὶ βασιλεῖ γ' ἂν πολλοῦ
 ἀξιοὶ γένωνται, εἰ βούλοιτο φίλος γενέσθαι· καὶ,
 εἴτε τι ἄλλο βούλεται χρῆσθαι, εἴτ' ἐπ' Αἴγυπτον
 στρατεύειν, συγκαταστρέψαντ' ἂν αὐτῷ.

Wie Klearch endlich den Phalynus zu überlisten sucht. Pha-
 lynus weiß sich zu helfen.

Ἐν τούτῳ καὶ Κλέαρχος ἦκε, καὶ ἠρώτησεν, εἰ 15
 ἤδη ἀποκεκριμένοι εἶεν. Φαλύνος δ' ὑπολαβὼν εἶπεν·
 οὗτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει· σὺ δ'
 ἡμῖν εἰπὲ, τί λέγεις; Ὁ δ' εἶπεν· ἐγὼ σε, ὦ 16
 Φαλύνε, ἄσμενος ἐώρακα, οἶμαι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι
 πάντες οὗτοι. σὺ τε γὰρ Ἕλλην εἶ, καὶ ἡμεῖς
 τοσοῦτοι ὄντες, ὅσους σὺ ὄρᾳς· ἐν τοιούτοις δὲ ὄντες
 πράγμασι, συμβουλευόμεθά σοι, τί χρὴ ποιεῖν περὶ
 ὧν λέγεις. Σὺ οὖν, πρὸς Θεῶν, συμβούλευσον 17
 ἡμῖν ὅ τι σοι δοκεῖ κάλλιστον καὶ ἀριστον εἶναι, καὶ
 ὅ σοι τιμὴν οἶσται εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἀναλεγόμενον,
 ὅτι Φαλύνος ποτὲ πεμφθεὶς παρὰ βασιλέως κελεύσων

- τούς Ἕλληνας τὰ ὄπλα παραδύναι, συμβουλευόμε-
νοις συνεβούλευσεν αὐτοῖς τάδε. οἷσθαι δὲ, ὅτι ἀνάγ-
κη λέγεσθαι ἐν τῇ Ἑλλάδι, ὃ ἂν συμβουλεύσῃς.
- 18 Ὁ δὲ Κλέαρχος ταῦτα ὑπήγετο, βουλόμενος καὶ
αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέως πρεσβεύοντα συμβουλευ-
σαι, μὴ παραδιδόναι τὰ ὄπλα, ὅπως εὐέλπιδες
μᾶλλον οἱ Ἕλληνες εἴεν. Φαλύνος δ' ὑποστρέψας,
- 19 παρὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ εἶπεν ὥδε· Ἐγὼ, εἰ μὲν
τῶν μυρίων ἐλπίδων μία τις ὑμῖν ἐστὶ, σωθῆναι πο-
λεμοῦντας βασιλεῖ, συμβουλεύω μὴ παραδιδόναι τὰ
ὄπλα· εἰ μέντοι μηδεμία σωτηρίας ἐστὶν ἐλπίς ἀκον-
τος βασιλέως, συμβουλεύω σώζεσθαι ὅπῃ δυνατόν.

Wie Klearch ihn endlich abführt.

- 20 Κλέαρχος δὲ πρὸς ταῦτα εἶπεν· Ἀλλὰ ταῦτα
μὲν δὴ σὺ λέγεις· παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε ταῦτα,
ὅτι ἡμεῖς ριόμεθα, εἰ μὲν δέοι βασιλεῖ φίλους εἶναι,
πλείονος ἂν ἄξιοι εἶναι φίλοι, ἔχοντες τὰ ὄπλα, ἢ
παραδόντες ἄλλω· εἰ δὲ δέοι πολεμεῖν, ἄμεινον ἂν
πολεμεῖν, ἔχοντες τὰ ὄπλα, ἢ ἄλλω παραδόντες.
- 21 Ὁ δὲ Φαλύνος εἶπε· Ταῦτα μὲν δὴ ἀπαγγελοῦμεν·
ἀλλὰ καὶ τάδε ὑμῖν ἐκέλευσεν εἰπεῖν βασιλεὺς, ὅτι
μένουσι μὲν ὑμῖν αὐτοῦ σπονδαὶ εἴησαν, προῖοῦσι δὲ καὶ
ἀπιοῦσι πόλεμος· εἴπατε οὖν καὶ περὶ τούτου, πό-
τερα μενεῖτε καὶ σπονδαὶ εἰσιν, ἢ ὡς πολέμου ὄντος
- 22 παρ' ὑμῶν ἀπαγγελῶ. Κλέαρχος δ' ἔλεξεν·
Ἀπάγγελλε τοίνυν καὶ περὶ τούτων, ὅτι καὶ ἡμῖν
ταυτὰ δοκεῖ, ὥς καὶ βασιλεῖ. Τί οὖν ταῦτ' ἐστίν;
εἶφη ὁ Φαλύνος· ἀπεκρίνατο Κλέαρχος· Ἦν μὲν
μένωμεν, σπονδαί· ἀπιοῦσι δὲ καὶ προῖοῦσι πόλε-
- 23 μος· Ὁ δὲ πάλιν ἠρώτησε· Σπονδαὶς ἢ πόλεμον
ἀπαγγελῶ; Κλέαρχος δὲ ταυτὰ πάλιν ἀπεκρίνατο·

Σπονδαὶ μὲν μένουσιν, ἀπιοῦσι δὲ ἢ πρσιούσι πόλεμος·
ὅτι δὲ ποιήσοι, οὐ διεσήμεναι.

Zweites Kapitel.

Was Klearch dem Ariaus zurücksagen läßt.

Φαλύνος μὲν δὴ ἄχετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ· οἱ δὲ
παρὰ Ἀριαίου ἦκον, Προκλῆς καὶ Χειρίσιφος· (Μένων
δὲ αὐτοῦ ἔμενε παρὰ Ἀριαίῳ) οὗτοι δὲ ἔλεγον, ὅτι
πολλοὺς Φαίη Ἀριαῖος εἶναι Πέρσας ἑαυτοῦ βελτίους,
οὓς οὐκ ἂν ἀνασχέσθαι αὐτοῦ βασιλεύοντος· ἀλλ'
εἰ βούλεσθε συναπιέναι, ἦκειν ἤδη κελεύει τῆς νυκτός·
εἰ δὲ μὴ, αὐτὸς πρῶτον ἀπιέναι φησὶν. Ὁ δὲ Κλέαρ- 2
χος εἶπεν· Ἀλλ' οὕτω χρὴ ποιεῖν, ὃν μὲν ἠκῶμεν,
ὥσπερ λέγετε· εἰ δὲ μὴ, πράττετε ὅποιον ἂν τι
ὑμῖν οἴησθε μάλιστα συμφέρειν. ὅτι δὲ ποιήσοι,
οὐδὲ τούτοις εἶπε.

Klearch's Rede an die griechischen Anführer. Alle finden, daß
er Recht hat. Er wird Hauptanführer. Länge des Wegs von
Ephesus bis zum Schlachtfelde, und von da bis Babylon.

Μετὰ δὲ ταῦτα, ἤδη ἡλίου δύοντος, συγκαλέ- 3
σας τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς, ἔλεξε τοιαύδε·
Ἔμοι, ὦ ἄνδρες, θυομένα ἵεναι ἐπὶ Βασιλέα, οὐκ
ἐγίγνετο τὰ ἱερὰ. καὶ εἰκότως ἄρα οὐκ ἐγίγνετο.
ὥς γὰρ ἐγὼ νῦν πυνθάνομαι, ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ Βασι-
λέως ὁ Τίγρης ποταμός ἐστι ναυσίπορος, ὃν οὐκ ἂν
δυναίμεθα ἄνευ πλοῶν διαβῆναι· πλοῖα δ' ἡμεῖς
οὐκ ἔχομεν. οὐ μὲν δὴ αὐτοῦ γε μένειν οἶόν τε· τὰ
γὰρ ἐπιτήδεια οὐκ ἐστίν· ἵεναι δὲ παρὰ τοὺς Κύρου
Φίλους, πάνυ καλὰ ἡμῖν τὰ ἱερὰ ἦν. Ὡς οὖν χρὴ ποιεῖν· 4

ἀπιόντας δειπνεῖν, ὅτι τις ἔχει. ἐπειδὴν δὲ σημήνην
 τῷ κέρατι ὡς ἀναπαύεσθαι, συσκευάζεσθε· ἐπειδὴν
 δὲ τὸ δεύτερον, ἀνατίθεσθε ἐπὶ τὰ ὑποζύγια· ἐπὶ
 δὲ τῷ τρίτῳ, ἔπεσθε τῷ ἡγουμένῳ, τὰ μὲν ὑποζύγια
 5 ἔχοντες πρὸ τοῦ ποταμοῦ, τὰ δὲ ὅπλα ἔξω. Ταῦτα
 ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ ἀπῆλθον,
 καὶ ἐποιοῦν οὕτω. καὶ τὸ λοιπὸν ὁ μὲν ἤρχεν, οἱ δ'
 ἐπείθοντο, οὐχ ἐλόμενοι, ἀλλ' ὁρῶντες, ὅτι μόνος
 ἐφρόνει, οἷα δεῖ τὸν ἄρχοντα, οἱ δὲ ἄλλοι ἄπειροι
 6 ἦσαν. Ἀριθμὸς δὲ τῆς ὁδοῦ, ἣν ἦλθον ἐξ Ἐφέσου
 τῆς Ἰωνίας μέχρι τῆς μάχης, σταθμοὶ τρεῖς καὶ
 ἑννεήκοντα, παρασάγγαι πέντε καὶ τριακόντα καὶ
 πεντακόσιοι, στάδιοι πεντήκοντα καὶ ἑξακισχίλιοι
 καὶ μύριοι. ἀπὸ δὲ τῆς μάχης ἐλέγοντο εἶναι εἰς
 Βαβυλῶνα στάδιοι ἐξήκοντα καὶ τριακόσιοι.

Die Griechen unter Klearch stoßen zu Ariäus. Bundes = Eide
 und Opfer. Der Perser und Griechen verschiedene Gebräuche
 bei den letztern.

7 Ἐντεῦθεν δὴ, ἐπεὶ σκότος ἐγένετο, Μιλτοκύθης
 μὲν ὁ Θραξ, ἔχων τοὺς τε ἱππέας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ
 εἰς τετταράκοντα, καὶ τῶν πεζῶν Θρακῶν ὡς τρια-
 8 κοσίους, ἡτομόλησε πρὸς βασιλέα. Κλέαρχος
 δὲ τοῖς ἄλλοις ἡγεῖτο κατὰ τὰ παρηγγελμένα, οἱ δ'
 εἶποντο· καὶ ἀφικνοῦνται εἰς τὸν πρῶτον σταθμὸν
 παρὰ Ἀριαῖον καὶ τὴν ἐκείνου στρατιάν, ἀμφὶ μέσας
 νύκτας· καὶ ἐν τάξει θέμενοι τὰ ὅπλα συνῆλθον
 οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων παρὰ
 Ἀριαῖον· καὶ ὥμοσαν οἱ τε Ἕλληνες καὶ ὁ Ἀριαῖος
 καὶ τῶν σὺν αὐτῷ οἱ κρεάτιστοι, μήτε προδώσειν ἀλ-
 λήλους, σύμμαχοί τε ἔσεσθαι· οἱ δὲ βάρεβαροι
 9 προσώμοσαν, καὶ ἡγήσεσθαι ἀδόλως. Ταῦτα δ'
 ὥμοσαν, σφάζαντες κᾶπρον καὶ ταῦρον καὶ λύκον

καὶ κριὸν, εἰς ἀσπίδα βάπτοντες οἱ μὲν Ἕλληνες ξίφος, οἱ δὲ βάρβαροι λόγχην.

Klearchos und Ariäus Gespräch und Beschluß über den Rückweg.

Ἐπεὶ δὲ τὰ πιστὰ ἐγένετο, εἶπεν ὁ Κλέαρχος· 10
 Ἄγε δὴ, ὦ Ἀριαῖε, ἐπείπερ ὁ αὐτὸς ἡμῖν στόλος ἐστὶ
 καὶ ὑμῖν, εἰπέ, τίνα γνώμην ἔχεις περὶ τῆς πορείας·
 πότερον ἀπιμεν, ἢνπερ ἤλθομεν, ἢ ἄλλην τινὰ ἐννε-
 νοηκέναι δοκεῖς ὁδὸν κρείττω; Ὁ δ' εἶπεν· Ἦν μὲν 11
 ἤλθομεν ἀπιόντες, πάντες ἂν ὑπὸ λιμοῦ ἀπολοί-
 μεθα· ὑπάρχει γὰρ νῦν ἡμῖν οὐδὲν τῶν ἐπιτηδείων.
 ἐπτακαίδεκα γὰρ σταθμῶν τῶν ἐγγυτάτω οὐδὲ
 δεῦρο ἰόντες ἐκ τῆς χώρας οὐδὲν εἶχομεν λαμβάνειν·
 ἐνθα δ' εἴ τι ἦν, ἡμεῖς διαπορευόμενοι κατεδαπανή-
 σαμεν. νῦν δ' ἐπινοοῦμεν πρεύεσθαι μακροτέραν
 μὲν, τῶν δ' ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορήσομεν. Πορευ- 12
 τέον δ' ἡμῖν τοὺς πρώτους σταθμοὺς ὥς ἂν δυνώμεθα
 μακροτάτους, ἵνα ὥς πλεῖστον ἀποσπασθῶμεν τοῦ
 βασιλικοῦ στρατεύματος. ἦν γὰρ ἀπαξ δυοῖν ἢ
 τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπόσχωμεν, οὐκ ἔτι μὴ δύνηται
 βασιλεὺς ἡμᾶς καταλαβεῖν. ὀλίγω μὲν γὰρ στρα-
 τεύματι οὐ τολμήσει ἐφέπεσθαι· πολὺν δ' ἔχων
 στόλον, οὐ δύνησεται ταχὺ πορεύεσθαι· ἴσως δὲ
 καὶ τῶν ἐπιτηδείων σπανιεῖ. ταύτην, ἔφη, γνώμην
 ἔχω ἔγωγε.

Die Griechen brechen nordwärts nach Babylon auf. Sie kom-
 men unweit von des Königs Lager vorbei. Wo sie diese Nacht
 bleiben.

Ἦν δὲ αὕτη ἡ στρατηγία οὐδὲν ἄλλο δυναμένη, 13
 ἢ ἀποδράναι ἢ ἀποφυγεῖν· ἡ δὲ τύχη ἐστρατήγησε
 κάλλιον. ἐπεὶ γὰρ ἡμέρα ἐγένετο, ἐπορεύοντο ἐν

- δεξιά ἔχοντες τὸν ἥλιον, λογιζόμενοι ἵξειν ἅμα ἡλίου
 δύνοντι εἰς κώμας τῆς Βαβυλωνίας χώρας. καὶ τοῦ-
 14 το μὲν οὐκ ἐψεύσθησαν. ἔτι δὲ ἀμφὶ δείλην ἐδο-
 ξαν πολεμίους ὄραν ἱππέας· καὶ τῶν τε Ἑλλήνων οἱ
 μὴ ἔτυχον ἐν ταῖς τάξεσιν ὄντες εἰς τὰς τάξεις ἐθεον,
 καὶ Ἀριαῖος (ἐτύγχανε γὰρ ἐφ' ἀμάξης πορευόμενος,
 διότι ἐτέτρωτο) καταβὰς ἐθωρακίζετο, καὶ οἱ σὺν
 15 αὐτῷ. Ἐν ᾧ δὲ ὠπλίζοντο, ἤκον λέγοντες οἱ προ-
 πεμφθέντες σκοποὶ, ὅτι οὐχ ἱππεῖς εἰσιν, ἀλλὰ
 ὑποζυγία νέμοιτο. καὶ εὐθὺς ἐγνώσαν πάντες ὅτι
 ἐγγὺς περ ἐστρατοπεδεύετο βασιλεὺς· καὶ γὰρ καὶ
 16 καπνὸς ἐφαίετο ἐν κώμας οὐ πρόσω. Κλέαρχος
 δὲ ἐπὶ μὲν τοὺς πολεμίους οὐκ ἦγεν· (ἦδει γὰρ καὶ
 ἀπειρηκότας τοὺς στρατιώτας, καὶ ἀσίτους ὄντας,
 ἦδη δὲ καὶ ὧς ἦν) οὐ μέντοι οὐδ' ἀπέκλινε, φυλατ-
 τόμενος, μὴ δοκοίη Φεύγειν· ἀλλ' εὐθύωρον αἶγαν,
 ἅμα τῷ ἡλίῳ δυσμένει εἰς τὰς ἐγγυτάτω κώμας τοὺς
 πρώτους ἔχων κατεσκήνωσεν. ἐξ ὧν διήρπαστο ὑπὸ
 τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος καὶ αὐτὰ τὰ ἀπὸ τῶν
 17 οἰκιῶν ξύλα. Οἱ μὲν οὖν πρῶτοι ὁμοίᾳ τρόπῳ τινὶ
 ἐστρατοπεδεύοντο· οἱ δὲ ὕστεροι σκοταῖοι προσιόν-
 τες, ὥς ἐτύγχανον ἕκαστοι, ηὐλίζοντο, καὶ κραυγὴν
 πολλὴν ἐποίουν καλοῦντες ἀλλήλους, ὥττε καὶ τοὺς
 πολεμίους ἀκούειν· ὥστε οἱ μὲν ἐγγύτατα τῶν πο-
 λεμίῳν καὶ ἐφυγον ἐν τῶν σκηναμάτων.

Die Perser ziehn sich in der Nacht zurück. Unruhe auch der
 Griechen in dieser Nacht.

- 18 Δῆλον δὲ τοῦτο τῇ ὕστεραίᾳ ἐγένετο. οὔτε γὰρ
 ὑποζύγιον ἔτι οὐδὲν ἐφαίη, οὔτε στρατόπεδον, οὔτε
 καπνὸς οὐδαμοῦ πλησίον. ἐξεπλάγῃ δὲ, ὥς εἴκε,
 καὶ βασιλεὺς τῇ ἐφύδῳ τοῦ στρατεύματος· ἐδήλωσε
 19 δὲ τοῦτο, οἷς τῇ ὕστεραίᾳ ἐπραττε. Προϊούσης

μέντοι τῆς νυκτὸς ταύτης, καὶ τοῖς Ἕλλησι φόβος ἐμπίπτει, καὶ θόρυβος καὶ δούπος ἦν, οἷον εἰκὸς, φόβου ἐμπεσόντος, γίνεσθαι. Κλέαρχος δὲ 20
 Τολμίδην Ἠλεῖον, ὃν ἐτυγχάνειν ἔχων παρ' ἑαυτῷ κήρυκα ἀρίστον τῶν τότε, τοῦτον ἀνείπειν ἐκέλευσε, σιγὴν κατακηρύξαντα, ὅτι προαγορεύουσιν οἱ ἄρχοντες, ὅς ἂν τον ἀφίενται τὸν ὄνον εἰς τὰ ὅπλα καταμηνύση, ὅτι λήψεται μισθὸν τάλαντον ἀργυρίου. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐκηρύχθη, ἔγνωσαν οἱ στρα- 21
 τιῶται, ὅτι κενὸς ὁ φόβος εἴη, καὶ οἱ ἄρχοντες σώοι. Ἄμα δὲ ὄρθρῳ παρήγγειλε Κλέαρχος εἰς τάξιν τὰ ὅπλα τίθεσθαι τοὺς Ἕλληνας, ἥπερ εἶχον, ὅτε ἦν ἡ μάχη.

Drittes Kapitel.

Der König schickt Herolde wegen eines Waffenstillstandes.
 Was Klearch ihm zurücksagen läßt.

Ὁ δὲ δὴ ἔγραψα, ὅτι βασιλεὺς ἐξεπλάγη τῇ ἐφύδῳ τῇδε, δῆλον ἦν. τῇ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέρα πέμπων, τὰ ὅπλα παραδίδónαι ἐκέλευε, τότε δὲ ἄμα ἡλίῳ ἀνατέλλοντι κήρυκας ἐπεμψε περὶ σπονδῶν. Οἱ δ' ἐπεὶ ἦλθον πρὸς τοὺς προφύλακας, 2
 ἐζήτουν τοὺς ἄρχοντας. ἐπεὶ δ' ἀπήγγειλαν οἱ προφύλακες, Κλέαρχος, τυχὼν τότε ταῖς τάξεσι ἐπισκοπῶν, εἶπε τοῖς προφύλαξι κελεύειν τοὺς κήρυκας περιμένειν ἄχρῃς ἂν σχολάσῃ. Ἐπεὶ δὲ κατέστησε 3
 τὸ στρατεύμα, ὥστε καλῶς ἔχειν ὁρᾶσθαι πάντη φάλαγγα πυκνὴν, τῶν δὲ ἀόπλων μηδένα καταφανῆ εἶναι, ἐκάλεσε τοὺς ἀγγέλους, καὶ αὐτός τε προῆλθε, τοὺς τε εὐοπλοτάτους ἔχων καὶ εὐειδεστάτους

τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν, καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς
 4 ταῦτα ἔφρασεν. Ἐπεὶ δὲ πρὸς τοῖς ἀγγέλοις
 ἦσαν, ἠρώτα τί βούλονται. οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι περὶ
 σπονδῶν ἤκοιεν ἄνδρες, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται τὰ τε
 παρὰ βασιλέως τοῖς Ἕλλησιν ἀπαγγεῖλαι, καὶ τὰ
 5 παρὰ τῶν Ἑλλήνων βασιλεῖ. Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο·
 Ἀπαγγέλλετε τοίνυν αὐτῶ, ὅτι μάχης δεῖ πρῶτον·
 ἄριστον γὰρ οὐκ ἔστιν, οὐδὲ ὁ τολμήσαν περὶ σπον-
 δῶν τοῖς Ἕλλησι λέγειν, μὴ πορίσας ἄριστον.

Die Herolde kommen zurück, mit Wegweisern. Klearch's flü-
 ges Benehmen.

6 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἀγγελοι ἀπήλαυνον, καὶ
 ἦκον ταχύ· (ὥ καὶ δῆλον ἦν, ὅτι ἐγγύς που ἦν
 βασιλεὺς, ἢ ἄλλος τι, ὃ ἐπετέτακτο ταῦτα πράτ-
 τειν) ἔλεγον δὲ, ὅτι εἰκότα δοκοῖεν λέγειν βασιλεῖ,
 καὶ ἤκοιεν ἡγεμόνας ἔχοντες, οἱ αὐτοὺς, εἰ σπονδαὶ
 7 γένωνται, ἄξουσιν, ἐνθεν ἔξουσι τὰ ἐπιτήδεια. Ὁ
 δ' ἠρώτα, εἰ αὐτοῖς τοῖς ἀνδράσι σπένδοιτο ἰοῦσι καὶ
 ἀπιούσιν, ἢ καὶ τοῖς ἄλλοις ἔσονται σπονδαί. οἱ δὲ,
 πᾶσιν, ἔφασαν, μέχρις ἂν βασιλεῖ τὰ παρ' ὑμῶν
 8 διαγγελθῇ. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπον, μεταστησά-
 μενος αὐτοὺς ὁ Κλέαρχος, ἐβουλεύετο· καὶ ἐδόκει
 ταχύ τὰς σπονδὰς ποιῆσθαι, καὶ καθ' ἡσυχίαν
 9 ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια καὶ λαβεῖν. Ὁ δὲ Κλέ-
 αρχος εἶπε· Δοκεῖ μὲν καὶ ἐμοὶ ταυτά· οὐ μέντοι
 ταχύ γε ἀπαγγελῶ, ἀλλὰ διατρίψω, ἔστ' ἂν ὁκνή-
 σωσιν οἱ ἀγγελοι, μὴ ἀποδόξῃ ἡμῖν τὰς σπονδὰς
 ποιήσασθαι· οἷμά γε μέντοι, ἔφη, καὶ τοῖς ἡμετέ-
 ροις στρατιώταις τὸν αὐτὸν φόβον παρέσσεσθαι. Ἐπεὶ
 δ' ἐδόκει καιρὸς εἶναι, ἀπήγγελλεν, ὅτι σπένδοιτο,
 καὶ εὐθὺς ἡγείσθαι ἐκέλευε πρὸς τὰ ἐπιτήδεια.

Das Heer marschirt in Schlachtordnung fort, mit den Weg-
weisern. Klearch eilt, und warum.

Καὶ οἱ μὲν ἡγοῦντο· Κλέαρχος μέντοι ἐπορεύετο, 10
ταῖς μὲν σπονδαῖς ποιησόμενος, τὸ δὲ στρατεύμα
ἔχων ἐν τάξει, καὶ αὐτὸς ὠπισθοφυλάκει. καὶ ἐν-
τύγχανον τάφροις καὶ αὐλῶσι πλήρεσιν ὕδατος, ὥς
μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποιοῦντο
διαβάσεις ἐκ τῶν φοινίκων, οἳ ἦσαν ἐκπεπτωκότες,
τούς δὲ καὶ ἐξέκοπτον. Καὶ ἐνταῦθα ἦν Κλέαρχον 11
καταμαθεῖν ὡς ἐπεστάται, ἐν μὲν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ
τὸ δόρυ ἔχων, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ βακτηρίαν· καὶ εἰ τις
αὐτῷ δοκοίη τῶν πρὸς τοῦτο τεταγμένων βλακεύειν,
ἐκλεγόμενος τὸν ἐπιτήδειον, ἔπαιεν, καὶ ἅμα αὐτὸς
προσελάμβανεν εἰς τὸν πηλὸν ἐμβαίνων· ὥστε πᾶ-
σιν αἰσχύνην εἶναι, μὴ οὐ συσπουδάζειν. Καὶ ἐτά- 12
χθησαν μὲν πρὸς αὐτὸν οἱ τριάκοντα ἔτη γεγονότες·
ἐπεὶ δὲ καὶ Κλέαρχον ἑώρων σπουδάζοντα, προσε-
λάμβανον καὶ οἱ πρεσβύτεροι. Πολὺ δὲ μᾶλλον 13
ὁ Κλέαρχος ἔσπευδεν, ὑποπτεύων, μὴ αἰεὶ οὕτω πλή-
ρεις εἶναι ταῖς τάφρους ὕδατος, οὐ γὰρ ἦν ὥρα οἷα τὸ
πεδῖον ἄρδεν, ἀλλ', ἵνα πολλὰ τὰ ἄπορα φαίνοιτο
τοῖς Ἕλλησιν εἶναι εἰς τὴν πορείαν, τούτου ἕνεκα βα-
σιλέα ὑπώπτευσεν ἐπὶ τὸ πεδῖον τὸ ὕδωρ ἀφεικέναι.)

Die persischen Wegweiser führen das griechische Heer in Dör-
fer, wo es die verlangten Lebensmittel in Ueberfluß findet.
Wirkung der Datteln, und des Palmenmarkts auf die Griechen.

Πορευόμενοι δὲ ἀφίκοντο εἰς κώμας, ὅθεν ἀπέ- 14
δειξαν οἱ ἡγεμόνες λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. ἐνῆν
δὲ σῖτος πολὺς, καὶ οἶνος φοινίκων, καὶ ἕξος ἐψητὸν
ἀπὸ τῶν αὐτῶν. Αὐταὶ δὲ αἱ βάλλαναι τῶν φοινί- 15
κων, οἷας μὲν ἐν τοῖς Ἕλλησιν ἔστιν ἰδεῖν, τοῖς οἰκέταις
ἀπέκειντο· αἱ δὲ τοῖς δεσπόταις ἀποκείμεναι, ἦσαν
ἀπόλεκτοι, θαυμάσιοι τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος·

ἡ δὲ ὄψις ἡλέκτρου οὐδὲν διέφερε· ταῖς δὲ τινες ζηραί-
νοντες, τραγήματα ἀπετίθεσαν· καὶ ἦν καὶ παρὰ
16 πότον ἡδὺ μὲν, κεφαλαλγές δέ. Ἐνταῦθα καὶ
τὸν ἐγκέφαλον τοῦ Φοίνικος πρῶτον ἐφαγον οἱ στρα-
τιῶται, καὶ οἱ πολλοὶ ἐθαύμαζον τό τε εἶδος καὶ τὴν
ιδιότητα τῆς ἡδονῆς. ἦν δὲ σφόδρα καὶ τοῦτο κεφα-
λαλγές· ὁ δὲ Φοίνιξ, ὅθεν ἐξαιρεθείη ὁ ἐγκέφαλος,
ὅλος αὐαίνετο.

Tissaphernes, begleitet von andern vornehmen Persern, ver-
spricht den Griechen, ihnen die Rückkehr zu erleichtern, und
befragt sie, in Artarerres Namen, warum sie gegen diesen
die Waffen ergriffen haben.

- 17 Ἐνταῦθα δὲ ἐμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ παρὰ
μεγάλου βασιλέως ἦκε Τισσαφέρνης, καὶ ὁ τῆς
βασιλέως γυναικὸς ἀδελφός, καὶ ἄλλοι Πέρσαι
τρεῖς· δοῦλοι δὲ πολλοὶ εἶποντο. ἐπεὶ δὲ ἀπῆντησαν
αὐτοῖς οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ, ἔλεγε πρῶτον
18 Τισσαφέρνης δι' ἐρμηνέως τοιαύδε· Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες
Ἕλληνες, γείτων οἰκῶ τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐπεὶ ὑμᾶς
εἶδον εἰς πολλὰ κακὰ καμῆχανα ἐμπεπτωκότας,
εὖρημα ἐποίησάμην, εἰ πῶς δυναίμην παρὰ βασιλέως
αἰτήσασθαι, δοῦναί μοι ἀποσῶσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα
ὑμᾶς. οἶμαι γὰρ οὐκ ἂν ἀχαρίστως μοι ἔχειν, οὔτε
19 πρὸς ὑμᾶν οὔτε πρὸς τῆς Ἑλλάδος ἀπάσης. Ταῦτα
δὲ γνούς, ἠτούμην βασιλέα, λέγων αὐτῷ, ὅτι δικαίως
ἂν μοι χαρίζοιτο, ὅτι αὐτῷ Κύρον τε ἐπιστρατεύοντα
πρῶτος ἠγγειλα, καὶ βοήθειαν ἔχων ἅμα τῇ ἀγγε-
λίᾳ ἀφικόμην, καὶ μόνος τῶν κατὰ τοὺς Ἕλληνας
τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ διήλασα καὶ συνέμιξα
βασιλεῖ ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατοπέδῳ, ἔνθα βασιλεὺς
ἀφίκετο, ἐπεὶ Κύρον ἀπέκτεινε· καὶ τοὺς σὺν Κύρῳ
βαρβάρους ἐδίωξα σὺν τοῖσδε τοῖς παροῦσι νῦν μετ'
20 ἐμοῦ, οἵπερ αὐτῷ εἰσι πιστότατοι. Καὶ περὶ μὲν

τούτων ὑπέσχετό μοι βουλευσασθαι· ἔρυσθαι δέ
 με ὑμᾶς ἐκέλευσεν ἐλθόντα, τίνος ἕνεκα ἐστρατεύ-
 σατε ἐπ' αὐτόν. καὶ συμβουλεύω ὑμῖν, μετρίως
 ἀποκρίνασθαι, ἵνα μοι εὐπρακτότερον ᾦ, εἰάν τι
 δύναμαι ἀγαθὸν ὑμῖν παρ' αὐτοῦ διαπράξασθαι.

Antwort der Griechen.

Πρὸς ταῦτα μεταστάντες οἱ Ἕλληνες ἐβουλεύ- 21
 οντο καὶ ἀπεκρίναντο· (Κλέαρχος δ' ἔλεγεν) Ἡμεῖς
 οὔτε συνήλθομεν ὡς βασιλεῖ πολεμήσοντες, οὔτ' ἐπο-
 ρευόμεθα ἐπὶ βασιλέα· ἀλλὰ πολλὰς προφάσεις
 Κῦρος εὗρισκεν, (ὡς καὶ σὺ εὖ οἶσθα) ἵνα ὑμᾶς τε
 ἀπαρασκευάστους λάβῃ, καὶ ἡμᾶς ἐνθάδε ἀναγά-
 γῃ. Ἐπεὶ μέντοι ἤδη ἐωρῶμεν αὐτὸν ἐν δεινῷ ὄντα, 22
 ἡσχύνθημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους, προδοῦναι
 αὐτόν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παρέχοντες ἡμᾶς αὐ-
 τοὺς εὖ ποιεῖν. Ἐπεὶ δὲ Κῦρος τέθνηκεν, οὔτε ἀν- 23
 τιποιούμεθα βασιλεῖ τῆς ἀρχῆς, οὔτ' ἐστὶν οὐ ἕνεκ'
 αὐτοῦ βουλοίμεθα τὴν βασιλείας χώραν κακῶς ποιεῖν,
 οὐδ' αὐτὸν ἀποκτεῖναι αὐτὸν ἐθέλομεν· πορευοίμεθα
 δ' αὖ οἴκαδε, εἰ τις ἡμᾶς μὴ λυποίῃ· ἀδικοῦντες
 μέντοι πειρασόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι· εἰάν
 μέντοι τις ἡμᾶς καὶ εὖ ποίων ὑπάρχη, καὶ τούτου
 εἰς γε δύναμιν οὐχ ἡττησόμεθα εὖ ποιοῦντες. ὁ μὲν
 οὕτως εἶπεν.

Tissaphernes schließt einen billigen Frieden, verspricht, die
 Griechen selbst heimzuführen, und kehrt zu Artaxerxes zurück.

Ἀκούσας δὲ ὁ Τισσαφέρνης, ἔφη· Ταῦτα ἐγὼ 24
 ἀπαγγελάω βασιλεῖ, καὶ ὑμῖν πάλιν τὰ παρ' ἐκεί-
 νου. μέχρι δ' αὖ ἐγὼ ἦκω, αἱ σπονδαὶ μενόντων·
 ἀγορὰν δὲ ἡμεῖς παρέξομεν. Καὶ εἰς μὲν τὴν ὕστε- 25

- ραίαν οὐχ ἦκεν, ὥσθ' οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον· τῇ δὲ
 τρίτῃ ἡκὼν ἔλεγεν, ὅτι διαπεπραγμένος ἦκοι παρὰ
 βασιλέως, δοθῆναι αὐτῷ σώζειν τοὺς Ἕλληνας, καί-
 περ πρὶν πολλῶν ἀντιλεγόντων, ὥς οὐκ ἄξιον εἶη
 βασιλεῖ, ἀφείναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν στρατευσαμένους.
- 26 Τέλος δ' εἶπε· Καὶ νῦν ἔξεστιν ὑμῖν πιστὰ λαβεῖν
 παρ' ἡμῶν, ἢ μὴν Φιλίαν ὑμῖν παρέξειν τὴν χώραν,
 καὶ ἀδόλως ἀπάξειν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀγορὰν πα-
 ρέχοντας. ὅπου δ' ἂν μὴ παρέχωμεν ἀγορὰν, λαμ-
 βάνειν ὑμᾶς ἐκ τῆς χώρας ἐάσομεν τὰ ἐπιτήδεια.
- 27 Ὑμᾶς δ' αὖ ἡμῖν δεήσει ὁμοῖαι, ἢ μὴν πορεύεσθαι ὥς
 διὰ Φιλίας ἀσινῶς, ὅττα καὶ ποτὰ λαμβάνοντας,
 ὅπότε μὴ παρέχωμεν ἀγορὰν· ἐὰν δὲ παρέχωμεν
- 28 ἀγορὰν, ὠνούμενους ἔξειν τὰ ἐπιτήδεια. Ταῦτα
 ἔδοξε· καὶ ὥμοσαν, καὶ δεξιάς ἔδοσαν Τισσαφέρνης
 καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς τοῖς τῶν Ἑλ-
 λήνων στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς, καὶ ἔλαβον παρὰ
- 29 τῶν Ἑλλήνων. Μετὰ δὲ ταῦτα Τισσαφέρνης εἶπε·
 Νῦν μὲν δὴ ἄπειμι ὡς βασιλέα· ἐπειδὰν δὲ διαπρά-
 ξωμαι ἢ δέσμαι, ἢ ἔξω συσκευασάμενος, ὥς ἀπάξω
 ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ αὐτὸς ἀπὼν ἐπὶ τὴν
 ἑμαυτοῦ ἀρχήν.

Viertes Kapitel.

Die Griechen und Ariäus warten fast einen Monat auf Tis-
 saphernes Rückkunft. Die Griechen werden unruhig, und
 warum. Was sie thun wollen.

Μετὰ ταῦτα περιέμενον Τισσαφέρνην οἱ τε Ἕλληνης
 καὶ Ἀριαῖος, ἐγγὺς ἀλλήλων ἐστρατοπεδευμένοι,
 ἡμέρας πλείους ἢ εἴκοσιν. ἐν δὲ ταύταις ἀφικνοῦνται
 πρὸς Ἀριαῖον καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀναγκαῖοι,

καὶ πρὸς τοὺς σὺν ἐκείνῳ Περσῶν τινες, παραθάρ-
 ρύνοντες τε καὶ δεξιοὺς ἐνίοι παρὰ βασιλέως φέροντες,
 μὴ μνησικακήσεν βασιλέα αὐτοῖς τῆς σὺν Κύρῳ
 ἐπιστρατείας, μηδὲ ἄλλου μηδενὸς τῶν παροικομένων.
 Τούτων δὲ γιγνομένων, ἐνδηλοὶ ἦσαν οἱ περὶ τὸν Ἀριαῖον 2
 ἦττον τοῖς Ἕλλησι προσέχοντες τὸν νοῦν· ὥστε καὶ
 τοῦτο τοῖς μὲν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων οὐκ ἤρεσκεν,
 ἀλλὰ προσιόντες τῷ Κλεάρχῳ ἔλεγον καὶ τοῖς ἄλλοις
 στρατηγοῖς· Τί μένομεν; ἢ οὐκ ἐπιστάμεθα, 3
 ὅτι βασιλεὺς ἡμᾶς ἀπολέσαι περὶ παντός ἂν ποιή-
 σαιτο, ἵνα καὶ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι φόβος ἢ ἐπὶ βα-
 σιλέα στρατεύειν; καὶ νῦν μὲν ἡμᾶς ὑπάγεται μένειν,
 διὰ τὸ διεσπάρθαι αὐτῷ τὸ στρατεύμα· ἐπειδὴν
 δὲ πάλιν ἀλίσθῃ αὐτῷ ἡ στρατιὰ, οὐκ ἔστιν ὅπως
 οὐκ ἐπιθήσεται ἡμῖν. Ἴσως δὲ που ἢ ἀποσκάπτει 4
 τι, ἢ ἀποτεριχίζει, ὥς ἄπορος ἢ ἡ ὁδός. οὐ γὰρ
 ποτε ἐκὼν γε βουλήσεται ἡμᾶς ἐλθόντας εἰς τὴν
 Ἑλλάδα ἀπαγγεῖλαι, ὥς ἡμεῖς τοσοῖδε ὄντες ἐνικῶ-
 μεν τὴν βασιλέως δύναμιν ἐπὶ ταῖς θύραις αὐτοῦ,
 καὶ καταγελάσαντες ἀπήλθομεν.

Klearch's Rede an die Menge, deren Wunsch er aus guten
 Gründen mißbilligt.

Κλεάρχος δὲ ἀπεκρίνατο τοῖς ταῦτα λέγουσιν· 5
 Ἐγὼ ἐνθυμούμαι μὲν καὶ ταῦτα πάντα· ἐννοῶ δὲ,
 ὅτι, εἰ νῦν ἀπιμεν, δόξομεν ἐπὶ πολέμῳ ἀπιέναι, καὶ
 παρὰ τὰς σπονδάς ποιεῖν. ἔπειτα, πρῶτον μὲν
 ἀγορὰν οὐδεὶς ἡμῖν παρέξει, αὐδ' ὁπόθεν ἐπισιτιούμε-
 θα· αὐθις δὲ ὁ ἠγησόμενος οὐδεὶς ἔσται· καὶ ἅμα
 ταῦτα παιούντων ἡμῶν, εὐθύς Ἀριαῖος ἀφεστήξει·
 ὥστε φίλος ἡμῖν οὐδεὶς λελείψεται, ἀλλ' οἱ καὶ πρό-
 σθεν ὄντες, πολέμιοι ἡμῖν εἰσονται. Ποταμὸς δὲ 6
 εἰ μὲν τις καὶ ἄλλος ἄρα ἡμῖν ἐστὶ διαβατέος, οὐκ

οἶδα· τὸν δ' οὖν Εὐφράτην ἴσμεν ὅτι ἀδύνατον δια-
βῆναι, κωλυόντων πολεμίων. οὐ μὲν δὴ, ἂν μάχε-
σθε δέη, ἱππεῖς εἰσὶν ἡμῖν σύμμαχοι· τῶν δὲ πο-
λεμίων ἱππεῖς εἰσὶν οἱ πλείστοι καὶ πλείστου ἄξιοι·
ὥστε νικῶντες μὲν, τίνα ἂν ἀποκτείναιμεν; ἡττώ-
7 μένων δὲ μὴν οὐδένα οἶόν τε σωθῆναι. Ἐγὼ μὲν οὖν
βασιλέα, ὃ πολλὰ οὕτως ἐστὶ τὰ σύμμαχα, εἶπερ
προθυμεῖται ἡμᾶς ἀπολέσαι, οὐκ οἶδα, ὅ τι δεῖ αὐ-
τὸν ὀμίσαι, καὶ δεξίαν δοῦναι, καὶ θεοὺς ἐπιρκῆσαι,
καὶ τὰ ἑαυτοῦ πιστὰ ἀπίστα ποιῆσαι Ἕλλησι καὶ
Βαρβάροις. τοιαῦτα ἔλεγε πολλά.

Tissaphernes kommt. Wen er noch bei sich hat. Antritt der
Rückreise. Mißtrauen der Griechen und Perser gegen einan-
der, und was sie deshalb thun.

- 8 Ἐν δὲ τούτῳ Τισσαφέρνης ἦκεν, ἔχων τὴν ἑαυ-
τοῦ δύναμιν, ὥς εἰς οἶκον ἀπῶν, καὶ ὀρόντας τὴν
ἑαυτοῦ δύναμιν· ἦγε δὲ καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ βασι-
9 λέως ἐπὶ γάμῳ. Ἐντεῦθεν δὲ Τισσαφέρνης ἡγου-
μένου καὶ ἀγορὰν παρέχοντος, ἐπορεύοντο· ἐπο-
ρεύετο δὲ καὶ Ἀριαῖος, ἔχων τὸ Κύρου βαρβαρικὸν
στράτευμα, ὅμα Τισσαφέρνη καὶ ὀρόντα, καὶ
10 συνεστρατοπεδεύετο σὺν ἐκείνοις. Οἱ δὲ Ἕλληνες
ὑφορῶντες τούτους, αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτῶν ἐχώρουν, ἡγε-
μόνας ἔχοντες. ἐστρατοπεδεύοντο δὲ ἐκάστοτε ἀπέ-
χοντες ἀλλήλων παρασάγγην καὶ μείον. ἐφυλάτ-
τοντο δὲ οἱ ἀμφοτέρω, ὥσπερ πολεμίους, ἀλλήλους,
11 καὶ εὐθὺς τοῦτο ὑποψίαν παρεῖχεν. Ἐνίστε δὲ καὶ
ξυλιζόμενοι ἐκ τοῦ αὐτοῦ, καὶ χόρτον καὶ ἄλλα
τοιαῦτα συλλέγοντες, πληγὰς ἐνέτεινον ἀλλήλοις·
ὥστε καὶ τοῦτο ἔχθραν παρεῖχε.

Beschaffenheit der medischen Mauer. Die Reisenden kommen zur Stadt Sitake, unfern dem Tigris. Schöner Thiergarten dabei.

Διελθόντες δὲ τρεῖς σταθμούς, ἀφίκοντο πρὸς 12
τὸ Μηδίας τείχος, καὶ παρήλθον αὐτοῦ εἰσω. ἦν
δὲ ἀκοδομημένον πλίνθοις οπταῖς, ἐν ἀσφάλτῳ
κειμέναις, εὖρος εἴκοσι ποδῶν, ὕψος δὲ ἑκατόν·
μῆκος δὲ ἐλέγετο εἶναι εἴκοσι παρασταγγῶν· ἀπέειχε
δὲ Βαβυλῶνος οὐ πολὺ. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν 13
σταθμούς δύο, παρασάγγας ὀκτώ· καὶ διέβησαν
διώρυχας δύο, τὴν μὲν ἐπὶ γεφύρας, τὴν δ' ἐξευγμέ-
νην πλοίοις ἐπτά· (αὐταὶ δὲ ἦσαν ἀπὸ τοῦ Τίγρη-
τος ποταμοῦ· κατετέτμητο δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ τά-
φροι ἐπὶ τὴν χώραν, αἱ μὲν πρῶται μεγάλαι, ἔπειτα
δ' ἁσσούς· τέλος δὲ καὶ μικροὶ ὀχετοὶ, ὥσπερ ἐν
τῇ ἐλλάδι ἐπὶ τὰς μελίναις) καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ
τῷ Τίγρητι ποταμῷ, πρὸς ᾧ πόλις ἦν μεγάλη
καὶ πολὺν ῥωπος, ἥ ὀνομαζομένη Σιτάκη, ἀπέχουσα
τοῦ ποταμοῦ σταδίου πεντεκαίδεκα. Οἱ μὲν οὖν 14
Ἕλληες παρ' αὐτὴν ἐσκήνωσαν, ἐγγὺς παραδείσου
καλοῦ καὶ μεγάλου καὶ δασέος παντοίων δένδρων·
οἱ δὲ βαρβαροὶ διαβεβηκότες τὸν Τίγρητα, οὐ μέν-
τοι γε καταφανεῖς ἦσαν.

Was Proxenus und Xenophon erfahren.

Μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον ἔτυχον ἐν περιπάτῳ ὄντες 15
πρὸ τῶν ὀπλῶν Πρόξενος καὶ Ξενοφῶν· καὶ προσελ-
θὼν ἠρώτησεν ἀνδρῶς τις τοὺς προφύλακας, ποῦ
αὖν ἴδοι Πρόξενον ἢ Κλέαρχον· Μένωνα δὲ οὐκ ἐζήτη·
καὶ ταῦτα παρὰ Ἀριαίου ὧν, τοῦ Μένωνος ξένου.
Ἐπεὶ δὲ Πρόξενος εἶπεν, ὅτι αὐτὸς εἴη ὃν ζητεῖ, εἶπεν 16
ὁ ἄνθρωπος· Ἐπεμψάν με Ἀριαῖος καὶ Ἀρτάεζος,
πιστοὶ ὄντες Κύρω, καὶ ὑμῖν εὖνοι, καὶ κελεύουσι

Φυλάττεσθαι, μὴ ὑμῖν ἐπιθῶνται τῆς νυκτὸς οἱ
 Βάρβαροι· ἔστι δὲ στρατεύμαα πολὺ ἐν τῷ πλησίον
 17 παραδείσω. Καὶ ἐπὶ τὴν γέφυραν τοῦ Τίγρητος
 ποταμοῦ πέμψαι κελεύουσι Φυλακὴν, ὅτι διανοεῖται
 λύσαι αὐτὴν Τισσαφέρους τῆς νυκτὸς, ἥνπερ δύνηται,
 ὥς μὴ διαβῇτε, ἀλλ' ἐν μέσῳ ἀποληφθῇτε τοῦ πο-
 ταμοῦ καὶ τῆς διώρυχος.

Bemerkungen eines jungen Griechen über die erhaltne Nach-
 richt.

18 Ἀκούσαντες ταῦτα ἄγουσιν αὐτὸν παρὰ τὸν
 Κλέαρχον, καὶ φράζουσιν αὐτὸν λέγει. ὁ δὲ Κλέαρχος
 ἀκούσας ἐταράχθη, καὶ ἐφοβεῖτο σφόδρα. Νεα-
 19 νίσκος δὲ τις τῶν παρόντων ἐννοήσας εἶπεν, ὥς οὐκ
 ἀκόλουθα εἶη τό τε ἐπιθήσεσθαι καὶ τὸ λύσειν τὴν
 γέφυραν. δῆλον γάρ, ὅτι ἐπιτιθεμένους ἢ νικᾶν
 δεήσει αὐτοὺς, ἢ ἡττᾶσθαι. εἰ μὲν οὖν νικῶσι, τί
 δεῖ αὐτοὺς λύειν τὴν γέφυραν; εὐδὲ γάρ, ἂν πολλὰ
 γέφυρα ᾖσιν, ἔχοιμεν ἂν ὅποι φυγόντες ἡμεῖς σω-
 20 θείημεν. Ἄν δ' αὖ ἡμεῖς νικῶμεν, λελυμένης τῆς
 γεφύρας οὐχ ἔξουσιν ἐκεῖνοι ὅπου ἂν φύγωσιν· οὐδὲ
 μὴν βοηθῆσαι, πολλῶν ὄντων πέρας, οὐδεὶς αὐτοῖς
 δυνήσεται, λελυμένης τῆς γεφύρας.

Der Perser List wird offenbar. Die Griechen gehn über den
 Tigris.

21 Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Κλέαρχος, ἤρετο τὸν ἄγ-
 γελον, πόση τις εἴη χώρα ἢ ἐν μέσῳ τοῦ Τίγρητος
 καὶ τῆς διώρυχος. Ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι πολλή, καὶ κῶμαι
 22 ἐνείσι, καὶ πόλεις πολλαὶ καὶ μεγάλαι. Τότε δὲ
 καὶ ἐγνώσθη, ὅτι οἱ Βάρβαροι τὸν ἄνθρωπον ὑπο-
 πέμψαιεν, ὁκνοῦντες μὴ οἱ Ἕλληνες, οὐ διελθόντες
 τὴν

τὴν γέφυραν, μένοιεν ἐν τῇ νήσῳ, ἐρύματα ἔχοντες, ἐνθεν μὲν τὸν Τίγρητα ποταμόν, ἐνθεν δὲ τὴν διώρυχα· τὰ δ' ἐπιτήδεια ἔχοιεν ἐκ τῆς ἐν μέσῳ χώρας, πολλῆς καὶ ἀγαθῆς οὔσης, καὶ τῶν ἐργασομένων ἐνόντων· εἴτα δὲ καὶ ἀποστροφὴ γένοιτο, εἴ τις βούλοιτο βασιλέα κακῶς ποιεῖν. Μετὰ ταῦτα ἀν- 23
επαύοντο· ἐπὶ μὲντοι τὴν γέφυραν ὁμῶς φυλακὴν ἔπεμψαν· καὶ οὔτε ἐπέθετο οὐδεὶς οὐδαμῶθεν, οὔτε πρὸς τὴν γέφυραν οὐδεὶς ἦλθε τῶν πολεμίων, ὥς οἱ φυλάττοντες ἀπήγγελλον. Ἐπειδὴ δ' ἕως ἐγένετο, 24
διέβησαν τὴν γέφυραν ἐξευγμένην πλοίοις τριάκοντα καὶ ἑπτὰ, ὥς οἷόν τε μάλιστα πεφυλαγμένως· ἐξήγγελλον γάρ τινες τῶν παρὰ Τισσαφέρνης Ἑλλήνων, ὥς διαβαινόντων μέλλοιεν ἐπιτιθεσθαι· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ψευδῆ ἦν· διαβαινόντων μὲντοι ὁ Γλοῦς αὐτοῖς ἐπεφάνη μετ' ἄλλων, σκοπῶν εἰ διαβαίνοιεν τὸν ποταμόν· ἐπεὶ δὲ εἶδεν, ὥχετο ἀπελαύνων.

Wer den Reisenden bei der Stadt Opis entgegen kommt.
Klearch's schlaues Manöver. Weitere Reise durch Medien.

Ἀπὸ δὲ τοῦ Τίγρητος ἐπορεύθησαν σταθμούς 25
τέτταρας, παρασάγγας εἴκοσιν, ἐπὶ τὸν Φύσκον ποταμόν, τὸ εὖρος πλέθρου· ἐπὶ δὲ γέφυρα. καὶ ἐνταῦθα ἦκετο πόλις μεγάλη, ἣ ὄνομα ὧπις πρὸς ἣν ἀπήντησε τοῖς Ἕλλησιν ὁ Κύρου καὶ Ἀρταξέρξου νόθος ἀδελφός, ἀπὸ Σούσων καὶ ἐκβατάνων στρατιὰν πολλὴν ἄγων, ὥς βοηθήσων βασιλεῖ· καὶ στήσας τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα, παρερχομένους ἐθεαρεῖ τοὺς Ἕλληνας. Ὁ δὲ Κλέαρχος ἡγεῖτο 26
μὲν εἰς δύο· ἐπορεύετο δὲ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἐφίστάμενος. ὅσον δ' ἂν χρόνον τὸ ἡγούμενον τοῦ στρατεύματος ἐπιστῇ, τοσοῦτον ἀνάγκη χρόνον εἰ ὅλου

- τοῦ στρατεύματος γίνεσθαι τὴν ἐπίστασιν· ὥστε
 τὸ στρατεύμα καὶ αὐτοῖς τοῖς Ἕλλησι δέξαι πάμπαν
 εἶναι, καὶ τὸν Πέρσιν ἐκπεπληχθαι θεωροῦντα.
- 27 Ἐντεῦθεν δὲ ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Μηδίας σταθμούς
 ἐρήμους ἑξ, παρασάγγας τριάκοντα, εἰς τὰς Περ-
 σάτιδος κώμας, τῆς Κύρου καὶ βασιλέως μητρὸς.
 ταύτας Τισσαφέρνης Κύρῳ ἐπεγγελῶν διαρπάσαι
 τοῖς Ἕλλησιν ἐπέτρεψε, πλὴν ἀνδραπόδων. ἐνὴν δὲ
 σῖτος πολὺς καὶ πρόβατα καὶ ἄλλα χρήματα.
- 28 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούς ἐρήμους πέντε,
 παρασάγγας εἴκοσι, τὸν Τίγρητα ποταμὸν ἐν ἀρι-
 στερᾷ ἔχοντες. ἐν δὲ τῷ πρώτῳ σταθμῷ, πέραν
 ποταμοῦ, πόλις ᾠκεῖτο μεγάλη καὶ εὐδαίμων, ὄνομα
 Καινά· ἐξ ἧς οἱ Βάββαροι διήγον ἐπὶ σχεδίαις
 διφθερῶν ἄρτους, τυρὸν, οἶνον.

Fünftes Kapitel.

Klearch begiebt sich zu Tissaphernes, um das gegenseitige Miß-
 trauen beider Völker zu endigen.

- Μετὰ ταῦτα ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν Ζάβατον ποταμὸν,
 τὸ εὖρος τεττάρων πλέθρων. καὶ ἐνταῦθα ἔμειναν
 ἡμέρας τρεῖς· ἐν δὲ ταύταις ὑποψία μὲν ἦσαν,
- 2 Φανερά δ' οὐδεμία ἐφαίνετο ἐπιβουλή. Ἐδοξεν οὖν
 τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι Τισσαφέρνηι, καὶ εἰ πως
 δύναιτο, παῦσαι τὰς ὑποψίας, πρὶν ἐξ αὐτῶν
 πόλεμον γενέσθαι. καὶ ἔπεμψε τινα ἐροῦντα, ὅτι
 συγγενέσθαι αὐτῷ χρήσοι· ὁ δὲ ἐτοίμως ἐκέλευσεν
 ἡκεῖν.

Klearch's Rede an Tissaphernes. "Die Griechen können nicht die Absicht haben, den Persern feindlich zu begegnen.

Ἐπειδὴ δὲ συνῆλθον, λέγει ὁ Κλέαρχος τάδε· 3
 Ἐγὼ, ὦ Τισσαφέρνη, οἶδα μὲν ἡμῖν ὅρκους γεγενημέ-
 νους, καὶ δεξίας δεδομένας, μὴ ἀδικήσιν ἀλλήλους·
 φυλαττόμενον δὲ σε ὁρῶ, ὥς πολεμίους ἡμᾶς· καὶ
 ἡμεῖς, ὁρῶντες ταῦτα, ἀντιφυλαττόμεθα. Ἐπεὶ 4
 δὲ σκοπῶν οὐδὲν δύναμαι οὔτε σὲ αἰσθῆσθαι πειρώμε-
 νον ἡμᾶς κακοποιεῖν, ἐγὼ τε σαφῶς οἶδα, ὅτι ἡμεῖς
 γε οὐκ ἐπινοοῦμεν οὐδὲν τοιοῦτον, εδοξέ μοι εἰς λό-
 γου σοι ἔλθειν, ὅπως, εἰ δυνάίμεθα, ἐξέλοιμεν
 ἀλλήλων τὴν ἀπιστίαν. Καὶ γὰρ οἶδα ἤδη ἀνθρώ- 5
 πους τοὺς μὲν ἐκ διαβολῆς, τοὺς δὲ καὶ ἐξ ὑποψίας,
 οἱ, φοβηθέντες ἀλλήλους, φθάσαι βουλόμενοι
 πρὶν παθεῖν, ἐποίησαν ἀνήκεστα κακὰ τοὺς οὔτε
 μέλλοντας, οὔτε βουλομένους τοιοῦτον οὐδέν. Τὰς 6
 οὖν τοιαύτας ἀγνωμοσύνας νομιζῶν συνουσίαις μάλι-
 στα ἂν παιεσθαι, ἤκω, καὶ διδάσκειν σε βούλομαι,
 ὥς σὺ ἡμῖν οὐκ ὁρῶς ἀπιστεῖς.

Erster Grund; ein vortrefflicher.

Πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μέγιστον, οἱ θεῶν ὅρκοι 7
 ἡμᾶς κωλύουσι πολεμίους εἶναι ἀλλήλοις. ὅστις δὲ
 τούτων σύνοιδεν αὐτῷ παρημεληκῶς, τοῦτον ἐγὼ οὐ
 ποτ' ἂν εὐδαιμονίσαιμι· τὸν γὰρ θεῶν πόλεμον
 οὐκ οἶδα οὔτ' ἀπὸ ποίου ἂν τάχους φεύγων τις
 ἀποφύγοι, οὔτ' εἰς ποῖον ἂν σκότος ἀποδραίῃ,
 οὔθ' ὅπως ἂν εἰς ἐχυρὸν χωρίον ἀποσταίῃ. πάντη
 γὰρ πάντα τοῖς θεοῖς ὑποχὰ, καὶ πανταχῇ
 πάντων ἴσον οἱ θεοὶ κρατοῦσι.

Zweiter und dritter Grund.

- 8 Περὶ μὲν δὴ τῶν Θεῶν τε καὶ τῶν ὀρκῶν οὕτω
 γιγνώσκω, παρ' οἷς ἡμεῖς τὴν Φιλίαν συνθέμενοι κα-
 τεθέμεθα· τῶν δὲ ἀνθρώπων σε ἔγωγε ἐν τῷ
 9 παρόντι νομίζω μέγιστον ἡμῖν εἶναι ἀγαθόν. Σύν
 μὲν γάρ σοι πᾶσα ἡμῖν ὁδὸς εὐπορος, πᾶς δὲ ποτα-
 μὸς διαβατὸς, τῶν δ' ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορία· αἰνεῖ
 δὲ σοῦ πᾶσα μὲν ἡ ὁδὸς διὰ σκοτούς, (οὐδὲν γὰρ
 αὐτῆς ἐπιστάμεθα) πᾶς δὲ ποταμὸς δύσπορος,
 πᾶς δ' ὄχλος φοβερός, φοβερώτατον δ' ἐρημία·
 10 μεστὴ γὰρ πολλῆς ἀπορίας ἐστίν. Εἰ δὲ δὴ καὶ
 μακρόν σε κατακτείναιμεν, ἄλλό τι ἂν, ἢ, τὸν
 εὐεργέτην κατακτείναντες, πρὸς βασιλέα τὸν μέγι-
 στον ἐφεδρον ἀγωνιζοίμεθα;

Klearch's Privatgrund, gegen Tissaphernes sich freundschaftlich
 zu beweisen.

- 11 Ὅσων δὲ δὴ καὶ οἷων ἐλπίδων ἐμαυτὸν ἂν στερή-
 σαιμι, εἰ σέ τι κακὸν ἐπιχειρήσαιμι ποιεῖν, ταῦτα
 λέξω. Ἐγὼ γὰρ Κύρον ἐπεθύμησά μοι φίλον
 γενέσθαι, νομίζων τῶν τότε ἰκανώτατον εἶναι εὖ
 ποιεῖν, ὃν ἂν βούλοιτο. σὲ δὲ νῦν ὁρῶ τὴν τε Κύρου
 δύναμιν καὶ χώραν ἔχοντα, καὶ τὴν σεαυτοῦ ἀρχὴν
 σώζοντα, τὴν δὲ βασιλέως δύναμιν, ἣ Κῦρος πολε-
 12 μίαι ἐχρήτο, σοὶ ταύτην σύμμαχον οὔσαν. Τού-
 των δὲ τοιούτων ὄντων, τίς οὕτω μαίνεται, ὅστις οὐ
 σοὶ βούλεται φίλος εἶναι;

"Die Freundschaft der Griechen ist dem Tissaphernes selbst
 vortheilhaft." Warum.

- 13 Ἀλλὰ μὲν, ἐρῶ γὰρ καὶ ταῦτα, ἐξ ὧν ἔχω
 ἐλπίδας καὶ σὲ βουλήσεσθαι φίλον ἡμῖν εἶναι. Οἶδα

μὲν γὰρ ὑμῖν Μυσοὺς λυπηροὺς ὄντας, οὓς ἐλπίζω
 ἂν σὺν τῇ παρούσῃ δυνάμει ταπεινοὺς ὑμῖν παρα-
 σχεῖν. οἶδα δὲ καὶ Πεισίδας· ἀκούω δὲ καὶ ἄλλας
 ἔθνη πολλὰ τοιαῦτα εἶναι, ἃ οἶμαι ἂν παῦσαι ἐνοχ-
 λούντα αἰεὶ τῇ ὑμετέρᾳ εὐδαιμονίᾳ. Αἰγυπτίους δὲ,
 οἷς μάλιστα ὑμᾶς νῦν γινώσκω τεθρυμμένους, οὐχ
 ὄρω, ποία δυνάμει συμμαχῶ χρησάμενοι μάλλον ἂν
 κολάσεσθε τῆς νῦν σὺν ἐμοὶ οὔσης. Ἀλλὰ μὲν ἐν 14
 γε τοῖς πέριξ οἰκοῦσι σὺ, εἰ μὲν βούλοιο τῷ φίλῳ
 εἶναι, ὥς μέγιστος ἂν εἴης· εἰ δὲ τις σὲ λυποῖη, ὥς
 δεσπότης ἀναστρέφοιο, ἔχων ἡμᾶς ὑπηρέτας, οἱ σοὶ
 οὐκ ἂν τοῦ μισθοῦ ἔνεκα μόνον ὑπηρετοῖμεν, ἀλλὰ
 καὶ τῆς χάριτος, ἣν σωθέντες ὑπὸ σοῦ σοὶ ἂν ἔχοι-
 μεν δικαίως. Ἐμοὶ μὲν ταῦτα πάντα ἐνθυμου- 15
 μένω οὕτω δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι, τὸ σὲ ἡμῖν ἀπι-
 στεῖν, ὥστε καὶ ἡδιστ' ἂν ἀκούσαιμι τοῦνομα, τίς
 ἐστὶν οὕτω δεινὸς λέγειν, ὥστε πείσαι λέγων, ὥς
 ἡμεῖς σοὶ ἐπιβουλεύοιμεν. Κλέαρχος μὲν οὖν τοσαῦτα
 εἶπε· Τισσαφέρνης δὲ ᾧδε ἀπημείφθη·

Tissaphernes Antwort. Die Perser könnten den Griechen
 schaden: denn 1) sind sie zahlreicher.

Ἀλλ' ἡδομαι μὲν, ᾧ Κλέαρχε, ἀκούων σου φρο- 16
 νίμους λόγους· ταῦτα γὰρ γινώσκων, εἰ τι ἐμοὶ
 κακὸν βουλεύοις, ἅμα ἂν μοι δοκῇς καὶ σεαυτῷ κα-
 κόνους εἶναι. ὥς δ' ἂν μάθης, ὅτι οὐδ' ἂν ὑμεῖς δι-
 καίως οὔτε βασιλεῖ οὔτ' ἐμοὶ ἀπιστοίητε, ἀντάκουσον.
 Εἰ γὰρ ὑμᾶς ἐβουλόμεθα ἀπολέσαι, πότερὰ σοι 17
 δοκοῦμεν ἱππέων πλήθους ἀπορεῖν, ἢ πεζῶν, ἢ ὀπλί-
 σεως, ἐν ᾗ ὑμᾶς μὲν βλάπτειν ἱκανοὶ ἂν ᾤμεν, ἀν-
 τιπάσχειν δὲ οὐδεὶς κίνδυνος;

2) Sie kennen das Land besser.

- 18 Ἀλλὰ χωρίων, ἐπιτηδείων ὑμῖν ἐπιτίθεσθαι, ἀπορεῖν ἂν σοι δοκοῦμεν; οὐ τοσαῦτα μὲν πεδία ἡμῖν φίλια ὄντα σὺν πολλῷ πόνῳ διαπορεύεσθε; τοσαῦτα δὲ ὄρη ὑμῖν ὁράτε ὄντα πορευτέα, ἃ ἡμῖν ἔξεστι προκαταλαβοῦσιν ἀπορα ὑμῖν παρέχειν; τοσούτοι δὲ εἰσι ποταμοὶ, ἐξ ὧν ἔξεστιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι, ὅποσους ἂν ὑμῶν βουλοίμεθα μάχεσθαι; εἰσὶ δ' αὐτῶν οὓς οὐδ' ἂν παντάπασι διαβαίητε, εἰ μὴ ἡμεῖς ἡμᾶς διαπορεύοιμεν.
-

3) Auf jeden Fall könnten sie die Griechen aushungern. Allein sie wollen nicht so treulos freveln.

- 19 Εἰ δὲ ἐν πᾶσι τούτοις ἡττώμεθα, ἀλλὰ τό γε πῦρ τοῦ καρποῦ κρεῖττον ἐστίν· ὃν ἡμεῖς δυνάμεσθ' ἂν κατακαύσαντες λιμὸν ὑμῖν ἀντιτάξαι, ὦ ὑμεῖς
- 20 οὐδ', εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἴητε, μάχεσθαι ἂν δύνησθε. Πῶς οὖν ἂν ἔχοντες τοσούτους πόρους πρὸς τὸ ὑμῖν πολεμεῖν, καὶ τούτων μηδένα ὑμῖν ἐπικίνδυνον, εἴπειτα ἐκ τούτων πάντων τούτον ἂν τὸν τρόπον ἐξελοίμεθα, ὃς μόνος μὲν πρὸς θεῶν ἀσεβείας, μόνος δὲ πρὸς ἀνθρώπων αἰσχρός; Παντάπασι δὲ ἀπόραν ἐστὶ καὶ ἀμηχανῶν καὶ ἀνάγκη ἐχομένων, καὶ τούτων πονηρῶν, οἵτινες ἐθέλουσι δι' ἐπιτορκίας τε πρὸς θεοὺς, καὶ ἀπιστίας πρὸς αἰσώπους πράττειν τι. οὐχ οὕτως ἡμεῖς, ὦ Κλέαρχε, οὔτε ἡλίθιοι οὔτε ἀλόγιστοι ἐσμέν.
-

Warum man aber doch eigentlich die Griechen so sicher ziehen lasse.

- 22 Ἀλλὰ τί δὴ, ὑμᾶς ἐξὸν ἀπολέσαι, οὐκ ἐπὶ τούτῳ ἦλθομεν; εὖ ἴσθι, ὅτι ὁ ἐμὸς ἔρως τούτου αἴτιος,

τοῦ τοῖς Ἕλλησιν ἐμὲ πιστὸν γενέσθαι, καὶ ὃ Κῦρος
ἀνέβη ξενικῶ δια μισθοδοσίαν πιστεύων, τούτῳ ἐμὲ
καταβῆναι δι' εὐεργεσίαν ἰσχυρόν. Ὅσα δέ μοι 23
ὕμεις χρήσιμοι ἐστέ, τὰ μὲν καὶ σὺ εἶπες, τὸ δὲ
μέγιστον ἐγὼ οἶδα. τὴν μὲν γὰρ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ
τιάραν βασιλεῖ μόνῳ ἔξεστιν ὀρθὴν ἔχειν, τὴν δ'
ἐπὶ τῇ καρδίᾳ ἴσως ἂν ὑμῶν παρόντων καὶ ἕτερος
εὐπετῶς ἔχοι.

Was Tisaphernes endlich verlangt. Klearch's Verblendung.

Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ ἀληθῆ λέγειν· 24
καὶ εἶπεν· Οὐκοῦν, ἔφη, οἵτινες, τοιούτων ἡμῖν εἰς
Φιλίαν ὑπαρχόντων, πειρῶνται διαβάλλοντες πολε-
μίους ποιῆσαι ἡμᾶς, ἄξιοί εἰσι τὰ ἔσχατα παθεῖν.
Καὶ ἐγὼ μὲν, ἔφη ὁ Τισσαφέρνης, εἰ βούλεσθε μοι, 25
οἱ τε στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοί, ἐν τῷ ἐμφανεῖ
ἔλθεῖν, λέξω τοὺς πρὸς ἐμὲ λέγοντας, ὥς σὺ ἐπι-
βουλεύεις ἐμοὶ τε καὶ τῇ σὺν ἐμοὶ στρατιᾷ. Ἐγὼ 26
δ', ἔφη ὁ Κλέαρχος, ἄξω πάντας· καὶ σοὶ αὖ ἐγὼ
δηλώσω, ὅθεν ἐγὼ περὶ σοῦ ἀκούω. Ἐκ τούτων 27
δὴ τῶν λόγων ὁ Τισσαφέρνης Φιλοφρονούμενος, τότε
μὲν μένειν τε αὐτὸν ἐκέλευσε, καὶ σὺνδειπνον ἐποιή-
σατο· τῇ δ' ὑστεραίᾳ Κλέαρχος, ἐλθὼν ἐπὶ τὸ
στρατόπεδον, δηλὸς τε ἦν πάντῃ Φιλικῶς οἰόμενος δια-
κεῖσθαι τῷ Τισσαφέρνει, καὶ ἔλεγεν ἃ ἐκεῖνος ἀπήγ-
γελλεν· ἔφη τε χρῆναι ἰέναι παρὰ Τισσαφέρνει οὓς
ἐκέλευσε, καὶ οἱ ἂν ἐξελεγχθῶσι διαβάλλοντες τῶν
Ἑλλήνων, ὥς προδότας αὐτοὺς καὶ κακόνους τοῖς Ἕλ-
λησιν ὄντας τιμωρηθῆναι. Ἰπώπτευσεν δὲ εἶναι τὸν 28
διαβάλλοτα Μένωνα, εἰδὼς αὐτὸν καὶ συγγεγεννημέ-
νον Τισσαφέρνει μετὰ Ἀριαίου, καὶ στασιάζοντα
αὐτῷ, καὶ ἐπιβουλεύοντα, ὅπως, τὸ στρατεύμα
ἅπαν πρὸς ἑαυτὸν λαβὼν, φίλος ᾗ Τισσαφέρνει.

- 29 ἔβούλετο δὲ καὶ ὁ Κλέαρχος ἅπαν τὸ στρατεύμα
 πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν τὴν γνώμην, καὶ τοὺς παραλυ-
 πούοντας ἐκποδῶν εἶναι. Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀντέλε-
 γόν τινες αὐτῷ, μὴ ἰέναι πάντας τοὺς λοχαγούς
 30 καὶ στρατηγούς, μηδὲ πιστεύειν Τισσαφέρνηι. Ὁ
 δὲ Κλέαρχος ἰσχυρῶς κατέτεινεν, ἔσπε διεπράξατο,
 πέντε μὲν στρατηγούς ἰέναι, εἴκοσι δὲ λοχαγούς.
 συνηκολούθησαν δὲ ὡς εἰς ἀγορὰν καὶ τῶν ἄλλων
 στρατιωτῶν ὡς διακόσιοι.

Wie es den griechischen Feldherrn und Unterbefehlshabern geht.
 Die Griechen greifen zu den Waffen. Ariaus kommt im Namen
 des Königes.

- 31 Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ ταῖς θύραις Τισσαφέρνηους, οἱ
 μὲν στρατηγοὶ παρεκλήθησαν εἰσω, Πρόξενος Βοιω-
 τιος, Μένων Θετταλὸς, Ἀγίας Ἀρκὰς. Κλέαρχος
 Λάκων, Σωκράτης Ἀχαιὸς· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ θύ-
 32 ραις ἐμενον. Οὐ πολλῷ δ' ὕστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ
 σημείου οἱ τε ἐνδον συνελαμβάνοντο, καὶ οἱ ἔξω κατε-
 κόπησαν. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲς ἵπ-
 πέων διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντες, ὥτινι ἐντυγχάνοιεν
 Ἕλληνι, ἢ δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ, πάντας ἐκτείνον.
 33 Οἱ δὲ Ἕλληνες τὴν τε ἵπποστίαν αὐτῶν ἐθαύμαζον ἐκ
 τοῦ στρατοπέδου ὁρῶντες, καὶ ὅ τι ἐποίουν ἡμιφι-
 γνόουν, πρὶν Νίκαρχος Ἀρκὰς ἦκε Φεύγων, τετρωμέ-
 νος εἰς τὴν γαστέρα, καὶ τὰ ἔντερα ἐν ταῖς χερσὶν
 34 ἔχων, καὶ εἶπε πάντα τὰ γεγενημένα. Ἐκ τού-
 του δὴ οἱ Ἕλληνες ἔθεον ἐπὶ τὰ ὅπλα πάντες ἐκπε-
 πληγμένοι, καὶ νομίζοντες αὐτίκα ἥξειν αὐτοὺς ἐπὶ
 35 τὸ στρατόπεδον. Οἱ δὲ πάντες μὲν οὐκ ἦλθον,
 Ἀριαῖος δὲ καὶ Ἀρτάοχος καὶ Μιθριδάτης, οἱ ἦσαν
 Κύρῳ πιστότατοι· ὁ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐρμηνεύς ἔφη,
 καὶ τὸν Τισσαφέρνηον ἀδελφὸν σὺν αὐτοῖς ὁρᾶν καὶ

γιγνώσκειν. συνηκολούθουν δὲ καὶ ἄλλοι Περσῶν
 τεθωρακισμένοι, εἰς τριακοσίους. Οὗτοι ἐπεὶ ἐγ- 36
 γὺς ἦσαν, προσελθεῖν ἐκέλευον, εἴ τις εἴη τῶν ἑλλή-
 νων ἢ στρατηγὸς ἢ λοχαγός, ἵνα ἀπαγγείλῃσι τὰ
 παρὰ βασιλέως. Μετὰ ταῦτα ἐξῆλθον τῶν ἑλ- 37
 λήνων φυλαττόμενοι, στρατηγοὶ μὲν, Κλεάνωρ Ὁρ-
 χομένιος καὶ Σοφαίνετος Στυμφάλιος, σὺν αὐτοῖς
 δὲ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὅπως μάθῃ τὰ περὶ Προξένου.
 Χειρίσοφος δ' ἐτύγχανεν ἀπὼν ἐν κώμῃ τινὶ σὺν ἄλ-
 λοις ἐπισιτιζόμενος.

Gespräch des Ariäus mit den Griechen.

Ἐπεὶ δ' ἕστησαν εἰς ἐπήκοον, λέγει Ἀριαῖος· 38
 Κλέαρχος μὲν, ὧ ἄνδρες Ἕλληνες, ἐπεὶ ἐπιτορκῶν τε
 ἐφάνη καὶ τὰς σπονδαῖς λύων, ἔχει τὴν δίκην καὶ
 τέθνηκε· Πρόξενος δὲ καὶ Μένων, ὅτι κατήγγειλαν
 αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλήν, ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν· ὑμᾶς
 δὲ ὁ βασιλεὺς τὰ ὅπλα ἀπαιτεῖ· ἑαυτοῦ γὰρ εἶναι
 Φισίν, ἐπεὶ περ Κύρου ἦσαν τοῦ ἐκείνου δούλου.
 Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο οἱ Ἕλληνες, (ἔλεγε δὲ Κλε- 39
 ἀνῶρ ὁ Ὁρχομένιος)· ὦ κακίστε ἀνθρώπων, Ἀριαῖε,
 καὶ ἄλλοι ὅσοι ἦτε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε
 θεοὺς οὔτε ἀνθρώπους, οἵτινες, ὁμόσαντες ἡμῖν τοὺς
 αὐτοὺς φίλους καὶ ἐχθροὺς νομιεῖν, προδόντες ἡμᾶς
 σὺν Τισσαφέρνει τῷ ἀθεωτάτῳ τε καὶ πανουργο-
 τάτῳ, τοὺς τε ἄνδρας αὐτοὺς, οἷς ὤμνυτε, ὡς ἀπο-
 λωλέκατε, καὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδεδωκότες, σὺν
 τοῖς πολεμίοις ἔρχεσθε ἐφ' ἡμᾶς; Ὁ δὲ Ἀριαῖος 40
 εἶπε· Κλέαρχος γὰρ πρόσθεν ἐπιβουλεύων Φανε-
 ρὸς ἐγένετο Τισσαφέρνει τε καὶ Ὀρόντα, καὶ πᾶσιν
 ἡμῖν τοῖς σὺν τούτοις.

Was Xenophon endlich verlangt.

- 41 Ἐπὶ τούτοις δὲ Ξενοφῶν τάδε εἶπε· Κλέαρχος
 μὲν τοίνυν, εἰ παρὰ τοὺς ὅρκους ἔλυσεν τὰς σπονδάς,
 τὴν δίκην ἔχει· (δίκαιον γὰρ ἀπόλλυσθαι τοὺς
 ἐπιορκοῦντας) Πρόξενος δὲ καὶ Μένων ἐπέειπε εἰσὶν
 ὑμέτεροί τε εὐεργέται, ἡμέτεροί τε στρατηγοί, πέμ-
 ψατε αὐτοὺς δεῦρο. δῆλον γὰρ ὅτι, φίλοι γε ὄντες,
 ἀμφοτέροις πειράσσονται καὶ ἡμῖν καὶ ἡμῖν τὰ βέλ-
 42 τιστα συμβουλεύειν. Πρὸς ταῦτα οἱ Βάρβαροι
 πολὺν χρόνον διαλεχθέντες ἀλλήλοις, ἀπῆλθον οὐδὲν
 ἀποκρινόμενοι.

Sechstes Kapitel.

Karaktere der getödteten Feldherren. Klearch's Karakter.
 Seine Kriegsliebe und Thaten.

- Οἱ μὲν δὴ στρατηγοὶ οὕτω ληφθέντες, ἀνήχθησαν
 ὡς βασιλέα, καὶ ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλὰς,
 ἐτελεύτησαν· εἰς μὲν αὐτῶν Κλέαρχος, ἰμολογου-
 μένως ἐκ πάντων τῶν ἐμπείρως αὐτοῦ ἔχόντων, δόξας
 γενέσθαι ἀνὴρ καὶ πολεμικὸς καὶ φιλοπόλεμος ἐσχά-
 2 τως. Καὶ γὰρ δὴ ἕως μὲν πόλεμος ἦν τοῖς Λακε-
 δαιμονίοις πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, παρέμεινεν· ἐπεὶ
 δὲ εἰρήνη ἐγένετο, πείσας τὴν ἑαυτοῦ πόλιν, ὡς οἱ
 Θρᾷκες ἀδικοῦσι τοὺς Ἕλληνας, καὶ διαπραζάμενος
 ὡς ἐδύνατο παρὰ τῶν ἑφόρων, ἐξέπλει ὡς πολεμήσων
 3 τοῖς ὑπὲρ Χερρόνησου καὶ Περὶνθου Θραζίν. Ἐπεὶ
 δὲ μεταγνόντες πως οἱ ἑφοροί, ἡδὴ ἔξω ὄντος αὐτοῦ,
 ἀποστρέφειν αὐτὸν ἐπειρῶντο ἐξ ἰσθμοῦ· ἐνταῦθα
 οὐκέτι πείθεται, ἀλλ' ὤχετο πλέων εἰς Ἑλλήσποντον.
 4 Ἐκ τούτου καὶ ἐθανατώθη ὑπὸ τῶν ἐκ τῆ Σπάρτης

τελῶν, ὡς ἀπειθῶν. Ἦδη δὲ φυγαῖς ὢν, ἔρχεται
 πρὸς Κῦρον, καὶ ὁποίοις μὲν λόγοις ἔπεισε Κῦρον,
 ἀλλαχοῦ γέγραπται· δίδωσι δὲ αὐτῷ Κῦρος μυρίους
 δαρεικούς. Ὁ δὲ λαβὼν, οὐκ ἐπὶ ῥαθυμίαν ἐτρά- 5
 πετο, ἀλλ' ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων συλλέξας
 στρατεύμα, ἐπολέμει τοῖς Θραξί· καὶ μάχη τε
 ἐνίκησε, καὶ ἀπὸ τούτου ἔφερε καὶ ἤγεν αὐτούς· καὶ
 πολέμων διεγένετο, μέχρῃς οὐ Κῦρος ἐδεήθη τοῦ στρα-
 τεύματος· τότε δ' ἀπῆλθεν, ὡς σὺν ἐκείνῳ αὐτὸ πο-
 λεμήσων. Ταῦτα οὖν Φιλοπολέμου δοκεῖ ἀνδρὸς 6
 ἔργα εἶναι, ὅστις, ἐξὸν μὲν εἰρήνην ἔχειν ἀνευ αἰσχύ-
 νης καὶ βλάβης, αἰρεῖται πολεμεῖν· ἐξὸν δὲ ῥαθυ-
 μεῖν, βούλεται πονεῖν ὥστε πολεμεῖν· ἐξὸν δὲ χρεῖ-
 ματα ἔχειν ἀκινδύνως, αἰρεῖται πολέμων μείονα
 ταῦτα ποιεῖν. ἐκεῖνος δὲ ὥσπερ εἰς παιδικὰ ἢ εἰς ἄλ-
 λην τινὰ ἡδονήν, ἤθελε δαπανᾶν εἰς πόλεμον· οὕτω
 μὲν οὖν Φιλοπόλεμος ἦν. Πολεμικὸς δὲ αὐτὸ ταύτῃ 7
 εἶναι ἐδόκει, ὅτι Φιλοκίνδυνός τε ἦν, καὶ ἡμέρας τε
 καὶ νυκτὸς ἄγων ἐπὶ τοὺς πολεμίους, καὶ ἐν τοῖς δει-
 νοῖς Φρόνιμος, ὡς οἱ παρόντες πανταχοῦ πάντες
 ὡμολόγουν.

Sein Talent zum Feldherrn. Seine strenge Disziplin. Er ist
 nicht gern unterwürfig. Wie alt er wurde.

Καὶ ἀρχικὸς δὲ ἐλέγετο εἶναι, ὡς δυνατόν, ἐκ τοῦ 8
 τοιούτου τρόπου, οἷον καὶ ἐκεῖνος εἶχεν. ἱκανὸς μὲν
 γάρ, ὡς εἴ τις καὶ ἄλλος, φροντίζειν ἦν, ὅπως ἔξει ἡ
 στρατιὰ αὐτοῦ τὰ ἐπιτήδεια, καὶ παρασκευάζειν
 ταῦτα· ἱκανὸς δὲ καὶ ἐμποιῆσαι τοῖς παροῦσιν, ὡς
 πιστέον εἴη Κλεάρχῳ. Τοῦτο δὲ ἐποίει ἐκ τοῦ χα- 9
 λεπὸς εἶναι· καὶ γὰρ ὄρεᾶν στυγνὸς ἦν, καὶ τῇ
 φωνῇ τραχύς· ἐκόλαζε τε αἰεὶ ἰσχυρῶς, καὶ ὀργῇ
 ἐνίοτε, ὥστε καὶ αὐτῷ μεταμέλειν ἐσθ' ὅτε. καὶ

- γνώμη δὲ ἐκόλαζεν· ἀκολάστου γὰρ στρατεύματος
10 οὐδὲν ἠγείτο ὄφελος εἶναι. Ἀλλὰ καὶ λέγειν αὐτὸν
 ἔφασαν, ὥς δέοι τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι μᾶλλον
 τὸν ἄρχοντα ἢ τοὺς πολεμίους, εἰ μέλλοι ἢ Φυλακὰς
 φυλάζειν, ἢ Φίλων ἀφίξεσθαι, ἢ ἀπροφασίστως
11 ἵεναι πρὸς τοὺς πολεμίους. Ἐν μὲν οὖν τοῖς δεινοῖς
 ἠθέλον αὐτοῦ ἀκούειν σφόδρα, καὶ οὐκ ἄλλον ἠροῦντο
 οἱ στρατιῶται· καὶ γὰρ τὸ στυγνὸν τότε φαιδρὸν αὐ-
 τοῦ ἐν τοῖς προσώποις ἔφασαν φαίνεσθαι· καὶ τὸ
 χαλεπὸν, ἐρρώμενον πρὸς τοὺς πολεμίους ἐδόκει εἶναι·
12 ὥστε σωτήριον καὶ οὐκ ἔτι χαλεπὸν ἐφαίνετο. Ὅτε
 δ' ἐξω τοῦ δεινοῦ γένοιτο, καὶ ἐξείη, πρὸς ἄλλους,
 ἀρχομένους ἀπιέναι, πολλοὶ αὐτὸν ἀπέλειπον. τὸ
 γὰρ ἐπίχαρι οὐκ εἶχεν, ἀλλὰ αἰεὶ χαλεπὸς καὶ
 ὤμος ἦν· ὥστε διέκειντο πρὸς αὐτὸν οἱ στρατιῶται,
13 ὥσπερ παῖδες πρὸς διδάσκαλον. Καὶ γὰρ οὖν
 Φιλίᾳ μὲν καὶ εὐνοίᾳ ἐπομένους οὐδέποτε εἶχεν· οἵτι-
 νες δὲ ἢ ὑπὸ πόλεως τεταγμένοι, ἢ ὑπὸ τοῦ δέισθαι,
 ἢ ἄλλῃ τινὶ ἀνάγκῃ κατεχόμενοι παρείησαν αὐτῷ.
14 σφόδρα πειθόμενοις ἐχρῆτο. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἤρξαντο
 νικᾶν σὺν αὐτῷ τοὺς πολεμίους, μεγάλα ἤδη ἦν τὰ
 χρησίμους ποιοῦντα εἶναι τοὺς σὺν αὐτῷ στρατιώτας·
 τότε γὰρ πρὸς τοὺς πολεμίους θάρραλέως εἶχεν
 παρῆν, καὶ τὸ τὴν παρ' ἐκείνου τιμωρίαν φοβεῖσθαι
15 αὐτοὺς εὐτάκτους ἐποίει. Τοιοῦτος μὲν δὴ ἄρχων
 ἦν, ἄρχεσθαι δ' ὑπὸ ἄλλων οὐ μάλ' ἐθέλειν ἐλέγε-
 το. ἦν δὲ, ὅτε ἐτελεύτα, ἀμφὶ τὰ πεντήκοντα ἔτη.

Karakter des Proxenus. Sein Lehrer. Seine edle Denkart.

- 16** Πρόξενος δὲ ὁ Βοιωτίας, εὐθύς μὲν μετράκιον ὢν,
 ἐπεθύμει γενέσθαι ἀνὴρ, τὰ μεγάλα πράττειν ἰκα-
 νός· καὶ διὰ ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν ἔδωκε Γοργίᾳ
17 ἀργύριον τῷ Λεοντίῳ. Ἐπεὶ δὲ συνεγένετο ἐκείνῳ,

ἱκανὸς ἤδη νομίσας εἶναι καὶ ἄρχειν, καὶ, Φίλος ὦν τοῖς πρώτοις, μὴ ἡττάσθαι εὐεργετῶν, ἦλθεν εἰς ταύτας τὰς σὺν Κύρῳ πράξεις· καὶ ᾤετο κτήσεσθαι ἐκ τούτων ὄνομα μέγα, καὶ δύναμιν μεγάλην, καὶ χρήματα πολλά. Τούτων δ' ἐπιθυμῶν, σφόδρα 18 ἐνδήλον αὖ καὶ τοῦτο εἶχεν, ὅτι τούτων οὐδὲν ἂν θέλοι κτᾶσθαι μετὰ ἀδικίας, ἀλλὰ σὺν τῷ δικαίῳ καὶ καλῷ ᾤετο δεῖν τούτων τυγχάνειν· ἄνευ δὲ τούτων, μή.

Kontrast zwischen Prokles und Klearch in der militärischen Disziplin.

Ἄρχειν δὲ καλῶν μὲν καὶ ἀγαθῶν ἱκανὸς ἦν· 19 οὐ μέντοι οὔτ' αἰδῶ τοῖς στρατιώταις ἑαυτοῦ οὔτε φόβον ἱκανὸς ἐμποῖῃσαι, ἀλλὰ καὶ ἡσχύνετο μᾶλλον τοὺς στρατιώτας, ἢ οἱ ἀρχόμενοι ἐκείνον· καὶ φοβούμενος μᾶλλον ἦν φανερός τὸ ἀπεχθάνεσθαι τοῖς στρατιώταις, ἢ οἱ στρατιῶται τὸ ἀπιστεῖν ἐκείνῳ, ᾔετο δὲ ἀρκεῖν πρὸς τὸ ἀρχικὸν εἶναι καὶ δοκεῖν, τὸν 20 μὲν καλῶς ποιοῦντα ἐπαινεῖν, τὸν δὲ ἀδικοῦντα μὴ ἐπαινεῖν. τοιγαροῦν αὐτῷ οἱ μὲν καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ τῶν συνόντων εὖνοι ἦσαν, οἱ δ' ἀδικοὶ ἐπεβούλευον ὥς εὐμεταχειρίστῳ ὄντι. ὅτε δὲ ἀπέθνησκεν, ἦν ἐτῶν ὥς τριακοντα.

Meno's Hauptleidenschaft, und schändlicher Charakter.

Μένων δὲ ὁ Θετταλὸς δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν μὲν 21 πλούτου ἰσχυρῶς, ἐπιθυμῶν δὲ ἄρχειν, ὅπως πλείω λαμβάνοι· ἐπιθυμῶν δὲ τιμᾶσθαι, ἵνα πλείω κερδαίνοι· Φίλος τ' ἐβούλετο εἶναι τοῖς μέγιστον δυναμένοις, ἵνα ἀδικῶν μὴ δίδοιῃ δίκην. Ἐπὶ δὲ τὸ κατερ- 22 γάζεσθαι ὦν ἐπιθυμοίη, συντομωτάτην ὁδὸν ᾤετο εἶναι διὰ τοῦ ἐπισηκεῖν τε καὶ ψεύδεσθαι καὶ ἐξαπα-

- τῶν· τὸ δὲ ἀπλοῦν τε καὶ ἀληθὲς τὸ αὐτὸ τῷ
 23 ἡλιθίῳ εἶναι. Στέργων δὲ φανερός μὲν ἦν οὐδέναι,
 ὅτῳ δὲ Φαίη φίλος εἶναι, τούτῳ ἐνδηλος ἐγίνετο ἐπι-
 βουλεύων. καὶ πολεμίου μὲν οὐδενὸς κατεγέλα, τῶν
 δὲ συνόντων πάντων ὡς καταγελῶν αἰεὶ διελέγετο.
 24 Καὶ τοῖς μὲν τῶν πολεμίων κτήμασιν οὐκ ἐπεβούλευε·
 (χαλεπὸν γὰρ ᾤετο εἶναι τὰ τῶν φυλαττομένων
 λαμβάνειν) τὰ δὲ τῶν φίλων μόνος ᾤετο εἰδέναι ὅτι
 25 ῥᾶπτον ἀφύλακτα λαμβάνειν. Καὶ ὅσους μὲν ἂν
 αἰσθάνοιτο ἐπιόρκους καὶ ἀδίκους, ὡς εὖ ὠπλισμένους
 ἐφοβεῖτο· τοῖς δὲ ὅσιος καὶ ἀλήθειαν ἀσκοῦσιν ὡς
 26 ἀνάνδροις ἐπειρᾶτο χρῆσθαι. ὥσπερ δὲ τις ἀγάλ-
 λεται ἐπὶ θεοσεβείᾳ, καὶ ἀληθείᾳ, καὶ δικαιοσύνητι,
 οὕτω καὶ Μένων ἠγάλλετο τῷ ἐξαπατᾶν δύνασθαι,
 τῷ πλάσασθαι ψευδῆ, τῷ φίλους διαγελᾶν· τὸν
 δὲ μὴ πανούργον, τῶν ἀπαιδευτῶν ἐνόμιζεν εἶναι.
 καὶ παρ' οἷς μὲν ἐπεχείρει πρωτεύειν Φιλία, διαβάλ-
 λων τοὺς πρώτους, τούτους ᾤετο δεῖν κτήσασθαι.
 27 Τὸ δὲ πειθομένους τοὺς στρατιώτας παρέχεσθαι, ἐκ
 τοῦ συναδικεῖν αὐτοῖς ἐμηχανᾶτο. τιμᾶσθαι δὲ καὶ
 θεραπεύεσθαι ἡξίου, ἐπιδεικνύμενος ὅτι πλεῖστα
 δύναιτο καὶ ἐθέλοι ἂν ἀδικεῖν. εὐεργεσίαν δὲ κατέλε-
 γεν, ὅποτε τις αὐτοῦ ἀφίστατο, ὅτι χρώμενος αὐτῷ
 οὐκ ἀπώλεσεν αὐτόν.

Was besonders weltkundig von ihm war. Wie und wann er
 starb.

- 28 Καὶ τὰ μὲν δὴ ἀφανῆ ἔξεστι περὶ αὐτοῦ ψεύδε-
 σθαι· ἃ δὲ πάντες ἴσασι, τὰδ' ἐστὶ· παρὰ
 Ἀριστίππῳ μὲν ἐτι ὠραῖος ὢν, στρατηγεῖν διεπρά-
 ξατο τῶν ξένων· Ἀριαίῳ δὲ βαρβάρῳ ὄντι, ὅτι
 μειρακίοις καλοῖς ἦδετο, οἰκειότατος ἐτι ὠραῖος ὢν
 ἐγένετο· αὐτὸς δὲ παιδικὰ εἶχε θαρύπαν, ἀγένειος

ὧν γενεῶντα. Ἀποθνησκόντων δὲ τῶν στρατηγῶν, 29
 ὅτι ἐστράτευσαν ἐπὶ βασιλέα σὺν Κύρῳ, τὰ αὐτὰ
 πεποιηκώς οὐκ ἀπέθανε. Μετὰ δὲ τὸν τῶν ἄλλων
 θάνατον στρατηγῶν, τιμωρηθεὶς ὑπὸ βασιλέως
 ἀπέθανεν, οὐχ ὥσπερ Κλέαρχος καὶ οἱ ἄλλοι στρα-
 τηγοὶ ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλὰς· (ὅσπερ κάλ-
 λιστος θανάτων ἐδόκει εἶναι) ἀλλὰ ζῶν αἰκισθεὶς
 ἐν αὐτῷ, ὡς πονηρός, λέγεται τῆς τελευτῆς τυχεῖν.

Agias und Sokrates gute Charaktere.

Ἀγίας δὲ ὁ Ἀρκάς, καὶ Σωκράτης ὁ Ἀχαιὸς, 30
 καὶ τούτῳ ἀπεθανέτην. τούτων δὲ οὐδεὶς οὐδ' ὥς
 ἐν πολέμῳ κακῶν κατεγέλα, οὐτ' ἐς φιλίαν αὐτοὺς
 ἐμέμφετο. ἦσθη τε ἄμφω ἀμφὶ τετταράκοντα ἔτη
 ἀπὸ γενεᾶς.

D r i t t e s B u c h .

E r s t e s K a p i t e l .

Große Unruhe und Traurigkeit der Griechen, die ihrer Anführer, und eines Theils ihrer Kameraden beraubt sind.

Οσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κῦρου οἱ Ἕλληνες ἐπραζαν μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα, ἐπεὶ Κῦρος ἐτελεύτησεν, ἐγένετο, ἀπιόντων τῶν Ἑλλήνων σὺν Τισσαφέρνηι ἐν ταῖς σπονδαῖς, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται. Ἐπεὶ δὲ οἱ τε στρατηγοὶ συνελ-
 2 λημμένοι ἦσαν, καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ στρατιωτῶν οἱ συνεπόμενοι ἀπολώλεσαν, ἐν πολλῇ δὴ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἐνθυμούμενοι μὲν, ὅτι ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις ἦσαν, κύκλῳ δ' αὐτοῖς πάντη πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις πολέμια ἦσαν, ὠγορᾶν δὲ οὐδεὶς ἐτι παρῆξεν ἐμελλεν, ἀπείχον δὲ τῆς ἑλλάδος πλέον ἢ μυρία στάδια, ἡγετῶν δ' οὐδεὶς τῆς ὁδοῦ ἦν, ποταμοὶ δὲ διεῖργον ἀδιάβατοι ἐν μέσῳ τῆς οἴκαδε ὁδοῦ, προδεδώκασι δὲ αὐτοὺς καὶ οἱ σὺν Κῦρῳ ἀναβάντες βάρβαροι, μόνοι δὲ καταλειμμένοι ἦσαν, οὐδὲ ἱππέα οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες· ὥστ' εὐδὴλον ἦν, ὅτι νικῶντες μὲν οὐδ' ἂν ἓνα κατακτενοίεν,
 3 ἡττηθέντων δ' αὐτῶν οὐδεὶς ἂν λειφθεῖη. Ταῦτα ἐννοούμενοι καὶ ἀθύμως ἔχοντες, ὀλίγοι μὲν αὐτῶν εἰς τὴν ἐσπέραν σίτου ἐγεύσαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυσαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὅπλα πολλοὶ οὐκ ἦλθον ταύτην τὴν νύκτα· ἀνεπαύοντο δὲ ὅπου ἐτύγχανεν ἕκαστος, οὐδυνά-

δυνάμενοι καθεύδειν ὑπὸ λύπης, καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παιδων, οὓς οὐ ποτε ἐνόμιζον ἔτι ὄψεσθαι. οὕτω μὲν διακείμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.

Was Xenophon eigentlich beim griechischen Heere war. Wer ihn zu diesem Feldzug einlud. Was Sokrates ihm rath, als er eingeladen ist.

Ἦν δέ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς 4
οὔτε στρατηγός, οὔτε λοχαγός, οὔτε στρατιώτης
ἦν συνηκολούθει, ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψα-
το οἰκοθεν, ξένος ὢν ἀρχαῖος. ὑπισχνεῖτο δὲ αὐτῷ,
εἰ ἔλθοι, Φίλον Κύρῳ ποιήσειν, ὃν αὐτὸς ἔφη κρείττω
ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος. Ὁ μὲντοι Ξενοφῶν 5
ἀναγνούς τὴν ἐπιστολὴν, ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ
Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας. καὶ ὁ Σωκράτης ὑπο-
πτεύσας, μή τι πρὸς τῆς πόλεως οἱ ὑπαίτιον εἴη, Κύ-
ρῳ Φίλον γενέσθαι, (ὅτι ἐδόκει ὁ Κύρος προθύμως
τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμῆσαι)
συμβουλεύει τὰ Ξενοφῶντι, ἐλθόντι εἰς Δελφοὺς,
ἀνακοινῶσαι τῷ Θεῷ περὶ τῆς πορείας. Ἐλθὼν δὲ 6
ὁ Ξενοφῶν ἐπῆρετό τὸν Ἀπόλλω, τίνι ἂν Θεῶν θύων
καὶ εὐχόμενος, κάλλιστ' ἂν καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν
ὁδὸν ἣν ἐπινόει, καὶ καλῶς πράξας σωθεῖν. καὶ
ἀνείλεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλλων, Θεοῖς, οἷς ἔδει, θύειν.

Xenophons Rückkunft aus Delphi. Worin Sokrates ihn tadelt. Abreise zu Kyrus, dessen Absicht bei dem Feldzuge er anfangs nicht weiß. Wer sie allein wußte.

Ἐπεὶ δὲ πάλιν ἦλθε, λέγει τὴν μαντείαν τῷ 7
Σωκράτει. ὁ δ' ἀκούσας ἠτιάτο αὐτὸν, ὅτι οὐ
τοῦτο πρότερον ἠέτι, πότερον λώιον αὐτῷ εἴη πο-
ρεύεσθαι ἢ μένειν, ἀλλ' αὐτὸς κρίνας ἰτέον εἶναι,
τοῦτο ἐπυνθάνετο ὅπως ἂν κάλλιστα πορευθεῖν.

ἐπεὶ μέντοι οὕτως ἦρου, ταῦτ', ἔφη, χρὴ ποιεῖν ὅσα
 8 ὁ θεὸς ἐκέλευσεν. Ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν, οὕτω θυσά-
 μενος οἷς ἀνείλεν ὁ θεός, ἐξέπλει, καὶ καταλαμ-
 βάνει ἐν Σάρδεσι Πρόξενον καὶ Κῦρον, μέλλοντας ἤδη
 9 ὀρμαῖν τὴν ἀνω ὁδόν· καὶ συνεσταθὴ Κύρα. Προ-
 θυμούμενου δὲ τοῦ Προξένου, καὶ ὁ Κῦρος συμπρου-
 θυμεῖτο μέναι αὐτόν· εἶπε δὲ, ὅτι, ἐπειδὴν τά-
 χιστα ἢ στρατεία λήξῃ, εὐθὺς ἀποπέμψῃ αὐτόν.
 10 ἐλέγετο δὲ ὁ στόλος εἶναι εἰς Πεισίδας. Ἐστρα-
 τεύετο μὲν δὴ οὕτως ἐξαπατηθεῖς, οὐχ ὑπὸ τοῦ
 Προξένου· οὐ γὰρ ἦδει τὴν ἐπὶ βασιλέα ὀρμὴν, οὐδ'
 ἄλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων, πλην Κλεάρχου. ἐπεὶ
 μέντοι εἰς Κιλικίαν ἦλθον, σαφὲς πᾶσιν ἐδόκει εἶναι,
 ὅτι ὁ στόλος εἴη ἐπὶ βασιλέα. Φοβούμενοι δὲ τὴν
 ὁδόν, καὶ ἄκοντες ὅμως οἱ πολλοὶ δι' αἰσχύνην καὶ
 ἀλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν· ὧν εἰς καὶ
 Ξενοφῶν ἦν.

Xenophon in der Nacht nach der Ermordung der griechischen
 Feldherrn. Sein Traum und Selbstgespräch.

11 Ἐπεὶ δ' ἀπορία ἦν, ἐλυπεῖτο μὲν σὺν τοῖς ἄλλοις,
 καὶ οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν· μικρὸν δὲ ὕπνου λαχὼν,
 εἶδεν ὄναρ· ἐδοξεν αὐτῷ, βροντῆς γενομένης, σκη-
 πτος πεσεῖν εἰς τὴν πατρώαν οἰκίαν, καὶ ἐκ τούτου
 12 λάμπειν πᾶσαν. Περίφοβος δ' εὐθὺς ἀνηγέρθη,
 καὶ τὸ ὄναρ πῇ μὲν ἔκρινεν ἀγαθόν, (ὅτι, ἐν πόνοις
 ὧν καὶ κινδύνοις, φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἐδοξε) πῇ
 δὲ καὶ ἐφοβεῖτο, (ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως τὸ
 ὄναρ ἐδόκει αὐτῷ εἶναι, κύκλῳ δ' ἐδόκει λάμπειν
 τὸ πῦρ) μὴ οὐ δύναιτο ἐκ τῆς χώρας ἐξελθεῖν τῆς
 βασιλέως, ἀλλ' εἰργοίτο πάντοθεν ὑπὸ τινων ἀπο-
 13 ριῶν. Ὅποιόν τι μὲν δὴ ἐστὶ τὸ τοιοῦτον ὄναρ ἰδεῖν,
 ἔξεστι σκοπεῖν ἐκ τῶν συμβαινόντων μετὰ τὸ ὄναρ·

γίγνεται γὰρ τὰδε εὐθύς. ἐπειδὴ ἀνηγέρθη, πρῶτον
 μὲν ἐννοία αὐτῷ ἐμπίπτει. Τί κατὰκειμαι; ἡ δὲ
 νύξ προβαίνει, ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ εἰς τοὺς πολεμίους
 ἦξει· εἰ δὲ γενησόμεθα ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδὼν,
 μὴ οὐχὶ πάντα μὲν τὰ χαλεπώτατα ἐπιδόντας,
 πάντα δὲ τὰ δεινότατα παθόντας, ὑβριζομένους
 ἀποθανεῖν; Ὅπως δὲ ἀμυνόμεθα, οὐδεὶς παρα- 14
 σκευάζεται, οὐδ' ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατακείμεθα,
 ὥσπερ ἔξον ἡσυχίαν εἶχειν. ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ ποίας
 πολέως στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα πράξειν; ποίαν
 δ' ἡλικίαν ἐμαυτῷ ἐλθεῖν ἀναμένω; οὐ γὰρ ἐγὼγ'
 ἔτι πρεσβύτερος εσομαι, εἴν τήμερον προδῶ ἐμαυτὸν
 τοῖς πολεμίοις.

Seine Rede an Proxenus zu Hagen. Was die Griechen von
 Artaxerxes zu erwarten haben.

Ἐκ τούτου ἀνίσταται, καὶ συγκαλεῖ τοὺς Προ- 15
 ξένου πρῶτον λοχαγούς. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν·
 Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες λοχαγοὶ, οὔτε καθευδεῖν δύναμαι,
 (ὥσπερ, οἶμαι, οὐδ' ὑμεῖς) οὔτε κατακεῖσθαι ἔτι,
 ὁρῶν ἐν οἷοις ἐσμέν. Οἱ μὲν γὰρ δὴ πολέμιοι δῆλον 16
 ὅτι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πόλεμον ἐξέφηναν,
 πρὶν ἐνόμισαν τὰ ἑαυτῶν καλῶς παρεσκευάσθαι·
 ἡμῶν δὲ οὐδεὶς οὐδὲ ἀντεπιμελεῖται, ὅπως ὥς
 κάλλιστα ἀγωνιούμεθα. Καὶ μὴν, εἰ ὑφησό- 17
 μεθα καὶ ἐπὶ βασιλεῖ γενησόμεθα, τί οἰόμεθα
 πείσεσθαι; ὅς καὶ τοῦ ὁμομητρίου καὶ ὁμοπατρῖου
 ἀδελφοῦ, καὶ τεθνηκότος ἤδη ἀποτεμῶν τὴν κεφαλὴν
 καὶ τὴν χεῖρα ἀνεσταύρωσεν· ἡμᾶς δὲ, οἷς κηδεμῶν
 μὲν οὐδεὶς πάρεστιν, ἐστρατεύσαμεν δ' ἐπ' αὐτόν,
 ὥς δοῦλον ἀντὶ βασιλέως ποιήσοντες, καὶ ἀποκτε-
 νοῦντες, εἰ δυνάμεθα, τί αὖν οἰόμεθα παθεῖν;
 Ἄρ' οὐκ αὖν ἐπὶ πᾶν ἐλθοι, ὥς ἡμᾶς τὰ αἰσχίστα αἰκι- 18

σάμενος, πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχη τοῦ στρατεῦσαί ποτε ἐφ' ἑαυτόν; ἀλλ' ὅπως τοι μὴ ἐπ' ἐκείνῳ γενησόμεθα, πάντα ποιητέον.

"Es ist vortheilhaft für die Griechen, daß die Barbaren den Waffenstillstand gebrochen haben." Warum.

- 19 Ἐγὼ μὲν οὖν, ἔστ' ἂν μὲν αἱ σπονδαὶ ἦσαν, οὐποτε ἐπαυόμην ἡμᾶς μὲν οἰκτεῖρων, βασιλέα δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μακαρίζων, διαθεώμενος αὐτῶν ὅσῃν μὲν χώραν καὶ οἶαν ἔχοιεν, ὡς δὲ ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, ὅσους δὲ θεράποντας, ὅσα δὲ κτήνη, χρυσὸν δὲ, ἐσθῆ-
20 τα δέ. Τὰ δ' αὖ τῶν στρατιωτῶν ὁπότε ἐνθυμοίμην, ὅτι τῶν μὲν ἀγαθῶν πάντων οὐδενὸς ἡμῖν μετεῖη, εἰ μὴ πριαίμεθα· ὅτου δὲ ὠνησόμεθα, ἤδειν ἔτι ὀλίγους ἔχοντας, ἄλλως δὲ πως πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια, ἢ ὠνουμένους, ὄρκους ἤδη κατέχοντας ἡμᾶς· ταῦτ' οὖν λογίζόμενος ἐνίστε, τὰς σπονδὰς
21 μᾶλλον ἐφοβούμην, ἢ νῦν τὸν πόλεμον. Ἐπεὶ μέντοι ἐκεῖνοι ἔλυσαν τὰς σπονδὰς, λελύσθαι μοι δοκεῖ καὶ ἡ ἐκείνων ὕβρις, καὶ ἡ ἡμετέρα ὑποψία. ἐν μέσῳ γὰρ ἤδη κεῖται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ, ἄθλα, ὁπότεροι ἂν ἡμῶν ἄνδρες ἀμείνονες ὦσιν. ἀγωνοθέται δ' οἱ θεοὶ εἰσιν, οἱ σὺν ἡμῖν, ὡς τὸ εἶκος, ἔσονται.
22 Οὗτοι μὲν γὰρ αὐτοὺς ἐπιωρκήκασιν· ἡμεῖς δὲ πολλὰ ὀρώντες ἀγαθὰ, στεγνῶς αὐτῶν ἀπειχόμεθα, διὰ τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους· ὥστε ἐξεῖναι μοι δοκεῖ ἵεναι ἐπὶ τὸν ἀγῶνα πολὺ σὺν φρονήματι μείζονι, ἢ τούτοις.

Worin die Griechen besser daran sind, als die Perser. Xenophons Rath und Anerbieten.

- 23 ἔτι δὲ ἔχομεν σάματα ἱκανώτερα τούτων, καὶ ψύχη καὶ θάληπη καὶ πόρους φέρειν· ἔχομέν τε καὶ

ψυχὰς σὺν τοῖς θεοῖς ἀμείνονας· οἱ δὲ ἄνδρες καὶ
 τρωτοὶ καὶ θνητοὶ μᾶλλον ἡμῶν, ἣν οἱ θεοί, ὥσπερ
 τὸ πρόσθεν, νίκην ἡμῖν δίδωσιν. Ἀλλ' ἴσως γάρ 24
 καὶ ἄλλοι ταυτὰ ἐνθυμοῦνται. πρὸς τῶν θεῶν μὴ
 ἀναμένωμεν ἄλλους ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν, παρακαλοῦν-
 τας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἀλλ' ἡμεῖς ἀρξώμεν τοῦ
 ἐξορμῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετὴν. Φάνητε
 τῶν λοχαγῶν ἀριστοί, καὶ τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρα-
 τηγότεροι. Καὶ γὰρ δὲ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορ- 25
 μᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἔπεσθαί ὑμῖν βούλομαι· εἰ δὲ
 ὑμεῖς τάττετέ με ἡγεῖσθαί, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν
 ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι, ἐρυκεῖν ἀπ'
 ἑμαυτοῦ τὰ κακά.

Einwurf eines Apollonides. Wie derb Xenophon ihn abführt.

Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεξεν. οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀκούσαν- 26
 τες ταῦτα, ἡγεῖσθαί ἐκέλευον ἅπαντες· πλὴν
 Ἀπολλωνίδης τις ἦν, βοιωτιάζων τῇ Φωνῇ· οὗτος
 δ' εἶπεν, ὅτι Φλυαροίη, ὅστις λέγοι, ἄλλως πως
 σωτηρίας ἂν τυχεῖν, ἢ βασιλέα πείσας, εἰ δύναιτο·
 καὶ ἅμα ἤρχετο λέγειν τὰς ἀπορίας. Ὁ μέντοι 27
 Ξενοφῶν, μεταξὺ ὑπολαβὼν, ἔλεξεν ὧδε· ὦ θαυ-
 μασιώτατε ἄνθρωπε, σύ γε οὐδ' ὁρῶν γιγνώσκεις,
 οὐδ' ἀκούων μέμνησαι. ἐν ταυτᾷ γε μέντοι ἦσθα
 τούτοις, ὅτε βασιλεὺς, ἐπεὶ Κῦρος ἀπέθανε, μέγα
 Φρονήσας ἐπὶ τούτῳ, πέμπων ἐκέλευε παραδιδόναι
 τὰ ὅπλα. Ἐπειδὴ δὲ ἡμεῖς οὐ παραδόντες, ἀλλ' 28
 ἐξωπλισμένοι ἐλθόντες παρεσκηνώσαμεν αὐτῷ, τί
 οὐκ ἐποίησε πρέσβεις πέμπων, καὶ σπονδαῖς αὐτῶν,
 καὶ παρέχων τὰ ἐπιτήδεια, ἔστ' ἂν σπονδῶν ἔτυχεν;
 Ἐπεὶ δ' αὖ οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, ὥσπερ δὴ καὶ 29
 σύ κελεύεις, εἰς λόγους αὐτοῖς ἀνευ ὀπλῶν ἦλθον,
 πιστεύσαντες ταῖς σπονδαῖς, οὐ νῦν ἐκεῖνοι παιόμενοι,

κεντούμενοι, ὑβριζόμενοι, οὐδ' ἀποθανεῖν οἱ τλήμονες δύνανται; καὶ μάλ', οἶμαι, ἐρῶντες τούτου. ἃ σὺ πάντα εἰδώς, τοὺς μὲν ἀμύνεσθαι κελεύοντας Φλυαρεῖν Φῆς, πείθειν δὲ πάλιν κελεύεις ἰόντας;
 30 Ἐμοὶ δὲ, ὦ ἄνδρες, δοκεῖ, τὸν ἀνδραπον τοῦτον μήτε προσίεσθαι εἰς ταῦτό ἡμῖν αὐτοῖς, ἀφελομένους τε τὴν λοχαγίαν, σκευὴ ἀναθέντας ὥς τοιούτῳ χρησθαι· οὗτος γὰρ καὶ τὴν πατρίδα κατασχύνει, καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, ὅτι, Ἕλληνας ὢν, τοιοῦτός ἐστιν.

Wer dieser Mensch ist. An hundred Feldherrn und Unteranführer werden zusammenberufen, gegen Mitternacht.

- 31 Ἐντεῦθεν ὑπολαβὼν Ἀγασίας Στυμφάλιος, εἶπεν· Ἀλλὰ τούτῳ γε οὔτε τῆς Βοιωτίας προσήκει οὐδὲν, οὔτε τῆς Ἑλλάδος παντάπασιν ἐπεὶ ἐγὼ αὐτὸν εἶδον, ὥσπερ Λυδὸν, ἀμφοτέρω τὰ ὦτα τετραπλημένον. καὶ εἶχεν οὕτως. Τοῦτον μὲν οὖν ἀπήλασαν· οἱ δ' ἄλλοι παρὰ τὰς τάξεις ἰόντες, ὅπου μὲν στρατηγὸς σῶος εἴη, τὸν στρατηγὸν παρεκάλουν· ὅπόθεν δὲ οἴχοιτο, τὸν ὑποστρατηγόν· ὅπου δὲ
 32 λοχαγὸς σῶος εἴη, τὸν λοχαγόν. Ἐπεὶ δὲ πάντες συνῆλθον, εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὀπλῶν ἐκαθέζοντο· καὶ ἐγένοντο οἱ συνελθόντες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν. ὅτε δὲ ταῦτα ἦν, σχεδὸν ἦσαν
 33 μέσῃ νύκτι. Ἐνταῦθα Ἰερώνυμος Ἡλείος, πρεσβύτατος ὢν τῶν Προξένου λοχαγῶν, ἤρχετο λέγειν ὧδε· Ἡμῖν, ὦ ἄνδρες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ὁρῶσι τὰ παρόντα ἐδοξε καὶ αὐτοῖς συνελθεῖν, καὶ ὑμᾶς παρακαλέσαι, ὅπως βουλευσάμεθα, εἴ τι δυνάμεθα, ἀγαθόν. λέξον δ', ἔφη, καὶ σὺ, ὦ Ξενοφῶν, ἅπερ καὶ πρὸς ἡμᾶς.

Ξενοφώνος Ῥηδὴ ἀνὰ τὸν Βασιλεῦσιν. Ὡς σημαντικὸν τὸ ἐναντιό-
μενον ὀφθαλμικὸν εἶναι. Ὡς ὅτι, ὡς Βασιλεῦσιν, εἰς
ἐν τῷ Κοινῷ ἀντιπροσώπων εἶναι.

Ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενοφῶν· Ἀλλὰ ταῦτα 35
μὲν πάντες ἐπιστάμεθα, ὅτι βασιλεὺς καὶ Τισσα-
φέρης, οὓς μὲν ἐδυνήθησαν, συνειλήφασιν ἡμῶν·
τοῖς δ' ἄλλοις δῆλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν, ὥς, ἢν δύνων-
ται, ἀπολέσωσιν. ἡμῖν δὲ γ' οἶμαι πάντα ποιητέα,
ὥς μή ποτ' ἐπὶ τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, ἀλλὰ
μᾶλλον, ἢν δυνώμεθα, ἐκείνοι ἐφ' ἡμῖν. Εὖ τοί- 36
νυν ἐπίστασθε, ὅτι ὑμεῖς τοσοῦτοι ὄντες, ὅσοι νῦν
συνεληλύθατε, μέγιστον ἔχετε καιρὸν. οἱ γὰρ
στρατιῶται οὗτοι πάντες πρὸς ὑμᾶς ἀποβλέπουσι·
καὶ μὲν ὑμᾶς ὀρῶσιν ἀθυμοῦντας, πάντες κακοὶ
ἔσονται· ἢν δὲ ὑμεῖς αὐτοὶ τε παρασκευαζόμενοι
φανερὸν ᾗτε ἐπὶ τοὺς πολεμίους, καὶ τοὺς ἄλλους
παρακαλῆτε, εὖ ἴστε ὅτι ἔψονται ὑμῖν, καὶ πειρά-
σονται μιμῆσθαι. Ἴσως δὲ τοι καὶ δίκαιόν ἐστιν 37
ὑμᾶς διαφέρειν τι τούτων. ὑμεῖς γὰρ ἐστὲ στρατη-
γοί, ὑμεῖς ταξίαρχοι καὶ λοχαγοί· καὶ ὅτε εἰρήνη
ᾗ, ὑμεῖς καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονε-
κτεῖτε· καὶ νῦν τοίνυν ἐπεὶ πόλεμος ἐστίν, ἀξιοῦν δεῖ,
ὑμᾶς αὐτοὺς ἀμείνους τε τοῦ πλήθους εἶναι, καὶ
προβουλεύειν τούτων καὶ προπονεῖν, ἢν που δεῖ.

Was die Befehlshaber jetzt hauptsächlich thun müssen.

Καὶ νῦν πρῶτον μὲν οἶμαι ἂν ὑμᾶς μέγα ὀνῆσαι 38
τὸ στρατεύμα, εἰ ἐπιμεληθεῖητε, ὥπως ἀντὶ τῶν
ἀπολωλότων ὥς τάχιστα στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ
κατασταθῶσιν. ἄνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε
καλὸν οὔτ' ἀγαθὸν γένοιτο, ὥς μὲν συνελόντι εἰπεῖν,
οὐδαμοῦ· ἐν δὲ δὴ τοῖς πολεμικοῖς, παντάπασιν.
ἢ μὲν γὰρ εὐταξία σώζειν δοκεῖ, ἢ δ' ἀταξία πολλοὺς

39 ἤδη ἀπολώλεκεν. Ἐπειδὴν δὲ καταστήσῃσθε τοὺς
 ἄρχοντας ὅσους δεῖ, ἦν καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας
 συλλέγῃτε καὶ παραθαρρύνῃτε, οἶμαι ὑμᾶς πάνυ ἂν
 40 ἐν καιρῷ ποιῆσαι. Νῦν μὲν γὰρ ἴσως καὶ ὑμεῖς
 αἰσθάνεσθε, ὡς ἀθύμως μὲν ἦλθον ἐπὶ τὰ ὅπλα,
 ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακάς· ὥστε οὕτω γε ἐχόν-
 των, οὐκ οἶδα ὅ τι ἂν τις χρήσαιοτο αὐτοῖς, εἴτε
 νυκτὸς δέοι τι, εἴτε καὶ ἡμέρας.

Worauf es im Kriege besonders ankomme. Strafe der Feigen,
 Lohn der Tapfern. Auffoderung.

41 Ἦν δὲ τις αὐτῶν τρέψῃ τὰς γνώμας, ὡς μὴ
 τοῦτο μόνον ἐννοῶνται τί πείσονται, ἀλλὰ καὶ τί
 42 ποιήσουσι, πολὺ εὐθυμότεροι ἔσονται. Ἐπίστασθε
 γὰρ δήπου, ὅτι οὔτε πλῆθίς ἐστιν, οὔτε ἰσχύς ἢ ἐν
 τῷ πολέμῳ τὰς νίκας ποιοῦσα· ἀλλ' ὅπότεροι ἂν
 σὺν τοῖς θεοῖς ταῖς ψυχαῖς ἐρρώμενέστεροι ἴωσιν ἐπὶ
 τοὺς πολεμίους, τούτους ὡς ἐπιτοπολὺ οἱ ἐναντίοι οὐ
 43 δέχονται. Ἐντεθύμημα δ' ἐγώ γε, ὦ ἄνδρες, καὶ
 τοῦτο, ὅτι, ὅποσοι μὲν μαστεύουσι ζῆν ἐκ παντὸς
 τρόπου ἐν τοῖς πολεμικοῖς, οὗτοι κακῶς τε καὶ αἰσχρῶς
 ὡς ἐπιτοπολὺ ἀποθνήσκουσιν· ὅποσοι δὲ τὸν μὲν
 θάνατον ἐγνώσαν πάνσι κοινὸν εἶναι καὶ ἀναγκαῖον
 ἀνθρώποις, περὶ δὲ τοῦ καλῶς ἀποθνήσκειν ἀγωνί-
 ζονται, τούτους ὁρῶ μᾶλλον πῶς εἰς τὸ γῆρας ἀφι-
 κνυμένους, καὶ, ἕως ἂν ζῶσιν, εὐδαιμονέστερον διαά-
 44 γοντας. Ἄ καὶ ἡμᾶς δεῖ νῦν καταμαθόντας (ἐν
 τοιούτῳ γὰρ καιρῷ ἐσμέν) αὐτούς τε ἀγαθοὺς ἄν-
 δρας εἶναι, καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν. ὁ μὲν
 ταῦτ' εἰπὼν ἐπαύσατο.

Θεῖριςφοῦς kurze Anrede an die Versammelten. Namen der neuen Feldherrn.

Μετὰ τοῦτον εἶπε Χειρίσοφος· Ἀλλὰ πρόσθεν 45
 μὲν, ὦ Ξενοφῶν, τοσοῦτον μόνον σε ἐγίγνωσκον, ὅσον
 ἤκουον Ἀθηναῖον εἶναι· νῦν δὲ καὶ ἐπαινῶ σε ἐφ' οἷς
 λέγεις τε καὶ πράττεις, καὶ βουλοίμην ἂν ὅτι πλεί-
 στους εἶναι τοιούτους· κοινὸν γὰρ ἂν εἴη τὸ ἀγαθόν.
 Καὶ νῦν, ἔφη, μὴ μέλλωμεν, ὦ ἄνδρες, ἀλλ' ἀπελ- 46
 θόντες ἤδη αἰρεῖσθε οἱ δεόμενοι ἄρχοντας, καὶ ἐλόμε-
 νοι ἦκατε εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου, καὶ τοὺς
 αἰρεθέντας ἀγετε· ἔπειτα ἐκεῖ συγκαλοῦμεν τοὺς
 ἄλλους στρατιώτας· παρέστω δ' ἡμῖν, ἔφη, καὶ
 Τολμίδης ὁ κήρυξ· Καὶ ἅμα ταῦτα εἰπὼν ἀνέστη, 47
 ὥς μὴ μέλλοιτο, ἀλλὰ περαίνοιτο τὰ δεόντα· Ἐκ
 τούτου ἤρεθθησαν ἄρχοντες, ἀντὶ μὲν Κλεάρχου,
 Τιμασίῳ Δαρδανεύς· ἀντὶ δὲ Σωκράτους, Ξανδι-
 κλῆς Ἀχαιός· ἀντὶ δὲ Ἀγίου Ἀρκάδος, Κλεάνωρ
 Ὀρχομένιος· ἀντὶ δὲ Μένωνος, Φιλήσιος Ἀχαιός·
 ἀντὶ δὲ Προξένου, Ξενοφῶν Ἀθηναῖος.

Zweites Kapitel.

Versammlung der Soldaten. Θεῖριςφοῦς Anrede.

Ἐπεὶ δὲ ἤρηντο, ἡμέρας τε σχεδὸν ὑπέφαινε, καὶ εἰς
 τὸ μέσον ἦκον οἱ ἄρχοντες, ἔδοξεν αὐτοῖς προφύλακας
 καταστήσαντας, συγκαλεῖν τοὺς στρατιώτας· ἐπεὶ
 δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατιῶται συνῆλθον, ἀνέστη πρῶ-
 τον μὲν Χειρίσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος, καὶ ἔλεξεν ὥδε·
 ὦ ἄνδρες στρατιῶται, χαλεπὰ μὲν τὰ παρόντα, 2
 ὅποτε ἀνδρῶν στρατηγῶν τοιούτων στερόμεθα καὶ
 λοχαγῶν καὶ στρατιωτῶν· πρὸς δ' ἔτι καὶ οἱ ἀμφὶ

3 Ἀριαῖον, οἱ πρόσθεν σύμμαχοι ὄντες, προδεδώκασιν ἡμᾶς. Ὅμως δὲ δεῖ ἐκ τῶν παρόντων ἀνδρας ἀγαθούς τε ἐλθεῖν, καὶ μὴ ὑφίεσθαι, ἀλλὰ πειρᾶσθαι, ὅπως, ἢν μὲν δυνώμεθα, καλῶς νικῶντες σωζώμεθα· εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ καλῶς γε ἀποθνήσκωμεν, ὑποχέριοι δὲ μὴ ποτε γενώμεθα ζῶντες τοῖς πολεμίοις. οἶμαι γὰρ ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν, οἷα τοὺς ἐχθρούς οἱ θεοὶ ποιήσειαν.

Kleanors Anrede.

4 Ἐπὶ τούτῳ Κλεάνωρ Ὀρχομένιος ἀνέστη, καὶ ἔλεξεν ὥδε· Ἀλλ' ὁρᾶτε μὲν, ὦ ἄνδρες, τὴν βασιλέως ἐπιτοκίαν καὶ ἀσέβειαν· ὁρᾶτε δὲ τὴν Τισσαφέρους ἀπιστίαν, ὅστις λέγων, ὡς γείτων τε εἴη τῆς Ἑλλάδος, καὶ περὶ πλείστου ἂν ποιήσαιτο σῶσαι ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τούτοις αὐτὸς ὁμῶσας ἡμῖν, αὐτὸς δεξιὰς δούς, αὐτὸς ἐξαπατήσας, συνέλαβε τοὺς στρατηγούς, καὶ οὐδὲ Δία Ξένιον ἠδέσθη, ἀλλὰ Κλεάρχω καὶ ὁμοφράπεζος γενόμενος, αὐτοῖς τούτοις
5 ἐξαπατήσας τοὺς ἀνδρας ἀπολώλεκεν, Ἀριαῖος δὲ, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλέα καθιστάναι, καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστά, μὴ προδώσειν ἀλλήλους, καὶ οὗτος, οὔτε τοὺς θεοὺς δείσας, οὔτε Κύρον τὸν τεθνηκότα αἰδεσθεῖς, τιμώμενος μάλιστα ὑπὸ Κύρου ζῶντος, νῦν πρὸς τοὺς ἐκείνου ἐχθίστους ἀποστάς, ἡμᾶς τοὺς Κύρου φίλους κακῶς ποιεῖν πειρᾶται.
6 Ἀλλὰ τούτους μὲν οἱ θεοὶ ἀποτίσαντο· ἡμᾶς δὲ δεῖ, ταῦτα ὁρῶντας, μὴ ποτε ἐξαπατηθῆναι ἔτι ὑπὸ τούτων, ἀλλὰ μαχομένους ὡς ἂν δυνώμεθα κράτιστα, τοῦτο ὅτι ἂν δοκῇ τοῖς θεοῖς πάσχειν.

Xenophon fängt seine Rede an. "Die Griechen haben noch Aussichten genug, wenn sie fechten wollen." Glückliche Unterbrechung. Was alle jetzt, auf Xenophons Vorschlag, thun.

Ἐκ τούτου Ξενοφῶν ἀνίσταται ἐσταλμένος εἰς 7
πόλεμον ὡς ἐδύνατο κάλλιστα· νομίζων, εἴτε νίκην
διδόειν οἱ θεοὶ, τὸν κάλλιστον κόσμον τῷ νικῶνι πρέ-
πειν· εἴτε τελευτᾶν θεοὶ, ὁρῶς ἔχειν, τῶν καλλί-
στων ἑαυτὸν ἀξιώσαντα, ἐν τούτοις τῆς τελευτῆς
τυγχάνειν. τοῦ δὲ λόγου ἤρχετο ὧδε· Τὴν μὲν 8
τῶν βαρβάρων ἐπιτοκίαν τε καὶ ἀπιστίαν λέγει
Κλεάνωρ, ἐπίστασθε δὲ, οἶμαί, καὶ ὑμεῖς. εἰ μὲν
οὖν βουλευόμεθα πάλιν αὐτοῖς διὰ φιλίας ἵεναι,
ἀνάγκη ἡμᾶς πολλὴν ἀθυμίαν ἔχειν, ὁρῶντας τοὺς
στρατηγοὺς, οἱ διὰ πίστεως αὐτοῖς ἑαυτοὺς ἐνεχέρι-
σαν, οἷα πεπόνθασιν· εἰ μὲντοι διανοούμεθα σὺν
τοῖς ὅπλοις, ὧν τε πεποιήκασι, δίκην ἐπιθεῖναι αὐ-
τοῖς, καὶ τὸ λοιπὸν διὰ παντὸς πολέμου αὐτοῖς ἵεναι,
σὺν τοῖς θεοῖς, πολλὰ ἡμῖν καὶ καλὰ ἐλπίδες εἰσὶ
σωτηρίας. Τοῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ, πτάρνυτάι 9
τις. ἀκούσαντες δὲ οἱ στρατιῶται, πάντες μιᾷ ὁρμῇ
προσεκύνησαν τὸν θεόν. καὶ ὁ Ξενοφῶν εἶπε· Δοκεῖ
μοι, ὅτι ἄνδρες, ἐπεὶ περὶ σωτηρίας ἡμῶν λεγόντων
οἰωνὸς τοῦ Διὸς τοῦ Σωτῆρος ἐφάνη, εὐξασθαι τῷ
θεῷ τούτῳ θύσειν σωτήρια, ὅπου ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν
χώραν ἀφικώμεθα· συνεπεύξασθαι δὲ καὶ τοῖς ἄλ-
λοις θεοῖς θύσειν κατὰ δύναμιν. καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτ',
ἔφη, ἀνατεννάτω τὴν χεῖρα· καὶ ἀνέτεναν ἅπαν-
τες. Ἐκ τούτου εὐξάντο καὶ ἐπαιάνισαν.

Xenophon fährt fort. "Warum die Götter den Griechen hold sein müssen. — Die Griechen besiegten einst schon die Perser bei Marathon;

Ἐπεὶ δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς εἶχεν, ἤρχετο πάλ-
ιν ὧδε· Ἠτύγχανον λέγων, ὅτι πολλὰ καὶ κα- 10

- λαὶ ἐλπίδες ἡμῖν εἶεν σωτηρίας. πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐμπεδῶμεν τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους· οἱ δὲ πολέμιοι ἐπιωρκήκασι τε καὶ τὰς σπονδάς καὶ τοὺς ὄρκους λελύκασιν. οὕτω δ' ἐχόντων, εἰκὸς, τοῖς μὲν πολέμοις ἐναντίους εἶναι τοὺς θεοὺς, ἡμῖν δὲ συμμάχους, οἵπερ ἱκανοὶ εἰσι, καὶ τοὺς μεγάλους ταχὺ μικροὺς ποιεῖν, καὶ τοὺς μικροὺς, καὶ ἐν δεινοῖς ᾧσι, σώζειν
- 11** εὐπετῶς, ὅταν βούλωνται. Ἐπειτα δὲ (ἀναμνήσω γὰρ ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων τῶν ὑμετέρων κινδύνους, ἵν' εἰδῆτε, ὡς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν προσήκει εἶναι, σώζοντάς τε σὺν τοῖς ἑοῖς καὶ ἐκ πάνυ δεινῶν οἱ ἀγαθοὶ) ἐλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς παμπληθεῖ στόλῳ, ὡς ἀφανιούντων τὰς Ἀθήνας, ὑποστῆναι αὐτοῖς Ἀθηναῖοι τολμήσαντες, ἐνίκησαν αὐτούς.
- 12** Καὶ εὐξάμενοι τῇ Ἀρτέμιδι, ὅπόσους ἂν κατακάνοιεν τῶν πολεμίων, τοσαύτας χιμαίρας καταθύσειν τῇ θεῷ, ἐπεὶ οὐκ εἶχον ἱκανὰς εὐρεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς καὶ ἐνῆαυτὸν πεντακοσίας θύειν· καὶ ἐτι καὶ νῦν ἀποθύουσιν.

"und unter Herres. Auch haben sie selbst schon diese alten Feinde überwunden, für Kyrus; wie vielmehr für sich selbst.

- 13** Ἐπειτα ὅτε Ξέρξης ὕστερον ἀγείρας τὴν ἀναρίθμητον στρατιάν ἤλθεν ἐπὶ τὴν ἐλλάδα, καὶ τότε ἐνίκων οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τοὺς τούτων προγόνους, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. ᾧν ἐστὶ μὲν τεκμήρια ὁρᾶν τὰ τρόπαια, μέγιστον δὲ μαρτύριον ἡ ἐλευθερία τῶν πόλεων, ἐν αἷς ὑμεῖς ἐγένεσθε καὶ ἐτράφητε· οὐδένα γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην, ἀλλὰ τοὺς θεοὺς προσκυνεῖτε. τοιούτων μὲν ἐστε προγόνων.
- 14** Οὐ μὲν δὴ τοῦτό γε ἔρῳ, ὡς ὑμεῖς κατασχύνετε αὐτούς· ἀλλ' οὐπω πολλὰ ἡμέρα, ἀφ' οὗ ἀντιταξάμενοι τούτοις τοῖς ἐκείνων ἐκγόνοις, πολλαπλασίους

ἑμῶν αὐτῶν ἐνικᾶτε σὺν τοῖς θεοῖς. Καὶ τότε μὲν 15
 δὴ περὶ τῆς Κύρου βασιλείας ἄνδρες ἦτε ἀγαθοί·
 νῦν δ', ὅποτε περὶ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὁ ἀγὼν
 ἐστὶ, πολὺ δὴπου ὑμᾶς προσήκει καὶ ἀμείνονας καὶ
 προθυμοτέρους εἶναι. Ἀλλὰ μὴν καὶ θαρσάλεωτέ- 16
 ρους νῦν πρέπει εἶναι πρὸς τοὺς πολεμίους. τότε μὲν
 γὰρ ἀπειροὶ ὄντες αὐτῶν, τό τε πλῆθος ἀμετρον
 ὁρῶντες, ὅμως ἐτολμήσατε σὺν τῷ πατρίῳ φρονή-
 ματι ἰέναι εἰς αὐτούς· νῦν δ', ὅποτε καὶ πείραν ἤδη
 ἔχετε αὐτῶν, ὅτι θέλουσι καὶ πολλαπλάσιοι ὄντες
 μὴ δέχεσθαι ὑμᾶς, τί ὑμῖν ἐτι προσήκει τούτους φο-
 βεῖσθαι;

„Verschiedene Einwürfe werden beantwortet.

Μηδὲ μέντοι τοῦτο μείον δόζητε ἔχειν, εἰ οἱ Κυ- 17
 ρεῖοι, πρόσθεν σὺν ὑμῖν ταττόμενοι, νῦν ἀφεστήκα-
 σιν· ἐτι γὰρ οὗτοι κακίονές εἰσι τῶν ὑφ' ἡμῶν ἡττη-
 μένων· ἔφευγον οὖν πρὸς ἐκείνους, καταλιπόντες
 ὑμᾶς. τοὺς δὲ ἐθέλοντας φυγῆς ἄρχειν, πολὺ κρεῖτ-
 τον σὺν τοῖς πολεμίοις ταττομένους, ἢ ἐν τῇ ὑμετέρᾳ
 τάξει, ὁρᾶν. Εἰ δέ τις αὖ ὑμῶν ἀθυμεῖ, ὅτι ὑμῖν 18
 μὲν οὐκ εἰσὶν ἱππεῖς, τοῖς δὲ πολεμίοις πολλοὶ πάρε-
 σιν, ἐνθυμήθητε, ὅτι οἱ μύριοι ἱππεῖς οὐδὲν ἄλλο ἢ
 μύριοι ἄνθρωποι εἰσιν. ὑπὸ μὲν γὰρ ἵππου ἐν μάχῃ
 οὐδεὶς πώποτε οὔτε δηχθεὶς, οὔτε λακτισθεὶς ἀπέθα-
 νεν· οἱ δ' ἄνδρες εἰσὶν οἱ ποιοῦντες, ὅτι ἂν ἐν ταῖς
 μάχαις γίγνηται. Οὐκοῦν τῶν γε ἱππέων πολὺ 19
 ἡμεῖς ἐπ' ἀσφαλεστέρου ὀχήματος ἐσμέν. οἱ μὲν
 γὰρ ἐφ' ἵππων κρέμανται, φοβούμενοι οὐχ ἡμᾶς μό-
 νον, ἀλλὰ καὶ τὸ καταπεσεῖν· ἡμεῖς δ' ἐπὶ τῆς γῆς
 βεβηκότες, πολὺ μὲν ἰσχυρότερον παύσομεν, ἢν τις
 προσίῃ, πολὺ δ' ἐτι μᾶλλον, ὅτου ἂν ἐθέλωμεν, τευ-
 ζόμεθα. ἐνὶ μόνῳ προέχουσιν ἡμᾶς οἱ ἱππεῖς, φεύ-

- 20 γεν αὐτοῖς ἀσφαλέστερόν ἐστιν, ἢ ἡμῖν. Εἰ δὲ δὴ
 τὰς μὲν μάχας θαρσύνετε, ὅτι δ' οὐκ ἐτι ἡμῖν Τισσα-
 φέρνης ἡγήσεται, οὐδὲ βασιλεὺς ἀγορὰν παρέξει,
 τοῦτο ἄχθεσθε, σκέψασθε, πότερον κρεῖττον, Τις-
 σαφέρνην ἡγεμόνα ἔχειν, ὃς ἐπιβουλεύων ἡμῖν φανε-
 ρός ἐστιν, ἢ οὓς ἂν ἡμεῖς ἀνδρας λαβόντες ἰγείσθαι
 κελεύωμεν, οἳ εἰσονται, ὅτι, ἦν τι περὶ ἡμᾶς ἀμαρ-
 τάνωσι, περὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς καὶ τὰ σώματα
 21 ἀμαρτάνουσι. Ταῦτα δ' ἐπιτήδεια πότερον ἀνείσθαι
 κρεῖττον ἐκ τῆς ἀγορᾶς, ἥς οὗτοι παρῆχον, μικρὰ
 μέτρα πολλοῦ ἀργυρίου, μηδὲ τοῦτο ἐτι ἔχοντας αὐ-
 τοὺς λαμβάνειν ἢ, ἦν περ κρατῶμεν, μέτρῳ χρω-
 22 μένους, ὅπόσῳ ἂν ἕκαστος βούληται; Εἰ δὲ
 ταῦτα μὲν γινώσκετε, ὅτι οὕτω κρεῖττον, τοὺς δὲ
 ποταμοὺς ἀπορον νομίζετε εἶναι, καὶ μεγάλως ἡγεί-
 σθαι ἐξαπατηθῆναι διαβάντες, σκέψασθε, εἰ ἄρα
 τοῦτο καὶ μαρότατον πεποιήκασιν οἱ Βάρβαροι.
 πάντες μὲν γὰρ οἱ ποταμοὶ, ἦν πρόσω τῶν πηγῶν
 ἀποροὶ ᾧσι, προϊοῦσι πρὸς τὰς πηγὰς διαβατοὶ γίγ-
 νονται, οὐδὲ τὸ γόνυ βρέχοντες.

"Selbst wenn man durchaus weder über die Flüsse kommen,
 noch Wegweiser finden könnte, wäre noch nichts verloren. Wel-
 chen Schein man sogar annehmen müsse, so sehr auch zurück-
 zugehren Pflicht sei.

- 23 Εἰ δὲ μήθ' οἱ ποταμοὶ διήσουσιν, ἡγεμόν τε μη-
 δεὶς φανείται, οὐδ' ὥς ἡμῖν γε ἀθυμητέον. ἐπιστά-
 μεθα γὰρ Μυστοὺς, οὓς οὐκ ἂν ἡμῶν φαίημεν βελ-
 τίους εἶναι, οἳ, βασιλέως ἀκόντες, ἐν τῇ βασιλέως
 χώρᾳ πολλάς τε καὶ μεγάλας καὶ εὐδαίμονας πόλεις
 οἰκοῦσιν· ἐπιστάμεθα δὲ Πεισίδας ὡσαύτως· Λυ-
 κάονας δὲ καὶ αὐτοὶ εἶδομεν, ὅτι, ἐν τοῖς πεδίοις τὰ
 ἔρυμνά καταλαμβάνοντες, τὴν τούτου χώραν καρπούν-
 24 ται. Καὶ ἡμᾶς δ' ἂν φαίην ἐγωγε χρῆναι μήπω

Φανερούς εἶναι οἴκαδε ὠρμημένους, ἀλλὰ κατασκευάζεσθαι, ὡς αὐτοῦ που οἰκήσοντας. οἶδα γάρ, ὅτι καὶ Μυσοῖς βασιλεὺς πολλοὺς μὲν ἡγεμόνας ἂν δοίη, πολλοὺς δ' ἂν ὁμήρους τοῦ ἀδόλως ἐκπέμψειν, καὶ ὁδοποιήσείη γ' ἂν αὐτοῖς, καὶ εἰ σὺν τεθρίπποις βούλονται ἀπιέναι. καὶ ἡμῖν γ' ἂν οἶδ' ὅτι τρισάσμενος ταῦτα ἐποίει, εἰ ἑώρα ἡμᾶς μένειν παρασκευαζομένους. Ἀλλὰ γὰρ δέδοικας, μὴ, ἂν ἅπαζ μάθωμεν 25 ἀργοὶ ζῆν, καὶ ἐν ἀφθόνοισι βιοτεύειν, καὶ Μήδων δὲ καὶ Περσῶν καλαῖς καὶ μεγάλας γυναῖξί καὶ παρθένοισι ὁμιλεῖν, μὴ, ὥσπερ οἱ Λωτοφάγοι, ἐπιλαθώμεθα τῆς οἴκαδε ὁδοῦ. Δοκεῖ οὖν μοι εἰκὸς καὶ 26 δίκαιον εἶναι, πρῶτον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους πειρᾶσθαι ἀφικνεῖσθαι, καὶ ἐπιδεῖξαι τοῖς Ἕλλησιν, ὅτι ἐκόντες πένονται, ἐξὸν αὐτοῖς, τοὺς νῦν οἶκοι ἀκλήρους πολιτεύοντας, ἐνθάδε κομισαμένους, πλουσίους ὁρᾶν. ἀλλὰ γὰρ, ὦ ἄνδρες, πάντα ταῦτ' ἀγαθὰ δῆλον ὅτι τῶν κρατούντων ἐστὶ.

„Wie man am leichtesten marschiren, und am besten streiten werde.

Τοῦτο δὲ δεῖ λέγειν, πῶς ἂν πορευοίμεθα τε ὡς 27 ἀσφαλέστατα, καὶ, εἰ μάχεσθαι δεοί, ὡς κράτιστα μαχοίμεθα. πρῶτα μὲν τοίνυν, ἔφη, δοκεῖ μοι κατακαῦσαι τὰς ἀμάξας ἃς ἔχομεν, ἵνα μὴ τὰ ζεύγη ἡμῶν στρατηγῇ, ἀλλὰ πορευώμεθα, ὅποι ἂν τῇ στρατιᾷ συμφέρῃ· ἐπειτα καὶ τὰς σιληνάς συγκατακαῦσαι· αὐταὶ γὰρ αὖ ὄχλον μὲν παρέχουσιν ἄγειν, συνωφελοῦσι δὲ οὐδὲν οὔτε εἰς τὸ μάχεσθαι, οὔτ' εἰς τὸ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν. ἔτι δὲ τῶν ἄλλων 28 σκευῶν τὰ περιττὰ ἀπαλλάττωμεν, πλὴν ὅσα πολέμου ἕνεκεν ἢ σίτων ἢ ποτῶν ἔχομεν, ἵν' ὡς πλεῖστοι μὲν ἡμῶν ἐν τοῖς ὅπλοις ᾤσιν, ὡς ἐλάχιστοι δὲ σκευο-

Φορῶσι. κρατουμένων μὲν γὰρ ἐπίστασθε ὅτι πάντα ἀλλότρια· ἦν δὲ κρατῶμεν, καὶ τοὺς πολεμίους δεῖ σκευοφόρους ἡμετέρους νομίζειν.

”Der Offizier müsse jetzt doppelt wachsam, der Soldat doppelt gehorsam sein. Schluß.”

- 29 Λοιπὸν μοι εἰπεῖν, ὅπερ καὶ μέγιστον νομίζω εἶναι· ὁρᾶτε γὰρ καὶ τοὺς πολεμίους, ὅτι οὐ πρόσθεν ἐξενεγκεῖν ἐτόλμησαν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον, πρὶν τοὺς στρατηγοὺς ἡμῶν συνέλαβον, νομίζοντες, ὄντων μὲν τῶν ἀρχόντων καὶ ἡμῶν πειθομένων, ἱκανοὺς εἶναι ἡμᾶς περιγενέσθαι τῷ πολέμῳ· λαβόντες δὲ τοὺς ἀρχοντας, ἀναρχία αὖ καὶ ἀταξία ἐνόμιζον ἡμᾶς ἀπολέσθαι.
- 30 Δεῖ οὖν πολὺ μὲν τοὺς ἀρχοντας ἐπιμελεστέρους γενέσθαι τοὺς νῦν τῶν πρόσθεν, πολὺ δὲ τοὺς ἀρχομένους εὐτακτοτέρους, καὶ πειθομένους μᾶλλον τοῖς ἀρχουσι νῦν, ἢ καὶ πρόσθεν.
- 31 Ἦν δέ τις ἀπειθῇ, ἦν ψηφίσησθε τὸν αἰεὶ ὑμῶν ἐντυγχάνοντα σὺν τῷ ἀρχοντι κολάζειν, οὕτως οἱ πολέμιοι πλεῖστον ἐψευσμένοι ἔσαντα· τῇδε γὰρ τῇ ἡμέρᾳ μυρίους ὄψοντα ἀνθ' ἑνὸς Κλεάρχους, τοὺς
- 32 οὐδ' ἐνὶ ἐπιτρέψοντας κακῶς εἶναι. Ἀλλὰ γὰρ καὶ περαινέειν ἤδη ὥρα· ἴσως γὰρ οἱ πολέμιοι αὐτίκᾳ παρέσοντα. ὅτι μὲν οἷν τούτων δεκεῖ καλῶς ἔχειν, ἐπικυρώσατε ὡς τάχιστα, ἵν' ἔργῳ περαινῆτε. εἰ δὲ τίς τι εἶδε τῶν ἄλλων βέλτιον ἢ ταύτη. τολμάτω καὶ ὁ ἰδιώτης διδάσκειν· πάντες γὰρ κοινῆς σωτηρίας δεόμεθα.

Das ganze Heer billigt Xenophons Vorschläge. Dieser tritt wieder auf, lehrt, wie man, zur größern Sicherheit, marschiren müsse, und fodert zuletzt Alle nochmals zur Tapferkeit auf.

- 33 Μετὰ δὲ ταῦτα Χειρίσοφος εἶπεν· Ἀλλ' εἰ μὲν τινος ἄλλου δεῖ πρὸς τούτοις οἷς λέγει Ξενοφῶν, καὶ αὐτίκᾳ

αὐτίκα ἔξεστι ποιεῖν· ὃ δὲ νῦν εἴρηκε, δοκεῖ μοι ὥς
τάχιπτα ψηφίσασθαι ἄριστον εἶναι, καὶ ὅτω δοκεῖ
ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα. ἀνέτειναν ἅπαντες.

Αἰαστῶς δὲ πάλιν εἶπε Ξενοφῶν· ὦ ἄνδρες, 34
ἀκούσατε ὧν προσδοκᾷν δοκεῖ μοι· δῆλον ὅτι πορεύ-
εσθαι ὑμᾶς δεῖ, ὅπου ἔχομεν τὰ ἐπιτήδεια· ἀκούω
δὲ κώμας εἶναι καλὰς, οὐ πλεῖον εἴκοσι σταδίων ἀπε-
χούσας. Οὐκ ἂν οὖν θαυμάζοιμι, εἰ οἱ πολέμιοι, 35

ὥσπερ οἱ δειλοὶ κύνες τοὺς μὲν παριόντας διώκουσιν τε
καὶ δάκνουσιν, ἢν δύνωνται, τοὺς δὲ διώκοντας φεύ-
γουσιν, εἰ καὶ οὗτοι ἡμῖν ἀπιούσιν ἐπακολουθοῖεν.

Ἰσως οὖν ἀσφαλέστερον ἡμῖν πορεύεσθαι πλαίσιον 36
ποιησασμένους τῶν ὀπλῶν, ἵνα τὰ σκευοφόρα καὶ ὁ πο-
λὺς ὄχλος ἐν ἀσφαλεστέρῳ ᾖ· εἰ οὖν νῦν ἀποδειχθεῖη,
τίνα χρὴ ἡγεῖσθαι τοῦ πλαισίου, καὶ τὰ πρόσθεν
κοσμεῖν, καὶ τίνας ἐπὶ τῶν πλευρῶν ἐκατέρων εἶναι,
καὶ τίνας ὀπισθοφυλακεῖν, οὐκ ἂν, ὅποτε οἱ πολέμιοι
ἔλθοιεν, βουλευέσθαι ἡμᾶς δεοί, ἀλλὰ χρώμεσθ' ἂν
εὐθὺς τοῖς τεταγμένοις. Εἰ μὲν οὖν ἄλλος τις βέλ- 37

τιον ὄρᾳ, ἄλλως ἔχέτω· εἰ δὲ μὴ, Χειρίσοφος μὲν
ἡγοῖτο, ἐπειδὴ καὶ Λακεδαιμόνιος ἐστὶ· τῶν δὲ πλευ-
ρῶν ἐκατέρων δύο τῶν πρεσβυτάτων στρατηγῶ ἐπι-
μελοῖσθην· ὀπισθοφυλακᾶμεν δὲ ἡμεῖς οἱ νεώτατοι,
ἐγὼ τε καὶ Τιμοσίων, τὸ νῦν εἶναι. Το δὲ λοιπὸν 38

πειρώμενοι ταύτης τῆς τάξεως, βουλευσόμεθα, ὅ τι
ἂν αἱ κράτιστον εἶναι δοκοῖη· εἰ δὲ τις ἄλλο βέλτιον
ὄρᾳ, λεξάτω· ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντέλεγεν, εἶπεν·
Ὅτω δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα· ἐδοξε
ταῦτα. Νῦν, εἴη, ἀπιόντας ποιεῖν δεῖ τὰ δεδογ- 39

μένα· καὶ ὅστις τε ὑμῶν τοὺς οἰκείους ἐπιθυμεῖ ἰδεῖν,
μεμνήσθω ἀνὴρ ἀγαθὸς εἶναι· οὐ γάρ ἐστιν ἄλλως
τύτου τυχεῖν· ὅστις τε ζῆν ἐπιθυμεῖ, πειράσθω
νικᾶν· τῶν μὲν γὰρ νικῶντων τὸ κατακαίνειν, τῶν
δὲ ἡττωμένων τὸ ἀποθνήσκειν ἐστὶ· καὶ εἰ τις γε

χρημάτων ἐπιθυμῆι, κρατεῖν πειράσθω· τῶν γὰρ νικούντων ἐστὶ καὶ τὰ ἑαυτῶν σώζειν, καὶ τὰ τῶν ἡττωμένων λαμβάνειν.

Drittes Kapitel.

Mithridat forschet die Griechen aus, und will sie muthlos machen. Was die griechischen Feldherrn beschließen.

Τούτων λεχθέντων ἀνέστησαν, καὶ ἀπελθόντες κατέκαιον τὰς ἀμάξας καὶ τὰς σκηναίς· τῶν δὲ περιττῶν, οὗτου μὲν δέοιτό τις, μετεδίδοσαν ἀλλήλοις, τὰ δ' ἄλλα εἰς τὸ πῦρ ἐρρίπτουν. ταῦτα ποιήσαντες ἡριστοποιοῦντο. ἀριστοποιοιμένων δὲ αὐτῶν ἔρχεται Μιθριδάτης σὺν ἱππεῦσιν ὡς τριάκοντα, καὶ καλεσάμενος τοὺς στρατηγούς εἰς ἐπήκοον, λέγει ὧδε·

2 Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, καὶ Κύρω πιστὸς ἦν, ὡς ὑμεῖς ἐπίστασθε, καὶ νῦν ὑμῖν εὖνους· καὶ ἐνθάδε εἰμὶ σὺν πολλῷ φόβῳ διάγων. εἰ οὖν ὁρῶην ὑμᾶς σωτήριόν τι βουλευομένους, ἔλθοιμι ἂν πρὸς ὑμᾶς, καὶ τοὺς θεράποντας πάντας ἔχων. λέξατε οὖν, ἔφη, πρὸς με, τί ἐν νῶ ἔχετε, ὡς πρὸς φίλον τε καὶ εὖνουν, καὶ βουλόμενον κοινῇ σὺν ὑμῖν τὸν στόλον

3 ποιῆσθαι. Βουλευομένοις τοῖς στρατηγοῖς ἔδοξεν ἀποκρίνασθαι τὰδε· (καὶ ἔλεγε Χειρίσοφος) Ἡμῖν δοκεῖ, ἦν μὲν τις ἐᾷ ἡμᾶς ἀπιέναι οἴκαδε, διαπορεύεσθαι τὴν χώραν ὡς ἂν δυνώμεθα ἀσινέστατα· ἦν δὲ τις ἡμᾶς τῆς ὁδοῦ ἀποκωλύη, διαπολεμεῖν τούτῳ,

4 ὡς ἂν δυνώμεθα κράτιστα. Ἐκ τούτου ἐπειρᾶτο Μιθριδάτης διδάσκειν, ὡς ἄπορον εἶη, βασιλέως ἄκοντος, σωθῆναι. ἐνθα δὴ ἐγιγνώσκετο, ὅτι ὑποπτος εἶη· καὶ γὰρ τῶν Τισσαφέρνηους τις οἰκείων

παρηκολούθει πίστεως ἑνεκα. Καὶ ἐκ τούτου ἔδοκει 5
τοῖς στρατηγοῖς βέλτιον εἶναι δόγμα ποιήσασθαι,
τὸν πόλεμον ἀκήρυκτον εἶναι, ἔστω ἐν τῇ πολεμίᾳ
εἶεν. διέφθειρον γὰρ προσιόντες τοὺς στρατιώτας,
καὶ ἓνα γε λοχαγὸν διέφθειραν Νικαρχὸν Ἀρκάδα·
καὶ ᾤχετο ἀπὸ τῶν νυκτὸς σὺν ἀνδράποιοις ὡς εἴκοσι.

Das griechische Heer bricht auf. Mithridats Treulosigkeit.
Xenophon ist zu hitzig, und wird deshalb getadelt.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἀριστήσαντες, καὶ διαβάντες 6
τὸν Ζάβατον ποταμὸν, ἐπορεύοντο τεταγμένοι, τὰ
ὑποζύγια καὶ τὸν ὄχλον ἐν μέσῳ ἔχοντες. οὐ πολὺ
δὲ προεληλυθότων αὐτῶν, ἐπιφαίνεται πάλιν ὁ Μι-
θριδάτης, ἱππέας ἔχων ὡς διακοσίους, καὶ τοξότας
καὶ σφενδονήτας ὡς τετρακοσίους, μάλα ἐλαφροὺς
καὶ εὐζώνους· καὶ προσηει μὲν, ὡς φίλος ὢν, πρὸς
τοὺς Ἕλληνας. Ἐπεὶ δὲ ἐγγὺς ἐγένετο, ἔξαπίνης 7
οἱ μὲν αὐτῶν ἐτόξευον καὶ ἱππεῖς καὶ πεζοί, οἱ δ'
ἐσφενδόνων καὶ ἐτίτρωσκον. οἱ δ' ὀπισθοφύλακες τῶν
Ἑλλήνων ἐπασχον μὲν κακῶς, ἀντεποιοῦν δὲ οὐδέν.
οἱ τε γὰρ Κρήτες βραχύτερα τῶν Περσῶν ἐτόξευον,
καὶ ἅμα ψилоὶ ὄντες εἰς τὰ ὅπλα κατεκέκλειντο·
οἱ τε ἀκοντιστὰς βραχύτερα ἠκόντιζον, ἢ ὡς ἐξικνεῖ-
σθαι τῶν σφενδονητῶν. Ἐκ τούτου Ξενοφῶντι ἔδό- 8
κει διωκτέον εἶναι· καὶ ἐδίωκον τῶν τε ὀπλιτῶν καὶ
τῶν πελταστῶν οἱ ἔτυχον σὺν αὐτῷ ὀπισθοφυλακοῦν-
τες. διώκοντες δὲ οὐδένα κατελάμβανον τῶν πολε-
μίων. Οὔτε γὰρ ἱππεῖς ἦσαν τοῖς Ἕλλησιν, οὔτε 9
οἱ πεζοὶ τοὺς πεζοὺς ἐκ πολλοῦ φεύγοντας ἐδύναντο
καταλαμβάνειν ἐν ὀλίγῳ χωρίῳ. πολὺ γὰρ οὐχ
οἶόν τε ἦν ἀπὸ τοῦ ἄλλου στρατεύματος διώκειν.
Οἱ δὲ βάρβαροι ἱππεῖς καὶ φεύγοντες ἅμα ἐτίτρω- 10
σκον, εἰς τοῦπισθεν τοξεύοντες ἀπὸ τῶν ἵππων·

ὅποσον δὲ προδιώξειαν οἱ Ἕλληνες, τοσοῦτο πάλιν
11 ἐπαναχωρεῖν μαχομένους ἔδει. ὥστε τῆς ἡμέρας
 ὅλης διήλθον οὐ πλέον πέντε καὶ εἴκοσι σταδίων,
 ἀλλὰ δείλης ἀφίκοντο εἰς τὰς κώμας. εἶθα δὲ πάλιν
 ἀθυμία ἦν. καὶ Χειρίσοφος καὶ οἱ πρεσβύτατοι
 τῶν στρατηγῶν Ξενοφῶντα ἠτιῶντο, ὅτι ἐδίωκεν ἀπὸ
 τῆς Φάλαγγος, καὶ αὐτός τε ἐκινδύνευε, καὶ τοὺς
 πολεμίους οὐδὲν μᾶλλον ἐδύνατο βλάπτειν.

Xenophon gesteht seine Uebereilung, und zeigt, wie nöthig es
 sei, Weiter und Schleuderer zu haben. Man schafft sie an.

- 12** Ἀκούσας δὲ ὁ Ξενοφῶν ἔλεγεν, ὅτι ὀρθῶς ἠτιῶν-
 το, καὶ αὐτὸ τὸ ἔργον αὐτοῖς μαρτυροῖη. ἀλλ' ἐγὼ,
 ἔφη, ἠναγκάσθην διώκειν, ἐπεὶ ἑώρων ἡμᾶς ἐν τῷ
 μένειν κακῶς μὲν πάσχοντας, ἀντιποιεῖν δὲ οὐδὲν
13 δυναμένους. Ἐπειδὴ δὲ ἐδιώκομεν, ἀληθῆ, ἔφη,
 ἡμεῖς λέγετε· κακῶς μὲν γὰρ οὐδὲν ποιεῖν μᾶλλον
 ἐδυνάμεθα τοὺς πολεμίους, ἀνεχωροῦμεν δὲ πάνυ
14 χαλεπῶς. Τοῖς οὖν θεοῖς χάρις, ὅτι οὐ σὺν πολ-
 λῇ ῥώμῃ, ἀλλὰ σὺν ὀλίγοις ἦλθον, ὥστε βλάψαι
15 μὲν μὴ μεγάλα, δηλῶσαι δὲ ὧν δεόμεθα. Νῦν γὰρ
 οἱ μὲν πολέμιοι τοξεύουσι καὶ σφενδονᾶσιν, ὅσον οὔτε
 οἱ Κρήτες ἀντιτοξεύειν δύνανται, οὔτε οἱ ἐκ χειρὸς
 βάλλοντες ἐξικνεῖσθαι· ὅταν δὲ αὐτοὺς διώκωμεν,
 πολὺ μὲν οὐχ οἷόν τε χωρίον ἀπὸ τοῦ στρατεύματος
 διώκειν, ὀλίγον δέ· εἶθα οὐδ', εἰ ταχὺς εἴη πεζός,
 πεζὸν ἂν διώκων καταλάβοι ἐκ τοξοῦ ῥύματος.
16 Ἡμεῖς μὲν οὖν εἰ μέλλομεν τούτους εἶργειν, ὥστε μὴ
 δύνασθαι βλάπτειν ἡμᾶς πορευομένους, σφενδονητῶν
 τε τὴν ταχίστην δεῖ καὶ ἱππέων. ἀκούω δ' εἶναι ἐν
 τῷ στρατεύματι ἡμῶν Ῥοδίους, ὧν τοὺς πολλοὺς
 Φασὶν ἐπίστασθαι σφενδονᾶν, καὶ τὸ βέλος αὐτῶν
 καὶ διπλάσιον φέρεσθαι τῶν Περσικῶν σφενδονῶν.

ἑκείναι γὰρ, διὰ τὸ χειροπληθέσι τοῖς λίθοις σφεν- 17
 δονᾶν, ἐπὶ βραχὺ ἐξικνουῦνται· οἱ δὲ γε Ῥόδιοι καὶ
 ταῖς μολυβδίῃσιν ἐπίστανται χρῆσθαι. Ἦν οὖν αὖ- 18
 τῶν ἐπισκεψώμεθα, τίνες πέπανται σφενδόνας, καὶ
 τούτων τῷ μὲν αὐτῶν ἀργύριον δῶμεν, τῷ δὲ ἄλλας
 πλέκειν ἐθέλοντι ἄλλο ἀργύριον τελῶμεν, καὶ τῷ
 σφενδονᾶν ἐντεταγμένῳ ἐθέλοντι ἄλλην τινὰ ἀτέλειαν
 εὐρίσκωμεν, ἴσως τινὲς φανοῦνται ἱκανοὶ ἡμᾶς ὥφελεῖν.
 Ὅρῳ δὲ καὶ ἵππους ἐν τῷ στρατεύματι ὄντας, τοὺς 19
 μὲν τινὰς παρ' ἐμοί, τοὺς δὲ τῷ Κλεάρχῳ καταλε-
 λειμμένους, πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους αἰχμαλώτους
 σκευοφοροῦντας. ἂν οὖν τούτους πάντας ἐκλέξαν-
 τες, σκευοφόροι μὲν ἀντιδῶμεν, τοὺς δὲ ἵππους εἰς
 ἵππεας κατασκευάσωμεν, ἴσως καὶ οὗτοί τι τοὺς
 φεύγοντας ἀνιάσωσιν. Ἔδοξε καὶ ταῦτα. καὶ 20
 ταύτης τῆς νυκτὸς σφενδονῆται μὲν εἰς διακοσίους ἐγέ-
 νοντο, ἵπποι δὲ καὶ ἵππεῖς ἐδοκιμάσθησαν τῇ ὑστε-
 ραίᾳ εἰς πεντήκοντα, καὶ στολάδες καὶ θώρακες αὐ-
 τοῖς ἐπορίσθησαν· καὶ ἵππαρχος δὲ ἐπεστάθη Λύ-
 κιος ὁ Πολυτράτου Ἀθηναῖος.

Viertes Kapitel.

Mithridat greift die Griechen am folgenden Tage wieder an,
 wird aber nun zurückgeschlagen.

Μεῖναντες δὲ ταύτην τὴν ἡμέραν, τῇ ἄλλῃ ἐπορεύ-
 οντο πρωϊαίτερον ἀναστάντες. χαράδραν γὰρ αὐ-
 τοὺς ἔδει διαβῆναι, ἐφ' ἣ ἐφοβοῦντο, μὴ ἐπιδοῖντο
 αὐτοῖς διαβαίνουσιν οἱ πολέμιοι. Διαβεβηκόσι δὲ 2
 αὐτοῖς ἐπιφαίνεται ὁ Μιθριδάτης πάλιν, ἔχων ἵππε-
 ας χιλίους, τοξότας δὲ καὶ σφενδονήτας εἰς τετρα-

κισχιλίους. τοσούτους γὰρ ἤτησε Τισσαφέρην, καὶ
 ἔλαβεν, ὑποσχόμενος, ἦν τούτους λάβη, παραδώ-
 σαι αὐτῷ τοὺς Ἕλληνας, καταφρονήσας, ὅτι, ἐν τῇ
 3 ἔμπροσθεν προσβολῇ ὀλίγους ἔχων, ἔπαθε μὲν οὐδέν,
 πολλὰ δὲ κακὰ ἐνόμισε ποιῆσαι. Ἐπεὶ δὲ οἱ Ἕλ-
 ληνες διαβεβηκότες ἀπείχον τῆς χαράδρας ὅσον ὀκτώ-
 σταδίους, διέβαινε καὶ ὁ Μιθριδάτης, ἔχων τὴν δύ-
 ναμιν. παρήγγελλτο δὲ τῶν τε πελταστῶν οὓς εἶδε
 διώκειν καὶ τῶν ὀπλιτῶν, καὶ τοῖς ἵππευσιν εἶρητο
 θάρρους διώκειν, ὡς ἐφευομένης ἱκανῆς δυνάμεως.
 4 Ἐπεὶ δὲ ὁ Μιθριδάτης κατειλήφει, καὶ ἤδη σφενδόνα
 καὶ τοξεύματα ἐξικνούντο, ἐσήμηνε τοῖς Ἕλλησι τῇ
 σάλπιγγι, καὶ εὐθὺς ἔθεον ὁμόσε οἷς εἶρητο, καὶ οἱ
 ἵππεῖς ἤλαυνον. οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἐφευγον
 5 ἐπὶ τὴν χαράδραν. Ἐν ταύτῃ τῇ διώξει τοῖς βαρ-
 βάροις τῶν τε πεζῶν ἀπέθανον πολλοὶ, καὶ τῶν ἵπ-
 πέων ἐν τῇ χαράδρᾳ ζωὴ ἐλήφθησαν ὡς ὀκτωκαί-
 δεκα. τοὺς δ' ἀποθανόντας αὐτοκέλευστοι οἱ Ἕλλη-
 νες ἠκίσαντο, ὡς ὅτι φοβερώτατον τοῖς πολεμίοις εἶη
 ὄραν.

Die Griechen kommen an den Tigris, und zu den Städten
 Larissa und Mespila. Wunder, wodurch diese starken Festun-
 gen in die Hände der Perser fielen.

6 Καὶ οἱ μὲν πολέμιοι οὕτω πράξαντες ἀπῆλθον·
 οἱ δ' Ἕλληνες ἀσφαλῶς πορευόμενοι τὸ λοιπὸν τῆς
 7 ἡμέρας ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμόν. Ἐν-
 ταῦθα πόλις ἦν ἐρήμη, μεγάλη, ὄνομα δ' αὐτῇ ἦν
 Λάρισσα· ὠκουν δ' αὐτὴν τὸ παλαιὸν Μῆδοι. τοῦ
 δὲ τείχους ἦν αὐτῆς τὸ εὖρος πέντε καὶ εἴκοσι πόδες,
 ὕψος δ' ἑκατόν· τοῦ δὲ κύκλου ἡ περίοδος δύο παρα-
 σάγγαι· ὠκοδόμητο δὲ πλίνθοις κεραμεύαις· κρη-
 8 πὶς δὲ ὑπὲρ λιθίνη, τὸ ὕψος εἴκοσι ποδῶν. Ταύ-

την βασιλεὺς ὁ Περσῶν, ὅτε παρὰ Μήδων ἐλάμβανον τὴν ἀρχὴν Πέρσαι, πολιορκῶν οὐδενὶ τρόπῳ ἐδύνατο ἐλεῖν· ἥλιος δὲ νεφέλῃν προκαλύψας, ἠφάνισε, μέχρ' οἱ ἄνθρωποι ἐξέλιπον· καὶ οὕτως ἐάλω. Παρ' 9
αὐτὴν τὴν πόλιν ἦν πυραμὶς λιθίνη, τὸ μὲν εὖρος ἑνὸς πλέθρου, τὸ δὲ ὕψος δύο πλέθρων· ἐπὶ ταύτης πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἦσαν ἐκ τῶν πλησίον κωμῶν ἀποπεφευγότες. Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν σταθμὸν 10
ἓνα, παρασάγγας ἕξ, πρὸς τεῖχος ἔρημον, μέγα, πρὸς τῇ πόλει κείμενον· ὄνομα δ' ἦν τῇ πόλει Μέσπιδ· Μῆδοι δ' αὐτὴν ποτε ᾠκουν· ἦν δὲ ἡ μὲν κρηπὶς λίθου ξεστοῦ κογχυλιαίου, τὸ εὖρος πεντήκοντα ποδῶν, καὶ τὸ ὕψος πεντήκοντα. Ἐπὶ δὲ 11
ταύτῃ ἐπωκοδόμητο πλίνθινον τεῖχος, τὸ μὲν εὖρος πεντήκοντα ποδῶν, τὸ δὲ ὕψος ἑκατόν· τοῦ δὲ κύκλου περίοδος ἕξ παρασάγγαι. Ἐνταῦθα ἐλέγετο Μηδία γυνὴ βασιλέως Φυγεῖν, ὅτε ἀπώλλυσαν τὴν ἀρχὴν ὑπὸ Περσῶν Μῆδοι. Ταύτην δὲ τὴν πόλιν 12
πολιορκῶν ὁ Περσῶν βασιλεὺς, οὐκ ἐδύνατο οὔτε χρόνῳ ἐλεῖν οὔτε βίᾳ· Ζεὺς δ' ἐμβροντήτους ποιεῖ τοὺς ἐνοικούντας, καὶ οὕτως ἐάλω.

Σισσάρηνος selbst erscheint mit einer ansehnlichen Macht; wird aber zurückgeschlagen, und folgt nun von fern.

Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύοντο σταθμὸν ἓνα, παρα- 13
σάγγας τέτταρας. εἰς τοῦτον δὲ τὸν σταθμὸν Τισσαφέρνης ἐπεφάνη, οὗς τε αὐτὸς ἦλθεν ἱππέας ἔχων, καὶ τὴν ὀρόντα δύναμιν τοῦ τὴν βασιλέως θυγατέρας ἔχοντος, καὶ οὗς Κῦρος ἔχων ἀνέβη βαρβάρους, καὶ οὗς ὁ βασιλέως ἀδελφὸς ἔχων βασιλεῖ ἐβοήθει, καὶ πρὸς τούτοις, ὅσους βασιλεὺς ἔδωκεν αὐτῷ· ὥστε τὸ στράτευμα πάμπολυ ἐφάνη. Ἐπεὶ δὲ ἐγγὺς ἐγέ- 14
νετο, τὰς μὲν τῶν τάξεων εἶχεν ὀπισθεν καταστή-

- σας, τὰς δὲ εἰς τὰ πλάγια παραγαγών, ἐμβάλλειν μὲν οὐκ ἐτόλμησεν, οὐδ' ἐβούλετο διακινδυνεύειν.
- 15 σφενδονᾶν δὲ παρήγγελε καὶ τοξεύειν. Ἐπεὶ δὲ διαταχθέντες οἱ Ῥόδιοι ἐσφενδόνησαν, καὶ οἱ σκυθοτοξόται ἐτόξευσαν, καὶ οὐδεὶς ἡμίετανεν ἀνδρὸς (οὐδὲ γάρ, εἰ πάνυ προὔθυμειτο, ῥάδιον ἦν) καὶ ὁ Τισσαφέρνης μάλα ταχέως ἔξω βελῶν ἀπεχώρει,
- 16 καὶ ἄλλαί τάξεις ἀπεχώρησαν. Καὶ τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας οἱ μὲν ἐπορεύοντο, οἱ δ' εἶποντο· καὶ οὐκ ἐτι ἐπέκειντο οἱ βάρβαροι τῇ τότε ἀκροβολίσει. μακρότερον γάρ οἱ τε Ῥόδιοι τῶν Περσῶν ἐσφενδόνων
- 17 καὶ τῶν πλείστων τοξοτῶν. Μεγάλα δὲ καὶ τὰ τόξα τὰ Περσικά ἐστιν· ὥστε χρησιμα ἦν, ὅποσαι ἀλίσκοιτο τῶν τοξευμάτων, τοῖς Κρησί· καὶ διετέλουν χρώμενοι τοῖς τῶν πολεμίων τοξεύμασι, καὶ ἐμελέτων τοξεύειν ἀνω ἰέντες μακράν. εὗρίσκετο δὲ καὶ νεῦρα πολλὰ ἐν ταῖς κώμαις καὶ μόλυβδος, ὥστε χρῆσθαι εἰς τὰς σφενδόνας.

Die Griechen halten Kasten. Beschwerlichkeit des Marschirens en quarré, wenn der Feind verfolgt. Was die griechischen Feldherrn deswegen thun.

- 18 Καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ, ἐπεὶ ματεττρατοπεδεύοντο οἱ Ἕλληνες κώμαις ἐπιτυχόντες, ἀπῆλθον οἱ βάρβαροι, μείον ἔχοντες ἐν τῇ τότε ἀκροβολίσει· τὴν δ' ἐπιούσαν ἡμέραν ἔμειναν οἱ Ἕλληνες καὶ ἐπεσιτίσαντο· ἦν γάρ πολὺς σίτος ἐν ταῖς κώμαις. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐπορεύοντο διὰ τοῦ πεδίου, καὶ Τισσα-
- 19 Φέρνης εἶπετο ἀκροβολιζόμενος. Ἐνθα δὲ οἱ Ἕλληνες ἔγνωσαν, ὅτι πλαίσιον ἰσόπλευρον ποιηραὶ τάξεις εἴη, πολεμίων ἐπομένων ἀνάγκη γάρ ἐστιν, ἣν μὲν συγκύπτῃ τὰ κέρατα τοῦ πλαισίου, ἢ ὁδοῦ στενωτέρας οὕσης, ἢ ὀρέων ἀναγκαζόντων ἢ γεφύρας, ἐκθλίβεσθαι τοὺς ὀπλίτας, καὶ πορεύεσθαι πονήρως,

ἅμα μὲν πιεζομένους, ἅμα δὲ καὶ ταραττομένους,
 ὥστε δυσχρήστους εἶναι ἀνάγκη αὐτάκτους ὄντας.
 Ὅταν δ' αὖ διασχῇ τὰ κέρατα, ἀνάγκη διασπᾶσθαι 20
 τοὺς τότε ἐκθλιβομένους, καὶ κενὸν γίνεσθαι τὸ
 μέσον τῶν κεράτων, καὶ ἀθυμεῖν τοὺς ταῦτα πάσχον-
 τας, τῶν πολεμίων ἐπομένων· καὶ ὅποτε δέοι γέφυ-
 ραν διαβαίνειν ἢ ἄλλην τινὰ διάβασιν, ἔσπευδεν ἕκα-
 στος, βουλόμενος φθᾶσαι πρῶτος· καὶ εὐεπίθετον
 ἦν ἐνταῦθα τοῖς πολεμίοις. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐγνώ- 21
 σαν οἱ στρατηγοὶ ἐποιήσαντο ἐξ λόχους ἀνὰ ἑκατὸν
 ἄνδρας, καὶ λοχαγούς ἐπέστησαν, καὶ ἄλλους πεν-
 τηκοντῆρας, καὶ ἄλλους ἐνωμοτάρχας. οὕτω δὲ
 πορευόμενοι (οἱ λοχαγοὶ) ὅποτε μὲν συγκύπτοι τὰ
 κέρατα, ὑπέμενον ὕστεροι, ὥστε μὴ ἐνοχλεῖν τοῖς
 κέρασι· τότε δὲ παρῆγον ἔξωθεν τῶν κεράτων.
 Ὅποτε δὲ διάσχοιεν αἱ πλευραὶ τοῦ πλασίου, τὸ μέ- 22
 σον ἀνεξεπὶμπλασαν, εἰ μὲν στενώτερον εἴη τὸ διέχον,
 κατὰ λόχους· εἰ δὲ πλατύτερον, κατὰ πεντηκο-
 στῦς· εἰ δὲ πάνυ πλατὺ, κατ' ἐνωμοτίας· ὥστε
 αἰεὶ ἐκπλεων εἶναι τὸ μέσον. Εἰ δὲ καὶ διαβαίνειν 23
 τινὰ δέοι διάβασιν ἢ γέφυραν, οὐκ ἐταράττοντο, ἀλλ'
 ἐν τῷ μέρει οἱ λοχαγοὶ διέβαινον· καὶ εἰ ποὺ δέοι τι
 τῆς φάλαγγος, ἐπιπαρήσαν οὗτοι. τούτῳ τῷ τρό-
 πῳ ἐπορεύθησαν σταθμούςς τέτταρας.

Die Griechen werden in einer hügelichten Gegend abermals an-
 gefallen, und häufig verwundet. Sonderbarer Kriegsgebrauch
 der Perser S. 25.

Ἡνίκα δὲ τὸν πέμπτον ἐπορεύοντο σταθμὸν, εἶ- 24
 δον βασιλείον τι, καὶ περὶ αὐτὸ κώμας πολλὰς, τήν
 τε ὁδὸν πρὸς τὸ χωρίον τοῦτο διὰ γηλόφων ὑψηλῶν
 γιγνομένην, οἱ καθῆκον ἀπὸ τοῦ ὄρους, ὑφ' ᾧ ἦν
 κώμη. Καὶ εἶδον μὲν τοὺς γηλόφους ἄσμενοι οἱ Ἕλ-

- 25 ληνες, ὡς εἰκός, τῶν πολεμίων ὄντων ἱππέων. Ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι ἐκ τοῦ πεδίου ἀνέβησαν ἐπὶ τὸν πρῶτον γηλόφον, καὶ κατέβαινον ὡς ἐπὶ τὸν ἕτερον ἀναβαῖεν, ἔνταῦθα παραγίγνοντα οἱ βάρβαροι, καὶ ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ ἐπὶ τὸ πρᾶνές ἐβαλλον, ἐσφενδόνων, ἐτό-
- 26 ζευον ὑπὸ μαστίγων. Καὶ πολλοὺς κατετίτρωσκον, καὶ ἐκράτησαν τῶν ἑλλήνων γυμνητῶν, καὶ κατέκλεισαν αὐτοὺς εἰς τὰ ὅπλα. ὥστε παντά-
πασι ταύτην τὴν ἡμέραν ἀχρηστοί ἦσαν ἐν τῷ ἔχλῳ.
- 27 ὄντες καὶ οἱ σφενδονῆται καὶ οἱ τοξόται. Ἐπεὶ δὲ πιεζόμενοι οἱ Ἕλληνες ἐπεχείρησαν διώκειν, σχολῇ μὲν ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀφικνούνται, ὀπλίται ὄντες. οἱ δὲ
- 28 πολέμιοι ταχὺ ἀνεπήδων. Πάλιν δὲ, ὁπότε ἀπίοιεν πρὸς τὸ ἄλλο στρατεύμα, ταῦτά ἔπασχον. καὶ ἐπὶ τοῦ δευτέρου γηλόφου ταῦτά ἐγίγνετο. ὥστε ἀπὸ τοῦ τρίτου γηλόφου εδοξεν αὐτοῖς μὴ κινεῖν τοὺς στρατιώτας. πλὴν ἀπὸ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς τοῦ
- 29 πλαισίου ἀνήγαγον πελταστὰς πρὸς τὸ ὄρος. Ἐπεὶ δὲ οὗτοι ἐγένοντο ὑπὲρ τῶν ἐπομένων πολεμίων, οὐκ ἔτι ἐπετίθεντο οἱ πολέμιοι τοῖς καταβαίνουσι, δεδο-
κότες μὴ ἀποτμηθεῖσιν, καὶ ἀμφοτέρωθεν αὐτῶν
- 30 γένοιτο οἱ πολέμιοι. Οὕτω τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας πορευόμενοι, οἱ μὲν τῇ ὁδῷ κατὰ τοὺς γηλόφους, οἱ δὲ κατὰ τὸ ὄρος ἐπιπαριόντες, ἀφίκοντο εἰς τὰς κώμας, καὶ ἰατροὺς κατέστησαν ἐκτῷ. πολλοὶ γάρ ἦσαν οἱ τετρωμένοι.

Die Griechen rasten drei Tage lang, und Tissaphernes vermag nun noch weniger. Warum die Perser sich immer weitab von den Griechen lagerten.

- 31 ἔνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς, καὶ τῶν τετρωμένων ἕνεκα, καὶ ὅσα ἐπιτήδεια πολλὰ εἶχον, ἄλευρα, οἶνον, κριθὰς ἱπποῖς συμβεβλημένας πολλάς.

ταῦτα δὲ συνηγμένα ἦν τῷ σατραπεύοντι τῆς χώρας.
 τετάρτη δ' ἡμέρα καταβαίνουσιν εἰς τὸ πεδίον.
 Ἐπεὶ δὲ κατέλαβεν αὐτοὺς Τισσαφέρνης σὺν τῇ 32
 δυνάμει, ἐδίδαξε τοὺς Ἕλληνας τῇ ἀνάγκῃ κατασκη-
 νῆσαι, οὐ πρῶτον εἶδον κώμην, καὶ μὴ πορεύεσθαι ἔτι
 μαχομένους· πολλοὶ γάρ ἦσαν ἀπόμαχοι, οἱ τε-
 τραμένοι, καὶ οἱ ἐκείνους φέροντες, καὶ οἱ τῶν φερόν-
 των τὰ ὅπλα δεξάμενοι. Ἐπεὶ δὲ κατεσκήνησαν, 33
 καὶ ἐπεχείρησαν αὐτοῖς ἀκροβολίζεσθαι οἱ Βάρβαροι
 πρὸς τὴν κώμην προσιόντες, πολὺ περιῆσαν οἱ Ἕλλη-
 νες· πολὺ γὰρ διέφερον, ἐκ τῆς χώρας ὀρμώντας
 ἀλέξασθαι, ἢ πορευομένους ἐπιούσι τοῖς πολεμίοις
 μάχεσθαι. Ἡνίκα δ' ἦν ἡδὴ δείλη, ὥρα ἦν ἀπιέναι 34
 τοῖς πολεμίοις. οὐ ποτε γὰρ μείον ἀπεστρατοπε-
 δεύοντο οἱ Βάρβαροι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐξήκοντα σταδίων,
 φοβούμενοι μὴ τῆς νυκτός [οἱ Ἕλληνες] ἐπιθοῖντο
 αὐτοῖς. Πονηρὸν γὰρ νυκτός ἐστὶ στρατεύμα 35
 Περσικόν. οἱ τε γὰρ ἵπποι αὐτοῖς δέδενται, καὶ ὥς
 ἐπὶ τὸ πολὺ πεποδισμένοι εἰσὶ, τοῦ μὴ φεύγειν ἕνεκα,
 εἰ λυθείησαν· εἴαν τέ τις θόρυβος γίγνηται, δεῖ
 ἐπιστάξαι τὸν ἵππον Πέρσῃ ἀνδρὶ, καὶ χαλινῶσαι δεῖ,
 καὶ θωρακισθέντα ἀναβῆναι ἐπὶ τὸν ἵππον. ταῦτα
 δὲ πάντα χαλεπὸν νυκτός, ἅτε καὶ θορύβου ὄντος,
 ποιεῖν. τούτου ἕνεκα πόρρω ἀπεσκήνουν τῶν Ἑλλήνων.

Die Griechen ziehn in der Nacht fort, und bleiben zwei Tage lang unangefochten. Am vierten Tage erscheinen die Perser wieder, und besetzen einen Hügel, bei dem die Griechen vorbei müssen.

Ἐπεὶ δὲ ἐγίγνωσκον αὐτοὺς οἱ Ἕλληνες βουλομέ- 36
 νους ἀπιέναι καὶ διαγγελλομένους, ἐκήρυξε τοῖς Ἕλ-
 λησι παρασκευάσασθαι, ἀκουόντων τῶν πολεμίων.
 καὶ χρόνον μὲν τινα ἐπέσχον τῆς πορείας οἱ Βάρ-
 βαροι· ἐπειδὴ δὲ ὄψε ἐγίγνετο, ἀπῆσαν· οὐ γὰρ

ἔδοκει λυσιτελεῖν αὐτοῖς νυκτὸς πορεύεσθαι, καὶ κα-
 37 τάγεσθαι ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Ἐπειδὴ δὲ σαφῶς
 ἀπιοντάς ἤδη εἰώρων οἱ Ἕλληνες, ἐπορεύοντο καὶ αὐτοὶ
 ἀναζεύξαντες, καὶ διήλθον ὅσον ἐξήκοντα σταδίους·
 καὶ γίγνεται τοσοῦτον μεταξύ τῶν στρατευμάτων,
 ὥστε τῇ ὑστεραίᾳ οὐκ ἐφάνησαν οἱ πολέμιοι, εὐδὲ τῇ
 τρίτῃ· τῇ δὲ τετάρτῃ νυκτὸς προελθόντες κατα-
 λαμβάνουσι χωρίον ὑπερδέξιον οἱ βάρβαροι, ἣ ἔμελ-
 λον οἱ Ἕλληνες παριέναι, ἀκρωνυχίαν ὄρους, ὑφ' ἣν
 ἡ κατάβασις ἦν εἰς τὸ πεδίον.

Xenophon bemächtigt sich glücklich einer Bergspitze, die ihnen
 Hügel beherrscht.

- 38 Ἐπειδὴ δὲ εἴωρα ὁ Χειρίσοφος προκατειλημμένην
 τὴν ἀκρωνυχίαν, καλεῖ Ξενοφῶντα ἀπὸ τῆς οὐράς,
 καὶ κελεύει λαβόντα τοὺς πελταστὰς παραγενέσθαι
 39 εἰς τὸ πρόσθεν. Ὁ δὲ Ξενοφῶν τοὺς μὲν πελτα-
 σταῖς οὐκ ἤγεν· (ἐπιφαινόμενον γὰρ εἴωρα Τισσα-
 φέρνην καὶ τὸ στρατεύμα πᾶν) αὐτὸς δὲ προελθὼν,
 ἤρώτα, Τί καλεῖς; ὁ δὲ λέγει αὐτῷ, ἔξεστιν ὁρᾶν·
 προκατείληπται γὰρ ἡμῖν ὁ ὑπὲρ τῆς καταβάσεως
 λόφος, καὶ οὐκ ἔστι παρελθεῖν, εἰ μὴ τούτους ἀπο-
 κόψομεν. ἀλλὰ τί οὐκ ἤγες τοὺς πελταστὰς;
 40 Ὁ δὲ λέγει, ὅτι οὐκ ἔδοκει αὐτῷ, ἔρημα καταλιπεῖν
 τὰ ὀπίσθεν, ἐπιφαινομένων τῶν πολεμίων. ἀλλὰ
 μὴν, ἄρα γ', ἔφη, βουλευέσθαι; πῶς τις τοὺς ἀν-
 41 δρας ἀπελᾷ τοῦ λόφου. Ἐνταῦθα Ξενοφῶν ὁρᾷ
 τοῦ ὄρους τὴν κορυφὴν ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ στρατεύματος
 οὔσαν, καὶ ἀπὸ ταύτης ἐφοδὸν ἐπὶ τὸν λόφον, ἐνθα
 ἦσαν οἱ πολέμιοι, καὶ λέγει· Κράτιστον, ὦ Χειρί-
 σοφε, ἡμῖν ἵεσθαι ὡς τάχιστα ἐπὶ τὸ ἄκρον· εἰάν
 γὰρ τοῦτο λάβωμεν, οὐ δυνήσονται μένειν οἱ ὑπὲρ
 τῆς ὁδοῦ. ἀλλ' εἰ βούλει, μένε ἐπὶ τῷ στρατεύματι,

ἐγὼ δὲ ἐθέλω πορεύεσθαι· εἰ δὲ χεῖρεις, πορεύου
 ἐπὶ τὸ ὄρος, ἐγὼ δὲ μενῶ αὐτοῦ. Ἀλλὰ δίδωμί 42
 σοι, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, ὁπότερον βούλει, ἐλέσθαι.
 Εἰπὼν ὁ Ξενοφῶν, ὅτι νεώτερός ἐστιν, αἰρεῖται πο-
 ρεύεσθαι· κελεύει δὲ οἱ συμπέμψαι ἀπὸ τοῦ στόμα-
 τος ἀνδρας· μακρὰν γὰρ ἦν ἀπὸ τῆς εὐραγίας λα-
 βεῖν. Καὶ ὁ Χειρίσοφος συμπέμπει τοὺς ἀπὸ τοῦ 43
 στόματος πελταστὰς· ἔλαβε δὲ τοὺς κατὰ μέσον
 τοῦ πλαισίου· συνέπεσθαι δ' ἐλέλευσεν αὐτῶ καὶ
 τοὺς τριακοσίους ὁ Χειρίσοφος, οὓς αὐτὸς εἶχε τῶν
 ἐπιλέκτων ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ πλαισίου. Ἐντεῦ- 44
 θεν ἐπορεύοντο ὡς ἐδύναντο τάχιστα. οἱ δ' ἐπὶ τοῦ
 λόφου πολέμιοι ὡς ἐνόησαν αὐτῶν τὴν πορείαν ἐπὶ τὸ
 ἄκρον, εὐθὺς καὶ αὐτοὶ ὤρμησαν ἀμιλλᾶσθαι ἐπὶ τὸ
 ἄκρον. Καὶ ἐνταῦθα πολλὴ μὲν κραυγὴ ἦν τοῦ 45
 ἑλληνικοῦ στρατεύματος, διακελευομένων τοῖς ἑαυ-
 τῶν· πολλὴ δὲ κραυγὴ τῶν ἀμφὶ Τισσαφέρνην τοῖς
 ἑαυτῶν διακελευομένων. Ξενοφῶν δὲ παρελαύνων 46
 ἐπὶ τοῦ ἵππου, παρεκελεύετο· Ἄνδρες, νῦν εἰς τὴν
 ἑλλάδα νομίζετε ἀμιλλᾶσθαι· νῦν πρὸς τοὺς παῖ-
 δας καὶ τὰς γυναῖκας· νῦν ὀλίγον πονήσαντες χρό-
 νον, ἀμαχεῖ τὴν λοιπὴν πορευσόμεθα. Σωτηρίδας 47
 δὲ ὁ Σικυωνίος εἶπεν· Οὐκ ἐξ ἴσου, ὦ Ξενοφῶν,
 ἐσμέν· σὺ μὲν γὰρ ἐφ' ἵππου ὀχῇ, ἐγὼ δὲ χαλε-
 πῶς κάμνω τὴν ἀσπίδα φέρων. Καὶ ὅς, ἀκούσας 48
 ταῦτα, καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου, ὠθεῖτο αὐτὸν
 ἐκ τῆς τάξεως, καὶ τὴν ἀσπίδα ἀφελόμενος, ὡς
 ἐδύνατο τάχιστα ἐπορεύετο. ἐτύγχανε δὲ καὶ θά-
 ρακα ἔχων τὸν ἵππικόν, ὥστε ἐπιέζετο. καὶ τοῖς
 μὲν ἔμπροσθεν ὑπάγειν παρεκελεύετο, τοῖς δὲ ὀπι-
 σθεν παριέναι, μόγισ ἐπομένοισι. Οἱ δ' ἄλλοι 49
 στρατιῶται παίουσιν καὶ βάλλουσιν καὶ λαιδοροῦσιν τὸν
 Σωτηρίδαν, ἕως ἡνάγκασαν λαβόντα τὴν ἀσπίδα
 πορεύεσθαι. ὁ δὲ ἀναβάς, ἐπὶ τοῦ ἵππου, ἕως μὲν

βάσιμα ἦν, ἦγεν· ἐπεὶ δὲ ἄβατα ἦν, καταλιπὼν
τὸν ἵππον, ἔσπευδε πεζῇ. καὶ φθάνουσιν ἐπὶ τῷ
ἄκρῳ γενόμενοι τοὺς πολεμίους.

Fünftes Kapitel.

Die Perser verfolgen die Griechen immer noch. Scharmüchel
und Neckereien.

Ἐνθα δὴ οἱ μὲν βάρβαροι στραφέντες ἔφευγον ἢ
ἕκαστος ἐδύνατο, οἱ δ' Ἕλληνες εἶχον τὸ ἄκρον. οἱ
δὲ ἀμφὶ Τισσαφέρην καὶ Λεϊαῖον ἀποτρεπόμενοι ἄλ-
λην ὁδὸν ὥχοντο· οἱ δ' ἀμφὶ Χερῖσοφον καταβάιν-
τες εἰς τὸ πεδίον, ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν κώμῃ μεστῇ
πολλῶν ἀγαθῶν. ἦσαν δὲ καὶ ἄλλα κῶμαι πολλαὶ
πλήρεις πολλῶν ἀγαθῶν ἐν τούτῳ τῷ πεδίῳ παρὰ
2 τὸν Τίγρητα ποταμόν. Ἠνίκα δ' ἦν δαίλη, ἐξα-
πίνης ἐπιφαίνοντα οἱ πολέμιοι ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ τῶν
Ἑλλήνων κατέκοψάν τινες τῶν ἐσκεδασμένων ἐν τῷ
πεδίῳ καὶ ἀρπαγὴν· καὶ γὰρ νομαὶ πολλὰ βοσκή-
μάτων, διαβιβαζόμενα εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ,
3 κατελήφθησαν. Ἐνταῦθα Τισσαφέρης καὶ οἱ σὺν
αὐτῷ καίειν ἐπεχείρησαν τὰς κώμας. καὶ τῶν Ἑλ-
λήνων μάλιστα ἠθύμησάν τινες, ἐννοούμενοι μὴ τὰ ἐπι-
τήδεια, εἰ καύσειεν, οὐκ ἔχοιεν ὁπόθεν λαμβάνοιεν.
4 [Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ Χερῖσοφον ἀπήεσαν ἐκ τῆς βοη-
θείας] ὁ δὲ Ξενοφῶν, ἐπεὶ κατέβη, παρελαύνων
ἐπὶ τὰς τάξεις, ἠνίκα ἐκ τῆς βοηθείας ἀπήεσαν οἱ
5 Ἕλληνες, ελεγεν· Ὁρᾶτε, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες,
ὕφιέντας τὴν χώραν ἤδη ἡμετέραν εἶναι· αἱ γὰρ,
ὅτε ἐσπένδοντο, διεπράττοντο μὴ καίειν τὴν βασιλέως

χώραν, νῦν αὐτοὶ κάουσιν ὥς ἀλλοτρίαν. ἀλλὰ εἰάν
 που καταλίπωσί γε αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια, ὄψοντα
 καὶ ἡμᾶς ἐνταῦθα πορευομένους. Ἀλλ', ὦ Χειρί- 6
 σοφε, εἴφη, δοκεῖ μοι βοηθεῖν ἐπὶ τοὺς κάοντας, ὥς
 ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας. ὁ δὲ Χειρίσοφος εἶπεν· Οὐκ οὐν
 ἐμοίγε δοκεῖ· ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς, εἴφη, κάωμεν, καὶ
 οὕτω θάττον παύσονται.

Böser Standpunkt der Griechen, zwischen den kardächischen
 Gebirgen auf der einen Seite, und dem Tigris auf der andern.
 Sinnreicher, aber unausführbarer Vorschlag eines Rhodiers.

Ἐπεὶ δ' ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἀπῆλθον, οἱ μὲν ἄλ- 7
 λοι περὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν, στρατηγοὶ δὲ καὶ λο-
 χαγοὶ συνῆλθον. καὶ ἐνταῦθα πολλὴ ἀπορία ἦν.
 ἔνθεν μὲν γὰρ ὄρη ἦν ὑπερύψηλα, ἔνθεν δὲ ὁ ποτα-
 μὸς τοσοῦτος τὸ βάθος, ὥς μηδὲ τὰ δόρατα ὑπερέ-
 χειν πειρωμένοις τοῦ βάθους. Ἀπορουμένοις δὲ 8
 αὐτοῖς προσελθὼν τις ἀνὴρ Ῥόδιος, εἶπεν· Ἐγὼ
 θέλω ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες, διαβιβάσαι κατὰ τετρακι-
 σχιλίους ὀπλίτας, ἦν μοι ὧν δέομαι ὑπηρετήσητε,
 καὶ τάλαντον μισθὸν πορίσητε. Ἐρωτώμενος δὲ 9
 οὔτου δεήσοιτο· Ἀσκῶν, εἴφη, δισχιλίων δεήσομαι·
 πολλὰ δὲ ὄρω ταῦτα πρόβατα καὶ αἶγας καὶ βόας
 καὶ ὄνους, αἳ ἀποδαρύντα καὶ φυσηθέντα ραδίως
 ἂν παρέχοι τὴν διάβασιν. Δεήσομαι δὲ καὶ τῶν 10
 δεσμῶν ὧν χρῆσθε περὶ τὰ ὑποζύγια. τούτοις δ',
 εἴφη, ζεύξας τοὺς ἀσκούς, πρὸς ἀλλήλους ἀρμό-
 σαις ἕκαστον ἀσκὸν, λίθους ἀρτήσας, καὶ ἀφείς
 ὥσπερ ἀγκύρας, εἰς τὸ ὕδωρ δὲ ἀγαγών, καὶ ἀμ-
 φοτέρωθεν δήσας, ἐπιβαλὼν ὕλην, καὶ γῆν ἐπιφο-
 ρήσω. Ὅτι μὲν οὖν οὐ καταδύσεσθε, αὐτίκα 11
 μάλα εἰσεσθε· ὁ γὰρ ἀσκὸς δύο ἀνδρας ἔξει τοῦ

μὴ καταδύναι· ὥστε δὲ μὴ ὀλισθανεῖν, ἢ ὕλη καὶ
 12 ἢ γῆ σχήσει. Ἀκούσασι ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς
 τὸ μὲν ἐνθύμημα χαρίεν ἐδόκει εἶναι, τὸ δὲ ἔργον
 αἰδύνατον· ἦσαν γάρ οἱ κωλύοντες πέραν πολλοὶ
 ἱππεῖς, οἱ εὐθύς τοῖς πρώτοις οὐδὲν ἂν ἐπέτρεπον
 τούτων ποιεῖν.

Die Griechen marschiren weiter. Ihre Anführer befragen die Gefangenen, wegen des zu nehmenden Wegs. Was sie beschließen.

13 Ἐνταῦθα τὴν μὲν ὑστεραίαν ἐπανεχώρουν εἰς
 τοῦμπαλιν ἢ πρὸς Βαβυλῶνα, εἰς τὰς ἀκαύστους
 κώμας, κατακαύσαντες ἐνθεν ἐξήεσαν· ὥστε οἱ
 πολέμιοι οὐ προσήλαυνον, ἀλλὰ ἐθεῶντο, καὶ
 ὅμοιοι ἦσαν θαυμάζουσιν, ὅποι ποτὲ κρέψονται οἱ
 14 Ἕλληνες, καὶ τί ἐν νῶ ἔχοιεν. Ἐνταῦθα οἱ μὲν
 ἄλλοι στρατιῶται ἀμφὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν· οἱ
 δὲ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ πάλιν συνήλθον, καὶ
 συναγαγόντες τοὺς αἰχμαλώτους, ἤλεγχον τὴν
 15 κύκλῳ πᾶσαν χώραν, τίς ἐκάστη εἴη. Οἱ δ'
 ἔλεγον, ὅτι τὰ μὲν πρὸς μεσημβρίαν, τῆς ἐπὶ
 Βαβυλῶνα εἴη καὶ Μηδίαν, δι' ἧσπερ ἤκοιεν· ἢ
 δὲ πρὸς ἑω, ἐπὶ Σοῦσά τε καὶ Ἐκβάταναι φέροι,
 ἔνθα θερίζειν καὶ ἐαρίζειν λέγεται βασιλεὺς· ἢ
 δὲ διαβάντι τὸν ποταμὸν πρὸς ἐσπέραν, ἐπὶ
 Λυδῖαν καὶ Ἰωνίαν φέροι· ἢ δὲ διὰ τῶν ὀρέων καὶ
 πρὸς ἄρκτον τετραμμένη, ὅτι εἰς Καρδούχους
 16 ἄγοι. Τούτους δ' ἔφασαν οἰκεῖν ἀνὰ τὰ ὄρη,
 καὶ πολεμικοὺς εἶναι, καὶ βασιλέως οὐκ ἀκούειν·
 ἀλλὰ καὶ ἐμβαλεῖν ποτε εἰς αὐτοὺς βασιλικὴν
 στρατιάν, δάδεκα μυριάδας· τούτων δὲ οὐδένα
 ἀπονοστήσαι διὰ τὴν δυσχωρίαν· ὅποτε μέντοι
 πρὸς

πρὸς τὸν σατράπην τὸν ἐν τῷ πεδίῳ σπείσαντο,
καὶ ἐπιμίγνυσθαι σφῶν τε πρὸς ἐκείνους, καὶ ἐκεί-
νων πρὸς αὐτούς. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ 17
στρατηγοὶ ἐκάθισαν χωρὶς τοὺς ἑκασταχόσε φά-
σκοντας εἰδέναι, οὐδὲν δῆλον ποιήσαντες ὅποι πο-
ρεύεσθαι ἐμελλον. ἔδοκει δὲ τοῖς στρατηγοῖς
ἀναγκαῖον εἶναι, διὰ τῶν ὀρέων εἰς Καρδούχους
ἐμβάλλειν· τούτους γὰρ διελθόντας ἔφασαν εἰς
Ἀρμενίαν ἥξειν, ἥς ὀρόντας ἤρχε, πολλῆς καὶ
εὐδαίμονος. ἐντεῦθεν δὲ εὐπορον ἔφασαν εἶναι,
ὅποι τις ἐθέλει πορεύεσθαι. Ἐπὶ τούτοις ἐθύ- 18
σαντο, ὅπως, ὅπηνίκα δοκοίη τῆς ὥρας, τὴν
πορείαν ποιοῖντο· (τὴν γὰρ ὑπερβολὴν τῶν ὀρέων
ἐδεδοίκεισαν μὴ καταληφθεῖν) καὶ παρήγγειλαν,
ἐπειδὴ δειπνήσειαν, συνεσκευασμένους πάντας ἀνα-
παύεσθαι, καὶ ἔπεσθαι, ἥνικ' ἂν τις παραγγείλῃ.

Viertes Buch.

Erstes Kapitel.

Die Griechen marschiren einen Tag durch die Gebirge der Kar-
ducher. Benehmen beider Völker gegen einander.

Οσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει ἐγένετο μέχρι τῆς
 μάχης, καὶ ὅσα μετὰ τὴν μάχην ἐν ταῖς σπονδαῖς,
 αἷς βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες Ἕλληνες
 ἐσπείσαντο, καὶ ὅσα παραβάντος τὰς σπονδὰς
 βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους ἐπολεμήθη πρὸς τοὺς
 Ἕλληνας, ἐπακολουθοῦντος τοῦ Περσῶν στρατεύμα-
 2 τος, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται. [Ἐπεὶ δὲ
 ἀφίκοντο, ἐνθα ὁ μὲν Τίγρης ποταμὸς παντάπασιν
 ἀπορος ἦν διὰ τὸ βάθος καὶ μέγεθος, πᾶρος δὲ
 οὐκ ἦν, ἀλλὰ τὰ Καρδούχια ὄρη ἀπότομα ὑπὲρ αὐ-
 τοῦ τοῦ ποταμοῦ ἐκρέματο, ἐδόκει δὴ τοῖς στρατη-
 3 γοῖς διὰ τῶν ὀρέων πορευτέον εἶναι. Ἦκουον γάρ
 τῶν ἀλισκομένων, ὅτι, εἰ διέλθοιεν τὰ Καρδούχια
 ὄρη, ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποτα-
 μοῦ, ἦν μὲν βούλωνται, διαβήσονται, ἦν δὲ μὴ βού-
 λωνται, περιίασιν. καὶ τοῦ Εὐφράτου δὲ τὰς πηγὰς
 ἐλέγετο οὐ πρόσω τοῦ Τίγρητος εἶναι, καὶ ἔστιν οὕτως
 4 ἔχον. Τὴν δ' εἰς τοὺς Καρδούχους ἐμβολὴν ὥδε
 ποιοῦνται, ἅμα μὲν λαθεῖν πειρώμενοι, ἅμα δὲ φθά-
 σαι, πρὶν τοὺς πολεμίους καταλαβεῖν τὰ ἅκρα.]
 Ἡνίκα δ' ἦν ἀμφὶ τελευταίαν Φυλακὴν, καὶ ἐλείπετο

τῆς νυκτός ὅσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδίον, τήν-
 καὶ αὐτὰ ἀναστάντες ἀπὸ παραγγέλσεως πορευόμενοι
 ἀφικνοῦνται ἅμα τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὸ ὄρος. Ἐνθα 6
 δὴ Χερῖσοφος μὲν ἡγεῖτο τοῦ στρατεύματος, λαβὼν
 τὸ ἀμφὶ αὐτὸν καὶ τοὺς γυμνήτας πάντας· Ξενο-
 φῶν δὲ σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξιν ὀπλίταις εἶπετο,
 οὐδένα ἔχων γυμνήτα· οὐδεὶς γὰρ ἐδόκει κίνδυνος
 εἶναι, μή τις ἀνω πορευομένων ἐκ τοῦ ὀπισθεν ἐπίσποιτο.
 Καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ἄκρον ἀναβαίνει ὁ Χερῖσοφος, πρὶν 7
 τινα αἰσθῆσθαι τῶν πολεμίων· ἔπειτα δὲ ὑφῆγετο·
 ἐφείπετο δὲ αἰεὶ τὸ ὑπερβάλλον τοῦ στρατεύματος
 εἰς τὰς κώμας, τὰς ἐν τοῖς ἀγχεσί τε καὶ μυχοῖς τῶν
 ὄρεων. Ἐνθα δὴ οἱ μὲν Καρδοῦχοι ἐκλιπόντες τὰς 8
 οἰκίας, ἔχοντες καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας, ἔφευγον
 ἐπὶ τὰ ὄρη· τὰ δ' ἐπιτήδεια πολλὰ ἦν λαμβάνειν.
 ἦσαν δὲ καὶ χαλκώμασι παμπόλλοις κατεσκευασμέ-
 ναι αἱ οἰκίαι, ὧν οὐδὲν ἔφερον οἱ Ἕλληνες, οὐδὲ τοὺς
 ἀνθρώπους ἐδίωκον, ὑποφειδόμενοι, εἰ πως αὖ ἐθελή-
 σαιαν οἱ Καρδοῦχοι διῆναι αὐτοὺς ὡς διὰ φιλίας τῆς
 χώρας, ἐπεὶ περ βασιλεῖ πολέμιοι ἦσαν. Τὰ μὲν- 9
 τοι ἐπιτήδεια ὅτῳ τις ἐπιτυχάνοι, ἐλάμβανον·
 ἀνάγκη γὰρ ἦν. Οἱ δὲ Καρδοῦχοι οὔτε καλούντων
 ὑπήκουον, οὔτε ἄλλο φιλικὸν οὐδὲν ἐποίουν. Ὅτε 10
 δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς κώ-
 μας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἥδη σκοταῖοι (διὰ γὰρ τὸ στενὴν
 εἶναι τὴν ὁδόν, ὅλην τὴν ἡμέραν ἢ ἀνάβασις αὐτοῖς
 ἐγένετο καὶ κατὰβασις εἰς τὰς κώμας) τότε δὴ συλ-
 λεγόντες τινὲς τῶν Καρδοῦχων τοῖς τελευταίοις ἐπε-
 τίθεντο, καὶ ἀπέκτεινόν τινας, καὶ λίθοις καὶ τοξεύ-
 μασι κατέτρωσαν, ὀλίγοι τινὲς ὄντες· ἐξ ἀπροσδο-
 κήτου γὰρ αὐτοῖς ἐπέπεσε τὸ Ἑλληνικόν. Εἰ μὲν- 11
 τοι τότε πλείους συνελέγησαν, ἐκινδύνευσεν αὖ δια-
 φθαρῆναι πολὺ τοῦ στρατεύματος. καὶ ταύτην μὲν
 τὴν νύκτα οὕτως ἐν ταῖς κώμας ἠϋλίσθησαν· οἱ δὲ

Καρδοῦχοι κύκλω πυρὰ πολλὰ ἔκαμον ἐπὶ τῶν ὄρεων,
καὶ συνεώρων ἀλλήλους.

Nöthige Maasregeln der griechischen Feldherren. Mühseliges
Marschiren der Griechen auf den engen Gebirgswegen, und
heftig verfolgt von den Karduchern.

- 12** Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθοῦσι τοῖς στρατηγοῖς
καὶ λοχαγοῖς τῶν Ἑλλήνων ἔδοξε, τῶν τε υποζυγίων
τὰ ἀναγκαῖα καὶ τὰ δυνατάτατα πορεύεσθαι εχον-
τας, καταλιπόντας τὰ ἄλλα, καὶ ὅποσα ἦν νεωστὶ
αἰχμάλωτα ἀνδράποδα ἐν τῇ στρατιᾷ, πάντα ἀφ-
13 εἶναι. Σχολαίαν γὰρ ἐποιοῦντο τὴν πορείαν πολ-
λὰ ὄντα τὰ ὑποζύγια καὶ τὰ αἰχμάλωτα· καὶ
πολλοὶ δὲ αὐτῶν, οἱ ἐπὶ τούτοις ὄντες, ἀπόμαχοι
ἦσαν, διπλάσιά τε τὰ ἐπιτήδεια ἔδει πορίζεσθαι καὶ
φέρειν, πολλῶν τῶν ἀνθρώπων ὄντων. δόξαν δὲ
14 ταῦτα, ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν. Ἐπειδὴ δὲ ἀριστή-
σαντες ἐπορεύοντο, ὑποστάντες ἐν στενῷ οἱ στρατη-
γοί, εἴ τι εὗρισκοιεν τῶν εἰρημένων μὴ ἀφιέμενον,
ἀφηρεοῦντο. οἱ δ' ἐπέειποντο, πλὴν εἴ τις τι ἐκλεψεν,
ἢ παιδὸς ἐπιθυμήσας ἢ γυναικὸς τῶν εὐπρεπῶν. Καὶ
15 ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν οὕτως ἐπορεύθησαν, τὰ μὲν
τι μαχόμενοι, τὰ δὲ καὶ ἀναπαυόμενοι. εἰς δὲ τὴν
ὑστεραίαν χειμῶν γίνεται πολὺς, ἀναγκαῖον δ' ἦν
πορεύεσθαι· οὐ γὰρ ἦν ἱκανὰ τὰ ἐπιτήδεια. καὶ
ἦγειτο μὲν Χειρίσοφος, ὠπισθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν.
16 Καὶ οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπετίθεντο, καὶ στενῶν ὄντων
τῶν χωρίων, ἐγγὺς προσιόντες ἐτόξευον καὶ ἐσφενδό-
νων· ὥστε ἠναγκάζοντο οἱ Ἕλληνες, ἐπιδιώκοντες
καὶ πάλιν ἀναχάζοντες, σχολῇ πορεύεσθαι. καὶ
θαμινὰ παρήγγειλεν ὁ Ξενοφῶν ὑπομένειν, ὅτε οἱ
πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπικέοιντο.

Cheirisoφος zweideutiges Benehmen am dritten Tage des Gebirgsmarsches. Xenophos Unterredung darüber mit ihm.

Ἐνθα ὁ Χειρίσοφος, ἄλλοτε μὲν ὅτε παρεγγυᾶτο 17
 ὑπέμενε, τότε δὲ οὐχ ὑπέμενε, ἀλλ' ἤγε ταχέως,
 καὶ παρεγγύα ἐπεσθαί· ὥστε δῆλον ἦν, ὅτι πράγ-
 μά τι εἴη. σχολή δὲ οὐκ ἦν ἰδεῖν παρελθόντι τὸ
 αἴτιον τῆς σπουδῆς· ὥστε ἡ πορεία ὁμοία Φυγῆς
 ἐγίγνετο τοῖς ὀπισθοφύλαξι. Καὶ ἐνταῦθα ἀπο- 18
 θνήσκει ἀνὴρ ἀγαθὸς Λακωνικὸς Κλεώνυμος, τοξευ-
 θεὶς διὰ τῆς ἀσπίδος καὶ τῆς στολάδος εἰς τὰς πλευ-
 ράς, καὶ Βασίαις Ἀρκάς, διαμπερές εἰς τὴν κεφαλὴν.
 Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ σταθμὸν, εὐθὺς ὥσπερ εἶχεν 19
 ὁ Ξενοφῶν ἐλθὼν πρὸς τὸν Χειρίσοφον, ἠτιᾶτο αὐ-
 τὸν, ὅτι οὐχ ὑπέμενε, ἀλλ' ἠναγκάζοντο φεύγοντες
 ἅμα μάχεσθαι. καὶ νῦν δύο καλῶ τε καγαθῶ ἀνδρε
 τεθνάτην, καὶ οὔτε ἀνελεσθαι οὔτε θάψαι αὐτῶ
 ἐδυνάμεθα. Ἀποκρίνεται πρὸς ταῦτα ὁ Χειρίσοφος· 20
 Βλέψον, εἴη, εἰς τὰ ὄρη, καὶ ἴδε, ὡς ἄβατα πάν-
 τα ἐστί. μία δὲ αὕτη ὁδός, ἣν ὄρας, ὄρθία· καὶ
 ἐπὶ ταύτῃ ὄραν ἀνθρώπων ἔξεστί σοι ὄχλον τοσοῦτον,
 οἱ κατειληφότες φυλάττουσι τὴν ἐκβασιν. Ταῦτα 21
 ἐγὼ ἔσπευδον, καὶ διὰ τοῦτό σε οὐχ ὑπέμενον, εἰ-
 πως δυνάμην φθάσαι, πρὶν κατειληφθαι τὴν ὑπερ-
 βολήν· οἱ δὲ ἡγεμόνες, οὓς ἔχομεν, οὐ φασιν εἶναι
 ἄλλην ὁδόν. Ὁ δὲ Ξενοφῶν λέγει· Ἀλλ' ἐγὼ 22
 ἔχω δύο ἀνδρας. ἀπεὶ γὰρ ὑμῖν πράγματα παρεῖ-
 χον, ἐνηδρεύσαμεν. (ὅπερ ἡμᾶς καὶ ἀναπνεύσαι
 ἐποίησε) καὶ ἀπεκτέινουμεν [μὲν] τινὰς αὐτῶν, καὶ
 ζῶντας προὔθυμήθημεν λαβεῖν αὐτοῦ τούτου ἕνεκεν,
 ὅπως ἡγεμόσιν εἰδόσι τὴν χώραν χρησώμεθα.

Wichtige Aussage eines gefangenen Karduchers. Mehrere erbie-
ten sich zur Besetzung einer gewissen Anhöhe.

- 23 Καί εὐθὺς ἀγαγόντες τοὺς ἀνθρώπους, ἤλεγ-
χον διαλαβόντες, εἰ τινα εἶδεῖεν ἄλλην ὁδὸν ἢ τὴν
Φανεράν. ὁ μὲν οὖν ἕτερος οὐκ ἔφη, καὶ μάλα
πολλῶν φόβων προσεγομένων· ἐπειδὴ δὲ οὐδὲν ὠφέ-
24 λιμον ἔλεγεν, ὁρῶντος τοῦ ἑτέρου κατεσφάγη. Ὁ
δὲ λοιπὸς ἔλεξεν, ὅτι οὗτος μὲν διὰ ταῦτα οὐ φαίη
εἶδέναι, ὅτι αὐτῷ τυγχάνει θυγάτηρ ἐκεῖ παρ' ἀνδρὶ
ἐκδεδομένη· αὐτὸς δ' ἔφη ἡγήσεσθαι δυνατὴν καὶ
25 ὑποζυγίοις πορεύεσθαι ὁδόν. Ἐρωτώμενος δ' εἰ
εἴη τι ἐν αὐτῇ δύσβατον χωρίον, ἔφη εἶναι ἄκρον,
ὃ εἰ μὴ τις προκαταλήψοιτο, ἀδύνατον ἔσεσθαι παρ-
26 ελθεῖν. Ἐνταῦθα ἐδόκει συγκαλέσαντες λοχαγούς
καὶ πελταστὰς καὶ τῶν ὀπλιτῶν, λέγειν τε τὰ παρ-
όντα, καὶ ἐρωτᾶν εἰ τις αὐτῶν ἐστίν, ὅστις ἀνὴρ
ἀγαθὸς ἐθέλοι γενέσθαι, καὶ ὑποστὰς ἐθελοντῆς
27 πορεύεσθαι. Ἰφίστανται δὲ τῶν μὲν ὀπλιτῶν
Ἀριστάνυμος Μεθυδριεὺς Ἀρκὰς, καὶ Ἀγασίας Στυμ-
Φάλιος Ἀρκὰς. ἀντεστασίαζον δὲ ἑαυτοῖς Καλλί-
μαχος Παρράσιος Ἀρκὰς, καὶ Ἀγασίας ΣτυμΦάλιος
Ἀρκὰς. καὶ οὗτος ἔφη ἐθέλει πορεύεσθαι, προσλα-
βὼν ἐθελοντὰς ἐκ παντὸς τοῦ στρατεύματος· εὐ-
γὰρ οἶδα, ἔφη, ὅτι ἔψοντα πολλοὶ τῶν νέων, ἐμοῦ
28 ἡγουμένου. Ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν, εἰ τις καὶ τῶν
γυμνητῶν ἢ ταξιαρχῶν ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. ὑφί-
σταται Ἀριστεὺς Χίος, ὃς πολλαχοῦ πολλοῦ ἀξίος
τῇ στρατιᾷ εἰς ταῦτα ἐγένετο.

Zweites Kapitel.

Die Freiwilligen (an zweitausend) besetzen die Anhöhe. Die Karducher stürzen Felsstücke von den Bergen auf den Nachtrab unter Xenophon.

Καὶ ἦν μὲν δαίλη, ἥδη δ' ἐκέλευον αὐτοὺς ἐμφοργόντας πορεύεσθαι· καὶ τὸν ἡγεμόνα δῆσαντες παραδιδόασιν αὐτοῖς· καὶ συντίθενται τὴν μὲν νύκτα, ἣν λάβωσι τὸ ἄκρον, τὸ χωρίον φυλάττειν· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ σάλπιγγι σημαίνειν· καὶ τοὺς μὲν αἰνῶντας ἰέναι ἐπὶ τοὺς κατέχοντας τὴν Φανεράν ἐκβασιν· αὐτοὺς δὲ συμβοηθήσκειν ἐκβαίνοντας ὡς αὖν δύνωνται τάχιστα. Ταῦτα συνθέμενοι οἱ μὲν ἐπο-
 2 ρεύοντο, πλῆθος ὡς δισχίλιοι· (καὶ ὕδωρ πρὸς ἦν ἐξ οὐρανοῦ) Ξενοφῶν δὲ ἔχων τοὺς ὀπισθοφύλακας, ἡγεῖτο πρὸς τὴν Φανεράν ἐκβασιν, ὅπως ταύτῃ τῇ ὁδῷ οἱ πολέμιοι προσέχοιεν τὸν νοῦν, καὶ ὡς μάλιστα λάθοιεν οἱ παριόντες. Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ χαράδραν
 3 οἱ ὀπισθοφύλακες, ἣν ἔδει διαβάοντας πρὸς τὸ ὄρεθιον ἐκβαίνειν, τῆνικαῦτα ἐκυλίνδουν οἱ βάρυβαροι ὀλοτρόχους ἀμαξιαίους, καὶ μείζους καὶ ἐλαττοὺς λίθους, οἱ φερόμενοι παίοντες πρὸς τὰς πέτρας διεσφενδωνῶντο· καὶ παντάπασιν οὐδὲ πελάσαι οἶόν τ' ἦν τῇ ὁδῷ. Ἕνιοι δὲ τῶν λοχαγῶν, εἰ μὴ ταύτῃ δύναιτο,
 4 ἄλλη ἐπειρῶντο· καὶ ταῦτα ἐποίουν, μέχρι σκότος ἐγένετο. ἐπεὶ δὲ ὦντο ἀφανεῖς εἶναι ἀπίοντες, τότε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον· ἐτύγχανον δὲ καὶ ἀνάριστοι ὄντες αὐτῶν οἱ ὀπισθοφυλακήσαντες. Οἱ μέντοι πολέμιοι οὐδ' ἀνεπαύσαντο ὅλης τῆς νυκτὸς κυλινδούντες τοὺς λίθους· τεκμήρασθαι δ' ἦν τῷ ψύφῳ. Οἱ δὲ ἔχοντες τὸν ἡγεμόνα, καὶ τὰ κύκλω περιιόντες,
 5

καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθήμε-
 νους· καὶ τοὺς μὲν ἀποκτείναντες, τοὺς δὲ κατα-
 διώξαντες, αὐτοὶ ἐνταῦθα εμενον, ὡς κατέχοντες
 6 τὸ ἄκρον. Οἱ δ' οὐ κατέχον, ἀλλὰ μαστός ἦν
 ὑπὲρ αὐτῶν, παρ' ὃν ἦν ἡ στενὴ αὕτη ὁδός, ἐφ' ἣ
 ἐκάθηντο οἱ φύλακες. ἔφοδος μέντοι αὐτόθεν ἐπὶ
 τοὺς πολεμίους ἦν, οἱ ἐπὶ τῇ φανεραῇ ὁδῷ ἐκάθηντο.

Gefecht auf dem zuerst genommenen Wege.

7 Καὶ τὴν μὲν νύκτα ἐνταῦθα διήγαγον. ἐπεὶ
 δὲ ἡμέρα ὑπέφαιεν, ἐπορεύοντο σιγῇ συντεταγμένοι
 ἐπὶ τοὺς πολεμίους· καὶ γὰρ ὁμ. χλη ἐγένετο· ὥστε
 ἔλαθον ἐγγὺς προσελθόντες. ἐπεὶ δὲ εἶδον ἀλλήλους,
 ἡ τε σάλπιγξ ἐφθέγγετο, καὶ ἀλαλάζαντες οἱ Ἕλ-
 ληνες ἵεντο εἰς τοὺς ἀνθρώπους· οἱ δ' οὐκ ἐδέξαντο,
 ἀλλὰ καταλιπόντες τὴν ὁδόν, φεύγοντες ὀλίγοι ἀπέ-
 8 θνησκον· εὖζωνοι γὰρ ἦσαν. Οἱ δ' ἀμφὶ Χειρί-
 σοφον ἀκούσαντες τῆς σάλπιγγος, εὐθὺς ἵεντο ἄνω
 κατὰ τὴν φανεράν ὁδόν· ἄλλοι δὲ τῶν στρατηγῶν
 κατὰ ἀτρεβεῖς ὁδοὺς ἐπορεύοντο, ἡ ἔτυχον ἕκαστοι
 ὄντες, καὶ ἀναβαίντες ὡς ἐδύναντο, ἀνίμων ἀλλή-
 9 λους τοῖς δόρασι. Καὶ οὗτοι πρῶτοι συνέμιζαν τοῖς
 προκαταλαβοῦσι τὸ χωρίον.

Xenophos gefährlicher Marsch auf dem Wege der Freiwilligen.

Ξενοφῶν δὲ ἔχων τῶν ὀπισθοφυλάκων τοὺς ἡμί-
 σεις, ἐπορεύετο ἥπερ οἱ τὸν ἡγεμόνα ἔχοντες· (εὐο-
 δωτάτη γὰρ ἦν τοῖς ὑποζυγίοις) τοὺς δ' ἡμίσεις ὀπι-
 10 σθεν τῶν ὑποζυγίων ἔταξε. Πορευόμενοι δ' ἐντυγ-
 χάνουσι λόφῳ ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ, κατειλημμένῳ ὑπὸ
 τῶν πολεμίων, οὗς ἡ ἀποκόψαι ἦν ἀνάγκη, ἡ διε-

ζευχθαι ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. καὶ αὐτοὶ μὲν
 ἂν ἐπορεύθῃσαν, ἥπερ οἱ ἄλλοι, τὰ δ' ὑποζύγια
 οὐκ ἦν ἄλλη ἢ ταύτη ἐκβῆναι. Ἐνθα δὲ παρακε- 11
 λευσάμενοι ἀλλήλοις, προσβάλλουσι πρὸς τὸν λόφον
 ὀρθίοις τοῖς λόχοις, οὐ κύκλῳ, ἀλλὰ καταλιπόντες
 ἄφρονον τοῖς πολεμίοις, εἰ βούλονται φεύγειν. Καὶ 12
 τέως μὲν αὐτοὺς ἀναβαίνοντας ὅπῃ ἐδύναντο ἕκαστος,
 οἱ βάρβαροι ἐτόξευον καὶ ἔβαλλον, ἐγγὺς δ' οὐ
 προσίεντο, ἀλλὰ φυγῇ λείπουσι τὸ χωρίον. καὶ
 τοῦτόν τε παρεληλύθεισαν οἱ Ἕλληνες· καὶ ἕτερον
 ὄρῳσιν ἐμπροσθεν λόφον κατεχόμενον, ἐπὶ τοῦτον
 αὖθις ἐδόκει πορεύεσθαι. Ἐννοήσας δ' ὁ Ξενοφῶν, 13
 μὴ, εἰ ἐρημον καταλείποι τὸν ἡλωκότα λόφον, καὶ
 πάλιν λαβόντες οἱ πολέμιοι ἐπιθοῖντο τοῖς ὑποζυγίοις
 παριούσιν (ἐπὶ πολὺ δὲ ἦν τὰ ὑποζύγια, ἅτε διὰ
 στενῆς τῆς ὁδοῦ πορευόμενοι) καταλείπει ἐπὶ τοῦ
 λόφου λοχαγούς, Κηφισόδωρον Κηφισιφῶντος Ἀθη-
 ναῖον, καὶ Ἀμφικράτην Ἀμφιδήμου Ἀθηναῖον, καὶ
 Ἀρχαγόραν Ἀργεῖον Φυγάδα· αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς
 λοιποῖς ἐπορεύετο ἐπὶ τὸν δεύτερον λόφον, καὶ τῷ
 αὐτῷ τρόπῳ καὶ τοῦτον αἰροῦσιν. ἔτι δ' αὐτοῖς 14
 τρίτος μαστός ἦν λοιπός, καὶ πολὺ ὀρθιώτατος, ὃ
 ὑπὲρ τῆς ἐπὶ τῷ πυρὶ καταληφθείσης φυλακῆς τῆς
 νυκτὸς ὑπὸ τῶν προελθόντων. Ἐπεὶ δ' ἐγγὺς 15
 ἦγον οἱ Ἕλληνες, λείπουσιν οἱ βάρβαροι ἀμαχητὶ τὸν
 μαστόν, ὥστε θαυμαστὸν γενέσθαι πᾶσι· καὶ
 ὑπώπτευν, δείσαντας αὐτοὺς, μὴ κυκλωθέντες
 πολιορκοῖντο, ἀπολείπειν. οἱ δὲ ἄρα ἀπὸ τοῦ ἄκρου
 καθορῶντες τὰ ὀπισθεν γιγνόμενα, πάντες ἐπὶ τοὺς
 ἐπισθοφύλακας ἐχώρουν.

Xenophon gelangt mit Mühe und Verlust zu dem übrigen Heer.

- 16 Καὶ Ξενοφῶν μὲν σὺν τοῖς νεωτάτοις ἀνέβαινον
ἐπὶ τὸ ἄκρον, τοὺς δ' ἄλλους ἐκέλευσεν ὑπάγειν,
ὅπως οἱ τελευταῖοι λοχαγοὶ προσμίσξαιαν· καὶ προσ-
ελθόντας κατὰ τὴν ὁδὸν ἐν τῷ ὁμαλῷ θέσθαι τὰ
17 ὅπλα εἶπε. Καὶ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἦλθεν Ἀρχα-
γόρας ὁ Ἀργεῖος πεφευγώς, καὶ λέγει, ὡς ἀπεκόπη-
σαν ἀπὸ τοῦ [πρώτου] λόφου, καὶ ὅτι τεθνήκσι
Κηφισόδωρος καὶ Ἀμφικράτης καὶ ἄλλοι, ὅσοι μὴ
ἀλλόμενοι κατὰ τῆς πέτρας πρὸς τοὺς ὀπισθοφύ-
18 λακας ἀφίκοντο. Ταῦτα δὲ διαπραζάμενοι οἱ
βάρβαροι, ἤκον ἐπ' ἀντίπορον λόφον τῷ μαστῷ·
καὶ ὁ Ξενοφῶν διελέγετο αὐτοῖς δι' ἑρμηνέως περὶ
19 σπονδῶν, καὶ τοὺς νεκροὺς ἀπῆται. Οἱ δ' ἔφασαν
ἀποδώσειν, ἐφ' ᾧ μὴ καίειν τὰς κώμας. Συνωμο-
λόγει ταῦτα ὁ Ξενοφῶν. Ἐν ᾧ δὲ τὸ μὲν ἄλλο στρά-
τευμα παρήει, οἱ δὲ ταῦτα διελέγοντο, πάντες,
οἱ ἐκ τούτου τοῦ τόπου συνεῤῥύησαν, ἐνταῦθα ἴσταντα
20 οἱ πολέμιοι. Καὶ ἐπεὶ ἤρξαντο καταβαίνειν ἀπὸ
τοῦ μαστοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους ἐνθα τὰ ὅπλα ἔκειντο,
ἴεντο δὴ οἱ πολέμιοι πολλῷ πλήθει καὶ θορύβῳ· καὶ
ἐπεὶ ἐγένοντο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ μαστοῦ, ἀφ' οὗ
Ξενοφῶν κατέβαινον, ἐκυλίνδουν πέτρας, καὶ ἐνὸς
21 μὲν κατέαξαν τὸ σκέλος. Ξενοφῶντα δὲ ὁ ὑπα-
σπιστὴς ἔχων τὴν ἀσπίδα ἀπέλιπεν· Εὐρύλοχος
δὲ Λουσιεύς Ἀρκὰς προσέδραμεν αὐτῷ ὀπλίτης, καὶ
πρὸ ἀμφοῖν προβεβλημένος ἀπεχώρει, καὶ οἱ ἄλλοι
πρὸς τοὺς συντεταγμένους ἀπῆλθον.

Das Heer rastet in Dörfern, wo es an nichts fehlt. Der Vortrab und der Nachtrab decken abwechselnd ihren Marsch.
Wie die Karducher bewaffnet waren. Nutzen der Kreter.

- 22 Ἐκ δὲ τούτου πᾶν ὅμῳ ἐγένετο τὸ ἑλληνικόν,
καὶ ἐσκήνησαν αὐτοῦ ἐν πολλαῖς καὶ καλαῖς οἰκίαις

καὶ ἐπιτηδείοις δαψιλέσι· καὶ γὰρ οἶνος πολὺς ἦν,
ὥστε ἐν λάκκοις κονιατοῖς εἶχον. Ξενοφῶν δὲ καὶ 23
Χειρίσοφος διεπράξαντο, ὥστε λαβόντες τοὺς νεκροὺς
ἀποδοῦναι τὸν ἡγεμόνα· καὶ πάντα ἐποίησαν τοῖς
ἀποθανούσιν ἐκ τῶν δυνατῶν, ὥσπερ νομίζεται ἀνδρά-
σιν ἀγαθοῖς. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἀνευ ἡγεμόνος ἐπο- 24
ρεύοντο· μαχόμενοι δ' οἱ πολέμιοι, καὶ ὅπη εἶη
στενον χωρίον προκαταλαμβάνοντες, ἐκώλυσεν τὰς
παρόδους. Ὅποτε μὲν οὖν τοὺς πρώτους κωλύοιεν, 25
Ξενοφῶν ὀπισθεν ἐκβαίνων πρὸς τὰ ὄρη, ἔλυε τὴν
ἀπόφραξιν τῆς παρόδου τοῖς πρώτοις, ἀνωτέρω πει-
ρώμενος γίγνεσθαι τῶν κωλυόντων. Ὅποτε δὲ 26
τοῖς ὀπισθεν ἐπιθοῖντο, Χειρίσοφος ἐκβαίνων, καὶ
πειρώμενος ἀνωτέρω γίγνεσθαι τῶν κωλυόντων, ἔλυε
τὴν ἀπόφραξιν τῆς παρόδου τοῖς ὀπισθεν. καὶ αἰεὶ
οὕτως ἐβοήθουν ἀλλήλοις, καὶ ἰσχυρῶς ἀλλήλων
ἐπεμελοῦντο. Ἦν δὲ ὁπότε καὶ αὐτοῖς τοῖς ἀνα- 27
βάσι πολλὰ πράγματα παρεῖχον οἱ βάρβαροι πάλ-
ιν καταβαίνουσιν· ἐλαφροὶ γὰρ ἦσαν, ὥστε καὶ
ἐγγύθεν φεύγοντες ἀποφεύγειν· οὐδὲν γὰρ ἄλλο
εἶχον, ἢ τόξα καὶ σφενδόνας. Ἄριστοι δὲ τοξόται 28
ἦσαν· εἶχον δὲ τόξα ἐγγὺς τριπλήχη, τὰ δὲ τοξεύ-
ματα πλέον ἢ διπλήχη· εἰλκον δὲ τὰς νεύρας, ὅπῃ
τοξεύοιεν, πρὸς τὸ κάτω τοῦ τόξου, τῷ ἀριστερῷ
ποδὶ προβαίνοντες. Τὰ δὲ τοξεύματα ἐχώρει διὰ 29
τῶν ἀσπίδων καὶ διὰ τῶν θωράκων. ἐχρῶντο δὲ αὐ-
τοῖς οἱ Ἕλληνες ἐπιλαβόμενοι ἀκοντίοις, ἐναγκυλῶν-
τες. ἐν τούτοις τοῖς χωρίοις οἱ Κρήτες χρησιμώτατοι
ἐγένοντο· ἦρχε δὲ αὐτῶν Στρατοκλῆς Κρής.

Drittes Kapitel.

Die Griechen lagern sich fröhlich am Fluß Kentrites, auf der Gränze von Karduchien und Armenien. Wie lange sie durch ienes Land marschirt waren.

Ταύτην δ' αὖ τὴν ἡμέραν ἠυλίσθησαν ἐν ταῖς κώ-
 μαῖς ταῖς ὑπὲρ τοῦ πεδίου τοῦ παρὰ τὸν Κεντρίτην
 ποταμὸν, εὖρος ὡς δίπλεθρον, ὃς ὀρίζει τὴν Ἀρμενίαν
 καὶ τὴν τῶν Καρδούχων χώραν. καὶ οἱ Ἕλληνες ἐν-
 ταῦθα ἀνεπαύσαντο. ἀπέειχε δὲ τῶν ὀρέων ὁ ποτα-
 2 μὸς ὡς ἑξ ἢ ἑπτὰ στάδια τῶν Καρδούχων. Τότε
 μὲν οὖν ἠυλίσθησαν μάλα ἠδέως, καὶ τὰ ἐπιτήδεια
 ἔχοντες, καὶ πολλὰ τῶν παρεληλυθότων πόνων μνη-
 μονεύοντες. ἑπτὰ γάρ ἡμέρας, ὅσας περ ἐπορεύθη-
 σαν διὰ τῶν Καρδούχων, πάσας μαχόμενοι διέτελε-
 σαν, καὶ ἔπαθον κακὰ, οἷα οὐδὲ τὰ σύμπαντα ὑπὸ
 βασιλέως καὶ Τισσαφέρους. ὡς οὖν ἀπηλλαγμένοι
 τούτων, ἠδέως ἐκοιμήθησαν.

—

Neue Gefahr am Morgen. Beschaffenheit der Chaldäischen
 Miethsoldaten. Tiefe und Schnelligkeit des Flusses.

3 Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ὄρωσιν ἱππέας πέραν τοῦ
 ποταμοῦ ἐξωπλισμένους, ὡς κωλύσοντας διαβαίνειν·
 πεζοὺς δ' ἐπὶ ταῖς ὄχθαις παρατεταγμένους ἀνω-
 τῶν ἱππέων, ὡς κωλύσοντας εἰς τὴν Ἀρμενίαν ἐκβαί-
 4 νειν. Ἦσαν δὲ οὗτοι Ὀρόντου καὶ Ἀρτούχου Ἀρμέ-
 νιοι καὶ Μυγδόνιοι καὶ Χαλδαῖοι μισθοφόροι. ἐλέ-
 γοντο δὲ οἱ Χαλδαῖοι ἐλεύθεροι καὶ ἀλκιμοὶ εἶναι·
 5 ὅπλα δ' εἶχον γέρρα μακρὰ καὶ λόγχας. Αἱ δὲ
 ὄχθαι αὐτῶν, ἐφ' ὧν παρατεταγμένοι οὗτοι ἦσαν,

τρία ἢ τέτταρα πλέθρα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀπείχον. ὁδὸς δὲ μία ἢ ὀρωμένη ἦν ἀγούσα ἄνω, ὥσπερ χειροποίητος· ταύτῃ ἐπειρῶντο διαβαίνειν οἱ Ἕλληνες. Ἐπεὶ δὲ πειρωμένοις τὸ τε ὕδωρ ὑπὲρ τῶν μαστῶν 6 ἐφαίνετο, καὶ τραχὺς ἦν ὁ ποταμὸς μεγάλοις λίθοις καὶ ὀλισθηροῖς, καὶ οὔτε ἐν τῷ ὕδατι τὰ ὅπλα ἦν ἔχειν· εἰ δὲ μὴ, ἤρπαζεν ὁ ποταμός· ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τὰ ὅπλα εἰ τις φέροι, γυμνοὶ ἐφέροντο πρὸς τὰ τοξεύματα καὶ τὰ ἄλλα βέλη· ἀνεχώρησαν οὖν, καὶ αὐτοῦ ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ τὸν ποταμόν.

Muthlosigkeit des Heers. Xenophons Traum. Glückliche Opfer der Feldherren.

Ἐνθα δὲ αὐτοὶ τὴν πρόσθεν νύκτα ἦσαν ἐπὶ τοῦ 7 ὄρους, ἑώρων τοὺς Καρδούχους πολλοὺς συνειλεγμένους σὺν τοῖς ὅπλοις· ἐνταῦθα δὲ πολλὴ ἀθυμία ἦν τοῖς Ἕλλησιν, ὁρῶσι μὲν τοῦ ποταμοῦ τὴν δυσπορίαν, ὁρῶσι δὲ τοὺς διαβαίνειν κωλύσοντας, ὁρῶσι δὲ τοῖς διαβαίνουσιν ἐπικεισομένους τοὺς Καρδούχους ὀπισθεν. Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα ἔμενον ἐν 8 πολλῇ ἀπορίᾳ ὄντες. Ξενοφῶν δὲ ὄναρ εἶδεν· ἔδοξεν ἐν πέδαις δεδέσθαι, αὐταὶ δὲ αὐτῷ αὐτόματοι περιῤῥαγῆναι, ὥστε λυθῆναι, καὶ διαβαίνειν ὅσον ἐβούλετο. ἐπεὶ δὲ ὄρθρος ἦν, ἔρχεται πρὸς τὸν Χειρίσοφον, καὶ λέγει, ὅτι ἐλπίδας ἔχει καλῶς ἔσεσθαι· καὶ διηγεῖται αὐτῷ τὸ ὄναρ. Ὁ δὲ ἠδεό 9 τε, καὶ ὡς τάχιστα, ἕως ὑπέφαινε, ἐθύοντο πάντες παρόντες οἱ στρατηγοί· καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ ἦν εὐθύς ἀπὸ τοῦ πρώτου. καὶ ἀπιόντες ἀπὸ τῶν ἱερῶν οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ παρήγγελλον τῇ στρατιᾷ ἀριστοποιεῖσθαι.

Zwei Jünglinge finden zufällig eine Furth. Xenophons rühmliches Betragen als Feldherr. Ordnung, in der das Heer durch den Fluß gehn soll.

- 10 Ἀριστῶντι δὲ τῷ Ξενοφῶντι προστρέχεται δύο νεανίσκω· ἤδεσαν γάρ πάντες, ὅτι ἐξεῖη αὐτῷ καὶ ἀριστῶντι καὶ δειπνοῦντι προσελθεῖν, καὶ εἰ καθεύδοι ἐπεγείραντα εἰπεῖν, εἴ τί τις ἔχοι τῶν πρὸς τὸν πό-
- 11 λεμον. Καὶ τότε ἔλεγον, ὅτι τυγχάνοιεν Φρύγαναι συλλέγοντες ὡς ἐπὶ πῦρ, καὶ πείτα κατίδοιεν ἐν τῷ πέραν ἐν ταῖς πέτραις καθηκούσαις ἐπ' αὐτὸν τὸν ποταμὸν γέροντά τε καὶ γυναῖκα καὶ παιδίσκας, ὥσπερ μαρσίππους ἱματίων κατατιθεμένους ἐν πέτραις.
- 12 ἀνθρώποι. Ἰδοῦσι δὲ σφίσι δόξα ἀσφαλὲς εἶναι διαβῆναι· οὐδὲ γὰρ τοῖς πολεμίοις ἱππεῦσι πρόσβατον εἶναι κατὰ τοῦτο. ἐκδύντες δὲ ἔφασαν ἔχοντες τὰ ἐγγεγιδία γυμνοὶ ὡς νευσούμενοι διαβαίνειν· πορευόμενοι δὲ, πρόσθεν διαβῆναι πρὶν βρέξαι τὰ αἰδοῖα· καὶ διαβάντες, καὶ λαβόντες τὰ ἱμάτια, πάλιν ἦκειν.
- 13 Εὐθύς οὖν ὁ Ξενοφῶν αὐτὸς τε ἔσπενδε, καὶ τοῖς νεανίσκοις ἐγχεῖν ἐκέλευσε, καὶ εὐχεσθαι τοῖς Φήνασι θεοῖς τὰ τε ὀνείρατα καὶ τὸν πόρον, καὶ τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ ἐπιτελέσαι. σπείσας δὲ, εὐθύς μὲν ἦγε τοὺς νεανίσκους παρὰ τὸν Χερῖσοφον· καὶ
- 14 διηγούνται ταῦτα. Ἀκούσας δὲ καὶ ὁ Χερῖσοφος σποιδὰς ἐποίει. σπείσαντες δὲ, τοῖς μὲν ἄλλοις παρήγγελλον συσκευάζεσθαι· αὐτοὶ δὲ, συγκαλέσαντες τοὺς στρατηγούς, ἐβουλεύσαντο ὅπως ἂν κάλλιστα διαβαῖεν, καὶ τοὺς τε πρόσθεν νικῶεν, καὶ
- 15 ὑπὸ τῶν ὀπίσθεν μηδὲν κακὸν πασχοῖεν. Καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς, Χερῖσοφον μὲν ἡγεῖσθαι καὶ διαβαίνειν ἔχοντα τὸ ἥμισυ τοῦ στρατεύματος· τὸ δὲ ἥμισυ ὑπομένειν σὺν Ξενοφῶντι· τὰ δὲ ὑποζύγια καὶ τὸν ὄχλον ἐν μέσῳ τούτων διαβαίνειν.

Die Feinde ienseit des Flusses werden glücklich verjagt, nachdem Theirisoφος mit dem Vortrab hinüber ist.

Ἐπεὶ δὲ καλῶς ταῦτα εἶχεν, ἐπορεύοντο· ἡγούν- 16
το δὲ οἱ νεανίσκοι, ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸν ποταμόν.
ὁδὸς δὲ ἦν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὡς τέτταρα στάδια.
Περευομένων δ' αὐτῶν, ἀντιπαρήεσαν αἱ τάξεις τῶν 17
ἱππέων. ἔπει δὲ ἦσαν κατὰ τὴν διάβασιν καὶ τὰς
ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, ἔθεντο τὰ ὅπλα, καὶ αὐτὸς
πρῶτος Χειρίσοφος ἐστεφανωμένος καὶ ἀποδύς ἐλάμ-
βανε τὰ ὅπλα, καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλε·
καὶ τοὺς λοχαγούς ἐκέλευεν ἄγειν τοὺς λόχους ὀρθί-
ους, τοὺς μὲν ἐν ἀριστερᾷ, τοὺς δὲ ἐν δεξιᾷ ἑαυτοῦ.
Καὶ οἱ μὲν μάντεις ἐσφαγιάζοντο εἰς τὸν ποταμόν· 18
οἱ δὲ πολέμιοι ἐτόξευόν τε καὶ ἐσφενδόνων, ἀλλ' οὐ-
πω ἐξικνούντο. Ἐπεὶ δὲ καλὰ ἦν τὰ σφάγια, 19
ἐπαιάνιζον πάντες οἱ στρατιῶται καὶ ἀνηλάλαζον,
συνωλόλυζον δὲ καὶ αἱ γυναῖκες ἅπασαι. πολλὰ
γὰρ ἦσαν ἑταῖραι ἐν τῷ στρατεύματι. Καὶ Χειρί- 20
σοφος μὲν ἐνέβαινε, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. ὁ δὲ Ξενοφῶν
λαβὼν τῶν ὀπισθοφυλάκων τοὺς εὐζωνοτάτους, ἔθει
ἀνα κράτος πάλιν ἐπὶ τὸν πόρον τὸν κατὰ τὴν ἐκβα-
σιν τὴν εἰς τὰ τῶν Ἀρμενίων ὄρη, προσποιούμενος
ταύτῃ διαβάς ἀποκλείσειν τοὺς παρὰ τὸν ποταμόν
ἱππέας. Οἱ δὲ πολέμιοι, ὁρῶντες μὲν τοὺς ἀμφὶ 21
Χειρίσοφον εὐπετῶς τὸ ὕδωρ διαπερῶντας, ὁρῶντες
δὲ τοὺς ἀμφὶ Ξενοφῶντα θέοντας εἰς τοῦμπαλιν,
δεῖσαντες μὴ ἀποκλεισθῆῖεν, φεύγουσιν ἀνα κρά-
τος πρὸς τὴν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐκβασιν ἄνω. ἔπει
δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν ἐγένοντο, ἔτεινον ἄνω πρὸς τὸ ὄρος.
Λύκιος δὲ ὁ τὴν τάξιν ἔχων τῶν ἱππέων, καὶ Αἰσχί- 22
νης ὁ τὴν τάξιν ἔχων τῶν πελταστῶν τῶν ἀμφὶ Χει-
ρίσοφον, ἔπει ἑωρῶν ἀνα κράτος φεύγοντας, εἶπον-
το· οἱ δὲ στρατιῶται ἐβόων μὴ ἀπολείπεσθαι, ἀλλὰ
συνεκβαίνειν ἐπὶ τὸ ὄρος. Χειρίσοφος δὲ αὖ ἔπει 23

διέβη, τοὺς μὲν ἱππέας οὐκ ἐδίωκεν, εὐθὺς δὲ κατὰ τὰς προσηκούσας ὀχθὰς ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐξέβαινε ἐπὶ τοὺς ἄνω πολεμίους. οἱ δὲ ἄνω, ὁρῶντες μὲν τοὺς ἑαυτῶν ἱππέας φεύγοντας, ὁρῶντες δὲ ὀπλίτας ἐπιόντας σφίσιν, ἐκλείπουσι τὰ ὑπὲρ τοῦ ποταμοῦ ἄκρα.

Xenophons Kriegslift bei seinem Uebergange mit dem Nachtrab.

- 24 Ξενοφῶν δὲ ἐπεὶ τὰ πέραν εἴωρα καλῶς γιγνόμενα, ἀπεχώρει τὴν ταχίστην πρὸς τὸ διαβαίνον στρατεύμα· καὶ γὰρ αἱ Καρδοῦχοι φανεροὶ ἤδη ἦσαν εἰς τὸ πεδῖον καταβαίνοντες, ὥς ἐπιθησόμενοι τοῖς
- 25 τελευταίοις. Καὶ Χειρίσοφος μὲν τὰ ἄνω κατεῖχε· Λύκιος δὲ σὺν ὀλίγοις ἐπιχειρίσας ἐπιδιώξαι, ἔλαβε τῶν σκευοφόρων τὰ ὑπολειπόμενα, καὶ μετὰ τούτων
- 26 ἐσθῆτά τε καλὴν καὶ ἐκπώματα. Καὶ τὰ μὲν σκευοφόρα τῶν Ἑλλήνων καὶ ὁ ὄχλος ἀκμὴν διέβαινε· Ξενοφῶν δὲ στρέψας πρὸς τοὺς Καρδούχους, ἀντία τὰ ὅπλα ἔθετο· καὶ παρήγγειλε τοῖς λοχαγοῖς κατ' ἐνωμοτίας ποιήσασθαι ἕκαστον τὸν ἑαυτοῦ λόχον, παρ' ἀσπίδας παραγαγόντας τὴν ἐνωμοτίαν ἐπὶ φάλαγγος· καὶ τοὺς μὲν λοχαγούς καὶ τοὺς ἐνωμοτάρχας πρὸς τῶν Καρδούχων ἵεναι, οὐραγούς
- 27 δὲ καταστήσασθαι πρὸς τοῦ ποταμοῦ. Οἱ δὲ Καρδοῦχοι ὥς εἴρων τοὺς ὀπισθοφύλακας τοῦ ὄχλου ψιλουμένους, καὶ ὀλίγους ἤδη φαινομένους, θάττον δὴ ἐπήεσαν, ὡδὰς τινὰς ἄδοντες. ὁ δὲ Χειρίσοφος, ἐπεὶ τὰ παρ' αὐτῷ ἀσφαλῶς εἶχε, πέμπει παρὰ Ξενοφῶντα τοὺς πελταστάς καὶ σφενδονήτας καὶ τοξότας, καὶ κελεύει ποιεῖν ὅ τι αὖν παραγγέλλῃ.
- 28 Ἰδὼν δὲ αὐτοὺς καταβαίνοντας ὁ Ξενοφῶν, πέμψας ἄγγελον κελεύει αὐτοῦ μέναι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ, μὴ διαβαίντας· ὅταν δ' ἄρζωνται αὐτοὶ διαβαίνειν, ἐναντίους ἐνθεν καὶ ἐνθεν σφῶν ἐμβαίνειν ὥς διαβησομένους,

μένους, διηκυλισμένους τοὺς ἀκοντιστάς, καὶ ἐπι-
βεβλημένους τοὺς τοξότας, μὴ πρόσω δὲ τοῦ ποτα-
μοῦ προδιαβαίνειν. Τοῖς δὲ παρ' ἑαυτῷ παρήγ- 29
γειλεν, ἐπειδὴν σφενδὼν ἐξικνήται καὶ ἀσπίς ψοφῇ,
παιανίσαντας θεῖν αἰεὶ ἐς τοὺς πολέμιους· ἐπειδὴν
δ' ἀναστρέψωσιν οἱ πολέμιοι, καὶ ἐκ τοῦ ποταμοῦ
ὁ σαλπικτὴς σημήνη τὸ πολεμικόν, ἀναστρέψαντας
ἐπὶ δόρυ ἡγεῖσθαι μὲν τοὺς οὐραγούς, θεῖν δὲ πάντας
ὅτι τάχιστα, καὶ διαβαίνειν ἢ ἕκαστος τὴν τάξιν
εἶχεν, ὥς μὴ ἐμποδίζειν ἀλλήλους· ὅτι οὗτος ἀρι-
στος ἔσοιτο, ὅς ἂν πρῶτος ἐν τῷ πέραν γένηται.

Der Nachtrab kommt glücklich über den Fluß.

Οἱ δὲ Καρδοῦχοι, ὁρῶντες ὀλίγους ἤδη τοὺς λοι- 30
ποὺς, (πολλοὶ γὰρ καὶ τῶν μένειν τεταγμένων ὥχον-
το ἐπιμελησόμενοι, οἱ μὲν ὑποζυγίων, οἱ δὲ σκευοφό-
ρων, οἱ δὲ ἐταιρῶν) ἐνταῦθα δὴ ἐπέκειντο θρασέως,
καὶ ἤρξαντο σφενδονᾶν καὶ τοξεύειν. Οἱ δὲ Ἕλλη- 31
νες παιανίσαντες ὤρμησαν δρόμῳ ἐπ' αὐτούς· οἱ δ'
οὐκ ἐδέξαντο· καὶ γὰρ ἦσαν ὀπλισμένοι, ὥς μὲν ἐν
τοῖς ὄρεσιν, ἱκανῶς πρὸς τὸ ἐπιδραμεῖν καὶ φεύγειν,
πρὸς δὲ τὸ εἰς χεῖρας δέχεσθαι, οὐχ ἱκανῶς. Ἐν 32
τούτῳ σημαίνει ὁ σαλπικτὴς· καὶ οἱ μὲν πολέμιοι
ἔφευγον πολὺ ἔτι θάπτον· οἱ δὲ Ἕλληνες τὰ ἐναντία
στρέψαντες ἔφευγον διὰ τοῦ ποταμοῦ ὅτι τάχιστα.
Τῶν δὲ πολεμίων οἱ μὲν τινες αἰσθανόμενοι, πάλιν 33
ἔδραμον ἐπὶ τὸν ποταμόν, καὶ τοξεύοντες ὀλίγους
ἔτρωσαν· οἱ δὲ πολλοί, καὶ πέραν ὄντων τῶν Ἕλ-
λήνων, ἔτι φανεροὶ ἦσαν φεύγοντες. Οἱ δὲ ὑπαν- 34
τήσαντες, ἀνδριζόμενοι, καὶ προσωτέρω τοῦ καιροῦ
προϊόντες, ὕστερον τῶν μετὰ Ξενοφῶντος διέβησαν
πάλιν, καὶ ἐτρώθησάν τινες καὶ τούτων.

Viertes Kapitel.

Die Griechen kommen, über die Quellen des Tigris, zu dem anmuthigen Flusse Telebra, in Westarmenien. Teribazos beschnehen gegen sie.

Επει δὲ διέβησαν ἀμφὶ μέσον ἡμέρας, συνταζάμενοι ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Ἀρμενίας πεδῖον ἄπαι, καὶ λείους γηλόφους, οὐ μείον ἢ πέντε παρασάγγας. οὐ γὰρ ἦσαν ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ κῶμαι, διὰ τοὺς πο-
 2 λέμους τοὺς πρὸς Καρδούχους. Εἰς δὲ ἦν ἀφίκοντο κώμην, μεγάλη τε ἦν, καὶ βασιλείον τε εἶχε τῷ σα-
 τράπῃ, καὶ ἐπὶ ταῖς πλείσταις οἰκίαις τύρσεις ἐπῆ-
 3 σαν· ἐπιτήδεια δ' ἦν δαψιλῇ. Ἐντεῦθεν δ' ἐπο-
 ρεύθησαν σταθμοὺς δύο, παρασάγγας δέκα, μέ-
 χρις ὑπερῆλθον τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ.
 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς, παρασάγ-
 γας πεντεκαίδεκα, ἐπὶ τὸν Τηλεβόαν ποταμόν. οὗ-
 4 τος δ' ἦν μέγας μὲν οὐ, καλὸς δέ· κῶμαι δὲ πολ-
 λαὶ περὶ τὸν ποταμόν ἦσαν. Ὁ δὲ τόπος οὗτος
 Ἀρμενία ἐκαλεῖτο ἢ πρὸς ἑσπέραν. Ὑπαρχος δ' αὐ-
 τῆς ἦν Τηρίβαζος, ὁ καὶ βασιλεῖ φίλος γενόμενος,
 καὶ ὁπότε παρεῖη, οὐδεὶς, ἄλλος βασιλέα ἐπὶ τὸν
 5 ἵππον ἀνέβαλλεν. Οὗτος προσήλασεν ἱππέας
 ἔχων, καὶ προπέμψας ἑρμηνέα, εἶπεν, ὅτι βούλοιτο
 διαλεχθῆναι τοῖς ἀρχουσι. τοῖς δὲ στρατηγοῖς ἔδοξεν
 ἀκοῦσαι· καὶ προσελθόντες εἰς ἐπήκοον, ἡρώτων τί
 6 θέλοι. Ὁ δὲ ἔλεγεν, ὅτι σπείσασθαι βούλοιτο,
 εἴ μὴ αὐτὸς τοὺς Ἕλληνας ἀδικεῖν, μὴτ' ἐκεί-
 νους καίειν τὰς οἰκίας, λαμβάνειν τε τὰ ἐπιτήδεια
 ὅσων δέοιντα. Ἐδόξε ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς, καὶ
 7 ἐσπείσαντο ἐπὶ τούτοις. Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν

σταθμούς τρεῖς διὰ τοῦ πεδίου, παρασάγγας πεντεκαίδεκα, καὶ Τηρίβαζος παρεκλούθει, ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἀπέχων ὡς δέκα σταδίου.

Häufiger und vieler Schnee. Reichthum dieser Gegend an Salben.

Καὶ ἀφίκοντο εἰς βασίλεια καὶ κώμας πέραν πολλὰς πολλῶν τῶν ἐπιτηδείων μεστὰς. Στρατο- 8
πεδευομένων δ' αὐτῶν, γίνεται τῆς νυκτὸς χιὼν πολ-
λή· καὶ ἔωθεν ἔδοξε διασκηῆσαι τὰς τάξεις καὶ
τοὺς στρατηγούς κατὰ τὰς κώμας· οὐ γὰρ ἔωρων
πολέμιον οὐδένα, καὶ ἀσφαλὲς ἔδοκει εἶναι, διὰ τὸ
πλῆθος τῆς χιόνος. Ἐνταῦθα εἶχον πάντα τὰ 9
ἐπιτήδεια ὅσα ἐστὶν ἀγαθὰ, ἱερεῖα, σῖτον, οἶνους
παλαιούς εὐώδεις, ἀσταφίδας, ὅσπρια παντοδαπά.
Τῶν δὲ ἀποσκεδαννυμένων τινὲς ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου 10
ἔλεγον, ὅτι κατίδοιεν στρατεύμα, καὶ νύκτωρ πολ-
λὰ πυρὰ φαίνοιτο. Ἐδοκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς οὐκ
ἀσφαλὲς εἶναι διασκηνοῦν, ἀλλὰ συναγαγεῖν τὸ
στρατεύμα· πάλιν οὖν ἐντεῦθεν συνῆλθον· καὶ
γὰρ ἔδοκει διαιθριάζειν. Νυκτερευόντων δ' αὐτῶν 11
ἐνταῦθα, ἐπιπίπτει χιὼν ἀπλετος, ὥστε ἀπέκρυψε
καὶ τὰ ὅπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους·
καὶ τὰ ὑποζύγια συνεπέδησεν ἡ χιὼν, καὶ πολὺς
ὄκνος ἦν ἀνίστασθαι. κατακειμένων δὲ ἔλεεινον ἦν χιὼν
ἐπιπεπτωκυῖα ὅτῳ μὴ παραρρήυειν. Ἐπεὶ δὲ Ξενο- 12
φῶν ἐτόλμησε γυμνὸς ἀναστὰς σχίζειν ζύλα, τάχος
ἀναστὰς τις καὶ ἄλλος ἐκείνου ἀφελόμενος ἔσχισεν.
ἐκ δὲ τούτου καὶ οἱ ἄλλοι ἀναστάντες πῦρ ἔκαιον καὶ
ἐχρίοντο. Πολὺ γὰρ ἐνταῦθα εὗρισκον τὸ χρίσμα, 13
ὡ ἐχρῶντο αὐτ' ἐλαίου, σύειον, καὶ σησάμινον, καὶ
ἀμυγδαλίνον ἐκ τῶν πικρῶν, καὶ τερεβίνθινον. ἐκ δὲ
τῶν αὐτῶν τούτων καὶ μῦρον εὗρίσκετο.

Die Griechen bekommen nähere Nachrichten von Teribazos.

- 14 Μετὰ ταῦτα πάλιν ἐδόκει διασκηνητέον εἶναι
 τὰς κώμας εἰς στέγας. ἔνθα δὲ οἱ στρατιῶται σὺν
 πολλῇ κραυγῇ καὶ ἡδονῇ ἤεσαν ἐπὶ τὰς στέγας καὶ
 τὰ ἐπιτήδεια· ὅσοι δὲ, ὅτε τὸ πρότερον ἀπήεσαν,
 τὰς οἰκίας ἐνέπρησαν, ὑπὸ τῆς αἰθρίας, δίκην ἐδίδο-
 15 σαν, κακῶς σκηνοῦντες. Ἐντεῦθεν ἐπεμψαν τῆς
 νυκτὸς Δημοκράτην Τεμενίτην, ἄνδρας δόντες, ἐπὶ
 τὰ ὄρη, ἔνθα ἔφασαν οἱ ἀποσκεδαννύμενοι καθορᾶν
 τὰ πυρά. οὗτος γὰρ ἐδόκει καὶ πρότερον πολλὰ
 ἤδη ἀληθεύσαι τοιαῦτα, τὰ ὄντα τε ὡς ὄντα, καὶ
 16 τὰ μὴ ὄντα ὡς οὐκ ὄντα. Πορευθεῖς δὲ, τὰ μὲν
 πυρά οὐκ ἔφη ἰδεῖν, ἄνδρα δὲ συλλαβὼν ἤκεν ἄγων,
 ἔχοντα τόξον Περσικόν καὶ Φαρέτραν καὶ σάγαριν,
 17 οἷανπερ αἱ Ἀμαζόνες ἔχουσιν. Ἐρωτώμενος δὲ τὸ
 ποδαπὸς εἴη, Πέρσης μὲν ἔφη εἶναι, πορεύεσθαι δὲ
 ἀπὸ τοῦ Τηριβάζου στρατεύματος, ὅπως ἐπιτήδεια
 λάβοι. Οἱ δ' ἡρώτων αὐτὸν, τὸ στρατεύμα ὅποσον
 18 τε εἴη, καὶ ἐπὶ τίνι συνειλεγμένον. Ὁ δὲ εἶπεν,
 ὅτι Τηρίβαζος εἴη, ἔχων τὴν τε ἑαυτοῦ δύναμιν καὶ
 μισθοφόρους Χάλυβας καὶ Ταόχους· παρεσκευά-
 σθαι δὲ αὐτὸν ἔφη, ὡς ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ τοῦ ὄρους ἐν
 τοῖς στενοῖς, ἥπερ μοναχὴ εἴη πορεία, ἐνταῦθα ἐπι-
 19 θησόμενον τοῖς Ἕλλησιν.

Panisches Schrecken unter Teribazos Heer. Sein Lager wird geplündert.

- 19 Ἀκούσασι τοῖς στρατηγοῖς ταῦτα ἔδοξε τὸ στρα-
 τεύμα συναγαγεῖν· καὶ εὐθὺς καταλιπόντες Φύλα-
 κας, καὶ στρατηγὸν ἐπὶ τοῖς μένουσι Σοφαίνετον
 Στυμφάλιον, ἐπορεύοντο, ἔχοντες ἡγεμόνα τὸν
 20 ἀλόντα ἄνθρωπον. Ἐπειδὴ δὲ ὑπερέβαλον τὰ ὄρη,
 οἱ πελτασταὶ προϊόντες καὶ κατιδόντες τὸ στρατόπε-

δόν, οὐκ ἔμειναν τοὺς ὀπλίτας, ἀλλ' ἀνακραγόντες
 ἔθεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Οἱ δὲ βάρβαροι ἀκού- 21
 σαντες τὸν θόρυβον, οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλ' ἔφευγον.
 ὅμως δὲ ἀπέθανόν τινες τῶν βαρβάρων, καὶ ἵπποι
 ἤλωσαν ὡς εἴκοσι, καὶ ἡ σκηνὴ ἡ Τηριβάζου ἐάλω,
 καὶ ἐν αὐτῇ κλίνας ἀργυρόποδες καὶ ἐκπάματα, καὶ
 οἱ ἀρτοκόποι καὶ οἱ οἰνοχόοι φάσκοντες εἶναι. Ἐπεὶ 22
 δὲ ἐπύθοντο πάντα οἱ τῶν ὀπλιτῶν στρατηγοὶ, δοκεῖ
 αὐτοῖς ἀπιέναι τὴν ταχίστην ἐπὶ τὸ στρατόπεδον,
 μὴ τις ἐπίθεσις γένηται τοῖς καταλελειμμένοις.
 καὶ εὐθὺς ἀνακαλεσάμενοι τῇ σάλπιγγι ἀπήεσαν,
 καὶ ἀφικνοῦνται αὐθημερὸν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

Ἑννὸντον Kapitel.

Das Heer geht über den Euphrat. Uberglaube der Griechen.
 Große Tiefe des Schnees.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐδόκει πορευτέον εἶναι, ἢ δύναιντο
 τάχιστα, πρὶν συλλεγῆναι τὸ στράτευμα πάλιν,
 καὶ καταλαβεῖν τὰ στενά. συσκευασάμενοι δ' εὐθὺς,
 ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς, ἡγεμόνας ἔχοντες
 πολλούς. καὶ αὐθημερὸν ὑπερβαλόντες τὸ ἄκρον,
 ἐφ' ᾧ ἔμελλεν ἐπιτίθεσθαι Τηριβάζος, κατεστρατο-
 πεδεύσαντο. Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν σταθμούς 2
 ἐρήμους τρεῖς, παρὰ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, καὶ
 διέβαινον αὐτὸν βρεχόμενοι πρὸς τὸν ὀμφαλόν. ἐλέ-
 γοντο δὲ αὐτοῦ αἱ πηγαὶ οὐ πρόσω εἶναι. Ἐντεῦθεν 3
 ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς καὶ πεδίου σταθμούς
 τρεῖς, παρασάγγας πεντεκαίδεκα. ὁ δὲ τρίτος ἐγένε-
 νετο χαλεπός, καὶ ἄνεμος βορρᾶς ἐναντίος ἔπνει,
 παντάπασιν ἀποκαίων πάντα καὶ πηγνύς τοὺς ἀν-

4 θρώπους. Ἐνθα δὴ τῶν μάντεων τις εἶπε σφα-
 γιάσασθαι τῷ ἀνέμῳ· καὶ σφαγιάζεται· καὶ πᾶσι
 δὴ περιφανῶς ἔδοξε λῆξαι τὸ χαλεπὸν τοῦ πνεύμα-
 τος. ἦν δὲ τῆς χιόνος τὸ βάθος ὀργυιᾶ· ὥστε καὶ
 5 τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν ἀνδραπόδων πολλὰ ἀπώλετο,
 καὶ τῶν στρατιωτῶν ὡς τριάκοντα. Διεγένοντο δὲ
 τὴν νύκτα πῦρ καίοντες· ξύλα δ' ἦν ἐν τῷ σταθμῷ
 πολλά· οἱ δὲ ὄψε προσιόντες ξύλα οὐκ εἶχον· οἱ οὖν
 πάλαι ἦκοντες, καὶ πῦρ καίοντες, οὐ προσίεσαν πρὸς
 τὸ πῦρ τοὺς ὀψίζοντας, εἰ μὴ μεταδίδοιεν αὐτοῖς
 6 πυροὺς, ἢ ἄλλο τι ὃν ἔχοιεν βρωτῶν. Ἐνθα δὴ με-
 τεδίδοσαν ἀλλήλοις ὃν εἶχον ἕκαστοι. Ἐνθα δὲ τὸ
 πῦρ ἐκαίετο, διατηκομένης τῆς χιόνος βόθροι ἐγίγνον-
 το μεγάλοι ἔστε ἐπὶ τὸ δάπεδον· οὐ δὴ παρῆν με-
 τρεῖν τὸ βάθος τῆς χιόνος.

Hungersnoth und andere Beschwerden, besonders große Kälte,
 and Verblendung durch den Schnee. Mittel gegen die bösen
 Folgen von Beiden.

7 Ἐντεῦθεν δὲ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν ὅλην ἐπορεύον-
 το διὰ χιόνος, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐβουλιμιά-
 σαι. Ξενοφῶν δὲ ὀπισθοφυλακῶν καὶ καταλαμβάν-
 νων τοὺς πίπτοντας τῶν ἀνθρώπων, ἠγνόει ὅτι τὸ
 8 πάθος εἴη. Ἐπειδὴ δὲ εἶπέ τις αὐτῷ τῶν ἐμπείρων,
 ὅτι σαφῶς βουλιμιῶσι, καὶ, εἴαν τι φάγωσιν, ἀνα-
 στήσονται, παριὼν ἐπὶ τὰ ὑποζύγια, εἴ που τι ὀρώη
 βρωτὸν, ἐδίδου, καὶ διέπεμπε δίδοντας τοὺς δυναμέ-
 νους παραιτρέχειν τοῖς βουλιμιῶσιν. Ἐπειδὴ δὲ τι
 9 ἐμφάγοιεν, ἀνίσταντο καὶ ἐπορεύοντο. Πορευο-
 μένων δὲ, Χειρίσοφος μὲν ἀμφὶ κνέφας πρὸς κώμην
 ἀφικνεῖται, καὶ ὕδροφορούσας ἐκ τῆς κώμης γυναῖκας
 καὶ κόρας πρὸς τῇ κρήνῃ καταλαμβάνει ἔμπροσθεν
 10 τοῦ ἐρύματος. Αὐταὶ ἡρώτων αὐτοὺς, τίνες εἶεν.

ὁ δὲ ἑρμηνεύς εἶπε περσιστὶ, ὅτι παρὰ βασιλέως πο-
 ρεύοιντο πρὸς τὸν σατράπην. αἱ δὲ ἀπεκρίναντο,
 ὅτι οὐκ ἐνταῦθα εἴη, ἀλλ' ἀπέχοι ὅσον παρασάγγην.
 Οἱ δ', ἐπεὶ ὄψε ἦν, πρὸς τὸν κωμάρχην συνεισέρ-
 χονταί εἰς τὸ ἔρυμα σὺν ταῖς ὑδροφόροις. Χειρί-
 σοφος μὲν οὖν καὶ ὅσοι ἐδυνήθησαν τοῦ στρατεύματος
 ἐνταῦθα ἐστρατοπεδεύσαντο. τῶν δ' ἄλλων στρα-
 τιωτῶν οἱ μὴ δυνάμενοι διατελέσαι τὴν ὁδόν, ἐνυκτέ-
 ρευσαν ἄσιτοι καὶ ἄνευ πυρὸς. καὶ ἐνταῦθα τινες
 ἀπώλοντο τῶν στρατιωτῶν. Ἐφείποντο δὲ τῶν
 πολεμίων συνειλεγμένοι τινες, καὶ τὰ μὴ δυνάμενος
 τῶν ὑποζυγίων ἤρπαζον, καὶ ἀλλήλοις ἐμάχοντο
 περὶ αὐτῶν. ἐλείποντο δὲ καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ τε
 διεφθαρμένοι ὑπὸ τῆς χιόνος τοὺς ὀφθαλμούς, οἱ τε
 ὑπὸ τοῦ ψύχους τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν ἀποσση-
 πότες. Ἦν δὲ τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς ἐπικούρημα τῆς
 χιόνος, εἴ τις μέλαν τι ἔχων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν πο-
 ρεύοιτο. τῶν δὲ ποδῶν, εἴ τις κινοῖτο, καὶ μηδέποτε
 ἡσυχίαν ἔχοι, καὶ εἰς τὴν νύκτα ὑπολύοιτο. Ὅσοι
 δὲ ὑποδεδεμένοι ἐκοιμῶντο, εἰσεδύοντο εἰς τοὺς πύδας
 οἱ ἱμάντες, καὶ τὰ ὑποδήματα περιεπήγνυντο. καὶ
 γὰρ ἦσαν, ἐπειδὴ ἀπέλιπε τὰ ἀρχαῖα ὑποδήματα,
 καρβάτινα πεποιημένα ἐκ τῶν νεοδαρτῶν βοῶν.

Einige Marode bleiben an einer Quelle. Xenophon rettet sie.

Διὰ τὰς τοιαύτας οὖν ἀνάγκας ὑπελείποντό
 τινες τῶν στρατιωτῶν. καὶ ἰδόντες μέλαν τι χωρίον,
 διὰ τὸ ἐκλελοιπέναι αὐτόθεν τὴν χιόνα, εἵκαζον
 τετηκέναι [τὴν χιόνα]. καὶ ἐτετήκει διὰ κρήνην
 τινα, ἥ πλησίον ἦν ἀτμίζουσα ἐν νάπη. ἐνταῦθα
 ἐκτραπόμενοι ἐκάθηντο, καὶ οὐκ ἔφασαν πορεύεσθαι.
 Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἔχων ὀπισθοφύλακας, ὥς ἤσθετο,
 εἶδετο αὐτῶν πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ μὴ ἀπολείπε.

- σθαι, λέγων ὅτι ἔπονται πολλοὶ πολέμιοι συνειλεγ-
 μένοι· καὶ τελευτῶν ἐχαλέπαινον. οἱ δὲ σφάττειν
 17 ἐκέλευον· οὐδὲ γὰρ αὖ δύνασθαι πορευθῆναι. Ἐν-
 ταῦθα ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοὺς ἐπομένους πολε-
 18 μίους, εἴ τις δύνατο, φοβῆσαι, μὴ ἐπιπέσοιεν τοῖς
 κάμνουσι. καὶ ἦν μὲν σκότος· οἱ δὲ προσήεσαν πολλῶ
 18 θορύβῳ, ἀμφὶ ᾧ εἶχον διαφερόμενοι. Ἐνθα δὴ
 οἱ μὲν ὀπισθοφύλακες ἐξαναστάντες, ὅτε ὑγιαίνον-
 τες, ἔδραμον εἰς τοὺς πολέμους· οἱ δὲ κάμνοντες
 ἀνακραγόντες ὅσον ἐδύναντο μέγιστον, τὰς ἀσπίδας
 πρὸς τὰ δόρατα ἐκρούσαν. οἱ δὲ πολέμιοι δέισαντες,
 ἤκταν ἑαυτοὺς κατὰ τῆς χιόνος εἰς τὴν νάπην, καὶ
 οὐδεὶς ἔτι οὐδαμοῦ ἐφθέγγετο.

Das Heer rastet in Dörfern unter der Erde. Beschaffenheit
 der Wohnungen hier, und was man darin fand.

- 19 Καὶ Ξενοφῶν μὲν καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, εἰπόντες τοῖς
 ἀσθενοῦσιν, ὅτι τῇ ὑστεραίᾳ ἤξουσί τινες ἐπ' αὐτοὺς,
 πορευόμενοι, πρὶν τέτταρα στάδια διελθεῖν, ἐντυγ-
 χάνουσιν ἐν τῇ ὁδῷ ἀναπαυομένοις ἐπὶ τῆς χιόνος
 τοῖς στρατιώταις ἐγκεκαλυμμένοις, καὶ οὐδὲ Φυλακὴν
 20 οὐδεμίαν καθειστήκει· καὶ ἀνίστασαν αὐτούς. Οἱ
 δ' ἔλεγον, ὅτι οἱ ἔμπροσθεν οὐχ ὑποχωροῖεν. ὁ δὲ
 παριῶν καὶ παραπροπέμπων τῶν πελταστῶν τοὺς
 ἰσχυροτάτους, ἐκέλευε σκέψασθαι τί εἴη τὸ κωλύον.
 οἱ δὲ ἀπήγγελλον, ὅτι ὅλον οὕτως ἀναπαύοιτο τὸ
 21 στράτευμα. Ἐνταῦθα καὶ οἱ περὶ Ξενοφῶντα
 ἠυλίσθησαν αὐτοῦ ἀνευ πυρὸς καὶ ἀδειπνοί, Φυλακαὶς
 οἷας ἐδύναντο καταστησάμενοι. ἐπειδὴ δὲ πρὸς ἡμέ-
 ραν ἦν, ὁ Ξενοφῶν πέμψας πρὸς τοὺς ἀσθενοῦντας
 τοὺς νεωτάτους ἀναστήσοντας, ἐκέλευσεν ἀναγκάζειν
 22 προίεναι. Ἐν δὲ τούτῳ Χειρίσοφος πέμπει τοὺς ἐκ
 τῆς κώμης πευσομένους, πῶς ἔχοιεν οἱ τελευταῖοι.

οἱ δὲ ἄσμενοι ἰδόντες, τοὺς μὲν ἀσθενούντας τούτοις
παρέδωσαν κομίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, αὐτοὶ δ'
ἐπορεύοντο· καὶ πρὶν εἴκοσι στάδια διεληλυθέναι,
ἦσαν ἐν τῇ κώμῃ ἣ Χειρίσοφος ηὐλίζετο. Ἐπεὶ δὲ ²³
συνεγίγνοντο ἀλλήλοις, ἔδοξε κατὰ τὰς κώμας
ἀσφαλὲς εἶναι τὰς τάξεις σκηνοῦν. καὶ Χειρίσοφος
μὲν αὐτοῦ ὑπέμεινεν· οἱ δὲ ἄλλοι, διαλαχόντες ἅς
ἑαυτῶν κώμας, ἐπορεύοντο ἕκαστοι τὰς ἑαυτῶν ἔχον-
τες. Ἐνθα δὲ Πολυκράτης Ἀθηναῖος λοχαγὸς ²⁴
ἐκέλευσεν ἀφίεναι αὐτόν. καὶ λαβὼν αὐτὸς τοὺς
εὐζώνους, θέων ἐπὶ τὴν κώμην ἣν εὐλήχει Ξενοφῶν,
καταλαμβάνει πάντας ἔνδον τοὺς κωμήτας καὶ τὸν
κωμάρχην, καὶ πῶλους εἰς δασμὸν βασιλεῖ τρεφομέ-
νους ἑπτακαίδεκα, καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ κωμάρχου,
ἐννάτην ἡμέραν γεγαμημένην· ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς λα-
γὼς ὤχετο θηράσων, καὶ οὐχ ἦλω ἐν ταῖς κώμας.
Αἱ δ' οἰκίαι ἦσαν κατ'ἀγριοι, τὸ μὲν στόμα ὥσπερ ²⁵
Φρέατος, κάτω δὲ εὐρεῖα· αἱ δ' εἰσοδοὶ τοῖς μὲν
πορυγίοις ὀρυκταί, οἱ δὲ ἄνθρωποι κατὰ κλίμακας
κατέβαινον. ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις ἦσαν αἶγες, οἶες,
βόες, ὄρνια, καὶ τὰ ἐκγονα τούτων· τὰ δὲ κτήνη
πάντα χιλῶ ἔνδον ἐτρέφετο. Ἦσαν δὲ καὶ πυροὶ, ²⁶
καὶ κριθαί, καὶ ὄσπρια, καὶ οἶνος κριθίνος ἐν κρατῆρ-
σιν· ἐνήσαν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ κριθαὶ ἰσοχειλεῖς, καὶ
κάλαμοι ἐνέκειντο, οἱ μὲν μείζους, οἱ δὲ ἐλάττους,
γόνυ οὐκ ἔχοντες. Τούτους δ' ἔδει, ὅποτε τις ²⁷
διψῶν, λαβόντα εἰς τὸ στόμα ἀμύζειν· καὶ πάνυ
ἄκρατος ἦν, εἰ μὴ τις ὕδωρ ἐπιχέοι· καὶ μάλα ἡδὺ
πόμεν συμμαθόντι ἦν.

Die Griechen lassen sich wohl sein. Ein Komarch sagt ihnen, wo sie sind, und in welches Land sie zunächst kommen werden. Beschaffenheit der Pferde hier. Guter Rath des Komarchen.

- 28 ὁ δὲ Ξενοφῶν τὸν μὲν ἄρχοντα τῆς κώμης ταύτης σύνδειπνον ἐποιήσατο, καὶ θάρρειν ἐκέλευεν αὐτόν, λέγων ὅτι οὔτε τῶν τέκνων στερήσοιτο, τὴν τε οἰκίαν αὐτοῦ ἀντεμπλήσαντες τῶν ἐπιτηδείων ἀπίασιν, ἣν ἀγαθόν τι τῷ στρατεύματι ἐξηγησάμενος φαίνε-
 29 ται, ἐστ' ἂν ἐν ἄλλῳ ἔθναι γένωνται. ὁ δὲ ταῦτα ὑπισχνεῖτο, καὶ φιλοφρονούμενος, οἶνον ἔφρατεν ἐνθα ἦν κατορωρυγμένος. ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα διασκηνήσαντες οὕτως ἐκοιμήθησαν ἐν πᾶσιν ἀφθόνοις ἀγαθοῖς οἱ στρατιῶται, ἐν φυλακῇ ἔχοντες τὸν κωμάρχην, καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ὁμοῦ ἐν ὀφθαλμοῖς.
 30 Τῇ δ' ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ Ξενοφῶν λαβὼν τὸν κωμάρχην, πρὸς τὸν Χειρίσοφον ἐπορεύετο. ὅπου δὲ παρῖοι κώμην, ἐτρέπετο πρὸς τοὺς ἐν ταῖς κώμας, καὶ κατελάμβανε πανταχοῦ εὐωχουμένους καὶ εὐθυμουμένους, καὶ οὐδαμόθεν ἀφίεσαν, πρὶν παραθεῖεν αὐτῷ ἄριστον.
 31 Οὐκ ἦν δ' ὅπου οὐ παρετίθεσαν ἐπὶ τὴν αὐτὴν τράπεζαν κρέα ἄρνεια, ἐρίφεια, χοίρεια, μόσχια, ὀρνίθια, σὺν πολλοῖς ἄρτοις, τοῖς μὲν πυρίνοις, τοῖς δὲ κριθίνοις.
 32 Ὅποτε δὲ τις φιλοφρονούμενός τω βούλοιτο προπιεῖν, εἶλκεν ἐπὶ τὸν κρατῆρα, ἐνθα κύψαντα ἔδει ῥοθοῦντα πιεῖν ὥσπερ βούν. καὶ τῷ κωμάρχῃ ἐδίδασκαν λαμβάνειν ὅ τι βούλοιτο· ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐδέχετο· ὅπου δὲ τινα τῶν συγγενῶν ἴδοι, πρὸς ἑαυτὸν αἰεὶ ἐλάμβανε.
 33 Ἐπεὶ δὲ ἦλθον πρὸς Χειρίσοφον, κατελάμβανον καὶ ἐκείνους σκηνοῦντας, ἐστεφανωμένους τοῦ ξηροῦ χιλοῦ [στεφάνους], καὶ διακονοῦντας Ἀρμενίους παῖδας σὺν ταῖς βαρβαρικαῖς στολαῖς· τοῖς δὲ παισὶν ἐδείκνυσαν ὥσπερ ἐνεοῖς, ὅ τι δέοι ποιεῖν.
 34 Ἐπεὶ δὲ ἀλλήλους ἐφιλοφρονήσαντο Χειρίσοφος καὶ Ξενοφῶν, κοινῇ

δὴ ἀνθρώπων τὸν κομάρχην διὰ τοῦ περσίζοντος ἑρ-
 μηνέως, τίς εἴη ἡ χώρα. Ὁ δ' ἔλεγεν, ὅτι Ἀρμενία.
 Καὶ πάλιν ἡρώτων, τίνι ἵπποι τρέφονται. Ὁ δ' ἔλε-
 γεν, ὅτι βασιλεῖ δασμός· τὴν δὲ πλησίον χώραν
 ἔφη εἶναι Χάλυβας, καὶ τὴν ὁδὸν ἔφραζεν ἢ εἴη.
 Καὶ αὐτὸν τότε μὲν ἄχετο ἄγων ὁ Ξενοφῶν πρὸς τοὺς 35
 ἑαυτοῦ οἰκέτας, καὶ ἵππον ὃν εἰλήφει παλαιότερον
 δίδωσι τῷ κομάρχη ἀναθρέψαντι καταθῆσαι, (ὅτι
 ἤκουσεν αὐτὸν ἱερὸν εἶναι τοῦ Ἡλίου) δεδιώς μὴ ἀπο-
 θάνῃ· ἐκεκώκωτο γὰρ ὑπὸ τῆς πορείας. αὐτὸς δὲ
 τῶν πώλων λαμβάνει, καὶ τῶν ἄλλων στρατηγῶν
 καὶ λοχαγῶν ἔδωκεν ἑκάστῳ πῶλον. Ἦσαν δ' οἱ 36
 ταύτῃ ἵπποι μείονες μὲν τῶν Περσικῶν, θυμοειδέστε-
 ροι δὲ πολλῶ. ἐνταῦθα δὴ καὶ διδάσκει ὁ κομάρχης,
 περὶ τοὺς πόδας τῶν ἵππων καὶ τῶν ὑποζυγίων σακ-
 κία περιδεῖν, ὅταν διὰ τῆς χιόνος ἄγωσιν· ἄνευ
 γὰρ τῶν σακκίων κατεδύνοντο μέχρι τῆς γαστρός.

Sechstes Kapitel.

Cheirisophus Unvorsichtigkeit. Das Heer kommt an den Phas-
 sis. Chalyber, Taocher und Phasianer erwarten sie auf den
 umliegenden Gebirgen. Kleanors Rath.

Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἦν ὀγδόη, τὸν μὲν ἡγεμόνα παραδί-
 δωσι Χειρισόφῳ, τοὺς δ' οἰκέτας καταλείπει τῷ κο-
 μάρχη, πλὴν τοῦ υἱοῦ ἄρτι ἡβασκοντος. τοῦτον δ'
 ἐπισθένει Ἀμφιπολίτῃ παραδίδωσι φυλάττειν, ὅπως,
 εἰ καλῶς ἡγήσαιοτο, ἔχων καὶ τοῦτον ἀπίοι. καὶ εἰς
 τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσεφόρησαν ἅς ἐδύναντο πλείστα,
 καὶ ἀναζεύξαντες ἐπορεύοντο. Ἠγείτο δ' αὐτοῖς 2
 ὁ κομάρχης λελυμένος διὰ χιόνος· καὶ ἤδη τ' ἦν ἐν
 τῷ τρίτῳ σταθμῷ, καὶ ὁ Χειρισόφος αὐτῷ ἔχαλε.

πάνθη, ὅτι οὐκ εἰς κάμας ἦγεν. Ὁ δ' ἔλεγεν, ὅτι
 οὐκ εἶεν ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. ὁ δὲ Χειρίσοφος αὐτὸν
 3 ἔπειθε μὲν, ἔδῃσε δ' οὐ. Ἀπὸ δὲ τούτου ἐκεῖνος
 τῆς νυκτὸς ἀποδράς ὤχετο, καταλιπὼν τὸν υἱόν·
 τότε δὴ Χειρίσοφω καὶ Ξενοφῶντι μόνον διάφορον ἐν
 τῇ πορείᾳ ἐγένετο ἢ τοῦ ἡγεμόνος κάκωσις καὶ μέ-
 λεια. Ἐπισθένης δὲ ἠράσθη τε τοῦ παιδὸς, καὶ
 4 οἴκαδε κομίτας πιστοτάτῳ ἐχρήτο. Μετὰ τοῦτο
 σταθμοὺς ἑπτὰ ἐπορεύθησαν, ἀνὰ πέντε παρασάγ-
 γας τῆς ἡμέρας, παρὰ τὸν Φάσιν ποταμὸν, εὖρος
 5 ὡς πλεθριαῖον. Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν σταθμοὺς
 δύο, παρασάγγας δέκα. ἐπὶ δὲ τῇ εἰς τὸ πεδῖον
 ὑπερβολῇ ἀπῆντησαν αὐτοῖς Χάλυβες καὶ Τάοχοι
 6 καὶ Φασιανοί. Χειρίσοφος δὲ ἐπεὶ κατείδε τοὺς
 πολεμίους, ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ, ἐπαύσατο πορευόμενος,
 ἀπέχων ὡς πεντήκοντα σταδίους, ἵνα μὴ κατὰ κέρους
 ἀγων πλησιάσῃ τοῖς πολεμίοις· παρήγγειλε δὲ τοῖς
 ἄλλοις παράγειν τοὺς λόχους, ὅπως ἐπὶ Φάλαγγος
 7 γένοιτο τὸ στράτευμα. Ἐπεὶ δὲ ἦλθον οἱ ὀπισθο-
 φύλακες, συνεκάλεσε τοὺς στρατηγούς καὶ λοχα-
 γούς, καὶ ἔλεξεν ὧδε· Οἱ μὲν πολέμιοι, ὡς ὁρᾶτε,
 κατέχουσι τὰς ὑπερβολὰς τοῦ ὄρους· ὧρα δὲ βου-
 8 λεύεσθαι, ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα. Ἐμοὶ
 μὲν οὖν δοκεῖ παραγγέλλειν μὲν ἀριστοποιεῖσθαι τοῖς
 στρατιώταις, ἡμᾶς δὲ βουλεύεσθαι, εἴτε τήμερον
 9 εἴτε αὐριον δοκεῖ ὑπερβάλλειν τὸ ὄρος. Ἐμοὶ δὲ γε,
 ἔφη ὁ Κλεάνωρ, δοκεῖ, ἐπᾶν ὡς τάχιστα ἀριστήσω-
 μεν, ἐξοπλισμένους ὡς τάχιστα ἵεναι ἐπὶ τοὺς ἄν-
 δρας. εἰ γὰρ διατρίψομεν τὴν τήμερον ἡμέραν, οἳ τε
 νῦν ὁρῶντες ἡμᾶς πολέμιοι θαρσαλεώτεροι ἔσονται,
 καὶ ἄλλους εἰκὸς, τούτων θαρρύντων, πλέους προσ-
 γεγέσθαι.

Xenophon ist nicht Kleanors Meinung. Sein scherzhaftes Gespräch mit Cheirisophus.

Μετὰ τοῦτον Ξενοφῶν εἶπεν· Ἐγὼ δ' οὕτω γινώσκω· εἰ μὲν ἀνάγκη ἐστὶ μάχεσθαι, τοῦτο δεῖ παρασκευάσασθαι, ὅπως ὡς κράτιστα μαχοῦμεθα· εἰ δὲ βουλόμεθα ὡς ῥᾶστα ὑπερβάλλειν, τοῦτό μοι δοκεῖ σκεπτέον εἶναι, ὅπως ἐλάχιστοι μὲν τραύματα λάβοιμεν, ὡς ἐλάχιστοι δὲ σώματα ἀνδρῶν ἀποβάλοιμεν. Τὸ μὲν οὖν ὅρος ἐστὶ τὸ ὁρώμενον πλέον ἢ ἐφ' ἐξήκοντα στάδια· ἄνδρες δ' οὐδ' αὖ μὴ φυλάττοντες ἡμᾶς φανεροί εἰσιν ἀλλ' ἢ κατὰ ταύτην τὴν ὁδόν. πολὺ οὖν κρεῖττον τοῦ ἐρήμου ὅρους καὶ κλέψαι τι πειρᾶσθαι λαθόντας, καὶ ἀρπάσαι φθάσαντας, ἢν δυνώμεθα, μᾶλλον, ἢ πρὸς ἰσχυρὰ χωρία καὶ ἄνδρας παρεσκευασμένους μάχεσθαι. Πολὺ γάρ ῥᾶον ὅρθιον ἀμαχεῖ ἵεναι, ἢ ὁμαλόν, ἐνθεν καὶ ἐνθεν πολεμίων ὄντων· καὶ νύκτωρ ἀμαχεῖ ὡς μᾶλλον ἢ τὰ πρὸ ποδῶν ὁράῃ τις, ἢ μεθ' ἡμέραν μαχόμενος· καὶ ἡ τραχεῖα τοῖς ποσὶν ἀμαχεῖ ἰοῦσιν εὐμενεστέρα, ἢ ὁμαλὴ τὰς κεφαλὰς βαλλομένοις. Κλέψαι δὲ οὐκ ἀδύνατόν μοι δοκεῖ εἶναι, ἐξὸν μὲν νυκτὸς ἵεναι, ὡς μὴ [δύνασθαι] ὁρᾶσθαι· ἐξὸν δὲ ἀπελθεῖν τοσούτον, ὡς μὴ αἰσθησιν παρέχειν. δοκοῦμεν δ' ἂν μοι, ταύτῃ προσποιούμενοι προσβαλεῖν, ἐρημοτέρῳ ἢ τῷ ἄλλῳ ὅρει χρῆσθαι· μένοιεν γὰρ αὐτοῦ μᾶλλον ἀθρόοι οἱ πολέμιοι. Ἀτὰρ τί ἐγὼ περὶ κλοπῆς συμβάλλομαι; ὑμᾶς γὰρ ἐγωγε, ὦ Χειρίσοφε, ἀκούω τοὺς Λαικεδαίμονιους, ὅσοι ἐστὲ τῶν ὁμοίων, εὐθύς ἐκ παίδων κλέπτειν μελετᾶν· καὶ οὐκ αἰσχρὸν εἶναι, ἀλλὰ ἀναγκαῖον κλέπτειν, ὅσα μὴ κωλύει νόμος. Ὅπως δὲ ὡς κράτιστα κλέπτητε καὶ πειρᾶσθε λανθάνειν, νόμιμον ἄρα ὑμῖν ἐστίν, εἰάν ληφθῆτε κλέπτοντες, μαστιγοῦσθαι. Νῦν οὖν μάλα σοι καιρὸς ἐστίν ἐπιδείξασθαι τὴν παιδείαν, καὶ φυλάξασθαι

μέντοι, μὴ ληφθῶμεν κλέπτοντες τοῦ ὄρους, ὥς μὴ
 16 πολλὰς πληγὰς λάβωμεν. Ἀλλὰ μέντοι, ἔφη ὁ
 Χειρίσοφος, καὶ ἐγὼ ὑμῶς αἰκούω τοὺς Ἀθηναίους
 δεινούς εἶναι κλέπτειν τὰ δημόσια (καὶ μάλιστα ὄντος
 δεινῷ τοῦ κινδύνου τῷ κλέπτοντι) καὶ τοὺς κρατί-
 στους μέντοι μάλιστα, εἴπερ ὑμῖν οἱ κράτιστοι ἀρ-
 χεῖν ἀξιοῦνται· ὥστε ὦρα καὶ σοὶ ἐπιδείκνυσθαι τὴν
 παιδείαν.

Xenophon will einen wichtigen Berg besetzen.

- 17 Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἑτοιμός
 εἰμι, τοὺς ὀπισθοφύλακας ἔχων, ἐπειδὴν δει-
 πνήσωμεν, ἵεναι καταληψόμενος τὸ ὄρος. ἔχω δὲ
 καὶ ἡγεμόνας· οἱ γὰρ γυμνήται τῶν ἐφεπομένων
 ἡμῖν κλοπῶν ἔλαβόν τινας ἐνεδρεύσαντες· καὶ τού-
 των πυνθάνομαι, ὅτι οὐκ ἀβάτον ἐστὶ τὸ ὄρος, ἀλλὰ
 νέμεται καὶ αἰξὶ καὶ βουσὶν· ὥστε, ἥνπερ ἀπαξ
 λάβωμέν τι τοῦ ὄρους, βατὰ καὶ τοῖς ὑποζυγίοις
 18 ἔσται. Ἐλπίζω μέντοι, οὐδὲ τοὺς πολεμίους μενεῖν
 ἔτι, ἐπειδὴν ἴδωσιν ἡμᾶς ἐν τῷ ὁμοίῳ ἐπὶ τῶν ἀκρῶν·
 οὐδὲ γὰρ νῦν ἐθέλουσι καταβαίνειν εἰς τὸ ἴσον ἡμῖν.
 19 Ὁ δὲ Χειρίσοφος εἶπε· Καὶ τί δεῖ σε ἵεναι, καὶ λεί-
 πειν τὴν ὀπισθοφυλακίαν; ἀλλ' ἄλλους πέμψον, εἴαν
 20 μὴ τινες ἐθέλούσιοι φαίνωνται. Ἐκ τούτου Ἀριστάνυ-
 μος Μεθυδριεύς ἐρχεται ὀπλίτας ἔχων, καὶ Ἀριστέας
 Χῖος γυμνήτας, καὶ Νικόμαχος Οἰτάϊος γυμνήτας·
 καὶ σύνθημα ἐποιήσαντο, ὅποτε ἔχοιεν τὰ ἀκρα,
 21 πυρὰ καίειν πολλὰ. Ταῦτα συνθέμενοι ἤριστων.
 ἐκ δὲ τοῦ ἀρίστου προήγαγεν ὁ Χειρίσοφος τὸ στρα-
 τευμα πᾶν ὡς δέκα στάδια πρὸς τοὺς πολεμίους,
 ὅπως ὡς μάλιστα δοκοίη ταύτῃ προσάξειν.

Freiwillige besetzen einen Berg. Die Feinde werden, mit großem Verlust, in die Flucht getrieben.

Ἐπεὶ δὲ ἐδείπνησαν καὶ νύξ ἐγένετο, οἱ μὲν τα- 22
 χθύντες ὄχοντο, καὶ καταλαμβάνουσι τὸ ὄρος· οἱ
 δὲ ἄλλοι αὐτοῦ ἀνεπαύοντο. οἱ δὲ πολέμιοι ὥς ἦσθον-
 το ἔχοντο τὸ ὄρος, ἐγρηγόρησαν, καὶ ἑκαὶ πύρρῳ
 πολλὰ διὰ νυκτός. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, Χει- 23
 ρίσσος μὲν θυσάμενος, ἦγε κατὰ τὴν ὁδόν· οἱ δὲ
 τὸ ὄρος καταλαμβάνοντες, κατὰ τὰ ἄκρα ἐπήεσαν.
 Τῶν δ' αὖ πολέμιων τὸ μὲν πολὺ ἔμενε ἐπὶ τῇ ὑπερ- 24
 βολῇ τοῦ ὄρους, μέρος δ' αὐτῶν ἀπὸ πάντων τοῖς κατὰ
 τὰ ἄκρα· πρὶν δὲ ὁμοῦ εἶναι τοὺς πολέμιους, ἀλλή-
 λοις συμμιγνύουσιν οἱ κατὰ τὰ ἄκρα· καὶ νικῶσιν
 οἱ Ἕλληνες καὶ διώκουσιν. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ οἱ ἐκ 25
 τοῦ πεδίου οἱ μὲν πελτασταὶ τῶν Ἑλλήνων δρόμῳ
 ἔθρον πρὸς τοὺς παρατεταγμένους· Χειρίσσος δὲ
 βάδην ταχὺ ἐφείπετο σὺν τοῖς ὀπλίταις. Οἱ δὲ 26
 πολέμιοι οἱ ἐν τῇ ὁδῷ, ἐπειδὴ τὸ ἄνω ἔωσαν ἡττώμε-
 νον, φεύγουσι· καὶ ἀπέθανον μὲν οἱ πολλοὶ αὐτῶν,
 γένηται δὲ πάμπολλα ἐλήφθη, ἃ οἱ Ἕλληνες ταῖς μα-
 χαῖραις κόπτοντες ἀχρεῖαι ἐποίουν. ὣς δ' ἀνέβη- 27
 σαν, θύσαντες, καὶ τρόπαιον στητάμενοι, κατέβη-
 σαν εἰς τὸ πεδίον καὶ κόμας πολλῶν ἀγαθῶν γε-
 μούσας.

Siebentes Kapitel.

Marsch durch Taochien. Cheirisophus greift eine Festung der
 Taocher vergebens an. Sein Gespräch darüber mit
 Xenophon.

Ἐκ δὲ τούτων ἐπορεύθησαν εἰς Ταόχους σταθμοὺς
 πέντε, παρασάγγας τριάκοντα· καὶ τὰ ἐπιτήδεια

ἐπέλιπε· χωρία γὰρ ἄκουν ἰσχυρὰ οἱ Τάοχοι, ἐν
οἷς καὶ τὰ ἐπιτήδεια πάντα εἶχον ἀνακεκομισμένοι.

2 Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο εἰς χωρίον, ὃ πόλιν μὲν οὐκ εἶχεν
οὐδ' οἰκίας, συνεληλυθότες δὲ ἦσαν αὐτόσε καὶ ἄνδρες
καὶ γυναῖκες καὶ κτήνη πολλὰ, Χειρίσοφος μὲν πρὸς
τοῦτο προσέβαλλεν εὐθύς ἦκων· ἐπεὶ δὲ ἡ πρώτη
τάξις ἔκαμινεν, ἄλλη προσήει, καὶ αὖθις ἄλλη· οὐ
γὰρ ἦν ἀθρόοις περιστῆναι, ἀλλ' ἀπότομον ἦν κύκλῳ.

3 Ἐπεὶ δὲ Ξενοφῶν ἦλθε σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι καὶ
πελτασταῖς καὶ ὀπλίταις, ἐνταῦθα δὲ λέγει Χειρί-
σοφος, Εἰς καλὸν ἦκει· τὸ γὰρ χωρίον αἰρετέον.
τῇ γὰρ στρατιᾷ οὐκ ἔστι τὰ ἐπιτήδεια, εἰ μὴ ληψό-

4 μεθαὶ τὸ χωρίον. Ἐνταῦθα δὲ κοινῇ ἐβουλεύοντο·
καὶ τοῦ Ξενοφώντος ἐρωτῶντος, τί τὸ κωλύον εἴη
εἰσελθεῖν, εἶπεν ὁ Χειρίσοφος· ἀλλὰ μία αὕτη ἐστὶ
πάροδος, ἣν ὀρᾷς· ὅταν δὲ τις ταύτῃ πειρᾶται
παριέναι, κυλινδοῦσι λίθους ὑπὲρ ταύτης τῆς ὑπερ-
χούσης πέτρας· ὃς δ' αὖν καταληφθεῖη, οὕτω δια-
τίθεται. ἅμα δ' ἔδειξεν αὐτῷ συντετριμμένους ἀν-

5 θρώπους καὶ σκέλη καὶ πλευράς. Ἦν δὲ τοὺς λί-
θους ἀναλώσωσιν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἄλλο τι ἢ οὐδὲν
κωλύει παριέναι; οὐ γὰρ δὴ ἐκ τοῦ ἐναντίου ὀρᾷμεν
εἰ μὴ ὀλίγους τούτους ἀνθρώπους, καὶ τούτων δύο

6 ἢ τρεῖς ὀπλισμένους. Τὸ δὲ χωρίον, ὡς καὶ σὺ
ὀρᾷς, σχεδὸν τρία ἡμίπλεθρά ἐστιν, ἃ δεῖ βαλλο-
μένους παρελθεῖν. τούτου δὲ ὅσον πλέθρον δασὺ
πίτυσι διαλειπούσαις μεγάλαις, ἀνθ' ὧν ἐστηκότες
ἄνδρες τί αὖν πάσχοιεν, ἢ ὑπὸ τῶν φερομένων λίθων,
ἢ ὑπὸ τῶν κυλινδουμένων; τὸ λοιπὸν οὖν ἤδη γίγνεται
ὡς ἡμίπλεθρον, ὃ δεῖ, ὅταν λωφθῇσιν οἱ λίθοι,

7 παραδραμεῖν. Ἀλλ' εὐθέως, ἔφη ὁ Χειρίσοφος,
ἐπειδὴν ἀρξώμεθα εἰς τὸ δασὺ παριέναι· φέρονται
οἱ λίθοι πολλοί. Αὐτὸ αὖν, ἔφη, τὸ δεόν εἴη· θᾶτ-
τον γὰρ ἀληθῶς ἀναλώσουσι τοὺς λίθους. ἀλλὰ
πορευ-

πορευώμεθα, ἔνθεν ἡμῖν μικρόν [ὑστερόν] τι παραδραμεῖν ἔσται, ἢν δυνώμεθα, καὶ ἀπελθεῖν ῥάδιον, ἢν βουλώμεθα.

Die Feste wird von den wetteifernden Griechen eingenommen. Verzweiflung der Daocher. Unvorsichtigkeit des Lohagen Aineas.

Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο Χειρίσοφος καὶ Ξενοφῶν 8
καὶ Καλλίμαχος Παρξάσιος λοχαγός· (τούτου γὰρ
ἡγεμονία ἦν τῶν ὀπισθοφυλάκων λοχαγῶν ἐκείνῃ τῇ
ἡμέρᾳ) οἱ δὲ ἄλλοι λοχαγοὶ ἔμενον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ.
μετὰ τοῦτο οὖν ἀπῆλθον ὑπὸ τὰ δένδρα ἄνθρωποι εἰς
τοὺς ἐβδομήκοντα, οὐκ ἀθρόοι, ἀλλὰ καθ' ἓνα, ἕκα-
στος φυλαττόμενος ὡς ἐδύνατο. Ἀγασίας δὲ ὁ 9
Στυμφάλιος καὶ Ἀριστάνυμος Μεθυδριεύς (καὶ οὗτοι
τῶν ὀπισθοφυλάκων λοχαγοὶ ὄντες) καὶ ἄλλοι δὲ
ἐφίστασαν ἔξω τῶν δένδρων. οὐ γὰρ ἦν ἀσφαλές ἐν
τοῖς δένδροις ἐστάναι πλεῖον ἢ τὸν ἓνα λόχον. Ἐνθα 10
δὴ Καλλίμαχος μηχανᾷται προτρέχειν ἀπὸ τοῦ δέν-
δρου, ὑφ' ᾧ ἦν αὐτός, δύο ἢ τρία βήματα· ἐπεὶ δὲ
οἱ λίθοι φέροντο, ἀνεχάζετο εὐπετῶς. ἐφ' ἐκαστῆς
δὲ προδρομῆς πλεόν ἢ δέκα ἅμαξαι πετρῶν ἀνηλίσκον-
το. Ὁ δὲ Ἀγασίας, ὡς ὅρα τὸν Καλλίμαχον ἅ 11
ἐποίει καὶ τὸ στράτευμα πᾶν θεώμενον, δείσας μὴ
οὐ πρῶτος παραδράμοι εἰς τὸ χωρίον, οὔτε τὸν Ἀρι-
στάνυμον πλησίον ὄντα παρακαλέσας, οὐδὲ Εὐρύλο-
χον τὸν Λουσιέα, ἐταίρους ὄντας, οὐδ' ἄλλον οὐδένα,
χωρεῖ αὐτός, καὶ παρέρχεται πάντας. Ὁ δὲ Καλ- 12
λίμαχος, ὡς ἑώρα αὐτὸν παριόντα, ἐπιλαμβάνεται
αὐτοῦ τῆς ἵτιος. ἐν δὲ τούτῳ παρέθει αὐτοὺς Ἀρι-
στάνυμος Μεθυδριεύς, καὶ μετὰ τοῦτον Εὐρύλοχος
Λουσιεύς· πάντες γὰρ οὗτοι ἀντεποιοῦντο ἀρετῆς,
καὶ διηγωνίζοντο πρὸς ἀλλήλους· καὶ οὕτως ἐρίζον-

- 13 *τες αἰροῦσι τὸ χωρίον· ὥς γὰρ ἅπαρ εἰς ἐπέδραμεν,
 οὐδεὶς ἔτι πέτρος ἀνέθεν ἠνέχθη. Ἐνταῦθα δὴ
 δεινὸν ἦν θεάμα. αἱ γὰρ γυναῖκες ῥίπτουσαι τὰ
 παιδία, εἶτα καὶ ἑαυτάς ἐπικατερρίπτουν, καὶ οἱ
 ἄνδρες ὡσαύτως. ἔνθα δὴ καὶ Αἰνέας ὁ Στυμφάλιος
 λοχαγός, ἰδὼν τινα θεόντα ὡς ῥίποντα ἑαυτόν,
 στολὴν ἔχοντα καλὴν, ἐπιλαμβάνεται ὡς αὐτὸν κω-
 14 λύσων. Ὁ δ' αὐτὸν ἐπισπᾶται, καὶ ἀμφοτέρω
 ὄχοντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμενοι, καὶ ἀπέθανον.
 Ἐντεῦθεν ἄνθρωποι μὲν πάνυ ὀλίγοι ἐλήφθησαν, βόες
 δὲ καὶ ὄνοι καὶ πρόβατα πολλά.*

Marsch durch Chalybien. Tapferkeit, Bewaffnung und Lebens-
 art seiner Einwohner.

- 15 *Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Χαλύβων σταθμούς
 ἑπτὰ, παρασάγγας πεντήκοντα. οὗτοι ἦσαν ὧν
 διήλθον ἀλκιμώτατοι, καὶ εἰς χεῖρας ἦσαν· εἶχον
 δὲ θώρακας λινοῦς μέχρι τοῦ ἥτρου, ἀντὶ δὲ τῶν
 16 πτερυγῶν σπάρτα πυκνὰ ἐστραμμένα. Εἶχον δὲ
 καὶ κνημίδας καὶ κράνη, καὶ παρὰ τὴν ζώνην μαχαί-
 ριον ὅσον ξυήλην Λακωνικὴν, ᾧ ἔσφαττον ὧν κρατεῖν
 δύναιτο, καὶ ἀποτέμνοντες ἀντὰς κεφαλὰς ἔχοντες
 ἐπορεύοντο· καὶ ἦδον καὶ ἐχόρευον, ὅπότε οἱ πολέ-
 μιοι ὄψεσθαι αὐτοὺς ἔμελλον· εἶχον δὲ καὶ δόρυ ὡς
 17 πεντεκαίδεκα πηχῶν, μίαν λόγχην ἔχον. Οὗτοι
 ἐνέμενον ἐν τοῖς πολίσμασιν· ἐπεὶ δὲ παρέλθοιεν οἱ
 Ἕλληνες, εἶποντο αἰεὶ μαχόμενοι· ὄχοντο δὲ ἐν τοῖς
 ὄχυροῖς· καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐν τούτοις ἀνακεκομι-
 σμένοι ἦσαν, ὥστε μηδὲν λαμβάνειν αὐτόθεν τοὺς
 Ἕλληνας, ἀλλὰ διετράφησαν τοῖς κτήνεσιν, ἃ ἐκ
 τῶν Ταόχων ελαβον.*

Γροße Freude der Griechen bei Erblickung des Meers vom Berge Ichees.

Ἐκ τούτου οἱ Ἕλληνες ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν Ἄρπασον 18
ποταμὸν, εὖρος τεττάρων πλέθρων. ἐντεῦθεν ἐπο-
ρεύθησαν διὰ Σκυθινῶν σταθμοὺς τέτταρας, παρα-
σάγγας εἴκοσι διὰ πεδίου εἰς κώμας· ἐν αἷς ἔμειναν
ἡμέρας τρεῖς, καὶ ἐπεσιτίσαντο. ἐντεῦθεν δὲ ἦλ. 19
θον σταθμοὺς τέτταρας, παρασάγγας εἴκοσι, πρὸς
πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, οἰκουμένην ἑκαλεῖτο
δὲ Γυμνίας. ἐκ ταύτης τῆς χώρας ὁ ἄρχων τοῖς
Ἕλλησιν ἡγεμόνα πέμπει, ὅπως διὰ τῆς ἑαυτῶν πο-
λεμίας χώρας ἐπάγοι αὐτοὺς. Ἐλθὼν δὲ αὐτὸς 20
λέγει, ὅτι ἄξει αὐτοὺς εἰς χωρίον, ὅθεν πέντε ἡμε-
ρῶν ὄψοντα θάλατταν· εἰ δὲ μὴ, τεθνάναι ἐπαγ-
γέλλετο. καὶ ἡγούμενος, ἐπειδὴ ἐνέβαλεν εἰς τὴν
ἑαυτοῖς πολέμιαν, παρεκελεύετο αἶθειν καὶ φθεῖρειν
τὴν χώραν· ὧ καὶ δῆλον ἐγένετο ὅτι τούτου ἕνεκα
ἔλθοι, οὐ τῆς τῶν Ἑλλήνων εὐνοίας. Καὶ ἀφί- 21
κνοῦνται ἐπὶ τὸ ἱερὸν ὄρος τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ· ὄνομα
δ' ἦν τῷ ὄρει Θήχης. ἐπειδὴ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο
ἐπὶ τοῦ ὄρους, καὶ κατείδον τὴν θάλατταν, πολλὴ
κραυγὴ ἐγένετο. Ἀκούσας δὲ ὁ Ξενοφῶν καὶ οἱ 22
ὀπισθοφύλακες ᾤκηθησαν καὶ ἐμπροσθεν ἄλλους ἐπι-
τίθεσθαι πολέμιους· εἶποντο γὰρ καὶ ὀπισθεν οἱ ἐκ
τῆς καιομένης χώρας· καὶ αὐτῶν οἱ ὀπισθοφύλακες
ἀπέκτεινάν τε τινὰς καὶ ἐζώγρησαν, ἐνέδραν ποιησά-
μενοι, καὶ γέρρας ἔλαβον δασέων βοῶν ὠμοβοῖνα ἀμ-
φὶ τὰ εἴκοσιν. Ἐπειδὴ δὲ βοὴ πλεῖον τε ἐγίγνετο 23
καὶ ἐγγύτερον, καὶ οἱ αἰεὶ ἐπιόντες ἔθεον δρόμῳ ἐπὶ
τοὺς αἰεὶ βοῶντας, καὶ πολλῶ μείζων ἐγίγνετο ἡ βοή,
ὅσῳ δὴ πλείους ἐγίγνοντο, ἐδοκεῖ δὴ μείζον τι εἶναι τῷ
Ξενοφῶντι. Καὶ ἀναβαῖς ἐφ' ἵππον, καὶ Λυκίον καὶ 24
τοὺς ἱππέας ἀναλαβὼν παρεβοήθει. καὶ τάχα δὴ
ἀκούουσι βοῶντων τῶν στρατιωτῶν, θάλαττα, θα-

λαττα, καὶ παρεγγυώντων. ἔνθα δὴ ἔθεον ἅπαν-
 25 τες καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες, καὶ τὰ ὑποζύγια ἡλαύ-
 νετο καὶ οἱ ἵπποι. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ
 τὸ ἄκρον, ἐνταῦθα δὴ περιέβαλλον ἀλλήλους, καὶ
 στρατηγούς καὶ λοχαγούς, δακρύοντες. καὶ ἐξα-
 16 πίνης, ὅτου δὴ παρεγγυήσαντος, οἱ στρατιῶται φέ-
 ρουσι λίθους, καὶ ποιοῦσι κολωνὸν μέγαν. Ἐνταῦθα
 ἐνετίθεσαν πλῆθος δερμάτων ὠμοβοΐνων, καὶ βακτη-
 ρίας, καὶ τὰ αἰχμάλωτα γέρρα· καὶ ὁ ἡγεμὼν αὐ-
 τός τε κατέτεμνε τὰ γέρρα, καὶ τοῖς ἄλλοις διεκε-
 27 λεύετο. Μετὰ ταῦτα τὸν ἡγεμόνα ἀποπέμπου-
 σιν οἱ Ἕλληνες, δῶρα δόντες ἀπὸ κοινοῦ, ἵππον, καὶ
 φιάλην ἀργυρεῶν, καὶ σκευὴν Περσικὴν, καὶ δαρεικούς
 δέκα· ἥτει δὲ μάλιστα τοὺς δακτυλίους, καὶ ελαβε
 πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν. κώμην δὲ δείξας
 αὐτοῖς οὐ σκηνήσουσι, καὶ τὴν ὁδὸν ἣ εἰσπορεύουσιντο
 εἰς Μάκρωνας, ἐπεὶ ἑσπέρα ἐγένετο, ὥχετο τῆς
 νυκτὸς ἀπιών.

Achtes Kapitel.

Die Makroner thun Widerstand. Glücklicher Zufall. Friede
 mit diesem Volke.

Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν οἱ Ἕλληνες διὰ Μακρώνων
 σταθμούς τρεῖς, παρασάγγας δέκα. τῇ πρώτῃ δὲ
 ἡμέρᾳ ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν ποταμὸν, ὃς ὠρίζε τὴν τε
 τῶν Μακρώνων [χώραν] καὶ τὴν τῶν Σκυθινῶν.
 2 Εἶχον δ' ὑπὲρ δεξιῶν χωρίον οἷον χαλεπώτατον, καὶ
 ἐξ ἀριστερᾶς ἄλλον ποταμὸν, εἰς ὃν ἐνέβαλλεν ὁ
 ὠρίζων, δι' οὗ ἔδει διαβαίνειν. ἦν δὲ οὗτος δασὺς δέν-
 δροις παχέσι μὲν οὐ, πυκνοῖς δέ. ταῦτα, ἐπεὶ προ-

ἦλθον οἱ Ἕλληνες, ἔκοπτον, σπεύδοντες ὡς τάχιστα
 ἐκ τοῦ χωρίου ἐξελθεῖν. Οἱ δὲ Μάκρωνες, ἔχον- 3
 τες γέρρα καὶ λόγχας καὶ τριχίνους χιτῶνας, κατ-
 αντιπέραν τῆς διαβάσεως παρατεταγμένοι ἦσαν,
 καὶ ἀλλήλοις διεκελεύοντο, καὶ λίθους εἰς τὸν ποτα-
 μὸν ἐρρίπτουν· ἐξικνοῦντο δὲ οὐδὲ οὕτως, οὐδ'
 ἐβλαπτον οὐδέναι. Ἐνθα δὴ προσέρχεται τῷ Ξε- 4
 νοφῶντι τῶν πελταστῶν τις ἀνὴρ Ἀθήνησι Φάσκων
 δεδουλευκέναι, λέγων ὅτι γιγνώσκει τὴν Φωνὴν τῶν
 ἀνθρώπων· καὶ οἶμαι, ἔφη, ἐμὴν ταύτην τὴν πα-
 τρίδα εἶναι· καὶ, εἰ μὴ τι κωλύει, ἐθέλω αὐτοῖς
 διαλεχθῆναι. Ἀλλ' οὐδὲν κωλύει, ἔφη· ἀλλὰ 5
 διαλέγου, καὶ μάθε πρῶτον αὐτῶν τίνες εἰσίν. Οἱ
 δ' εἶπον, ἐρωτήσαντος, ὅτι Μάκρωνες. Ἐρώτα τοί-
 νυν, ἔφη, αὐτοὺς, τί ἀντιτετάχαται, καὶ χρήζου-
 σιν ἡμῖν πολέμιοι εἶναι. Οἱ δ' ἀπεκρίναντο, ὅτι 6
 καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τὴν ἡμετέραν ἔρχεσθε. Λέγειν ἐκέ-
 λευον οἱ στρατηγοὶ, ὅτι γε οὐ κακῶς ποιήσοντες,
 ἀλλὰ βασιλεῖ πολεμήσαντες ἀπερχόμεθα εἰς τὴν
 ἑλλάδα, καὶ ἐπὶ θάλατταν βουλόμεθα ἀφικέσθαι.
 Ἡρώτων ἐκεῖνοί, εἰ δοῖεν ἂν τούτων τὰ πιστά. Οἱ δ' 7
 ἔφασαν, καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν ἐθέλειν. Ἐντεῦθεν
 δίδόασιν οἱ Μάκρωνες βαρβαρικὴν λόγχην τοῖς Ἕλλη-
 σιν, οἱ δὲ Ἕλληνες ἐκείνοις ἑλληνικὴν· ταῦτα γὰρ
 ἔφασαν πιστὰ εἶναι· θεοὺς δ' ἐπεμαρτύραντο ἀμ-
 φότεροι.

Die Kolcher halten einen Berg besetzt. Xenophon rath, kolon-
 nenweis darauf los zu marschiren.

Μετὰ δὲ τὰ πιστὰ εὐθὺς οἱ Μάκρωνες τὰ δέν- 8
 δρα συνεξέκοπτον, τὴν τε ὁδὸν ἀδοποιοῦν ὡς διαβι-
 βάσοντες ἐν μέσοις ἀναμεμιγμένοι τοῖς Ἕλλησιν, καὶ
 ἀγορὰν οἴαν ἐδύναντο παρεῖχον· καὶ διήγον τρι-

- σιν ἡμέραις, ἕως οὗ ἐπὶ τὰ ὄρη τῶν Κόλχων κατέ-
 9 στησαν τοὺς Ἕλληνας. Ἐνταῦθα ἦν ὄρος μέγα,
 προσβατὸν δέ· καὶ ἐπὶ τούτου οἱ Κόλχοι παραιτε-
 ταγμένοι ἦσαν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἱ Ἕλληνες ἀντι-
 παρετάξαντο Φάλαγγα, ὡς οὕτως ἄζοντες πρὸς τὸ
 ὄρος. ἐπεὶ δὲ ἔδοξε τοῖς στρατηγοῖς συλλεγεῖσι
 10 βουλευσασθαι, ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιοῦνται. Ἐλε-
 ξεν οὖν Ξενοφῶν, ὅτι δοκεῖ, παύσαντας τὴν Φάλαγγα,
 λόχους ὀρθίους ποιῆσαι. ἡ μὲν γὰρ Φάλαγξ
 διασπασθήσεται εὐθύς· τῇ μὲν γὰρ ἀνοδὸν, τῇ δὲ
 εὐοδὸν εὐρήσομεν τὸ ὄρος· καὶ εὐθύς τοῦτο ἀθυμίαν
 ποιήσει, ὅταν τεταγμένοι εἰς Φάλαγγα, ταύτην
 11 διεσπασμένην ὀρώσιν. Ἐπεὶ δὲ, ἦν μὲν ἐπὶ πολ-
 λούς τεταγμένοι προσάγωμεν, περιττεύσουσιν ἡμῶν
 οἱ πολέμιοι, καὶ τοῖς περιττοῖς χρήσονται ὅ τι ἂν
 βούλονται· εἰ δὲ ἐπὶ ὀλίγων τεταγμένοι ἴωμεν,
 οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαστὸν, εἰ διακοπεῖν ἡμῶν ἡ Φά-
 λαγξ ὑπὸ ἀθρόων πῃ καὶ βελῶν καὶ ἀνθρώπων συμ-
 πεσόντων. εἰ δὲ πῃ τοῦτο ἔσται, τῇ ὅλῃ Φάλαγγι
 12 κακὸν ἔσται. Ἀλλὰ μοι δοκεῖ, ὀρθίους τοὺς λό-
 χους ποιησάμενους, τοσοῦτον χωρίον κατασχεῖν δια-
 λιπόντας τοὺς λόχους, ὅσον ἔξω τοὺς ἐσχάτους λό-
 χους γενέσθαι τῶν πολεμίων κερμάτων· καὶ οὕτως
 ἐσόμεθα τῆς τε τῶν πολεμίων Φάλαγγος ἔξω οἱ
 ἐσχατοὶ λόχοι, καὶ ὀρθίους ἄγοντες οἱ κρᾶτιστοι
 ἡμῶν πρῶτον προσίασιν· ἢ τε ἂν εὐοδὸν ἢ, ταύτη
 13 ἕκαστος ἄξει ὁ λόχος. Καὶ εἰς τε τὸ διαλεῖπεν
 οὐ ῥάδιον ἔσται τοῖς πολεμίοις εἰσελθεῖν, ἐνθεν καὶ
 ἐνθεν λόχων ὄντων, διακόψαι τε οὐ ῥάδιον ἔσται λό-
 χον ὀρθίον προσιόντα. εἰ δὲ τις πιέζεται τῶν λό-
 χων, ὁ πλησίον βοηθήσει· ἦν τε εἰς πῃ δυνήθῃ τῶν
 λόχων ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβῆναι, οὐδεὶς μηκέτι μείνη
 14 τῶν πολεμίων. Ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίουν ὀρθίους
 τοὺς λόχους. Ξενοφῶν δὲ ἀπὼν ἐπὶ τὸ εὐώνυμον

ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ, εἶπε τοῖς στρατιώταις· Ἄνδρες, οὗτοί εἰσιν οὓς ὁρᾶτε, μόνοι ἔτι ἡμῖν ἐμποδῶν τοῦ μὴ ἤδη εἶναι ἐνθα πάλα σπεύδομεν· τούτους, ἣν πως δυνώμεθα καὶ ἄμους δεῖ καταφαγεῖν.

Der Berg wird erobert. Die Griechen finden nichts als ein Honig, das sehr nachtheilig auf sie wirkt.

Ἐπεὶ δ' ἐν ταῖς χώραις ἕκαστοι ἐγένοντο, καὶ 15
τοὺς λόχους ὁρθίους ἐποιήσαντο, ἐγένοντο μὲν λόχοι τῶν ὀπλιτῶν ἀμφὶ τοὺς ὀγδοήκοντα, ὁ δὲ λόχος ἕκαστος σχεδὸν εἰς τοὺς ἑκατὸν· τοὺς δὲ πελταστας καὶ τοὺς τοξότας τριχῇ ἐποιήσαντο, τοὺς μὲν τοῦ εὐωνύμου ἕξω, τοὺς δὲ τοῦ δεξιοῦ, τοὺς δὲ κατὰ μέσον· σχεδὸν ἑξακοσίους ἑκάστους. Ἐκ τούτου 16
παρηγγύησαν οἱ στρατηγοὶ εὐχεσθαι· εὐξάμενοι δὲ καὶ παιανίσαντες ἐπορεύοντο. καὶ Χειρίσοφος μὲν καὶ Ξενοφῶν καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς πελτασταί, ἕξω γε-
νόμενοι τῆς τῶν πολεμίων φάλαγγος, ἐπορεύοντο. Οἱ δὲ πολέμιοι, ὥς εἶδον αὐτοὺς ἀντιπαραθέοντας, 17
οἱ μὲν ἐπὶ τὸ δεξιόν, οἱ δὲ ἐπὶ τὸ εὐώνυμον διεσπάρθησαν, καὶ πολὺ τῆς ἑαυτῶν φάλαγγος ἐν τῷ μέσῳ κενὸν ἐποίησαν. Ἰδόντες δὲ αὐτοὺς διχάζοντας οἱ 18
κατὰ τὸ Ἀρκαδικὸν πελτασταί, ὧν ἤρχεν Αἰσχίνης ὁ Ἀκαρναῖν, νομίσαντες φεύγειν, ἀνὰ κράτος ἔθεον· καὶ οὗτοι πρῶτοι ἐπὶ τὸ ὄρος ἀναβαίνουσι· συνεφεί-
πετο δὲ αὐτοῖς καὶ τὸ Ἀρκαδικὸν ὀπλιτικόν, ὧν ἤρχε Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος. Οἱ δὲ πολέμιοι, ἐπεὶ 19
ἤρξαντο θεῖν, οὐκ ἔτι ἔστησαν, ἀλλὰ φυγῇ ἄλλος ἄλλη ἐτράπετο. οἱ δὲ Ἕλληνες ἀναβαίντες ἐστρατο-
πεδεύσαντο ἐν πολλαῖς κώμαις, καὶ τὰ ἐπιτήδεια πολλὰ ἐχούσας. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα οὐδὲν ἦν ὅτι 20
καὶ ἐθαύμασαν· τὰ δὲ σμήνη πολλὰ ἦν αὐτόθι, καὶ τῶν κηρίων ὅσοι ἔφαγον τῶν στρατιωτῶν, πάν-

τες ἀφρονές τε ἐγίγνοντο, καὶ ἡμουν, καὶ κάτω διε-
 χώρει αὐτοῖς, καὶ ὁρθὸς οὐδεὶς ἐδύνατο ἵστασθαι·
 ἀλλ' οἱ μὲν ὀλίγον ἐδηδοκότες, σφόδρα μεθύουσιν
 ἐώκεσαν· οἱ δὲ πολὺ, μαινομένοις· οἱ δὲ καὶ ἀπο-
 21 θνήσκουσιν. Ἐκείντο δὲ οὕτω πολλοὶ, ὥσπερ τρο-
 πῆς γεγενημένης, καὶ πολλὴ ἦν ἡ ἀθυμία. τῇ δ'
 ὑστεραίᾳ ἀπέθανε μὲν οὐδεὶς, ἀμφὶ δὲ τὴν αὐτὴν
 που ὥραν ἀνεφρόνουν· τρίτῃ δὲ καὶ τετάρτῃ ἀνί-
 σταντο, ὥσπερ ἐκ φαρμακοποσίας.

Die Griechen kommen nach Trapezus am schwarzen Meere.
 Dankopfer, und gymnische Spiele, auch mit Pferden.

- 22 Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν δύο σταθμούς, ἐπτα-
 παραστάγγας, καὶ διήλθον ἐπὶ θάλατταν εἰς Τρα-
 πεζοῦντα, πόλιν Ἑλληνίδα οἰκουμένην, ἐν τῷ Εὐξεί-
 νῳ πόντῳ, Σιωπέων ἀποικίαν, ἐν τῇ Κόλχαν χώ-
 ρα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἀμφὶ τὰς τριάκοντα
 23 ἐν ταῖς τῶν Κόλχαν χώραις. Καὶντεῦθεν μὲν
 ἐληίζοντο τὴν Κολχίδα. ἀγορὰν δὲ παρεῖχον ἐν
 τῷ στρατοπέδῳ Τραπεζοῦντιοι, καὶ ἐδέξαντό τε
 τοὺς Ἑλληνας, καὶ ξένια ἔδοσαν, βοῖς καὶ ἄλφιστα
 καὶ οἶνον. συνδιεπράττοντο δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν πλησίων
 Κόλχαν τῶν ἐν τῷ πεδίῳ μάλιστα οἰκούντων, καὶ
 ξένια καὶ παρ' ἐκείνων ἦλθον [πλέονα, βόες.
 24 Μετὰ δὲ τοῦτο τὴν θυσίαν, ἣν εὕξαντο, παρεσκευ-
 ἀζοντο· ἦλθον δὲ αὐτοῖς ἱκανοὶ] βόες ἀποθῦσαι
 τῷ Διὶ τῷ Σωτῆρι καὶ τῷ Ἡρακλεῖ ἡγεμόσυνα, καὶ
 25 τοῖς ἄλλοις δὲ θεοῖς αὐτοῖς εὕξαντο. Ἐποίησαν δὲ καὶ
 ἀγῶνα γυμνικὸν ἐν τῷ ἔρει, ἔνθα περ ἐσκήνουν. εἵ-
 λοντο δὲ Δρακόντιον Σπαρτιάτην (ὃς ἔφευγε παῖς
 ὢν οἴκοθεν, παῖδα ἄκων κατακτανῶν, ξυῆλη πατά-
 ξας) δρόμου τε ἐπιμεληθῆναι καὶ τοῦ ἀγῶνος προ-
 26 στατῆσαι, Ἐπειδὴ δὲ ἡ θυσία ἐγένετο, τὰ τέρ-

ματα παρέδωσαν τῷ Δρακοντίῳ, καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέ-
λευον ὅπου τὸν δρόμον πεποιηκὼς εἴη. ὁ δὲ, δείξας
ὅπου παρεστηκότες ἐτύγχανον, Οὗτος ὁ λόφος,
ἔφη, κάλλιστος τρέχειν, ὅπου ἂν τις βούληται.
Πῶς οὖν, ἔφασαν, δυνήσονται παλαίειν ἐν σκληρῷ
καὶ δασεῖ οὕτω; Ὁ δὲ εἶπε· Μᾶλλον τι ἀνιάσεται 27
ὁ καταπεσών· Ἡγωνίζοντο δὲ παῖδες μὲν στάδιον τῶν
αἰχμαλώτων οἱ πλείστοι· δόλιχον δὲ Κρήτες πλεί-
ους ἢ ἑξήκοντα ἔθεον· πάλιν δὲ καὶ πυγμὴν καὶ
παγκράτιον ἕτεροι· καὶ καλὴ θάλα ἐγένετο· πολ-
λοὶ γάρ κατέβησαν, καὶ, ὅτε θεωμένων τῶν ἐτα-
ρῶν, πολλὴ φιλονεικία ἐγένετο. Ἐθεον δὲ καὶ 28
ἵπποι· καὶ ἔδει αὐτοὺς κατὰ τοῦ πρηνοῦς ἐλάσαν-
τας, ἐν τῇ θαλάττῃ ἀναστρέψαντας πάλιν ἄνω
πρὸς τὸν βωμὸν ἦκειν. καὶ κάτω μὲν οἱ πολλοὶ ἐκυ-
λινδοῦντο· ἄνω δὲ πρὸς τὸ ἰσχυρῶς ὀρθιον μόλις
βάδην ἐπορεύοντο οἱ ἵπποι. ἔνθα δὲ πολλὴ κραυγὴ
καὶ γέλως καὶ παρακέλευσις ἐγένετο αὐτῶν.

Ἑννὸν Βιβλίον.

Ἐννὸν Κεφάλαιον.

Die Griechen rathschlagen über ihren weiteren Marsch. Antileon der Thurier wünscht, zu Schiffe zu gehn. Alle stimmen ihm bei. Cheirisophos verspricht, ihnen Schiffe zu besorgen.

Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου ἔπρα-
ξαν οἱ Ἕλληνες, καὶ ὅσα ἐν τῇ πορείᾳ τῇ μέχρ' ἐπὶ
θάλατταν, τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ, καὶ ὡς ἐπὶ
τραπεζοῦντα πόλιν Ἑλληνίδα ἀφίκοντο, καὶ ὡς ἀπέ-
θυσαν αὐτοῖς εὐχάντο σωτήρια θύσειν, ἔνθα πρῶτον εἰς
φιλίαν γῆν ἀφίκοντο, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλω-
2 ται. Ἐκ δὲ τούτου συνελθόντες ἐβουλευόντο περὶ
τῆς λοιπῆς πορείας. ἀνέστη δὲ πρῶτος Ἀντιλέων
Θούριος, καὶ ἔλεξεν ὥδε· Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη, ὦ
ἄνδρες, ἀπείρηκα ἤδη συσκευαζόμενος, καὶ βαδίζων,
καὶ τρέχων, καὶ τὰ ὅπλα φέρων, καὶ ἐν τάξει ἰών,
καὶ φυλακὰς φυλάττων, καὶ μαχόμενος· ἐπιθυ-
μῶ δὲ ἤδη, παυσάμενος τούτων τῶν πόνων, ἐπεὶ
θάλατταν ἔχομεν, πλεῖν τὸ λοιπὸν, καὶ ἔκταθ' εἰς
ὥσπερ Ὀδυσσεὺς καθεύδων ἀφικέσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα.
3 Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατιῶται, ἀνεθορύβησαν, ὡς
εὖ λέγοι· καὶ ἄλλος ταυτὰ ἔλεγε, καὶ πάντες οἱ
4 παρόντες. Ἐπειτα δὲ Χειρίσοφος ἀνέστη, καὶ
εἶπεν ὥδε· Φίλος μοι ἐστίν, ὦ ἄνδρες, Ἀναξίβιος,
ναυαρχῶν δὲ τυγχάνει· ἦν οὖν πέμψητέ με, οἶμαι

ἀν' ἐλθεῖν καὶ τριήρεις ἔχων καὶ πλοῖα τὰ ὑμῶς ἄζον-
τα· ὑμεῖς δ', ἐπεὶ περ πλεῖν βούλεσθε, περιμένετε
ἔστ' ἂν ἐγὼ ἔλθω· ἤξω δὲ ταχέως. Ἀκούσαντες
ταῦτα οἱ στρατιῶται, ἡσθισάν τε καὶ ἐψήφισαντο
πλεῖν αὐτὸν ὡς τάχιστα.

Xenophon rath, in Cheirisophos Abwesenheit, Lebensmittel
anzuschaffen. Seine Vorschläge theils über diesen Punkt, theils
zur Sicherung des Heers, so lange es noch am Lande ist, und
zur Vergewisserung seiner nahen Seefahrt, werden gebilligt,
bis auf Einen.

Μετὰ τοῦτον Ξενοφῶν ἀνέστη, καὶ ἔλεξεν ὧδε· 5
Χειρίσοφος μὲν ἤδη ἐπὶ πλοῖα στέλλεται, ἡμεῖς δὲ
ἀναμενούμεν. ὅσα οὖν μοι δοκεῖ καιρὸς εἶναι ποιεῖν ἐν
τῇ μονῇ, ταῦτα ἔρῳ. Πρῶτον μὲν τὰ ἐπιτήδεια 6
δεῖ πορίζεσθαι ἐκ τῆς πολεμίας· οὔτε γὰρ ἀγορά
ἔστιν ἱκανή, οὔτε ὅτου ὠνησόμεθα πάρεστιν, εἰ μὴ
ὀλίγοις, ἢ τε χώρα πολεμία. κίνδυνος οὖν πολλοὺς
ἀπόλλυσθαι, ἢν ἀμελῶς τε καὶ ἀφυλάκτως πορεύ-
ωνται ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια. Ἀλλὰ μοι δοκεῖ σὺν προ- 7
νομαῖς λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἄλλως δὲ μὴ πλα-
ναῖσθαι ὡς σώζεσθαι· ἡμᾶς δὲ τούτων ἐπιμελεῖσθαι.
Ἔδοξε ταῦτα. ἔτι τοίνυν ἀκούσατε καὶ τὰδε· 8
ἐπὶ λείαν γὰρ ὑμῶν ἐκπορεύονται τινες. οἶμαι οὖν
βέλτιοι εἶναι, ἡμῖν εἰπεῖν τὸν μέλλοντα ἐξιέναι, Φρά-
ζειν δὲ καὶ ὅποι, ἵνα καὶ τὸ πλῆθος ἴδωμεν τῶν ἐξιόν-
των καὶ τῶν μενόντων· καὶ συμπαρασκευάζωμεν,
εἴαν τι δέη· καὶ, βοηθῆσαί τισιν ἂν καιρὸς ᾖ, ἴδω-
μεν ὅποι δεήσει βοηθεῖν· καὶ ἂν τις τῶν ἀπειροτέρων
ἐγχειρῇ τι ποιεῖν, συμβουλεύωμεν, πειρώμενοι εἰδέναι
τὴν δύναμιν, ἐφ' οὗς ἂν ἴωσιν. Ἔδοξε καὶ ταῦτα.
Ἐννοεῖτε δὴ καὶ τόδ', ἔφη· σχολὴ τοῖς πολεμίοις 9
ληΐζεσθαι· καὶ δικαίως ἡμῖν ἐπιβουλεύουσιν. ἔχο-
μεν γὰρ τὰ ἐκείνων· ὑπερκάθηνται δ' ἡμῶν. Φύ-

- λακας δὴ μοι δοκεῖ δεῖν περὶ τὸ στρατόπεδον εἶναι.
 εἴαν οὖν κατὰ μέρος μερισθέντες φυλάττωμεν καὶ
 σκοπῶμεν, ἥττον δύναντ' ἂν ἡμᾶς θηροῖν οἱ πολέ-
 10 μιοι. ἔτι τοίνυν τάδε ὁρᾶτε· εἰ μὲν ἠπιστάμεθα
 σαφῶς, ὅτι ἤξει πλοῖα Χειρίσοφος ἄγων ἱκανὰ,
 οὐδὲν ἂν ἔδει ὦν μέλλω λέγειν· νῦν δ', ἐπεὶ τοῦτ'
 ἄδηλον, δοκεῖ μοι πειρᾶσθαι πλοῖα συμπαρασκευά-
 ζειν καὶ αὐτόθεν. ἦν μὲν γὰρ ἔλθῃ, ὑπαρχόντων
 ἐνθάδε, ἐν ἀφρονωτέροις πλευσούμεθα· εἴαν δὲ μὴ
 11 ἄγῃ, τοῖς ἐνθάδε χρησόμεθα. Ἐγὼ δ' ὁρῶ πλοῖα
 πολλάκις παραπλέοντα· εἰ οὖν αἰτησάμενοι παρὰ
 Τραπεζουντίων μακρὰ πλοῖα, κατάγοιμεν καὶ φυ-
 λάττοιμεν αὐτά, τὰ πηδάλια παραλυόμενοι, ἕως
 ἂν ἱκανὰ τὰ ἄζοντα γένηται, ἴσως ἂν οὐκ ἀπορήσαιμεν
 12 κομιδῆς οἷας δεόμεθα. Ἐδοξε καὶ ταῦτα. Ἐννοή-
 σατε δ', ἔφη, εἰ εἰκὸς καὶ τρέφειν ἀπὸ κοινοῦ, οὓς
 ἂν καταγάγωμεν, ὅσον ἂν χρόνον ἡμῶν ἔνεκα μένω-
 σι, καὶ ναῦλον συνθέσθαι, ὅπως ὠφελοῦντες καὶ
 13 ὠφελῶνται. Ἐδοξε καὶ ταῦτα. Δοκεῖ τοίνυν μοι,
 ἔφη, ἦν ἄρα καὶ ταῦτα ἡμῖν μὴ ἐκπεραίνηται ὥστε
 ἀρκεῖν πλοῖα, ταῖς ὁδοῖς, αἷς δυσπόρους ἀκούομεν
 εἶναι, ταῖς παρὰ θάλατταν οἰκουμέναις πόλεσιν ἐν-
 τείλασθαι ὁδοποιεῖν. πείσονται γὰρ καὶ διὰ τὸ φο-
 βεῖσθαι, καὶ διὰ τὸ βούλεσθαι ἡμῶν ἀπαλλαγῆναι.

Xenophon setzt den gemißbilligten Vorschlag dennoch ins Werk.
 Dexipp und Polyskrates werden aufs Kreuzen ausgeschiedt. De-
 xippos Treulosigkeit. Unglück des Kleainetos und seiner
 Mannschaft.

- 14 Ἐνταῦθα δὲ ἀνέκραγον, ὥς οὐ δέοι ὁδοιπορεῖν.
 ὁ δὲ, ὥς ἔγνω τὴν ἀφροσύνην αὐτῶν, ἐπεψήφισε
 μὲν οὐδὲν, ταῖς δὲ πόλεις ἐκούσας ἔπεισε ποιεῖν ταῖς
 ὁδοῖς· λέγων ὅτι θᾶττον ἀπαλλάσσονται, ἢ εὐπο-
 15 ροι γένωνται αἱ ὁδοί. Ἐλαβον δὲ καὶ πεντηκόντο-

ρον παρὰ τῶν Τραπεζουντίων, ἣ ἐπέστησαν Δέξιπ-
 πον Λακωνικὸν περίοικον. οὗτος ἀμελήσας τοῦ συλ-
 λαβεῖν πλοῖα, ἀποδράς ᾗχετο ἔξω τοῦ Πόντου,
 ἔχων τὴν ναῦν. οὗτος μὲν οὖν δίκαια ἔπαθεν ὕστε-
 ρον· ἐν Θράκῃ γὰρ παρὰ Σεύθῃ πολυπραγμονῶν
 τι ἀπέθανεν ὑπὸ Νικάνδρου τοῦ Λακωνικοῦ. ἔλα- 16
 βον δὲ καὶ τριακόντορον, ἣ ἐπεστάθῃ Πολυκράτης
 Ἀθηναῖος, ὅς, ὅποσα λαμβάνοι πλοῖα, κατήγεν
 ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. καὶ τὰ μὲν ἀγώγιμα, ἃ ἐπὶ ἡ-
 γον ἐξαίρουμένοι, Φύλακας καθίστασαι ὅπως σῶσαι
 εἴη· τοῖς δὲ πλοίοις ἐχρήσαντο εἰς παραγωγὴν.
 Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἦν, ἐπὶ λείαν ἐξήεσαν οἱ Ἕλληνες· 17
 καὶ οἱ μὲν ἐνετύγχανον, οἱ δὲ καὶ οὐ. Κλεαίνετος
 δ' ἐξαγαγὼν καὶ τὸν ἑαυτοῦ καὶ τὸν ἄλλον λόχον
 πρὸς χωρίον χαλεπὸν, αὐτὸς τε ἀπέθανε καὶ ἄλλοι
 πολλοὶ τῶν συν αὐτῷ.

Zweites Kapitel.

Treulosigkeit der Trapezuntier. Ein Theil der Griechen
 kommt beim Angreifen eines gut befestigten Ortes der Driler,
 in Gefahr, und schickt zu Xenophon.

Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐπιτήδεια οὐκ ἔτι ἦν λαμβάνειν, ὥστε
 ἀπαυθιμερίζειν ἐπὶ τὸ στρατεύμα, ἐκ τούτου λαβὼν
 ὁ Ξενοφῶν ἡγεμόνας τῶν Τραπεζουντίων, ἐξάγει εἰς
 Δρίλας τὸ ἡμισυ τοῦ στρατεύματος, τὸ δὲ ἡμισυ
 φυλάττειν κατέλιπε τὸ στρατόπεδον. οἱ γὰρ Κόλ-
 χοι, ἅτε ἐκπεπτωκότες ἐκ τῶν οἰκιῶν, πολλοὶ ἦσαν
 ἀθρόοι, καὶ ὑπερεκάθηντο ἐπὶ τῶν ἄκρων. Οἱ δὲ 2
 Τραπεζούντιοι, ὅπόθεν μὲν τὰ ἐπιτήδεια ῥαδίον ἦν
 λαβεῖν, οὐκ ἦγον· φίλοι γὰρ αὐτοῖς ἦσαν· εἰς

τοὺς Δρίλας δὲ προθύμας ἦγον, ἱφ' ὧν κακῶς ἔπα-
 σχον, εἰς χωρία τε ὄρεινά καὶ δύσβατα, καὶ ἀν-
 3 θρώπους πολεμικωτάτους τῶν ἐν τῷ Πόντῳ. Ἐπεὶ
 δὲ ἦσαν ἐν τῇ ἀνω χώρᾳ οἱ Ἕλληνες, ὅποια τῶν χω-
 ρίων τοῖς Δρίλαις ἀλυσίμα ἐδόκει εἶναι, ἐμπιπράντες
 ἀπήεσαν· καὶ οὐδὲν ἦν λαβεῖν εἰ μὴ ὕς καὶ βούς,
 ἢ ἄλλο τι κτήνους τὸ πῦρ διαπεφευγός. ἐν δ' ἦν χω-
 ρίον, ὃ μητρόπολις αὐτῶν ἐκαλεῖτο· εἰς τοῦτο πάν-
 τες συνῥύηκεσαν. περὶ δὲ τοῦτο ἦν χαράδρα ἰσχυ-
 ρῶς βαθεῖα, καὶ πρόσοδοι χαλεπαὶ πρὸς τὸ χωρίον.
 4 Οἱ δὲ πελτασταὶ προτρέχοντες στάδια πέντε ἢ ἑξ
 τῶν ὀπλιτῶν, διαβάντες τὴν χαράδραν, ὄρωντες
 πρόβατα πολλὰ καὶ ἄλλα χρήματα, προσέβαλ-
 λον πρὸς τὸ χωρίον. συνείποντο δὲ καὶ δορυφόροι
 πολλοί, οἱ ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐξωρμημένοι· ὥστε
 ἐγένοντο οἱ διαβάντες πλείους ἢ εἰς δισχιλίους ἀν-
 5 θρώπους. Ἐπεὶ δὲ μαχόμενοι οὐκ ἐδύναντο λαβεῖν
 τὸ χωρίον, (καὶ γὰρ τάφρος ἦν περὶ αὐτὸ εὐρείᾳ
 ἀναβεβλημένη, καὶ σκόλοπες ἐπὶ τῆς ἀναβολῆς,
 καὶ τύρσεις πυκναὶ ξύλινα πεποιημένα) ἀπιέναι ἤδη
 6 ἐπεχείρουν· οἱ δὲ ἐπέκειντο αὐτοῖς. ὧς δ' οὐκ
 ἐδύναντο ἀπελθεῖν, (ἦν γὰρ ἐφ' ἐνὸς ἢ κατὰ βασίς
 ἐκ τοῦ χωρίου εἰς τὴν χαράδραν) πέμπουσι πρὸς
 7 Ξενοφῶντα, ὃς ἠγεῖτο τοῖς ὀπλίταις. Ὁ δ' ἐλθὼν
 λέγει, ὅτι ἐστὶ χωρίον χρημάτων πολλῶν μεστόν·
 τοῦτο οὔτε λαβεῖν δυνάμεθα· ἰσχυρὸν γὰρ ἐστίν·
 οὔτε ἀπελθεῖν ῥάδιον μάχονται γὰρ ἐπεξεληλυθό-
 τες, καὶ ἡ ἀφόδος χαλεπή.

Der Ort wird angegriffen, und erobert, außer der Burg.
 Neue Gefahr.

8 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ξενοφῶν, προσαγαγὼν πρὸς
 τὴν χαράδραν, τοὺς μὲν ὀπλίτας ἐκέλευε θέσθαι τὰ

ὄπλα· αὐτὸς δὲ διαβάς σὺν τοῖς λοχαγοῖς, ἐσκο-
 πεῖτο, πότερον εἴη κρεῖττον ἀπάγειν καὶ τοὺς διαβε-
 ρηκότας, ἢ καὶ τοὺς ὀπλίτας διαβιβάζειν, ὥς
 αλόντος ἀν τοῦ χωρίου. Καὶ ἐδόκει τὸ μὲν ἀπά- 9
 γειν οὐκ εἶναι ἀνευ πολλῶν νεκρῶν, ἐλεῖν δ' ἀν ὧντο
 καὶ οἱ λοχαγοὶ τὸ χωρίον, καὶ ὁ Ξενοφῶν συνεχώ-
 ρησε, τοῖς ἱεροῖς πιστεύσας· οἱ γὰρ μάντις ἀποδε-
 δειγμένοι ἦσαν, ὅτι μάχη μὲν εἴη, τὸ δὲ τέλος καλὸν
 τῆς ἐξόδου. Καὶ τοὺς μὲν λοχαγοὺς πέμπει δια- 10
 βιβάσοντας τοὺς ὀπλίτας, αὐτὸς δ' ἐμενεν ἀναχω-
 ρίσας ἀπαντας τοὺς πελταστάς, καὶ οὐδένα εἶας
 ἀκροβολίζεσθαι. Ἐπεὶ δ' ἤκον οἱ ὀπλίται, ἐκέλευσε 11
 τὸν λόχον ἕκαστον ποιῆσαι τῶν λοχαγῶν, ὥς ἀν
 κράτιστα οἴηται ἀγωνιεῖσθαι. ἦσαν γὰρ οἱ λοχαγοὶ
 πλησίον ἀλλήλων, οἱ πάντα τὸν χρόνον ἀλλήλοις
 περὶ ἀνδραγαθίας ἀντεποιοῦντο. Καὶ οἱ μὲν λο- 12
 χαγοὶ ταῦτα ἐποίουν· ὁ δὲ τοῖς πελτασταῖς πᾶσι
 παρήγγελλε διηγκυλισμένους ἵεναι, ὥς, ὅποτεν σημή-
 νη, ἀκοντίζειν δεῖσον· καὶ τοὺς τοξότας ἐπιβεβλή-
 σθαι ἐπὶ ταῖς νευραῖς, ὥς, ὅποτεν σημήνη, τοξεύ-
 ειν δεῖσον· καὶ τοὺς γυμνήτας λίθων ἔχειν μεστὰς
 τὰς διφθέρας· καὶ τοὺς ἐπιτηδεῖους ἐπεμψε τούτων
 ἐπιμεληθῆναι. Ἐπεὶ δὲ πάντα παρεσκεύαστο, 13
 καὶ οἱ λοχαγοὶ καὶ ὑπολοχαγοὶ, καὶ οἱ ἀξιοῦντες
 τούτων μὴ χεῖρους εἶναι, πάντες παρατεταγμένοι
 ἦσαν, καὶ ἀλλήλους μὲν συνεώρων· μονοειδῆς γὰρ
 ἦν ἡ παρατάξις διὰ τὸ χωρίον· Ἐπεὶ δ' ἐπαιάνι- 14
 σαν, καὶ ἡ σάλπιγξ ἐφθέγγετο, καὶ ἅμα γε τῷ
 εὐαλίῳ ἠλάλαξαν, καὶ ἔθεον δρόμῳ οἱ ὀπλίται, καὶ
 τὰ βέλη ὁμοῦ ἐφέρετο, λόγχα, τοξεύματα, σφεν-
 δόνα, πλεῖστοι ἐκ τῶν χειρῶν λίθοι· ἦσαν δὲ οἱ καὶ
 πῦρ προσέφερον. Ὑπὸ δὲ τοῦ πλήθους τῶν βελῶν 15
 ἔλιπον οἱ πολέμιοι τὰ τε σταυρώματα καὶ τὰς τύρ-
 σεις· ὥστε Ἀγασίας Στυμφάλιος καὶ Φιλόξενος Πελη-

νεὺς, καταθέμενοι τὰ ὅπλα, ἐν χιτῶνι μόνον ἀνέβησαν, καὶ ἄλλος ἄλλον εἶλκε, καὶ ἄλλος ἀναβεβήκει, καὶ ἡλώκει τὸ χωρίον ὡς ἐδόκει. Καὶ οἱ μὲν
 16 πελτασταὶ καὶ οἱ ψιλοὶ εἰσδραμόντες ἥρπαζον ὅτι ἕκαστος ἐδύνατο· ὁ δὲ Ξενοφῶν σταῖς κατὰ τὰς πύλας, ὅπόσους ἐδύνατο κατεκώλυε τῶν ὀπλιτῶν ἔξω· πολέμιοι γὰρ ἄλλοι ἐφαίνοντο ἐπ' ἄκροις τισὶν ἰσχυροῖς.
 17 Οὐ πολλοῦ δὲ χρόνου μετὰξὺ γενομένου, κραυγὴ τ' ἐγίγνετο ἔνδον, καὶ ἔφευγον οἱ μὲν καὶ ἔχοντες αὖ ἔλαβον, τάχα δὲ τις καὶ τετρωμένος· καὶ πολὺς ἦν ὠθισμὸς ἀμφὶ τὰ θύρετρα. καὶ ἐρωτώμενοι οἱ ἐκπίπτοντες ἔλεγον ὅτι ἄκρα τις ἐστὶν ἔνδον, καὶ οἱ πολέμιοι πολλοὶ, οἱ παίουσιν ἐκδεδραμηκότες τοὺς [ἐνδον] ἀνθρώπους.

Der Abzug ist zuerst sehr mühselig, bis Xenophon einen glücklichen Zufall nutzt. Endliches Schicksal der Stadt.

18 Ἐνταῦθα ἀνειπεῖν ἐκέλευσε Τολμίδην τὸν κήρυκα ἵεναι εἰς τὸν βουλούμενόν τι λαμβάνειν· καὶ ἵεντο πολλοὶ εἰς αὐτὸν, καὶ νικῶσι τοὺς ἐκπίπτοντας οἱ εἰς αὐτὸν ὠθούμενοι, καὶ κατακλείουσι τοὺς πολεμίους πάλιν εἰς τὴν ἄκραν.
 19 Καὶ τὰ μὲν ἔξω τῆς ἀκρας πάντα διηρπάσθη, καὶ ἐξεκομίσαντο οἱ Ἕλληνες. οἱ δ' ὀπλίται ἔθεντο τὰ ὅπλα, οἱ μὲν περὶ τὸ σταύρωμα, οἱ δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐπὶ τὴν ἄκραν φέρουσιν. Ὁ δὲ Ξενοφῶν καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐσκόπουν, εἰ οἷόν τ' εἴη τὴν ἄκραν λαβεῖν· ἦν γὰρ οὕτω σωτηρία ἀσφαλής· ἄλλως δὲ παγχάλεπον ἐδόκει εἶναι ἀπελθεῖν. σκοπούμενοις δ' αὐτοῖς ἐδοξε παντάπασιν αἰάλατον
 21 εἶναι τὸ χωρίον. Ἐνταῦθα παρεσκευάζοντο τὴν ἀφροδον, καὶ τοὺς μὲν σταυροὺς ἕκαστοι τοὺς κατ' αὐτοὺς διήρουν, καὶ τοὺς ἀχρεῖους ἐφ' ἀρπαγαῖς ἐξέπεμπον καὶ τῶν ὀπλιτῶν τὸ πλῆθος· κατέλιπον δὲ οἱ

οἱ λοχαγοὶ, οἷς ἕκαστος ἐπίστευεν. Ἐπεὶ δὲ ἦρ- 22
 ζαντο ἀποχωρεῖν, ἐπεξέθεον ἔνδοθεν πολλοὶ. γέροντες
 καὶ λόγχοις ἔχοντες καὶ κνημίδας καὶ κράνη Παφλα-
 γονικά· καὶ ἄλλοι ἐπὶ ταῖς οἰκίαις ἀνέβαινον ταῖς
 ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς εἰς τὴν ἄκραν Φερούσης ὁδοῦ·
 ὥστ' οὐδὲ διώκειν ἀσφαλὲς ἦν αὐτοὺς κατὰ ταῖς πύ- 23
 λαις ταῖς εἰς τὴν ἄκραν Φερούσας· καὶ γὰρ ξύλα
 μεγάλα ἐπερρίπτουν ἀνωθεν, ὥστε χαλεπὸν ἦν καὶ
 μένειν καὶ ἀπιέναι· καὶ ἡ νύξ φοβερά ἦν ἐπιούσα.
 Μαχομένων δ' αὐτῶν καὶ ἀπορουμένων, θεῶν τις αὐ- 24
 τοῖς μηχανὴν σωτηρίας δίδωσιν· ἐξαπίνης γὰρ ἀνέ-
 λαμψεν οἰκία τῶν ἐν δεξιᾷ, ὅπου δὴ ἀνάψαντος ὥς
 δ' αὐτὴ συνέπιπτεν, ἔφευγον οἱ ἀπὸ τῶν ἐν δεξιᾷ
 οἰκιῶν. ὣς δ' ἔμαθεν ὁ Ξενοφῶν τοῦτο παρὰ τῆς 25
 τύχης, ἀνὰ πτεῖν ἐκέλευε καὶ τὰς ἐν ἀριστερᾷ οἰκίας·
 αἱ δὲ ξύλινα ἦσαν· ὥστε καὶ ταχὺ ἐκαίοντο.
 ἔφευγον οὖν καὶ οἱ ἀπὸ τούτων τῶν οἰκιῶν. Οἱ δὲ 26
 κατὰ στόμα δὴ ἔτι μόνοι ἐλύπουν, καὶ δῆλοι ἦσαν,
 ὅτι ἐπικείσονται ἐπὶ τῇ ἐξόδῳ τε καὶ καταβάσει.
 ἔνταῦθα παραγγέλλει φορεῖν ξύλα, ὅσοι ἐτύγχα-
 νον ἔξω ὄντες τῶν βελῶν, εἰς τὸ μέσον ἑαυτῶν καὶ
 τῶν πολεμίων. ἐπεὶ δὲ ἱκανὰ ἤδη ἦν, ἀνῆψαν· ἀνῆ-
 πτον δὲ καὶ τὰς παρ' αὐτὸ τὸ χαράκωμα οἰκίας,
 ὅπως οἱ πολέμιοι ἀμφὶ ταῦτα ἔχοιεν. Οὕτω μό- 27
 λισ ἀπῆλθον ἀπὸ τοῦ χωρίου, πῦρ ἐν μέσῳ ἑαυτῶν
 καὶ τῶν πολεμίων ποιησάμενοι· καὶ κατεκαύθη
 πάντα ἡ πόλις, καὶ αἱ οἰκίαι καὶ αἱ τύρσεις καὶ τὰ
 σταυρώματα καὶ τὰλλα πάντα, πλὴν τῆς ἀκρας.

Zurückkunft ins Lager, nicht ohne Gefahr.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἀπῆεσαν οἱ Ἕλληνες ἔχοντες 28
 τὰ ἐπιτήδεια. ἐπεὶ δὲ τὴν κατάβασιν ἐφοβοῦντο
 τὴν εἰς Τραπεζοῦντα· πρηνὴς γὰρ ἦν καὶ στενὴ·

- 29 ψευδενέδραν ἐποιήσαντο. Καὶ ἀνὴρ Μυσὸς τὸ γένος, καὶ τοῦνομα τοῦτο ἔχων, τῶν Κρητῶν λαβὼν τέτταρας ἢ πέντε, ἔμενεν ἐν λασίῳ χωρίῳ, καὶ προσποιεῖτο τοὺς πολεμίους πειρᾶσθαι λανθάνειν· αἱ δὲ πέλται αὐτῶν ἄλλη καὶ ἄλλη διεφαίνοντο, χαλ-
- 30 καὶ οὔσαι. Οἱ μὲν οὖν πολέμιοι ταῦτα διορῶντες, ἐφοβοῦντο ὡς ἐνέδραν οὔσαν· ἡ δὲ στρατιὰ ἐν τούτῳ κατέβαινε. ἐπεὶ δὲ ἐδόκει ἱκανὸν ἤδη ὑπεληλυθέναι τῷ Μυσῷ, ἐσήμηνε φεύγειν ἀνὰ κράτος· καὶ
- 31 ὃς ἐξαναστὰς φεύγει καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι Κρηῖτες, (ἀλίσκεσθαι γὰρ ἔφασαν τῷ δρόμῳ) ἐκπεσόντες ἐκ τῆς ὁδοῦ, εἰς ὕλην κατὰ τὰς
- 32 νάπας κυλινδούμενοι ἐσώθησαν. Ὁ Μυσὸς δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν φεύγων, ἐβόα βοηθεῖν· καὶ ἐβοήθησαν αὐτῷ, καὶ ἀνέλαβον τετρωμένον. καὶ αὐτοὶ ἐπὶ πόδας ἀνεχώρησαν βαλλόμενοι οἱ βοηθήσαντες, καὶ ἀντιτοξεύοντες τινὲς τῶν Κρητῶν. οὕτως ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, πάντες σῶοι ὄντες.

Drittes Kapitel.

Abzug, meist zu Lande. Zählung des Heers. Theilung der aus dem Verkauf der Gefangenen erhaltenen Summen. Religiosität der Griechen.

Ἐπεὶ δὲ οὔτε ὁ Χειρίσοφος ἦκεν, οὔτε πλοῖα ἱκανὰ ἦν, οὔτε τὰ ἐπιτήδεια ἦν λαμβάνειν ἔτι, ἐδόκει ἀπίστεον εἶναι. καὶ ἐς μὲν τὰ πλοῖα τοὺς τε ἀσθενεῖντας ἐνεβίβασαν, καὶ τοὺς ὑπὲρ τετταράκοντα ἔτη, καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας, καὶ τῶν σκευῶν ὅσα μὴ ἀνάγκη ἦν ἔχειν· καὶ Φιλήσιον καὶ Σοφαίνετον τοὺς πρεσβυτάτους τῶν στρατηγῶν εἰσβιβάσαντες, τούτων

ἐκέλευον ἐπιμελεῖσθαι· οἱ δὲ ἄλλοι ἐπορεύοντο. Ἡ δὲ ὁδὸς ὁδοποιουμένη ἦν, καὶ ἀφικνοῦνται πορευό-²μενοι εἰς Κερασσοῦντα τριταῖοι, πόλιν Ἑλληνίδα, ἐπὶ τῇ θαλάσῃ, Σινωπέων ἀποικον, ἐν τῇ Κολχίδι χώρα. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας δέκα· καὶ ἐξέ-³τασις ἐν τοῖς ὅπλοις γίγνεται καὶ ἀριθμὸς, καὶ ἐγένοντο ὀκτακισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι. οὗτοι ἐσώθησαν [ἐκ τῶν ἀμφὶ τοὺς μυρίους]· οἱ δὲ ἄλλοι ἀπώ-⁴λοντο ὑπὸ τε τῶν πολεμίων καὶ τῆς χιόνος, καὶ εἴ τις νόσῳ. Ἐνταῦθα καὶ διαλαμβάνουσι τὸ διὰ τῶν αἰχμαλώτων γενόμενον ἀργύριον, καὶ τὴν δεκά-⁵την, ἣν τῷ Ἀπόλλωνι ἐξείλον καὶ τῇ Ἐφεσίᾳ Ἀρτέμιδι, διέλαβον οἱ στρατηγοὶ, τὸ μέρος ἕκαστος, φυλάττειν τοῖς θεοῖς· ἀντὶ δὲ Χειρισόφου Νέων ὁ Ἀσινάιος ἔλαβε.

Xenophons kleiner Dianentempel in Elis. Jährliches Fest in und bei demselben. Beschreibung des Tempels.

Ξενοφῶν οὖν τὸ μὲν τοῦ Ἀπόλλωνος ἀνάθημα ⁵ ποιησάμενος, ἀνατίθησιν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς τῶν Ἀθηναίων θησαυρὸν, καὶ ἐπέγραψε τό τε αὐτοῦ ὄνομα καὶ τοῦ Προξένου, ὃς σὺν Κλεάρχῳ ἀπέθανε· ξένος γὰρ ἦν αὐτῷ. Τὸ δὲ τῆς Ἀρτέμιδος τῆς ⁶ Ἐφεσίας, ὅτε ἀπῆει σὺν Ἀγησιλάῳ ἐν τῆς Ἀσίας τὴν εἰς Βοιωτοὺς ὁδὸν, κατέλιπε παρὰ Μεγαβύζῳ τῷ τῆς Ἀρτέμιδος νεωκέρῳ, ὅτι αὐτὸς κινδυνεύσων ἐδόκει ἵεναι μετὰ Ἀγησιλάου ἐν Κορωνεῖα· καὶ ἐπέστειλεν, ἦν μὲν αὐτὸς σωθῇ, ἑαυτῷ ἀποδοῦναι· εἰ δὲ τι πάθοι, ἀναθεῖναι ποιησάμενον τῇ Ἀρτέμιδι, ὃ τι οἴοιτο χαριεῖσθαι τῇ θεῷ. Ἐπεὶ δ' ἔφυγε Ξενοφῶν, ⁷ κατοικοῦντος ἤδη αὐτοῦ ἐν Σκιλλοῦντι, ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων οἰκισθέντι παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν, ἀφικνεῖται Μεγάβυζος εἰς Ὀλυμπίαν θεωρήσων, καὶ ἀπο-

- δίδωσι τὴν παρακαταθήκην αὐτῷ. Ξενοφῶν δὲ λαβὼν, χωρίον ὠνεῖται τῇ θεῷ, ὅπου ἀνεῖλεν ὁ θεός.
- 8 ἔτυχε δὲ διαρρέων διὰ τοῦ χωρίου ποταμὸς Σελινούς. καὶ ἐν Ἐφέσῳ δὲ παρὰ τὸν [τῆς Ἐφεσίας] Ἀρτέμιδος νεῶν Σελινούς ποταμὸς παραρρεῖ, καὶ ἰχθύες τε ἐν ἀμφοτέροις εἰσὶ καὶ κόγχα. ἐν δὲ τῷ Σκιλλοῦντι χωρίῳ καὶ θήρα πάντων ὅποσα ἐστὶν ἀγρευόμενα
- 9 θηρία. ἔποίησε δὲ καὶ ναὸν καὶ βωμὸν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀργυρίου· καὶ τὸ λοιπὸν αἰεὶ δεκατεύων τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὠραῖα, θυσίαν ἔποιεῖ τῇ θεῷ· καὶ πάντες οἱ πολῖται καὶ οἱ πρόσχωροι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, μετεῖχον τῆς ἐορτῆς. παρεῖχε δὲ ἡ θεὸς τοῖς σκηνοῦσιν ἄλφιστα, ἄρτους, οἶνον, τραγήματα, καὶ τῶν θυομένων ἀπὸ τῆς ἱερᾶς νομῆς λάχος, καὶ τῶν
- 10 θηρευομένων δέ. Καὶ γὰρ θήραν ἐποιοῦντο εἰς τὴν ἐορτὴν οἱ τε Ξενοφώντος παῖδες καὶ οἱ τῶν ἄλλων πολιτῶν· οἱ δὲ βουλόμενοι καὶ ἄνδρες συνεθήρων· καὶ ἠλίσκετο τὰ μὲν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ χωρίου, τὰ δὲ ἐκ τῆς Φολόης, σύες καὶ δορκάδες καὶ ἔλαφοι.
- 11 ἔστι δὲ ὁ τόπος ἢ ἐκ Λακεδαιμόνος εἰς Ὀλυμπίαν πορεύοντα, ὥς εἴκοσι σταδίοι ἀπὸ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Διὸς ἱεροῦ. ἐνὶ δ' ἐν τῷ ἱερῷ τόπῳ καὶ ἄλση καὶ ὄρη δένδρων μεστὰ, ἱκανὰ καὶ σῦς καὶ αἶγας καὶ οἷς τρέφειν καὶ ἵππους· ὥστε καὶ τὰ τῶν εἰς τὴν ἐορτὴν
- 12 ἰόντων ὑποζύγια εὐωχεῖσθαι. Περὶ δ' αὐτὸν τὸν ναὸν ἄλσας ἡμέρων δένδρων ἐφυτεύθη, ὅσα ἐστὶ τρακτὰ ὠραῖα. ὁ δὲ ναὸς, ὥς μικρὸς μεγάλῳ, τῷ ἐν Ἐφέσῳ εἰκαστα· καὶ τὸ ζόανον ἔοικεν, ὥς κυπαρίσ-
- 13 σινον χρυσῷ ὄντι, τῷ ἐν Ἐφέσῳ. Καὶ στήλη ἔστηκε παρὰ τὸν ναὸν, γράμματα ἔχουσα· ΙΕΡΟΣ Ο ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ. ΤΟΝ ΔΕ ΕΧΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΥΤΜΕΝΟΝ, ΤΗΝ ΜΕΝ ΔΕΚΑΤΗΝ ΚΑΤΑΘΥΕΙΝ ΕΚΑΣΤΟΥ ΕΤΟΥΣ, ΕΚ ΔΕ ΤΟΥ ΠΕΡΙΤΤΟΥ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΕΠΙΣΚΕΥΑΖΕΙΝ. ΕΑΝ

ΔΕ ΤΙΣ ΜΗ ΠΟΙΗΙ ΤΑΥΤΑ, ΤΗΙ ΘΕΩΙ ΜΕ-
ΛΗΣΕΙ.

Viertes Kapitel.

Bund mit einem mosynoïfischen Volke gegen ein Anderes ver-
wandtes.

Εκ Κερασούντος δὲ κατὰ Θάλατταν μὲν ἐκομίζοντο
οἵ περ καὶ πρόσθεν, οἱ δ' ἄλλοι κατὰ γῆν ἐπορεύοντο.
Ἐπεὶ δ' ἦσαν ἐπὶ τοῖς Μοσυνοίκων ὁρίοις, πέμπουσιν 2
εἰς αὐτοὺς Τιμησίθεον τὸν Τραπεζούντιον, πρόξενον
ὄντα τῶν Μοσυνοίκων, ἐρωτῶντες, πότερον ὡς διὰ
φιλίας, ἢ ὡς διὰ πολεμίας πορεύσονται τῆς χώρας.
Οἱ δ' εἶπον, ὅτι οὐ διοίσειεν· ἐπίστευον γὰρ τοῖς
χωρίοις. Ἐντεῦθεν λέγει ὁ Τιμησίθεος, ὅτι πο- 3
λέμιοί εἰσιν αὐτοῖς οἱ ἐκ τοῦ ἐπέκεινα. καὶ ἐδόκει
καλέσαι ἐκείνους, εἰ βούλονται συμμαχίαν ποιήσα-
σθαι. καὶ πεμφθεὶς ὁ Τιμησίθεος ἦκεν ἄγων τοὺς
ἄρχοντας. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο, συνῆλθον οἱ τε τῶν 4
Μοσυνοίκων ἄρχοντες καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων·
καὶ ἔλεγε μὲν Ξενοφῶν, ἡρμήνευε δὲ Τιμησίθεος·
ὦ ἄνδρες Μοσύνοικοι, ἡμεῖς διασωθῆναι βουλόμεθα 5
πρὸς τὴν Ἑλλάδα περὶ πλοῖα γὰρ οὐκ ἔχομεν.
κωλύουσι δὲ οὗτοι ἡμᾶς, οὓς ἀκούομεν ὑμῖν πολε-
μίους εἶναι. Εἰ οὖν βούλεσθε, ἔξεστιν ὑμῖν ἡμᾶς 6
λαβεῖν συμμάχους, καὶ τιμωρήσασθαι εἴ τι πώποθ'
ὑμᾶς οὗτοι ἠδίκησαν, καὶ τὸ λοιπὸν ὑμῶν ὑπηκόους
εἶναι τούτους. Εἰ δὲ ἡμᾶς ἀφήσετε, σκέψασθε, 7
πόθεν αὖθις ἂν τοσαύτην δύναμιν λάβοιτε σύμμα-
χον. Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίνατο ὁ ἄρχων τῶν 8
Μοσυνοίκων, ὅτι καὶ βούλονται ταῦτα, καὶ δέχονται

- 9 τὴν συμμαχίαν. Ἄγετε δὴ, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, τί ἡμῶν δεήσεσθε χρήσασθαι, ἂν σύμμαχοι ὑμῶν γενώμεθα; καὶ ὑμεῖς τί οἰοί τε ἔσεσθε ἡμῖν συμπράττειν
 10 περὶ τῆς διόδου; Οἱ δ' εἶπον, ὅτι ἱκανοὶ ἐσμέν εἰς τὴν χώραν εἰσβάλλειν ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα, τὴν τῶν ὑμῖν τε καὶ ἡμῖν πολεμίων, καὶ δεῦρο ὑμῖν πέμψαι ναῦς τε καὶ ἄνδρας, οἵτινες ὑμῖν συμμαχοῦντάς τε καὶ τὴν ὁδὸν ἡγήσονται.

Tracht, Bewaffnung und Schlachtordnung der neuen Bundesgenossen. Ihr Schlachtgesang, und regelmäßiges Marschiren. Zug derselben gegen die Hauptstadt des Landes.

- 11 Ἐπὶ τούτοις πιστὰ δόντες καὶ λαβόντες ἄχοντο· καὶ ἦκον τῇ ὑστεραίᾳ ἄγοντες τριακόσια πλοῖα μονόξυλα, καὶ ἐν ἐκάστῳ τρεῖς ἄνδρας· ὧν οἱ μὲν δύο ἐκβάντες, εἰς τάξιν ἔθεντο τὰ ὅπλα· ὁ δὲ εἷς ἔμενε.
 12 Καὶ οἱ μὲν λαβόντες τὰ πλοῖα, ἀπέπλευσαν· οἱ δὲ μένοντες ἐξετάζαντο ὧδε· ἔστησαν ὥσπερ, ἀνὰ ἑκατὸν μάλιστα, οἱ χοροὶ, ἀντιστοιχοῦντες ἀλλήλοις, ἔχοντες γέρρα πάντες λευκῶν βοῶν δασέα, εἰκασμένα κιττοῦ πετάλω· ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ παλτὸν ὡς ἐξάπηχυ, ἔμπροσθεν μὲν λόγχην ἔχον, ὀπισθεν δὲ αὐτοῦ τοῦ ξύλου σφαιροειδές.
 13 Χιτωνίσκους δὲ ἐνεδεδύκεσαν ὑπὲρ γονάτων, πάχος ὡς λινού στρωματοδέσμου· ἐπὶ δὲ τῇ κεφαλῇ κράνη σκῦτνα, οἷά περ τὰ Παφλαγονικά, κράβυλον ἔχοντα κατὰ μέσον ἐγγυτάτω τιαροειδῇ· εἶχον δὲ
 14 καὶ σαγάρεις σιδηρεῖς. Ἰντεῦθεν ἐξῆρχε μὲν αὐτῶν εἷς, οἱ δ' ἄλλοι πάντες ἄδοντες ἐπορεύοντο ἐν θυθμῷ· καὶ διελθόντες διὰ τῶν τάξεων καὶ διὰ τῶν ὅπλων τῶν Ἑλλήνων, ἐπορεύοντο εὐθύς πρὸς τοὺς πολεμίους, ἐπὶ χωρίον ὃ ἐδόκει ἐπιμαχώτατον εἶναι.
 15 Ἐκεῖτο δὲ τοῦτο πρὸ τῆς πόλεως, τῆς μητροπόλεως

καλουμένης αὐτοῖς, καὶ ἐχούσης τὸ ἀκρότατον τῶν
Μοσυνοίκων. καὶ περὶ τούτου ὁ πόλεμος ἦν· οἱ γὰρ
αἰεὶ τοῦτ' ἐχόντες ἐδόκουν ἐγκρατεῖς πάντων Μοσυνοί-
κων εἶναι. καὶ ἔφασαν τούτους οὐ δικαίως ἔχειν
τοῦτο, ἀλλὰ κοινὸν ὃν καταλαβόντας πλεονεκτεῖν.

Unvorsichtigkeit einiger Griechen. Anrede Xenophons darüber
an die Uebrigen.

Εἶποντο δὲ αὐτοῖς καὶ τῶν ἑλλήνων τινές, οὐ 16
ταχθέντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, ἀλλ' ἀρπαγῆς ἐνε-
κεν. Οἱ δὲ πολέμιοι προσιόντων τέως μὲν ἡσύχαζον·
ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένοντο τοῦ χωρίου, ἐκδραμόντες τρέ-
πονται αὐτοὺς, καὶ ἀπέκτειναν συχνούς τῶν βαρβά-
ρων, καὶ τῶν συναναβαίντων ἑλλήνων τινάς, καὶ
ἐδίωκον μέχρ' οὗ εἶδον τοὺς ἑλληνας βοηθοῦντας.
Εἶτα δὲ ἐκτραπόμενοι ᾤχοντο, καὶ ἀποτεμόντες τοὺς 17
κεφαλὰς τῶν νεκρῶν, ἐπεδείκνυσαν τοῖς τε ἑλλησι
καὶ τοῖς ἑαυτῶν πολεμίοις· καὶ ἅμα ἐχόρευον νόμῳ
τινὶ ᾄδοντες. Οἱ δ' ἑλληνες μάλα ἤχθοντο, ὅτι 18
τοὺς τε πολεμίους ἐπεποιήκεσαν θρασυτέρους, καὶ
ὅτι οἱ ἐλθόντες ἑλληνες σὺν αὐτοῖς ἐπεφεύγεσαν,
μάλ' ὄντες συχνοί· ὃ οὐπω πρόσθεν ἐπεποιήκεσαν
ἐν τῇ στρατείᾳ. Ξενοφῶν δὲ συγκαλέσας τοὺς 19
ἑλληνας, εἶπεν· Ἄνδρες στρατιῶται, μηδὲν ἀθυμή-
σητε ἕνεκα τῶν γεγενημένων· ἔστι γὰρ ὃ τι καὶ
ἀγαθὸν οὐ μείον τοῦ κακοῦ γεγέννηται. Πρῶτον 20
μὲν γὰρ ἐπίστασθε, ὅτι οἱ μέλλοντες ἡμῖν ἡγεῖσθαι,
τῷ ὄντι πολέμιοί εἰσιν οἷσπερ καὶ ἡμᾶς ἀνάγκη·
ἐπειτα δὲ τῶν ἑλλήνων οἱ ἀφροντιστήσαντες τῆς σὺν
ἡμῖν τάξεως, καὶ ἡγησάμενοι ἱκανοὶ εἶναι σὺν τοῖς
βαρβάροις ταυτὰ πράττειν ἅπερ σὺν ἡμῖν, δίκην
δεδώκασιν· ὥττε αὐτοὶς ἥττον τῆς ἡμετέρας τάξεως
ἀπολείψονται. Ἀλλ' ὑμᾶς δεῖ παρασκευάσασθαι, 21

ὅπως καὶ τοῖς φίλοις αὖσι τῶν βαρβάρων δόξετε
 κρείττους αὐτῶν εἶναι, καὶ τοῖς πολεμίοις δηλώσετε,
 ὅτι οὐχ ὁμοίοις ἀνδράσι μαχοῦνται νῦν τε καὶ ὅτε
 τοῖς αἰσχυροῖς ἐμάχοντο.

Angriff. Flucht der Feinde. Verzweifelter Entschluß des Königs der Mōsympier. Vorräthe, die man in der Stadt findet. Benutzung der Kastanien.

- 22 Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν οὕτω διέμειναν· τῇ
 δ' ὑστεραίᾳ θύσαντες, ἐπεὶ ἐκαλλιέρησαν, ἀριστή-
 σαντες, ὁρθίους τοὺς λόχους ποιησάμενοι, καὶ τοὺς
 βαρβάρους ἐπὶ τὸ εὐώνυμον κατὰ ταυτὰ ταξάμε-
 νοι, ἐπορεύοντο, τοὺς τοξότας μεταξὺ τῶν λόχων
 ὁρθίων ὄντων ἔχοντες, ὑπολειπομένους δὲ μικρὸν τοῦ
 23 στόματος τῶν ὀπλιτῶν. Ἦσαν γὰρ τῶν πολεμίων
 οἱ εὐζῶνοι, οἱ κατατρέχοντες τοῖς λίθοις ἐβαλλον.
 τούτους οὖν ἀνέστελλον οἱ τοξίται καὶ οἱ πελτασταί·
 οἱ δ' ἄλλοι βάδην ἐπορεύοντο, πρῶτον μὲν ἐπὶ τὸ
 24 χωρίον, ἀφ' οὗ τῇ προτεραίᾳ οἱ βάρβαροι ἐτράπη-
 σαν καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς. ἐνταῦθα γὰρ οἱ πολέμιοι
 ἦσαν ἀντιτεταγμένοι. Τοὺς μὲν οὖν πελταστάς
 ἐδόξαντο οἱ βάρβαροι, καὶ ἐμάχοντο· ἐπεὶ δ' ἐγ-
 γὺς ἦσαν οἱ ὀπλίται, ἐτράποντο. καὶ οἱ μὲν πελ-
 τασταὶ εὐθὺς εἶποντο, διώκοντες ἄνω πρὸς τὴν μη-
 25τρόπολιν· οἱ δὲ ὀπλίται ἐν τάξει εἶποντο. Ἐπεὶ
 δ' ἄνω ἦσαν πρὸς ταῖς τῆς μητροπόλεως οἰκίαις·
 ἐνταῦθα δὴ οἱ πολέμιοι, ὁμοῦ δὴ πάντες γενόμενοι,
 ἐμάχοντο καὶ ἐξηκόντιζον τοῖς παλτοῖς, καὶ ἄλλας
 δόρατας ἔχοντες παχέα, μακρὰ, ὅσαι ἀνὴρ φέροι
 μόλις, τούτοις ἐπειρῶντο ἀμύνεσθαι ἐκ χειρός.
 26 Ἐπεὶ δὲ οὐχ ὑφίεντο οἱ Ἕλληνες, ἀλλ' ὁμόσε ἐχώρουν,
 ἐφυγον οἱ βάρβαροι, καὶ ἐντεῦθεν ἅπαντες ἔλιπον
 τὸ χωρίον. ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτῶν, ὁ ἐν τῷ μόσυνι τῷ

ἐπὶ ἄκρου ἀκοδομημένῳ, (ὃν τρέφουσι πάντες κοινῇ
αὐτοῦ μένεται καὶ φυλάττουσιν) οὐκ ἤθελεν ἐξελ-
θεῖν, οὐδὲ οἱ ἐν τῷ πρότερον αἰρεθέντι (§§. 14 et 23.)
χωρίῳ· ἀλλὰ αὐτοῦ σὺν τοῖς μοσύνοις κατεκαύθη-
σαν. Οἱ δ' Ἕλληνες διαρπάζοντες τὸ χωρίον, εὖ- 27
ρισκον θησαυροὺς ἐν ταῖς οἰκίαις ἄρτων νενημένων πα-
τρίους περυσινῶν, ὡς ἔφασαν οἱ Μοσύνοικοι· τὸν δὲ
νέον σῖτον σὺν τῇ καλαμῇ ἀποκείμενον· ἦσαν δὲ
ζειαὶ αἱ πλεῖστα. Καὶ δελφίνων τεμαίχη ἐν ἀμ- 28
φορεῦσιν εὗρίσκετο τεταριχευμένοι, καὶ στέαρ ἐν
τεύχεσι τῶν δελφίνων, ᾧ ἐχρῶντο οἱ Μοσύνοικοι κα-
θάπερ οἱ Ἕλληνες τῷ ἐλαίῳ. Κάρυα δ' ἐπὶ τῶν 29
αἰνωγαίων ἦν πολλὰ τὰ πλατέα, οὐκ ἔχοντα διαφυὴν
οὐδεμίαν. τούτων καὶ πλείστῳ σίτῳ ἐχρῶντο, ἔψοντες
καὶ ἄρτους ὀπτῶντες· οἶνος δ' εὗρίσκετο, ὃς ἄκρα-
τος μὲν, ὅζους ἐφαίνετο εἶναι ὑπὸ τῆς αὐστηρότητος·
κερασθεῖς δὲ, εὐώδης τε καὶ ἡδύς.

Etwas von der Geographie Mosynoikiens. Kynische Sitten
seiner Einwohner.

Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἀριστήσαντες ἐνταῦθα, ἐπο- 30
ρεύοντο εἰς τὸ πρόσω, παραδόντες τὸ χωρίον τοῖς
συμμαχήσασι τῶν Μοσυνοίκων. ἐπόσα δὲ καὶ ἄλλα
παρήεσαν χωρία τῶν σὺν τοῖς πολεμίοις ὄντων, τὰ
εὐπροσodώτατα οἱ μὲν ἔλειπον, οἱ δὲ ἐκόντες προσε-
χώρουν. Τὰ δὲ πλεῖστα τοιαῦδ' ἦν τῶν χωρίων· 31
ἀπείχον ἀλλήλων αἱ πόλεις στάδιος ὀγδοήκοντα, αἱ
δὲ πλεῖον, αἱ δὲ μεῖον· ἀναβαίνων δὲ ἀλλήλων
συνήκουον εἰς τὴν ἐτέραν ἐκ τῆς ἐτέρας πόλεως,
οὕτως ὑψηλὴ τε καὶ κοίλη ἡ χώρα ἦν. Ἐπεὶ δὲ 32
πορευόμενοι ἐν τοῖς φίλοις ἦσαν, ἐπεδείκνυσαν αὐτοῖς
παῖδας τῶν εὐδαιμόνων σιτευτοὺς, τετραμμένους κα-
ρύοις ἐφθοῖς, ἀπαλοὺς καὶ λευκοὺς σφόδρα, καὶ εὖ

- πολλοῦ δέοντας ἴσους τὸ πλάτος καὶ τὸ μῆκος εἶναι·
 ποικίλους δὲ τὰ νῶτα, καὶ τὰ ἔμπροσθεν πάντας
 33 ἐστιγμένους ἀνδρόμιον. Ἐζήτουν δὲ καὶ ταῖς ἐταί-
 ραις, αἷς ἦγον οἱ Ἕλληνες, ἐμφανῶς συγγενέσθαι·
 νόμος γὰρ ἦν σφίσιν οὗτος. λευκοὶ δὲ πάντες οἱ ἀν-
 34 δρες καὶ αἱ γυναῖκες. Τούτους ἔλεγον οἱ στρατευ-
 σάμενοι βαρβαρώτατους διελθεῖν, καὶ πλεῖστον τῶν
 Ἑλληνικῶν νόμων κεχωρισμένους. ἐν τε γὰρ ὄχλῳ
 ὄντες ἐποίουν ἅπερ ἀνδρες ἐν ἐρημίᾳ ποιήσειαν,
 ἄλλως δὲ οὐκ ἂν τολμᾶν· μόνοι τε ὄντες ὅμοια
 ἔπραττον, ἅπερ ἂν μετ' ἄλλων ἰόντες· διελέγον-
 τό τε ἑαυτοῖς, καὶ ἐγέλων ἐφ' ἑαυτοῖς, καὶ ὠρ-
 χοῦντο ἐφιστάμενοι ὅπου τύχοιεν, ὥσπερ ἄλλοις
 ἐπιδεικνύμενοι.

Ἰνftes Kapitel.

Gewerbe der Chalyber. Beschreibung des Tibarenerlandes, Länge des Weges von Babylon bis nach Kothora. Lange Mast. Dankopfer (σωτήρια), festliche Aufzüge, und Spiele. Ungesälligkeit der Kothoriten.

- Διὰ ταύτης τῆς χώρας οἱ Ἕλληνες, διὰ τε τῆς πο-
 λεμίας καὶ τῆς φιλίας, ἐπορεύθησαν ὀκτὼ στα-
 θμούς, καὶ ἀφικνοῦνται εἰς Χάλυβας. οὗτοι ὀλίγοι
 ἦσαν καὶ ὑπήκοοι τῶν Μοσυνοίκων· καὶ ὁ βίος ἦν
 τοῖς πλείστοις αὐτῶν ἀπὸ σιδηρείας. ἐντεῦθεν ἀφι-
 2 κνοῦνται εἰς Τιβαρηνοὺς. Ἡ δὲ τῶν Τιβαρηνῶν
 χώρα πολὺ ἦν πεδινωτέρα, καὶ χωρία εἶχεν ἐπὶ
 θαλάττῃ ἥττον ἐρυμνά. καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐχρηζον
 πρὸς τὰ χωρία προσβάλλειν, καὶ τὴν στρατιάν
 ὀνηθῆναί τι· καὶ τὰ ξένια, ἃ ἦκε παρὰ τῶν Τιβα-
 ρηνῶν, οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐπιμεῖναι κελεύσαντες

ἔστε βουλευσάντο, ἐθύοντο. Καὶ πολλὰ κατα- 3
 θυσάντων, τέλος ἀπεδείξαντο οἱ μάντις πάντες
 γνώμην, ὅτι οὐδαμῇ προσίεντο οἱ θεοὶ τὸν πόλεμον.
 ἐντεῦθεν δὴ τὰ ξένια ἐδέξαντο, καὶ ὡς διὰ Φιλίας
 πορευόμενοι δύο ἡμέρας, ἀφίκοντο εἰς Κοτύωρα, πό-
 λιν Ἑλληνίδα, Σινωπέων ἀποίκους, οἰκούντας ἐν τῇ
 Τιβαρηνῶν χώρα. Μέχρ' ἐνταῦθα ἐπέξευσεν ἡ 4
 στρατιά. πλῆθος τῆς καταβάσεως τῆς ὁδοῦ ἀπὸ
 τῆς ἐν Βαβυλῶνι μάχης ἄχρι εἰς Κοτύωρα, σταθμοὶ
 ἑκατὸν εἴκοσι δύο, παρασαγγαὶ ἑξακόσιοι καὶ εἴκοσι,
 στάδιοι μύριοι καὶ ὀκτακισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι·
 χρόνου πλῆθος ὀκτὼ μῆνες. Ἐνταῦθα ἔμειναν 5
 ἡμέρας τετταράκοντα καὶ πέντε. ἐν δὲ ταύταις
 πρῶτον μὲν τοῖς θεοῖς ἔθυσαν, καὶ πομπὰς ἐποίησαν
 κατὰ ἔθνος ἕκαστος τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἀγῶνας
 γυμνικούς. Τὰ δ' ἐπιτήδεια ἐλάμβανον, τὰ μὲν 6
 ἐκ τῆς Παφλαγονίας, τὰ δ' ἐκ τῶν χωρίων τῶν
 Κοτυωριτῶν· οὐ γὰρ παρεῖχον ἀγορὰν, οὐδ' εἰς τὸ
 τεῖχος τοὺς ἀσθενοῦντας ἐδέχοντο.

Gesandten aus Sinope, wegen Kotyora. Helatonymos unge-
 schmeidige Anrede an die Griechen.

Ἐν δὲ τούτῳ ἔρχονται ἐκ Σινώπης πρέσβεις, 7
 φοβούμενοι περὶ τῶν Κοτυωριτῶν τῆς τε πόλεως (ἦν
 γὰρ ἐκείνων, καὶ φόρους ἐκείνοις ἔφερον) καὶ περὶ
 τῆς χώρας, ὅτι ἤκουον δηουμένην. καὶ ἐλθόντες εἰς
 τὸ στρατόπεδον, ἔλεγον· (προηγόρει δὲ ἑκατάνυ-
 μος, δεινὸς νομιζόμενος εἶναι λέγειν). Ἐπεμψεν 8
 ἡμᾶς, ὧ ἄνδρες στρατιῶται, ἡ τῶν Σινωπέων πόλις
 ἐπαινέσοντάς τε ὑμᾶς, ὅτι ἐνικάτε Ἕλληνες ὄντες
 βαρβάρους, ἔπειτα δὲ καὶ συνησθησομένους, ὅτι διὰ
 πολλῶν τε καὶ δεινῶν (ὡς ἡμεῖς ἀκούομεν) πραγ-
 μάτων σεσωσμένοι πάρεστε. Ἀξιοῦμεν δὲ Ἕλληνες 9

- όντες καὶ αὐτοί, ὑφ' ὑμῶν ὄντων ἑλλήνων ἀγαθὸν
 μὲν τι πάσχειν, κακὸν δὲ μηδέν· οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς
 ὑμᾶς οὐδὲν πώποθ' ὑπὴρξαμεν κακῶς ποιοῦντες.
- 10 Κοτυωρίται δὲ οὗτοι εἰσὶ μὲν ἡμέτεροι ἀποικοί, καὶ
 τὴν χώραν ἡμεῖς αὐτοῖς ταύτην παραδεδώκαμεν,
 βαρβάρους ἀφελόμενοι· διὸ καὶ δασμὸν ἡμῖν φέρου-
 σιν οὗτοι τεταγμένον, καὶ Κερασούντιοι καὶ Τραπε-
 ζούντιοι ὡσαύτως· ὥστ' ὅτι ἂν τούτους κακὸν ποιή-
 11 σητε, ἡ Σινωπέων πόλις νομίζει πάσχειν. Νῦν
 δὲ ἀκούομεν, ὑμᾶς, εἰς τε τὴν πόλιν βίᾳ παρεληλυ-
 θότας ἐνίοις σκηνοῦν ἐν ταῖς οἰκίαις, καὶ ἐκ τῶν χω-
 12 ρίων λαμβάνειν ὧν ἂν δέησθε, οὐ πείθοντα. Ταῦτ'
 οὐκ ἀξιούμεν· εἰ δὲ ταῦτα ποιήσητε, ἀνάγκη
 ἡμῖν καὶ Κορύλλαν καὶ Παφλαγόνας, καὶ ἄλλον ὄντι-
 να ἂν δυνώμεθα, φίλον ποιείσθαι.

Ξενοφώνος μανλική ἀντὼρ.

- 13 Πρὸς ταῦτα ἀναστὰς Ξενοφῶν, ὑπὲρ τῶν
 στρατιωτῶν εἶπεν· ἡμεῖς δὲ, ὦ ἄνδρες Σινωπεῖς,
 ἤκομεν, ἀγαπῶντες ὅτι τὰ σώματα διεσωσάμεθα
 καὶ τὰ ὅπλα· οὐ γὰρ ἡμῖν δυνατόν, ἅμα τε χρή-
 ματα ἄγειν καὶ φέρειν, καὶ τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι.
- 14 Καὶ νῦν ἐπειδὴ εἰς τὰς ἑλληνίδας πόλεις ἤλθομεν,
 ἐν Τραπεζοῦντι μὲν (παρεῖχον γὰρ ἡμῖν ἀγοράν)
 ὠνούμενοι εἶχομεν τὰ ἐπιτήδεια, καὶ ἂνδ' ὧν ἐτίμη-
 σαν ἡμᾶς καὶ ξένισα ἔδωκαν τῇ στρατιᾷ, ἀντετιμῶ-
 μεν αὐτούς· καὶ μὴν εἴ τις αὐτοῖς φίλος ἦν τῶν
 βαρβάρων, τούτων ἀπειχόμεθα· τοὺς δὲ πολε-
 μίους αὐτῶν, ἐφ' οὓς αὐτοὶ ἡγοῖντο, κακὸν ἐποιοῦμεν
 15 ὅσον ἐδυνάμεθα· ἐρώτα δὲ αὐτούς, ὁποῖων τινῶν
 ἡμῶν ἔτυχον· πάρεσι γὰρ ἐνθάδε οὓς ἡμῖν ἡγεμόνας
 16 διὰ Φιλίαν ἡ πόλις συνέπεμψεν· ὅποι δ' ἂν ἑλ-
 θόντες ἀγοράν μὴ ἔχωμεν, ἂν τε εἰς βάρβαρον γῆν,

ἂν τε εἰς Ἑλληνίδα, οὐχ ὕβρει, ἀλλ' ἀνάγκη λαμ-
 βάνομεν τὰ ἐπιτήδεια. Καὶ Καρδούχους, καὶ 17
 Χαλδαίους, καὶ Ταόχους, καίπερ βασιλέως οὐχ
 ὑπηκόους ὄντας, ὅμως καὶ μάλα φοβεροὺς ὄντας,
 πολεμίους ἐκτησάμεθα, διὰ τὸ ἀνάγκην εἶναι λαμ-
 βάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἐπεὶ ἀγορὰν οὐ παρεῖχον.
 Μαίκρωνας δὲ γε καὶ βαρβάρους ὄντας, ἐπεὶ ἀγο- 18
 ρὰν αἴαν ἐδύναντο παρεῖχον, Φίλους τε ἐνομίζομεν
 εἶναι, καὶ βία οὐδὲν ἐλαμβάνομεν τῶν ἐκείνων. Κο- 19
 τυωρίτας δὲ, οὓς ὑμετέρους Φατὲ εἶναι, εἴ τι αὐτῶν
 εἰλήφαμεν, αὐτοὶ αἴτιοι εἰσίν· οὐ γὰρ ὡς Φίλιοι
 προσεφέροντο ἡμῖν, ἀλλὰ κλείσαντες τὰς πύλας,
 οὐτ' εἰσὼ ἐδέχοντο, οὐτ' ἐξω ἀγορὰν ἔφερον· ἡτιῶν-
 το δὲ τὸν παρ' ὑμῶν ἀρμοστήν τούτων αἴτιον εἶναι.
 Ὁ δὲ λέγεις, βία παρελθόντας σκηνοῦν, ὑμεῖς ἡξιού- 20
 μεν τοὺς κάμνοντας εἰς τὰς στέγας δέξασθαι· ἐπεὶ
 δὲ οὐκ ἀνέωγον τὰς πύλας, ἢ ἡμᾶς οὐκ ἐδέχοντο,
 εἰς αὐτὸ τὸ χωρίον ταύτῃ εἰσελθόντες, ἄλλο μὲν
 οὐδὲν βίαιον ἐποιήσαμεν· σκηνοῦσι δ' ἐν ταῖς στέγαις
 οἱ κάμνοντες, τὰ ἑαυτῶν δαπανῶντες· καὶ τὰς
 πύλας Φρουροῦμεν, ὅπως μὴ ἐπὶ τῷ ὑμετέρῳ ἀρ-
 μοστῇ ὥσιν οἱ κάμνοντες ἡμῶν, ἀλλ' ἐφ' ἡμῖν ἢ
 κομίσασθαι, ὅταν βουλώμεθα. Οἱ δὲ ἄλλοι, 21
 ὡς ὁρᾶτε, σκηνοῦμεν ὑπαίθριοι, ἐν τῇ τάξει, παρ-
 εσκευασμένοι, ἂν μὲν τις εὖ ποιῇ, ἀντευποιεῖν·
 ἂν δὲ κακῶς, ἀλέξασθαι. Ἄ δὲ ἠπείλησας, ὡς, 22
 ἦν ὑμῖν δοκῇ, Κορύλαν καὶ Παφλαγόνας συμμάχους
 ποιήσεσθε ἐφ' ἡμᾶς· ἡμεῖς δὲ, ἦν μὲν ἀνάγκη ἢ,
 πολεμήσομεν καὶ ἀμφοτέροις· (ἡδὴ γὰρ καὶ ἄλ-
 λους πολλαπλασίοις ὑμῶν ἐπολεμήσαμεν) ἂν δὲ
 δοκῇ ἡμῖν, καὶ τὸν Παφλαγόνα ποιούμεθα φίλον.
 Ἀκούομεν δὲ αὐτὸν καὶ ἐπιθυμεῖν τῆς ὑμετέρας 23
 πόλεως καὶ χωρίων τῶν ἐπιθαλαστίων. πειρασό-

μεθα οὖν, συμπράττοντες αὐτῷ ὧν ἐπιθυμεῖ, Φίλοι γενέσθαι.

Versöhnung der Griechen mit den Sinopern und ihren Kolonisten.

- 24 Ἐκ τούτου μάλα μὲν δῆλοι ἦσαν οἱ συμπρέσβεις τῷ ἑκατωνύμῳ χαλεπαίνοντες τοῖς εἰρημένοις. παρ-
ελθὼν δ' αὐτῶν ἄλλος, εἶπεν, ὅτι οὐ πόλεμον ποιησόμενοι ἤκοιεν, ἀλλ' ἐπιδείζοντες, ὅτι Φίλοι εἰσὶ καὶ ξενίοις, ἣν μὲν ἔλθητε πρὸς τὴν Σινωπέων πόλιν, ἐκεῖ δεξόμεθα· νῦν δὲ τοὺς ἐνθάδε κελεύσομεν δίδοναι ἃ δύνανται· ὁρῶμεν γὰρ πάντα ἀλη-
25 θῆ ὄντα ἃ λέγετε. Ἐκ τούτου ξενίαί τε ἐπεμ-
πον οἱ Κοτυωρίται, καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐξένιζον τοὺς τῶν Σινωπέων πρέσβεις, καὶ πρὸς ἀλλήλους πολλὰ τε καὶ ἐπιτήδεια διελέγοντο, τά τε ἄλλα καὶ περὶ τῆς λοιπῆς πορείας ἐπυνθάνοντο, καὶ ὧν ἑκάτεροι ἐδέοντο. ταύτῃ μὲν οὖν τῇ ἡμέρᾳ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο.

Sechstes Kapitel.

Berathschlagung mit den Sinopern, wegen des weitem Wegs. Hekatonymus rath zur Seefahrt. (Probe sinopischer Beredsamkeit.)

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ συνέλεξαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς στρατιώτας, καὶ ἐδόκει αὐτοῖς περὶ τῆς λοιπῆς πορείας, παρακαλέσαντας τοὺς Σινωπέας, βουλεύεσθαι. εἴτε γὰρ περὶ δέοι πορεύεσθαι, χρήσιμοι ἂν ἐδόκουν εἶναι οἱ Σινωπεῖς ἡγούμενοι· (ἐμπειροὶ γὰρ ἦσαν τῆς Παφλαγονίας) εἴτε κατὰ

θάλατταν, πρυσδεῖν ἐδόκει Σινωπέων· μόνοι γάρ
ἐδίκουν ἱκανοὶ εἶναι πλοῖα παρασχεῖν ἀρκοῦντα τῇ
στρατιᾷ. Καλέσαντες οὖν τοὺς πρέσβεις, συνε- 2
βουλεύοντο, καὶ ἠξίου, Ἕλληνας ὄντας, Ἕλλησι
τούτῳ πρῶτων καλῶς δέχεσθαι, τῷ εὖνους τε εἶναι
καὶ τὰ βέλτιστα συμβουλεύειν. Ἀναστάς δὲ 3
ἑκατάνυμος, πρῶτον μὲν ἀπελογήσατο περὶ οὗ εἶπεν,
ὡς τὸν Παφλαγῶνα Φίλον ποιήσονται, ὅτι οὐχ
ὡς τοῖς Ἕλλησι πολεμησόντων σφῶν, εἶποι, ἀλλ'
ὅτι, ἐξὸν τοῖς βαρβάροις Φίλους εἶναι, τοὺς Ἕλλη-
νας αἰρήσονται. ἐπεὶ δὲ συμβουλεύειν ἐκέλευον,
ἐπευξάμενος ὧδε εἶπεν· Εἰ μὲν συμβουλεύοιμι 4
ἃ βέλτιστά μοι δοκεῖ εἶναι, πολλά μοι καὶ γὰρ
γένοιτο· εἰ δὲ μὴ, τάναντία. αὕτη γάρ ἡ ἱερὰ
συμβουλή λεγομένη εἶναι, δοκεῖ μοι παρεῖναι. νῦν
γὰρ δὴ, ἂν μὲν εὖ συμβουλεύσας φανῶ, πολλοὶ
ἔσεσθε οἱ ἐπαινοῦντές με· ἂν δὲ κακῶς, πολλοὶ
ἔσεσθε οἱ καταρώμενοι. Πράγματα μὲν οὖν οἶδ' 5
ὅτι πολὺ πλείω ἔχομεν, ἢ ἂν κατὰ θάλατταν κο-
μίζησθε· ἡμᾶς γὰρ δεήσει τὰ πλοῖα πορίζειν·
ἢν δὲ κατὰ γῆς στέλλησθε, ὑμᾶς δεήσει τοὺς μα-
χομένους εἶναι. Ὅμως δὲ λεκτέα ἃ γιγνώσκω· 6
ἐμπειρος γάρ εἰμι καὶ τῆς χώρας τῶν Παφλαγό-
νων καὶ τῆς δυνάμεως. ἔχει γὰρ ἡ χώρα ἀμφο-
τέρα, καὶ πεδία κάλλιστα, καὶ ὄρη ὑψηλότατα.
Καὶ πρῶτον μὲν οἶδα εὐθὺς ἢ τὴν εἰσβολὴν ἀνάγκη 7
ποιεῖσθαι· οὐ γὰρ ἐστὶν ἄλλη ἢ ἡ τὰ κέρατα
τοῦ ὄρους τῆς ὁδοῦ καθ' ἑκάτερά ἐστιν ὑψηλαί·
ἃ κρατεῖν κατέχοντες καὶ πάνυ ὀλίγοι δύναιντ'
ἂν. τούτων δὲ κατεχομένων, οὐδ' ἂν οἱ πάντες
ἄνθρωποι δύναιντο διελθεῖν. ταῦτα δὲ καὶ δείξαιμι
ἂν, εἰ μοι τινὰ βούλεσθε συμπέμψαι. Ἐπειτα 8
δὲ οἶδα πεδία ὄντα καὶ ἱππεῖαν, ἢν αὐτοὶ οἱ βάρ-
βαροι νομίζουσι κρείττω εἶναι ἀπάσης τῆς βασιλέως

- ἱππέας· καὶ νῦν οὗτοι οὐ παρεγένοντο βασιλεῖ
καλοῦντι· ἀλλὰ καὶ μείζον φρονεῖ ὁ ἄρχων αὐτῶν.
- 9 Ἦν δὲ καὶ δυνήθητε τά τε ὄρη κλέψαι, ἢ φθάσαι
λαβόντες, καὶ ἐν τῷ πεδίῳ κρατῆτε μαχόμενοι
τούς τε ἱππέας τούτους καὶ πεζούς, μυριάδας πλέον
ἢ δώδεκα, ἥξετε ἐπὶ ποταμούς· πρῶτον μὲν τὸν
Θερμώδοντα, εὖρος τριῶν πλέθρων, ὃν χαλεπὸν
οἶμα διαβαίνειν, ἄλλως τε καὶ πολεμίων πολλῶν
μὲν ἔμπροσθεν ὄντων, πολλῶν δὲ ὀπισθεν ἐπομένων·
δεύτερον δ' Ἴριν, τρίπλεθρον ὡσαύτως οὕτως· τρί-
τον δὲ Ἄλυν, οὐ μείον δυοῖν σταδίοις, ὃν οὐκ ἂν
δύνησθε ἄνευ πλοίων διαβῆναι· πλοῖα δὲ τίς εἶσται
ὁ παρέχων; ὥς δ' αὐτως καὶ ὁ Παρθένιος ἄβατος,
ἐφ' ὃν ἔλθοιτε ἂν, εἰ τὸν Ἄλυν τούτον διαβαίητε.
- 10 Ἐγὼ μὲν οὖν οὐ χαλεπὴν ὑμῖν εἶναι νομίζω τὴν πο-
ρείαν, ἀλλὰ παντάπασιν ἀδύνατον· ἂν δὲ πλέητε,
ἐστὶ ἐνθένδε μὲν εἰς Σινώπην παραπλευῖσαι, ἐκ
Σινώπης δὲ εἰς Ἡρακλείαν· ἐξ Ἡρακλείας δὲ οὔτε
πεζῇ, οὔτε κατὰ θάλατταν ἀπορία· πολλὰ γάρ
ἐστὶ πλοῖα ἐν Ἡρακλείᾳ.

Antwort Xenophons. Unerläßliche Bedingung, wenn man sich
die Seereise gefallen lasse.

- 11 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἔλεξεν, οἱ μὲν ὑπώπτευν Φι-
λίας ἕνεκα τῆς Κορύλλας λέγειν· (καὶ γὰρ ἦν πρό-
ξενος αὐτῷ) αἱ δὲ καὶ ὥς δῶρα ληψόμενον διὰ τὴν
συμβουλήν ταύτην· οἱ δ' ὑπώπτευν καὶ τούτου
ἕνεκα λέγειν, ὥς μὴ πεζῇ ἰόντες τὴν Σινωπέων
χώραν κακὸν τι ἐργάζοντο· Οἱ δ' οὖν Ἕλληνες ἐψη-
φίσαντο κατὰ θάλατταν τὴν πορείαν ποιῆσθαι.
- 12 Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν εἶπεν· ὦ Σινωπεῖς, οἱ μὲν
ἄνδρες ἤρηνται πορείαν, ἣν ὑμεῖς συμβουλεύετε·
οὕτω δ' ἔχει· εἰ μὲν μέλλει πλοῖα εἶσθαι· ἱκανὰ,
ὥς

ὥς ἀριθμῶ ἓνα μὴ καταλείπεσθαι ἐνθάδε, ἡμεῖς
 δὴ πλέοιμεν ἂν· εἰ δὲ μέλλοιμεν οἱ μὲν καταλεί-
 ψεσθαι, οἱ δὲ πλεύσεσθαι, οὐκ ἂν ἐμβαίημεν εἰς
 τὰ πλοῖα. Γινώσκουμεν γάρ, ὅτι, ὅπου μὲν ἂν 13
 κρατῶμεν, δυνάμεθ' ἂν καὶ σῶζεσθαι, καὶ τὰ
 ἐπιτήδεια ἔχειν· εἰ δὲ που ἦττους τῶν πολεμίων
 ληφθῆσόμεθα, εὐδὴλον δὴ, ὅτι ἐν ἀνδραπόδων χώρᾳ
 ἐσόμεθα. Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ πρέσβεις, πέμ- 14
 πειν ἐκέλευον πρέσβεις. Καὶ πέμπουσι Καλλίμα-
 χον Ἀρκάδα, καὶ Ἀρίστωναν Ἀθηναῖον, καὶ Σαμο-
 λαῖν Ἀχαιοὺν. καὶ οἱ μὲν ᾤχοντο.

Xenophons großer Plan, von dem Seher Silanos vereitelt.
 Timasion und Thoxar suchen den Plan zu ruhen.

Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ Ξενοφῶντι, ὁρῶντι μὲν 15
 πολλοὺς ὀπλίτας τῶν Ἑλλήνων, ὁρῶντι δὲ πολλοὺς
 πελταστας, [πολλοὺς δὲ] καὶ τοξότας καὶ σφεν-
 δονήτας καὶ ἱππέας δὲ, καὶ μάλα ἦδη διὰ τὴν
 τριβὴν ἱκανοὺς ὄντας, ἐν τῷ Πόντῳ (ἐνθα οὐκ ἂν
 ἀπ' ὀλίγων χρημάτων τοσαύτη δύναμις παρεσκευ-
 άσθῃ) καλὸν αὐτῷ ἐδόκει εἶναι, καὶ χώραν καὶ δύ-
 ναμιν τῇ Ἑλλάδι προσκτήσασθαι πόλιν κατοικίσαν-
 τας. Καὶ γενέσθαι ἂν ἐδόκει αὐτῷ μεγάλη, 16
 καταλογιζομένῳ τό τε αὐτῶν πλῆθος καὶ τοὺς πε-
 ριοικοῦντας τὸν Πόντον. καὶ ἐπὶ τούτοις ἐθύετο
 πρὶν τινι εἰπεῖν τῶν στρατιωτῶν, Σιλανὸν παρακα-
 λέσας τὸν Κύρου μάντιν γεγόμενον, τὸν Ἀμβρακιώ-
 την. Ὁ δὲ Σιλανὸς, δεδιὼς μὴ γένοιτο ταῦτα, 17
 καὶ καταμείνειέ που ἡ στρατιὰ, ἐκφέρει εἰς τὸ
 στράτευμα λόγον, ὅτι Ξενοφῶν βούλεται καταμεί-
 ναι τὴν στρατιάν, καὶ πόλιν οἰκίσαι, καὶ ἑαυτῷ
 ὄνομα καὶ δύναμιν περιποιήσασθαι. Αὐτὸς δὲ ὁ 18
 Σιλανὸς ἐβούλετο ὅτι τάχιστα εἰς τὴν Ἑλλάδα

- ἀφικέσθαι· οὓς γὰρ παρὰ Κύρου ἔλαβε τρισχι-
 λίους δαρεικούς, ὅτε τὰς δέκα ἡμέρας ἡλήθευσε
 19 θυόμενος Κύρῳ, διεσεσάκει. Τῶν δὲ στρατιωτῶν,
 ἐπεὶ ἤκουσαν, τοῖς μὲν ἐδόκει βέλτιστον εἶναι κατα-
 μέναι, τοῖς δὲ πολλοῖς οὐ. Τιμασίῳν δὲ ὁ Δαρδα-
 νεὺς, καὶ Θώραξ ὁ Βοιωτίας, πρὸς ἐμπόρους τινὰς
 παρόντας τῶν Ἡρακλεωτῶν καὶ Σινωπέων λέγουσιν,
 ὅτι, εἰ μὴ ἐκποριοῦσι τῇ στρατιᾷ μισθὸν ὥστε
 ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια ἐκπλέοντας, ὅτι κινδυνεύσει
 μέναι τοσαύτῃ δύνاميς ἐν τῷ Πόντῳ· βουλεύεται
 γὰρ Ξενοφῶν, καὶ ἡμᾶς παρακαλεῖ, ἐπειδὴν ἔλθῃ
 τὰ πλοῖα, τότε εἰπεῖν ἐξαίφνης τῇ στρατιᾷ·
 20 Ἄνδρες, νῦν μὲν ὀρῶμεν ὑμᾶς ἀπόρους ὄντας, καὶ
 ἐν τῷ ἀπόπλῳ ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια, καὶ οἴκαδε
 ἀπελθόντας ὀνῆσαι τι τοὺς οἴκοι· εἰ δὲ βούλεσθε
 τῆς κύκλῳ χώρας περὶ τὸν Πόντον οἰκουμένης ἐκλε-
 ξάμενοι, ὅπῃ ἂν βούλησθε, κατασχεῖν, καὶ τὸν
 μὲν ἐθέλοντα, ἀπιέναι οἴκαδε, τὸν δ' ἐθέλοντα,
 μένειν αὐτοῦ, πλοῖά γ' ὑμῖν πάρεστιν, ὥστε, ὅπῃ
 βούλεσθε, ἐξαίφνης ἂν ἐπιπέσοιτε.

Versprechungen der in Furcht gesetzten Sinoper und Herakleo-
 ten. Timasions anzügliche und prahlerische Rede.

- 21 Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ ἐμπόροι ἀπήγγελλον
 ταῖς πόλεσι· συνέπεμψε δ' αὐτοῖς Τιμασίῳν ὁ
 Δαρδανεὺς ἐρύμαχόν τε τὸν Δαρδανέα, καὶ Θώρα-
 κα τὸν Βοιωτίον, τὰ αὐτὰ ταῦτα ἐροῦντας. Σι-
 νωπεῖς δὲ καὶ Ἡρακλεῶται ἀκούσαντες πέμπουσι
 πρὸς Τιμασίῳνα, καὶ κελεύουσι προστατεῦσαι λα-
 βόντα χρήματα, ὅπως ἐκπλεύσῃ ἡ στρατιὰ. Ὁ
 22 δὲ ἄσμενος ἀκούσας, ἐν συλλόγῳ τῶν στρατιωτῶν
 ὄντων, λέγει τάδε· Οὐ δεῖ προσέχειν μονῇ, ὧ
 ἄνδρες, οὐδὲ τῆς Ἑλλάδος οὐδὲν περὶ πλείονος ποι-

εἶσθαι ἀκούω δὲ τινὰς θύεσθαι ἐπὶ τούτῳ, οὐδ' ὑπὶν λέγοντας. ὑπισχνούμαι δὲ ὑμῖν, ἔάν ἐκ 23
 πλέητε ἀπὸ νομηνίας, μισθοφορὰν παρέξω ὑμῖν
 Κυζικηνὸν ἐκάστω τοῦ μηνός· καὶ ἄξω ὑμᾶς εἰς
 τὴν Τρωάδα, ἐνθεν καὶ εἰμὶ Φυγίας· καὶ ὑπάρξει
 ὑμῖν ἢ ἐμὴ πόλις· ἐκόντες γάρ με δέξονται.
 Ἠγήσομαι δὲ αὐτὸς ἐγὼ, ἐνθεν πολλὰ χρήματα 24
 λήψεσθε. ἔμπειρος δὲ εἰμὶ τῆς Αἰολίδος, καὶ τῆς
 Φρυγίας, καὶ τῆς Τρωάδος, καὶ τῆς Φαρναβάζου
 ἀρχῆς πάσης· τῆς μὲν, διὰ τὸ ἐκεῖθεν εἶναι·
 τῆς δὲ, διὰ τὸ ἐστρατεῦσθαι ἐν αὐτῇ σὺν Κλεάρχῳ
 τε καὶ Δερκυλλίδῃ.

Ähnliche Reden Anderer, besonders Philettos und Eylon.

Ἀναστὰς δ' εὐθὺς Θάραξ ὁ Βοιωτίας, ὃς αἰεὶ 25
 περὶ στρατηγίας Ξενοφῶντι ἐμάχετο, ἔφη, εἰ ἐξέλ-
 θοιεν ἐκ τοῦ Πόντου, ἔσεσθαι αὐτοῖς Χερρόνησον
 χώραν καλὴν καὶ εὐδαίμονα· ὥστε τῷ βουλομένῳ
 ἐνοικεῖν, τῷ δὲ μὴ βουλομένῳ, ἀπιέναι οἴκαδε.
 γελοῖον δ' εἶναι, ἐν τῇ Ἑλλάδι οὕσης χώρας πολλῆς
 καὶ ἀφθόνου, ἐν τῇ βαρβαρῶν μαστεύειν. Ἔστε 26
 δ' αἶν, ἔφη, ἐκεῖ γένησθε, καὶ γὰρ, καθάπερ Τιμα-
 σίων, ὑπισχνούμαι ὑμῖν τὴν μισθοφορὰν. ταῦτα
 δ' ἔλεγεν, εἰδὼς ὅτι Τιμασίῳ οἱ Ἡρακλεῶται καὶ
 οἱ Σινωπεῖς ἐπαγγέλοντο, ὥστε ἐκπλεῖν. Ὁ δὲ 27
 Ξενοφῶν ἐν τούτῳ ἐσίγα· ἀναστὰς δὲ Φιλήτιος
 καὶ Λύκων οἱ Ἀχαιοὶ, ἔλεγον ὡς δεινὸν εἶη, ἰδίᾳ μὲν
 Ξενοφῶντα πείθειν τε καταμένειν, καὶ θύεσθαι ὑπὲρ
 τῆς μονῆς, μὴ κοινοῦντα τῇ στρατιᾷ· εἰς δὲ κοινὸν
 μηδὲν ἀγορεύειν περὶ τούτων. ὥστε ἠναγκάσθαι ὃν
 Ξενοφῶν ἀναστῆναι καὶ εἰπεῖν τάδε·

Xenophons Rechtfertigungssrede, und Vorschlag.

- 28 Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες, θύομαι μὲν, ὡς ὁρᾶτε, ὅποσας
 δύναμαι, καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ, ὅπως
 ταῦτα τυγχάνω καὶ λέγων καὶ νοῶν καὶ πράττων,
 ὅποια μέλλει τε ὑμῖν κάλλιστα καὶ ἀρίστα ἔσεσθαι
 καὶ ἐμοί. καὶ νῦν ἐθυόμην περὶ αὐτοῦ τούτου, εἰ
 ἀμεινον εἴη ἀρχεσθαι λέγειν εἰς ὑμᾶς καὶ πράττειν
 περὶ τούτων, ἢ παντάπασιν μὴδ' ἀπτεσθαι τοῦ πράγ-
 29 ματος. Σιλανὸς δὲ μοι ὁ μάντις ἀπεκρίνατο, τὸ
 μὲν μέγιστον, τὰ ἱερὰ καλὰ εἶναι. ἦδει γὰρ καὶ
 ἐμὲ οὐκ ἀπειρον ὄντα, διὰ τὸ αἰεὶ παρεῖναι τοῖς ἱεροῖς·
 ἔλεξε δὲ ὅτι ἐν τοῖς ἱεροῖς φαίνοιτό τις δόλος καὶ ἐπι-
 βουλὴ ἐμοί. ὁρῶνς ἄρα, γιγνώσκων ὅτι αὐτὸς ἐπε-
 βούλευε διαβάλλειν με πρὸς ὑμᾶς. ἐξήνεγκε γὰρ
 τὸν λόγον ὡς ἐγὼ πράττειν ταῦτα διανοοίμην ἤδη, οὐ
 30 πείσας ὑμᾶς. Ἐγὼ δὲ, εἰ μὲν ἀποροῦντας ὑμᾶς
 ἑώρων, τοῦτ' ἂν ἐσκόπουν ἀφ' οὗ ἂν γένοιτο, ὥστε
 λαβόντας ὑμᾶς πόλιν, τὸν μὲν βουλόμενον ἀποπλεῖν
 ἤδη, τὸν δὲ μὴ βουλόμενον, ἐπεὶ κτήσαιοτο ἱκανοῦ,
 31 ὥστε καὶ τοὺς ἑαυτοῦ οἰκείους ὠφελησάι τι. Ἐπεὶ
 δ' ὁρῶ ὑμῖν καὶ τὰ πλοῖα πέμποντας Ἡρακλεάτας
 καὶ Σινωπεῖς, καὶ μισθὸν ὑπισχνουμένους ὑμῖν ἄν-
 δρας ἀπὸ νουμηνίας, καλὸν μοι δοκεῖ εἶναι σωζομέ-
 νους, ἐνθα βουλόμεθα, μισθὸν τῆς σωτηρίας λαμ-
 βάνειν· καὶ αὐτὸς τε ἀναπαύομαι ἐκείνης τῆς δια-
 νοίας, καὶ ὅποσοι πρὸς με προσήεσαν λέγοντες, ὡς
 χρὴ ταῦτα πράττειν, ἀναπαύσασθαι φημι χρῆναι.
 32 Οὕτω γὰρ γινώσκω· ὁμοῦ μὲν [γὰρ] ὄντες πολ-
 λοὶ ὥσπερ νυνὶ, δοκεῖτε ἂν μοι καὶ ἐντιμοὶ εἶναι, καὶ
 ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια· (ἐν γὰρ τῷ κρατεῖν ἐστὶ καὶ
 τὸ λαμβάνειν τὰ τῶν ἡττωμένων) διασπασθέντες
 δὲ, καὶ κατὰ μικρὰ γενομένης τῆς δυνάμεως, οὐτ'
 ἂν τροφὴν δύνασθε λαμβάνειν, οὔτε χαίροντες ἂν
 33 ἀπαλλάξαίτε. Δοκεῖ οὖν μοι ἄπερ ὑμῖν, ἐκπο-

ρεύεσθαι εἰς τὴν ἑλλάδα· καὶ ἂν τις μείνῃ, ἢ ἀπο-
λιπὼν τινα ληφθῇ, πρὶν ἐν ἀσφαλεῖ εἶναι πᾶν τὸ
στράτευμα, κρίνεσθαι αὐτὸν ὡς ἀδικοῦντα. καὶ ὅτῳ
δοκεῖ, ἔφη, ταῦτα, ἀράτω τὴν χεῖρα. Ἀνέτεινάν
πάντες.

Xenophons Plan muß doch endlich befolgt werden. Doch
nimmt Xenophon sich desselben weiter nicht an.

Ὁ δὲ Σιλανὸς ἐβόα, καὶ ἐπεχειρεῖ λέγειν, ὥς 34
δίκαιον εἶη ἀπιέναι τὸν βουλόμενον. οἱ δὲ στρατιῶται
οὐκ ἠνείχοντο, ἀλλ' ἠπεύλουν αὐτῷ, εἰ λήψονται
ἀποδιδράσκοντα, ὅτι τὴν δίκην ἐπιθήσοιεν. Ἐντεῦ- 35
θεν, ἐπεὶ ἔγνωσαν οἱ Ἡρακλεῶται, ὅτι ἐκπλεῖν δε-
δογμένον εἶη, καὶ Ξενοφῶν αὐτὸς ἐπεψηφικῶς εἶη,
τὰ μὲν πλοῖα πέμπουσι, τὰ δὲ χρήματα, ἃ ὑπέ-
σχοντο Τιμασίῳ καὶ Θώρακι, ἐψευσμένοι ἦσαν τῆς
μισθοφορίας. Ἐνταῦθα ἐκπεπληγμένοι ἦσαν, καὶ 36
ἐδεδίεσαν τὴν στρατιάν οἱ τὴν μισθοφορίαν ὑπεσχη-
μένοι. καὶ παραλαβόντες οὗτοι καὶ τοὺς ἄλλους
στρατηγούς, οἷς ἀνεκεκοίνωτο ἃ πρόσθεν ἔπραττον,
(ἅπαντες δ' ἦσαν, πλην Νέωνος τοῦ Ἀσιναίου, ὃς
Χειρισόφῳ ὑπεστρατήγει· Χειρισόφος δὲ οὐπω παρῆν)
ἔρχοντα πρὸς Ξενοφῶντα, καὶ λέγουσιν, ὅτι μετα-
μέλοι αὐτοῖς, καὶ δοκοῖη κράτιστον εἶναι πλεῖν εἰς
Φάσιν, ἐπεὶ πλοῖα ἐκεῖ ἐστὶ, καὶ κατασχεῖν τὴν
Φασιανῶν χώραν. Αἰήτου δ' υἱὸς ἐτύγχανε βα- 37
σιλεύων αὐτῶν. Ξενοφῶν δ' ἀπεκρίνατο, ὅτι οὐδὲν ἂν
τούτων εἴποι εἰς τὴν στρατιάν· ὑμεῖς δὲ συλλέξαντες,
ἔφη, εἰ βούλεσθε, λέγετε. Ἐνταῦθα ἀποδείκνυ- 38
ται Τιμασίῳ ὁ Δαρδανεύς γνώμην, μὴ ἐκκλησιάζειν,
ἀλλὰ τοὺς ἑαυτοῦ ἕκαστον λοχαγούς πρῶτους πει-
ρᾶσθαι πείσαι. καὶ ἀπελθόντες ταῦτα ἐποιοῦν.

Siebentes Kapitel.

Xenophon wird deswegen wiederum verläumdet.

Οἱ δὲ στρατιῶται ἀνεπύθοντο ταῦτα πραττόμενα.
καὶ ὁ Νίων λέγει, ὡς Ξενοφῶν, ἀναπεπεικῶς τοὺς
ἄλλους στρατηγούς, διανοεῖται ἄγειν ἑξαπατήσας
2 τοὺς στρατιώτας πάλιν εἰς Φάσιν. Ακούσαντες
δὲ οἱ στρατιῶται χαλεπῶς εἶφον· καὶ σύλλογοι
ἐγίγνοντο, καὶ κύκλοι συνίσταντο· καὶ μάλα φο-
βεροὶ ἦσαν μὴ ποιήσειαν, οἷα καὶ τοὺς τῶν Κόλχων
κῆρυκας ἐποίησαν καὶ τοὺς ἀγορανόμους· ὅσοι γὰρ
μὴ εἰς τὴν θάλατταν κατέφυγον, κατελεύσθησαν.
3 Ἐπεὶ δὲ ἠσθάνετο ὁ Ξενοφῶν, ἔδοξεν αὐτῷ ὡς τάχι-
στα συναγαγεῖν αὐτῶν ἀγοράν, καὶ μὴ ἑᾶσαι συλλε-
γεῖν αὐτομάτους. καὶ ἐκέλευσε τὸν κῆρυκα συλλέ-
4 ξαι ἀγοράν. Οἱ δὲ ἐπεὶ τοῦ κῆρυκος ἤκουσαν,
συνέδραμον καὶ μάλα ἐτοίμως. Ἐνταῦθα Ξενοφῶν
τῶν μὲν στρατηγῶν οὐ κατηγόρει, ὅτι ἦλθον πρὸς
αὐτὸν, λέγει δὲ ὥδε·

Xenophons Rede bei dieser Gelegenheit. Antwort auf die
Beschuldigung, er wolle die Griechen ins Land der Phasianer
führen.

5 Ἀκούω τινὰ διαβάλλειν, ὧ ἄνδρες, ἐμὲ, ὡς
ἐγὼ ἄρα ἑξαπατήσας ὑμᾶς μέλλω ἄγειν εἰς Φάσιν.
ἀκούσατε οὖν ἐμοῦ, πρὸς θεῶν· καὶ εἰ μὲν ἐγὼ
φαίνομαι ἀδικῶν, οὐ χρεὶ με ἐνθένδε ἀπελθεῖν, πρὶν
ἂν δῶ τὴν δίκην· ἂν δ' ὑμῖν φαίνωνται ἀδικεῖντες
οἱ ἐμὲ διαβάλλοντες, οὕτως αὐτοῖς χρῆσθε ὥσπερ

ἀξιον. ὑμεῖς δὲ ἐπίστασθε δήπου, ὅπόθεν ὁ ἥλιος 6
 ἀνίσχει, καὶ ὅποι δύεται· καὶ ὅτι, εἴαν μὲν τις εἰς
 τὴν Ἑλλάδα μέλλῃ ἵεναι, πρὸς ἑσπέραν δεῖ πορεύε-
 σθαι· εἴαν δὲ τις βούληται εἰς τοὺς βαρβάρους,
 τοῦμπαιιν πρὸς ἑω. ἔστιν οὖν ὅστις τοῦτο δύναται
 ἂν ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ, ὡς ὁ ἥλιος ἔνθα μὲν ἀνίσχει,
 δύεται δ' ἐνταῦθα· ἔνθεν δὲ δύεται, ἀνίσχει δ' ἐν-
 τεῦθεν; Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτό γε ἐπίστασθε, ὅτι 7
 ὁ βορέας μὲν ἔξω τοῦ Πόντου εἰς τὴν Ἑλλάδα φέρει,
 νότος δὲ εἰς ὠκεῖον· καὶ λέγετε, ὅταν ὁ βορέας
 πνέῃ, ὡς καλοὶ πλοῖ εἰσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. τοῦτο
 οὖν ἔστιν ὅπως τις ἂν ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ, ὥστ' ἐμ-
 βαίνειν ὅποταν νότος πνέῃ; Ἀλλὰ γὰρ ὑμᾶς, 8
 ὅποταν γαλήνῃ ᾗ, ἐμβιβῶ. Οὐκ οὖν ἐγὼ μὲν ἐν ἐνὶ
 πλοῖω πλεουσούμαι, ὑμεῖς δὲ τοῦλάχιστον ἐν ἑκατόν;
 πῶς ἂν οὖν ὑμᾶς ἐγὼ ἢ βιασαίμην σὺν ἐμοὶ πλεῖν μὴ
 βουλομένους, ἢ ἐξαπατήσας ἀγοίμι; Ποιῶ δ' 9
 ὑμᾶς ἐξαπατηθέντας καὶ καταγοητευθέντας ὑπ'
 ἐμοῦ ἡκεῖν εἰς ὠκεῖον· καὶ δὴ καὶ ἀποβαίνομεν εἰς
 τὴν χώραν· γινώσσεσθε δήπου, ὅτι οὐκ ἐν τῇ Ἑλλάδι
 ἐστέ· καὶ ἐγὼ μὲν ἔσομαι ὁ ἐξηπατηκὼς εἰς ὑμᾶς,
 ὑμεῖς δὲ οἱ ἐξηπατημένοι ἐγγὺς μυρίων, ἔχοντες
 ὅπλα. πῶς ἂν οὖν εἰς ἀνὴρ μᾶλλον δοίῃ δίκην, ἢ
 οὕτω περὶ αὐτοῦ τε καὶ ὑμῶν βουλευόμενος; Ἀλλ' 10
 οὗτοί εἰσιν οἱ λόγοι ἀνδρῶν ἡλιθίων, καὶ ἐμοὶ φθονούν-
 των, ὅτι ἐγὼ ὑφ' ὑμῶν τιμῶμαι. καίτοι οὐ δικαίως
 γ' ἂν μοι φθονοῖεν· τίνα γὰρ αὐτῶν ἐγὼ καλύω ἢ
 λέγειν εἰ τίς τι δύναται ἀγαθὸν ἐν ὑμῖν, ἢ μάχεσθαι,
 εἰ τις ἐθέλει, ὑπὲρ ὑμῶν τε καὶ ἑαυτοῦ, ἢ ἐγρηγο-
 ρεῖν περὶ τῆς ὑμετέρας ἀσφαλείας ἐπιμελούμενον;
 τί γάρ; ἀρχοντας αἰρουμένων ὑμῶν, ἐγὼ τίνι ἐμπο-
 δῶν εἰμι; παρίημι, ἀρχέτω· μόνον ἀγαθόν τι ποιῶν
 φαινέσθω. Ἀλλὰ γὰρ ἐμοὶ μὲν ἀρκεῖ περὶ τούτων 11
 τὰ εἰρημένα. εἰ δὲ τις ὑμῶν ἢ αὐτὸς ἢ ἐξαπατηθῇ.

ναί οἶεται ταῦτα, ἢ ἄλλον ἐξαπατῆσαι ταῦτα, λέγων διδασκέτω.

Klage über die Insubordination des Lochagen Klearatos,

- 12** Ὅταν δὲ τούτων ἄλλῃς ἔχητε, μὴ ἀπέλθῃτε πρὶν ἂν ἀκούσῃτε, οἷον ἐγὼ ἐν τῇ στρατιᾷ ἀρχόμενον πρῶγμα· ὃ εἰ ἐπεισι καὶ ἔσται οἷον ἐπιδείκνυσιν, ὥρα ἡμῖν βουλευέσθαι περὶ ἡμῶν αὐτῶν, μὴ καίκιστοί τε καὶ αἰσχιστοὶ ἄνδρες φανῶμεν καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων καὶ φίλων καὶ πολεμίων, καὶ κατα-
- 13** φρονηθῶμεν. Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατιῶται, ἐθαύμασάν τε τί εἴη, καὶ λέγειν ἐκέλευον. Ἐκ τούτου ἀρχεται πάλιν· ἐπίστασθαι πού, ὅτι χωρία ἦν ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς βαρβαρικοῖς φίλια τοῖς Κεραισυντίοις, ὅθεν κατιόντες τινὲς καὶ ἱερεῖα ἐπώλουν ἡμῖν καὶ ἄλλα ὧν εἶχον. δοκοῦσι δὲ μοι καὶ ὑμῶν τινες εἰς τὸ ἐγγυτάτω χωρίον τούτων ἐλθόντες, αἰ-
- 14** ράσαντές τι, πάλιν ἐλθεῖν. Τοῦτο καταμαθὼν Κλεάρατος ὁ λοχαγὸς ὅτι καὶ μικρὸν εἴη καὶ ἀφύλακτον, διὰ τὸ φίλιον νομίζειν εἶναι, ἔρχεται ἐπὶ αὐτοὺς τῆς νυκτὸς, ὡς πορθήσων, οὐδενὶ ἡμῶν εἰπών.
- 15** Διενενόητο δὲ, εἰ λάβοι τὸ χωρίον, εἰς μὲν τὸ στρατεύμα μηκέτι ἐλθεῖν, ἐμβὰς δ' εἰς τὸ πλοῖον, ἐν ᾧ ἐτύγχανον οἱ σύσκηνοι αὐτοῦ παραπλέοντες, καὶ ἐνθήμενος εἰ τι λάβοι, ἀποπλέων οἴχεσθαι ἐξω τοῦ Πόντου. καὶ ταῦτα συνωμολόγησαν αὐτῷ οἱ ἐν τῷ
- 16** πλοίῳ σύσκηνοι, ὡς ἐγὼ νῦν αἰσθάνομαι. Παρακαλέσας οὖν ὅποσους ἔπειθεν, ἦγεν ἐπὶ τὸ χωρίον. πορευόμενον δὲ αὐτὸν φθάνει ἡμέρα γενομένη, καὶ συστάντες οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ ἰσχυρῶν τάπων βάλλοντες καὶ παίοντες, τὸν τε Κλεάρατον ἀποκτείνουσι καὶ τῶν ἄλλων συχνοὺς· οἱ δὲ τινες καὶ εἰς Κεραι-
- 17** σούντα αὐτῶν ἀποχωροῦσι. Ταῦτα δ' ἦν τῇ ἡμέ-

ρα, ἢ ἡμεῖς δεῦρο ἐξωρμῶμεν περὶ. τῶν δὲ παρα-
 πλεόντων ἔτι τινὲς ἦσαν ἐν Κερασούντι, οὐπω ἀνηγ-
 μένοι. μετὰ τοῦτο, ὡς οἱ Κερασούντιοι λέγουσιν,
 ἀφικνοῦνται τῶν ἐκ τοῦ χωρίου τρεῖς ἄνδρες τῶν γε-
 ραιτέρων, πρὸς τὸ κοινὸν τὸ ἡμέτερον χρῆζοντες ἐλ-
 θεῖν. Ἐπεὶ δὲ ἡμᾶς οὐ κατέλαβον, πρὸς τοὺς 18
 Κερασουντίους ἔλεγον, ὅτι θαυμάζοιεν, τί ἡμῖν δόξειεν
 ἐλθεῖν πρὸς αὐτοὺς. Ἐπεὶ μέντοι ἔφασαν, ὅτι οὐκ
 ἀπὸ κοινοῦ γένοιτο τὸ πρᾶγμα, ἥδεσθαι τε αὐτοὺς
 καὶ μέλλειν ἐνταῦθα πλεῖν, ὡς ἡμῖν λέξαι τὰ γενό-
 μενα, καὶ τοὺς νεκροὺς θάπτειν αὐτοὺς κελεύειν
 λαβόντας τοὺς τούτων δεομένους. Τῶν δ' ἀποφυ- 19
 γόντων τινὲς Ἕλληνες ἔτυχον ἔτι ὄντες ἐν Κερασούντι·
 αἰσθόμενοι δὲ τοὺς βαρβάρους, ὅποι' ἴοιεν, αὐτοὶ τε
 ἐτόλμησαν βάλλειν τοῖς λίθοις, καὶ τοῖς ἄλλοις διε-
 κελεύοντο. καὶ οἱ ἄνδρες ἀποθνήσκουσι, τρεῖς ὄντες
 οἱ πρέσβεις, καταλευσθέντες. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐγέ- 20
 νετο, ἔρχονται πρὸς ἡμᾶς οἱ Κερασούντιοι, καὶ λέ-
 γουσι τὸ πρᾶγμα. καὶ ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ ἀκούσαν-
 τες ἡχθόμεθα τε τοῖς γεγενημένοις, καὶ ἐβουλευόμε-
 θα σὺν τοῖς Κερασουντίοις, πῶς ἂν ταφείησαν οἱ τῶν
 Ἑλλήνων νεκροί.

und des Heers überhaupt.

Συγκαθήμενοι δ' ἐξῶθεν τῶν ὀπλων, ἐξαίφνης 21
 ἀκούομεν βορύβου πολλοῦ, παῖε παῖε, βάλλε βάλλε.
 καὶ τάχα δὴ ὀρῶμεν πολλοὺς προσθέοντας,
 λίθους δ' ἔχοντας ἐν ταῖς χερσὶ. τοὺς δὲ καὶ ἀναι-
 ρουμένους. Καὶ οἱ μὲν Κερασούντιοι, ὡς ἂν καὶ 22
 ἐωρακότες τὸ παρ' ἑαυτοῖς πρᾶγμα, δείσαντες ἀπο-
 χωροῦσι πρὸς τὰ πλοῖα. ἦσαν δὲ νηὶ Δία οἱ καὶ ἡμῶν
 ἐδείσαν. Ἐγώ γε μὴν ἦλθον πρὸς αὐτοὺς, καὶ ἡρώ- 23
 των ὅτι ἐστὶ τὸ πρᾶγμα. τῶν δὲ ἦσαν μὲν οἱ αὐδὲν

ἤδεσαν, ὅμως δὲ λίθους εἶχον ἐν ταῖς χερσίν. ἐπεὶ
 δὲ καὶ εἰδότες τινὲς ἐνέτυχον, λέγει μοι, ὅτι οἱ ἀγορα-
 24 νόμοι δεινότατα ποιοῦσι τὸ στρατεύμα. Καὶ ἐν
 τούτῳ τις ὄρᾳ τὸν ἀγορανόμον Ζήλαρχον πρὸς τὴν
 θάλατταν ἀναχωροῦντα, καὶ ἀνέκραγεν· οἱ δ' ὥς
 ἤκουσαν, ὥσπερ σὺς ἀγρίου ἢ ἐλάφου Φανέντος,
 25 ἵενται ἐπ' αὐτόν. Οἱ δ' αὖ Κεραισούντιοι, ὥς εἶδον
 ὀρμῶντας καὶ ἑαυτοὺς, νομίσαντες ἐπὶ σφᾶς ἴεσθαι,
 Φεύγουσι δρόμῳ, καὶ ἐμπίπτουσιν εἰς τὴν θάλατταν.
 συνεισέπεσον δὲ καὶ ἡμῶν αὐτῶν τινες, καὶ ἐπνίγετο,
 26 ὅστις μὴ ἐτύγχανεν ἐπιστάμενος νεῖν. Καὶ τού-
 τος τί δοκεῖτε; ἠδίκουν μὲν οὐδέν, ἔδεισαν δὲ μὴ λύσ-
 σαί τις ὥσπερ κυσὶν ἡμῖν ἐμπεπτάκοι.

Folgen schlechter Disziplin.

Εἰ οὖν ταῦτα τοιαῦτα ἔσται, θεάσασθε οἷα
 27 κατὰστάσις ἡμῖν ἔσται τῆς στρατιᾶς. Ἵμεῖς μὲν
 οἱ πάντες οὐκ ἔσεσθε κύριοι οὔτ' ἀνελέσθαι πόλεμον
 ᾧ ἂν βούλησθε, οὔτε καταλῦσαι· ἰδίᾳ δὲ ὁ βου-
 λόμενος ἄξει στρατεύμα, ἐφ' ὃ τι ἂν ἐθέλῃ. καὶ
 τινες πρὸς ὑμᾶς ἴωσι πρέσβεις, ἢ εἰρήνης θεόμενοι ἢ
 ἄλλου τινός, κατακαίγοντες τούτους οἱ βουλόμενοι
 ποιήσουσιν ὑμᾶς τῶν λόγων μὴ ἀκοῦσαι τῶν πρὸς
 28 ὑμᾶς ἰόντων. Ἐπειτα δὲ, οὓς μὲν ἂν ὑμεῖς ἀπαν-
 τες ἔλησθε ἄρχοντας, ἐν οὐδεμιᾷ χώρᾳ ἔσονται·
 ὅστις δ' ἂν ἑαυτὸν ἔληται στρατηγόν, καὶ ἐθέλῃ
 λέγειν, βάλλε, βάλλε, οὗτος ἔσται ἱκανὸς καὶ ἄρ-
 χοντας κατακαίνειν καὶ ἰδιώτην ὑμῶν, ὃν ἂν ἐθέλῃ,
 ἄκριτον, ἂν ὣσιν οἱ πειτόμενοι αὐτῷ, ὥσπερ καὶ νῦν
 29 ἐγένετο. Οἷα δ' ὑμῖν διαπεπράχασιν οἱ αὐθαί-
 ρετοι οὗτοι στρατηγοί, σκέψασθε. Ζήλαρχος μὲν
 γὰρ οἱ ἀγορανόμος, εἰ μὲν ἀδικεῖ ὑμᾶς, οἴχεται ἀπο-
 πλέων, οὐ δοὺς ὑμῖν δίκην· εἰ δὲ μὴ ἀδικεῖ, φεύγει

ἐκ τοῦ στρατεύματος, δείσας μὴ ἀδίκως ἀκριτος
ἀποθάνῃ. Οἱ δὲ καταλεύσαντες τοὺς πρέσβεις, 30
διεπράξαντο ὑμῖν μόνοις μὲν τῶν Ἑλλήνων εἰς Κερ-
σοῦντα μὴ ἀσφαλὲς εἶναι, εἰάν μὴ σὺν ἰσχύϊ ἀφικνεῖ-
σθαι· τοὺς δὲ νεκροὺς, οὓς προσθεν αὐτοὶ οἱ κατα-
καιόντες ἐκέλευον θάπτειν, τούτους διεπράξαντο,
μηδὲ σὺν κηρυκίῳ ἔτι ἀσφαλὲς εἶναι ἀνελίσθαι. τίς
γὰρ ἐθελήσει κήρυξ ἵεναι, κήρυκας ἀπεκτονῶς;
Ἀλλ' ἡμεῖς Κερασουντίων θάψαι αὐτοὺς ἐδεήθημεν. 31
Εἰ μὲν οὖν καλῶς ἔχει ταῦτα, δοξάτω ὑμῖν, ἵνα, ὡς
τοιούτων ἐσομένων, καὶ Φυλακὴν ἰδίᾳ ποιήσῃ τις, καὶ
τὰ ἐρυμνὰ ὑπερδέξια πειρᾶται ἔχων σκηνοῦν. Εἰ 32
μέντοι δοκεῖ ὑμῖν θηρίων, ἀλλὰ μὴ ἀνθρώπων, εἶναι
τὰ τοιαῦτα ἔργα, σκόπεῖτε παῦλάν τιν' αὐτῶν·
εἰ δὲ μὴ, πρὸς Διὸς, πῶς ἢ θεοῖς θύσομεν ἠδέως,
ποιοῦντες ἔργα ἀσεβῆ; ἢ τοῖς πολεμίοις πῶς μα-
χούμεθα, ἢν ἀλλήλους κατακαίνωμεν; Πόλις 33
δὲ Φιλίᾳ τίς ἡμᾶς δέξεται, ἥτις ἂν ἔρῃ τοσαύτην
ἀνομίαν ἐν ἡμῖν; ἀγορὰν δὲ τίς ἄξει θαρρόων, ἢν
περὶ τὰ μέγιστα τοιαῦτα ἐξαμαρτάνοντες φαινώ-
μεθα; οὐ δὲ δὴ πάνυ οἴομεθα τεύξεσθαι ἐπαινοῦ,
τίς ἂν ἡμᾶς τοιούτους ὄντας ἐπαινέσειεν; ἡμεῖς μὲν
γὰρ οἶδ' ὅτι πονηροὺς ἂν φαίημεν εἶναι τοὺς τὰ
τοιαῦτα ποιοῦντας.

Das Heer selbst trägt auf Vorkehrungsmittel an. Reinigung
(lustratio) desselben.

Ἐκ τούτου ἀνιστάμενοι πάντες ἔλεγον, τοὺς 34
μὲν τούτων ἄρξαντας δοῦναι δίκην, τοῦ δὲ λοιποῦ
μηκέτι ἐξεῖναι ἀνομίας ἄρξαι· εἰάν δὲ τις ἄρξῃ,
ἀγασθαι αὐτοὺς ἐπὶ θανάτῳ· τοὺς δὲ στρατη-
γοὺς εἰς δίκας πάντας καταστήσασθαι· εἶναι δὲ δίκας,
καὶ εἴ τι ἄλλο τις ἠδίκητο ἐξ οὗ Κῦρος ἀπέθανε·

35 δικαστὰς δὲ τοὺς λοχαγοὺς ἐποιήσαντο. Πα-
ραινοῦντος δὲ Ξενοφῶντος, καὶ τῶν μάντεων συμ-
βουλευόντων, ἔδοξε καὶ καθ᾽ ἅρῃ τὸ στράτευμα.
καὶ ἐγένετο καθαρμός.

Neues Kapitel.

Die Feldherrn müssen Rechenschaft ablegen. Einige verklagen
Xenophon, als einen Uebermüthigen. Abfertigung Eines
davon.

Ἔδοξε δὲ καὶ τοὺς στρατηγοὺς δίκην ὑποσχεῖν
τοῦ παρεληλυθότος χρόνου. καὶ δίδόντες, Φιλή-
σιος μὲν ὥφλε καὶ Ξανθικλῆς τῆς Φυλακῆς τῶν
γαυλικῶν χρημάτων τὸ μείωμα εἴκοσι μναῖς. Σο-
φαίνετος δὲ, ὅτι ἄρχων αἵρεθεὶς κατημέλει, δέκα
μναῖς. Ξενοφῶντος δὲ κατηγόρησάν τινες, φάσκον-
τες παῖεσθαι ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ὡς ὑβρίζοντος τὴν
2 κατηγορίαν ἐποιοῦντο. Καὶ ὁ Ξενοφῶν ἀναστὰς
ἐκέλευσεν εἰπεῖν τὸν πρῶτον, πρῶτον λέξαντα,
ποῦ καὶ ἐπλήγη. Ὁ δὲ ἀποκρίνεται· Ὅπου καὶ
τῷ ῥίγῃ ἀπωλλύμεθα, καὶ χιῶν πλείστη ἦν.
3 Ὁ δ' εἶπεν· Ἀλλὰ μὲν καὶ χειμῶνός γε ὄντος,
οἴου λέγεις, σίτου δὲ ἐπιλελοιπός, οἴνου δὲ μηδ'
ὁσφραίνεσθαι παρόντος, ὑπὸ δὲ πόνων πολλῶν
ἀπαγορευόντων, πολεμίων δὲ ἐπομένων, εἰ ἐν τοι-
ούτῳ καιρῷ ὑβρίζον, ὁμολογῶ καὶ τῶν ὄνων ὑβρι-
στότερος εἶναι· οἷς φασὶν ὑπὸ τῆς ὑβρεως κόπον
4 οὐκ ἐγγίγνεσθαι. Ὅμως δὲ καὶ λέξον, ἔφη, ἐκ
τίνος ἐπλήγης. πρότερον ἦτουν τι σέ, καὶ, ἐπεὶ
οὐκ ἐδίδως, ἔπαιον; ἀλλ' ἀπήτουν; ἀλλὰ περὶ
παιδικῶν μαχόμενος; ἀλλὰ μεθύων παρώνησα;

Ἐπεὶ δὲ τούτων οὐδὲν ἔφησεν, ἐπήρετο αὐτόν, εἰ 5
 ὀπλιτεύοι. Οὐκ, ἔφη. Πάλιν, εἰ πελτάζοι. Οὐ-
 δὲ τοῦτ', ἔφη· ἀλλ' ἡμίονον ἢ λαυνον, ταχθεὶς
 ὑπὸ τῶν συσκήνων, ἐλεύθερος ὢν. Ἐνταῦθα δὴ 6
 ἀναγιγνώσκει τε αὐτόν, καὶ ἤρετο· Εἰ σὺ εἶ ὁ
 τὸν κάμνοντα ἀπάγων; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη· σὺ
 γὰρ ἠνάγκαζες, τὰ δὲ τῶν ἐμῶν συσκήνων σκεύη
 διέρρηψας. Ἀλλ' ἢ μὲν διὰ ῥῆψις, ἔφη ὁ Ξενο- 7
 Φῶν, τοιαύτη τις ἐγένετο· διέδωκα ἄλλοις ἄγειν,
 καὶ ἐκέλευσα πρὸς ἐμὲ ἀπαγαγεῖν· καὶ ἀπολα-
 βάν ἀπαντα σῶα, ἀπέδωκά σοι, ἐπεὶ καὶ σὺ
 ἐμοὶ ἀπέδειξας τὸν ἄνδρα. οἷον δὲ τὸ πρᾶγμα
 ἐγένετο, ἀκούσατε, ἔφη· καὶ γὰρ αἷσιον· Ἄνὴρ 8
 κατελείπετο διὰ τὸ μηκέτι δύνασθαι πορεύεσθαι.
 καὶ ἐγὼ τὸν μὲν ἄνδρα τοσοῦτον ἐγίγνωσκον, ὅτι
 εἷς ἡμῶν εἴη· ἠνάγκασα δὲ σε τοῦτον ἄγειν, ὥς
 μὴ ἀπόλοιτο· καὶ γὰρ, ὥς ἐγὼ οἶμαι, πολέμιοι
 ἐφείποντο. Συνέφη τοῦτο ὁ ἄνθρωπος. Οὐκοῦν, 9
 ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἐπεὶ προὔπεμψά σε, καταλαμ-
 βάνω αὐθις σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι προσιῶν, βό-
 θρον ὀρύττοντα, ὥς κατορύζοντα τὸν ἄνθρωπον·
 καὶ ἐπιστάς ἐπήνουν σε. Ἐπεὶ δὲ παρεστηκότων 10
 ἡμῶν συνέκαμψε τὸ σκέλος ὁ ἀνὴρ, ἀνέκραγον οἱ
 παρόντες, ὅτι ζῇ ὁ ἀνὴρ. σὺ δ' εἶπες ὅποσα γ'
 ἐβούλου, ὥς ἔγωγε αὐτόν οὐκ αἶζω. Ἐνταῦθα
 ἔπαισά σε· ἀληθῆ λέγεις· ἔδοξας γὰρ μοι εἰ-
 δότι εἰκέναι ὅτι ἐζη. Τί οὖν; ἔφη, ἥττόν τι 11
 ἀπέθανεν, ἐπεὶ ἐγὼ σοι ἀπέδειξα αὐτόν; Καὶ
 γὰρ ἡμεῖς, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, πάντες ἀποθανού-
 μεθα. τούτου οὖν ἕνεκα ζῶντας ἡμᾶς δεῖ κατο-
 ρυγῆναι;

Keiner steht mehr auf. Xenophon rechtfertigt sich genauer.

- 12** Τούτον μὲν ἀνέκραγον πάντες, ὥς ὀλίγας παύσειεν· ἄλλους δ' ἐκέλευε λέγειν, διὰ τί ἕκαστος ἐπλήγη. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀνίσταντο, αὐτὸς ἔλεγεν·
- 13** Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες, ὁμολογῶ παῖσαι δὴ ἄνδρας πολλοὺς ἕνεκεν ἀταξίας, οἷς σώζεσθαι μὲν ἤκει δι' ὑμᾶς, ἐν τάξει τε ἰόντων καὶ μαχομένων ὅπου θέοι· αὐτοὶ δὲ λιπόντες τὰς τάξεις, προθέοντες ἀρπάζειν ἤθελον, καὶ ὑμῶν πλεονεκτεῖν. εἰ δὲ τοῦτο πάντες ἐποιούμεν, ἅπαντες ἂν ἀπωλόμεθα.
- 14** Ἢδὴ δὲ καὶ μαλακιζόμενόν τινα, καὶ οὐκ ἐθέλοντα ἀνίστασθαι, ἀλλὰ προϊέμενον ἑαυτὸν τοῖς πολεμίοις, καὶ ἐπαισὰ καὶ ἐβιασάμην πορεύεσθαι. ἐν γὰρ τῷ ἰσχυρῷ χειμῶνι καὶ αὐτὸς ποτε ἀναμένων τινὰς συσκευαζομένους, καθεζόμενος συχνὸν χρόνον, κατέμαθον ἀναστὰς μόγισ, καὶ τὰ σκέλη
- 15** μόγισ ἐκτείνας. Ἐν ἑμαυτῷ οὖν πείραν λαβὼν, ἐκ τούτου καὶ ἄλλον, ὅποτε ἴδοιμι καθεήμενον καὶ βλακεύοντα, ἤλαυνον. τὸ γὰρ κινεῖσθαι καὶ ἀνδρῖζεσθαι παρεῖχε δερμασίαν τινὰ καὶ ὑγρότητα· τὸ δὲ καθεῖσθαι καὶ ἡσυχίαν ἔχειν, ἑώρων ὑποργὸν ὃν τῷ τε ἀποπήγνυσθαι τὸ αἷμα, καὶ τῷ ἀποσῆπυσθαι τοὺς τῶν ποδῶν δακτύλους· ὥπερ
- 16** πολλοὺς καὶ ὑμεῖς ἴστε παθόντας. Ἄλλον δὲ γε ἴσως ὑπολειπόμενόν που διὰ ραστώνην, καὶ κωλύοντα καὶ ὑμᾶς τοὺς πρόσθεν καὶ ἡμᾶς τοὺς ὀπίσθεν πορεύεσθαι, ἐπαισα πύξ, ὅπως μὴ λόγῃ
- 17** ὑπὸ τῶν πολεμίων παύοιτο. Καὶ γὰρ οὖν νῦν ἔξεστιν αὐτοῖς σωθεῖσιν, εἴ τι ὑπ' ἐμοῦ ἐπαθόν παρὰ τὸ δίκαιον, δίκην λαβεῖν· εἰ δ' ἐπὶ τοῖς πολεμίοις ἐγένοντο, τί μέγα ἂν οὕτως ἐπαθόν, ὅτου δίκην ἂν ἡξίουں λαμβάνειν; Ἀπλοῦς μοι, ἔφη, ὁ λόγος. Ἐγὼ γὰρ εἰ μὲν ἐπ' ἀγαθῷ ἐκό-

λασά τινα, ἀξιώ ὑπέχειν δίκην, οἷαν καὶ γονεῖς
 υἱοῖς καὶ διδάσκαλοι παισὶ· καὶ γὰρ οἱ ἰατροὶ
 τέμνουσι καὶ καίουσιν ἐπ' ἀγαθῷ. Εἰ δὲ ὑβρεῖ 19
 νομίζετε με ταῦτα πράττειν, ἐνθυμήθητε, ὅτι
 νῦν ἐγὼ θαρρῶ σὺν τοῖς θεοῖς μᾶλλον, ἢ τότε,
 καὶ θρασύτερός εἰμι νῦν, ἢ τότε, καὶ οἶνον πλείω
 πίνω· ἀλλ' ὅμως οὐδένα παίω· ἐν εὐδία γὰρ ὄρω
 ὑμᾶς.

Weitere Vertheidigung. Schönes Gleichniß. Xenophon
 wendet die Klage gegen seine Kläger. Insubordinazion eines
 Theffaliers Volkes. Wirkung der Rede.

Ὅταν δὲ χειμῶν ᾗ, καὶ θάλαττα μεγάλη 20
 ἐπιφέρηται, οὐχ ὄρατε ὅτι καὶ νεύματος μόνου
 ἔνεκα χαλεπαίνει μὲν πρῶτος τοῖς ἐν πρῶτα,
 χαλεπαίνει δὲ κυβερνήτης τοῖς ἐν πρύμνῃ; ἱκανὰ
 γὰρ ἐν τῷ τοιούτῳ καὶ μικρὰ ἀμαρτηθέντα, πάν-
 τα συνεπιτρίψαι. Ὅτι δὲ δικαίως ἔπαιον αὐτοὺς, 21
 καὶ ὑμεῖς κατεδικάσατε τότε· ἔχοντες γὰρ οὐ
 ψήφους, ἀλλ' ὅπλα παρειστήκετε, καὶ ἐξῆν
 ὑμῖν ἐπικουρεῖν αὐτοῖς, εἰ ἐβούλεσθε. ἀλλὰ μὰ
 Δία οὔτε τούτοις ἐπεκουρεῖτε, οὔτε σὺν ἐμοὶ τὸν
 ἀτακτοῦντα ἐπαίετε. Τοιγαροῦν ἐξουσίαν ἐποιή- 22
 σατε τοῖς κακοῖς αὐτῶν, ὑβρίζειν ἑῶντες αὐτούς.
 οἶμαι γὰρ, εἰ ἠθέλετε σκοπεῖν, τοὺς αὐτοὺς εὐρή-
 σεσθαι τότε κακίστους, καὶ νῦν ὑβριστοτάτους.
 Βοίσκος μὲν οὖν ὁ πύκτης ὁ Θετταλὸς τότε μὲν 23
 διεμάχετο, ὡς κάμνων, ἀσπίδα μὴ φέρειν· νῦν
 δὲ, ὡς ἐγὼ ἀκούω, Κοτυωριτῶν πολλοὺς ἀποδέ-
 δυκεν. Ἄν οὖν σωφρονῆτε, τούτῳ τάναντία 24
 ποιήσετε, ἢ τοὺς κύνας ποιοῦσι. τοὺς μὲν γὰρ
 κύνας τοὺς χαλεποὺς τὰς μὲν ἡμέρας δεσμεύουσι,

τὰς δὲ νύκτας ἀφιάσι· τοῦτον δὲ, ὃν σωφρο-
 νῆτε, τὴν νύκτα μὲν δῆσετε, τὴν δὲ ἡμέραν
 25 ἀφῆσετε. Ἀλλὰ γάρ, ἔφη, θαυμάζω, ὅτι,
 εἰ μὲν τινι ὑμῶν ἀπηχθόμην, μέμνησθε καὶ οὐ
 σιωπᾶτε· εἰ δὲ τῷ ἢ χειμῶνα ἐπεκούρησα, ἢ
 πολέμιον ἀπήρυξα, ἢ ἀσθενοῦντι ἢ ἀποροῦντι
 συνεξευπόρισά τι, τούτων οὐδεὶς μέμνηται· οὐδ'
 εἰ τινα καλῶς τι ποιοῦντα ἐπήνεσα, οὐδ' εἰ τιν'
 ἄνδρα ἀγαθὸν ὄντα ἐτίμησα ὥς ἐδυνάμην, οὐδὲ
 26 τούτων μέμνησθε. Ἀλλὰ μὲν καλὸν γε καὶ
 δίκαιον καὶ ὅσιον καὶ ἥδιον τῶν ἀγαθῶν μᾶλλον ἢ
 τῶν κακῶν μεμνήσθαι. Ἐκ τούτου μὲν δὴ ἀνί-
 σταντο, καὶ ἀνεμίμνησκον, καὶ περιεγένετο ὥστε
 καλῶς ἔχειν.

S e c h s t e s B u c h.

E r s t e s K a p i t e l.

Bund mit den Paphlagoniern. Fest deshalb. Sonderbare Tänze der Thraker; dann der Minianer und Magneter.

Εκ τούτου δὲ ἐν τῇ διατριβῇ οἱ μὲν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ἔζων, οἱ δὲ ληϊζόμενοι ἐκ τῆς Παφλαγονίας. ἐκλόπευον δὲ καὶ οἱ Παφλαγόνες εὖ μάλα τοὺς ἀποσκεδαννυμένους, καὶ τῆς νυκτὸς δὲ τοὺς πρόσω σκηνοῦντας ἐπειρῶντο κακουργεῖν. καὶ πολεμικώτερον πρὸς ἀλλήλους εἶχον ἐκ τούτων. Ὁ δὲ **2** Κορύλας, ὅς ἐτύγχανε τότε Παφλαγονίας ἀρχων, πέμπει παρὰ τοὺς Ἕλληνας πρέσβεις, ἔχοντας ἵππους καὶ στολὰς καλὰς, λέγοντας ὅτι Κορύλας ἔτοιμος εἴη τοὺς Ἕλληνας μὴτ' ἀδικεῖν, μὴτ' αὐτὸς ἀδικεῖσθαι. Οἱ δὲ στρατηγοὶ ἀπεκρίναντο, ὅτι περὶ **3** μὲν τούτων ἐν τῇ στρατιᾷ βουλευέσονται· ἐπὶ ξενίᾳ δὲ ἐδέχοντο αὐτούς· παρεκάλεσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀνδρῶν οὓς ἐδόκει δικαιοτάτον εἶναι. Θύσαντες **4** δὲ τῶν αἰχμαλώτων βοῶν καὶ ἄλλα ἱερεῖα, εὐωχίαν μὲν ἀρκοῦσαν παρεῖχον· κατακείμενοι δὲ ἐν στιβάσιν ἐδείπνουν, καὶ ἐπινον κερατίνοις ποτηρίοις, οἷς ἐπετύγχανον ἐν τῇ χώρᾳ. Ἐπεὶ δὲ αἱ σπονδαὶ **5** τ' ἐγένοντο καὶ ἐπαιώνισαν, ἀνέστησαν πρῶτον Θρακες, καὶ πρὸς αὐλὸν ὠρχήσαντό τε σὺν τοῖς ὅπλοις, καὶ ἦλοντο ὑψηλὰ τε καὶ κούφως, καὶ ταῖς μαχαί-

- ραίς ἐχρῶντο· τέλος δὲ ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον παίει,
 ὡς πᾶσι δοκεῖν πεπληχέναι τὸν ἄνδρα· ὁ δ' ἔπεσε
 6 τεχνικῶς πῶς. Καὶ ἀνέκραγον οἱ Παφλαγόνες.
 καὶ ὁ μὲν σκυλεύσας τὰ ὄπλα τοῦ ἑτέρου, ἐξῆλθε
 αἰδῶν Σιτάλκων· ἄλλοι δὲ καὶ τῶν Θρακῶν τὸν ἕτε-
 ρον ἐξέφερον ὡς τεθνεῶτα· ἦν δὲ οὐδὲν πεπονθώς.
 7 Μετὰ τοῦτο Αἰνιάνες καὶ Μάγνητες ἀνέστησαν, οἱ
 ὠρχοῦντο τὴν Καρπαίαν καλουμένην ἐν τοῖς ὅπλοις.
 8 ὁ δὲ τρόπος τῆς ὀρχήσεως ἦν ὅδε· Ὁ μὲν, παρα-
 θέμενος τὰ ὄπλα, σπείρει καὶ ζευγηλατεῖ, πυκνὰ
 μεταστρεφόμενος ὡς φοβούμενος. ληστής δὲ προσέρ-
 χεται· ὁ δ' ἐπειδὴν πνοίδηται, ἀπαντᾷ ἀρπάσας
 τὰ ὄπλα, μάχεται πρὸ τοῦ ζεύγους· (καὶ οὗτοι
 ταῦτ' ἐποιοῦν ἐν ῥυθμῷ πρὸς τὸν αὐλόν) καὶ τέλος
 ὁ ληστής, δῆσας τὸν ἄνδρα, καὶ τὸ ζεῦγος ἀπάγει.
 ἐνίοτε δὲ καὶ ὁ ζευγηλάτης τὸν ληστήν, εἴτα παρὰ
 τοὺς βούς ζεύξας, ὀπίσω τῷ χεῖρε δεδεμένον ἐλαύνει.

Tanz eines Myrsiers. Waffentanz der Mantineer und anderer
 Arkadier. Auch eine Tänzerin tanzt bewaffnet.

- 9 Μετὰ τοῦτο Μυσὸς εἰσῆλθεν, ἐν ἑκατέρᾳ τῇ
 χεὶρὶ ἔχων πέλτην· καὶ τότε μὲν ὡς δύο ἀντιτατ-
 τομένων μιμούμενος ὠρχεῖτο, τότε δὲ ὡς πρὸς ἕνα
 ἐχρεῖτο ταῖς πέλταις, τότε δὲ ἐδινεῖτο καὶ ἐξεκυβί-
 στα ἔχων τὰς πέλτας· ὥστε ὅψιν ἔχων καλὴν
 10 φαίνεσθαι. Τέλος δὲ τὸ Περσικὸν ὠρχεῖτο, κρο-
 τῶν τὰς πέλτας· καὶ ὠκλαζε, καὶ ἀνίστατο. καὶ
 ταῦτα πάντα ἐν ῥυθμῷ πρὸς τὸν αὐλὸν ἐποίει.
 11 Ἐπὶ δὲ τούτῳ ἐπιόντες οἱ Μαντινεῖς, καὶ ἄλλοι τινὲς
 τῶν Ἀρκάδων ἀναστάντες, ἐξοπλισάμενοι ὡς ἐδύναν-
 το κάλλιστα, ἤεσαν τε ἐν ῥυθμῷ, πρὸς τὸν ἐνόπλιον
 ῥυθμὸν αὐλούμενοι, καὶ ἐπαιώνισαν καὶ ὠρχήσαντο,
 ὥσπερ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς θεοὺς προσόδοις. ὀρῶντες

δὲ οἱ Παφλαγόνες, δεινὰ ἐποιοῦντο, πάσας τὰς ὀρχήσεις ἐν ὀπλοῖς εἶναι. Ἐπὶ τούτῳ ὁρῶν ὁ Μυτός 12
ἐκπληττομένους αὐτοὺς, πείσας τῶν Ἀρκάδων τινὰ, πεπαμένον ὀρχηστρίδα, εἰσάγει, σκευάσας ὥς ἐδύνατο κάλλιστα, καὶ ἀσπίδα δούς κούφην αὐτῇ. ἡ δὲ ὠρχήσατο πυρρίχην ἐλαφρῶς. Ἐνταῦθα κρότος 13
ἦν πολὺς. καὶ οἱ Παφλαγόνες ἡρώτων, εἰ καὶ γυναῖκες συνεμάχοντο αὐτοῖς. οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι αὐταὶ καὶ αἱ τρεψάμεναι εἶεν βασιλέα ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τῇ μὲν οὖν νυκτὶ ταύτῃ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο.

Das Heer schifft nach Sinope, und von da nach Armene.
Cheirisophus, kommt zurück.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ προσῆγον αὐτοὺς εἰς τὸ στρα- 14
τευμα, καὶ ἔδοξε τοῖς στρατιώταις, μήτε ἀδικεῖν Παφλαγόνας, μήτε ἀδικεῖσθαι. Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν πρέσβεις ᾔχοντο· οἱ δ' Ἕλληνες, ἐπειδὴ πλοῖα ἱκανὰ ἔδκει παρῆναι, ἀναβάντες ἐπλεον ἡμέραν καὶ νύκτα πνεύματι καλῷ, ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὴν Παφλαγονίαν. Τῇ δ' ἄλλῃ ἀφικνοῦνται εἰς Σι- 15
νώπην, καὶ ὠρμίσαντο εἰς Ἀρμήνην τῆς Σινώπης. Σινωπεῖς δὲ οἰκοῦσι μὲν ἐν τῇ Παφλαγονικῇ, Μιλησίων δ' ἀποικοί εἰσιν. οὗτοι ξένια πέμπουσι τοῖς Ἕλλησιν, ἀλφίτων μὲν μεδίμνους τρισχιλίους, οἴνου δὲ κοράμια χίλια καὶ πεντακόσια. Καὶ Χειρίσο- 16
φος ἐνταῦθα ἦλθε τριήρεις ἔχων. καὶ οἱ μὲν στρατιῶται προσεδόκων ἄγοντά τι σφίσιν ἥκειν· ὁ δὲ ἦγε μὲν οὐδέν, ἀπηγγέλλετο δὲ ὅτι ἐπαινοίη αὐτοὺς καὶ Ἀναξίβιος ὁ ναύαρχος καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ ὅτι ὑπισχε- νεῖτο Ἀναξίβιος, εἰ ἀφικνοῖντο ἔξω τοῦ Πόντου, μισθοφορὰν αὐτοῖς ἔσεσθαι.

Das Heer will Xenophon zum alleinigen Feldherrn wählen. Unschlüssig, opfert er darüber dem Zeus. Erfolg des Opfers.

- 17 Καὶ ἐν ταύτῃ τῇ Ἀρμίνῃ ἔμειναν οἱ στρατιῶται
ἡμέρας πέντε. ὥς δὲ τῆς ἑλλάδος ἐδόκουν ἐγγὺς
γίγνεσθαι, ἤδη μᾶλλον ἢ πρὶςθεν εἰσῆει αὐτοὺς,
- 18 ὅπως ἂν καὶ ἔχοντές τι οἴκαδε ἀφίκωνται. Ἠγή-
σαντο οὖν, εἰ ἓνα ἔλοιτο ἄρχοντα, μᾶλλον ἂν, ἢ
πολυαρχίας οὔσης, δύνασθαι τὸν ἓνα χρῆσθαι τῷ
στρατεύματι, καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας· καὶ εἰ τι
δέοι λανθάνειν, μᾶλλον ἂν καὶ κρύπτεσθαι· καὶ
εἰ τι αὖ δέοι φθάνειν, ἥττον ἂν ὑστερίζειν· οὐ γὰρ
ἂν λόγων δεῖν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ τὸ δόξαν τῷ ἐνὶ
περαίνεσθαι ἂν. τὸν δὲ πρὶςθεν χρόνον ἐκ τῆς νικώ-
σης ἐπραττον πάντα οἱ στρατηγοί. ὥς δὲ ταῦτα
- 19 διανοοῦντο, ἐτρέποντο ἐπὶ τὸν Ξενοφῶντα. καὶ οἱ
λοχαγοὶ ἔλεγον προσιόντες αὐτῷ, ὅτι ἡ στρατιὰ
οὕτω γιγνώσκει· καὶ εὐνοίαν ἐνδεικνύμενος ἕκαστός
- 20 τις ἐπειθεν αὐτὸν ὑποστῆναι τὴν ἀρχήν. Ὁ δὲ
Ξενοφῶν τῇ μὲν ἐβούλετο ταῦτα, νομίζων καὶ τὴν
τιμὴν μείζω οὕτως ἑαυτῷ γίγνεσθαι [καὶ] πρὸς τοὺς
φίλους, καὶ εἰς τὴν πόλιν τοῦνομα μείζον ἀφίξεσθαι
αὐτοῦ· τυχὸν δὲ καὶ ἀγαθοῦ τινος ἂν αἴτιος τῇ
- 21 στρατιᾷ γενέσθαι. Τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα ἐνθυμή-
ματα ἐπῆρεν αὐτὸν ἐπιθυμεῖν αὐτοκράτορα γενέσθαι
ἄρχοντα. ὅποτε δ' αὖ ἐνθυμοῖτο, ὅτι ἀδηλον μὲν
παντὶ ἀνθρώπῳ, ὅπῃ τὸ μέλλον ἔξει, διὰ τοῦτο δὲ
καὶ κίνδυνος εἶη, μὴ καὶ τὴν προειργασμένην δόξαν
- 22 ἀποβάλοι, ἢ πορεῖτο. Ἀπορουμένῳ δὲ αὐτῷ δια-
κρίναι, ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοῖς θεοῖς ἀνακοινῶσαι.
καὶ παραστησάμενος δύο ἱερεῖα, ἐθύετο τῷ Διὶ τῷ
Βασιλεῖ, ὅσπερ αὐτῷ μαντευτὸς ἦν ἐκ Δελφῶν. καὶ
τὸ ὄναρ δὴ ἀπὸ τούτου τοῦ θεοῦ ἐνέμιζεν ἑωρακέναι,
ὃ εἶδεν ὅτε ἤρχετο ἐπὶ τὸ συνεπιμελεῖσθαι τῆς στρα-
23 τιᾶς καθίστασθαι. Καὶ ὅτε ἐξ Ἐφέσου δὲ ὤρμα-

το, Κύρω συσταθισόμενος, αἰετὸν ἀνεμιμνήσκετο
 ἑαυτῷ δεξιὸν φθεγγόμενον, καθήμενον μέντοι ὄνπερ
 ὁ μάντις προπέμπων αὐτὸν ἔλεγεν, ὅτι μέγας μὲν
 οἰωνὸς εἴη, καὶ οὐκ ἰδιωτικὸς, καὶ εὐδοξος, ἐπίπονος
 μέντοι· τὰ γὰρ ὄρεα μάλιστα ἐπιτίθεσθαι τῷ αἰε-
 τῷ καθήμενῳ, οὐδὲν μέντοι χρηματιστικὸν εἶναι τὸν
 οἰωνόν· τὸν γὰρ αἰετὸν περιπετόμενον μᾶλλον λαμ-
 βάνειν τὰ ἐπιτήδεια. Οὕτω δὲ θυομένῳ αὐτῷ δια- 24
 φανῶς ὁ θεὸς σημαίνει, μήτε προσδεῖσθαι τῆς ἀρχῆς,
 μήτ' εἰ αἰροῖντο, ἀποδέχεσθαι. τοῦτο μὲν δὴ οὕτως
 ἐγένετο. Ἡ δὲ στρατιὰ συνῆλθε, καὶ πάντες ἔλε- 25
 γον ἕνα αἰρεῖσθαι· καὶ ἐπεὶ τοῦτο ἔδοξε, προεβάλ-
 λοντο αὐτόν. ἐπειδὴ δὲ ἔδοκει δῆλον εἶναι, ὅτι αἰρή-
 σονται αὐτόν, εἴ τις ἐπιψηφίσει, ἀνέστη, καὶ ἔλεξε
 τὰδε·

Xenophons Weigerungsbrede, voll Bitterkeit gegen die Lake-
 daimonier.

Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες, ἤδομαι μὲν ὑπὸ ὑμῶν τιμώμε- 26
 νος, εἵπερ ἄνθρωπός εἰμι, καὶ χάριν ἔχω, καὶ εὖ-
 χομαι δοῦνά μοι τοὺς θεοὺς αἰτίον τινος ὑμῖν ἀγαθοῦ
 γενέσθαι· τὸ μέντοι ἐμὲ προκριθῆναι ὑφ' ὑμῶν ἀρ-
 χοντα, Λακεδαιμονίου ἀνδρὸς παρόντος, οὔτε ὑμῖν
 οὔτ' ἐμοὶ δοκεῖ συμφέρον εἶναι, ἀλλ' ἥττον ἂν διὰ
 τοῦτο τυγχάνειν, εἴ τι δέοισθε, παρ' αὐτῶν· ἐμοὶ
 δὲ αὖ οὐ πανυ τι νομίζω τοῦτο ἀσφαλὲς εἶναι. Ὅρῳ 27
 γὰρ ὅτι καὶ τῇ πατρίδι μου οὐ πρόσθεν ἐπαύσαντο
 πολεμοῦντες, πρὶν ἐποίησαν πᾶσαν τὴν πόλιν ὁμολο-
 γεῖν, Λακεδαιμονίους καὶ αὐτῶν ἡγεμόνας εἶναι.
 Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ὁμολόγησαν, εὐθὺς ἐπαύσαντο πολε- 28
 μοῦντες, καὶ οὐκ ἔτι πέρα ἐπολιόρκησαν τὴν πόλιν.
 εἰ οὖν ταῦτα ἐγὼ ὁρῶν δοκοῖην, ὅπου δυναίμην, ἐν-
 ταῦθ' ἄκυρον ποιεῖν τὸ ἐκείνων ἀζίωμα, ἐκεῖνο ἐννοῶ,

29 μὴ λίαν ἂν ταχὺ σωφρονισθεῖν. ὁ δ' ὑμεῖς ἐννοεῖτε, ὅτι ἥττον ἂν στάσις εἴη ἐνὸς ἀρχοντος ἢ πολλῶν, εὖ ἴστε ὅτι ἄλλον μὲν ἐλόμενοι οὐχ εὐρήσετε με στασιάζοντα. νομίζω γάρ, ὅστις ἐν πολέμῳ ὦν στασιάζει πρὸς ἀρχοντα, τοῦτον πρὸς τὴν ἐαυτοῦ σωτηρίαν στασιάζειν. ἂν δὲ ἐμὲ ἔλησθε, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι, εἴ τινα εὕροιτε καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ ἀχθόμενον.

Man bringt nochmals in Xenophon, die Oberfeldherrnwürde anzunehmen.

30 Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἔλεγε, πολὺ μᾶλλον ἐξανίσταντο λέγοντες, ὥς δεοὶ αὐτὸν ἀρχειν. Ἀγασίας δὲ ὁ Στυμφάλιος εἶπεν, ὅτι γελοῖον εἴη εἰ οὕτως ἔχει, ὥς ὀργιοῦνται Λακεδαιμόνιοι καὶ εἰς σύνδειπνοι συνελθόντες μὴ Λακεδαιμόνιον συμποσίαρχον αἰρῶνται· ἔπει εἰ οὕτω γε τοῦτ' ἔχει, ἔφη, οὐδὲ λοχαγεῖν ἡμῖν ἔξεστιν, ὥς ἔοικεν, ὅτι Ἀρκάδες ἐσμέν. Ἐνταῦθα δὴ, 31 ὥς εὖ εἰπόντος τοῦ Ἀγασίου, ἀνεθορύβησαν. Καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐπειδὴ ἑώρα πλείονος ἐνδέον, παρελθὼν εἶπεν· Ἀλλ', ὦ ἄνδρες, ἔφη, ὥς πάνυ εἰδῆτε, ὁμνύω ὑμῖν θεοὺς πάντας καὶ πάσας, ἢ μὴν ἐγώ, ἐπεὶ τὴν ὑμετέραν γνώμην ἡσθαινόμην, ἐθυόμην, εἰ βέλτιον εἴη ὑμῖν τε, ἐμοὶ ἐπιτρέψαι ταύτην τὴν ἀρχὴν, καὶ ἐμοὶ, ὑποστῆναι. καὶ ἐμοὶ οἱ θεοὶ οὕτως ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐσήμηναν, ὥς καὶ ἰδιώτην ἂν γινῶναι, ὅτι ταύτης τῆς μοναρχίας ἀπέχεσθαι με δεῖ.

Cheiriso-phos wird nun gewählt.

32 Οὕτω δὴ Χειρίσοφον αἰροῦνται. Χειρίσοφος δ' ἐπεὶ ἤρεθ, παρελθὼν εἶπεν· Ἀλλ', ἔφη, ὦ ἄνδρες, τοῦτο μὲν ἴστε ὅτι οὐκ ἂν ἔγωγε ἐστασιάζον,

εἰ ἄλλον εἴλεσθε. Ξενοφῶντα μέντοι, ἔφη, ὠνή-
 σατε οὐχὶ ἐλόμενοι, ὥς καὶ νῦν Δέξιππος ἤδη διέβα-
 λεν αὐτὸν πρὸς Ἀναξίβιον ὃ τι ἐδύνατο, καὶ μάλιστα
 ἐμοῦ αὐτὸν σιγάζοντος. ὁ δὲ ἔφη νομίζειν, αὐτὸν Τι-
 μασίῳ μᾶλλον συνάρχειν ἐξελῆσαι Δαρδανεῖ ὄντι τοῦ
 Κλεάρχου στρατεύματος, ἢ ἑαυτῷ Λάκωνι ὄντι.
 Ἐπεὶ μέντοι ἐμὲ εἴλεσθε, ἔφη, καὶ ἐγὼ πειράσομαι 33
 ὃ τι ἂν δύνωμαι ὑμᾶς ἀγαθὸν ποιεῖν. καὶ ὑμεῖς οὕτω
 παρασκευάζεσθε, ὥς αὖριον, εἰάν πλοῦς ἦ, ἀναζό-
 μενοι. ὁ δὲ πλοῦς ἔσται εἰς Ἡράκλειαν. ἀπαντας
 οὖν δεῖ ἐκεῖσε πειράσθαι ἥκειν. τὰ δὲ ἄλλα, ἐπει-
 δὲ ἐκεῖσε ἔλθωμεν, βουλευσόμεθα.

Zweites Kapitel.

Fahrt nach Heraklea. Jasonisches Vorgebirge. Halbinsel Akhe-
 rusias. Fabel von ihr.

Ἐντεῦθεν τῇ ὑστεραίᾳ ἀναγόμενοι πνεύματι καλῷ
 ἔπλεον ἡμέρας δύο παρὰ γῆν. καὶ παραπλέοντες
 ἐθεώρουν τὴν τ' Ἰασωνίαν ἀκτὴν, ἐνθα ἡ Ἀργὼ λέγεται
 ὀρμίσασθαι, καὶ τῶν ποταμῶν τὰ στόματα. πρῶ-
 τον μὲν τοῦ Θερμώδοντος, ἔπειτα δὲ τοῦ Ἰρῖος, ἔπειτα
 δὲ τοῦ Ἄλυος, μετὰ δὲ τοῦτον τοῦ Παρθενίου. τοῦ-
 τον δὲ παραπλεύσαντες, ἀφίκοντο εἰς Ἡράκλειαν,
 πόλιν Ἑλληνίδα, Μεγαρέων ἀποικον, οὔσαν δ' ἐν τῇ
 Μαριανδυνῶν χώρᾳ. Καὶ ὤρμisanτο παρὰ τῇ 2
 Ἀχερουσιᾷδι χερρόνῃσιν. ἐνθα λέγεται Ἡρακλῆς
 ἐπὶ τὸν Κέρβερον κύνα καταβῆναι, οὗ νῦν τὰ σημεῖα
 δεικνύουσι τῆς καταβάσεως, τὸ βάθος πλέον ἢ ἐπὶ
 δύο στάδια. Ἐνταῦθα τοῖς Ἕλλησιν οἱ Ἡρακλεῶται 3
 ξένια πέμπουσιν ἀλφίτων μεδίμνους τρισχιλίους, καὶ

οἴνου κεράμια διτχίλια, καὶ βοῦς εἴκοσι, καὶ οἷς ἑκατόν. ἔνταῦθα διὰ τοῦ πεδίου ῥεῖ ποταμός, Λύκος ὄνομα, εὖρος ὡς δύο πλέθρων.

Die Soldaten wollen von Heraklea Reisegeld erzwingen.
Feindseligkeiten.

- 4 Οἱ δὲ στρατιῶται συλλεγέμενοι ἐβουλευόντο τὴν λοιπὴν πορείαν, πότερον κατὰ γῆν, ἢ κατὰ θάλατταν χρὴ πορεύεσθαι ἐκ τοῦ Πόντου. Ἀναστάς δὲ Λύκων Ἀχαιοσ, εἶπε· Θαυμάζω μὲν, ὦ ἄνδρες, τῶν στρατηγῶν, ὅτι οὐ πειράνται ἡμῖν ἐκπορίζειν σιτηρέσιον. τὰ μὲν γὰρ ξένια οὐ μὴ γένηται τῇ στρατιᾷ τριῶν ἡμερῶν σῖτα· ὁπόθεν δ' ἐπισιτισάμενοι πορευσόμεθα, οὐκ ἔστιν, ἔφη. ἐμοὶ οὖν δοκεῖ αἰτεῖν τοὺς Ἡρακλεώτας μὴ ἔλαττον ἢ τρισχιλίουσ
- 5 Κυζικηνούς. Ἄλλος δ' εἶπε· Μηνὸς μισθὸν μὴ ἔλαττον ἢ μυρίους· καὶ ἐλομένους πρέσβεις αὐτίκα μάλα, ἡμῶν καθημένων, πέμπειν πρὸς τὴν πόλιν, καὶ εἰδέναι ὅτι ἂν ἀπαγγέλλωσι, καὶ πρὸς ταῦτα
- 6 βουλευέσθαι. Ἐντεῦθεν προὔβάλλοντο πρέσβεις, πρῶτον μὲν Χειρίτοφον ὅτι ἄρχων ἦρητο, εἰσὶ δ' οἱ καὶ Ξενοφῶντα. Οἱ δ' ἰσχυρῶς ἀπεμάχοντο· ἀμφοῖν γὰρ ταῦτα ἑδόκει, μὴ ἀναγκάζειν πόλιν Ἑλληνίδα καὶ Φιλίαν, ὅτι μὴ αὐτοὶ ἐθέλοντες δίδοιεν.
- 7 Ἐπεὶ δ' οὖν οὗτοι ἑδόκουν ἀπρόθυμοι εἶναι, πέμπουσι Λύκωνα Ἀχαιόν, καὶ Καλλίμαχον Παρρῆσιον, καὶ Ἀγαστίαν Στυμφάλιον. οὗτοι ἐλθόντες ἔλεγον τὰ δεδογμένα, τὸν δὲ Λύκωνα ἔφασαν καὶ ἐπαπειλεῖν,
- 8 εἰ μὴ ποιήσαιεν ταῦτα πάντα. Ἀκούσαντες δὲ οἱ Ἡρακλεῶται, βουλευέσθαι ἔφασαν· καὶ εἶθυσ τὰ τε χρήματα ἐκ τῶν ἀγρῶν συνῆγον, καὶ τὴν ἀγορὰν εἰσὼ ἀνεσκεύαταν, καὶ αἱ πύλαι ἐκέκλειντο, καὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν ὅπλα ἐφαίνετο.

Aufstand im Heere. Die Achaer und Argadier wählen sich eigne Anführer.

Ἐκ τούτου οἱ ταραύξαντες ταῦτα, τοὺς στρα- 9
τηγούς ἡτιῶντο διαφθεῖρειν τὴν πρᾶξιν· καὶ συνί-
σταντο οἱ Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀχαιοί· προεისტήκει δὲ
μάλιστα αὐτῶν Καλλίμαχος τε ὁ Παργάσιος, καὶ
Λύκων ὁ Ἀχαιός. Οἱ δὲ λόγοι ἦσαν αὐτοῖς, ὥς 10
αἰσχρὸν εἶη ἄρχειν ἓνα Ἀθηναῖον Πελοποννησίων καὶ
Λακεδαιμονίων, μηδεμίαν δύναμιν παρεχόμενον εἰς
τὴν στρατιάν· καὶ τοὺς μὲν πόνους σφᾶς ἔχειν, τὰ
δὲ κέρδη ἄλλους, καὶ ταῦτα τὴν σωτηρίαν σφῶν
κατειργασμένων. εἶναι γὰρ τοὺς κατειργασμένους
Ἀρκάδας καὶ Ἀχαιούς· τὸ δ' ἄλλο στράτευμα οὐ-
δὲν εἶναι (καὶ ἦν δὲ τῇ ἀληθείᾳ ὑπερήμισυ τοῦ ἄλλου
στρατεύματος Ἀρκάδες καὶ Ἀχαιοί). Εἰ οὖν σω- 11
Φρονοῖεν οὗτοι, συστάντες καὶ στρατηγούς ἐλόμενοι
ἑαυτῶν, καθ' ἑαυτούς τε ἂν τὴν πορείαν ποιοῖντο,
καὶ περῶντο ἀγαθόν τι λαμβάνειν. Ταῦτα ἔδο- 12
ξε. καὶ ἀπολιπόντες Χειρίσοφον εἴ τινες ἦσαν παρ'
αὐτῶ Ἀρκάδες ἢ Ἀχαιοί, καὶ Ξενοφῶντα, συνέστησαν,
καὶ στρατηγούς αἰροῦνται ἑαυτῶν δέκα· τούτους δ'
ἐψηφίσαντο ἐκ τῆς νικώσης, ὅτι δοκοίη, τοῦτο ποιεῖν.
Ἡ μὲν οὖν τοῦ παντός ἀρχὴ Χειρίσῳ ἐνταῦθα
κατελύθη ἡμέρα ἑκτὴ ἢ ἑβδόμη ἀφ' ἧς ἤρξεθαι.

Neons Eigennutz. Xenophon wird bestimmt, beim Heere zu bleiben. Nunmehrige Eintheilung des Heers.

Ξενοφῶν μέντοι ἐβούλετο κοινῇ μετ' αὐτῶν τὴν 13
πορείαν περῆσθαι, νομίζων οὕτως ἀσφαλέστερον
εἶναι, ἢ ἰδίᾳ ἕκαστον στέλλεσθαι· ἀλλὰ Νέων
ἐπειθεν αὐτὸν καθ' ἑαυτὸν πορεύεσθαι, ἀκούσας τοῦ
Χειρίσῳ, ὅτι Κλέανδρος ὁ ἐν Βυζαντίᾳ ἀρμοστής
φαίη, τριήρεις ἔχων ἤξειν εἰς Κάλπης λιμένα.

- 14 Ὅπως οὖν μηδεὶς μετάσχοι, ἀλλ' αὐτοὶ καὶ οἱ αὐτῶν στρατιῶται ἐκπλεύσειαν ἐπὶ τῶν τριήρων, διὰ ταῦτα συνεβούλευε. καὶ Χειρίσοφος ἄμα μὲν ἀδυμῶν τοῖς γεγεννημένοις, ἄμα δὲ μισῶν ἐκ τούτου τὸ στρατεύμα,
- 15 ἐπιτρέπει αὐτῷ ποιεῖν ὅ τι βούλεται. Ξενοφῶν δὲ ἔτι μὲν ἐπεχείρησεν ἀπαλλαγεῖς τῆς στρατίας ἐκπλεῦσαι. Συομένῳ δὲ αὐτῷ τῷ ἡγεμόνι Ἡρακλεῖ, καὶ κοινουμένῳ πότερα λαῶν καὶ ἄμεινον εἴη στρατεύεσθαι, ἔχοντι τοὺς παραμείναντας τῶν στρατιωτῶν, ἢ ἀπαλλάττεσθαι, ἐσήμηνεν ὁ θεὸς τοῖς ἱεροῖς,
- 16 συστρατεύεσθαι. Οὕτω γίγνεται τὸ στρατεύμα τριχῇ. Ἀρκάδες μὲν καὶ Ἀχαιοὶ, πλείους ἢ τετρακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι, ὀπλῖται πάντες. Χειρίσῳ δὲ ὀπλῖται μὲν εἰς τετρακοσίους καὶ χιλίους, πελτασταὶ δὲ εἰς ἑπτακοσίους, οἱ Κλεάρχου Θράκες. Ξενοφῶντι δὲ ὀπλῖται μὲν εἰς ἑπτακοσίους καὶ χιλίους, πελτασταὶ δὲ εἰς τριακοσίους. ἵππικόν δὲ μόνος οὗτος εἶχεν, ἀμφὶ τοὺς τετταράκοντα ἵππεας.

Die einzelnen Theile des Heers reisen, gegen Xenophons Rath, Jeder für sich, weiter.

- 17 Καὶ οἱ μὲν Ἀρκάδες, διαπραζάμενοι πλοῖα παρὰ τῶν Ἡρακλεωτῶν, πρῶτοι πλέουσιν, ὅπως ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες τοῖς Βιθυνοῖς λάβοιεν ὅτι πλεῖστα. καὶ ἀποβαίνουσιν εἰς Κάλπης λιμένα κατὰ μέσον πῶς
- 18 τῆς Θράκης. Χειρίσοφος δ' εὐθὺς ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν Ἡρακλεωτῶν ἀρξάμενος, περὶ ἑπορεύετο διὰ τῆς χώρας. ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν Θράκην ἐνέβαλε, παρὰ τὴν θάλατταν ἐπορεύετο. καὶ γὰρ ἤδη ἡσθένει.
- 19 Ξενοφῶν δὲ πλοῖα λαβὼν ἀποβαίνει ἐπὶ τὰ ὅρια τῆς Θράκης καὶ τῆς Ἡρακλεωτίδος, καὶ διὰ μεσογαίας ἐπορεύετο.
-

Drittes Kapitel.

Böse Folgen der Zersplitterung des Heers, für die Arkadier,
auf der thrakischen Küste.

Ὄν μὲν οὖν τρόπον ἢ τε Χειρισόφου ἀρχὴ τοῦ παν-
τὸς κατελύθη, καὶ τῶν Ἑλλήνων τὸ στρατεύμα
ἔσχίσθη, ἐν τοῖς ἐπαίνῳ εἴρηται. Ἐπραζαν δ' αὖ- 2
τῶν ἕκαστοι τάδε· Οἱ μὲν Ἀρκάδες ὡς ἀπέβησαν
νυκτὸς εἰς Κάλπης λιμένας, πορεύονταί εἰς τὰς πρῶ-
τας κώμας, στάδια ἀπὸ Θαλάττης ὡς πεντήκοντα.
ἐπεὶ δὲ φῶς ἐγένετο, ἦγεν ἕκαστος στρατηγὸς τὸ
αὐτοῦ λάχος ἐπὶ κώμην· ὅποια δὲ μείζων κώμη ἐδό-
κει εἶναι, σύνδυο λόχους ἦγον οἱ στρατηγοί. Συνε- 3
βάλλοντο δὲ καὶ λόφον, εἰς ὃν δέοι πάντας ἀλίζεσθαι.
καὶ αἶτε ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες, ἀνδράποδά τε πολλὰ
ἔλαβον, καὶ πρόβατα πολλὰ περιεβάλλοντο. Οἱ 4
δὲ Θρᾷκες ἰθροίζοντο οἱ διαφεύγοντες· πολλοὶ δὲ
διέφυγον πελτασταὶ ὄντες ὀπλίτας ἐξ αὐτῶν τῶν
χειρῶν. ἐπεὶ δὲ συνελέγησαν, πρῶτον μὲν τῷ Σμί-
κρητος λόχῳ ἐνὸς τῶν Ἀρκάδων στρατηγῶν, ἀπίοντι
ἤδη εἰς τὸ συγκεῖμενον καὶ πολλὰ χεῖματα ἄγοντι,
ἔπετίθεντο. Καὶ τέως μὲν ἐμάχοντο ἅμα πορευ- 5
όμενοι οἱ Ἕλληνες· ἐπὶ δὲ διαβάσει χαράδρας τρέ-
πονται αὐτοὺς, καὶ αὐτόν τε τὸν Σμίκρητα ἀποκτι-
νύουσι καὶ τοὺς ἄλλους πάντας· ἄλλου δὲ λόχου
τῶν δέκα στρατηγῶν, τοῦ Ἡγήσανδρου, ὀκτὼ μόνους
κατέλιπον· καὶ αὐτὸς Ἡγήσανδρος ἔσώθη. καὶ
ἄλλοι δὲ λοχαγοὶ συνῆλθον, οἱ μὲν σὺν πράγμασιν,
οἱ δ' ἄνευ πραγμάτων. Οἱ δὲ Θρᾷκες εὐτυχή- 6
σαντες τοῦτο τὸ εὐτύχημα, συνεβόων τε ἀλλήλους,

καὶ συνελέγοντο ἐρρώμένως τῆς νυκτός· καὶ ἅμα τῇ
 ἡμέρᾳ κύκλω περὶ τὸν λίφον, ἔνθα οἱ Ἕλληνες ἐστρα-
 τοπεδεύσαντο, ἐτάττοντο καὶ ἵππεῖς πολλοὶ καὶ
 πελτασταί· καὶ αἰεὶ πλείονες συνέρριον, καὶ προσέ-
 7 βαλλον πρὸς τοὺς ὀπλίτας ἀσφαλῶς. Οἱ μὲν
 γὰρ Ἕλληνες οὔτε τοξότην εἶχον, οὔτε ἀκοντιστήν,
 οὔτε ἵππεά· οἱ δὲ προσθέοντες καὶ προσελαύνοντες
 ἠκόντιζον· ὁπότε δ' αὐτοῖς ἐπίοιεν, ῥαδίως ἀπέ-
 8 φευγον. Ἄλλοι δὲ ἄλλη ἐπετίθεντο· καὶ τῶν
 μὲν πολλοὶ ἐτιτρώσκοντο, τῶν δὲ οὐδεῖς· ὥστε
 κινηθῆναι οὐκ ἐδύναντο ἐκ τοῦ χωρίου, ἀλλὰ τελευ-
 τῶντες καὶ ἀπὸ τοῦ ὕδατος εἶργον αὐτοὺς οἱ Θρᾶκες.
 9 Ἐπεὶ δὲ ἀπορία πολλὴ ἦν, διελέγοντο περὶ σπονδῶν·
 καὶ τὰ μὲν ἄλλα ὡμολόγητο αὐτοῖς, ὁμήρους δὲ οὐκ
 ἐδίδοσαν οἱ Θρᾶκες, αἰτούντων τῶν Ἑλλήνων· ἀλλ'
 ἐν τούτῳ ἴσχετο. τὰ μὲν δὴ τῶν Ἀρκάδων οὕτως
 εἶχε.

Χειρίσοφος legt in dem Hafen Kalpe vor Anker. Xenophon
 erfährt das Unglück der Arkadier, und fodert seine Truppen
 auf, sie zu erretten.

10 Χειρίσοφος δὲ ἀσφαλῶς πορευόμενος· παρὰ
 θάλατταν, ἀφικνεῖται εἰς Κάλπης λιμένα. Ξενο-
 φῶντι δὲ διὰ τῆς μεσογαίας πορευομένῳ, οἱ ἵππεῖς
 προκαταθέοντες, ἐντυγχάνουσι πρεσβύταις πορευο-
 μένοις ποι. καὶ ἐπειδὴ ἤχθησαν πρὸς Ξενοφῶντα,
 ἐρωτᾷ αὐτοὺς, εἴ που ἦσθηνται ἄλλου στρατεύμα-
 11 τος ὄντος Ἑλληνικοῦ. Οἱ δ' ἔλεγον πάντα τὰ
 γεγενημένα, καὶ νῦν ὅτι πολιορκοῦνται ἐπὶ λόφου,
 οἱ δὲ Θρᾶκες πάντες περικεκυκλωμένοι εἶεν αὐτούς.
 Ἐνταῦθα τοὺς μὲν ἀνθρώπους τούτους ἐφύλαττεν
 ἰσχυρῶς, ὅπως ἡγεμόνες εἶεν ὅπῃ δεοί· σκοποὺς δὲ
 καταστήσας δέκα, συνέλεξε τοὺς στρατιώτας, καὶ

ἔλεξεν· Ἄνδρες στρατιῶται, τῶν Ἀρκάδων οἱ μὲν 12
 τεθνήσκουσιν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπὶ λόφου τινὸς πολιορκουῦνται.
 νομίζω δ' ἔγωγε, εἰ ἐκεῖνοι ἀπολοῦνται, οὐδ' ἡμῖν
 εἶναι οὐδεμίαν σωτηρίαν, οὕτω μὲν πολλῶν ὄντων πο-
 λεμίῳ, οὕτω δὲ τεθαρσηκότων. Κράτιστον οὖν 13
 ἡμῖν ὥς τάχιστα βοηθεῖν τοῖς ἀνδράσιν, ὅπως, εἰ
 ἐτι εἰσὶ σῶσι. σὺν ἐκείνοις μαχώμεθα, καὶ μὴ, μόνοι
 λειφθέντες, μόνοι καὶ κινδυνεύσωμεν. Νῦν μὲν 14
 οὖν στρατοπεδευσώμεθα, προελθόντες ὅσον ἂν δοκῇ
 καιρὸς εἶναι εἰς τὸ δειπνοποιεῖσθαι· ἕως δ' ἂν πο-
 ρευώμεθα, Τιμασίων ἔχων τοὺς ἵππεας προελαυνέτω
 ἐφορῶν ἡμᾶς, καὶ σκοπεῖτω τὰ ἔμπροσθεν, ὥς μηδὲν
 ἡμᾶς λάθῃ. Παρέπεμψε δὲ καὶ τῶν γυμνητῶν 15
 ἀνθρώπους εὐζώνους εἰς τὰ πλάγια καὶ εἰς τὰ ἄκρα,
 ὅπως, εἴ που τι ποθὲν καθορᾷεν, σημαίνοιεν· ἐκέ-
 λευε δὲ καίειν ἅπαντα, ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν καυσίμῳ.
 Ἡμεῖς μὲν γὰρ ἀποδραίημεν ἂν οὐδαμοῦ· ἐνθένδε δὲ 16
 πολλή μὲν, εἴη· εἰς Ἡράκλειαν πάλιν ἀπιέναι, πολ-
 λή δὲ, εἰς Χρυσόπολιν διελθεῖν· οἱ δὲ πολέμιοι πλη-
 σίον· εἰς Κάλπης δὲ λιμένα, ἔνθα Χειρίσοφον νομί-
 ζομεν εἶναι εἰ σέσωσται, ἐλαχίστη ὁδός· ἀλλὰ δὴ
 ἐκεῖ μὲν οὔτε πλοῖά ἐστὶν οἷς ἀποπλευσοῦμεθα· μέ-
 νουσι δὲ αὐτοῦ οὐδὲ μιᾶς ἡμέρας ἐστὶ τὰ ἐπιτήδεια.
 Τῶν δὲ πολιορκουμένων ἀπολομένων, σὺν τοῖς Χειρί- 17
 σόφου μόνοις κάκιον ἐστὶ διακινδυνεύειν, ἢ σωθέντων,
 πάντας εἰς ταυτὸν ἐλθύντας, κοινῇ τῆς σωτηρίας
 ἔχεσθαι. Ἀλλὰ χρὴ παρασκευασαμένους τὴν
 γνώμην πορεύεσθαι, ὥς νῦν ἢ εὐκλεῶς τελευτήσασθαι
 ἐστὶν, ἢ καλλίστον ἔργον ἐργάσασθαι, Ἕλληνας
 τοσοῦτους σώσαντας. Καὶ ὁ Θεὸς ἴσως ἄγει οὕτως, 18
 ὅς τοὺς μεγαληγορήσαντας, ὥς πλείον φρονοῦντας,
 ταπεινώσασθαι βούλεται· ἡμᾶς δὲ, τοὺς ἀπὸ τῶν Θεῶν
 ἀρχομένους, ἐντιμοτέρους ἐκείνων καταστήσασθαι. ἀλλ'

ἔπεσθαι χρηὴ καὶ προσέχειν τὸν νοῦν, ὥς ἂν τὸ παρ-
αγγελλόμενον δύνησθε ποιεῖν.

Xenophon marschirt gegen die belagernden Bithynier. Folge
davon.

- 19 Ταῦτ' εἰπὼν, ἤγεῖτο. οἱ δ' ἱππεῖς, διασπει-
ρόμενοι ἐφ' ὅσον καλῶς εἶχεν, ἕκαμον ἢ ἐβάδιζον.
καὶ οἱ πελτασταὶ ἐπιπαριόντες κατὰ τὰ ἄκρα,
ἕκαμον πάντα ὅσα καύσιμα ἐώρων, καὶ ἡ στρατιὰ
δὲ, εἴ τιτι παραλειπομένῳ ἐντυγχάνειεν· ὥστε πᾶ-
σα ἡ χώρα αἰθεσθαι ἐδόκει, καὶ τὸ στρατεύμα πολὺ
20 εἶναι. Ἐπεὶ δὲ ὥρα ἦν, κατεστρατοπεδεύσαντο
ἐπὶ λόφον ἐκβάντες, καὶ τὰ τε τῶν πολεμίων πυρὰ
ἐώρων (ἀπείχον γὰρ ὡς τετταράκοντα στάδια)
21 καὶ αὐτοὶ ὡς ἐδύναντο πλεῖστα πυρὰ ἕκαμον. Ἐπεὶ
δ' ἐδείπνησαν, τάχιστα παρηγγέλθη τὰ πυρὰ κα-
τασβεννῦναι ἅπαντας. καὶ τὴν μὲν νύκτα φυλακὰς
ποιησάμενοι ἐκάθευδον· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ προσευ-
ξάμενοι τοῖς θεοῖς, καὶ συνταξάμενοι ὡς εἰς μάχην,
22 ἐπορεύοντο ἢ ἐδύναντο τάχιστα. Τιμασίῳ δὲ καὶ
οἱ ἱππεῖς ἔχοντες τοὺς ἡγεμόνας, καὶ προελαύνοντες,
ἔλαθον αὐτοὺς ἐπὶ τῷ λόφῳ γερόμενοι, εἶθ' ἐπο-
λιοῦντο οἱ Ἕλληνες· καὶ οὐχ ὁρῶσιν οὔτε τὸ Φί-
λιον στρατεύμα, οὔτε τὸ πολέμιον (καὶ ταῦτα παρ-
αγγέλλουσι πρὸς τὸν Ξενοφῶντα καὶ τὸ στρατεύ-
μα) γραῖδια δὲ καὶ γερόντια καὶ προβάτια ὀλίγα,
καὶ βόους καταλελειμμένους.

Aufklärung des Zufalls. Die Arkadier und Xenophons Trup-
pen vereinigen sich wieder.

- 23 Καὶ τὸ μὲν πρῶτον θαῦμα ἦν, τί εἴη τὸ γεγε-
νημένον· ἔπειτα δὲ τῶν καταλελειμμένων ἐπυνθά-

νοντο, ὅτι οἱ μὲν Θρᾷκες εὐθὺς ἀφ' ἐσπέρας ὄχοντο
 ἀπιόντες· ἔωθεν δὲ καὶ τοὺς Ἕλληνας ἔφασαν
 οἴχεσθαι, ὅπου δὲ οὐκ εἰδεία. Ταῦτα ἀκούσαντες 24
 οἱ ἀμφὶ Ξενοφῶντα, ἐπεὶ ἠρίστησαν, συσκευασάμε-
 νοι ἐπορεύοντο, βουλόμενοι ὡς τάχιστα συμμίξαι
 τοῖς ἄλλοις εἰς Κάλπης λιμένα. καὶ πορευόμενοι
 ἑώρων τὸν στίβον τῶν Ἀρκάδων καὶ Ἀχαιῶν κατὰ τὴν
 ἐπὶ Κάλπης ὁδόν. ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο εἰς τὸ αὐτὸ,
 ὄσμενοί τε εἶδον ἀλλήλους, καὶ ἠσπάζοντο ὥσπερ
 αἰδελφούς. Καὶ ἐπυνθάνοντο οἱ Ἀρκάδες τῶν περὶ 25
 Ξενοφῶντα, τί τὰ πυρὰ κατασβέσειαν· ἡμεῖς μὲν
 γάρ, ἔφασαν, ὥμεθα ὑμᾶς τὸ μὲν πρῶτον, ἐπειδὴ
 τὰ πυρὰ οὐχ ἑωρῶμεν, τῆς νυκτὸς ἦξειν ἐπὶ τοὺς
 πολεμίους. (καὶ οἱ πολέμιοι δὲ, ὡς γ' ἡμῖν ἐδόκουν,
 τούτο δείσαντες ἀπῆλθον· σχεδὸν γὰρ ἀμφὶ τοῦτον
 τὸν χρόνον ἀπῆεσαν). Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀφικνεῖσθε, 26
 ὁ δὲ χρόνος ἐξήκει, ὥμεθα ὑμᾶς πυθομένους τὰ
 παρ' ἡμῖν, φοβηθέντας οἴχεσθαι ἀποδράντας ἐπὶ
 θάλατταν· καὶ ἐδόκει ἡμῖν, μὴ ἀπολιπέσθαι ὑμῶν.
 οὕτως οὖν καὶ ἡμεῖς δεῦρο ἐπορεύθημεν.

Viertes Kapitel.

Nast im Hafen Kalpe. Beschreibung dieses schönen Landstriches.

Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν αὐτοῦ νυλίζοντο ἐπὶ τοῦ
 αἰγιαλοῦ ἐν τῷ λιμένι. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο, ὃ καλεῖ-
 ται Κάλπης λιμὴν, ἔστι μὲν ἐν τῇ Θρᾷκῃ τῇ ἐν τῇ
 Ἀσίᾳ· ἀρξαμένη δὲ ἡ Θρᾷκη αὕτη ἐστὶν ἀπὸ τοῦ
 στόματος τοῦ Πόντου μέχρις Ἡρακλείας, ἐπὶ δεξιᾷ
 εἰς τὸν Πόντον εἰσπλέοντι. Καὶ τριήρους μὲν ἐστὶν 1
 εἰς Ἡράκλειαν ἐκ Βυζαντίου κώπαις ἡμέρας μάλα

- μακρᾶς πλοῦς. ἐν δὲ τῷ μέσῳ ἄλλη μὲν πόλις οὐδεμία, οὔτε Φιλία οὔτε Ἑλληνίς, ἀλλ' ἡ Θραῖκες οἱ Βιθυνοί· καὶ οὓς ἂν λάβωσι τῶν Ἑλλήνων, ἢ ἐκπίπτοντας ἢ ἄλλως πως, δεινὰ ὑβρίζειν λέγονται.
- 3 Ὁ δὲ Κάλπης λιμὴν ἐν μέσῳ μὲν κεῖται ἑκατέρωθεν πλεόντων ἐξ Ἡρακλείας καὶ Βυζαντίου· ἔστι δ' ἐν τῇ θαλάττῃ προκείμενον χωρίον, τὸ μὲν εἰς τὴν θάλατταν καθήκον αὐτοῦ, πέτρα ἀπορρώξ, ὕψος, ὅπη ἐλάχιστον, οὐ μείον εἴκοσιν ὀργυιῶν· ὁ δὲ αὐχὴν ὁ εἰς γῆν ἀνήκων τοῦ χωρίου, μάλιστα τεττάρων πλέθρων τὸ εὖρος· τὸ δ' ἐντὸς τοῦ αὐχένος
- 4 χωρίου, ἱκανὸν μυρίοις ἀνθρώποις οἰκῆσαι. Λιμὴν δ' ὑπ' αὐτῇ τῇ πέτρᾳ, τὸ πρὸς ἐσπέραν αἰγιαλὸν ἔχων. κρήνη δὲ ἡδέος ὕδατος καὶ ἀφθένου ῥέουσας ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ, ὑπὸ τῇ ἐπικρατείᾳ τοῦ χωρίου. ξύλα δὲ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, πάνυ δὲ πολλὰ καὶ καλὰ ναυπηγήσιμα ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ.
- 5 Τὸ δὲ ὄρος τὸ ἐν τῷ λιμένι εἰς μεσόγαιαν μὲν ἀνήκει ὅσον ἐπὶ εἴκοσι σταδίοις, καὶ τοῦτο γεῶδες καὶ ἄλιθον· τὸ δὲ παρὰ θάλατταν πλεον ἢ ἐπὶ εἴκοσι σταδίοις, δασὺ πολλοῖς καὶ παντοδαποῖς καὶ
- 6 μεγάλοις ξύλοις. Ἡ δ' ἄλλη χώρα, καλὴ καὶ πολλή· καὶ κῶμαι ἐν αὐτῇ εἰσι πολλαὶ καὶ εὖ οἰκούμεναι· φέρει γάρ ἡ γῆ καὶ κριθάς, καὶ πυρροὺς, καὶ ὅσπρια πάντα, καὶ μελίνας, καὶ σήσαμον, καὶ σῦκα ἀρκοῦντα, καὶ ἀμπέλους πολλὰς καὶ ἡδυοῖνους, καὶ τὰλλα πάντα, πλὴν ἐλαιῶν. ἡ μὲν χώρα ἦν τοιαύτη.

Abſichten der Griechen, die in Kyros Dienste traten.

- 7 Ἐσκήνουν δὲ ἐν τῷ αἰγιαλῷ ἐπὶ τῇ θαλάττῃ· οἳ δὲ τὸ πόλισμα ἂν γενόμενόν οὐκ ἐβούλοντο στρατοπεδεύεσθαι, ἀλλὰ ἐδόκει καὶ τὸ ἐλθεῖν ἐνταῦθα
- ἐξ

ἐξ ἐπιβουλῆς εἶναι, βουλομένων τινῶν κατοικίσαι πόλιν. Τῶν γὰρ στρατιωτῶν οἱ πλεῖστοι ἦσαν οὐ 8
 σπάνει βίου ἐκπεπλευκότες ἐπὶ ταύτην τὴν μισθοφο-
 ράν, ἀλλὰ τὴν Κύρου ἀρετὴν ἀκούοντες, οἱ μὲν καὶ
 ἄνδρας ἄγοντες προανηλωκότας χρήματα, οἱ δὲ καὶ
 τούτων ἕτεροι ἀποδεδρακότες πατέρας καὶ μητέρας,
 οἱ δὲ καὶ τέκνα καταλιπόντες, ὥς, χρήματα αὐτοῖς
 κτησάμενοι, ἦζοντες πάλιν, ἀκούοντες καὶ τοὺς
 ἄλλους τοὺς παρὰ Κύρῳ πολλὰ καὶ ἀγαθὰ πράτ-
 τειν. τοιοῦτοι οὖν ὄντες, ἐπεθύμουν εἰς τὴν Ἑλλάδα
 σάζεσθαι.

Begrabung der Geliebten. Weiser Beschluß des Heers.
 Cheirisophos Tod.

Ἐπειδὴ δὲ ὑστεραία ἡμέρα ἐγένετο τῆς εἰς ταὐτὸ 9
 συνόδου, ἐπ' ἐξόδῳ ἐθύετο Ξενοφῶν· (ἀνάγκη γὰρ
 ἦν ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐξάγειν) ἐπενόει δὲ καὶ τοὺς
 νεκροὺς θάψαι. ἐπεὶ δὲ τὰ ἱερὰ ἐγένετο, εἶποντο
 καὶ οἱ Ἀρκάδες, καὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς μὲν πλείστους
 ἐνθαπερ ἔπεσον, ἐκάστους ἐθαψαν· (ἡδὴ γὰρ
 ἦσαν πεμπταῖοι, καὶ οὐχ οἷόν τε ἀναιρεῖν ἐτι ἦν)
 ἐνίους δὲ τοὺς ἐκ τῶν ὁδῶν συνενεγκόντες, ἐθαψαν
 ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ὥς ἐδύναντο κάλλιστα· οὓς δὲ
 μὴ εὗρισκον, κενοτάφιον αὐτοῖς ἐποίησαν μέγα, καὶ
 πυρὰν μεγάλην, καὶ στεφάνους ἐπέθεσαν. Ταῦ- 10
 τα δὲ ποιήσαντες ἀνεχώρησαν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.
 καὶ τότε μὲν δειπνήσαντες ἐκοιμήθησαν· τῇ δ'
 ὑστεραία συνῆλθον οἱ στρατιῶται πάντες, (συνῆγόν
 δὲ αὐτοὺς μάλιστα Ἀγασίας Στυμφάλιος ὁ λοχαγός,
 καὶ Ἰερώνυμος Ἡλεῖος λοχαγός, καὶ ἄλλοι πρεσβύ-
 τατοὶ τῶν Ἀρκάδων). Καὶ δόγμα ἐποίησαντο, 11
 εἴαν τις τοῦ λοιποῦ μνησθῇ δίχα τὸ στρατεύμα ποιεῖν,
 θανάτῳ αὐτὸν ζημιουῖσθαι· καὶ κατὰ χώραν ἀπιέ-

ναί ἤπερ πρόσθεν εἶχε τὸ στρατεύμα, καὶ ἄρχειν
τοὺς πρόσθεν στρατηγούς. καὶ Χειρίσοφος μὲν ἤδη
τετελευτήκει, Φάρμακον πίων πυρέττων, τὰ δ'
ἐκείνου Νέων ὁ Ἀσινάιος παρελάμβανε.

unglückliche Opfer wegen der Abreise; (ἐπεσόδια)

- 12 Μετὰ δὲ ταῦτα ἐξαιναστάς εἶπε Ξενοφῶν·
ὦ ἄνδρες στρατιῶται, τὴν μὲν πορείαν, ὡς εἴκει,
δῆλον ὅτι περὶ ποιητέον· οὐ γάρ ἐστι πλοῖα.
ἀνάγκη δὲ πορεύεσθαι ἤδη· οὐ γάρ ἐστι μένουσι τὰ
ἐπιτήδεια. ἡμεῖς μὲν οὖν, ἔφη, θυσόμεθα· ὑμᾶς
δὲ δεῖ παρασκευάζεσθαι ὡς μαχουμένους, εἴ ποτε
καὶ ἄλλοτε· οἱ γὰρ πολέμιοι ἀνατεθαρσηκασιν.
- 13 Ἐκ τούτου ἐθύοντο αἱ στρατηγοί. μάντις δὲ παρῆν
Ἀρεξίων Ἀρκάς· ὁ δὲ Σιλανὸς ὁ Ἀμβρακιώτης ἤδη
ἀποδεδράκει, πλοῖον μισθωσάμενος, ἐξ Ἡρακλείας.
θυσμένοις δὲ ἐπὶ τῇ ἀφώδῳ οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά.
- 14 Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν ἐπαύσαντο. καὶ τινες
ἐτόλμων λέγειν, ὡς ὁ Ξενοφῶν, βουλόμενος τὸ χω-
ρίον οἰκίσαι, πέπεικε τὸν μάντιν λέγειν, ὡς τὰ ἱερά
- 15 οὐ γίγνεται ἐπὶ ἀφώδῳ. Ἐντεῦθεν κηρύξας Ξενο-
φῶν τῇ αὐρίῳ παρεῖναι ἐπὶ τὴν θυσίαν τὸν βουλό-
μενον, καὶ μάντις εἴ τις εἴη, παραγγείλας παρεῖ-
ναι, ὡς συνθεασόμενον τὰ ἱερά, ἔθηκε· καὶ ἐνταῦθα
- 16 παρῆσαν πολλοί. θυσμένων δὲ πάλιν εἰς τρεῖς
ἐπὶ τῇ ἀφώδῳ, οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά. ἐκ τούτου
χαλεπῶς εἶχον οἱ στρατιῶται· καὶ γὰρ τὰ ἐπιτή-
δεια ἐπέλιπεν ἃ ἔχοντες ἦλθον, καὶ ἀγορὰ οὐδε-
μία παρῆν.

und wegen der Herbeischaffung von Lebensmitteln.

Ἐκ τούτου συνελθόντων, εἶπε πάλιν Ξενοφῶν· 17
 ὦ ἄνδρες, ἐπὶ μὲν τῇ πορείᾳ, ὥς ὁρᾶτε, τὰ ἱερὰ
 οὐπω γίγνεται· τῶν δ' ἐπιτήδειων ὁρῶ ὑμᾶς δεομέ-
 νους. ἀνάγκη οὖν μοι δοκεῖ θύεσθαι περὶ αὐτοῦ τού-
 του. Ἀναστὰς δὲ τις εἶπε· Καὶ εἰκότως ἄρα 18
 ἡμῖν οὐ γίγνεται τὰ ἱερὰ· ὥς γὰρ ἐγὼ, ἀπὸ τοῦ
 αὐτομάτου χθὲς ἤκοντος πλοίου, ἤκουσα τινος, ὅτι
 Κλεάνδρος ἐκ Βυζαντίου ἀρμοστής μέλλει ἥξειν πλοῖα
 ἔχων καὶ τριήρεις. Ἐκ τούτου δὲ ἀναμένειν μὲν 19
 πᾶσιν ἐδόκει· ἐπὶ δὲ τὰ ἐπιτήδεια ἀναγκαῖον ἦν
 ἐξιέναι· καὶ ἐπὶ τούτῳ πάλιν ἐθύετο εἰς τρεῖς, καὶ
 οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερὰ. καὶ ἤδη ἐπὶ σκηνὴν ἰόντες
 τὴν Ξενοφῶντος, ἔλεγον ὅτι οὐκ ἔχοιεν τὰ ἐπιτή-
 δεια. ὁ δ' οὐκ ἂν ἔφη ἐξαγαγεῖν, μὴ γιγνομένων
 τῶν ἱερῶν.

Καὶ πάλιν τῇ ὑστεραίᾳ ἐθύετο· καὶ σχεδόν 20
 τι πᾶσα ἡ στρατιὰ, διὰ τὸ μέλειν πᾶσιν, ἐκυ-
 κλοῦτο περὶ τὰ ἱερὰ· τὰ δὲ θύματα ἐπελελοί-
 πει. οἱ δὲ στρατηγοὶ ἐξῆγον μὲν οὐ, συνεκάλεσαν
 δέ. Εἶπεν οὖν ὁ Ξενοφῶν· Ἴσως οἱ πολέμιοι 21
 συνειλεγμένοι εἰσὶ, καὶ ἀνάγκη μάχεσθαι. εἰ οὖν
 καταλιπόντες ἐν τῷ ἐρυμνῷ χωρίῳ τὰ σκεύη, ὥς εἰς
 μάχην παρεσκευασμένοι ἴοιμεν, ἴσως ἂν τὰ ἱερὰ
 μᾶλλον προχωροίη ἡμῖν. Ἀκούσαντες δὲ οἱ στρα- 22
 τῶνται ἀνέκραγον, ὥς οὐδὲν δεόν εἰς τὸ χωρίον ἄγειν,
 ἀλλὰ θύειν ὥς τάχιστα. καὶ πρόβατα μὲν οὐκ
 ἔτι ἦν, βοῦς δὲ ὑφ' ἀμάξης πριάμενοι ἐθύοντο·
 καὶ Ξενοφῶν Κλεάνορος ἐδεήθη τοῦ Ἀρκάδος προ-
 θυμείσθαι, εἴ τι ἐν τούτῳ εἴη. ἀλλ' οὐδ' ὥς ἐγέ-
 νετο τὰ ἱερὰ.

Unfall der furagirenden Griechen unter Neon. Feierliches Opfer im Lager. Reckheit der Bithynier.

- 23 Νέων δὲ ἦν μὲν στρατηγὸς κατὰ τὸ Χειρισόφου μέρος· ἐπεὶ δὲ ἑώρα τοὺς ἀνθρώπους ὡς εἶχον δεινῶς τῇ ἐνδεΐᾳ, βουλόμενος αὐτοῖς χαρίσασθαι, εὐρών τινα ἀνθρώπον Ἡρακλεώτην, ὃς ἔφη κώμας ἐγγὺς εἰδέναι ὅθεν εἴη λαβεῖν τὰ ἐπιτήδεια, ἐκήρυξε τὸν βουλόμενον ἰέναι ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια, ὡς ἡγεμόνος ἐσομένου. ἐπεξέρχοντα δὴ σὺν δορατίοις καὶ ἄσκοις καὶ θυλάκοις καὶ ἄλλοις ἀγγείοις, εἰς δισχιλίους
- 24 ἀνθρώπους. Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐν ταῖς κώμας, καὶ διεσπείροντο ὡς ἐπὶ τὸ λαμβάνειν, ἐπιπίπτουσιν αὐτοῖς οἱ Φαρναβάζου ἵππεῖς πρῶτοι, (βεβοηθηκότες γὰρ ἦσαν τοῖς Βιθυνοῖς) βουλόμενοι σὺν τοῖς Βιθυνοῖς, εἰ δύναιτο, ἀποκωλύσαι τοὺς Ἕλληνας, μὴ ἐλθεῖν εἰς τὴν Φρυγίαν. οὗτοι οἱ ἵππεῖς ἀποκτείνουσι τῶν Ἑλλήνων οὐ μείον ἢ πεντακοσίους· οἱ δὲ λοιποὶ ἐπὶ
- 25 τὸ ὄρος ἀνέφυγον. Ἐκ τούτου ἀπυγγέλλει τις ταῦτα τῶν ἀποπεφευγόντων εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ Ξενοφῶν ἐπειδὴ οὐκ ἐγεγένητο τὰ ἱερὰ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, λαβὼν βούν ὑπὸ αἵμαξῆς (οὐ γὰρ ἦν ἄλλος ἱερεὺς) σφαγιασάμενος ἐβοήθει, καὶ οἱ ἄλλοι οἱ
- 26 μέχρι πεντήκοντα ἐτῶν πάντες. Καὶ ἀναλαβόντες τοὺς λοιποὺς ἀνδρας εἰς τὸ στρατόπεδον ἀφικνοῦνται. καὶ ἡδὴ μὲν ἀμφὶ ἡλίου δυσμαῖς ἦν, καὶ οἱ Ἕλληνες μάλα ἀθύμως ἔχοντες ἐδειπνοποιοῦντο. καὶ ἐξαπίνης διὰ τῶν λατίων, τῶν Βιθυνῶν τινες ἐπιγενόμενοι τοῖς προφύλαξι, τοὺς μὲν κατέκτανον, τοὺς δὲ
- 27 ἐδίωξαν μέχρις εἰς τὸ στρατόπεδον. Καὶ κραυγῆς γενομένης, εἰς τὰ ὅπλα πάντες συνέδραμον οἱ Ἕλληνες· καὶ διώκειν μὲν καὶ κινεῖν τὸ στρατόπεδον νυκτὸς οὐκ ἀσφαλὲς ἐδόκει εἶναι· λάσια γὰρ ἦν τὰ χωρία· ἐν δὲ τοῖς ὅπλοις ἐνυκτέρευον φυλαττόμενοι ἱκανοῖς φύλαξι.

Fünftes Kapitel.

Glückliche Reiseopfer (ἐπεξόδια). Begrabung der Todten.

Τὴν μὲν νύκτα οὕτω διήγαγον. ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ οἱ στρατηγοὶ εἰς τὸ ἔρυμνόν χωρίον ἤγοντο· οἱ δὲ εἶποντο, ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκεύη. πρὶν δὲ ἀρίστου ὥραν εἶναι, ἀπετάφρευσαν ἢ ἡ εἴσοδος ἦν εἰς τὸ χωρίον, καὶ ἀπεσταύρωσαν ἅπαντα, καταλιπόντες τρεῖς πύλας. καὶ πλοῖον ἐξ Ἡρακλείας ἤκεν, ἄλφιστα ἄγον καὶ ἱερεῖα καὶ οἶνον. Πρωῖ δ' ἀναστὰς Ξενοφῶν ἐθύετο ἐπεξόδια, καὶ 2 γίγνεται τὰ ἱερά ἐπὶ τοῦ πρώτου ἱερείου. καὶ ἤδη τέλος ἐχόντων τῶν ἱερῶν, ὅρᾳ αἰετὸν αἴσιον ὁ μάντις Ἀρεξίων Παρρᾶσιος, καὶ ἠγείσθαι κελεύει τὸν Ξενοφῶντα. Καὶ διαβάντες τὴν τάφρον, τὰ ὅπλα 3 τίθενται· καὶ ἐκήρυξαν, ἀριστήσαντας ἐξιέναι τοὺς στρατιώτας σὺν τοῖς ὅπλοις, τὸν δὲ ὄχλον καὶ τὰ ἀνδράποδα αὐτοῦ καταλιπεῖν. Οἱ μὲν δὲ ἄλλοι 4 πάντες ἐξήεσαν, Νέων δὲ οὐ· ἐδόκει γὰρ κάλλιστον εἶναι τοῦτον Φύλακα καταλιπεῖν τῶν ἐπὶ τῷ στρατοπέδῳ. Ἐπειδὴ δὲ οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ στρατιῶται ἀπέλιπον αὐτὸν, αἰσχυνόμενοι μὴ ἔπεσθαι τῶν ἄλλων ἐπεξιόντων, κατέλιπον αὐτοῦ τοὺς ὑπὲρ πέντε καὶ τετταράκοντα ἔτη. καὶ οὗτοι μὲν ἔμενον, οἱ δὲ ἄλλοι ἐπορεύοντο. Πρὶν δὲ πέντε καὶ δέκα στά- 5 δια διεληλυθέναι, ἐνέτυχον ἤδη νεκροῖς· καὶ τὴν οὐρὰν τοῦ κέρατος ποιησάμενοι κατὰ τοὺς πρώτους Φανέντας νεκροὺς, ἔθαπτον πάντας, ὅποσους ἐπελάμβανε τὸ κέρας. Ἐπειδὴ δὲ τοὺς πρώτους 6

ἔθαψαν, προαγαγόντες, καὶ τὴν οὐρανὸν αὖθις ποιη-
σάμενοι κατὰ τοὺς πρώτους τῶν ἀτάφων, ἔθαπτον
τὸν αὐτὸν τρόπον ὅπόσους ἐπελάμβανεν ἡ στρατιὰ.
Ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν ὁδὸν ἤκον τὴν ἐκ τῶν κωμῶν, ἐνθα
ἔκειντο ἀθρόοι, συνενεγκόντες αὐτοὺς ἔθαψαν.

Die Feinde zeigen sich unvermuthet. Anrücken auf sie. Ein
waldiges Thal hält die Griechen auf.

- 7 Ἦδη δὲ πέρα μεσοῦσης τῆς ἡμέρας προαγαγόν-
τες τὸ στρατεύμα ἐξω τῶν κωμῶν, ἐλάμβανον τὰ
ἐπιτήδεια ὅτι τις ὀρᾷ ἐντὸς τῆς Φάλαγγος. καὶ
ἐξαίφνης ὀρῶσι τοὺς πολεμίους ὑπερβάλλοντας κατὰ
λοφους τινὰς ἐκ τοῦ ἐναντίου, τεταγμένους ἐπὶ Φά-
λαγγος, ἱππέας τε πολλοὺς καὶ πεζοὺς. καὶ γὰρ
Σπιθριδάτης καὶ Ραθίνης ἤκον παρὰ Φαρναβάζου
8 ἔχοντες δύναμιν. Ἐπεὶ δὲ κατείδον τοὺς Ἕλληνας
οἱ πολέμιοι, ἔστησαν ἀπέχοντες αὐτῶν ὅσον πεντε-
καίδεκα σταδίου. Ἐκ τούτου εὐθὺς Ἀρεξίων ὁ μάν-
τις τῶν Ἑλλήνων σφαγιάζεται, καὶ ἐγένετο ἐπὶ τοῦ
9 πρώτου καλὰ τὰ σφάγια. Ἐνταῦθα ὁ Ξενοφῶν
λέγει· Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες στρατηγοί, ἐπιτάξα-
σθαι τῇ Φάλαγγι λόχους Φύλακας, ἵνα, ἢν που
δέη, ὥσιν οἱ ἐπιβοηθήσοντες τῇ Φάλαγγι, καὶ οἱ
πολέμιοι τεταραγμένοι ἐμπίπτωσιν εἰς τεταγμένους
10 καὶ ἀκεραίους. Συνεδόκει ταῦτα πάντα πᾶσιν.
Ἴμεῖς μὲν τοίνυν, ἔφη, προηγεῖσθε τὴν πρὸς τοὺς
ἐναντίους, ὥς μὴ ἐστήκωμεν, ἐπεὶ ὠφθημεν καὶ
εἶδομεν τοὺς πολεμίους· ἐγὼ δὲ ἤζω, τοὺς τελευ-
11 ταίους λόχους καταχωρίσας ἥπερ ὑμῖν δοκεῖ. Ἐκ
τούτου οἱ μὲν ἡσυχῶς προῆγον· ὁ δὲ τρεῖς ἀΦελαὶν
τάς τελευταίας τάξεις ἀνὰ διακοσίους ἄνδρας, τὴν
μὲν ἐπὶ τὸ δεξιὸν ἐπέτρεψεν ἐφέπεσθαι, ἀπολιπόν-
τας ὡς πλέθρον· Σαμόλας Ἀχαιοὺς ταύτης ἤρχε

τῆς τάξεως· τὴν δ' ἐπὶ τῷ μέσῳ ἐχώρισεν ἔπεσθαι·
 Πυρίας Ἀρκὰς ταύτης ἦρχε· τὴν δὲ μίαν ἐπὶ τῷ
 εὐωνύμῳ· Φρασίας Ἀθηναῖος ταύτῃ ἐφειστήκει.
 Προϊόντες δὲ, ἐπεὶ ἐγένοντο οἱ ἡγούμενοι ἐπὶ νάπει 12
 μεγάλῳ καὶ δυσπόρῳ, ἔστησαν ἀγνοοῦντες εἰ δια-
 βατὸν εἴη τὸ νάπος· καὶ παρεγγυῶσι στρατηγούς
 καὶ λοχαγούς παριέναι ἐπὶ τὸ ἡγούμενον· Καὶ ὁ 13
 Ξενοφῶν θαυμάσας ὅτι τὸ ἰσχον εἴη τὴν πορείαν,
 καὶ τάχαι ἀκούων τὴν παρεγγυήν, ἐλαύνει ἢ [ἐδύ-
 νατο] τάχιστα· ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, λέγει Σοφαί-
 νετος πρεσβύτατος ὢν τῶν στρατηγῶν, ὅτι οὐκ ἄξιον
 εἴη διαβαίνειν τοιοῦτον ὄν τὸ νάπος.

Ξενοφῶν muntert das Heer auf, muthig fortzuziehen.

Καὶ ὁ Ξενοφῶν σπουδῇ ὑπολαβὼν ἔλεξεν· Ἀλλ' 14
 ἴστε μὲν με, ὦ ἄνδρες, οὐδένα πω κίνδυνον προξενή-
 σαντα ὑμῖν ἐθελούσιον· οὐ γὰρ δόξης ὁρῶ δεομένους
 ὑμᾶς εἰς ἀνδρείότητα, ἀλλὰ σωτηρίας· Νῦν δὲ
 οὕτως ἔχει· ἀμαχεῖ μὲν ἐνθένδε οὐκ ἔστιν ἀπελ- 15
 θεῖν· ἢν γὰρ μὴ ἡμεῖς ἴωμεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους,
 οὗτοι ἡμῖν, ὅταν ἀπίωμεν, ἔψοντα καὶ ἐπιπесοῦντα·
 Ὁρᾶτε δὴ, πότερον κρεῖττον ἵέναι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας, 16
 προβαλλομένους τὰ ὅπλα, ἢ μεταβαλλομένους,
 ὀπισθεν ἡμῶν ἐπιόντας τοὺς πολεμίους θεάσασθαι·
 Ἴστε γε μέντοι, ὅτι τὸ μὲν ἀπιέναι ἀπὸ πολεμίων 17
 οὐδενὶ καλῶ ἔοικε· τὸ δὲ ἐφέπεσθαι, καὶ τοῖς κα-
 κίοσι θάρρος ἐμποιεῖ· ἔγωγ' οὖν ἡδῖον ἂν σὺν ἡμίσε-
 σιν ἐποίμην, ἢ σὺν διπλασίοις ἀποχωροῖην· καὶ τού-
 τους οἶδ' ὅτι, ἐπιόντων μὲν ἡμῶν, οὐδ' ὑμεῖς ἐλπί-
 ζετε δέξασθαι ἡμᾶς· ἀπιόντων δὲ, πάντες ἐπι-
 στάμεθα, ὅτι τολμήσουσιν ἐφέπεσθαι· Τὸ δὲ 18
 διαβάοντας ὀπισθεν νάπος χαλεπὸν ποιήσασθαι
 μέλλοντας μάχεσθαι, ἅρ' οὐχὶ καὶ ἀρπάσαι ἄξιον;

- τοῖς μὲν γὰρ πολεμίοις ἔγωγε βουλοίμην ἂν οὐπορὰ
 πάντα Φανесθαι, ὥστε ἀποχωρεῖν· ἡμᾶς δὲ καὶ
 ὑπὸ τοῦ χωρίου δεῖ διδάσκεσθαι, ὅτι οὐκ ἔστι μὴ
 19 νικῶσι σωτηρία. Θαυμάζω δ' ἔγωγε, καὶ τὸ νά-
 πος τοῦτο εἴ τις μᾶλλον φοβερόν νομίζει εἶναι τῶν
 ἄλλων, ἂν διαπεπορεύμεθα χωρίων. πῶς μὲν γὰρ
 διαβατὸν τὸ πεδίον, εἰ μὴ νικήσομεν τοὺς ἱππέας;
 πῶς δὲ ἂ διεληλύθαμεν ὄρη, ἣν πελτασταὶ τοσοῖδε
 20 ἐφ' ἑπώνται; Ἦν δὲ δὴ καὶ σωθῶμεν ἐπὶ θάλατ-
 ταν, πόσον τι νάπος ὁ Πόντος; ἐνθα οὔτε πλοῖα
 ἐστὶ τὰ ἀπάζοντα, οὔτε σῖτος ᾧ θρεψόμεθα μένον-
 τες. δεήσει δὲ, ἂν θᾶττον ἐκεῖ γενώμεθα, θᾶττον
 21 ἐξιέναι πάλιν ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια. Οὐκοῦν νῦν
 κρεῖττον ἡριστηκότας μάχεσθαι, ἢ αὐριον ἀναρίστους.
 Ἄνδρες, τά τε ἱερὰ ἡμῖν καλὰ, οἳ τε οἰωνοὶ αἰσιοί,
 τά τε σφάγια κάλλιστα ἴωμεν ἐπὶ τοὺς ἄνδρας.
 οὐ δεῖ ἔτι τούτους (ἐπεὶ ἡμᾶς πάντας εἶδον) ἡδέως
 δειπνῆσαι, οὐδ' ὅπου ἂν ἐθέλωσι σκηνῆσαι.

Schlacht. Das Hauptkorps der Feinde wird beim Anrücken
 der Schwerebewaffneten (Hopliten) in die Flucht geschlagen.

- 22 Ἐντεῦθεν οἱ λοχαγοὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον, καὶ
 οὐδεὶς ἀντέλεγε, καὶ ὃς ἡγεῖτο παραγγείλας δια-
 βαίνειν ἢ ἕκαστος ἐτύγχανε τοῦ νάπου ὦν. θᾶτ-
 τον γὰρ ἂν ἀθρόον ἐδόκει οὕτω πέραν γενέσθαι τὸ
 στρατεύμα, ἢ εἰ κατὰ τὴν γέφυραν, ἢ ἐπὶ τῷ νάπῃ
 23 ἦν, ἐξεμμεύοντο. Ἐπεὶ δὲ διέβησαν, παριὼν παρὰ
 τὴν Φάλαγγα, ἔλεγεν· Ἄνδρες, ἀναμιμνήσκεσθε
 ὅσας δὴ μάχας σὺν τοῖς θεοῖς ὁμόσε ἰόντες νικήκατε,
 καὶ οἷα πασχουσιν οἱ πολεμίους φεύγοντες· καὶ
 τοῦτ' ἐννοήσατε, ὅτι ἐπὶ ταῖς θύραις τῆς Ἑλλάδος
 24 ἐσμέν. Ἀλλ' ἔπεσθε ἡγεμόνι τῷ Ἡρακλεῖ, καὶ
 ἀλλήλους παρακαλεῖτε ὀνομαστί· ἡδὺ τὸν ἀνδρείον

τι καὶ καλὸν νῦν εἰπόντα καὶ ποιήσαντα, μνήμην,
 ἐν οἷς ἐθέλει, παρέχειν ἑαυτοῦ. Ταῦτα παρε- 25
 λαύνων ἔλεγε, καὶ ἅμα ὑφηγεῖτο Φάλαγγος· καὶ
 τοὺς πελταστὰς ἐκατέρωθεν ποιησάμενοι ἐπορεύοντο
 ἐπὶ τοὺς πολεμίους. παρεγγέλλετο δὲ, τὰ μὲν δόρατα
 ἐπὶ τὸν δεξιὸν ὤμον ἔχειν, ἕως σημαῖνοι τῇ σάλπιγγι·
 ἔπειτα δὲ εἰς προσβολὴν καθέντας ἔπεσθαι βάδην,
 καὶ μηδένα δρόμῳ διώκειν. ἐκ τούτου σύνθημα
 παρήει, ΖΕΥΣ ΣΩΤΗΡ, ΗΡΑΚΛΗΣ ΗΓΕΜΩΝ.
 Οἱ δὲ πολέμιοι ὑπέμενον, νομίζοντες καλὸν ἔχειν τὸ 26
 χωρίον. ἐπεὶ δὲ ἐπλησίαζον, ἀλαλάζοντες οἱ Ἕλλη-
 νες πελτασταὶ ἔθεον ἐπὶ τοὺς πολεμίους, πρὶν τινα
 κελεύειν· οἱ δὲ πολέμιοι ἀντίοι ὤρμησαν, οἳ τε ἵπ-
 πεις, καὶ τὰ στίφος τῶν Βιθυνῶν, καὶ τρέπονται
 τοὺς πελταστὰς ἅμα. Ἐπεὶ δὲ ὑπηντίαζεν ἡ 27
 Φάλαγξ τῶν ὀπλιτῶν ταχὺ πορευομένη, καὶ ἅμα
 ἡ σάλπιγξ ἐφθέγγετο, καὶ ἐπαιάνιζον, καὶ μετὰ
 ταῦτα ἠλάλαζον, καὶ ἅμα τὰ δόρατα καθίεσαν·
 ἐνταῦθα οὐκ ἔτι ἐδέξαντο οἱ πολέμιοι, ἀλλ' ἔφευγον.

Neuchmaliger Angriff. Alles flieht, auch Pharnabazus Reiter.
 Troäum. Rückkehr ins Lager.

Καὶ Τιμασίῳ μὲν ἔχων τοὺς ἵππεας ἐφείπετο, 28
 καὶ ἀπεκτίννυσαν, ὅσους περ ἐδύναντο ὡς ὀλίγοι ὄν-
 τες. τῶν δὲ πολεμίων τὸ μὲν εὐώνυμον εὐθὺς διε-
 σπάρη, καθ' ὃ οἱ Ἕλληνες ἵππεῖς ἦσαν· τὸ δὲ
 δεξιόν, ἅτε οὐ σφόδρα διωκόμενον, ἐπὶ λόφου συνέστη.
 Ἐπεὶ δὲ εἶδον Ἕλληνες ὑπομένοντας αὐτοὺς, ἐδόκει 29
 ῥᾶστόν τε καὶ ἀκινδυνότατον εἶναι, ἵεναι ἤδη ἐπ' αὐ-
 τοὺς. παιανίσαντες οὖν εὐθὺς ἐπορεύοντο· οἱ δὲ
 οὐχ ὑπέμειναν. καὶ ἐνταῦθα οἱ πελτασταὶ ἐδίωκον,
 μέχρι τὸ δεξιὸν αὐτὸν διεσπάρη· ἀπέθανον δὲ ὀλίγοι·
 τὸ γὰρ ἱππικὸν φόβον παρεῖχε τὸ τῶν πολεμίων,

- 30 πολὺ ὄν. Ἐπεὶ δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες τὸ τε Φαρνα-
βάζου ἱππικὸν ἔτι συνεστηκὸς, καὶ τοὺς Βιθυνοὺς
ἱππέας πρὸς τούτους συναθροισζομένους καὶ ἀπὸ
λόφου τινὸς καταθεωμένους τὰ γιγνόμενα, ἀπειρή-
κεσαν μὲν, ὅμως δ' ἐδόκει καὶ ἐπὶ τούτους ἰτέον
εἶναι οὕτως, ὅπως δύναντο, ὥς μὴ τεθαρρήκοτες
- 31 ἀναπαύσαιντο. συνταξάμενοι δὴ πορεύονται. Ἐν-
τεῦθεν οἱ πολέμιοι ἱππεῖς Φεύγουσι κατὰ τοῦ προ-
νοῦς ὁμοίως, ὥσπερ ὑπὸ ἱππέων διωκόμενοι· νάπος
γὰρ αὐτοὺς ὑπεδέχετο, ὃ οὐκ ᾔδεισαν οἱ Ἕλληνες,
ἀλλὰ προαπετραύποντο διώκοντες· ὁψία γὰρ ἦν.
- 32 Ἐπανελθόντες δὲ ἔνθα δὴ ἡ πρώτη συμβολὴ ἐγέ-
νετο, στησαμενοὶ τρόπαιον, ἀπῆσαν ἐπὶ θάλατταν
περὶ ἡλίου δυσμᾶς· στάδιοι γὰρ ἦσαν ὥς ἐξήκοντα
ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

Sechstes Kapitel.

Ueberfluß im Heere.

- Ἐντεῦθεν οἱ μὲν πολέμιοι εἶχον ἀμφὶ τὰ ἑαυτῶν
καὶ ἀπήγοντο καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ τὰ χρήματα,
ὅπη ἐδύναντο προσωτάτω. οἱ δ' Ἕλληνες ἀνέμενον
μὲν Κλέανδρον, καὶ τὰς τριήρεις, καὶ τὰ πλοῖα ὥς
ἦζοντα. ἐξιόντες δὲ ἐκάστης ἡμέρας σὺν τοῖς ὑπο-
ζυγίοις καὶ τοῖς ἀνδραπόδοις, ἐφέροντο ἀδεῶς ἡδὴ
πυρρὸς, κριθὰς, οἶνον, ὅσπρια, μελίνας, σῦκα·
πάντα γὰρ [ἀγαθὰ] εἶχεν ἡ χώρα, πλὴν ἐλαίου.
- 2 Καὶ ὅποτε μὲν καταμένοι τὸ στρατεύμα ἀναπαυόμε-
νον, ἐξῆν ἐπὶ λείαν ἰέναι, καὶ ἐλάμβανον ἐξιόντες·
ὅποτε δ' ἐξιοὶ πᾶν τὸ στρατεύμα, εἴ τις χωρὶς

ἀπελθὼν λάβοι τι, δημόσιον ἔδοξεν εἶναι. Ἡδὴ 3
 δὲ ἦν πολλὴ πάντων ἀφθονία. καὶ γὰρ ἀγοραὶ
 πάντοθεν ἀφικνοῦντο ἐκ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, καὶ
 οἱ παραπλέοντες ἄσμενοι κατῆγον, ἀκούοντες ὡς
 οἰκίζοιτο πόλις, καὶ λιμὴν εἶη. Ἐπεμπον δὲ ἡδὴ 4
 καὶ οἱ πολέμιοι πλησίον οἰκοῦντες πρὸς Ξενοφῶντα,
 ἀκούοντες ὅτι οὗτος πολίζει τὸ χωρίον, ἐρωτῶντες ὅ
 τι δεοὶ ποιοῦντας φίλους εἶναι. ὁ δ' ἐπεδείκνυσεν αὐ-
 τοὺς τοῖς στρατιώταις.

Ankunft Kleanders, des spartischen Harmosten. Derippos
 Vöberei. Uble Folgen des Streits mit ihm.

Καὶν τούτῳ Κλέανδρος ἀφικνεῖται, δύο τριήρεις 5
 ἔχον, πλοῖον δ' οὐδέν. ἐτύγχανε δὲ τότε στρατεύμα
 ἔξω ὄν, ὅτε ἀφίκετο, καὶ ἐπὶ λείαν τινὲς οἰχόμενοι
 ἄλλοι εἰς τὸ ὄρος, καὶ εἰλήφεσαν πρόβατα πολλά.
 ὀκνοῦντες δὲ μὴ ἀφαιρεθεῖεν, τῷ Δεξίππῳ λέγουσιν,
 (ὅς ἀπέδρα τὴν πεντηκόντορον ἔχων ἐκ Τραπεζοῦντος)
 καὶ κελεύουσι διασώσαντα τὰ πρόβατα, τὰ μὲν αὐ-
 τὸν λαβεῖν, τὰ δὲ σφίσιν αὐτοῖς ἀποδοῦναι. Εὐ- 6
 θὺς δ' ἐκεῖνος ἀπελαύνει τοὺς περιεστῶτας τῶν
 στασιωτῶν, καὶ λέγοντας ὅτι δημόσιαι ταῦτ' εἶη
 καὶ τῷ Κλεάνδρῳ [εὐθὺς] ἐλθὼν λέγει, ὅτι ἀρπά-
 ζειν ἐπιχειροῦσιν. ὁ δὲ κελεύει τὸν ἀρπάζοντα ἄγειν
 πρὸς αὐτόν. Καὶ ὁ μὲν λαβὼν ἄγει τινά. περι- 7
 τυχὼν δ' Ἀγασίας ἀφαιρεῖται· καὶ γὰρ ἦν αὐτῷ ὁ
 ἀγόμενος λοχίτης. οἱ δὲ ἄλλοι οἱ παρόντες τῶν
 στρατιωτῶν ἐπιχειροῦσι βάλλειν τὸν Δέξιππον,
 ἀνακαλοῦντες τὸν προδότην. ἔδεισαν δὲ καὶ τῶν
 τριηριτῶν πολλοὶ, καὶ ἔφευγον εἰς τὴν θάλατταν,
 καὶ Κλέανδρος δ' ἔφευγε. Ξενοφῶν δὲ καὶ οἱ 8
 ἄλλοι στρατηγοὶ κατεκάλυσον τότε, καὶ τῷ Κλεάν-
 δρῳ ἔλεγον, ὅτι οὐδέν εἶη πρᾶγμα, ἀλλὰ τὸ δόγμα

- εἶη αἷτιον τὸ τοῦ στρατεύματος ταῦτα γενέσθαι.
 9 Ὁ δὲ Κλέανδρος, ὑπὸ τοῦ Δεξίππου τε ἀνερεθιζόμε-
 νος καὶ αὐτὸς ἀχθεσθεὶς ὅτι ἐφοβήθη, ἀποπλευ-
 σείσθαι ἔφη καὶ κηρύξαι, μηδεμίαν πόλιν δέχεσθαι
 αὐτοὺς ὡς πολεμίους. ἤρχον δὲ τότε πάντων τῶν
 10 Ἑλλήνων οἱ Λακεδαιμόνιοι. Ἐνταῦθα πονηρὸν ἐδό-
 κει τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο εἶναι τοῖς Ἕλλησι, καὶ ἐδέοντο
 μὴ ποιεῖν ταῦτα. ὁ δ' οὐκ ἂν ἄλλως ἔφη γενέσθαι,
 εἰ μὴ τις ἐκδώσει τὸν ἄρξαντα βάλλειν, καὶ τὸν
 ἀφελόμενον.

Xenophon rath, dem Kleander, seines mächtigen Vaterland-
 des wegen, nachzugeben, und rechtfertigt sich.

- 11 Ἦν δὲ, ὃν ἐζητεῖ, Ἀγασίας διὰ τέλους φίλος
 τῷ Ξενοφῶντι, ἐξ οὗ καὶ διέβαλεν αὐτὸν ὁ Δέξιπ-
 πος. Ἐντεῦθεν ἐπειδὴ ἀπορία ἦν, συνήγαγον τὸ
 στρατεῦμα οἱ ἄρχοντες· καὶ ἐνίοι μὲν αὐτῶν παρ'
 ὀλίγον ἐποιεῦντο τὸν Κλέανδρον· τῷ δὲ Ξενοφῶντι
 οὐκ ἐδόκει φαῦλον εἶναι τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἀναστὰς
 ἔλεξεν·
 12 ὦ ἄνδρες στρατιῶται, ἐμοὶ δ' οὐ φαῦλον δοκεῖ
 εἶναι τὸ πρᾶγμα, εἰ ἡμῖν οὕτως ἔχων τὴν γνώμην
 Κλέανδρος ἀπεισιν, ὥσπερ λέγει. εἰσὶ μὲν γὰρ ἤδη
 ἐγγὺς αἱ Ἑλληνίδες πόλεις· τῆς δ' Ἑλλάδος Λακεδαι-
 μόνιοι προεστήκασιν. ἱκανοὶ δὲ εἰσι καὶ εἰς ἕκαστος
 Λακεδαιμονίων ἐν ταῖς πόλεσιν, ὅτι βούλονται, δια-
 13 πράττεσθαι. Εἰ οὖν οὗτος πρῶτον μὲν ἡμᾶς Βυ-
 ζαντίου ἀποκλείσει, ἔπειτα δὲ τοῖς ἄλλοις ἀρμοσταῖς
 παραγγελεῖ εἰς τὰς πόλεις μὴ δέχεσθαι ὡς ἀπιστοῦν-
 τας Λακεδαιμονίοις καὶ ἀνόμοις ὄντας, ἔτι δὲ πρὸς
 Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον οὗτος ὁ λόγος περὶ ἡμῶν
 ἔξει· χαλεπὸν ἐστὶ καὶ μένειν καὶ ἀποπλεῖν· καὶ
 γὰρ ἐν τῇ γῇ ἄρχουσι Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐν τῇ θα-

λάττη τὸν νυνὶ χρόνον. Οὐκ οὖν δεῖ οὔτε ἐνὸς 14
 ἀνδρὸς ἕνεκα οὔτε δυοῖν ἡμᾶς τοὺς ἄλλους τῆς Ἑλλά-
 δος ἀποσχέσθαι, ἀλλὰ πειστέον ὅτι ἂν κελεύωσι·
 καὶ γὰρ αἱ πόλεις ἡμῶν ὅθεν ἐσμὲν, πείθονται αὐ-
 τοῖς. Ἐγὼ μὲν οὖν (καὶ γὰρ ἀκούω Δέξιππον 15
 λέγειν πρὸς Κλεάνδρον, ὡς οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἀγασίας
 ταῦτα, εἰ μὴ ἐγὼ αὐτὸν ἐκέλευσα) ἐγὼ μὲν οὖν
 ἀπολύω καὶ ὑμᾶς τῆς αἰτίας καὶ Ἀγασίαν, ἂν αὐ-
 τὸς Ἀγασίας φῇσιν, ἐμὲ τίνος τούτων αἰτίον εἶναι,
 καὶ καταδικάζω ἑμαυτοῦ, εἰ ἐγὼ πετροβολίας ἢ ἄλ-
 λου τινὸς βιαίου ἐξάεχω, τῆς ἐσχάτης δίκης ἄξιος
 εἶναι, καὶ ὑφέξω τὴν δίκην. Φημί δὲ καὶ εἰ τίνα 16
 ἄλλον αἰτιάται, ἑαυτὸν χρῆναι παρασχεῖν Κλεάν-
 δρῳ κρῖναι· οὕτω γὰρ ἂν ὑμεῖς ἀπολελυμένοι τῆς
 αἰτίας εἴητε. ὥς δὲ νῦν ἔχει, χαλεπὸν, εἰ, οἴμε-
 νοι ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ ἐπαίνου καὶ τιμῆς τεύξεσθαι,
 ἀντὶ τούτων μὴδ' ὅμοιοι τοῖς ἄλλοις ἐσόμεθα, ἀλλ'
 εἰρξόμεθα ἐκ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων.

Agasias gesteht seine That, und begiebt sich, mit den Feld-
 herren, zu Kleander.

Μετὰ ταῦτα ἀναστὰς Ἀγασίας εἶπεν· Ἐγὼ, 17
 ὦ ἄνδρες, ὁμνυμι θεοὺς καὶ θεάς, ἢ μὴν μήτε ἐμὲ
 Ξενοφῶντα κελεύσαι ἀφελέσθαι τὸν ἄνδρα, μήτε
 ὑμῶν ἄλλον μηδένα· ἰδόντι δὲ μοι ἄνδρα ἀγαθὸν
 ἀγόμενον τῶν ἐμῶν λοχιτῶν ὑπὸ Δεξιππου (ὃν ὑμεῖς
 ἐπίστασθε ὑμᾶς προδόντα) δεινὸν ἐδοξεν εἶναι· καὶ
 ἀφειλόμην, ὁμολογῶ. Καὶ ὑμεῖς μὲν μὴ ἐκδῶτε· 18
 ἐγὼ δ' ἑμαυτὸν, ὥς περ Ξενοφῶν λέγει, παρασχήσω
 κρίναντι Κλεάνδρῳ, ὅτι ἂν βούληται ποιῆσαι. τού-
 του ἕνεκα μήτε πολεμεῖτε Λακεδαιμονίοις, σώζεσθε
 τε ἀσφαλῶς ὅποι θελοὶ ἕκαστος· συμπέμψατε
 μέντοι μοι ὑμῶν αὐτῶν ἐλόμενοι πρὸς Κλεάνδρον,

οἷτινες, εἰάν τι ἐγὼ παραλείπω, καὶ λήξουσιν ὑπὲρ
 19 ἐμοῦ καὶ πράξουσιν. Ἐκ τούτου ἔδωκεν ἡ στρα-
 τία οὕστινας βούλοιτο προσελόμενον ἵεναι. ὁ δὲ προ-
 εἶλετο τοὺς στρατηγούς. μετὰ ταῦτα ἐπὶ ἐρεύοντο
 πρὸς Κλέανδρον Ἀγασίας καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ ὁ
 ἀφαιρεθεὶς ἀνὴρ ὑπὸ Ἀγασίου· καὶ ἔλεγον οἱ
 στρατηγοί·

Anrede der Feldherren. Agasias vertheidigt sich unerschrocken.

- 20 Ἐπεμψεν ἡμᾶς ἡ στρατία πρὸς σε, ὦ Κλέαν-
 δρε· καὶ κελεύουσι σε, εἴτε πάντας αἰτίας, κρίναν-
 τα σεαυτὸν χρῆσθαι ὅ τι ἂν βούλῃ· εἴτε ἓνα τινὰ
 ἢ δύο ἢ καὶ πλείους αἰτίας, τούτους ἀξιούσι παρα-
 σχεῖν σοι ἑαυτοὺς εἰς κρίσιν. εἴτε οὖν ἡμῶν τινὰ
 αἰτία, πάρεσμέν σοι ἡμεῖς, εἴτε καὶ ἄλλον τινὰ,
 φράσον· οὐδεὶς γάρ σοι ἀπέσται, ὅστις ἂν ἡμῖν
 21 ἐθελήσῃ πείθεσθαι. Μετὰ ταῦτα παρελθὼν ὁ
 Ἀγασίας εἶπεν· Ἐγὼ εἰμι, ὦ Κλέανδρε, ὁ ἀφελό-
 μενος Δέξιππου ἄγοντες τοῦτον τὸν ἄνδρα, καὶ
 22 παίειν κελεύσας Δέξιππον. Τοῦτον μὲν γὰρ οἶδα
 ἄνδρα ἀγαθὸν ὄντα· Δέξιππον δὲ αἵρεθέντα οἶδα
 ὅπο τῆς στρατίας ἄρχειν τῆς πεντηκοντόρου, ἧς
 ἡγησάμεθα παρὰ Τραπεζουντίων, ἐφ' ᾧ τε πλοῖα
 συλλέγειν ὡς σωзоίμεθα, καὶ ἀποδράντα Δέξιππον,
 καὶ προδόντα τοὺς στρατιώτας μεθ' ὧν ἐσώθη.
 23 Καὶ τοὺς τε Τραπεζουντίους ἀπεστερήκαμεν τὴν
 πεντηκόντορον, καὶ κακοὶ δοκοῦμεν εἶναι διὰ τοῦτον·
 αὐτοὶ τε, τὸ ἐπὶ τούτῳ, ἀπολώλαμεν πάντες.
 ἤκουε γὰρ, ὥσπερ ἡμεῖς, ὡς ἄπορον εἶη, περὶ
 ἀπιόντας τοὺς ποταμούςς τε διαβῆναι καὶ σωθῆναι
 24 εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τοῦτον οὖν τοιοῦτον ὄντα ἀφει-
 λόμην. εἰ δὲ σὺ ἥγες ἢ ἄλλος τις τῶν παρὰ σοῦ,
 καὶ μὴ τῶν παρ' ἡμῶν ἀποδράντων, εὖ ἴσθι ὅτι

οὐδὲν ἂν τούτων ἐποίησαι. νόμιζε δ', εἰ μὲν νῦν ἀποκτείνης δι' ἄνδρα δειλὸν τε καὶ πονηρὸν, ἄνδρα ἀγαθὸν ἀποκτενών.

Kleanders Beschluß.

Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος ἔφη, ὅτι Δέξιπ- 25
πον μὲν οὐκ ἐπαινεῖ, εἰ ταῦτα πεποιηκὼς εἴη, οὐ
μέντοι ἔφη νομίζειν, οὐδ' εἰ παμπύνηρος ἦν Δέξιπ-
πος, βίαν χρῆναι πάσχειν αὐτὸν, ἀλλὰ κριθέντα,
ὥσπερ καὶ ὑμεῖς νῦν ἀξιοῦτε, τῆς δίκης τυχεῖν.
Νῦν μὲν οὖν ἅπιτε, καταλιπόντες τοῦτον τὸν ἄνδρα. 26
ὅταν δ' ἐγὼ κελεύσω, πάρεστε πρὸς τὴν κρίσιν.
αἰτιῶμαι δὲ οὔτε τὴν στρατιάν, οὔτε ἄλλον οὐδένα,
ἐπεὶ γε οὗτος αὐτὸς ὁμολογεῖ ἀφελέσθαι τὸν ἄνδρα.
Ὁ δ' ἀφαιρεθεῖς εἶπεν· Ἐγὼ, ὦ Κλέανδρε, εἰ καὶ 27
οἶμι με ἀδικοῦντά τι ἄγεσθαι, οὔτ' ἐπαῖον οὐδένα,
οὔτ' ἐβαλλον, ἀλλ' εἶπον ὅτι δημόσια εἴη τὰ πρόβα-
τα· ἦν γὰρ τῶν στρατιωτῶν δόγμα, εἴ τις, ὅποτε
ἢ στρατιᾷ ἐξίοι, ἰδίᾳ ληΐζοιτο, δημόσια εἶναι τὰ
ληφθέντα. Ταῦτ' εἶπον· καὶ ἐκ τούτου με λα- 28
βὼν οὗτος ἦγεν, ἵνα μὴ φθέγγοιτο μηδεὶς, ἀλλ'
αὐτὸς λαβὼν τὸ μέρος, διασώσειε τοῖς λησταῖς παρὰ
τὴν ῥήτραν τὰ χρήματα. Πρὸς ταῦτα ὁ Κλέανδρος
εἶπεν· Ἐπεὶ τοίνυν τοιούτος εἶ, κατάμενε ἵνα καὶ
περὶ σοῦ βουλευσώμεθα.

Xenophon bittet, im Namen des Heers, für Agasias und den durch ihn Geretteten. Kleander wird besänftigt.

Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἀμφὶ Κλέανδρον ἡρίστων· τὴν 29
δὲ στρατιάν συνῆγε Ξενοφῶν, καὶ συνεβούλευε πέμ-
ψαι ἄνδρας πρὸς Κλέανδρον, παραιτησομένους περὶ
τῶν ἀνδρῶν. Ἐκ τούτου ἔδοξεν αὐτοῖς, πέμψαν- 30

- τας στρατηγούς καὶ λοχαγούς καὶ Δρακόντιον τὸν Σπαρτιατὴν, καὶ τῶν ἄλλων οἱ ἐδόκουν ἐπιτήδαιοι εἶναι, δεῖσθαι Κλέανδρου κατὰ πάντα τρόπον,
- 31 ἀφείναι τὸν ἄνδρα. Ἐλθὼν οὖν ὁ Ξενοφῶν λέγει· ἔχεις μὲν, ὦ Κλέανδρε, τοὺς ἄνδρας· καὶ ἡ στρατιὰ σοι ἐφείτο, ὅτι ἐβούλου ποιῆσαι καὶ περὶ τούτων καὶ περὶ ἑαυτῶν ἀπάντων. νῦν δὲ σε αἰτοῦνται καὶ δέοντάς, δοῦναι σφίσι τὸν ἄνδρα, καὶ μὴ κατακαίνειν· πολλὰ γὰρ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ περὶ τὴν στρατιάν
- 32 ἐμοχθησάτην. Ταῦτα δὲ σοὺ τυχόντες, ὑπισχνούντάς σοι ἀντὶ τούτων, εἰάν βούλῃ ἡγεῖσθαι αὐτῶν, καὶ εἰάν οἱ θεοὶ ἴλεω ᾧσιν, ἐπιδείξειν σοι, καὶ ὡς κόσμιοί εἰσι, καὶ ὡς ἱκανοὶ, τῷ ἀρχοντι πειθόμενοι,
- 33 τοὺς πολεμίους σὺν τοῖς θεοῖς μὴ φοβεῖσθαι. Δέοντάς δὲ σου καὶ τοῦτο, παραγενόμενον καὶ ἄρξαντα ἑαυτῶν, πείραν λαβεῖν καὶ Δεξίππου καὶ σφῶν καὶ τῶν ἄλλων οἷος ἕκαστός ἐστι, καὶ τὴν ἀξίαν ἑκάστοις
- 34 νεῖμαι. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος, Ἀλλὰ νῦν μά τῷ Σίῳ, ἔφη, ταχύ τοι ὑμῖν ἀποκρινούμαι· καὶ τῷ τε ἄνδρῳ ὑμῖν δίδωμι, καὶ αὐτὸς παρέσομαι· καὶ εἰάν οἱ θεοὶ παραδιδῶσί τι, ἐξηγήσομαι εἰς τὴν Ἑλλάδα. καὶ πολὺ οἱ λόγοι οὗτοι ἀντίοι εἰσιν, ἢ οὐς ἐγὼ περὶ ὑμῶν ἐνίων ἤκουον, ὡς τὸ στρατεύμα ἀφίστατε ἀπὸ Λακεδαιμονίων.

Selbst Anführer des Heers zu werden, erlauben widrige Opfer dem Harmosten nicht. Die Griechen marschiren weiter.

- 35 Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἐπαινοῦντες ἀπῆλθον ἔχοντες τὸν ἄνδρα· Κλέανδρος δὲ ἐθύετό τε ἐπὶ τῇ πορείᾳ, καὶ συνῆν Ξενοφῶντι Φιλικῶς, καὶ ξενίαν συνεβάλλοντο. ἐπεὶ δὲ καὶ ἑώρα αὐτοὺς τὸ παραγγελλόμενον εὐτάκτως ποιοῦντας, καὶ μᾶλλον ἐπεθύμει
- 36 ἡγεμῶν εἶναι αὐτῶν. Ἐπεὶ μέντοι θυομένῳ αὐτῷ ἐπὶ

ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά, συγκαλέσας
 τοὺς στρατηγοὺς εἶπεν· Ἐμοὶ μὲν οὐκ ἐθέλει γενέ-
 σθαι τὰ ἱερά ἐξάγειν· ὑμεῖς μέντοι μὴ ἀθυμεῖτε
 τούτου ἕνεκα· ὑμῖν μὲν γάρ, ὥς ἔοικε, δέδοται
 ἐκκομίσαι τοὺς ἀνδρας· ἀλλὰ πορεύεσθε. ἡμεῖς
 δὲ ὑμᾶς, ἐπειδὴν ἐκεῖσε ἤκητε, δεξόμεθα ὥς ἂν
 δυνώμεθα κάλλιστα. Ἐκ τούτου ἔδοξε τοῖς στρα- 37
 τιώταις δοῦναι αὐτῷ τὰ δημόσια πρόβατα. ὁ δὲ
 δεξάμενος, πάλιν αὐτοῖς ἀπέδωκε· καὶ αὐτὸς μὲν
 ἀπέπλει. οἱ δὲ στρατιῶται διαθέμενοι τὸν σῖτον,
 ὃ ἦσαν συγκεκομισμένοι, καὶ τὰλλα ἃ εἰλήφεσαν,
 ἐξεπορεύοντο διὰ τῶν Βιθυνῶν. Ἐπεὶ δὲ οὐδενὶ 38
 ἐνετύγχανον πορευόμενοι τὴν ὁρθὴν ἑδὸν, ὥστ' ἔχον-
 τές τι εἰς τὴν Φιλίαν διεξελθεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς τοῦμ-
 παλιν ὑποστρέψαντας ἐλθεῖν μίαν ἡμέραν καὶ νύ-
 κτα. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἔλαβον πολλὰ καὶ
 ἀνδράποδα καὶ πρόβατα· καὶ ἀφίκοντο ἐκταῖοι
 εἰς Χρυσόπολιν τῆς Χαλκηδονίας, καὶ ἐκεῖ ἔμειναν
 ἡμέρας ἑπτὰ, τὰ λάφυρα πωλοῦντες.

S i e b e n t e s B u c h .

E r s t e s K a p i t e l .

Pharnabazus wünscht der Griechen los zu sein. Der bestochene spartische Admiral Anaxibios verspricht ihnen Gold, wenn sie sich nach Byzanz übersetzen lassen.

Οσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου ἔπρα-
 ζαν οἱ Ἕλληνες μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα, ἐπεὶ Κῦ-
 ρος ἐτελεύτησεν, ἐν τῇ πορείᾳ μέχρις εἰς τὸν Πόντον
 ἀφίκοντο, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ Πόντου περὶ ἐξιόντες καὶ
 πλείοντες ἐποίησαν, μέχρις ἔξω τοῦ στόματος ἐγέ-
 νοντο ἐν Χρυσόπολει τῆς Ἀσίας, πάντα ἐν τῷ πρό-
²σθεν λόγῳ δεδήλωται. Ἐκ τούτου δὲ Φαρνάβαζος,
 φοβούμενος τὸ στράτευμα, μὴ ἐπὶ τὴν αὐτοῦ ἀρχὴν
 στρατεύηται, πέμψας πρὸς Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον
 (ὁ δὲ ἔτυχεν ἐν Βυζαντίῳ ὢν) ἔδειτο διαβιβάσαι τὸ
 στράτευμα ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ ὑπισχνεῖτο πάντα
³ποιῆσαι αὐτῷ ὅσα δέοι. Καὶ Ἀναξίβιος μετεπέμ-
 ψατο τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς τῶν στρατιω-
 τῶν εἰς Βυζάντιον, καὶ ὑπισχνεῖτο, εἰ διαβαῖεν, μι-
⁴σθοφορὰν ἔσεσθαι τοῖς στρατιώταις. Οἱ μὲν δὴ
 ἄλλοι ἔφασαν βουλευσάμενοι ἀπαγγελεῖν· Ξενο-
 φῶν δὲ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι ἀπαλλάξοιτο ἤδη ἀπὸ τῆς
 στρατιᾶς, καὶ βούλοιτο ἀποπλεῖν. ὁ δὲ Ἀναξίβιος
 ἐκέλευσεν αὐτὸν, συνδιαβάιντα, ἔπειτα οὕτως ἀπαλ-
⁵λάττεσθαι. ἔφη οὖν ταῦτα ποιῆσαι. Σεύθης
 δὲ ὁ Θρᾷξ πέμπει Μηδοσάδην, καὶ κελεύει Ξενοφῶν-

τα συμπεροθυμείσθαι, ὅπως διαβῇ τὸ στρατεύμα,
καὶ ἔφη αὐτῷ ταῦτα συμπεροθυμηθέντι οὐ μεταμε-
λήσειν. Ὁ δ' εἶπεν· Ἀλλὰ τὸ μὲν στρατεύμα 6
διαβήσεται· τούτου ἕνεκα μηδὲν τελείτω μήτε ἐμοί,
μήτε ἄλλω μηδενί· ἐπειδὴν δὲ διαβῇ, ἐγὼ μὲν
ἀπαλλάξομαι· πρὸς δὲ τοὺς διαμένοντας καὶ ἐπι-
καιρίους ὄντας προσφερέσθω, ὥς ἂν αὐτῷ δοκῇ.

Ἀναξίβιος Treulosigkeit.

Ἐκ τούτου διαβαίνουσι πάντες εἰς Βυζάντιον οἱ 7
στρατιῶται· καὶ μισθὸν μὲν οὐκ ἐδίδου ὁ Ἀναξίβιος·
ἐκήρυξε δὲ, λαβόντας τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκεύη τοὺς
στρατιῶτας ἐξιέναι, ὥς ἀποπέμψων τε αἶμα καὶ
ἀριθμὸν ποιήσων. Ἐνταῦθα οἱ στρατιῶται ἤχθοντο,
ὅτι οὐκ εἶχον ἀργύριον ἐπισιτίζεσθαι εἰς τὴν πορείαν,
καὶ ὀκνηρῶς συνεσκευάζοντο. Καὶ ὁ Ξενοφῶν Κλε- 8
άνδρῳ τῷ ἀρμοστῇ ξένος γεγεννημένος, προσελθὼν
ἠσπάζετο αὐτόν, ὥς ἀποπλευσούμενος ἦδη. Ὁ δ'
αὐτῷ λέγει· Μὴ ποιήσης ταῦτα· εἰ δὲ μὴ, ἔφη,
αἰτίαν ἔξεις· ἐπεὶ καὶ νῦν τινες ἦδη σὲ αἰτιῶνται,
ὅτι οὐ ταχὺ ἐξέρπει τὸ στρατεύμα. Ὁ δ' εἶπεν· 9
Ἀλλ' αἷτιος μὲν ἐγώ γε οὐκ εἰμὶ τούτου, οἱ δὲ στρα-
τιῶται αὐτοί, ἐπισιτισμοῦ δεόμενοι, καὶ οὐκ ἔχοντες,
διὰ τοῦτο ἀθυμοῦσι πρὸς τὴν ἐξοδόν. Ἀλλ' ὅμως, 10
ἔφη, ἐγὼ σοι συμβουλεύω, ἐξελθεῖν μὲν ὥς πορευσό-
μενον· ἐπειδὴν δ' ἔξω γένηται τὸ στρατεύμα, τότε
ἀπαλλάττεσθαι. Ταῦτα τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν,
ἐλθόντες πρὸς Ἀναξίβιον διαπραξόμεθα οὕτως. Ἐλ-
θόντες ἔλεγον ταῦτα. Ὁ δ' ἐκέλευσεν οὕτω ποιεῖν, 11
καὶ τὴν ταχίστην ἐξιέναι συνεσκευασμένους, καὶ προσ-
ανειπεῖν, ὅς ἂν μὴ παρῇ εἰς τὴν ἐξέτασιν καὶ τὸν
ἀριθμὸν, ὅτι αὐτὸς αὐτὸν αἰτιάσεται. Ἐντεῦθεν 12
ἐξήεσαν οἱ τε στρατηγοὶ πρῶτον, καὶ οἱ ἄλλοι. καὶ

ἤδη τε πάντες πλὴν ὀλίγων ἔξω ἦσαν, καὶ Ἐτεόνικος
 εἰστήκει παρὰ τὰς πύλας, ὡς, ὁπότεν ἔξω γένων-
 ται πάντες, ἀποκλείσων τὰς πύλας, καὶ τὸν μο-
 13 χλὸν ἐμβαλῶν. Ὁ δὲ Ἀναξίβιος συγκαλέσας τοὺς
 στρατηγούς καὶ τοὺς λοχαγούς, ἔλεγε· Τὰ μὲν
 ἐπιτήδεια, ἔφη, λαμβάνετε ἐκ τῶν Θρακίων κωμῶν·
 (εἰσὶ δὲ αὐτόθι πολλὰ κριθαὶ καὶ πυροὶ, καὶ τὰλλα
 τὰ ἐπιτήδεια) λαβόντες δὲ πορεύεσθε εἰς τὴν Χερσό-
 14 νησον, ἐκεῖ δὲ Κυνίσκος ὑμῖν μισθοδοτήσεται. Ἐπα-
 κούσαντες δὲ τινες τῶν στρατιωτῶν ταῦτα, ἢ καὶ
 τῶν λοχαγῶν τις, διαγγέλλει εἰς τὸ στράτευμα.
 καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἐπυνθάνοντο περὶ τοῦ Σεύθου,
 πότερα πολέμιος εἴη ἢ φίλος, καὶ πότερα διὰ τοῦ
 ἱεροῦ ὄρους δέοι πορεύεσθαι, ἢ κύκλῳ διὰ μέσης τῆς
 Θράκης.

Die Soldaten bringen zornig in die Stadt Byzanz ein.

15 Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα διελέγοντο, οἱ γε στρα-
 τιῶται ἀναρπάσαντες τὰ ὅπλα θέουσι δρόμῳ πρὸς
 τὰς πύλας, ὡς πάλιν εἰς τὸ τεῖχος εἰσιόντες. Ὁ δὲ
 Ἐτεόνικος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ὡς εἶδον προσθέοντας τοὺς
 ὀπλίτας, συγκλείουσι τὰς πύλας, καὶ τὸν μοχλὸν
 16 ἐμβάλλουσιν. Οἱ δὲ στρατιῶται ἔκοπτον τὰς πύ-
 λας, καὶ ἔλεγον, ὅτι ἀδικώτατα πάσχοιεν ἐκβαλ-
 λόμενοι εἰς τοὺς πολέμιους· καὶ κατασχίσειν τὰς
 17 πύλας ἔφασαν, εἰ μὴ ἐκόντες ἀνοίξουσιν. Ἄλλοι
 δ' αὐτῶν ἔθεον παρὰ τὴν θάλατταν, καὶ παρὰ
 τὴν χηλὴν τοῦ τεύχους ὑπερβάλλουσιν εἰς τὴν πόλιν·
 ἄλλοι δὲ, οἱ ἐτύγχανον ἔνδον ὄντες τῶν στρατιωτῶν,
 ὡς ὁρῶσι τὰ ἐπὶ ταῖς πύλαις πράγματα, διακόψαν-
 τες ταῖς ἀξίναῖς τὰ κλείθρα, ἀναπεταγνύουσι τὰς
 πύλας.

Xenophon hält sie vom plündern ab, und bringt sie zum Stehn.

Οἱ δ' εἰσπίπτουσιν. ὁ δὲ Ξενοφῶν ὡς εἶδε τὰ 18
 γιγνόμενα, δέισας μὴ ἐφ' ἀρπαγὴν τράποιτο τὸ
 στράτευμα, καὶ ἀνήκεστα κακὰ γένοιτο τῇ πόλει
 καὶ αὐτῷ καὶ τοῖς στρατιώταις, ἔθει καὶ συνεισπί-
 πτει εἰσὼ τῶν πυλῶν σὺν τῷ ὄχλῳ. Οἱ δὲ Βυζάν- 19
 τιοι ὡς εἶδον τὸ στράτευμα βίᾳ εἰσπίπτον, Φεύγουσιν
 ἐκ τῆς ἀγορᾶς, οἱ μὲν εἰς τὰ πλοῖα, οἱ δὲ οἴκαδε·
 ὅσοι δὲ ἔνδον ἐτύγχανον ὄντες, ἔξω· οἱ δὲ καθεῖλκον
 τὰς τριήρεις, ὡς ἐν ταῖς τριήρεσι σώζοιντο. πάντες
 δὲ ὦντο ἀπολωλέναί, ὡς ἐαλωκυίας τῆς πόλεως.
 Ὁ δὲ Ἐτεόνικος εἰς τὴν ἀκρὰν ἀποφεύγει. ὁ δὲ Ἀνα- 20
 ξίβιος καταδραμὼν ἐπὶ τὴν θάλατταν, ἐν ἀλιευτικῷ
 πλοίῳ περιέπλει εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ εὐθὺς μετα-
 πέμπεται ἐκ Χαλκηδόνος Φρουρούς· οὐ γὰρ ἱκανοὶ
 ἔδοκουν εἶναι οἱ ἐν τῇ ἀκροπόλει σχεῖν τοὺς ἀνδρας.
 Οἱ δὲ στρατιῶται ὡς εἶδον τὸν Ξενοφῶντα, προσπί- 21
 πτουσιν αὐτῷ πολλοὶ, καὶ λέγουσι· Νῦν σοι ἔξεστιν,
 ὦ Ξενοφῶν, ἀνδρὶ γενέσθαι. ἔχεις πόλιν, ἔχεις
 τριήρεις, ἔχεις χρήματα, ἔχεις ἀνδρας τοσούτους.
 νῦν ἂν, εἰ βούλοιο, σύ τε ἡμᾶς ὀνήσαιο, καὶ ἡμεῖς
 σὲ μέγαν ποιήσαιμεν. Ὁ δ' ἀπεκρίνατο· Ἀλλ' 22
 εὐ τε λέγετε, καὶ ποιήσω ταῦτα. εἰ δὲ τούτων
 ἐπιθυμεῖτε, θέσθε τὰ ὅπλα ἐν τάξει ὡς τάχιστα·
 (βουλόμενος αὐτοὺς κατηρεμῆσαι, καὶ αὐτὸς τε
 παρηγγύα ταῦτα καὶ τοὺς ἄλλους ἐκέλευσε παρεγ-
 γυᾶν, καὶ τίθεσθαι τὰ ὅπλα). Οἱ δὲ αὐτοὶ ὑφ' 23
 ἑαυτῶν ταττόμενοι, οἱ τε ὀπλίται ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ
 εἰς πεντήκοντα ἐγένοντο, καὶ οἱ πελτασταὶ ἐπὶ τὸ
 κέρας ἐκάτερον παραδεδραμήκεσαν. τὸ δὲ χωρίον 24
 οἶον κάλλιστον ἐκτάξασθαι ἐστὶ, τὸ Θράκιον καλού-
 μενον, ἔρημον οἰκιῶν καὶ πεδινόν.

Xenophons Rede an die Griechen. Unmöglichkeit, hier die Oberhand zu behaupten.

Ἐπεὶ δὲ ἔκειτο τὰ ὅπλα καὶ κατηρεμήθησαν, συγκαλεῖ Ξενοφῶν τὴν στρατιάν, καὶ λέγει τὰδε·

- 25 Ὅτι μὲν ὀργίζεσθε, ὦ ἄνδρες στρατιῶται, καὶ νομίζετε δεινὰ πάσχειν ἔξαπατώμενοι, οὐ θαυμάζω· εἰάν δὲ τῷ θυμῷ χαριζώμεθα, καὶ Λακεδαιμονίους τε τοὺς παρόντας τῆς ἔξαπάτης τιμωρησώμεθα, καὶ τὴν πόλιν τὴν οὐδὲν αἰτίαν διαρπάτσωμεν, ἐνθυμήθητε
- 26 ἃ ἔσται ἐντεῦθεν. Πολέμιοι μὲν ἐσόμεθα ἀποδεδειγμένοι Λακεδαιμονίοις τε καὶ τοῖς συμμάχοις· οἷος δ' ὁ πόλεμος ἂν γένοιτο, εἰκάζειν δὴ πάρεστιν ἑωρακότας καὶ ἀναμνησθέντας τὰ νῦν δὴ γεγενημένα.
- 27 Ἡμεῖς γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι εἰσῆλθομεν εἰς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμάχους, ἔχοντες τριήρεις, τὰς μὲν ἐν θαλάττῃ, τὰς δ' ἐν τοῖς νεωρίοις, οὐκ ἐλάττους τετρακοσίων· ὑπαρχόντων δὲ πολλῶν χρημάτων ἐν τῇ πόλει, καὶ προσόδου οὔσης κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τε τῶν ἐνδήμων καὶ ἐκ τῆς ὑπερορίας οὐ μείον χιλίων ταλάντων· ἄρχοντες τε τῶν νήσων ἀπασῶν, καὶ ἐν τε τῇ Ἀσίᾳ πόλεις πολλὰς ἔχοντες, καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἄλλας τε πολλὰς καὶ αὐτὸ τοῦτο Βυζάντιον, ὅπου νῦν ἐσμέν, ἔχοντες, κατεπολεμήθημεν οὕτως, ὥς πάντες ὑμεῖς
- 28 ἐπίστασθε. Νῦν δὲ δὴ τί οἴομεθα παθεῖν, Λακεδαιμονίων μὲν καὶ τῶν Ἀχαιῶν συμμάχων ὑπαρχόντων, Ἀθηναίων δὲ, καὶ ὅσοι ἐκείνοις τότε ἦσαν σύμμαχοι, πάντων προσγεγενημένων; Τισσαφέρους δὲ καὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ ἄλλων βαρβάρων πάντων πολεμίων ἡμῖν ὄντων; πολεμιωτάτου δὲ αὐτοῦ τοῦ ἄνω βασιλέως, ὃν ἤλθομεν ἀφαιρεσόμενοί τε τὴν ἀρχὴν καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα; τούτων δὴ πάντων ὁμοῦ ὄντων, ἔστι τις οὕτως ἄφρων, ὅστις οἶεται ἂν ἡμᾶς περιγενέσθαι;

Xenophons Rath.

Μὴ πρὸς θεῶν μαινώμεθα, μηδὲ αἰσχροῦς ἀπο-²⁹
 λώμεθα, πολέμιοι ὄντες καὶ τοῖς πατράσι, καὶ τοῖς
 ἡμετέροις αὐτῶν φίλοις τε καὶ οἰκείοις. ἐν γὰρ ταῖς
 πόλεσιν εἰσὶ πάντες, ταῖς ἐφ' ἡμᾶς στρατευσομέναις·
 καὶ δικαίως· εἰ βάρβαρον μὲν πόλιν οὐδεμίαν ἠθε-
 λήσαμεν κατασχεῖν, καὶ ταῦτα κρατοῦντες· Ἕλλη-
 νίδα δὲ εἰς ἣν πρῶτον ἤλθομεν πόλιν, ταύτην ἐξα-
 λαπαύζομεν. Ἐγὼ μὲν τοίνυν εὐχομαι, πρὶν ταῦτα³⁰
 ἐπιδεῖν ὑφ' ἡμῶν γενόμενα, μυρίας ἐμέ γε κατὰ
 τῆς γῆς ὀργυιας γενέσθαι. καὶ ὑμῖν συμβουλεύσω,
 Ἕλληνας ὄντας, τοῖς ἑλλήνων προεστηκόσι πειθομέ-
 νους πειρᾶσθαι τῶν δικαίων τυγχάνειν· εἰ δὲ μὴ
 δύνησθε ταῦτα, ἡμᾶς δεῖ ἀδικουμένους τῆς γοῦν
 ἑλλάδος μὴ στέρεσθαι. Καὶ νῦν μοι δοκεῖ, πέμ-³¹
 ψαντας Ἀναξιβίῳ εἰπεῖν, ὅτι ἡμεῖς οὐδὲν βίαιον
 ποιήσοντες παρεληλύθαμεν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' ἦν
 μὲν δυνάμεθα παρ' ὑμῶν ἀγαθόν τι εὗρίσκεισθαι·
 εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ δηλώσοντες ὑμῖν, ὅτι οὐκ ἐξαπατῶ-
 μενοι, ἀλλὰ πειθόμενοι ἐξερχόμεθα.

Die Sache wird beigelegt. Koiratades, des Thebaners, thö-
 richtes Anerbieten. Sein Opfer.

Ταῦτα ἔδοξε· καὶ πέμπουσιν ἱερώνυμόν τε³²
 Ἡλείον ἐροῦντα ταῦτα, καὶ Εὐρύλοχον Ἀρκάδα, καὶ
 Φιλήσιον Ἀχαιόν. οἱ μὲν ταῦτα ᾤχοντο ἐροῦντες.
 ἔτι δὲ καθημένων τῶν στρατιωτῶν, προσέρχεται³³
 Κοιρατάδης Θηβαῖος, ὃς οὐ φεύγων τὴν ἑλλάδα
 περιήει, ἀλλὰ στρατηγιῶν, καὶ ἐπαγγελλούμενος,
 εἰ τις ἢ πόλις ἢ ἔθνος στρατηγοῦ δέοιτο. καὶ τότε
 προσελθὼν ἔλεγεν, ὅτι ἕτοιμος εἴη ἡγεῖσθαι αὐτοῖς
 εἰς τὸ Δέλτα καλούμενον τῆς Θράκης, ἐνθα πολλὰ
 καὶ ἀγαθὰ λήψοιντο· ἔστε δ' ἂν μολῶσιν, εἰς

- 34 ἀφ' ὅθονίαν παρέξειν ἔφη καὶ σῖτα καὶ ποτά. Ἀκούουσι ταῦτα αἱ στρατιῶται, καὶ τὰ παρὰ Ἀναξίβιου ἅμα ἀπαγγελλόμενα· ἀπεκρίνατο γάρ, ὅτι πειθόμενοις αὐτοῖς οὐ μεταμελήσει, ἀλλὰ τοῖς τε οἴκοι τέλεσι ταῦτα ἀπαγγελεῖ, καὶ αὐτὸς βουλευσοίτο
- 35 περὶ αὐτῶν ὅ τι δύνατο ἀγαθόν. Ἐκ τούτου οἱ στρατιῶται τὸν τε Κοιρατάδην δέχονται στρατηγόν, καὶ ἔξω τοῦ τείχους ἀπῆλθον. ὁ δὲ Κοιρατάδης συντάττεται αὐτοῖς εἰς τὴν ὑστεραίαν παρέσεσθαι ἐπὶ τὸ στράτευμα, ἔχων καὶ ἱερεῖα καὶ μάντιν καὶ
- 36 σῖτα καὶ ποτὰ τῇ στρατιᾷ. Ἐπεὶ δ' ἐξῆλθον, ὁ Ἀναξίβιος ἐκλείσει τὰς πύλας, καὶ ἐκήρυξεν, ὅτι, ὅστις ἂν ἀλῶ ἔνδον ὧν τῶν στρατιωτῶν, πεπράσεται.
- 37 Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ Κοιρατάδης μὲν ἔχων τὰ ἱερεῖα καὶ τὸν μάντιν ἦκε, καὶ ἄλφιστα φέροντες εἶποντο αὐτῷ εἴκοσιν ἄνδρες, καὶ ἄλλοι οἶνον εἴκοσιν ἄνδρες, καὶ ἐλαιῶν τρεῖς, καὶ σκορόδων εἰς ἀνὴρ ὅσον ἐδύνατο μέγιστον φορτίον, καὶ ἄλλος κρομμύων. ταῦτα δὲ καταθέμενος ὡς ἐπὶ δάσμευσιν, ἐθύετο.

Xenophon will allein abreisen. Koiratades muß von seiner Ehorheit absteigen.

- 38 Ξενοφῶν δὲ μεταπεμψάμενος Κλέανδρον, ἐκέλευέν οἱ διαπραΐξαι, ὅπως εἰς τὸ τείχος τε εἰτέλθοι καὶ ἀποπλεύσαι ἐκ Βυζαντίου. Ἐλθὼν δὲ Κλέανδρος, Μάλα μολίς, ἔφη, διαπραξάμενος ἦκω. λέγειν γάρ Ἀναξίβιον, ὅτι οὐκ ἐπιτήδειον εἴη, τοὺς μὲν στρατιώτας πλησίον εἶναι τοῦ τείχους, Ξενοφῶντα δὲ ἔνδον, τοὺς Βυζαντίους δὲ στασιάζειν καὶ πονηροὺς εἶναι πρὸς ἀλλήλους· ὁμῶς δὲ εἰσιέναι, ἔφη, ἐκέλευσεν, εἰ μέλλοι σὺν ἑαυτῷ ἐκπλεῖν. Ὁ μὲν οὖν Ξενοφῶν ἀσπασάμενος τοὺς στρατιώτας, εἰσὼ τοῦ τείχους ἀπῆει σὺν Κλεάνδρῳ. Ὁ δὲ Κοιρατάδης τῇ
- 39

μὲν πρώτη ἡμέρα οὐκ ἐκαλλιέρει, οὐδὲ διεμέρισεν οὐδὲν τοῖς στρατιώταις· τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ μὲν ἱερεῖα εἰστήκει παρὰ τὸν βωμὸν, καὶ Κοιρατάδης ἐστεφανωμένος ὡς θύσων· προσελθὼν δὲ Τιμασίῳ ὁ Δαρδανεύς, καὶ Νέων ὁ Ἀσινᾶϊς, καὶ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομενίος, ἔλεγον Κοιρατάδῃ μὴ θύειν, ὥς οὐχ ἡγησόμενον τῇ στρατιᾷ, εἰ μὴ δώσει τὰ ἐπιτήδεια. Ὁ δὲ 40 κελεύει διαμετρεῖσθαι. ἐπεὶ δὲ πολλῶν ἐνέδει αὐτῷ, ὥστε ἡμέρας σῖτον ἐκάστῳ γενέσθαι τῶν στρατιωτῶν, ἀναλαβὼν τὰ ἱερεῖα ἀπῆει, καὶ τὴν στρατηγίαν ἀπειπών.

Zweites Kapitel.

Uneinigkeit der Heerführer. Das Heer fängt an, sich zu zerstreuen. Vierhundert Griechen werden in Byzanz verkauft.

Νέων δὲ ὁ Ἀσινᾶϊς, καὶ Φρυνίσκος Ἀχαιοὺς, καὶ Φιλήσιος Ἀχαιοὺς, καὶ Ξανθικλῆς Ἀχαιοὺς, καὶ Τιμασίῳ Δαρδανεύς ἐπέμενον τῇ στρατιᾷ, καὶ εἰς κώμας τῶν Θρακῶν προσελθόντες τὰς κατὰ Βυζάντιον, ἐστρατοπεδεύοντο. Καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐστασίαζον, 2 Κλεάνωρ μὲν καὶ Φρυνίσκος πρὸς Σεύθην βουλόμενοι ἄγειν· (ἐπειθε γὰρ αὐτοὺς, καὶ ἔδωκε τῷ μὲν ἵππον, τῷ δὲ γυναῖκα) Νέων δὲ εἰς Χερρόνησον, οἰόμενος, εἰ ὑπὸ Λαικεδαίμονίοις γένοιτο, παντὸς ἀνπροεστάναι τοῦ στρατεύματος· Τιμασίῳ δὲ προϋθυμεῖτο πέραν εἰς τὴν Ἀσίαν πάλιν διαβῆναι, οἰόμενος ἀν οἴκαδε κατελθεῖν. καὶ οἱ στρατιῶται ταυτὰ ἐβούλοντο. Διατριβομένου δὲ τοῦ χρόνου, πολλοὶ 3 τῶν στρατιωτῶν οἱ μὲν τὰ ὅπλα ἀποδιδόμενοι κατὰ τὰς χώρας ἀπέπλεον ὥς ἐδύναντο· οἱ δὲ καὶ

4 δίδοντες τὰ ὅπλα κατὰ τὰς χώρας εἰς τὰς πόλεις
 κατεμίγνυντο. Ἀναξίβιος δ' ἐχαιρεν ἀκούων δια-
 φθειρόμενον τὸ στρατεύμα· τούτων γὰρ γιγνο-
 μένων, ὥετο μάλιστα χαρίζεσθαι Φαρναβάζω.
 5 Ἀποπλέοντι δὲ Ἀναξιβίῳ ἐκ Βυζαντίου συναντᾷ Ἀρί-
 σταρχος ἐν Κυζίκῳ, διάδοχος Κλεάνδρῳ, Βυζαντίου
 δὲ ἀρμοστής· ἔλεγε δὲ καὶ ὅτι ναύαρχος διάδοχος
 6 Πῶλος ὅσον οὐ παρεῖη ἤδη εἰς Ἑλλήσποντον. Καὶ
 ὁ Ἀναξίβιος τῷ μὲν Ἀρισταρχῷ ἐπιστέλλει, ὅπως
 ἂν εὖροι ἐν Βυζαντίῳ τῶν Κύρου στρατιωτῶν ὑπολε-
 λειμμένους, ἀποδόσθαι· ὁ δὲ Κλέανδρος οὐδέναι
 ἐπεπράκει, ἀλλὰ καὶ τοὺς κάμνοντας ἐθεράπευεν,
 οἰκτεῖρων καὶ ἀναγκάζων οἰκίαι δέχεσθαι· Ἀρισταρ-
 χος δ' ἐπεὶ ἦλθε τάχιστα, οὐκ ἐλάττους τετρα-
 κοσίων ἀπέδοτο.

Anaxibios erhält nichts von Pharnabazos, und will ihm dafür
 die Griechen nach Asien zurückschicken.

7 Ἀναξίβιος δὲ παραπλεύσας εἰς Πάριον, πέμπει
 παρὰ Φαρναβάζον κατὰ τὰ συγκείμενα. Ὁ δ'
 ἐπεὶ ἦσθετο Ἀρισταρχόν τε ἤκοντα εἰς Βυζάντιον
 ἀρμοστήν, καὶ Ἀναξίβιον οὐκ ἔτι ναυαρχοῦντα,
 Ἀναξιβίου μὲν ἠμέλησε, πρὸς Ἀρισταρχον δὲ διεπράτ-
 8 τετο τὰ αὐτὰ περὶ τοῦ Κυρείου στρατεύματος,
 ὥπερ καὶ πρὸς Ἀναξίβιον. Ἐκ τούτου δὴ Ἀναξί-
 βιος καλέσας Ξενοφῶντα, κελεύει πάσῃ τέχνῃ
 καὶ μηχανῇ πλεῦσαι ἐπὶ τὸ στρατεύμα ὡς τάχι-
 στα, καὶ συνέχειν τε αὐτὸ, καὶ συναθροίζειν τῶν
 διεσπαρμένων ὡς ἂν πλείστους δύνηται, καὶ παρα-
 γαγόντα εἰς Πέρινθον διαβιβάζειν εἰς τὴν Ἀσίαν ὅτι
 τάχιστα. καὶ δίδωσιν αὐτῷ τριακόντορον καὶ ἐπι-
 στολήν, καὶ ἄνδρα συμπέμπει κελεύσοντα τοὺς
 Περινθίους ὡς τάχιστα Ξενοφῶντα προπέμψαι τοῖς

ἵπποις ἐπὶ τὸ στρατεύμα. Καὶ ὁ μὲν Ξενοφῶν 9
 διαπλεύσας, ἀφικνεῖται ἐπὶ τὸ στρατεύμα· οἱ δὲ
 στρατιῶται ἐδέξαντο ἠδέως, καὶ εὐθὺς εἶποντο ἄσμε-
 νοι ὡς διαβησόμενοι ἐκ τῆς Θράκης εἰς τὴν Ἀσίαν.

Seuthes, des Thrakerkönigs, Antrag. Aristarchos Drohungen.
 Xenophon kommt in Gefahr. Ueble Lage des Heers.

Ὁ δὲ Σεύθης ἀκούσας ἤκοντα πάλιν Ξενοφῶν- 10
 τα, πέμψας πρὸς αὐτὸν κατὰ θάλατταν Μηδοσά-
 δην, ἐδεῖτο τὴν στρατιάν ἄγειν πρὸς ἑαυτὸν, ὑπι-
 σχνούμενος αὐτῷ ὅ τι ᾤετο λέγων πείσειν. Ὁ δ'
 ἀπεκρίνατο αὐτῷ, ὅτι οὐδὲν οἶόν τ' εἶη τούτων 11
 γενέσθαι. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας ᾤχετο·
 οἱ δ' Ἕλληνες ἐπεὶ ἀφίκοντο εἰς Πέρινθον, Νέων
 μὲν ἀποσπάσας, ἐστρατοπεδεύσατο χωρὶς, ἔχων
 ὡς ὀκτακοσίους ἀνθρώπους· τὸ δ' ἄλλο στρατεύ-
 μα πᾶν ἐν τῷ αὐτῷ παρὰ τὸ τεῖχος τῶν Περιν-
 θίων ἦν. Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν μὲν ἐπραττε 12
 περὶ πλοίων, ὅπως ὅτι τάχιστα διαβαῖεν εἰς τὴν
 Ἀσίαν. Ἐν δὲ τούτῳ ἀφικόμενος Ἀρίσταρχος ἐκ
 Βυζαντίου ἀρμοστής, ἔχων δύο τριήρεις, πεπει-
 σμένος ὑπὸ Φαρναβάζου, τοῖς τε ναυκλήροις ἀπεῖ-
 πε μὴ διαίγειν, ἐλθὼν τε ἐπὶ τὸ στρατεύμα εἶπε
 τοῖς στρατιώταις, μὴ περαινοῦσθαι εἰς τὴν Ἀσίαν.
 Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἔλεγεν ὅτι Ἀναξίβιος ἐκέλευσε, καὶ 13
 ἐμὲ πρὸς τοῦτο ἐπεμψεν ἐνθάδε. Πάλιν δ' Ἀρί-
 σταρχος ἔλεξεν· Ἀναξίβιος μέντοι νῦν οὐκ ἔστι
 ναύαρχος, ἐγὼ δὲ τῆδε ἀρμοστής· εἰ δὲ τινος
 ὑμῶν λήψομαι, ἐν τῇ θαλάττῃ καταδύσω. ταῦ-
 τα εἰπὼν, ᾤχετο εἰς τὸ τεῖχος. Τῇ δ' ὕστε- 14
 ραία μετεπέμπετο τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς
 τοῦ στρατεύματος. ἡδὴ δὲ ὄντων πρὸς τῷ τείχει,
 ἐξαγγέλλει τις τῷ Ξενοφῶντι, ὅτι, εἰ εἴσεισι,

συλληφθήσεται, καὶ ἢ αὐτοῦ τι πείσεται, ἢ καὶ
 Φαρναβάζω παραδοθήσεται. Ὁ δὲ ἀκούσας ταῦ-
 τα, τοὺς μὲν προπέμπεται, αὐτὸς δ' εἶπεν, ὅτι
 15 θῦτάί τι βούλοιο. Καὶ ἀπελθὼν ἐθύετο, εἰ
 προεῖεν αὐτῷ οἱ θεοὶ πειρᾶσθαι πρὸς Σεύθην ἄγειν
 τὸ στράτευμα. ἑώρα γὰρ οὔτε διαβαίνειν ἀσφα-
 λές ὄν, τριήρεις ἔχοντος τοῦ κωλύσοντος· οὗτ'
 εἰς Χερρόνησον ἐλθὼν κατακλεισθῆναι ἐβούλετο, καὶ
 τὸ στράτευμα ἐν πολλῇ σπᾶνει πάντων γενέσθαι.
 ἔνθα δὴ πείθεσθαι μὲν ἀνάγκη τῷ ἐκεῖ ἀρμοστῇ,
 τῶν δ' ἐπιτηδείων οὐδέν ἐμελλεν ἔξειν τὸ στράτευμα.

Aristarchos boshafter Anschlag. Xenophon führt das Heer zu
 Seuthes, dem Könige der Thyrer.

16 Καὶ ὁ μὲν ἀμφὶ ταῦτα εἶχεν. οἱ δὲ στρατη-
 γοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ ἤκοντες παρὰ τοῦ Ἀριστάρχου
 ἀπήγγελλον, ὅτι νῦν μὲν ἀπιέναι σφᾶς κελεύει,
 τῆς δείλης δὲ ἤκειν. ἔνθα καὶ δήλη μᾶλλον ἐδόκει
 17 εἶναι ἢ ἐπιβουλή. Ὁ οὖν Ξενοφῶν ἐπεὶ ἐδόκει τὰ
 ἱερὰ γενέσθαι καὶ ἑαυτῷ καὶ τῷ στρατεύματι
 ἀσφαλῶς πρὸς Σεύθην ἵέναι, παραλαβὼν Πολυκρά-
 την τὸν Ἀθηναῖον λοχαγόν, καὶ παρὰ τῶν στρα-
 τηγῶν ἐκάστου ἀνδρα, (πλὴν παρὰ Νέωνος) ᾧ
 ἕκαστος ἐπίστευεν, ᾧχετο τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὸ Σεύ-
 18 θου στράτευμα ἐξήκοντα σταδία. Ἐπεὶ δ' ἐγ-
 γὺς ἦσαν αὐτοῦ, ἐπιτυγχάνει πυροῖς ἐρήμοις. καὶ
 τὸ μὲν πρῶτον ᾤετο μετακεχωρηκέναι ποὶ τὸν Σεύ-
 θην· ἐπειδὴ δὲ θορύβου τε ἤσθετο καὶ σημαίνον-
 των ἀλλήλοις τῶν περὶ Σεύθην, κατέμαθεν ὅτι
 τούτου ἕνεκα τὰ πυρὰ προκεκαυμένα εἶη τῷ Σεύ-
 θῃ πρὸ τῶν νυκτοφυλάκων, ὅπως οἱ μὲν Φύλακες
 μὴ ἑρᾶντο ἐν τῷ σκότει ὄντες, μήθ' ὅπου εἶεν·
 οἱ δὲ προσιόντες μὴ λανθάνοιεν, ἀλλὰ διὰ τὸ φῶς

καταφανεῖς εἶεν. Ἐπεὶ δὲ ἤσθετο, προπέμπει 19
 τὸν ἑρμηνέα, ὃν ἐτύγχανεν ἔχων, καὶ εἰπεῖν κε-
 λεύει Σεύθῃ, ὅτι Ξενοφῶν παρείη, βουλόμενος
 συγγενέσθαι αὐτῷ. Οἱ δ' ἤρουντο, εἰ ὁ Ἀθηναῖος
 ὁ ἀπὸ τοῦ στρατεύματος. Ἐπειδὴ δ' ἔφη οὗτος 20
 εἶναι, ἀναπηδήσαντες ἐδίωκον· καὶ ὀλίγον ὕστερον
 παρῆσαν πελτασταὶ ὅσον διακόσιοι, καὶ παραλα-
 βόντες Ξενοφῶντα καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, ἤγον πρὸς
 Σεύθην. Ὁ δ' ἦν ἐν τύρσει μάλα φυλαττόμε- 21
 νος, καὶ ἵπποι περὶ αὐτὴν κύκλῳ ἐγκεχαλινωμέ-
 νοι· διὰ γάρ τὸν φόβον τὰς μὲν ἡμέρας ἐχίλου
 τοὺς ἵππους, τὰς δὲ νύκτας ἐφυλάττετο. Ἐλέ- 22
 γετο γάρ καὶ πρόσθεν Τήρης, ὁ τούτου πρόγονος,
 ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ πολὺ ἔχων στρατεύμα, ὑπὸ
 τούτων τῶν ἀνδρῶν πολλοὺς ἀπολέσαι, καὶ τὰ
 σκευοφόρα ἀφαιρεθῆναι. ἦσαν δ' οὗτοι Θυνοὶ,
 πάντων λεγόμενοι εἶναι μάλιστα νυκτὸς πολεμικώ-
 ταιτοι.

Ξενοφών's erste Unterredung mit Seuthes.

Ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦσαν, ἐκέλευεν εἰσελθεῖν Ξενο- 23
 φῶντα, ἔχοντα δύο οὓς βούλοιτο. Ἐπειδὴ δὲ ἔνδον
 ἦσαν, ἡσπάζοντο μὲν πρῶτον ἀλλήλους, καὶ κατὰ
 τὸν Θράκιον νόμον κέρατα οἴνου προὔπινον· πα-
 ρῆν δὲ καὶ Μηδοσάδης τῷ Σεύθῃ, ὅσπερ ἐπρέ-
 σβευεν αὐτῷ πάντοσε. Ἐπειτα δὲ Ξενοφῶν ἤρ- 24
 χετο λέγειν· Ἐπεμψας πρὸς ἐμὲ, ὦ Σεύθῃ, εἰς
 Χαλκηδῶνα πρῶτον Μηδοσάδην τουτονί, δεόμενός
 μου, συμπροθυμηθῆναι διαβῆναι τὸ στρατεύμα ἐκ
 τῆς Ἀσίας, καὶ ὑπισχνούμενος, εἰ ταῦτα πράξα-
 μι, εὖ ποιήσῃς, ὥς ἔφη Μηδοσάδης οὗτοςί.
 Ταῦτα εἰπὼν, ἐπήρετο τὸν Μηδοσάδην, εἰ ἀληθῆ 25
 ταῦτ' εἶπεν. Ὁ δ' ἔφη. Αὐθις ἦλθε Μηδοσάδης

- οὗτος, ἐπεὶ ἐγὼ διέβην πάλιν ἐπὶ τὸ στρατεύμα
 ἐκ Παρίου, ὑπισχνούμενος, εἰ ἄγοιμι τὸ στρατεύ-
 μα πρὸς σέ, τᾶλλα τέ σοι φίλῳ χρήσεσθαι καὶ
 ἀδελφῷ, καὶ τὰ ἐπὶ θαλάττῃ μοι χωρία, ὧν σὺ
 26 κρατεῖς, ἔσεσθαι παρὰ σοῦ. Ἐπὶ τούτοις πάλ-
 λιν ἐπήρετο Μηδοσάδην, εἰ ἔλεγε ταῦτα. Ὁ δὲ
 συνέφη καὶ ταῦτα. Ἰδι νῦν, ἔφη, ἀφήγησαι τού-
 27 τω τί σοι ἀπεκρινάμην ἐν Χαλκηδόνι. Πρῶτον
 ἀπεκρίνω, ὅτι τὸ στρατεύμα διαβήσοιτο εἰς Βυζάν-
 τιον, καὶ οὐδὲν τούτου ἕνεκα δεοὶ τελεῖν οὔτε σοὶ
 οὔτ' ἄλλῳ· αὐτός τ', ἐπεὶ διαβαίης, ἀπιέναι
 ἔφησθαι· καὶ ἐγένετο οὕτως, ὥσπερ σὺ ἔλεγες.
 28 Τί γὰρ ἔλεγον, ἔφη, ὅτε κατὰ Σηλυβρίαν ἀφί-
 νου; Οὐκ ἔφησθαι οἷόν τ' εἶναι, ἀλλ' εἰς Πέρινθον
 29 ἐλθόντας διαβαίνειν εἰς τὴν Ἀσίαν. Νῦν τοίνυν,
 ἔφη ὁ Ξενοφῶν, πάρειμι καὶ ἐγὼ καὶ οὗτος Φρυ-
 γίσκος εἰς τῶν στρατηγῶν, καὶ Πολυκράτης οὗτος
 εἰς τῶν λοχαγῶν, καὶ ἔξω εἰσὶν ἀπὸ τῶν στρατη-
 γῶν ὁ πιστότατος ἐκάστω, πλὴν Νέωνος τοῦ Λα-
 30 κωνικοῦ. Εἰ οὖν βούλει πιστοτέραν εἶναι τὴν
 πράξιν, καὶ ἐκείνους κάλεσον. τὰ δὲ ὅπλα σὺ
 ἐλθὼν εἰπέ, ὦ Πολύκρατες, ὅτι ἐγὼ κελεύω κατα-
 λιπεῖν· καὶ αὐτὸς ἐκεῖ καταλιπὼν τὴν μάχαιραν
 31 εἵσιθι. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης, εἶπεν, ὅτι
 εὐδενὶ ἂν ἀπιστήσειεν Ἀθηναίων· καὶ γὰρ ὅτι συγ-
 γενεῖς εἶεν εἰδέναι, καὶ φίλους εὖνους ἔφη νομίζειν.

Der König erzählt seine Geschichte, und die Veranlassung zum
 Kriege. Vortheilhafte Anträge, die er den Griechen, und
 Xenophon insbesondere, macht.

- Μετὰ ταῦτα δ' ἐπεὶ εἰσῆλθον οὓς ἔδει, πρῶ-
 τον Ξενοφῶν ἐπήρετο Σεύθην, τί οἶοιτο χρῆσθαι
 32 τῇ στρατιᾷ. Ὁ δ' εἶπεν ὧδε· Μαισάδης ἦν

μοι πατήρ· ἐκείνου δ' ἦν ἀρχὴ Μελαυνδέπται, καὶ
 Θυνοί, καὶ Τρανίψαι. Ἐκ ταύτης οὖν τῆς χώρας,
 ἐπεὶ τὰ Ὀδρυσῶν πράγματα ἐνόσητεν, ἐκπεσὼν ὁ
 πατήρ, αὐτὸς μὲν θνήσκει νόσῳ· ἐγὼ δ' ἐξετρά-
 φην ὀρφανὸς παρὰ Μηδόκῳ τῷ νῦν βασιλεῖ.
 Ἐπεὶ δὲ νεανίσκος ἐγενόμην, οὐκ ἐδυνάμην ζῆν εἰς 33
 ἀλλοτρίαν τράπεζαν ἀποβλέπων· καὶ ἐκαθεζό-
 μην ἐνδίφριος αὐτῷ ἱκέτης, δοῦναι μοι ὅποσους δυ-
 νατὸς εἶη ἄνδρας, ὅπως καὶ τοὺς ἐκβαλόντας ἡμᾶς,
 εἴ τι δυνάμην, κακὸν ποιοίην, καὶ ζῶην μὴ εἰς τὴν
 ἐκείνου τράπεζαν ἀποβλέπων, ὥσπερ κύων. Ἐκ 34
 τούτου μοι δίδωσι τοὺς ἄνδρας καὶ τοὺς ἵππους οὓς
 ὑμεῖς ὤψεσθε, ἐπειδὴν ἡμέρα γένηται. καὶ νῦν ἐγὼ
 ζῶ τούτους ἔχων, ληϊζόμενος τὴν ἐμαυτοῦ πατρίαν
 χώραν. εἰ δὲ μοι ὑμεῖς παραγένοισθε, οἶμαι ἂν
 συν τοῖς θεοῖς ῥαδίως ἀπολαβεῖν τὴν ἀρχήν.
 ταῦτ' ἐστὶν ἃ ἐγὼ ὑμῶν δέομαι. Τί οὖν ἂν, 35
 εἴπῃ ὁ Ξενοφῶν, σὺ δύναιο, εἰ ἔλθοιμεν, τῇ τε
 στρατιᾷ δίδοναι καὶ τοῖς λοχαγοῖς καὶ τοῖς στρα-
 τηγοῖς, λέξον· ἵνα οὗτοι ἀπαγγείλωσιν. Ὁ δὲ
 ὑπέσχετο τῷ μὲν στρατιώτῃ Κυζικηνὸν, τῷ δὲ λο-
 χαγῷ διμοιρίαν, τῷ δὲ στρατηγῷ τετραμοιρίαν,
 καὶ γῆν ὅποσιν ἂν βούλωνται, καὶ ζεύγη, καὶ
 χωρίον ἐπὶ θαλάττῃ τετειχισμένον. Ἄν δ', 36
 εἴπῃ ὁ Ξενοφῶν, ταῦτα πειρώμενοι μὴ διαπράξωμεν,
 ἀλλὰ τις φόβος ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἢ, δέξῃ εἰς τὴν
 σαυτοῦ, ἂν τις βούληται ἀπιέναι πρὸς σέ; Ὁ δ' 37
 εἶπε· Καὶ ἀδελφούς γε ποιήσομαι, καὶ ἐνδίφριους,
 καὶ κοινωνοὺς ἀπάντων ὧν ἂν δυνάμεθα κτήσασθαι.
 σοὶ δ', ὦ Ξενοφῶν, καὶ θυγατέρα δώσω, καὶ εἴ τις
 σοὶ ἐστὶ θυγάτης, ὠνήσομαι Θρακίῳ νόμῳ· καὶ
 Βισαάνθην οἴκησιν δώσω. ὅπερ ἐμοὶ κάλλιστον χωρίον
 ἐστὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ.

Drittes Kapitel.

Xenophon stellt den Griechen ihre Lage vor.

Ακούσαντες ταῦτα, καὶ δεξιὰς δόντες καὶ λα-
 βόντες, ἀπήλαυνον, καὶ πρὸ ἡμέρας ἐγένοντο ἐπὶ
 τῷ στρατοπέδῳ, καὶ ἀπήγγειλαν ἕκαστοὶ τοῖς
 2 πέμψασιν. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, ὁ μὲν Ἀρί-
 σταρχος πάλιν ἐκάλει τοὺς στρατηγούς καὶ λο-
 χαγούς. τοῖς δ' ἔδοξε τὴν μὲν πρὸς Ἀρίσταρχον
 ὁδὸν εἶσαι, τὸ δὲ στράτευμα συγκαλέσαι. καὶ
 3 συνῆλθον πάντες πλην οἱ Νέωνος· οὗτοι δὲ ἀποῖ-
 χον ὡς δέκα στάδια. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἀναστάς
 Ξενοφῶν εἶπε τάδε· Ἄνδρες, διαπλεῖν μὲν ἐνθάδε
 βουλόμεθα, Ἀρίσταρχος ὅδε τριήρεις ἔχων κωλύει,
 ὥστ' εἰς πλοῖα οὐκ ἀσφαλὲς ἐμβαίνειν· οὗτος δὲ
 ὁ αὐτὸς εἰς Χερρόνησον κελεύει βία διὰ τοῦ ἱεροῦ
 ὄρους πορεύεσθαι· ἣν δὲ κρατήσαντες τούτου ἐκεῖσε
 ἔλθωμεν, οὔτε πωλήσειν ἔτι φησὶν ὑμᾶς, ὥσπερ ἐν
 Βυζαντίῳ, οὔτε ἐξαπατήσεσθαι ἔτι ὑμᾶς, ἀλλὰ
 λήψεσθαι μισθὸν μᾶλλον, οὔτε περιόψεσθαι ἔτι,
 4 ὥσπερ νυνὶ, ἐνδεομένους τῶν ἐπιτηδείων. Οὗτος
 μὲν ταῦτα λέγει. Σεύθης δὲ φησιν, ἂν πρὸς ἐκεῖ-
 νον ἴητε, εὖ ποιήσιν ὑμᾶς. νῦν οὖν σκέψασθε,
 πότερον ἐνθάδε μένοντες τοῦτο βουλεύσεσθε, ἢ εἰς
 5 τὰ ἐπιτήδεια ἐπανελθόντες. Ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ,
 ἐπεὶ ἐνθάδε οὔτε ἀργύριον ἔχομεν ὥστε ἀγοράζειν,
 οὔτε ἄνευ ἀργυρίου ἔῶσι λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια,
 ἐπανελθόντας εἰς τὰς κώμας ὅθεν οἱ ἥττους ἔῶσι
 λαμβάνειν, ἐκεῖ ἔχοντας τὰ ἐπιτήδεια, καὶ ἀκούοντας
 ὅτι

ὁ τι τις ὑμῶν δεῖται, αἰρεῖσθαι ὁ τι ἂν ὑμῖν δοκῇ
κράτιστον εἶναι. Καὶ ὅτῳ, ἔφη, ταῦτα δοκεῖ, 6
ἀράτω τὴν χεῖρα. Ἀνέτειναν πάντες. Ἀπρίοντες
τοῖνον, ἔφη, συσκευάζεσθε, καὶ ἐπειδὴν παραγγεί-
λη τις, ἔπεσθε τῷ ἡγουμένῳ.

Das Heer zieht zu Seuthes, der es in Dörfer führt, wo nichts
mangelt.

Μετὰ τοῦτο Ξενοφῶν μὲν ἡγεῖτο, οἱ δ' εἶποντο· 7
Νέων δὲ καὶ παρ' Ἀριστάρχου ἄλλοι ἔπειθον ἀπο-
τρέπεσθαι· οἱ δὲ οὐχ ὑπήκουον. ἐπεὶ δὲ ὅσον τρι-
άκοντα σταδίους προεληλύθεσαν, ἀπαντᾷ Σεύθης.
καὶ ὁ Ξενοφῶν ἰδὼν αὐτὸν προσελάσας ἐκέλευσεν,
ὅπως πλείστων ἀκούοντων εἴποι αὐτῷ ἃ ἐδόκει
συμφέρειν. Ἐπεὶ δὲ προσῆλθεν, εἶπεν ὁ Ξενοφῶν· 8
Ἡμεῖς πορευόμεθα ὅπου μέλλει τὸ στρατεύμα ἔξειν
τροφὴν· ἐκεῖ δὲ ἀκούοντες καὶ σοῦ καὶ τῶν τοῦ
Λακωνικοῦ, αἰρησόμεθα ἃ ἂν κράτιστα δοκοῖν εἶναι.
ἢν οὖν ἡμῖν ἡγήσῃ, ὅπου πλείστα ἐστὶν ἐπιτήδεια,
ὑπὸ σοῦ νομιούμεν ἐξενίσθαι. Καὶ ὁ Σεύθης 9
εἶπεν· Ἀλλὰ οἶδα κόμας πολλὰς ἀθρόας καὶ
πάντα ἐχούσας τὰ ἐπιτήδεια, ἀπεχούσας ἡμῶν
ὅσον διελθόντες ἂν ἡδέως ἀριστῶμεν. Ἡγοῦ τοῖνον,
ἔφη ὁ Ξενοφῶν.

Seuthes erneuert seinen Antrag, und erklärt ihn näher. Die
Griechen willigen freudig ein.

Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο εἰς αὐτὰς τῆς δαίλης, συν- 10
ῆλθον οἱ στρατιῶται, καὶ εἶπε Σεύθης τοιαῦτα·
Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες, θέομαι ὑμῶν στρατεύεσθαι σὺν
ἐμοί, καὶ ὑπισχνούμαι ὑμῖν τοῦ μηνὸς δώσειν Κυζι-
κηνόν, λοχαγοῖς τε καὶ στρατηγοῖς τὰ νομιζόμενα·

- ἔξω δὲ τούτων, τὸν ἄξιον τιμήσω· σῆτα δὲ καὶ ποτὰ, ὥσπερ καὶ νῦν, ἐκ τῆς χώρας λαμβάνοντες ἔχετε· ὅποσα δὲ ἂν ἀλίσκηται, ἀξιώσω αὐτὸς ἔχειν, ἵνα ταῦτα διατιθέμενος ὑμῖν τὸν μισθὸν
- 11** πορίζω. Καὶ τὰ μὲν Φεύγοντα καὶ ἀποδιδράσκοντα ἡμεῖς ἱκανοὶ ἐσόμεθα διώκειν καὶ μαστεύειν· ἣν δὲ τις ἀνθίστηται, σὺν ὑμῖν πειρασόμεθα χει-
- 12** ροῦσθαι. Ἐπήρετο ὁ Ξενοφῶν· Πόσον δὲ ἀπὸ θαλάττης ἀξιώσεις συνέπεσθαί σοι τὸ στρατεύμα; Ὁ δ' ἀπεκρίνατο· Οὐδὰμῃ πλεῖον ἑπτὰ ἡμερῶν,
- 13** μεῖον δὲ πολλαχῇ. Μετὰ ταῦτα ἐδίδοτο λέγειν τῷ βουλομένῳ. καὶ ἔλεγον πολλοὶ κατὰ ταυτὰ, ὅτι παντὸς ἄξια λέγει Σεύθης· χειμῶν γὰρ εἴη, καὶ οὔτε οἴκαδε ἀποπλεῖν τῷ βουλομένῳ δυνατόν εἴη, διαγενέσθαι τε ἐν Φιλίᾳ οὐχ οἷόν τ' εἴη, εἰ δέοι ὠνούμενους ζῆν· ἐν δὲ τῇ πολεμίᾳ διατρίβειν καὶ τρέφεσθαι ἀσφαλέστερον μετὰ Σεύθου, ἢ μόνους, ὄντων ἀγαθῶν τοσούτων· εἰ δὲ μισθὸν
- 14** προσλήψοιντο, εὖρημα ἐδόκει εἶναι. Ἐπὶ τούτοις εἶπε Ξενοφῶν· Εἴ τις ἀντιλέγει, λεγέτω· εἰ δὲ μὴ, ἐπιψηφίζεσθε ταῦτα. ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντέλεγεν, ἐπεψηφίσαντο, καὶ ἔδοξε ταῦτα· εὐθὺς δὲ Σεύθῃ εἶπεν, ὅτι συστρατεύσοιντο αὐτᾶ.

Sonderbarer Gebrauch der Theater bei Gastmahlen.

- 15** Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τάξεις ἐσκήνησαν· στρατηγούς δὲ καὶ λοχαγούς ἐπὶ δεῖπνον
- 16** Σεύθης ἐκάλεσε, πλησίον κώμην ἔχων. Ἐπεὶ δ' ἐπὶ θύραις ἦσαν, ὥς ἐπὶ δεῖπνον ἰόντες, ἦν τις Ἡρακλείδης Μαρωνεΐτης· οὗτος προσίων ἐνὶ ἐκάστω, οὕστινας ᾤετο ἔχειν τι δοῦναι Σεύθῃ· πρῶτον μὲν πρὸς Παριανούς τινας (οἱ παρεῖσαν Φιλίαν διαπραζόμενοι πρὸς Μήδοκον τὸν Ὀδρυσῶν βασιλέα,

καὶ δῶρα ἄγοντες αὐτῷ τε καὶ τῇ γυναικὶ) ἔλε-
γεν, ὅτι Μήδοκος μὲν ἄνω εἴη δώδεκα ἡμερῶν ἀπὸ
θαλάττης ὁδόν· Σεύθης δὲ, ἐπεὶδὴ τὸ στρατεύ-
μα τοῦτο εἴληφεν, ἄρχων ἔσται ἐπὶ θαλάττῃ.
Γείτων οὖν ὢν, ἱκανώτατος ἔσται ὑμᾶς καὶ εὖ καὶ 17
κακῶς ποιεῖν. ἦν οὖν σωφρονῆτε, τούτῳ δώσετε ὅ
τι ἄγετε· καὶ ἄμεινον ὑμῖν διακείσεται, ἢ εἰάν
Μηδόκῳ τῷ πρόσω οἰκοῦντι δῶτε. τούτους μὲν οὕ-
τως ἐπειθεν, Αὔθις δὲ Τιμασίῳ τῷ Δαρδανεῖ 18
προσελθὼν, ἐπεὶ ἤκουεν αὐτῷ εἶναι καὶ ἐκπώματα
καὶ τάπιδας βαρβαρικοῖς, ἔλεγεν ὅτι νομίζοιτο,
ὅπῃ τε ἐπὶ δεῖπνον καλέσαι Σεύθης, δωρεῖσθαι αὐτῷ
τούς κληθέντας. οὗτος δ', ἂν μέγας ἐνθάδε γέ-
νηται, ἱκανὸς ἔσται σε καὶ οἴκαδε καταγαγεῖν καὶ
ἐνθάδε πλούσιον ποιῆσαι. τοιαῦτα προμνᾶτο,
ἐκάστῳ προσιών. Προσελθὼν δὲ καὶ Ξενοφῶντι, 19
ἔλεγε· Σὺ καὶ πόλεως μεγίστης εἶ, καὶ παρὰ
Σεύθῃ τὸ σὸν ὄνομα μέγιστόν ἐστι· καὶ ἐν τῇδε
τῇ χώρᾳ ἴσως ἀξιώσεις καὶ τείχη λαμβάνειν, ὥσ-
περ καὶ ἄλλοι τῶν ὑμετέρων ελαβον καὶ χώραν.
ἀξιον οὖν σοι καὶ μεγαλοπρεπέστατα τιμῆσαι Σεύ-
θην. Εὐνους δὲ σοι ὢν παραινῶ· εὖ οἶδα γάρ,
ὅτι, ὅσω ἂν μείζω τούτων δωρήσῃ, τοσούτῳ μείζω 20
ὑπὸ τούτου ἀγαθὰ πείσῃ. Ἀκούων ταῦτα ὁ Ξενο-
φῶν, ἠπόρει· οὐ γὰρ διαβεβήκει ἔχων ἐκ Παρίου,
εἰ μὴ παῖδας καὶ ὅσον ἐφόδιον.

Beschreibung des Gastmahls beim Könige.

Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον τῶν τε Θρα- 21
κῶν οἱ κράτιστοι τῶν τότε παρόντων, καὶ οἱ στρα-
τηγοὶ καὶ λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων, καὶ εἴ τις πρε-
σβεία παρῆν ἀπὸ πόλεως, τὸ δεῖπνον μὲν ἦν κα-
θημένοις κύκλῳ· ἔπειτα δὲ τρίποδες εἰσηνέχθησαν

- παῖσιν. οὗτοι δὲ ὅσον εἴκοσι κρεῶν μεστοὶ νενεμημέ-
νων, καὶ ἄρτοι ζυμίται μεγάλοι προσπεπερονημένοι
22 ἦσαν πρὸς τοῖς κρέασι. Μάλιστα δὲ αἱ τράπε-
ζαι κατὰ τοὺς ξένους αἰεὶ ἐτίθεντο· νόμος γὰρ ἦν.
καὶ πρῶτος τοῦτο ἐποίει Σεύθης· ἀνελόμενος τοὺς
παρακειμένους αὐτῷ ἄρτους, διέκλα κατὰ μικρὸν,
καὶ διεξρίπτει οἷς αὐτῷ ἐδόκει· καὶ τὰ κρέα ὡσαύ-
τως, ὅσον μόνον γεύσασθαι ἑαυτῷ καταλιπών,
23 Καὶ οἱ ἄλλοι δὲ κατὰ ταυτὰ ἐποιοῦν, καὶ οὐς
αἱ τράπεζαι ἔκειντο. Ἀρκάς δὲ τις, Ἄριστος ὄνομα,
Φαγεῖν δεινός, τὸ μὲν διαρρίπτειν εἶα χαίρειν, λα-
βὼν δὲ εἰς τὴν χεῖρα ὅσον τριχοῖνικον ἄρτον, καὶ
24 κρέα θέμενος ἐπὶ τὰ γόνατα, ἐδείπνει· Κέρατα
δὲ οἴνου περιέφερον, καὶ πάντες ἐδέχοντο· ὁ δ'
Ἄριστος, ἐπεὶ παρ' αὐτὸν φέρων τὸ κέρας ὁ οἰνο-
χόος ἤκεν, εἶπεν, ἰδὼν τὸν Ξενοφῶντα οὐκ ἔτι δει-
πνοῦντα, Ἐκείνω, ἔφη, δός· σχολάζει γὰρ ἤδη,
25 ἐγὼ δ' οὐπω. Ἀκούσας ὁ Σεύθης τὴν φωνήν,
ἠρώτα τὸν οἰνοχόον, τί λέγοι. Ὁ δὲ οἰνοχόος εἶπεν·
ἐλληνίζειν γὰρ ἠπίστατο. ἐνταῦθα μὲν ἤδη γέλως
ἐγένετο.

Seuthes wird von seinen Gästen (s. oben S. 18.) beschenkt.
Xenophon zieht sich gut aus der Sache. Sonderbare Sitte der
Thraker. (S. 32.) Musiker und Lustigmacher.

- 26 Ἐπεὶ δὲ προὔχῳρει ὁ πότος, εἰσῆλθεν ἀνὴρ
Θρᾷξ ἵππον ἔχων λευκόν, καὶ λαβὼν κέρας μεστὸν
εἶπε· Προπίνω σοι, ὦ Σεύθῃ, καὶ τὸν ἵππον τοῦ-
τον δωροῦμαι, ἐφ' οὗ καὶ διώκων ὃν ἂν ἐθέλῃς,
αἰρήσεις, καὶ ἀποχωρῶν οὐ μὴ δείσῃς τὸν πολέμιον.
27 Ἄλλος παῖδα ἀγαγὰν, οὕτως ἐδωρήσατο προπίναν·
καὶ ἄλλος ἱμάτια τῇ γυναικί. καὶ Τιμασίῳ προ-
πίνων ἐδωρήσατο Φιάλην τε ἀργυρεῶν, καὶ τάπιδας

ἀξίαν δέκα μνῶν. Γνήσιππος δὲ τις Ἀθηναῖος ²⁸
 ἀναστάς εἶπεν, ὅτι ἀρχαῖος εἴη νόμος κάλλιστος,
 τοὺς μὲν ἔχοντας δίδοναι τῷ βασιλεῖ τιμῆς ἕνεκα·
 τοῖς δὲ μὴ ἔχουσι δίδοναι τὸν βασιλέα· ἵνα καὶ γὰρ,
 εἴη, σοὶ ἔχω δαρεῖσθαι καὶ τιμᾶν. Ὁ δὲ Ξενοφ- ²⁹
 φῶν ἠπορεῖτο ὅ τι ποιήσοι· καὶ γὰρ ἐτύγχανεν,
 ὡς τιμώμενος, ἐν τῷ πλησιαιτάτῳ δίφρῳ [Σεύθῃ]
 καθήμενος. Ὁ δὲ Ἡρακλείδης ἐκέλευσεν αὐτῷ τὸ
 κέρας ὀρέξαι τὸν οἰνοχόον. Ὁ δὲ Ξενοφῶν (ἥδη
 γὰρ ὑποπεπωκώς ἐτύγχανεν) ἀνέστη θαρρῶν
 δεξάμενος τὸ κέρας, καὶ εἶπεν· Ἐγὼ δέ σοι, ³⁰
 ὦ Σεύθῃ, δίδωμι ἑμαυτὸν καὶ τοὺς ἑμούς τούτους
 ἐταίρους, φίλους εἶναι πιστοὺς, καὶ οὐδένα ἄκοντα,
 ἀλλὰ πάντας μᾶλλον ἔτι ἑμοῦ σοι βουλομένους
 φίλους εἶναι. Καὶ νῦν πάρεισιν οὐδέν σε προσ- ³¹
 αἰτοῦντες, ἀλλὰ καὶ προσέμενοι καὶ πονεῖν ὑπὲρ
 σοῦ καὶ προκινδυνεύειν· μεθ' ὧν, ἂν οἱ θεοὶ θέ-
 λωσι, πολλὴν χάραν τὴν μὲν ἀπολήψῃ πατρώαν
 οὔσαν, τὴν δὲ κτήσῃ, πολλοὺς δὲ ἵππους, πολλοὺς
 δὲ ἄνδρας καὶ γυναῖκας καλὰς κτήσῃ, οὓς οὐ λή-
 ζεσθαι δεήσει, ἀλλ' αὐτοὶ φέροντες παρέσονται πρὸς
 σέ δῶρα. Ἀναστάς ὁ Σεύθῃς συνεξέπιε καὶ συγ- ³²
 κατεσκέδασε τῶν μετ' αὐτοῦ τὸ κέρας. Μετὰ
 ταῦτα εἰσῆλθον κέρασί τε αὐλοῦντες καὶ σάλπιγ-
 ξιν ὠμοβοΐναις ῥυθμούς τε καὶ οἶον μαγάδι σαλπί-
 ζοντες. Καὶ αὐτὸς Σεύθῃς ἀναστάς ἀνέκραγέ ³³
 τε πολεμικόν, καὶ ἐξήλατο ὥσπερ βέλος φυλατ-
 τόμενος, μάλα ἐλαφρῶς. εἰσῆεσαν δὲ καὶ γελο-
 τοποιοί.

Seuthes und der Griechen weitere Verabredung.

ὧς δ' ἡ ἥλιος ἐπὶ δυσμαῖς, ἀνέστησαν οἱ Ἕλληνες ³⁴
 καὶ εἶπον, ὅτι ὥρα εἴη νυκτοφύλακας καθιστάναί

- καὶ σύνθημα παραδιδόναι. καὶ Σεύθην ἐκέλευον
 παραγγεῖλαι, ὅπως εἰς τὰ ἑλληνικὰ στρατόπεδα
 35 μηδεὶς τῶν Θρακῶν εἴσεισι νυκτός· οἳ τε γὰρ πο-
 λέμιοι Θραῖκες ἡμῖν καὶ ὑμεῖς οἱ Φίλοι. ὣς δ'
 ἐξήεσαν, συνανέστη ὁ Σεύθης, οὐδέν τι μεθύοντι
 εἰκόως. ἐξελθὼν δ' εἶπεν, αὐτοὺς τοὺς στρατηγούς
 ἀποκαλέσας· ὦ ἄνδρες, οἱ πολέμιοι ἡμῶν οὐκ ἴσασι
 πῶ τὴν ἡμετέραν συμμαχίαν· ἦν οὖν ἔλθωμεν ἐπ'
 αὐτοὺς πρὶν φυλάξασθαι ὥστε μὴ ληφθῆναι, ἢ
 παρασκευάσασθαι ὥστε ἀμύνασθαι, μάλιστα ἂν
 36 λάβοιμεν χρήματα καὶ ἀνθρώπους. Συνεπήνουν
 ταῦτα οἱ στρατηγοί, καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον. ὁ δ'
 εἶπε· Παρασκευασάμενοι ἀναμενεῖτε· ἐγὼ δ',
 ὅποταν καιρὸς εἴη, ἥξω παρ' ὑμᾶς· καὶ τοὺς
 πελταστὰς καὶ ὑμᾶς ἀναλαβὼν ἡγήσομαι σὺν τοῖς
 37 θεοῖς. Καὶ ὁ Ξενοφῶν εἶπε· Σκέψαι τοίνυν,
 εἴπερ νυκτός πορευσόμεθα, εἰ ὁ ἑλληνικὸς νόμος κάλ-
 λιον ἔχει· μεθ' ἡμέραν μὲν γὰρ ἐν ταῖς πορείαις
 ἡγεῖσθαι τοῦ στρατεύματος, ὁποῖον αἰεὶ πρὸς τὴν
 χώραν συμφέρει, εἴαν τε ὀπλιτικὸν εἴαν τε πελτα-
 στικὸν εἴαν τε ἵππικόν· νύκτωρ δὲ νόμος τοῖς ἑλ-
 38 λησὶν ἐστὶν ἡγεῖσθαι τὸ βραδύτατον· οὕτω γὰρ
 ἥκιστα διασπᾶται τὰ στρατεύματα, καὶ ἥκιστα
 λανθάνουσιν ἀποδιδράσκοντες ἀλλήλους. οἳ δὲ δια-
 σπασθέντες πολλάκις καὶ περιπίπτουσιν ἀλλήλοις,
 καὶ ἀγνοοῦντες κακῶς ποιοῦσι καὶ πάσχουσιν.
 39 Εἶπεν οὖν Σεύθης· Ὁρθῶς τε λέγετε, καὶ τῷ νόμῳ
 τῷ ὑμετέρῳ πείτομαι· καὶ ὑμῖν μὲν ἡγεμόνας δώσω
 τῶν πρεσβυτάτων τοὺς ἐμπειροτάτους τῆς χώρας,
 αὐτὸς δ' ἐφύψομαι τελευταῖος τοὺς ἵππους ἔχων·
 ταχὺ γὰρ πρῶτος, ἂν δέη, παρέσομαι. Σύνθημα
 δ' εἶπον Ἀθηναῖοι κατὰ τὴν συγγένειαν. ταῦτ'
 εἰπόντες ἀνεπαύοντο.

Der Kriegszug beginnt.

Ἡνίκα δ' ἦν ἀμφὶ μέσας νύκτας, παρῆν Σεύ- 40
 θης ἔχων τοὺς ἱππέας τεθωρακισμένους καὶ τοὺς
 πελταστάς σὺν τοῖς ὅπλοις. καὶ ἐπεὶ παρέδωκε
 τοὺς ἡγεμόνας, οἳ μὲν ὀπλίται ἡγοῦντο, οἳ δὲ πελ-
 τασταὶ εἶποντο, οἳ δὲ ἱππεῖς ὠπισθοφυλάκουν.
 Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἦν, ὁ Σεύθης παρήλαυνεν εἰς τὸ 41
 πρόσθεν καὶ ἐπήνεσε τὸν ἑλληνικὸν νόμον· πολ-
 λάκις γάρ ἔφη νύκτωρ αὐτὸς καὶ σὺν ὀλίγοις πο-
 ρευόμενος ἀποσπασθῆναι σὺν τοῖς ἵπποις ἀπὸ τῶν
 πεζῶν· νῦν δὲ, ὥσπερ δεῖ, ἀθρόοι πάντες ἅμα
 τῇ ἡμέρᾳ φαινόμεθα. ἀλλ' ὑμεῖς μὲν περιμένετε
 αὐτοῦ, καὶ ἀναπαύεσθε· ἐγὼ δὲ σκεψάμενός τι
 ἤζω. Ταῦτ' εἰπὼν ἤλαυνε δι' ὄρους ὁδὸν τινὰ 42
 λαβών. ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο εἰς χιόνα πολλήν, ἐσκέ-
 ψατο ἐν τῇ ὁδῷ, εἰ εἴη ἵχνη ἀνθρώπων ἢ προη-
 γούμενα ἢ ἐναντία. ἐπεὶ δὲ ἀτρεβῆ ἑώρα τὴν ὁδόν,
 ἤκε ταχὺ πάλιν καὶ ἔλεγε· Καλῶς, ὦ ἄνδρες, 43
 ἔσται, εἰάν θεὸς θέλῃ· τοὺς γὰρ ἀνθρώπους λή-
 σομεν ἐπιπεσόντες. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἡγήσομαι τοῖς
 ἵπποις, ὅπως, ἂν τινὰ ἴδωμεν, μὴ διαφυγῶν ση-
 μήνῃ τοῖς πολεμίοις· ὑμεῖς δ' ἔπεσθε· καὶν λει-
 φθῆτε, τῷ στίβῳ τῶν ἵππων ἔπεσθε· ὑπερβάν-
 τεσ δὲ τὰ ὄρη ἤξομεν εἰς τὰς κώμας πολλάς τε
 καὶ εὐδαίμονας.

Man schließt die Feinde ein, und macht viele Beute.

Ἡνίκα δὲ ἦν μέσον ἡμέρας, ἥδη τε ἦν ἐπὶ 44
 τοῖς ἄκροις καὶ κατιδὼν τὰς κώμας, ἤκεν ἐλαύνων
 πρὸς τοὺς ὀπλίτας καὶ ἔλεγεν· Ἀφήσω ἥδη κατα-
 θεῖν τοὺς μὲν ἱππέας εἰς τὸ πεδίον, τοὺς δὲ πελ-
 ταστάς ἐπὶ τὰς κώμας. ἀλλ' ἔπεσθε ὥς ἂν δύ-

νησθε τάχιστα, ὅπως, ἂν τις ὑφιστῇται, ἀλέξη-
45 σθε. Ακούσας ταῦτα ὁ Ξενοφῶν κατέβη ἀπὸ
τοῦ ἵππου. καὶ ὅς ἤρετο· Τί καταβαίνεις, ἐπεὶ
σπεύδειν δεῖ; Οἶδα, ἔφη, ὅτι οὐκ ἐμοῦ μόνον δεῖ·
οἱ δ' ὀπλίται θάττον δραμοῦνται καὶ ἥδιον, ἂν καὶ
46 ἐγὼ πεζὸς ἡγῶμαι. Μετὰ ταῦτα ἄχετο καὶ
Τιμασίων μετ' αὐτοῦ, ἔχων ἱππέας ὡς τετταρά-
κοντα τῶν Ἑλλήνων. Ξενοφῶν δὲ παρηγγύησε τοὺς
εἰς τριάκοντα ἐτι παριέναι ἀπὸ τῶν λόχων εὐζώ-
νους. καὶ αὐτὸς μὲν ἐτρόχαζε τούτους ἔχων.
47 Κλεάνωρ δὲ ἡγεῖτο τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Ἐπεὶ
δ' ἐν ταῖς κώμας ἦσαν, Σεύθης, ἔχων ὅσον πεντή-
κοντα ἱππέας, προσελάσας εἶπε· Τάδε δὴ, ὦ
Ξενοφῶν, ἃ σὺ ἔλεγες· ἔχονται οἱ ἄνθρωποι·
ἀλλὰ γὰρ οἱ ἱππεῖς ἔρημοι αἰχοντάί μοι, ἄλλος
ἀλλαχῇ διώκων· καὶ δέδοικα μὴ συστάντες ἀθρόοι
που κακόν τι ἐργάσωνται οἱ πολέμιοι. δεῖ δὲ καὶ
ἐν ταῖς κώμας καταμένειν τινὰς ἡμῶν· μεστὰί
48 γάρ εἰσιν ἀνθρώπων. Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη ὁ
Ξενοφῶν, σὺν οἷς ἔχων, τὰ ἄκρα καταλήψομαι·
σὺ δὲ Κλεάνωρα κέλευε διὰ τοῦ πεδίου παρατεῖναι
τὴν Φάλαγγα παρὰ ταῖς κώμας. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα
ἐποίησαν, συνηλίσθησαν ἀνδράποδα μὲν ὡς χίλια,
βόες δὲ δισχίλιοι, καὶ ἄλλα πρόβατα μύρια καὶ
τότε μὲν αὐτοῦ ἡλίσθησαν.

Viertes Kapitel.

Fortsetzung der Feindseligkeiten. Große Kälte. Tracht der Thraker erklärt.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ κατακαύσας ὁ Σεύθης τὰς κώ-
 μας παντελῶς, καὶ οὐδεμίαν οἰκίαν λιπῶν, (ὅπως
 φόβον ἐνδείη καὶ τοῖς ἄλλοις οἷα πείσονται, ἂν
 μὴ πείθωνται) ἀπῆει πάλιν. Καὶ τὴν μὲν λείαν 2
 ἀπέπεμψε διατίθεσθαι Ἡρακλείδῃ εἰς Πέρινθον,
 ὅπως μισθὸς γένηται τοῖς στρατιώταις· αὐτὸς
 δὲ καὶ οἱ Ἕλληνες ἐστρατοπεδεύσαντο ἀνὰ τὸ Θυ-
 νῶν πεδίον· οἱ δ' ἐκλιπόντες ἔφευγον εἰς τὰ ὄρη.
 Ἦν δὲ χιών πολλή, καὶ ψύχος οὕτως, ὥστε τὸ ὕδωρ 3
 ὃ ἐφέροντο ἐπὶ δεῖπνον ἐπήγνυτο καὶ ὁ οἶνος ἐν τοῖς
 ἀγγείοις, καὶ τῶν ἑλλήνων πολλῶν καὶ ῥῖνες ἀπε-
 καίοντο καὶ ὦτα. Καὶ τότε δῆλον ἐγένετο, οὐ 4
 ἔνεκα οἱ Θράκες τὰς ἀλωπεκίδας ἐπὶ ταῖς κεφα-
 λαῖς φοροῦσι καὶ τοῖς ὠσὶ, καὶ χιτῶνας οὐ μόνον
 περὶ τοῖς στέρνοις, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῖς μηροῖς·
 καὶ ζειράς μέχρι ποδῶν ἐπὶ τῶν ἵππων ἔχουσιν,
 ἀλλ' οὐ χλαμύδας. Ἀφιεῖς δὲ τῶν αἰχμαλώτων 5
 ὁ Σεύθης εἰς τὰ ὄρη ἔλεγεν, ὅτι, εἰ μὴ καταβή-
 σονται οἰκήσοντες καὶ πείσονται, ὅτι κατακαύσει
 καὶ τούτων τὰς κώμας καὶ τὸν σῖτον, καὶ ἀπο-
 λούνται τῷ λιμῷ. Ἐκ τούτου κατέβαινον καὶ γυ-
 ναῖκες καὶ παῖδες καὶ οἱ πρεσβύτεροι· οἱ δὲ νεώ-
 τεροι ἐν ταῖς ὑπὸ τὸ ὄρος κώμας κρύβοντο. Καὶ 6
 ὁ Σεύθης καταμαθὼν, ἐκέλευσε τὸν Ξενοφῶντα
 τῶν ὀπλιτῶν τοὺς νεωτάτους λαβόντα συνεπισπεί-
 σθαι. Καὶ ἀναστάντες τῆς νυκτὸς ἅμα τῇ ἡμέρᾳ

παρῆσαν ἐπὶ ταῖς κώμας. καὶ οἱ μὲν πλεῖστοι ἐξέφυγον· πλησίον γὰρ ἦν τὸ ὄρος· ὅσους δὲ κατέλαβον, κατηκόντισεν ἅπαντας ὁ Σεύθης.

Episthenes und Xenophon retten einen schönen Knaben, den Scuthes auf gut Thracisch (S. 6.) aus der Welt schaffen will.

- 7 Ἐπισθένης δὲ ἦν τις Ὀλύμπιος παιδευαστής, ὃς ἰδὼν καλὸν παῖδα ἡβάσκοντα ἄρτι, πέλτην ἔχοντα, μέλλοντα ἀποθνήσκειν, προσδραμὼν Ξενοφῶντα ἰκέτευσε βοηθῆσαι παιδί καλῷ. Καὶ ὃς προσελθὼν τῷ Σεύθῃ δέϊται, μὴ ἀποκτεῖναι τὸν παῖδα· καὶ τοῦ Ἐπισθένου διηγεῖται τὸν τρόπον, καὶ ὅτι λόχον ποτὲ συνελέξατο, σκοπῶν οὐδὲν ἄλλο ἢ εἴ τινες εἶεν καλοί· καὶ μετὰ τούτων ἦν ἀνὴρ ἀγαθός. Ὁ δὲ Σεύθης ἤρετο· Ἡ καὶ ἐθέλοις ἂν, ὦ Ἐπίσθενες, ὑπὲρ τούτου ἀποθανεῖν; Ὁ δ' ἐπαινατεῖνας τὸν τράχηλον· Παιε, εἶπεν, εἰ κελεύει ὁ παῖς καὶ μέλλει χάριν εἰδέναι.
- 10 Ἐπῆρετο ὁ Σεύθης τὸν παῖδα, εἰ παίσειεν αὐτὸν ἀντὶ ἐκείνου. Οὐκ εἶα ὁ παῖς, ἀλλ' ἰκέτευε μηδὲ ἕτερον κατακαίνειν. Ἐνταῦθα δὴ ὁ Ἐπισθένης περιλαβὼν τὸν παῖδα εἶπεν· ὦρα σοι, ὦ Σεύθη, περὶ τοῦδέ μοι διαμάχεσθαι· οὐ γὰρ μεθήσω τὸν παῖδα.
- 11 Ὁ δὲ Σεύθης γελῶν ταῦτα μὲν εἶα· ἔδοξε δ' αὐτῷ αὐτοῦ αὐλισθῆναι, ἵνα μὴ ἐκ τούτων τῶν κώμας οἱ ἐπὶ τοῦ ὄρους τρέφοιντο. Καὶ αὐτὸς μὲν ἐν τῷ πεδίῳ ὑποκαταβάς ἐσκήνου· Ξενοφῶν δ' ἔχων τοὺς ἐπιλέκτους, ἐν τῇ ὑπὸ τὸ ὄρος ἀνωτάτῳ κώμῃ, καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες, ἐν τοῖς ὄρεινοῖς καλουμένοις Θραξί, πλησίον κατεσκήνησαν.

Die Feinde bitten verstellt um Frieden, wagen aber bald einen nächtlichen Ueberfall. Wohnart der Thyner.

Ἐκ τούτου ἡμέρας οὐ πολλά διετρίβοντο, καὶ 12
οἱ ἐκ τοῦ ὄρους Θρᾶκες καταβαίνοντες πρὸς τὸν
Σεύθην περὶ ὁμήρων καὶ σπονδῶν διεπράττοντο.
Καὶ Ξενοφῶν ἐλθὼν ἔλεγε τῷ Σεύθῃ, ὅτι ἐν πονη-
ροῖς τόποις σκηνῶεν, καὶ πλησίον εἶεν οἱ πολέμιοι·
ἥδιον δ' αὖν ἔξω αὐλίζεσθαι ἔφη ἐν ἐχυροῖς αὖν χω-
ρίοις μᾶλλον, ἢ ἐν τοῖς στεγνοῖς ὥστε ἀπολέσθαι.
Ὁ δὲ θάρρειν ἐκέλευε, καὶ ἔδειξεν ὁμήρους παρόν- 13
τας αὐτῷ. Ἐδέοντο δὲ καὶ τοῦ Ξενοφώντος κατα-
βαίνοντές τινες τῶν ἐκ τοῦ ὄρους, συμπράττειν σφίσι
ταῖς σπονδαῖς. Ὁ δ' ὡμολόγει, καὶ θάρρειν ἐκέλευε,
καὶ ἠγγυᾶτο μηδὲν αὐτοὺς κακὸν πείσεσθαι πειθο-
μένους Σεύθῃ. Οἱ δ' ἄρα ταῦτ' ἔλεγον κατασκο-
πῆς ἕνεκα. Ταῦτα μὲν τῆς ἡμέρας ἐγένετο· 14
εἰς δὲ τὴν ἐπιοῦσαν νύκτα ἐπιτίθενται ἐλθόντες ἐκ
τοῦ ὄρους οἱ Θυνοί. καὶ ἡγεμῶν μὲν ἦν ὁ δεσπό-
της ἐκάστης τῆς οἰκίας· χαλεπὸν γὰρ ἦν ἄλλω
ταῖς οἰκίαις, σκότους ὄντος, ἀνευρίσκειν ἐν ταῖς κώ-
μαις· καὶ γὰρ αἱ οἰκίαι κύκλῳ περιεσταύρωντο
μεγάλοις σταυροῖς, τῶν προβάτων ἕνεκα. Ἐπεὶ 15
δ' ἐγένοντο κατὰ τὰς θύρας ἐκάστου τοῦ οἰκήμα-
τος, οἱ μὲν εἰσηκόντιζον, οἱ δὲ τοῖς σκυτάλοις ἔβαλ-
λον, ἃ ἔχειν ἔφασαν, ὥς ἀποκόψοντες τῶν δορά-
των τὰς λόγχας· οἱ δὲ ἐνεπίμπερασαν· καὶ Ξε-
νοφῶντα ὀνομαστὶ καλοῦντες, ἐξιόντα ἐκέλευον
ἀποθνήσκεν, ἢ αὐτοῦ ἔφασαν κατακαυθήσεσθαι
αὐτόν. Καὶ ἤδη τε διὰ τοῦ ὀρόφου ἐφαίνετο 16
πῦρ, καὶ ἐντεθωρακισμένοι οἱ περὶ Ξενοφῶντα ἐν-
δον ἦσαν, ἀσπίδας καὶ μαχαίρας καὶ κρᾶνη ἔχον-
τες. καὶ Σιλανὸς Μακέστιος ἐτῶν ὀκτωκαίδεκα ὢν
σημαίνει τῇ σάλπιγγι· καὶ εὐθὺς ἐκπηδῶσιν
ἐσπασμένοι τὰ ξίφη καὶ οἱ ἐκ τῶν ἄλλων σκηνω-

- 17 μάτων. Οἱ δὲ Θράκες Φεύγουσιν, ὥσπερ δὴ
 τρόπος αὐτοῖς, ὅπισθεν περιβαλλόμενοι τὰς πέλ-
 τας· καὶ αὐτῶν ὑπεραλλομένων τοὺς σταυροὺς
 ἐλήφθησάν τινες κρεμασθέντες, ἐνισχομένων τῶν
 πελτῶν ἐν τοῖς σταυροῖς· οἱ δὲ καὶ ἀπέθανον,
 διαμαρτόντες τῶν ἐξόδων· οἱ δ' Ἕλληνες ἐδίωκον
 18 ἔξω τῆς κώμης. Τῶν τε Θυνῶν ὑποστραφέντες
 τινὲς ἐν τῷ σκότει, τοὺς παρατρέχοντας παρ'
 οἰκίαν καιομένην ἠκόντιζον εἰς τὸ Φῶς ἐκ τοῦ σκό-
 τους· καὶ ἔτρωσαν ἱερώνυμόν τε καὶ Ἐνοδίαν τὸν
 λοχαχόν, καὶ Θεαγένην δὲ Λοκρὸν τὸν λοχαγόν·
 ἀπέθανε δὲ οὐδεὶς, κατεκαύθη μέντοι καὶ ἐσθῆς
 19 τινῶν καὶ σκεύη. Σεύθης δὲ ἦκε βοηθήσων σὺν
 ἑπτὰ ἱππεῦσι τοῖς πρώτοις, καὶ τὸν σαλπικτὴν
 ἔχων τὸν Θράκιον. καὶ ἐπείπερ ἦσθετο, ὅσον περ
 χρόνον ἐβοηθεῖ, τοσοῦτον καὶ τὸ κέρας ἐφθέγγετο
 αὐτῷ· ὥστε καὶ τοῦτο φόβον συμπαρεῖχε τοῖς
 πολεμίοις. ἐπεὶ δ' ἦλθεν, ἐδεξιούτό τε καὶ ἔλεγεν,
 ὅτι οἴοιτο τεθνεώτας πολλοὺς εὗρίσκειν.

Die Feinde ergeben sich.

- 20 Ἐκ τούτου ὁ Ξενοφῶν δεῖται τοὺς ὁμήρους τε
 αὐτῷ παραδούναι, καὶ ἐπὶ τὸ ὄρος, εἰ βούλεται,
 21 συστρατεύεσθαι· εἰ δὲ μὴ, αὐτὸν εἰᾶσαι. Τῇ
 οὖν ὑστεραίᾳ παραδίδωσιν ὁ Σεύθης τοὺς ὁμήρους
 πρεσβυτέρους ἄνδρας, τοὺς κρατίστους, ὡς ἔφα-
 σαν, τῶν ὀρεινῶν· καὶ αὐτὸς ἐξέρχεται σὺν τῇ
 δυνάμει. ἤδη δ' εἶχε καὶ τριπλασίαν δύναμιν ὁ
 Σεύθης· ἐκ γὰρ τῶν Ὀδρυσῶν, ἀκούοντες αὖ πράτ-
 τοι ὁ Σεύθης, πολλοὶ κατέβαινον συστρατευσόμε-
 22 νοι. Οἱ δὲ Θυνοὶ, ἐπεὶ εἶδον ἀπὸ τοῦ ὄρους
 πολλοὺς μὲν ὀπλίτας, πολλοὺς δὲ πελταστας,
 πολλοὺς δὲ ἱππέας, καταβάντες ἠκέτευον σπείσαι-

σθαί, καὶ πάντα ὁμολόγουν ποιήσῃν, καὶ τὰ πι-
 στὰ λαμβάνειν ἐκέλευον. Ὁ δὲ Σεύθης καλέσας 23
 τὸν Ξενοφῶντα ἐπεδείκνυεν ὅς λεγόιεν, καὶ οὐκ ἂν
 εἴη σπείσεσθαί, εἰ Ξενοφῶν βούλοιτο τιμωρήσα-
 σθαί αὐτοὺς τῆς ἐπιθέσεως. Ὁ δ' εἶπεν· Ἀλλ' 24
 ἔγωγε ἱκανὴν νομίζω καὶ νῦν δίκην ἔχειν, εἰ οὗτοι
 δοῦλοι ἐσονται ἀντ' ἐλευθέρων· συμβουλεύειν μέν-
 τοι εἴη αὐτῷ τὸ λοιπὸν ὁμήρους λαμβάνειν τοὺς
 δυνατωτάτους κακὸν τι ποιεῖν, τοὺς δὲ γέροντας
 οἴκοι εἶναι. Οἱ μὲν οὖν ταύτῃ πάντες προσωμολό-
 γουν.

Ἕνσπερ Kapitel.

Heraclides, Seuthes Geschäftsträger, zahlt den Sold nicht richtig, und verläumdet den darüber zürnenden Xenophon.

Τερεβάλλουσι δὲ πρὸς τοὺς ὑπὲρ Βυζαντίου Θρα-
 κας, εἰς τὸ Δέλτα καλούμενον· αὕτη δ' ἦν οὐκ
 ἔτι ἀρχὴ Μαισάδου, ἀλλὰ Τήρου τοῦ Ὀδρυσοῦ ἀρ-
 χαίου τινός. Καὶ ὁ Ἡρακλείδης ἐνταῦθα ἔχων 2
 τὴν τιμὴν τῆς λείας παρῆν. Καὶ Σεύθης ἐξαγα-
 γὼν ζεύγη ἡμιονικὰ τρία, (οὐ γὰρ ἦν πλείω) τὰ
 δ' ἄλλα βοεικὰ, καλέσας Ξενοφῶντα ἐκέλευσε
 λαβεῖν, τὰ δὲ ἄλλα διανεῖμαι τοῖς στρατηγοῖς
 καὶ λοχαγοῖς. Ξενοφῶν δὲ τὰδ' εἶπεν· Ἐμοὶ 3
 μὲν τοίνυν ἀρκεῖ καὶ αὕτις λαβεῖν· τούτοις δὲ τοῖς
 στρατηγοῖς δωροῦ, οἱ σὺν ἐμοὶ ἠκολούθησαν, καὶ
 λοχαγοῖς. Καὶ τῶν ζευγῶν λαμβάνει ἐν μὲν 4
 Τιμασίῳ ὁ Δαρδανεύς, ἐν δὲ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομέ-
 νιος, ἐν δὲ Φρυνίσκος ὁ Ἀχαιοός· τὰ δὲ βοεικὰ
 ζεύγη τοῖς λοχαγοῖς κατεμέρισε· τὸν δὲ μισθὸν

ἀποδίδωσιν, ἐξεληλυθότος ἤδη τοῦ μηνός, εἴκοσι
μόνον ἡμερῶν· ὁ γὰρ Ἡρακλείδης ἔλεγεν, ὅτι οὐ
5 πλεῖον ἐμπωλήσας. Ὁ οὖν Ξενοφῶν ἀχθέσθεις
εἶπε· Δοκεῖς μοι, ὦ Ἡρακλείδη, οὐχ ὡς δεῖ κήδε-
σθαι Σεύθου· εἰ γὰρ ἐκῆδου, ἦκες ἂν πλήρη Φέ-
ρων τὸν μισθόν, καὶ προσδανεισάμενος, εἰ μὴ γ'
ἄλλως ἐδύνω, καὶ ἀποδόμενος τὰ σαυτοῦ ἰμάτια.
6 Ἐντεῦθεν ὁ Ἡρακλείδης ἤχθέσθη τε καὶ ἔδεισε, μὴ
ἐκ τῆς Σεύθου Φιλίας ἐκβληθεῖη· καὶ ὁ τι ἐδύ-
νατο ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας Ξενοφῶντα διέβαλλε
7 πρὸς Σεύθην. Οἱ μὲν δὴ στρατιῶται Ξενοφῶντι
ἐνεκάλουν, ὅτι οὐκ εἶχον τὸν μισθόν· Σεύθης δὲ
ἤχθετο αὐτῷ, ὅτι ἐντόνως τοῖς στρατιώταις ἀπή-
8 τει τὸν μισθόν. Καὶ τέως μὲν αἰεὶ ἐμέμνητο,
ὡς, ἐπειδὴν ἐπὶ θάλατταν ἀπέλθῃ, παραδώσοι
αὐτῷ Βισαάνθην, καὶ Γάινον, καὶ Νέον τεῖχος·
ἀπὸ δὲ τούτου τοῦ χρόνου οὐδενός ἐτι τούτων ἐμέ-
μνητο. ὁ μὲν γὰρ Ἡρακλείδης καὶ τοῦτο διαβε-
βλήκει, ὡς οὐκ ἀσφαλές εἴη τεῖχη παραδιδόναι
ἄνδρσι δύναμιν ἔχοντι.

Heraklides Arglist wird zwei Mal vereitelt.

9 Ἐκ τούτου ὁ μὲν Ξενοφῶν ἐβουλευέτο, τί χρὴ
ποιεῖν περὶ τοῦ ἔτι ἄνω στρατεύεσθαι· ὁ δ' Ἡρα-
κλείδης, εἰσαγαγὼν τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς πρὸς
Σεύθην, λέγειν τε ἐκέλευεν αὐτοὺς ὅτι οὐδὲν ἂν
ἦττον σφεῖς ἀγάγοιεν τὴν στρατιάν ἢ Ξενοφῶν,
τὸν τε μισθὸν ὑπισχνεῖτο αὐτοῖς ἐντὸς ὀλίγων ἡμε-
ρῶν ἐκπλεων παρέσσεσθαι δυοῖν μηνοῖν, συστρατεύε-
10 σθαί τε ἐκέλευε. Καὶ ὁ Τιμασίων εἶπεν· Ἐγὼ
μὲν τοίνυν οὐδ', ἂν πέντε μηνῶν μισθὸς μέλλῃ
εἶναι, στρατευσάμην ἂν ἄνευ Ξενοφῶντος. καὶ ὁ
Φρυγίσκος καὶ ὁ Κλεάνωρ συνωμολόγουν Τιμασίωνι.

Ἐντεῦθεν Σεύθης ἐλοιδόρει τὸν Ἡρακλείδην, ὅτι οὐ **11**
 παρακαλεῖ τὸν Ξενοφῶντα. ἐκ δὲ τούτου παρα-
 καλοῦσιν αὐτὸν μόνον. Ὁ δὲ, γνούς τοῦ Ἡρακλείδου
 τὴν πανουργίαν ὅτι βούλοιτο αὐτὸν διαβάλλειν
 πρὸς τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς, παρέρχεται λαβὼν
 τοὺς τε στρατηγοὺς πάντας καὶ τοὺς λοχαγούς.

Der Zug geht weiter. Seeräuberische Thraker (Melinophagen.) Ueble Lage des Heers, besonders Xenophons.

Καὶ ἐπεὶ πάντες ἐπείσθησαν, συνεστρατεύον- **12**
 το· καὶ ἀφικνοῦνται, ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν Πόντον,
 διὰ τῶν Μελινοφάγων καλουμένων Θρακῶν, εἰς τὸν
 Σαλμυδησσόν· ἔνθα τῶν εἰς τὸν Πόντον πλεουσῶν
 νηῶν πολλὰ ὁκέλλουσι καὶ ἐκπίπτουσι· τέναγος γάρ
 ἐστὶν ἐπὶ πολὺ τῆς θαλάττης. Καὶ οἱ Θραῖκες οἱ **13**
 κατὰ ταῦτα οἰκοῦντες, στήλας ὀρισάμενοι, τὰ κατ'
 αὐτοὺς ἕκαστοι ἐκπίπτοντα λήιζοντα. τέως δ' ἐλέ-
 γοντο, πρὶν εἰσασθαι, ἀρπάζοντες πολλοὶ ὑπ' ἀλ-
 λήλων ἀποθνήσκειν. Ἐνταῦθα εὗρισκοντα πολλὰ **14**
 μὲν κλίνα, πολλὰ δὲ κιβώτια, πολλὰ δὲ βίβλοι,
 καὶ τᾶλλα πολλὰ, ὅσα ἐν ξυλίνοις τεύχεσι ναύκλη-
 ροὶ ἄγουσιν. Ἐντεῦθεν ταῦτα καταστρεψάμενοι **15**
 ἀπήεσαν πάλιν. Ἐνθα δὲ Σεύθης εἶχε στρατεύμα
 πλεόν τοῦ Ἑλληνικοῦ· ἐκ τε γὰρ Ὀδρυσῶν πολὺ ἔτι
 πλείους καταβεβήκεσαν, καὶ οἱ αἰεὶ πειθόμενοι συνε-
 στρατεύοντο. κατηυλίσθησαν δὲ ἐν τῷ πεδίῳ ὑπὲρ
 Σηλυβρίαν, ὅσον πεντήκοντα σταδίου ἀπέχοντες
 τῆς θαλάττης. Καὶ μισθὸς μὲν οὐδεὶς πω ἐφαί- **16**
 νετο· πρὸς δὲ τὸν Ξενοφῶντα οἱ τε στρατιῶται
 πάντες χαλεπῶς εἶχον, ὃ τε Σεύθης οὐκ ἔτι οἰκείως
 διέκειτο, ἀλλ' ὅποτε συγγενέσθαι αὐτῷ βουλόμενος
 ἔλθοι, πολλὰ ἤδη ἀσχολία ἐγίνοντο.

Sechstes Kapitel.

Die Griechen sollen zurück nach Asien. Verabredung spartischer Gesandten mit Seuthes und Heraclides.

Εν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, σχεδὸν ἤδη δύο μηνῶν ὄντων, ἀφικνοῦνται Χαερμῖνός τε ὁ Λάκων καὶ Πολύνεικος παρὰ Θίμβρωνος, καὶ λέγουσιν ὅτι Λακεδαιμονίοις δοκεῖ στρατεύεσθαι ὡς ἐπὶ Τισσαφέρην, καὶ Θίμβρων ἐκπέπλευκεν ὡς πολεμήσων, καὶ δεῖται ταύτης τῆς στρατιᾶς, καὶ λέγει ὅτι δωρεῖκός ἐκάστω ἔσται μισθός τοῦ μηνός, καὶ τοῖς λοχαγοῖς 2 διμοιρία, καὶ τοῖς στρατηγοῖς τετραμοιρία. Ἐπεὶ δ' ἦλθον οἱ Λακεδαιμόνιοι, εὐθὺς ὁ Ἡρακλείδης, πυθόμενος ὅτι ἐπὶ τὸ στρατεύμα ἤκουσι, λέγει τῷ Σεύθῃ, ὅτι κάλλιον γεγέννηται· οἱ μὲν γὰρ Λακεδαιμόνιοι δέονται τοῦ στρατεύματος, σὺ δ' οὐκ ἔτι δέῃ· ἀποδίδους δὲ τὸ στρατεύμα αὐτοῖς, χαριεῖ, σὲ δὲ οὐκ ἔτι ἀπαιτήσουσι τὸν μισθόν, ἀλλ' ἀπαλ- 3 λάξονται ἐκ τῆς γῆς. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης κελεύει παραγγεῖν· καὶ ἐπεὶ εἶπον ὅτι ἐπὶ τὸ στρατεύμα ἤκουσι, λέγει ὅτι τὸ στρατεύμα ἀποδίδωσι, φίλος τε καὶ σύμμαχος βούλεται εἶναι· καλεῖ τε αὐτοὺς ἐπὶ ξενίᾳ, καὶ ἐξένιζε μεγαλοπρεπῶς· Ξενοφῶντα δὲ οὐ καλεῖ, οὐδὲ τῶν ἄλλων στρατηγῶν 4 οὐδένα. Ἐρωτῶντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων, τίς ἀνὴρ εἴη Ξενοφῶν, ἀπεκρίνατο, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα εἴη οὐ κακός, φιλοστρατιώτης δέ· καὶ διὰ τοῦτο χεῖρόν ἐστιν αὐτῷ. Καὶ οἱ εἶπον, Ἄλλ' ἢ δημαγωγεῖ ὁ ἀνὴρ τοὺς ἄνδρας; Καὶ ὁ Ἡρακλείδης, Πάνυ 5 μὲν οὖν, ἔφη. Ἄρ' οὖν, ἔφασαν, μὴ καὶ ἡμῖν ἐναυ-

ἐναντιώσεται περὶ τῆς ἀπαγωγῆς; ἀλλ' ἦν ὑμεῖς, ἔφη ὁ Ἡρακλείδης, συλλέξαντες αὐτοὺς ὑπόσχησθε τὸν μισθόν, ὀλίγον ἐκείνῳ προσχόντες ἀποδραμοῦνται σὺν ὑμῖν. Πῶς αὖν οὖν, εἶπασαν, ἡμῖν συλ- 6 λεγεῖεν; Αὐρίον ὑμᾶς, ἔφη ὁ Ἡρακλείδης, πρῶτ' ἄξομεν πρὸς αὐτούς· καὶ οἶδα, ἔφη, ὅτι, ἐπειδὴν ὑμᾶς ἴδωσιν, ἄσμενοι συνδραμοῦνται.

Das Heer nimmt den Vorschlag an. Xenophon wird öffentlich angeklagt, wegen des Zugs mit Seuthes. Seuthes und Heraklides sind zugegen.

Αὕτη μὲν ἡ ἡμέρα οὕτως ἔληξε. Τῇ δ' 7 ὑστεραίᾳ ἄγουσιν ἐπὶ τὸ στρατεύμα τοὺς Λάκωνας Σεύθης τε καὶ Ἡρακλείδης· καὶ συλλέγεται ἡ στρατιά. τῷ δὲ Λάκωνε ἐλεγέτην, ὅτι Λακεδαιμονίοις δοκεῖ πολεμεῖν Τισσαφέρνει τᾷ ὑμᾶς ἀδικήσαντι. ἦν οὖν ἦτε σὺν ἡμῖν, τὸν τε ἐχθρὸν τιμωρήσεσθε, καὶ δαρεκὸν ἕκαστος οἴσει τοῦ μηνὸς ὑμῶν· λοχαγὸς δὲ τὸ διπλοῦν· στρατηγὸς δὲ τὸ τετραπλοῦν. Καὶ 8 οἱ στρατιῶται ἄσμενοί τε ἤκουσαν, καὶ εὐθὺς ἀνίσταται τις τῶν Ἀρκάδων, τοῦ Ξενοφῶντος κατηγορήσων. παρῆν δὲ καὶ Σεύθης βουλόμενος εἰδέναι τί πραχθήσεται, καὶ ἐν ἐπηκόῳ εἰστήκει, ἔχων τὸν ἐρμηνέα· συνίει δὲ καὶ αὐτὸς ἑλληνιστὶ τὰ πλεῖστα. Ἐνθα δὲ λέγει ὁ Ἀρκάς· ἀλλ' ἡμεῖς μὲν, ὦ Λακε- 9 δαιμόνιοι, καὶ πάλαι αὖν ἤμεν παρ' ὑμῖν, εἰ μὴ Ξενοφῶν δεῦρο ἡμᾶς πείσας ἀπήγαγεν· ἐνθα δὲ ἡμεῖς μὲν τὸν δεινὸν χειμῶνα στρατευόμενοι καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν οὐδὲν πεπάμεθα· ὁ δὲ τοὺς ἡμετέρους πό- νους ἔχει· καὶ Σεύθης ἰδίᾳ μὲν ἐκεῖνον πεπλούτικεν, ἡμᾶς δὲ ἀποστερεῖ τὸν μισθόν· ὥστε ὁ γε πρῶ- 10 τος λέγων, ἐγὼ μὲν, ἔφη, εἰ τοῦτον ἴδοιμι κατα- λευσθέντα, καὶ δόντα δίκην, ὧν ἡμᾶς περιεῖλκε,

καὶ τὸν μισθὸν ἂν μοι δοκῶ ἔχειν, καὶ οὐδὲν ἂν ἔτι τοῖς πεπονημένοις ἀχθεσθαι. μετὰ τοῦτον ἄλλος ἀνέστη, ὁμοίως καὶ ἄλλος. ἐκ δὲ τούτων Ξενοφῶν ἔλεξεν ὧδε.

Ξενοφώνος Βεττειδigungs Rede. "Das Heer habe sich ia zu ienem Zuge freiwillig verstanden."

- 11** Ἀλλὰ πάντα μὲν ἄνθρωπον ὄντα προσδοκᾷν δεῖ, ὅποτε καὶ ἐγὼ νυνὶ μὲν ὑφ' ὑμῶν αἰτίας ἔχω, ἐν ᾧ πλείστην προθυμίαν ἐμαυτῷ γε δὴ μοι δοκῶ συνειδέναι περὶ ὑμᾶς παρῆσχημένος. ἀπετραπόμην μὲν γε ἤδη οἴκαδε ὀρμώμενος, μὰ τὸν Δία, οὐ τι πυνθανόμενος ὑμᾶς εὖ πράττειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀκούων ἐν ἀπόροις εἶναι, ὥς ὠφελήσων εἴ τι δυναίμην.
- 12** Ἐπεὶ δ' ἦλθον, Σεύθου τουτοῦ πολλοὺς ἀγγέλους πρὸς ἐμὲ πέμποντος, καὶ πολλὰ ὑπισχνουμένου ἐμοί, εἰ πείσαιμι ὑμᾶς πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, τοῦτο μὲν οὐκ ἐπεχείρησα ποιεῖν, ὥς αὐτοὶ ὑμεῖς ἐπίστασθε· ἦγον δ' ὅθεν ὤμην τάχιστ' ἂν ὑμᾶς εἰς τὴν Ἀσίαν διαβῆναι. ταῦτα γὰρ καὶ βέλτιστα ἐνόμιζον ὑμῖν εἶναι, καὶ ὑμᾶς ἡδεῖν βουλομένους. Ἐπεὶ δὲ Ἀρισταρχος, ἐλθὼν σὺν τριήρεσιν, ἐκώλυσε διαπλεῖν ἡμᾶς, ἐκ τούτου, ὅπερ εἰκὸς δήπου ἦν, συνέλεξα ὑμᾶς, ὅπως βουλευσάμεθα ὃ τι χρὴ ποιεῖν.
- 14** Οὐκοῦν ὑμεῖς ἀκούοντες μὲν Ἀρισταρχοῦ ἐπιτάττοντος ὑμῖν εἰς Χερρόνησον πορεύεσθαι, ἀκούοντες δὲ Σεύθου πείθοντος ἑαυτοῦ συστρατεύεσθαι, πάντες μὲν ἐλέγετε σὺν Σεύθῳ ἵεναι, πάντες δ' ἐπεψηφίσασθε ταῦτα; Εἴ τι οὖν ἐγὼ ἐνταῦθα ἠδίκησα, ἀγαγὼν ὑμᾶς ἐνθα πᾶσιν ὑμῖν ἐδόκει, εἵπατε. ἐπεὶ γὰρ μὴν ψεύδεσθαι ἤρξατο Σεύθης περὶ τοῦ μισθοῦ, εἰ μὲν ἐπαινώ αὐτὸν, δικαίως ἂν με καὶ ἀγτιῶσθε καὶ μισοῖτε· εἰ δὲ πρόσθεν αὐτῷ πάντων

μάλιστα φίλος ὢν, νῦν πάντων διαφορώτατός εἰμι,
 πῶς ἐτι δικαίως, αἰρούμενος ὑμᾶς ἀντὶ Σεύθου, ὑφ'
 ὑμῶν αἰτίαν εἶχοιμι, περὶ ὧν πρὸς τοῦτον διαφέρωμαι;

"Er habe sich nicht auf Kosten des Heers bereichert; habe von
 Seuthes nicht einmal das ihm besonders Versprochene. Wie
 er sich habe so hintergehen lassen."

Ἀλλ' εἵποίτε ἄν, ὅτι ἔξεστι καὶ τὰ ὑμέτερα 16
 ἔχοντα παρὰ Σεύθου τεχνάζειν. Οὐκοῦν δῆλον
 τοῦτό γε, ὅτι, εἴπερ ἐμοὶ ἐτέλει τι Σεύθης, οὐχ
 οὕτως ἐτέλει δήπου, ὥς ὢν τε ἐμοὶ δοίη στεροῖτο, καὶ
 ἄλλα ὑμῖν ἀποτίσειεν; ἀλλ', οἶμαι, εἰ ἐδίδου, ἐπὶ
 τούτῳ ἄν ἐδίδου, ὅπως ἐμοὶ δούς μείον, μὴ ἀποδοίη
 ὑμῖν τὸ πλεῖον. Εἰ τοίνυν οὕτως ἔχειν οἴεσθε, ἔξε- 17
 στιν ὑμῖν αὐτίκα μάλα ματαίαν ταύτην τὴν πρᾶξιν
 ἀμφοτέροις ἡμῖν ποιῆσαι, εἴαν πράττητε αὐτὸν τὰ
 χρήματα. δῆλον γάρ ὅτι Σεύθης, εἰ ἔχω τι ἀπ'
 αὐτοῦ, ἀπαιτήσῃ μέντοι δικαίως, εἴαν μὴ βεβαιῶ
 τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ, ἐφ' ἣ ἐδαξοδοκούμην. Ἀλλὰ 18
 πολλοῦ μοι δοκῶ δεῖν τὰ ὑμέτερα ἔχειν. ὁμνύω
 γάρ ὑμῖν θεοὺς ἀπαντας καὶ πάσας, μηδὲ, ἃ ἐμοὶ
 ἰδία ὑπέσχετο Σευθης, ἔχειν. πάρεστι δὲ αὐτός,
 καὶ ἀκούων σύνοιδέ μοι εἰ ἐπινοκῶ. Ἴνα δὲ μᾶλλον 19
 θαυμάσητε, συνεπομνυμι, μηδὲ, ἃ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ
 ἔλαβον, εἰληφέναι, μὴ τοίνυν μὴδ' ὅσα τῶν λοχα-
 γῶν ἔνιοι. Καὶ τί δὴ ταῦτα ἐποιοῦν; Ωἴμην, ὧ 20
 ἄνδρες, ὅσῳ μᾶλλον συμφέροισι τούτῳ τὴν τότε
 πενίαν, τοσοῦτῳ μᾶλλον αὐτὸν φίλον μοι ἔσεσθαι,
 ὅποτε δυνηθεῖη. ἐγὼ δὲ ἅμα ὁρῶ αὐτὸν εὖ πράττον-
 τα, καὶ γινώσκω δὴ αὐτοῦ τὴν γνώμην. Εἵποι 21
 δὴ τις ἄν. Οὐκουν αἰσχύνη οὕτω μωρῶς ἐξαπατῶ-
 μενος; Ναὶ μὰ Δία ἡσχυρόμην μέντοι, εἰ ὑπὸ πολε-
 μίου γε οὕτως ἐξηπατήθην. Φίλω δ' ὄντι ἐξαπατᾶν

22 αἰσχίον μοι δοκεῖ εἶναι, ἢ ἐξαπατᾶσθαι. Ἐπεὶ, εἴ γε πρὸς φίλους ἐστὶ Φυλακὴ, πᾶσαν οἶδα ὑμᾶς διαφυλαζαμένους, ὥς μὴ παρασχεῖν τούτῳ πρόφασιν δικαίαν, μὴ ἀποδιδόναι ὑμῖν ἃ ὑπέσχετο· οὔτε γὰρ ἠδικήσαμεν τούτον οὐδέν, οὔτε κατεβλακεύσαμεν τὰ τούτου, οὔτε μὴν κατεδειλιάσαμεν οὐδέν, ἐφ' ὃ τι ἡμᾶς οὗτος παρεκάλεσεν.

„Beantwortung des stolzen Einwurfs: Man hätte sich durchaus nicht aufs Ungewisse mit Seuthes einlassen sollen. Schlimme Lage des Heers vor der Verbindung mit Seuthes, bessere nachher.“

23 Ἀλλὰ φαίητε ἂν, ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν, ὥς μηδὲ, εἰ ἐβούλετο, ἐδύνατο ἐξαπατᾶν. Πρὸς ταῦτα δὲ ἀκούσατε, ἃ ἐγὼ οὐκ ἂν ποτε εἶπον τούτου ἐναντίον, εἰ μὴ μοι ἢ παντάπασιν ἀγνώμονες
24 ἐδοκεῖτε εἶναι, ἢ λίαν εἰς ἐμὲ ἀχάριστοι. Ἀναμνήσθητε γὰρ ἐν ποίοις τισὶν ὄντες πράγμασιν ἐτυχχάνετε, ἐξ ὧν ὑμᾶς ἐγὼ ἀνήγαγον πρὸς Σεύθην. οὐκ εἰς μὲν Πέρηνθον, εἰ προσήτε τῇ πόλει, Ἀρίσταρχος ὑμᾶς ὁ Λακεδαιμόνιος οὐκ εἶα εἰσιέναι ἀποκλείσας τὰς πύλας, ὑπάθριοι δὲ ἔξω ἐστρατοπεδεύετε, μέσος δὲ χειμῶν ἦν, ἀγορᾷ δὲ ἐχρῆσθε, σπᾶνιαι μὲν ὀρῶντες τὰ ὄνια, σπᾶνιαι δὲ ἔχοντες ὅτων ὠνή-
25 σεσθε. Ἀνάγκη δὲ ἦν μένειν ἐπὶ Θράκης· (τριήρεις γὰρ ἐφορμούσαι ἐκώλυον διαπλεῖν) εἰ δὲ μένοι-
26 τες, ἐν πολεμίᾳ χώρᾳ εἶναι, ἐνθα πολλοὶ μὲν ἵπ-
26 πεις ἐναντίοι ἦσαν, πολλοὶ δὲ πελτασταί. Ἡμῖν δὲ ὀπλιτικὸν μὲν ἦν, ὃ ἀθρόοι μὲν ἰόντες ἐπὶ ταῖς κώμας, ἴσως ἂν ἐδυνάμεθα σῖτον λαμβάνειν οὐδέν τι ἄφθονον· ὅτῳ δὲ διώκοντες ἂν ἢ ἀνδράποδα ἢ πρόβατα καταλαμβάνοιμεν, οὐκ ἦν ἡμῖν· οὔτε γὰρ ἵππικόν οὔτε πελταστικόν ἔτι ἐγὼ συνεστηκὸς κατέ-
27 λαβον παρ' ὑμῖν. Εἰ οὖν, ἐν τοιαύτῃ ἀνάγκῃ

ὄντων ὑμῶν, μηδ' ὄντιναοῦν μισθὸν προσαιτήσας,
 Σεύθην σύμμαχον ὑμῖν προσέλαβον, ἔχοντα ἱππέας
 καὶ πελταστας ὧν ὑμεῖς προσεδεῖσθε, κακῶς ἂν
 ἐδόκουν ὑμῖν βεβουλεῦσθαι πρὸς ὑμῶν; Τούτων ²⁸
 γὰρ δήπου κοινωνήσαντες, καὶ σῆτον ἀφθονώτερον
 ἐν ταῖς κώμας εὕρισκετε, διὰ τὸ ἀναγκάζεσθαι
 τοὺς Θρᾷκας κατὰ σπουδὴν μᾶλλον φεύγειν, καὶ
 προβάτων καὶ ἀνδραπόδων μετέσχετε. Καὶ πο- ²⁹
 λέμιον οὐδένα ἔτι ἐωρῶμεν, ἐπειδὴ τὸ ἱππικὸν ἡμῖν
 προσεγένετο· τέως δὲ Θαρσαλέως ἡμῖν ἐφείποντο
 οἱ πολέμιοι καὶ ἱππικῶ καὶ πελταστικῶ, κωλύοντες
 μηδαμῇ κατ' ὀλίγους ἀποσκεδαννυμένους τὰ ἐπιτήδεια
 ἀφθονώτερα ἡμᾶς πορίζεσθαι. Εἰ δὲ δὴ ὁ συμ- ³⁰
 παρὲχων ὑμῖν ταύτην τὴν ἀσφάλειαν, μὴ πάνυ πο-
 λὺν μισθὸν προσετέλοι τῆς ἀσφαλείας, τοῦτο δὴ τὸ
 πάθῃμα τὸ σχέτλιον; καὶ διὰ τοῦτο οὐδαμῇ οἴεσθε
 χρῆναι ζῶντά μ' ἀνεῖναι; Νῦν δὲ δὴ πῶς ἀπέρ- ³¹
 χεσθε; οὐ διαχειμάσαντες μὲν ἐν ἀφθόνοις τοῖς
 ἐπιτηδείοις, περιττὸν δ' ἔχοντες τοῦτο, εἴ τι ἐλά-
 βετε παρὰ Σεύθου; τὰ γὰρ τῶν πολεμίων ἐδαπα-
 νᾶτε· καὶ ταῦτα πράττοντες, οὔτε ἀνδρας ἐπεί-
 δετε ὑμῶν αὐτῶς ἀποθανόντας, οὔτε ζῶντας ἀπε-
 βάλετε. Εἰ δὲ τι καλὸν πρὸς τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ ³²
 βαρβάρους ἐπέπρακτο ὑμῖν, οὐ καὶ ἐκεῖνο σᾶν ἔχετε,
 καὶ πρὸς ἐκείνοις νῦν ἄλλην εὐκλειαν προσειλήφατε,
 καὶ τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ Θρᾷκας ἐφ' οὓς ἐστρατεύε-
 σθαι κτρατήσαντες; Ἐγὼ μὲν ὑμᾶς φημὶ δικαίως
 ἂν ὧν ἐμοὶ χαλεπαίνετε, τούτων ταῖς θεοῖς χάριν
 εἰδέναι ὡς ἀγαθῶν.

"Xenophons Verdienste um das Heer, ist bezweifelt, und mit Undank belohnt, sonst in der Noth von allen erkannt."

- 33 Καὶ τὰ μὲν ὑμέτερα τοιαῦτα. ἄγετε δὴ πρὸς
 Θεῶν καὶ τὰ ἑμαυτοῦ σκέψασθε ὥς ἔχει. ἐγὼ μὲν
 γὰρ ὅτε πρῶτον ἀπῆρα οἴκαδε, ἔχων μὲν ἑπαινον
 πολὺν πρὸς ὑμῶν ἀπεπορευόμεν, ἔχων δὲ δι' ὑμᾶς
 καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων εὐκλειαν· ἐπιστευόμεν
 δὲ ὑπὸ Λακεδαιμονίων· οὐ γὰρ ἂν με ἔπειπον πά-
 34 λιν πρὸς ὑμᾶς. Νῦν δ' ἀπέρχομαι πρὸς μὲν Λα-
 κεδαιμονίους ὑφ' ὑμῶν διαβεβλημένος, Σεύθῃ δὲ
 ἀπεχθόμενος ὑπὲρ ὑμῶν, ὃν ἤλπιζον εὖ ποιήσας μεθ'
 ὑμῶν, ἀποστρεφὴν καὶ ἐμοὶ καλὴν καὶ παισὶν, εἰ
 35 γένοιτο, καταθήσεσθαι. Ἰμεῖς δ', ὑπὲρ ὧν ἐγὼ
 ἀπήχθημά τε πλείστα, καὶ ταῦτα πολὺ κρείττο-
 σιν ἑμαυτοῦ, πραγματευόμενός τε οὐδὲ νῦν πω πέ-
 παυμαι ὅ τι δύναμαι ἀγαθόν, τοιαύτην γνώμην
 36 ἔχετε περὶ ἐμοῦ. Ἀλλ' ἔχετε μὲν με οὔτε Φεύ-
 γοντα λαβόντες, οὔτε ἀποδιδράσκοντα· ἦν δὲ
 ποιήσετε ἃ λέγετε, ἵστε ὅτι ἄνδρα κατακαινόντες
 ἔσεσθε, πολλὰ μὲν δὴ πρὸ ὑμῶν ἀγρυπνήσαντα,
 πολλὰ δὲ σὺν ὑμῖν πονήσαντα καὶ κινδυνεύσαντα,
 καὶ ἐν τῷ μέρει καὶ παρὰ τὸ μέρος· Θεῶν δὲ ἴλεων
 ὄντων, καὶ τρόπαια βαρβάρων πολλὰ δὴ σὺν ὑμῖν
 στητάμενον· ὅπως δὲ γε τῶν Ἑλλήνων μηδενὶ πολέ-
 μιοι γένοισθε, πᾶν ὅσον ἐγὼ ἐδυνάμην, πρὸς ὑμᾶς
 37 διατεινόμενον. Καὶ γὰρ οὖν νῦν ὑμῖν ἔξεστιν ἀνε-
 πιλήπτως πορεύεσθαι, ὅποι' ἂν ἔλησθε καὶ κατὰ
 γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. ὑμεῖς δὲ, ὅτι πολλὴ ὑμῖν
 εὐπορία φαίνεται, καὶ πλεῖτε ἐνθα δὴ ἐπιθυμεῖτε
 πάλα, δέοντα δὲ ὑμῶν οἱ τὸ μέγιστον δυνάμενοι,
 μισθὸς δὲ φαίνεται, ἡγεμόνες δὲ ἤκουσι Λακεδαιμό-
 νιοι οἱ κράτιστοι νομιζόμενοι εἶναι, νῦν δὲ καιρὸς δοκεῖ
 38 ὑμῖν εἶναι, ὥς τάχιστα ἐμὲ κατακτανεῖν; Οὐ
 μὴν, ὅτε γε ἐν τοῖς ἀπόροις ἤμεν, ὧ πάντων μνημο-

νικώτατοι· ἀλλὰ καὶ πατέρας ἐμὲ ἐκαλεῖτε, καὶ αἰεὶ ὡς εὐεργέτου μεμνήσθαι ὑπισχνεῖσθε. οὐ μέντοι ἀγνώμονες οὐδ' οὗτοι εἰσὶν οἱ νῦν ἡκοντες ἐφ' ὑμᾶς· ὥστε, ὡς ἐγὼ οἶμαι, οὐδὲ τούτοις δοκεῖτε βελτίονες εἶναι, τοιοῦτοι ὄντες περὶ ἐμέ. Ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο.

Die Sache wird beigelegt. Das Heer bringt in die spartischen Gesandten, ihm seinen Sold von Seuthes zu verschaffen. Seuthes entflieht, und macht Xenophon neue Anträge, aber umsonst.

Χαρμῖνος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ἀναστάς εἶπεν 39
οὕτως· Ἀλλ' ἐμοὶ μέντοι, ὦ ἄνδρες, οὐ δικαίως γε
δοκεῖτε τῷ ἀνδρὶ τούτῳ χαλεπαίνειν· ἔχω γὰρ καὶ
αὐτὸς αὐτῷ μαρτυρῆσαι· Σεύθης γάρ, ἐρωτῶντες
ἐμοῦ καὶ Πολυνείκου περὶ Ξενοφώντος τίς ἀνὴρ εἴη,
ἄλλο μὲν οὐδὲν εἶχε μέμφεσθαι, ἀγὰρ δὲ φιλοστρα-
τιώτην ἐφη αὐτὸν εἶναι· διὸ καὶ χεῖρον αὐτῷ εἶναι
πρὸς ἡμῶν τε τῶν Λακεδαιμονίων καὶ πρὸς αὐτοῦ.
Ἀναστάς ἐπὶ τούτῳ Εὐρύλοχος ὁ Λουσιαῆτος Ἀρκάς, 40
εἶπε· Καὶ δοκεῖ δέ μοι, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι,
ἐφη, τοῦτο ὑμᾶς πρῶτον ἡμῶν στρατηγῆσαι, παρὰ
Σεύθου ἡμῖν τὸν μισθὸν πρᾶξαι ἢ ἐκόντος ἢ ἄκοντος,
καὶ μὴ πρότερον ἡμᾶς ἀγαγεῖν. Πολυκράτης δὲ 41
Ἀθηναῖος εἶπεν ἀναστάς ὑπὲρ Ξενοφώντος· Ὅρῳ
γεμῆν, ὦ ἄνδρες, ἐφη, καὶ Ἡρακλείδην ἐνταῦθα
παρόντα, ὃς παραλαβὼν τὰ χρήματα ἃ ἡμεῖς ἐπο-
νήσαμεν, ταῦτα ἀποδόμενος, οὔτε Σεύθῃ ἀπέδωκεν
οὔτε ἡμῖν τὰ γιγνόμενα, ἀλλ' αὐτὸς κλέψας πέπα-
ται. ἦν οὖν σωφρονῶμεν, ἐξόμεθα αὐτοῦ· οὐ γὰρ
δὴ οὗτός γε, ἐφη, Θραῒξ ἐστίν, ἀλλὰ Ἕλληνα ὦν
Ἕλληνας ἀδικεῖ. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἡρακλείδης 42
μάλ' ἐξεπλάγην, καὶ προσελθὼν τῷ Σεύθῃ λέγει·
Ἡμεῖς, ἦν σωφρονῶμεν, ἀπιμεν ἐντεῦθεν ἐκ τῆς τού-

- των ἐπικρατείας. Καὶ ἀναβαίντες ἐπὶ τοὺς ἵππους ὥχοντο ἀπελαύνοντες εἰς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον.
- 43 Καὶ ἐντεῦθεν Σεύθης πέμπει ἑβοζέλμιον τὸν ἑαυτοῦ ἑρμηνέα πρὸς Ξενοφῶντα, καὶ κελεύει αὐτὸν καταμεῖναι παρ' ἑαυτῷ ἔχοντα χιλίους ὀπλίτας· καὶ ὑπισχνεῖται αὐτῷ ἀποδώσειν τὰ τε χωρία τὰ ἐπὶ θαλάττῃ, καὶ τὰ ἄλλα ἃ ὑπέσχετο. καὶ ἐν ἀπορρήτῳ ποιησάμενος λέγει, ὅτι ἀκήκοε Πολυνείκου, ὡς, εἰ ὑποχείριος ἔσται Λακεδαιμονίοις, σαφῶς ἀποθανοῖ
- 44 ὑπὸ Θιμβρωνος. Ἐπέστελλον δὲ ταῦτα καὶ οἱ ἄλλοι πολλοὶ ξένοι τῷ Ξενοφῶντι, ὡς διαβεβλημένος εἴη, καὶ φυλάττεσθαι δεοί. Ὁ δ' ἀκούων ταῦτα, δύο ἱερεῖα λαβὼν, ἔθυσε τῷ Διὶ τῷ βασιλεῖ, πότερά σι λώϊον καὶ ἄμεινον εἴη μένειν παρὰ Σεύθῃ ἐφ' οἷς Σεύθης λέγει, ἢ ἀπιέναι σὺν τῷ στρατεύματι. Ἀναιρεῖ δὲ αὐτῷ ἀπιέναι.

Siebentes Kapitel.

Das Heer rastet in Dörfern, die Seuthes dem Medosades geschenkt hatte. Dieser will die Griechen nicht darin leiden. Xenophon wirft ihm seinen Undank vor, und verweist ihn an die Sparter.

Ἐντεῦθεν Σεύθης μὲν ἀπεστρατοπεδεύσατο προσωτέρω· οἱ δὲ Ἕλληνες ἐσκήνησαν εἰς κώμας, ὅθεν ἔμελλον πλεῖστα ἐπισιτισάμενοι ἐπὶ θαλάτταν ἦκειν. αἱ δὲ κώμαι αὐταὶ ἦσαν δεδομέναι ὑπὸ Σεύθου Μηδοσάδῃ.

2 Ὅρῶν οὖν ὁ Μηδοσάδης δαπανώμενος τὰ ἐν ταῖς κώμας ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, χαλεπῶς ἔφερε· καὶ λαβὼν ἄνδρα ὀδρυσὴν δυνατώτατον τῶν ἀνωθεν καταβεβηκότων, καὶ ἵππεας ὅσον πεντήκοντα ἔρχεται, καὶ προσκαλεῖται Ξενοφῶντα ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ

στρατεύματος. καὶ ὅς λαβὼν τινὰς τῶν λοχαγῶν
καὶ ἄλλους τινὰς τῶν ἐπιτηδείων, προσέρχεται.
Ἐνθα δὴ λέγει ὁ Μηδοσαΐης· Ἀδικεῖτε, ὦ Ξενοφῶν, 3
ταῖς ἡμετέρας κώμας πορθεῖντες. προλέγομεν οὖν
ὑμῖν, ἐγὼ τε ὑπὲρ Σεύθου, καὶ ὅδε ὁ ἀνὴρ παρὰ
Μηδόκου ἡκὼν τοῦ ἀνώ βασιλέως, ἀπιέναι ἐκ τῆς
χώρας· εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἐπιτρέψομεν ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν
ποιήτε κακῶς τὴν ἡμετέραν χώραν, ὡς πολεμίους
ἀλεξήσομεθα. Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἀκούσας ταῦτα, 4
εἶπεν· Ἀλλὰ σοὶ μὲν τοιαῦτα λέγοντι καὶ ἀποκρί-
νασθαι χαλεπὸν· τοῦδε δὲ ἔνεκα τοῦ νεανίσκου
λέξω, ἵν' εἰδῇ οἳοί τε ὑμεῖς ἐστέ, καὶ οἳοι ἡμεῖς. 5
Ἡμεῖς μὲν γάρ, ἔφη, πρὶν φίλοι γενέσθαι ὑμῖν,
ἐπορευόμεθα διὰ ταύτης τῆς χώρας ὅποι ἐβουλό-
μεθα, ἢν μὲν ἐθέλοιμεν πορθεῖντες, ἢν δ' ἐθέλοι-
μεν κατακαίοντες. Καὶ σὺ, ὅποτε πρὸς ἡμᾶς 6
ἦλθες πρεσβεύων, ἠύλίζου παρ' ἡμῖν, οὐδένα φο-
βούμενος τῶν πολεμίων. ὑμεῖς δὲ οὐκ ἦτε εἰς τήν-
δε τὴν χώραν, ἢ, εἰ ποτε ἔλθοιτε, ὡς ἐν κρειττό-
νων χώρα ἠύλίζεσθε ἐγκεχαλινωμένοι τοῖς ἵπποις.
Ἐπεὶ δὲ ἡμῖν φίλοι ἐγένεσθε, καὶ δι' ἡμᾶς σὺν 7
θεοῖς ἔχετε τήνδε τὴν χώραν, νῦν δὴ ἐξελαύνετε
ἡμᾶς ἐκ τῆς χώρας, ἢν παρ' ἡμῶν ἐκόντων κατὰ
κράτος παρελάβετε· ὡς γὰρ αὐτὸς οἶσθα, οἱ
πολέμιοι οὐκ ἦσαν ἱκανοὶ ἡμᾶς ἐξελαύνειν. Καὶ 8
οὐχ ὅπως δῶρα δούς καὶ εὖ ποιήσας ἀνθ' ὧν εὖ ἔπα-
θες, ἀξιοῖς ἡμᾶς ἀποπέμψασθαι, ἀλλ' ἀποπορευο-
μένους ἡμᾶς οὐδ' ἐναυλισθῆναι, ὅσον δύνασαι, ἐπι-
τρέπεις. Καὶ ταῦτα λέγων, οὔτε θεοὺς αἰσχύνη 9
οὔτε τόνδε τὸν ἄνδρα, ὅς νῦν σε ὁρᾷ πλουτοῦντα,
πρὶν δὲ ἡμῖν φίλον γενέσθαι, ἀπὸ ληστείας τὸν βίον
ἔχοντα, ὡς αὐτὸς ἔφησθα. Ἀτὰρ τί καὶ πρὸς 10
ἐμὲ ταῦτα λέγεις; ἔφη· οὐ γὰρ ἐγὼ ἐτι ἄρχω,
ἀλλὰ Λακεδαιμονίοις ὑμεῖς παρεδώκατε τὸ στρατεύ-

μα ἀπαγαγεῖν, οὐδὲ ἐμὲ παρακαλέσαντες, ὦ θαυμαστότατοι, ὅπως, ὥσπερ ἀπηχθαινόμην αὐτοῖς ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦγον, οὕτω καὶ χαρισαίμην νῦν ἀποδιδούς.

Xenophon bittet die spartischen Gesandten, dem Heere seinen rückständigen Sold auszuwirken. Sie wollen es.

- 11** Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἤκουσεν ὁ Ὀδρύσης, εἶπεν· Ἐγὼ μὲν, ὦ Μηδόσαδες, κατὰ τῆς γῆς καταδύομαι ὑπὸ τῆς αἰσχύνης ἀκούων ταῦτα. καὶ εἰ μὲν πρόσθεν ἠπιστάμην, οὐκ ἂν συνηκολούθησά σοι. καὶ νῦν ἀπειμι· οὐ γὰρ ἂν Μήδοκός με ὁ βασιλεὺς ἐπαινοίη,
- 12** εἰ ἐξελαύνοιμι τοὺς εὐεργέτας. Ταῦτ' εἰπὼν, ἀναβάς ἐπὶ τὸν ἵππον ἀπήλαυνε, καὶ συν αὐτῷ οἱ ἄλλοι ἱππεῖς, πλὴν τεττάρων ἢ πέντε. Ὁ δὲ Μηδοσάδης (ἐλύπει γὰρ αὐτὸν ἡ χώρα πορθουμένη) ἐκέλευε τὸν Ξενοφῶντα καλέσαι τῷ Λακεδαιμονίῳ.
- 13** Ὁ δ' ἀπολαβὼν τοὺς ἐπιτηδειοτάτους προσῆλθε τῷ Χαρμίνῳ καὶ τῷ Πολυνείκῳ, καὶ ἔλεξεν ὅτι καλεῖ αὐτοὺς Μηδοσάδης προσερχῶν ὥσπερ αὐτῷ, ἀπιέναι
- 14** ἐκ τῆς χώρας. Οἶμαι ἂν οὖν, ἔφη, ὑμᾶς ἀπολαβεῖν τῇ στρατιᾷ τὸν ὀφειλόμενον μισθόν, εἰ εἵποιτε ὅτι δέοιτο ὑμῶν ἡ στρατιὰ συναναπράξαι τὸν μισθόν ἢ παρὰ ἐκόντος ἢ παρὰ ἀκόντος Σεύθου· καὶ ὅτι τούτων τυχόντες, προθύμως μὲν ἂν συνέπεσθαι ὑμῖν φασί· καὶ ὅτι δίκαια ὑμῖν δοκοῦσι λέγειν· καὶ ὅτι ὑπέσχεσθε αὐτοῖς τότε ἀπιέναι, ὅταν τὰ δίκαια
- 15** ἔχωσιν οἱ στρατιῶται. Ἀκούσαντες οἱ Λάκωνες ταῦτα, ἔφασαν ἐρεῖν καὶ ἄλλα ὅποια ἂν δύνωνται κρᾶτιστα. καὶ εὐθὺς ἐπορεύοντο ἔχοντες πάντας τοὺς ἐπικαιρίους.

Ihre Rede an Medosades. Er verweist sie an Senthes. Xenophon wird zu demselben geschickt.

ἔλθόντων δ' ἔλεξε Χαερμῖνος· Εἰ μὲν τι σὺ
 ἔχεις, ὦ Μηδόσαδες, πρὸς ἡμᾶς λέγειν· εἰ δὲ μὴ,
 ἡμεῖς πρὸς σὲ ἔχομεν. Οὐδὲ Μηδοσάδης μάλα 16
 ὑφειμένως· Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη, λέγω καὶ Σεύθης
 ταῦτα, ὅτι ἀξιούμεν, τοὺς φίλους ἡμῖν γεγεννημέ-
 νους μὴ κακῶς πᾶσχειν ὑφ' ὑμῶν· ὅτι γὰρ ἂν τού-
 του κακῶς ποιῆτε, ἡμᾶς ἤδη ποιεῖτε· ἡμέτεροι
 γὰρ εἰσιν. Ἡμεῖς τοίνυν, ἔφασαν οἱ Λάκωνες, 17
 ἀπίοιμεν ἂν, ὅποτε τὸν μισθὸν ἔχοιεν οἱ ταῦτα ὑμῖν
 καταπράζαντες· εἰ δὲ μὴ, ἐρχόμεθα μὲν καὶ νῦν
 βοηθήσοντες τούτοις, καὶ τιμωρησόμενοι ἄνδρας, οἱ
 τούτους παρὰ τοὺς ὅρκους ἠδίκησαν· ἦν δὲ καὶ ὑμεῖς
 τοιοῦτοι ἦτε, εἰθένδε ἀρξόμεθα τὰ δίκαια λαμβάνειν.
 Οὐδὲ Ξενοφῶν εἶπεν· Ἐθέλοιτε δ' ἂν, ὦ Μηδόσαδες, 18
 τούτοις ἐπιτρέψαι, (ἐπειδὴ φατὲ φίλους εἶναι ὑμῶν)
 ἐν ᾧ τῇ χώρᾳ ἐσμέν, ὅποτερὰ ἂν ψηφίσωνται,
 εἴθ' ὑμᾶς προσῆκεν ἐκ τῆς χώρας ἀπιέναι, εἴθ'
 ἡμᾶς; Οὐδὲ ταῦτα μὲν οὐκ ἔφη· ἐκέλευε δὲ 19
 μάλιστα αὐτῷ ἐλθεῖν τῷ Λάκωνε παρὰ Σεύθην
 περὶ τοῦ μισθοῦ, καὶ οἶεσθαι ἂν Σεύθην ἀκοῦσαι·
 εἰ δὲ μὴ, Ξενοφῶντα σὺν αὐτῷ πέμπειν, καὶ συμ-
 πράξειν ὑπισχνεῖτο· ἐδεῖτο δὲ τὰς κώμας μὴ καίειν.
 Ἐντεῦθεν πέμπουσι τὸν Ξενοφῶντα, καὶ σὺν αὐτῷ, 20
 οἱ ἐδόκουν ἐπιτηδεϊότατοι εἶναι. Οὐδὲ ἐλθὼν λέγει
 πρὸς τὸν Σεύθην·

Xenophons Rede an Senthes. "Wie sehr nöthig einem Für-
 sten Wahrhaftigkeit sei."

Οὐδὲν ἀπαιτήσων, ὦ Σεύθη, πάρειμι, σὲ, ἀλ-
 λά διδάζων ὥς ἂν δύνωμαι, ὥς οἱ δικαίως μοι ἤχθῃ- 21
 σθης, ὅτι ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν ἀπήτουν σε ἅ ὑπέ-

- σχου αὐτοῖς προθύμως· σοὶ γὰρ ἔγωγε οὐχ ἥττον ἐνόμιζον εἶναι συμφέρον ἀποδοῦναι, ἢ ἐκείνοις ἀπολαβῆναι.
- 22 βεῖν. Πρῶτον μὲν γὰρ οἶδα, μετὰ τοὺς θεοὺς, εἰς τὸ φανερόν σε τούτους καταστήσαντας, ἐπεὶ γε βασιλέα σε ἐποίησαν πολλῆς χώρας καὶ πολλῶν ἀνθρώπων· ὥστε οὐχ οἷόν τ' ἐστὶ λανθάνειν, οὔτε ἦν
- 23 τι καλὸν οὔτε ἦν τι αἰσχρὸν ποιήσης. Τοιούτῳ δ' ὄντι ἀνδρὶ μέγα μὲν μοι δοκεῖ εἶναι, μὴ δοκεῖν ἀχαρίστως ἀποπέμψασθαι ἀνδρας εὐεργέτας· μέγα δ', εὖ ἀκούειν ὑπὸ ἑξακισχιλίων ἀνθρώπων· τὸ δὲ μέγιστον, μηδαμῶς ἀπίστον σαυτὸν καταστήσαι ὅ τι
- 24 λέγεις. Ὅρῳ γὰρ τῶν μὲν ἀπίστων ματαίους καὶ ἀδυνάτους καὶ ἀτίμους τοὺς λόγους πλανωμένους· οἱ δ' αὖ φανεροὶ ὧσιν ἀλήθειαν ἀσκοῦντες, τούτων οἱ λόγοι, ἦν τι δέωνται, οὐδὲν μείον δύνωνται ἀνύσασθαι, ἢ ἄλλων ἢ βίαι· ἦν τε τινὰ σωφρονίζειν βούλωνται, γιγνώσκω τὰς τούτων ἀπειλὰς οὐχ ἥττον σωφρονιζούσας, ἢ ἄλλων τὸ ἤδη κολάζειν· ἦν τέ τῳ τὶ ὑπισχνῶνται οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες, οὐδὲν μείω διαπράττονται, ἢ οἱ ἄλλοι παραχρῆμα δίδόντες.

„Wie wichtig die Griechen ihm gewesen sind, und noch werden können, sie mögen ihm geneigt sein, oder abgeneigt.“

- 25 Ἀναμνήσθητι δὲ καὶ σὺ, τί προτελέσας ἡμῖν συμμάχους ἡμᾶς ἔλαβες. οἶδ' ὅτι οὐδέν· ἀλλὰ πιστευθεὶς ἀληθεύσειν ἃ ἔλεγες, ἐπῆρας τοσούτους ἀνθρώπους συστρατεύσασθαι τε καὶ κατεργάσασθαι σοι ἀρχὴν οὐ πεντήκοντα μόνον ἀξίαν ταλαάντων, ὅσα οἶονταί σε οὗτοι νῦν ἀπολαβεῖν, ἀλλὰ
- 26 πολλαπλασίων. Οὐκοῦν τοῦτο μὲν πρῶτον τὸ πιστεύεσθαι σε, (τὸ καὶ τὴν βασιλείαν σοι κατεργασμένον) τούτων τῶν χρημάτων ὑπὸ σοῦ πιπράσκειται; ἴθι δὴ ἀναμνήσθητι, πῶς μέγα ἡγοῦ τοῦτο

καταπραΐζαι, ὁ νῦν καταστρεψάμενος ἔχεις ;
 Ἐγὼ μὲν οἶδ' ὅτι εὖξω ἂν τὰ νῦν πεπραγμένα μάλ- 27
 λον σοὶ καταπραχθῆναι, ἢ πολλαπλάσια τούτων
 τῶν χρημάτων γενέσθαι. Ἐμοὶ τοίνυν μείζον βλά- 28
 βος καὶ αἰσχιον δοκεῖ εἶναι τὸ ταῦτα νῦν μὴ κατα-
 σχεῖν, ἢ τότε μὴ λαβεῖν, ὅσω περ χαλεπώτερον ἐκ
 πλουσίου πένητα γενέσθαι, ἢ ἀρχὴν μὴ πλουτῆσαι·
 καὶ ὅσω λυπηρότερον ἐκ βασιλέως ἰδιώτην φανῆναι,
 ἢ ἀρχὴν μὴ βασιλεῦσαι. Οὐκοῦν ἐπίστασαι μὲν, 29
 ὅτι οἱ νῦν σοὶ ὑπήκοοι γενόμενοι οὐ φιλία τῇ σῇ ἐπέ-
 σθησαν ὑπὸ σοῦ ἀρχεσθαι, ἀλλ' ἀνάγκη· καὶ ὅτι
 ἐπιχειροῖεν ἂν πάλιν ἐλεύθεροι γίνεσθαι, εἰ μὴ τις
 αὐτοὺς φόβος κατέχοι; Ποτέρως οὖν οἶει μάλ- 30
 λον ἂν φοβεῖσθαι τε αὐτοὺς καὶ φρονεῖν τὰ πρὸς σέ,
 εἰ ὁρῶέν σοι τοὺς στρατιώτας οὕτω διακειμένους, ὥς
 νῦν τε μένοντας ἂν, εἰ σὺ κελεύοις, αὐθὺς τ' ἂν τα-
 χὺ ἐλθόντας, εἰ δέοι, ἄλλους τε τούτων περὶ σοῦ
 ἀκούοντας πολλὰ ἀγαθὰ, ταχὺ ἂν σοι πρὸς ὃ σὺ
 βούλοιο παραγίγνεσθαι· ἢ εἰ καταδοξάσειαν, μήτε
 ἂν ἄλλους σοι ἐλθεῖν δι' ἀπιστίαν ἐκ τῶν νῦν γενο-
 μένων, τούτους τε αὐτοῖς εὐνυστέρους εἶναι ἢ σοί;

"Woran es den besiegten Thraken eigentlich gefehlt habe.
 Gefahr für Seuthes, sein Land und seine Klasse, wenn er mit
 den Griechen zerfalle."

Ἀλλὰ μὴν οὐδὲν πλήθει γε ἡμῶν λειφθέντες 31
 ὑπεῖξάν σοι, ἀλλὰ προστατῶν ἀπορία. οὐκοῦν νῦν
 καὶ τοῦτο κίνδυνος, μὴ λάβωσι προστατάς αὐτῶν
 τινες τούτων, οἱ νομίζουσιν ὑπὸ σοῦ ἀδικεῖσθαι, ἢ
 καὶ τούτων κρείττονας τοὺς Λακεδαιμονίους, εἰάν οἱ
 μὲν στρατιῶται ὑπισχνῶνται προθυμότερον αὐτοῖς
 συστρατεύεσθαι, εἰάν τὰ παρὰ σοῦ νῦν ἀναπράξω-
 σιν, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, διὰ τὸ δέεσθαι τῆς στρα-

- 32 τῶς, συναινέσωσιν αὐτοῖς ταῦτα. Ὅτι γεμὴν οἱ νῦν ὑπὸ σοι Θρᾷκες γενόμενοι πολὺ ἂν προθυμότερον ἴοιεν ἐπὶ σε, ἢ σὺν σοι, οὐκ ἄδηλον· σοῦ μὲν γὰρ κρατοῦντος, δουλεία ὑπάρχει αὐτοῖς· κρατουμένου δὲ σοῦ, ἐλευθερία. Εἰ δὲ καὶ τῆς χώρας προνοεῖσθαι ἤδη τι δεῖ, ὥς σῆς οὔσης, ποτέρως ἂν οἶει ἀπαθῆ κακῶν αὐτὴν εἶναι μᾶλλον, εἰ οὗτοι οἱ στρατιῶται, ἀπολαβόντες ἂ ἐγκαλοῦσιν, εἰρήνην καταλιπόντες οἴχοντο, ἢ εἰ οὗτοί τε μένοιεν ὥς ἐν πολεμίᾳ, σὺ τε ἄλλους πειρῶο πλείονας τούτων ἔχων ἀντιστρατοπεδεύεσθαι, δεομένους τῶν ἐπιτηδείων;
- 34 Ἀργύριον δὲ ποτέρως ἂν πλεῖον ἀναλωθεῖη, εἰ τούτοις τὸ ὀφειλόμενον ἀποδοθεῖη, ἢ εἰ ταῦτά τε ὀφείλοιτο, ἄλλους τε κρείττονας τούτων δεοὶ μισθοῦσθαι;

„Was von Heraklides zu halten sei. Größe von Seuthes
ieziges Einkünften.“

- 35 Ἀλλὰ γὰρ Ἡρακλείδῃ, ὥς πρὸς ἐμὲ ἔδηλον, πάμπλου τοῦτο δοκεῖ τὸ ἀργύριον εἶναι. Ἡ μὲν πολὺ γέ ἐστιν ἔλαττον νῦν σοι καὶ λαβεῖν τοῦτο καὶ ἀποδοῦναι, ἢ πρὶν ἡμᾶς ἐλθεῖν πρὸς σε, τὸ δεκάτον
- 36 τούτου μέρος· Οὐ γὰρ ὁ ἀριθμὸς ὀρίζων ἐστὶ τὸ πολὺ καὶ ὀλίγον, ἀλλ' ἡ δύναμις τοῦ τε ἀποδιδόντος καὶ τοῦ λαμβάνοντος. σοὶ δὲ νῦν ἢ κατ' ἐνιαυτὸν πρόσσδος πλείων ἐστίν, ἢ πρὸςθεν τὰ παρόντα
- 37 ἂ ἐκέκτησο. Ἐγὼ μὲν, ὦ Σεύθῃ, ταῦτα, ὥς φίλου σου ὄντος, σοῦ προσενούμην, ὅπως σὺ τε ἄξιος δοκοῖης εἶναι ὧν οἱ θεοὶ σοι ἔδωκαν ἀγαθῶν, ἐγὼ τε
- 38 μὴ διαφθαρεῖν ἐν τῇ στρατιᾷ. Εὖ γὰρ ἴσθι, ὅτι νῦν ἐγὼ οὐτ' ἂν ἐχθρὸν κακῶς ποιῆσαι βουλόμενος δυνηθεῖν σὺν ταύτῃ τῇ στρατιᾷ, οὐτ' ἂν, εἰ σοι πάλιν βουλοίμην βοηθεῖσαι, ἱκανὸς ἂν γενοίμην. οὕτω γὰρ πρὸς ἐμὲ ἡ στρατιὰ διαίκεται.

"Xenophons edle Erklärung. Edelmuth und Gerechtigkeit ziemen und nützen einem Fürsten am meisten."

Καίτοι αὐτόν σε μάρτυρα σὺν τοῖς θεοῖς εἰδόσι 39
 ποιῶμαι, ὅτι οὔτε ἐγὼ ἔχω παρὰ σοῦ ἐπὶ τοῖς στρα-
 τιώταις οὐδέν, οὔτε ἤτησα πώποτε εἰς τὸ ἴδιον τὰ
 ἐκείνων, οὔτε ἂν ὑπέσχου μοι ἀπήτησα. Ὀμνυμι 40
 δέ σοι μηδ' ἀποδιδόντος δέξασθαι ἂν, εἰ μὴ καὶ οἱ
 στρατιῶται ἐμελλον τὰ ἑαυτῶν συναπολαμβάνειν.
 αἰσχρὸν γάρ ἦν τὰ μὲν ἐμὰ διαπεπράχθαι, τὰ δὲ
 ἐκείνων περιορᾶν ἐμὲ κακῶς ἔχοντα, ἄλλως τε καὶ
 τιμώμενον ὑπ' ἐκείνων. Καίτοι γε Ἡρακλείδῃ λῆ- 41
 ρος πάντα ἐδόκει εἶναι πρὸς τὸ ἀργύριον ἔχειν ἐκ
 παντὸς τρόπου. ἐγὼ δὲ, ὡς Σεύθῃ, οὐδέν νομίζω γε
 ἀνδρὶ, ἄλλως τε καὶ ἀρχοντι, κάλλιον εἶναι κτῆμα
 οὐδὲ λαμπρότερον ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης καὶ γενναί-
 οῦτος. Ὁ γὰρ ταῦτα ἔχων πλουτεῖ μὲν ὄντων 42
 φίλων πολλῶν, πλουτεῖ δὲ καὶ ἄλλων βουλομένων
 γενέσθαι· καὶ εὖ μὲν πράττων ἔχει τοὺς συνυσθη-
 σομένους, εἰάν δέ τι σφαλῇ, οὐ σπανίζει πῶν βοη-
 θεσόντων.

"Wie geneigt Xenophon dem König immer gewesen sei. Seu-
 thes Inkonsequenz."

Ἀλλὰ γὰρ εἰ μήτε ἐκ τῶν ἐμῶν ἔργων κατέμα- 43
 θες, ὅτι σοὶ ἐκ τῆς ψυχῆς φίλος ἦν, μήτε ἐκ τῶν
 ἐμῶν λόγων δύνασαι τοῦτο γνῶναι, ἀλλὰ τοὺς τῶν
 στρατιωτῶν λόγους κατανοήσον· παρήσθαι γὰρ καὶ
 ἦκουες οὓς ἔλεγον οἱ ψέγειν ἐμὲ βουλόμενοι. Κα- 44
 τηγόρουν μὲν γὰρ μου πρὸς Λακεδαιμονίους, ὥς σέ
 περὶ πλείονος ποιοίμην ἢ Λακεδαιμονίους· αὐτοὶ δ'
 ἐνεκάλουν ἐμοί, ὥς μᾶλλον ἐλοίμην ὅπως τὰ σὰ κα-
 λῶς ἔχοι, ἢ ὅπως τὰ ἑαυτῶν· ἔφασαν δέ με καὶ
 δῶρα ἔχειν παρὰ σοῦ. Καίτοι τὰ δῶρα ταῦτα 45

πότερον οἶει αὐτούς, κακόνοιάν τινα ἐνιδόντας μοι
 πρὸς σε, αἰτιάσθαι με ἔχειν παρὰ σοῦ, ἢ προθυ-
 46 μίαν πολλὴν περὶ σέ κατανοήσαντας; Ἐγὼ μὲν
 οἶμαι πάντας ἀνθρώπους εὖνοιαν δεῖν ἀποδείκνυσθαι
 τούτῳ, παρ' οὗ ἂν τις δῶρα λαμβάνῃ. σὺ δὲ,
 πρὶν μὲν ὑπηρετήσῃ τι σοι ἐμὲ, ἐδέξω ἡδέως καὶ
 ὀμμασι καὶ Φωνῇ καὶ ξενίοις, καὶ ὅσα ἔστοιτο ὑπι-
 σχνούμενος οὐκ ἐνεπίμπλασο· ἐπεὶ δὲ κατέπραξας αὐ-
 ἐβούλου, καὶ γεγέννησαι ὅσον ἐγὼ ἐδυνάμην, μέγι-
 στος, νῦν οὕτω με ἀτιμον ὄντα ἐν τοῖς στρατιώταις
 47 τολμᾷς περιορᾶν; Ἀλλὰ μὲν, ὅτι σοι δόξει ἀπο-
 δοῦναι, πιστεύω καὶ τὸν χρόνον διδάξειν σε, καὶ αὐ-
 τὸν γέ σε οὐκ ἀνέξουσθαι τοὺς σοὶ προεμένους εὐεργε-
 σίαν ὁρῶντα ἐγκαλοῦντάς σοι. δέομαι οὖν σου, ὅταν
 ἀποδίδως, προθυμεῖσθαι ἐμὲ παρὰ τοῖς στρατιώταις
 τοιοῦτον ποιῆσαι, οἷόν περ καὶ παρέλαβες.

Seutheß ist hintergangen. Er verspricht den rückständigen
 Sold, und nöthigt Xenophon, bei ihm zu bleiben; doch ver-
 gebens.

48 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης κατηράσατο τῷ
 αἰτίῳ τοῦ μὴ πάλαι ἀποδεδῶσθαι τὸν μισθόν· (καὶ
 πάντες τὸν Ἡρακλείδην ὑπώπτευσαν εἶναι) ἐγὼ γάρ,
 ἔφη, οὔτε διανοήθην πώποτε ἀποστερήσαι, ἀποδώσω
 49 τε. Ἐντεῦθεν πάλιν εἶπεν ὁ Ξενοφῶν· Ἐπεὶ τοίνυν
 ἀποδιδόναι βούλει, νῦν ἐγὼ σου δέομαι δι' ἐμοῦ ἀπο-
 διδόναι, καὶ μὴ παριδεῖν με διὰ σε ἀνομοίως ἔχοντα
 ἐν τῇ στρατιᾷ νῦν τε καὶ ὅτε πρὸς σε ἀφικόμενος.
 50 Ὁ δ' εἶπεν· Ἀλλὰ οὔτε τοῖς στρατιώταις ἔσθ' ἐμὲ
 ἀτιμότερος, ἂν τε μένης παρ' ἐμοὶ χιλίους μόνους
 ὀπλίτας ἔχων, ἐγὼ σοι τὰ τε χωρία ἀποδώσω καὶ
 51 τὰ ἄλλα αὐτῇ ὑπεσχόμεν. Ὁ δὲ πάλιν εἶπε· Ταῦτα
 μὲν ἔχειν οὕτως οὐχ οἷόν τε· ἀπόπεμπε δὲ ἡμᾶς.
 Καί

Καὶ μὴν, ἔφη ὁ Σεύθης, καὶ ἀσφαλέστερόν γέ σοι οἶδα ὃν παρ' ἐμοὶ μένειν ἢ ἀπιέναι. Ὁ δὲ πάλιν 52 εἶπεν· Ἀλλὰ τὴν μὲν σὴν πρόνοιαν ἐπαινῶ, ἐμοὶ δὲ μένειν οὐχ οἷόν τε· ὅπου δ' ἂν ἐγὼ ἐντιμότερος ὦ, νόμιζε καὶ σοὶ τοῦτο ἀγαθὸν ἐσεσθαι. Ἐντεῦθεν 53 λέγει Σεύθης· Ἀργύριον μὲν οὐκ ἔχω ἀλλ' ἢ μικρόν τι, καὶ τοῦτό σοι δίδωμι, τάλαντον· βοῦς δὲ ἑξακοσίους, καὶ πρόβατα εἰς τετρακισχίλια, καὶ ἀνδράποδα εἰς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ταῦτα λαβὼν, καὶ τοὺς τῶν ἀδίκησάντων σε ὁμήρους προσλαβὼν, ἀπίθι. Γελασας ὁ Ξενοφῶν εἶπεν· Ἦν οὖν μὴ ἑξαρκῇ ταῦτα 54 εἰς τὸν μισθόν, τίνος τάλαντον φήσω εἶναι; Ἄρ' οὐκ, ἐπειδὴ μοι καὶ ἐπικίνδυνόν ἐστιν ἀπιόντι, ἀμεινον φυλάττεσθαι τοὺς πέτρους; ἤκουες δὲ τὰς ἀπειλάς. Τότε μὲν δὴ αὐτοῦ ἐμείναν.

Xenophon bekommt, und überliefert das von Seuthes Empfangene.

Τῇ δ' ὑστεραία ἀπέδωκέ τε αὐτοῖς ἃ ὑπέσχετο, 55 καὶ τοὺς ταῦτα ἐλάσσοντας συνέπεμψεν. Οἱ δὲ στρατιῶται τέως μὲν ἔλεγον, ὥς Ξενοφῶν οἷχοιτο πρὸς Σείθην οἰκήσων, καὶ ἃ ὑπέσχετο αὐτῷ ἀποληψόμενος· ἐπεὶ δὲ αὐτὸν ἤκοντα εἶδον, ἤσθησάν τε καὶ προσέθεον. Ξενοφῶν δ' ἐπεὶ εἶδε Χαερμῖνόν τε καὶ 56 Πολύνεικον· Ταῦτα, ἔφη, καὶ σέσωσται δι' ὑμᾶς τῇ στρατιᾷ, καὶ παραδίδωμι αὐτὰ ἐγὼ ὑμῖν· ὑμεῖς δὲ διατιθέμενοι διάδοτε τῇ στρατιᾷ. Οἱ μὲν οὖν παραλαβόντες καὶ λαφυροπώλας καταστήσαντες ἐπώλουν, καὶ πολλὴν εἶχον αἰτίαν. Ξενοφῶν δὲ 57 οὐ προσῆει, ἀλλὰ φανερός ἦν οἴκαδε παρασκευαζόμενος οὐ γὰρ πῶ ψῆφος αὐτῷ ἐπῆκτο Ἀθήνησι περὶ φυγῆς. Προσελθόντες δὲ αὐτῷ οἱ ἐπιτήδαιοι ἐν τῷ στρατεύματι, ἐδέοντο μὴ ἀπελθεῖν, πρὶν ἀπαγάγοι τὸ στρατεύμα καὶ Θίμβρωνι παραδοίη.

Altes Kapitel.

Das Heer schifft nach Lampfakus. Xenophons Armuth. Phliasios, des Sehers, wunderliche Grille. Xenophon wird beschenkt.

Εντεῦθεν διέπλευσαν εἰς Λάμψακον· καὶ ἀπαντᾷ
 τῷ Ξενοφῶντι Εὐκλείδης μάντις Φλιάσιος, Κλεαγό-
 ρου υἱός, τοῦ τὰ ἐνώπια ἐν Λυκείῳ γεγραφότος·
 οὗτος συνήδετο τῷ Ξενοφῶντι ὅτι ἐσέσωστο, καὶ ἠρώτα
 2 αὐτὸν, πόσον χρυσίον ἔχει. Ὁ δ' αὐτῷ ἐπομόσας
 εἶπεν, ἢ μὴν ἐσεσθαι μὴδ' ἐφόδιον ἱκανὸν οἴκαδε ἀπι-
 ῖντι, εἰ μὴ ἀπόδοιτο τὸν ἵππον καὶ ἅ ἀμφὶ αὐτὸν
 3 εἶχεν. Ὁ δ' αὐτῷ οὐκ ἐπίστευεν. Ἐπεὶ δ' ἐπεμ-
 ψαν Λαμψακηνοὶ ξένια τῷ Ξενοφῶντι καὶ θύων τῷ
 Απόλλωνι παρεστήσατο τὸν Εὐκλείδην, ἰδὼν τὰ ἱερά
 ὁ Εὐκλείδης εἶπεν ὅτι πείθοιτο αὐτῷ μὴ εἶναι χρή-
 ματα· ἀλλ' οἶδα, ἔφη, ὅτι, καὶν μέλλῃ ποτὲ
 γενήσεσθαι, φαίνεται τι ἐμπόδιον, εἰ μὴδὲν ἄλλο,
 4 σὺ σαυτῷ, Συνομολόγει ταῦτα ὁ Ξενοφῶν. Ὁ
 δ' εἶπεν· Ἐμπόδιος γάρ σοι ὁ Ζεὺς ὁ Μειλίχιός
 ἐστι· καὶ ἐπήρετο εἰ ἤδη ποτὲ θύσειεν, ὥσπερ
 οἴκοι, ἔφη, εἰώθειν ἐγὼ ὑμῖν θύεσθαι καὶ ὀλοκαυ-
 τεῖν. Ὁ δὲ οὐκ ἔφη, ἐξ ὅτου ἀπεδήμησε, τεθυκέναι
 τούτῳ τῷ θεῷ. Συνεβούλευσεν οὖν αὐτῷ θύεσθαι,
 5 καὶ ἔφη συνοίσειν ἐπὶ τὸ βέλτιον. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ
 ὁ Ξενοφῶν προελθὼν εἰς Ὀφρύμιον ἐθύετο, καὶ ὀλο-
 καύτει χοίρους τῷ πατρίῳ νόμῳ, καὶ ἐκαλλιέρει.
 6 Καὶ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀφικνεῖται Βίτων καὶ ἅμα Εὐ-
 κλείδης, χρήματα δάσοντες τῷ στρατεύματι· καὶ
 ξενοῦντάς τε τῷ Ξενοφῶντι, καὶ ἵππον ὃν ἐν Λαμ-

ψάκω ἀπέδοτο πεντήκοντα δαρεικῶν, ὑποπτεύοντες αὐτὸν δι' ἐνδειαν πεπρακέναι, ὅτι ἤκουον αὐτὸν ἡδεσθαι τῷ ἱππῶ, λυσάμενοι ἀπέδωσαν, καὶ τὴν τιμὴν οὐκ ἤθελον ἀπολαβεῖν.

Das Heer kommt nach Pergamus in Mysien. Xenophon zieht gegen einen reichen Perser daselbst, um ihn zu plündern.

Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ τῆς Τροίας, καὶ ὑπερ- 7
βάντες τὴν Ἰδην, εἰς Ἄντανδρον ἀφικνοῦνται πρῶτον·
εἶτα παρὰ θάλατταν πορευόμενοι τῆς Λυδίας, εἰς
Θήβης πεδίον. Ἐντεῦθεν δὲ Ἀτραμυττίου καὶ 8
Κερτονίου παρ' Ἀταρνέα εἰς Καΐκου πεδίον ἐλθόντες,
Πέργαμον καταλαμβάνουσι τῆς Μυσίας. Ἐνταῦθα
δὲ ξενοῦται Ξενοφῶν παρ' Ἑλλάδι τῇ Γογγύλου τοῦ
Ἐρετριέως γυναικὶ, καὶ Γοργίωνος καὶ Γογγύλου μη-
τρὶ. Αὕτη δ' αὐτῷ φράζει, ὅτι Ἀσιδάτης ἐστὶν 9
ἐν τῷ πεδίῳ ἀνὴρ Πέρσης· τοῦτον εἶπε αὐτὸν, εἰ
ἐλθοι τῆς νυκτὸς σὺν τριακοσίοις ἀνδράσι, λαβεῖν αὐν
καὶ αὐτὸν καὶ γυναῖκα καὶ παῖδας καὶ τὰ χρήματα·
εἶναι δὲ πολλά. ταῦτα δὲ καθηγησομένους ἐπεμψθ
τόν τε αὐτῆς ἀνεψιὸν καὶ Δαφναγόραν, ὃν περὶ
πλείστου ἐποιεῖτο. ἔχων οὖν Ξενοφῶν τούτους 10
παρ' ἑαυτῷ, ἐθύετο. καὶ Ἀγασίας ὁ Ἡλεῖος μάν-
τις παρῶν εἶπεν, ὅτι κάλλιστα εἶεν τὰ ἱερά αὐτῷ,
καὶ οἱ ὁ ἀνὴρ αὖν ἀλώσιμος εἴη. Δειπνήσας οὖν ἐπο- 11
ρεύετο, τοὺς τε λοχαγούς τοὺς μάλιστα φίλους
λαβὼν καὶ πιστοὺς γεγεννημένους διὰ παντός, ὅπως
εὖ ποιήσῃ αὐτούς· συνεζέρχοντα δὲ αὐτῷ καὶ ἄλ-
λοι βιασάμενοι εἰς ἑξακοσίους· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀπή-
λαυνον, ἵνα μὴ μεταδοῖεν τὸ μέρος ὡς ἐτοίμων δὴ
χρημάτων.

Die Unternehmung wird sehr ernsthaft, und mißlingt für dieß Mal.

- 12 Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο περὶ τὰς μέσας νύκτας, τὰ μὲν πένριζ ὄντα ἀνδράποδα τῆς τύρσιος καὶ χρήματα πλείστα ἀπέδρα αὐτοὺς παραμελοῦντας, ὡς
- 13 τὸν Ἀσιδάτην αὐτὸν λάβοιεν καὶ τὰ ἐκείνου. Πυργομαχοῦντες δ' ἔπει οὐκ ἐδύναντο λαβεῖν τὴν τύρσιν, (ὕψηλή γάρ ἦν καὶ μεγάλη, καὶ προμαχῶνας καὶ ἄνδρας πολλοὺς καὶ μαχίμους ἔχουσα) διορύττειν ἐπεχείρησαν τὸν πύργον. Ὁ δὲ τοῖχος ἦν ἐπὶ ὀκτῶ πλίνθων γήινων τὸ εὖρος· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ διωρώρυκτο. καὶ ὡς τὸ πρῶτον διεφάνη, ἐπάταξεν ἔνδοθεν Βουπόρῳ τις ὀβελίσκῳ διαμπερὲς τὸν μηρὸν τοῦ ἐγγυτάτῳ· τὸ δὲ λοιπὸν ἐκτοξεύοντες ἐποιοῦν
- 15 μὴδὲ παριέναι ἔτι ἀσφαλὲς εἶναι. Κεκραγόντων δ' αὐτῶν καὶ πυρσευόντων, ἐκβοηθοῦσιν Ἰταβέλιος μὲν ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἐκ Κομανίας δὲ ὀπλίται Φρουροὶ καὶ ἵππεῖς Ἰρκαῖνιοι, καὶ οὗτοι βασιλέως μισθοφόροι ὡς ὀγδοήκοντα, καὶ ἄλλοι πελτασταὶ εἰς ὀκτακοσίους· ἄλλοι δ' ἐκ Παρθενίου, ἄλλοι δ' ἐξ Ἀπολλωνίας καὶ ἐκ τῶν πλησίον χωρίων, καὶ ἵππεῖς.
- 16 Ἐνταῦθα δὴ ὥρα ἦν, πῶς ἔσται ἡ ἀφοδὸς, σκοπεῖν· καὶ λαβόντες ὅσοι ἦσαν βόες καὶ πρόβατα, ἤλαυνον, καὶ τὰ ἀνδράποδα ἐντὸς πλαισίου ποιησάμενοι· οὐ τοῖς χρήμασιν ἔτι προσέχοντες τὸν νοῦν, ἀλλὰ μὴ φυγὴ εἴη ἡ ἀφοδὸς, εἰ καταλιπόντες τὰ χρήματα ἀπίοιεν, καὶ οἱ τε πολέμιοι θρασύτεροι εἶεν, καὶ οἱ στρατιῶται ἀθυρότεροι· νῦν δὲ ἀπήεσαν ὡς περὶ
- 17 τῶν χρημάτων μαχοῦμενοι. Ἐπεὶ δὲ ἑώρα Γογγύλος ὀλίγους μὲν τοὺς Ἕλληνας, πολλοὺς δὲ τοὺς ἐπικειμένους, ἐξέρχεται καὶ αὐτὸς βία τῆς μητρὸς, τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἔχων, βουλόμενος συμμετασχεῖν τοῦ ἔργου· συνεβοήθει δὲ καὶ Προκλῆς ἐξ Ἀλίσαρνης
- 18 καὶ Τευθρανίας, ὁ ἀπὸ Δαμαράτου. Οἱ δὲ περὶ

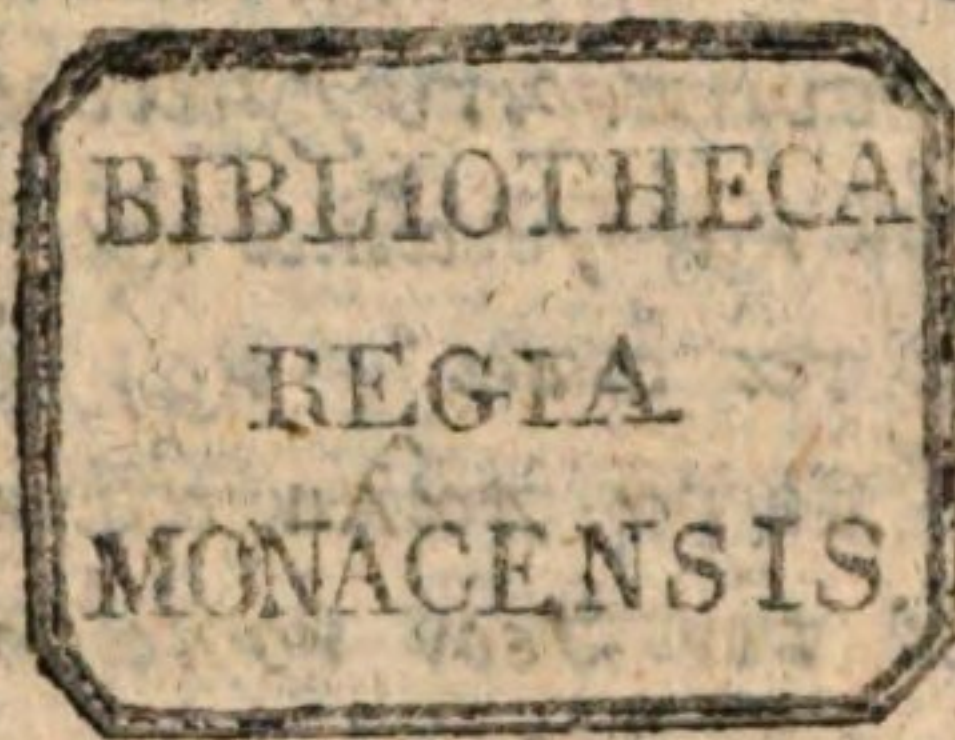
Ξενοφῶντα ἐπεὶ πάνυ ἤδη ἐπιέζοντο ὑπὸ τῶν τοξευ-
μάτων καὶ σφενδονῶν, πορευόμενοι κύκλῳ ὅπως τὰ
ὅπλα ἔχοιεν πρὸ τῶν τοξευμάτων, μόλις διαβαίνουσι
τὸν Καϊκὸν ποταμὸν, τετρωμένοι ἐγγὺς οἱ ἡμίσεις.
Ἐνταῦθα καὶ Ἀγασίας Στυμφάλιος ὁ λοχαγὸς τι- 19
τρώσκεται, τὸν πάντα χρόνον μαχόμενος πρὸς τοὺς
πολεμίους· καὶ διασώζονται ἀνδράποδα ὡς διακόσια
ἔχοντες, καὶ πρόβατα ὅσον θύματα.

Die Unternehmung wird erneuert, und gelingt vollkommen.
Das Herr wird Thimbron übergeben.

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ θυσάμενος ὁ Ξενοφῶν ἐξάγει 20
νύκτωρ πᾶν τὸ στρατεύμα, ὅπως ὅτι μακροτάτην
ἔλθοι τῆς Λυδίας, ὥστε μὴ διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι φο-
βεῖσθαι, ἀλλ' ἀφυλακτεῖν. Ὁ δ' Ἀσιδαΐτης ἀκού- 21
σας ὅτι πάλιν ἐπ' αὐτὸν τεθυμένος εἴη Ξενοφῶν, καὶ
παντὶ τῷ στρατεύματι ἤξοι, ἐξαυλίζεται εἰς κώμας
ὑπὸ τὸ Παρθένιον πόλισμα ἐχούσας. Ἐνταῦθα οἱ 22
περὶ Ξενοφῶντα συμπεριτυγχάνουσιν αὐτῷ, καὶ
λαμβάνουσιν αὐτὸν καὶ γυναῖκα καὶ παῖδας καὶ τοὺς
ἵππους καὶ πάντα τὰ ὄντα· καὶ οὕτω τὰ πρότερα
ἱερὰ ἀπέβη. Ἐπειτα πάλιν ἀφικνοῦνται εἰς Πέρ- 23
γαμον. Ἐνταῦθα τὸν θεὸν ἡσπάσατο ὁ Ξενοφῶν·
συνέπραττον γὰρ καὶ οἱ Λάκωνες καὶ οἱ λοχαγοὶ καὶ
οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ καὶ οἱ στρατιῶται, ὥστε ἐξαίρε-
τα λαμβάνειν καὶ ἵππους καὶ ζεύγη καὶ τᾶλλα·
ὥστε ἱκανὸν εἶναι καὶ ἄλλον ἤδη εὖ ποιεῖν. Ἐκ τού- 24
του Θίμβρων παραγενόμενος παρέλαβε τὸ στρατεύ-
μα, καὶ συμμίζας τῷ ἄλλῳ ἑλληνικῷ ἐπολέμει πρὸς
Τισσαφέρην καὶ Φαρνάβαζον.

Ναμὲν δὲ διὰ τῶν ἐχθρῶν χωρῶν, τῶν ἐκείνων
 ὀνόματι καὶ τῶν ἐκείνων. ὅτι οἱ ἐκείνων
 ὀνόματι καὶ τῶν ἐκείνων.

- 25 Ἄρχοντες δὲ οἶδε τῆς βασιλείας χώρας ὅσων
 ἐπήλθομεν, Λυδίας, Ἀρτίμας· Φρυγίας, Ἀρτα-
 κάμας· Λυκαονίας καὶ Καππαδοκίας, Μιθριδάτης·
 Κιλικίας, Σύννεσις· Φοινίκης καὶ Ἀραβίας, Δέρ-
 νης· Συρίας καὶ Ἀσσυρίας, Βέλεσις· Βαβυλῶνος,
 Ῥωπάρας· Μηδείας, Ἀρβάρης· Φασιανῶν καὶ
 Ἐσπεριῶν, Τηρίβαζος· (Καρδοῦχοι δὲ καὶ Χάλυβες
 καὶ Χαλδαῖοι καὶ Μάκρωνες καὶ Κόλχοι καὶ Μοσσύ-
 νοικοι καὶ Κοῖται καὶ Τιβαρηνοὶ, αὐτόνομοι) Παφλα-
 γονίας, Κορύλας· Βιθυνῶν, Φαρνάβαζος· τῶν ἐν
 26 Εὐρώπῃ Θρακῶν, Σεύθης. Ἀριθμὸς συμπάσης
 τῆς ὁδοῦ τῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως, σταθμοὶ
 διακόσιοι δεκαπέντε, παραστάγγαι χίλιοι ἑκατὸν πεν-
 τήκοντα πέντε, στάδια τρισμύρια τετρακισχίλια
 ἑξακίσια πεντήκοντα. χρόνου πλῆθος τῆς ἀναβά-
 σεως καὶ καταβάσεως, ἑνιαυτὸς καὶ τρεῖς μῆνες.

W o r t r e g i s t e r.

Anmerkung. Die römische Zahl zeigt das Buch, die beiden andern Zahlen zeigen die Kapitel und Abschnitte an. — D. heißt der, die, das; E. heißt Einen; e., Einer, eine, ein; ebend. ebenda; eb. w. eben das, was; et. etwas; f. für; o. oder; s. sonst; sh. siehe; u. und; w. werden.

- A**βατος, unzugänglich, unübersteiglich, von einem Berge, IV, 1, 20: 6, 17: undurchgebar, nicht zu passiren, von e. Flusse, V, 6, 9.
- Αγαθός, stark, tapfer, I, 9, 29: IV, 1, 18: VII, 6, 24: VII, 4, 8.
- Αγαμαι, ich schätze hoch, bewundere, I, 1, 9.
- Αγαπάω ὅτι, ich begnüge mich, bin sehr zufrieden, daß usw. V, 5, 13.
- Αγαστός, löblich, bewundernswerth, I, 9, 24.
- Αγγεῖον, ein Gefäß, VI, 4, 23.
- Αγγέλλειν πρὸς τινα, einem bekannt machen, kund thun, I, 7, 13.
- Ἀγειν, führen, bringen I, 5, 5: tragen, von Pferden, I, 9, 27: marschiren (ἀγεῖ), IV, 8, 12. zum Richter führen VI, 6, 7. 17, 27: auf die Tortur legen, bringen, IV, 1, 23: ἔγγυς, sich nähern, IV, 2, 15: ἐπὶ τοὺς πολέμους gegen den Feind führen (näml. ein Heer), I, 3, 21: II, 2, 16: 6, 7: ἄγειν καὶ φέρειν χρήματα, plündern, V, 5, 13: πρὸς ὕδωρ, ins Wasser senken, III, 5, 20.
- Ἀγένηςτος, unbärtig, II, 6, 28.
- Ἀγνος, τὸ, ein Thal, eine Schlucht: IV, 1, 7.
- Ἀγνωμοσύνη, leere Besorgnisse, II, 5, 6.
- Ἀγνώμων, unbillig, unüberlegt VII, 6, 23. 38.
- Ἀγορά, Markt, (wo Lebensmittel feil sind) I, 5, 12: παρέχειν, Lebensmittel zu führen II, 3, 24, 26: συν-

- ἄγειν, das Heer versam-
 meln V, 7, 3: ἄγειν, Lebens-
 mittel feilbieten V, 7, 33:
 πλήθουσα, Vormittag, die
 Zeit zwischen Morgen und
 Mittag I, 8, 1. αἱ ἐκ τῆς
 ἀγορᾶς, Marktleute, ἀγο-
 ρᾶι, I, 2, 18.
 Ἀγοράζειν, kaufen I, 3, 14:
 5, 10.
 Ἀγορανόμοι, Marktrichter,
 Polizeibediente V, 7, 2. 23.
 29.
 Ἀγρεύειν, fangen (auf d.
 Jagd) V, 3, 8.
 Ἀγώγισμα, τὰ, Schiffsla-
 dung V, 1, 16.
 Ἀγωνίζεσθαι στάδιον, im
 Stadium spielen IV, 8, 27.
 Ἀγωνοθέτης, Kampfrichter
 III, 1, 21. (e. Magistrats-
 person, welche Spiele an-
 ordnete, und d. Preise aus-
 theilte.)
 Ἀδειπνος, e. der kein Abend-
 brod gegessen hat I, 10, 19.
 Ἀδεῶς, unbesorgt, sicher I,
 9, 13: ungestraft VI, 6, 1.
 Ἀδιάβατος ποταμός, ebend.
 π. ἄβατος π. II, 1, 11.
 III, 1, 2.
 Ἀδικεῖν, beleidigen (tödten)
 stören I, 4, 9.
 Ἀδικος, ungerecht, betrüge-
 risch II, 6, 25.
 Ἀεὶ, jedesmal III, 2, 31.
 VII, 3, 37: αἱ ἐχόντες, d.
 jedesmaligen Besitzer V. 4,
 15.
 Ἀθεώτατος, gottlos, ein
 Bösewicht, (von einem
 Wortbrüchigen) II, 5,
 39.
 Ἀθλον, Kampspreis I, 2,
 10.
 Ἀθροίζειν στρ. ein Heer
 zusammenbringen II, 1, 1.
 Ἀθροός, häufig, viel I, 10,
 13: VI, 5, 22: VII, 3, 9.
 Ἀθυμεῖν, muthlos sein o.
 werden III, 2, 18 πρὸς ἐξο-
 δον, nicht gern fort wollen
 VII, 1, 7: τοῖς γεγενη. über
 das Borgefallene VI, 2, 14.
 Ἀθυμίαν ἔχειν πολλήν,
 in großer Furcht sein III,
 2, 8.
 Ἀθυμότερος πρὸς τὴν
 ἀνάβ. e., der nicht Lust zu
 dem Feldzug hatte, dem er
 nicht gefiel I, 4, 9.
 Ἀτίμος ἔχειν, in Furcht
 schweben III, 1, 3. 40.
 Αἰδῶς, Ehrfurcht II, 6, 19.
 Αἰδήμων, schambast, an-
 ständig I, 1, 5.
 Αἰδεῖσθαι τὸν τεθν. dem
 Todten die ihm gebührende
 Achtung beweisen, sich um
 ihn bekümmern III, 2, 5.
 Αἶθεῖν, anzünden IV, 7,
 20: αἶθεσθαι, brennen
 VI, 3, 19.
 Αἰθρία. ὑπὸ τῆς αἰθρ. unter
 freiem Himmel IV, 4, 14.
 Αἰκίζειν u. αἰκίζεσθαι,
 scheußlich verstümmeln, quä-
 len II, 6, 29: III, 1, 18:
 4, 5.
 Αἶρεῖν, sich erheben I, 5, 3:
 τὴν χειρὰ, d., w. ἀνατεῖ-

- νεῖν τ. χ. die Hand empor-
heben V, 6, 33.
- Αἰρεῖν, fangen I, 6, 2.
αἰρεῖσθαι, vorziehen, lieber
wollen II, 6, 6: τινά, vor-
ziehen V, 6, 3: I, 3, 5:
ἀντί τινός, etwas Anderem
vorziehen I, 7, 3, 4: 9,
9: wählen IV, 8, 25.
- Αἰρετός, gewählt I, 3, 21.
- Ἀἴσθησιν παρέχειν, ge-
fühlt o. empfunden werden
IV, 6, 13.
- Ἀΐσιος, glückverkündigend
VI, 5, 2.
- Αἰσχύνεσθαι Θεούς (ὡς μὴ)
προδοῦναι αὐτόν, sich vor d.
Göttern (sich der Sünde)
schämen, ihn zu verlassen
II, 3, 22, 39.
- Αἰσχύνη, Furcht vor Tadel
III, 1, 10.
- Αἰτεῖν τι τινά, einen um et.
bitten I, 1, 10: I, 3, 14:
παρά τινος I, 3, 16. αἰτεῖ-
σθαι παρά τινος, v. Einem
erlangen II, 3, 18: καὶ δεῖ-
σθαι, bitten VI, 6, 31.
- Αἰτία ἔχειν, angeklagt
werden VII, 1, 8: 6, 15:
ἔχειν πολλήν, heftig ange-
klagt w. VII, 7, 56.
- Αἰτιάσθαι, anklagen, ta-
deln I, 2, 20.
- Ἀτίος οὐδέν, unschuldig VII,
1, 25. τὸ αἶτιον, Ursach
IV, 1, 17.
- Ἀκαυστος, unverbrannt III,
5, 13.
- Ἀκέραιοι, nicht in Unord-
nung gebracht VI, 5, 9.
- Ἀκήρυκτος (πόλεμος),
unangesagt, unangekündigt,
ohne alle Verhand-
lungen d. Kriegerischen
Mächte mit einander
III, 3, 5.
- Ἀκληρος, arm III, 2, 26.
- Ἀκμάζειν, blühen, stark
sein III, 1, 25.
- Ἀκμήν, eifrig, schnell IV,
3, 26.
- Ἀκόλαστος, ausschweifend,
zügellos II, 6, 9.
- Ἀκόλουθα (οὐκ), wider-
sprechende Dinge II, 4, 19.
- Ἀκόντιον, Wurfspeer IV,
2, 29. Daher ἀκοντίζειν
τινά, VII, 4, 18.
- Ἀκούειν τινός, 1) von E.
erfahren I, 10, 5: IV, 1,
3: 2) Einem gehorchen II,
6, 11: III, 5, 16. εὖ
ἀκούειν ὑπό τ. von Einem
gelobt werden VII, 7, 23.
- Ἄκρα, ἡ, Burg, Feste V,
2, 17 ff. eine Erdzunge, e.
Kap VII, 1, 20.
- Ἄκρον, Berghöhle I, 2, 21:
III, 4, 27: IV, 7, 25.
- Ἀκρότατον, ein sehr hoch lie-
gendes Kastell V, 4, 15.
- Ἄκρατος, rein, unvermischt
mit Wasser V, 4, 29. stark,
kräftig IV, 5, 27.
- Ἄκριτος, unverhört, unge-
richtet V, 7, 28.
- Ἀκροβολίζεισθαι, aus d.
Ferne schießen (mit Pfei-
len, Wurfspeeren, oder
Steinen) III, 4, 33: V,
2, 10. Daher

- Ἀκροβόλις, III, 4, 18. Ἀλῖος, frei von Steinen
 Ἀκρόπολις, Burg, befestigter Ort auf einer Höhe I, 2, 9. VI, 4, 5.
 Ἀκρωνυχία ὄρους, Berg- Höhe, Gipfel eines Bergs III, 4, 37. 38. Ἀλῖς ἔχω τούτων, ich habe daran genug, bin damit zufrieden V, 7, 12.
 Ἀκυρον ποιεῖν, schwächen, herabsetzen VI, 1, 28. Ἀλίσκειν, fangen I, 4, 7: einnehmen III, 4, 8. 12: besetzen IV, 2, 13: V, 2, 15.
 Ἀλαλάζειν, lauchzen, ein Kriegsgeschrei (zur Ehre des Hres) erheben IV, 2, 7: V, 2, 14: VI, 5, 26. 27. Ἀλλὰ, wenigstens, doch VII, 7, 43 (am Ende) wohl, gewiß, allerdings III, 1, 35. 2, 4: II, 2, 2: sogar, vielmehr III, 5, 6: wenigstens, nach εἰ δὲ μὴ VII, 1, 31: daher, also V, 1, 7: oder. nach πότερον V, 8, 4: lieber, vielmehr II, 1, 10: wolan! auf! III, 2, 23. Vor οὐδέ (I, 3, 3) ist es schwer übersetzbar. Ἀλλὰ γάρ, Aber, Jedoch III, 2, 32. ἀλλὰ — γε (nach εἰ δὲ) wenigstens, gewiß doch II, 5, 19. III, 2, 3. ἀλλὰ μὲν, dennoch, aber doch I, 9, 18: Dagegen aber III, 2, 16: II, 5, 12. ἀλλὰ μὲν — γε, und sicherlich, gewiß auch II, 5, 14. ἀλλ' ἢ, wenn nicht IV, 6, 11.
 Ἀλέξασθαι (Aor. ἀλέξασθαι u. ἀλεξήσασθαι), Unrecht abwehren, abhnden V, 5, 21: strafen I, 3, 6: VII, 7, 3: vergelten I, 9, 11: zurücktreiben VII, 3, 44: den Feind vertreiben III, 4, 33. Ἀλλὰ ἄλλος, e. Mühlstein I, 5, 5.
 Ἀλευρα, τὰ, Weizenmehl I, 5, 6. Ἀλήθεια, Wahrhaftigkeit, Biederkeit II, 6, 26: ἀλήθειαν ἀσκεῖν, ein braver Mann sein, ebend. 25: τῇ ἀληθείᾳ, in d. That, wirklich VI, 2, 10.
 Ἀληθεύειν, die Wahrheit sagen, o. erzählen I, 7, 18: IV, 4, 15. Ἀληθινός, treu I, 9, 17.
 Ἀλιευτικὸν πλοῖον, e. Fischeifahrt VII, 1, 4. Ἀλίσκειν, versammeln II, 4, 3: VI, 3, 3. Ἀλλὰ ἄλλος, οὐδέ ἄλλο δένδρον, noch sonst, (außer dem) ein Baum I, 5, 5: I, 7, 11. ἄλλος (τᾷ ἄλλῳ) I, 7, 4. ἄλλο στρατεύμα, der

- übrige Theil des Heeres III, 3, 9: 4, 28: VI, 2, 10. ἄλλοι für οἱ τῶν ἄλλων, I, 3, 7. ἄλλο τι ἢ οὐδέν — κωλύει; attische Formel bei Fragen, für οὐδέν (oder οὐδέν ἄλλο) — κωλύει; IV, 7, 5. ἄλλο τι, sc. ποιοῦμεν, ἢ usw. II, 5, 10. ἄλλη καὶ ἄλλη, hierher u. dorthier V, 2, 29: ἄλλη, am folgenden Tage II, 1, 3: III, 4, 1.
- Ἀλλοτε, (worauf τότε folgt) sonst IV, 1, 17: ἄλλοτε καὶ ἄλλ. wiederholt, einmal über das Andere II, 4, 26.
- Ἀλλως, sonst, außerdem V, 2, 20: 4, 34. πλανᾶσθαι, sorglos herumstreifen V, 1, 7: ἔχειν, anders sein, a. geschehn III, 2, 37: πως, auf eine andere Art, anders III, 1, 20: ἄλλως τε καὶ, besonders V, 6, 9: VII, 7, 40.
- Ἀλόγιστος, unüberlegt II, 5, 21.
- Ἀλσος, ein Wald V, 3, 11. 12.
- Ἀλφίτα, τὰ, Gerstenmehl I, 5, 6.
- Ἀλωπεκίς, Fuchsbalg VII, 4, 4.
- Ἀλώσιμος, ersteigbar, einnehmbar V, 2, 3: VII, 8, 10.
- Ἄμα τῇ ἡμέρᾳ, (sc. σὺν) mit Tagesanbruch II, 2, 16: I, 7, 2: IV, 1, 5: ἅμα πορευόμενοι ἐμάχοντο, unter dem Marschiren fochten sie IV, 3, 5.
- Ἄμαξα, Proviantwagen I, 7, 19, u. s.
- Ἀμαξιαῖος, (von einem sehr großen Stein, der einen Wagen ausfüllen könnte) ungeheuer IV, 2, 3.
- Ἀμαξία τοῦ ὁδοῦ, e. Straße, auf der nur e. Wagen fahren kann I, 2, 21.
- Ἀμαρτάνειν τινός, einen verfehlen I, 5, 12. περὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς καὶ σώματα, sich Tod o. Rutenstreiche zuziehen III, 2, 20.
- Ἀμαχεῖ, ohne Schlacht I, 7, 9: u. s.
- Ἀμελεῖν τινός, sich nicht kümmern um, sorglos sein I, 3, 11.
- Ἀμετρος, unermessen III, 2, 16.
- Ἀμήχανος, hilflos, e., der sich gar nicht zu helfen weiß II, 5, 21: εἰσελθεῖν, unzugänglich I, 2, 21: ἀμήχανος κακῶς, unhintertreibliches Unglück, Unglück, aus dem man sich gar nicht, o. sehr schwer retten kann II, 3, 18.
- Ἀμιλλᾶσθαι ἐπὶ τὸ ἄκρον, unter beständigem Gesecht bis auf die Höhe kommen III, 4, 44: εἰς τὴν ἑλλάδα — πρὸς τοὺς ποῖδας, streiten, um die Rückkehr nach Griechenland — zu seinen Kindern III, 4, 46.
- Ἀμυγδάλινον (ἐλαιον) ἐκ τῶν πικρῶν, (ἀμυγδαλῶν)

- bitteres Mandelöl IV, 4, 13.
- Ἀμύζειν, saugen IV, 5, 27.
- Ἀμύνεσθαι, sich vertheidigen II, 1, 14. u. s. ἀδικοῦντα, eines Andern Unrecht abwehren II, 3, 23.
- Ἀμφί, (Zahlbegriff) ohngefahr, an, I, 2, 9 u. s. (Zeitbeg.) gegen I, 10, 17. οἱ ἀμφὶ Ἀριαῖον, Ariäus u. seine Leute III, 2, 2. ἀ. Μίλητον στρατεύεσθαι, Milet erobern wollen I, 2, 3: ἀμφὶ τι ἔχειν, mit etwas beschäftigt sein, um etwas kümmern V, 2, 26: VI, 6, 1: VII, 2, 16.
- Ἀμφιγνοεῖν, zweifeln II, 5, 33.
- Ἀμφιλέγειν τι, über et. streiten I, 5, 11.
- Ἀμφορέως, e. Faß V, 4, 28.
- Ἀμφοτέρωθεν, von beiden Seiten III, 4, 29.
- Ἄν, giebt den Praesentt. und Aoristis die Bedeutung des Futuri. I, 1, 10 u. s. für εἰς I, 4, 12: II, 2, 2. u. s. ἄν τε — ἄν τε — entweder — oder V, 5, 16.
- Ἀνὰ ἑκατὸν, hundertweis III, 4, 21 u. s. ἀνὰ διακοσίους, zweihundertweis VI, 5, 11. ἀνὰ πέντε παρασ. τῆς ἡμέρας, fünf Parasangen täglich IV, 6, 4. (Ortbegriff) ἀνὰ πεδίον, in o. auf dem Felde VII, 4, 2. ἀνὰ κράτος, heftig, sehr I, 8, 1. u. s.
- Ἀναβαίνειν, v. den Küsten eines Landes o. eines Erdtheils mitten in das Land o. den Erdtheil hinaufziehen; insbesond. aus den kleinasiatischen Küstenländern (Jonien, Karien, Lykien) nach Oberasien (z. B. nach Babylon), Kriegeres. o. anderer Ursachen, wegen. Daher
- Ἀνάβασις o. ἀνόδος, ein solcher Zug. (d. Gegentheil κατάβασις.)
- Ἀναβάλλειν, Erde, Graben aufwerfen V, 2, 5. Daher
- Ἀναβολή, e. Wall, aufgeworfne Erde, ebend. ἐπὶ τὸν ἵππον, eb. w. ἀναβιβάζειν, aufs Pferd heben IV, 4, 4.
- Ἀναβιβάζειν στρ. ἐπὶ τὸν λοφον, das Heer auf den Hügel führen I, 10, 14.
- Ἀναβοᾶν, laut schreien, sich zurufen V, 4, 31.
- Ἀνάγειν πρὸς τὸ ὄρος, an den Berg heransführen III, 4, 28. ἀνάγεσθαι, die Anker lichten, absegeln V, 7, 17: VI, 1, 33.
- Ἀναγγέλλειν, d. Botschaft zurückbringen I, 3, 21.
- Ἀναγιγνώσκειν, lesen I, 6, 4, erkennen, wiedererkennen V, 8, 6.
- Ἀναγκαῖοι, Verwandte II, 4, 1.
- Ἀναζεγγυῖναι, das Lager abbrechen III, 4, 37, aufbrechen IV, 6, 1.

- Ἀναθαρσεῖν, wieder Muth bekommen VI, 4, 12.
- Ἀνάθημα, e. Weihgeschenk, d. in einer Gottheit Tempel gestellt, aufgehängt, o. verwahrt wird V, 3, 5.
- Ἀναθορυβεῖν, Beifall murmeln V, 1, 3: VI, 1, 30.
- Ἀναιρεῖν, (von Orakeln) antworten III, 1, 6. u. f.
- Ἀναιρεῖσθαι πολέμον, Krieg anfangen V, 7, 27: νέκρους, Tode aufheben, fortbringen, um sie zu begraben IV, 1, 19. λίθους, Steine aufheben, zum Schleudern V, 7, 21.
- Ἀνακαίειν, anzünden III, 1, 3.
- Ἀνακαλεῖν, bei Namen nennen, rufen VI, 6, 7. ἀνακαλεῖσθαι τῇ σάλπιγγι, zum Rückzug blasen IV, 4, 22.
- Ἀνακοινοῦν τῷ θεῷ, eine Gottheit befragen III, 1, 5: VI, 1, 22: ἀνακοινοῦσθαι, mittheilen, kund thun III, 1, 5: V, 6, 36.
- Ἀνακομίζεσθαι, zusammenbringen, schleppen IV, 7, 1. 17.
- Ἀναλαλάζειν, fröhlich aufschreien (von Soldaten, d. ins Treffen gehn) IV, 3, 19.
- Ἀναλάμπειν, aufflodern, brennen V, 2, 24.
- Ἀναλεγόμενον, gelesen (in Geschichtsbüchern) II, 1, 17.
- vielleicht πάντα λεγόμενοι, wie Morus will.
- Ἀνάλωτος, unersteigbar, was man nicht erobern kann V, 2, 20.
- Ἀναμένειν, erwarten VI, 6, 1.
- Ἀναξυρίδες, Hosen I, 5, 8.
- Ἀναπαύεσθαι, ruhen II, 2, 4. u. f. τινός, von etwas ablassen V, 6, 31.
- Ἀναπηδᾶν, zurücklaufen III, 4, 27.
- Ἀναπράττειν, auswirken VII, 7, 31.
- Ἀναπτύσσειν τὸ κέρας, (dem Defiliren entgegen gesetzt) das Heer ausbreiten, eine lange Fronte machen I, 10, 9.
- Ἀνάριστοι, imprans, I, 10, 19. u. f.
- Ἀναρπάζειν τὰ ὅπλα, zu den Waffen greifen (von Zornigen) VII, 1, 15.
- Ἀνασκευάζειν εἶσω, vom Lande in die Stadt bringen VI, 2, 8.
- Ἀνασταυροῦν, kreuzigen III, 1, 17.
- Ἀναστέλλειν, zurückhalten V, 4, 23.
- Ἀναστῆναι, sich aufmachen (eigentlich aufstehen).
- Ἀναστρέφειν, sich umkehren IV, 3, 29: 8, 28. ἀναστρέφεισθαι, verweilen, einhalten (in der Flucht) I, 10, 12: unterwerfen II, 5, 14.

- Ἀναταράττειν, in Unordnung bringen I, 7, 19.
 Ἀνατείνειν τὴν χεῖρα, (eb. w. χειροτονεῖν) mit aufgehobener Hand stimmen III, 2, 9. 32, 38. ἀνατεταμένος, aufgerichtet, befestiget I, 10, 12.
 Ἀνατέλλειν, (von d. Sonne) aufgehen II, 3, 1. S. auch ἀνίσχειν.
 Ἀνατίθηναι, ich weihe, lasse ein Weihgeschenk im Tempel einer Gottheit aufstellen, aufhängen, o. f. verwahren V, 3. 5: 6.
 Ἀνατρέφειν, ernähren IV, 5, 35.
 Ἀναφρονεῖν, sich besinnen, wieder zu sich kommen IV, 8, 21.
 Ἀναχάζειν u. ἀναχάζεσθαι, sich zurückziehen IV, 1, 16: 7, 10.
 Ἀναχωρίζειν, zurückgehn heißen V, 2, 10.
 Ἀνδράποδον, e. Sklav IV, 1, 12.
 Ἀνδρίζεσθαι, sich als einen Mann zeigen IV, 3, 34. seine Kräfte anstrengen V, 8, 15. (βλακένειν ist das Gegentheil).
 Ἀνείπειν, ausrufen II, 2, 20: V, 2, 18 (von Herolden).
 Ἀνεκπίμπλημι, ich fülle aus III, 4, 22.
 Ἀνεπιλήπτως, tadellos, siehe VII, 6, 37.
 Ἀνερεθίζειν, reizen VI, 6, 9.
 Ἀνέχεσθαι, sich zurückhalten, seinen Zorn mäßigen I, 8, 26: V, 6, 34: Standhalten, sich nicht schrecken lassen I, 7, 4: αὐτοῦ βασιλεύοντος, ihn regieren lassen II, 2, 1.
 Ἀνεψιός, Neffe VII, 8, 9.
 Ἀνήκειν, sich erstrecken, laufen VI, 4, 5.
 Ἀνήκεστος, unerträglich, unhintertreiblich II, 5, 5: VII, 1, 18.
 Ἀνθέμιον, Spirallinie. ὁ ἐστιγμένοι, mit Spirallinien bezeichnet V, 4, 32.
 Ἀνιάντι, durchet. beschwerlich fallen III, 3, 19: ἀνιᾶσθαι, trauern IV, 8, 26.
 Ἀνιέναι, entlassen, zurücksenden VII, 6, 30.
 Ἀνιμᾶν, nachhelfen, unterstützen IV, 2, 8.
 Ἀνίστημι, ich bringe ein I, 5, 3: ἀνέστηκα, ich stehe still I, 5, 2.
 Ἀνίσχειν, s. ἀνατέλλειν.
 Ἀνοδος, eb. w. ἀνάβασις.
 Ἀνοδος, adj. unwegbar, unzugänglich IV, 8, 10.
 Ἀνομία, Püderlichkeit V, 7, 33. ἄνομος, gewaltthätig, die Gesetze nicht achtend VI, 6, 13.
 Ἀνομοίως ἔχειν, in einem andern Verhältnisse, in e. andern Lage sein VII, 7, 49.
 Ἄντ' o. ἀντί, (den Zeitwörtern vorn angehängt) wiederum, ebenfalls. — für,

- anstatt I, 1, 4: 7, 16: gegenüber IV, 7, 6.
- Ἀντεμπλήθειν, wieder anfüllen IV, 5, 28.
- Ἀντιδιδόναι, unterschieben, brauchen, für III, 3, 19.
- Ἀντίος, entgegen I, 8, 24. ἄντιοι ἦ, verschiedene von Denen, welche VI, 6, 34.
- Ἀντιπαράθεῖν, die feindlichen Flanken von d. Seite anfallen, die Feinde überflügeln wollen IV, 3, 17.
- Ἀντιποιεῖν, wieder schaden III, 3, 7. 12. ἀντιποιεῖσθαι (sc. περί) ἀρχῆς τινι, Einem die Krone streitig machen II, 1, 11, u. s. τινὶ περί τινος, mit Einem in etwas wetteifern V, 2, 11: τινός, nach et. streben IV, 7, 12.
- Ἀντίπορος, gegenüber liegend, entgegengesetzt IV, 2, 18.
- Ἀντιστασιάζειν, eb. was στασιάζειν IV, 1, 27.
- Ἀντιστασιῶται, e. Gegenpartei I, 1, 10.
- Ἀντιστοιχεῖν ἀλλήλοισι, einander antworten (von Chören) V, 4, 12.
- Ἀντιστρατοπεδεύεσθαι, sich gegenüber lagern, Krieg führen VII, 7, 33.
- Ἀντιτάττειν, entgegenstellen II, 5, 19. ἀντιτάττεσθαι, sich in Schlachtordnung stellen, sich widersehen IV, 8, 5.
- Ἀντιτιμᾶν, wiederum Einem wohlthun V, 5, 14.
- Ἀντροῶδες, höhlicht, flüchtig IV, 3, 11.
- Ἀνυστόν, ὥς α. soviel als möglich I, 8, 11.
- Ἀνύτω o. ἀνύω, ich vollende. Im Pass. u. Med. ich verlanze VII, 7, 24.
- Ἄνω, in die (oder, in der) Höhe IV, 8, 28: oft eb. d. w. ἀνά in ἀναβαίνειν, als VII, 5, 9 (wo von einem Zuge weiter in Thrakien d. Rede ist) I, 7, 15, VII, 3, 16. ἀνωτέρω τῶν μασθῶν, über die Brust I, 4, 17: ἡ ἀνωτότω κώμη, das am höchsten liegende Dorf VII, 4, 11. ἄνωθεν, von den höhern Gegenden (aus dem Herzen) Thrakians VII, 7, 2.
- Ἀνώγαιον, Boden, Vorrathskammer V, 4, 29.
- Ἀζίαν νέμειν, Recht widerfahren lassen (Lohn o. Strafe) VI, 6, 33.
- Ἀζίνη, e. Art I, 5, 12.
- Ἄζιος πολλοῦ, sehr nützlich IV, 1, 28, u. s. ἄζιον (mit dem Infinit.) es ist der Mühe werth VI, 5, 13. 18. τινὶ, einem anständig II, 3, 25.
- Ἀζιοστρατηγός, würdig, Feldherr zu sein III, 1, 24.
- Ἀζιοῦν, für würdig halten I, 9, 15: III, 2, 7: für billig halten V, 5, 9. 12: VII, 3, 10: meinen, sich vorsetzen III, 1, 37: wollen

- I, 7, 8 u. s. bitten, sich ausbitten I, I, 8: V, 5, 20.
 Ἀπαγγέλλειν, rapportiren I, 10, 14, u. s. einen Beschluß eröffnen II, 3, 9.
 Ἀπαγορεύειν, ermattet sein I, 5, 3: V, 8, 3.
 Ἀπαθῆς τινός, unbetroffen von et. VII, 7, 33.
 Ἀπαίδευτος, nicht unterrichtet, roh, einfältig II, 6, 26.
 Ἀπαίρειν, eb. d. w. ἀνάγεισθαι VII, 6, 33.
 Ἀπαιτεῖν τινά τι, et. von einem fordern I, 2, 11: II, 5, 38. u. s.
 Ἀπαλός, zart, weich I, 5, 2.
 Ἀπαλλάττειν, fortschaffen, zurücklassen III, 2, 28: davon kommen V, 6, 32.
 ἀπαλλάττεσθαι ἐκ oder ἀπό τινος, et. verlassen VII, 6, 2, VII, 1, 4. τινός, etwas aufgeben, einer Sache entsagen VI, 2, 15. auch befreit werden von IV, 3, 2: V, I, 13.
 Ἀπαμείβεσθαι, antworten II, 5, 15.
 Ἀπαντᾶν, entgegen gehn II, 3, 17: u. s. begegnen II, 4, 25.
 Ἀπαρασκεύαστος, unvorbereitet, ungerüstet I, 1, 6, u. s.
 Ἀπαυθημερίζειν, an demselben Tage zurückkommen V, 2, 1.
 Ἀπειπεῖν, untersagen VII, 2, 12. τινός, eb. d. w. ἀπαλλάττειν τινός VII, 1, 41.
 Ἀπειρηκώς, vom Wege ermüdet II, 2, 16: ἀπειρηκα, ich bin müde V, 1, 2: VI, 5, 30.
 Ἀπειρος, unerfahren, ungeschickt II, 2, 5.
 Ἀπελᾶν τινος, vertreiben von III, 4, 40.
 Ἀπελαύνειν, fortlaufen, fortreiten I, 4, 5: II, 3, 6.
 Ἀπερύκειν, abhalten V, 8, 25.
 Ἀπέρχεσθαι τοσοῦτον, so weit ab (d. h. hinterher o. vorher o. zur Seite) marschiren IV, 6, 13.
 Ἀπέχειν, absein, entfernt sein I, 8, 17: VI, 5, 8: ἀπέχεσθαι τινος, sich einer S. enthalten III, 1, 22. φίλων, seine Freunde nicht beleidigen II, 6, 10: τῆς Ἑλλάδος, Griechenland entbehren, nicht darin sein, oder dahin zurückkehren VI, 6, 14.
 Ἀπεχθάνεσθαι, verhaßt sein VII, 6, 34: τὸ ἀπεχθ. damit er sich nicht verhaßt machte II, 6, 19.
 Ἀπιέναι πρὸς τινά, zu Einem übergehn I, 9, 29.
 Ἀπιστεῖν, mißtrauen II, 5, 6: nicht gehorchen II, 6, 19: VI, 6, 13.
 Ἀπιστία, Mißtrauen II, 5, 21: VII, 7, 30: Treulosigfelt II, 5, 21: III, 2, 4.
 Ἀπιστος,

Ἀπιστος, treulos, unzuverlässig VII, 7, 24.

Ἀπλετος, groß IV, 4, 11.

Ἀπλοῦν, τὸ, Einfalt, Gradheit, Rechtschaffenheit II, 6, 22: ἀπλοῦς ὁ λόγος, die Sache bedarf keiner Weitläufigkeit V, 8, 18.

Ἀπό τινος, (sogleich) nach II, 5, 32. ab (entfernt) von III, 3, 9. ἀπὸ τούτου deswegen IV, 6, 3: für ἐκ I, 1, 9: I, 9, 6: ἀπὸ ἵππου θηρεῦειν, zu Pferde jagen I, 2, 7: ἀπὸ παραγγέλλεως, auf Befehl, dem Befehle gemäß IV, 1, 5: ἀπὸ ποίου τάχους, mit welcher Schnelligkeit II, 5, 7. ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, freiwillig I, 2, 17: ἀπὸ κοινοῦ, auf gemeinschaftliche Kosten V, 1, 12: auf gemeinschaftlichen Beschluß, im Namen Aller V, 7, 18: ὁ Ἀθ. ὁ ἀπὸ τοῦ στρατεύματος, der Athener, d. beim Heere ist, (e. Umschreibung Xenophons, d. d. bekannteste Athener im griechischen Heere war) VII, 2, 19.

Ἀποβαίνειν, ans Land steigen VI, 2, 17: 3, 2: hinauslaufen, einen Ausgang haben VII, 8, 22.

Ἀποβάλλειν, verlieren IV, 6, 10: u. s.

Ἀποβιβάζειν, übersetzen I, 4, 5.

Ἀποβλέπειν τινὰ, einen ansehen I, 8, 14. auf einen Xenophons Feldzug.

sehen, (um sich nach ihm zu richten) III, 1, 36.

Ἀπογιγνώσκω τινός, et. aufheben, nicht mehr wollen I, 7, 19.

Ἀποδείκνυμι στρατηγόν, ich mache, ernenne, zum Feldherrn I, 1, 2: I, 9, 7. ἀποδείνυμαί τι, ich erkläre (thue kund) et. V, 5, 3: VII, 7, 46. ἀποδεδειγμένοι ἦσαν, sie hatten vorhergesagt V, 2, 9. ἀποδείκνυσθαι πολεμίους, für Feinde erklärt w. VII, 1, 26.

Ἀποδέρειν, abhäuten III, 5, 9.

Ἀποδιδόμαί, das Versprochene geben I, 7, 5. 18. ἀποδίδοσθαι, verkaufen VII, 2, 3. 6. — 5, 5. — 6, 41.

Ἀποδιδράσκειν, heimlich entfliehen, so, daß man nicht weiß, wohin: ἀποφεύγειν, sich durch die Flucht wirklich retten I, 4, 8: II, 2, 13: VII, 3. 11: ἀποδράς ὤχετο, er entfloß V, 1, 15.

Ἀποδοκεῖ, es mißfällt, reut II, 3, 9.

Ἀποδύειν, plündern, berauben V, 8, 23.

Ἀποθεῖν, von fern I, 8, 14.

Ἀποθνήσκειν ὑπὸ τινος, v. einem ermordet w. II, 6, 29: u. s.

Ἀποικία, und ἀποικος, Kolonie IV, 8, 22: V, 3, 2: u. s. ἀποικοί, Kolonisten V, 5, 10: u. s.

Ἀποκαίειν, erstarren (von

- der Kälte) IV, 5, 3: im Pass. erfrieren VII, 4, 3.
 Ἀποκαλεῖν, bei Seite rufen, besonders zu sich rufen VII, 3, 35.
 Ἀποκεῖσθαι, verwahrt (aufbewahrt) sein o. w. II, 3, 15: V, 4, 27.
 Ἀποκτείνειν, abschneiden (militär. Ausdr.) IV, 3, 20.
 Ἀποκλίνειν, ausbeugen II, 2, 16.
 Ἀποκόπτειν, vertreiben III, 4, 39: IV, 2, 17: abschlagen VII, 4, 15.
 Ἀποκωλύειν τινά τινος, et. an et. hindern III, 3, 3.
 Ἀπολαμβάνειν, wiederbekommen I, 2, 27: I, 4, 8: u. s. einschließen, umzingeln II, 4, 17.
 Ἀπολείπειν, unbrauchbar werden IV, 5, 14. τινά, einen verlassen VI, 5, 4.
 Ἀπολείπεσθαι, zurückbleiben IV, 5, 16: τινός, v. einem entfernt sein VI, 3, 26: τῆς τάξεως, das Heer verlassen V, 4, 20.
 Ἀπόλεκτοι, Auserlesene, Auserwählte II, 3, 15.
 Ἀπολλύναι τινός ὑπό τινος, et. verlieren durch Einen III, 4, 11: VII, 2, 22: ἀπόλλυσθαι, umkommen, zu Grunde gehn V, 3, 3.
 Ἀπολογεῖσθαι περί τ. sich wegen et. entschuldigen V, 6, 3.
 Ἀπολύειν τινά τῆς αἰτίας, Einen von der Schuld freisprechen VI, 6, 15.
 Ἀπομάχεσθαι, Widerstand thun VI, 2, 6.
 Ἀπόμαχος, unbrauchbar z. Kriege III, 4, 32: IV, 1, 13.
 Ἀποπήγνυσθαι, gefrieren V, 8, 15.
 Ἀποπλεῖν, heimschiffen VII, 1, 4. Daher
 Ἀπόπλους, V, 6, 20.
 Ἀποπορεύεσθαι, fortgehn V, 6, 33.
 Ἀπορεῖν, etwas nicht haben, Mangel leiden I, 7, 3: V, 6, 30: τούτων, deswegen in Verlegenheit sein I, 3, 8: sich nicht zu helfen wissen I, 5, 13: VII, 3, 20. ἀπορεῖσθαι, stocken, nicht wissen VI, 1, 21: VII, 3, 29.
 Ἀπορία, Schwierigkeit, mißliche Lage III, 5, 7: u. s.
 Ἀπορος, eb. w. ἀμήχανος II, 5, 21: V, 6, 20: ἀπορον εἶναι, unmöglich sein, daß usw. III, 3, 4: VI, 6, 23: ὁδός, e. ungangbarer Weg II, 4, 4: ποταμός, ὄρος, e. Fluß, Berg, über den man nicht kommen kann IV, 1, 2: II, 5, 18. ἀπορα, Schwierigkeiten, Hindernisse II, 3, 13.
 Ἀπόρρητον, e. Geheimniß I, 6, 5: ἐν ἀπορρήτῳ ποιησάμενος λέγει, er sagt ihm insgeheim, o. als ein Geheimniß VII, 6, 43.
 Ἀπορρήτως, abschüssig, steil VI, 4, 3.
 Ἀποσκήπασθαι wird von Einem gesagt, dessen Glieder

- vor Frost abfallen IV, 5, 12: V, 8, 15.
- Ἀποσκάπτειν, den Weg durch Graben ungangbar machen II, 4, 4.
- Ἀποσκηνεῖν τινος, in einer Entfernung von Einem sich lagern III, 4, 35.
- Ἀποσπᾶν, wegziehen, zurückziehen (Verb. activ.) I, 8, 13: sich trennen von Anderen VII, 2, 11. ἀποσπᾶσθαι τινος, eb. w. ἀπολείπειν (VI, 5, 4) II, 2, 12.
- Ἀποστυροῦν, umwallen, durch einen Wall decken VI, 5, 1.
- Ἀποστέλλειν, entlassen II, 1, 5.
- Ἀποστρατοπεδεύεσθαι τινος, eb. w. ἀποσκηνεῖν III, 4, 34: VII, 7, 1.
- Ἀποστρέφειν, zurückberufen II, 6, 3.
- Ἀποστροφὴ, Zuflucht II, 4, 22: VII, 6, 34.
- Ἀποσώζειν, glücklich hinführen II, 3, 18.
- Ἀποταφρεύειν, einen Graben ziehen VI, 5, 1.
- Ἀποτείνεσθαι, hervorragen, εἰς πλάγιον, schief, nach d. Erde zu I, 8, 10.
- Ἀποτειχίζειν, e. Mauer vorbauen II, 4, 4.
- Ἀποτέμνειν, abschneiden II, 6, 1: III, 4, 29.
- Ἀποτίεσθαι, strafen III, 2, 6.
- Ἀποτιθέναι, aufheben II, 3, 15.
- Ἀπότομος, eb. w. ἀπορρώξ.
- Ἀποτρέπεσθαι, den bisherigen Weg verlassen III, 5, 1: u. f.
- Ἀποφαίνομαι γνώμην, ich sage meine Meinung I, 6, 9.
- Ἀπόφραξις, Hinderung IV, 2, 25. 26.
- Ἀποχωρεῖν, abziehen, sich zerstreuen I, 10, 13: sich zurückziehen V, 7, 16: VI, 5, 17.
- Ἀποψηφύζεσθαι, anders stimmen, das Gegentheil beschließen I, 4, 15.
- Ἀπρόθυμος, unwillig, unbereitwillig VI, 2, 7.
- Ἀπροφασίστος, bereitwillig, schnell II, 6, 10.
- Ἄρα, also, daher I, 7, 18: ἄρ' οὖν μὴ, nonne? VII, 6, 5.
- Ἀρετὴ, gute Eigenschaft (Freigebigkeit) VI, 4, 8: περί τινα, Verdienste um Jemand I, 4, 8.
- Ἀρήγειν, vertheidigen I, 10, 5.
- Ἀριθμὸς τῆς ὁδοῦ, Länge d. Wegs II, 2, 6. ἀριθμὸν ποιεῖν, das Heer zählen VII, 1, 7.
- Ἀριστᾶν, zu Mittag essen III, 3, 6: u. f.
- Ἀριστον, Mittagbrod IV, 5, 30.

- Ἀριστοποιεῖσθαι, eb. w. ἀριστᾶν III, 3, 1: IV, 2, 9.
 Ἀριστος, sehr tapfer IV, 3, 29.
 Ἀρκεῖν, hinreichen II, 6, 20: VI, 4, 6.
 Ἄρμα, Wagen (zum Kriegsgebrauch, bei den Persern) I, 2, 16: 7, 12.
 Ἀρμάμαξα, Frauenwagen (bei den Persern) I, 2, 16, 18.
 Ἀρμοστής, Harmost (eine Magistratsperson, die in e. Provinz geschickt wird, als Statthalter) V, 5, 19: u. f.
 Ἀρπάζειν, e. Gelegenheit begierig ergreifen VI, 5, 18: ἀρπάζειν φθάνω, mit Gewalt vorwegnehmen IV, 6, 11.
 Ἀρτᾶν, befestigen, anhängen (an d. Schläuche) III, 5, 10.
 Ἀτροκόπος, e. Becker IV, 4, 21.
 Ἀρχαῖος, alt VII, 5, 1: Κῦρος, d. ältere Cyrus I, 9, 1: τὸ ἀρχαῖον, ehemals, sonst I, 1, 6.
 Ἀρχεῖν τινός, et. anfangen I, 4, 15: III, 2, 17. ἀρχεσθαι λόγον, anfangen zu reden III, 2, 7: τινος, Urheber wovon sein V, 7, 34.
 Ἀρχή, τοῦ παντός, das Oberkommando VI 3, 1: unterworfenen Land oder Stück Landes I, 9, 13: VII, 1, 2: Satrapie I, 1, 2: II, 3, 29. ἀρχὴν μὴ, durchaus nicht VII, 7, 28.
 Ἀρχικὸς, in d. Feldherrnkunst erfahren II, 6, 8. 20.
 Ἀσέβεια, Gottlosigkeit, Verachtung d. Götter III, 2, 4.
 Ἀσθενεῖν, krank sein o. w. I, 1, 1: V, 5, 6.
 Ἀσυνῶς, ohne Feindseligkeiten auszuüben II, 3, 27: III, 3, 3.
 Ἀσιτος, nüchtern (ohne et. gegessen zu haben) IV, 5, 11.
 Ἀσκεῖν ἀλήθειαν, d. Wahrheit lieben VII. 7, 24.
 Ἀσκοί, Schläuche III, 5, 9.
 Ἀσπάζεσθαι, begrüßen VII, 1, 8: 2, 28: Abschied nehmen VII, 1, 40: umarmen VI, 3, 24: verehren, hochachten VII, 8, 23.
 Ἀσπίς, statt ἀσπίδοφόροι, d. Beschildeten, d. Schildträger I, 7, 10. παρ' ἀσπίδας, links IV, 3, 26.
 Ἀσταφίς, Rosine IV, 4, 9.
 Ἀστράπτειν, schimmern, blitzen I, 8, 8.
 Ἀσφάλεια, Sicherheit VII, 6, 30.
 Ἀσφαλτος, Asphalt, Erdharz II, 4, 12.
 Ἀσχολία, Geschäfte, Abhaltungen VII, 5, 16.
 Ἀτακτος, eb. w. ἀπαράσκευος I, 8, 2.
 Ἀταξία, Regellosigkeit, schlechte Disziplin III, 1, 38.
 Ἄτε, (vor einem Partizip) weil, da IV, 2, 13: u. f.

- Ἀτέλεια, Geld, o. e. Nequi-
valent davon III, 3, 18.
- Ἀτιμος, verachtet VII, 7,
24.
- Ἀτιμάζειν, schänden, der
Berachtung Preis geben I,
9, 4.
- Ἀτμίζειν, rauchen, dampfen
IV, 5, 15.
- Ἀτρυβῆς ὁδός, e. ungebahn-
ter, unbeegangener Weg IV,
2, 8: VII, 3, 41.
- Ἀν̄, dagegen I, 10, 11: VI,
1, 21: u. s. wiederum,
ebenso II, 5, 26: u. s.
- Ἀναίνεσθαι, vertrocknen II,
3, 16.
- Ἀνταίρετος, Einer, d. sich
das Kommando anmaßt V,
7, 29.
- Ἀνθημερόν, an demselben
Tage IV, 4, 22: IV, 5, 1.
- Ἀν̄θις, noch einmal, wieder-
um V, 8, 9: u. s. darauf,
dann, ferner II, 4, 5: VII,
3, 18: in der Folge, künf-
tig V, 4, 7: VII, 5, 3.
- Ἀνλίσσασθαι, verweilen IV,
3, 1, 2: u. s. übernachten
II, 2, 17.
- Ἀνλὼν, Bette (eines Was-
fers) Kanal II, 3, 10.
- Ἀνστυρότης, Strenge,
Herbe V, 4, 29.
- Ἀντίκα μάλα, sogleich,
augenblicklich VI, 2, 5.
- Ἀντόθεν, von da IV, 2, 6:
u. s. da, daselbst I, 4, 6:
u. s.
- Ἀντοκέλευστοι, freiwill-
lig, ohne Befehl III, 4, 5.
- Ἀντοκράτωρ ἀρχων, der
Oberbefehlshaber VI, 1, 21.
- Ἀνόμεατος, freiwillig V,
7, 3. s. ἀπό. von ohnge-
fähr VI, 4, 18.
- Ἀντομολεῖν, desertiren,
übergehen I, 7, 13.
- Ἀντός, allein, statt μόνος,
II, 3, 7: IV, 7, 10. 11:
VII, 3, 35: selbst, aus eig-
nem Antriebe II, 1, 5:
selbst, kein Anderer III, 5,
5: — I, 8, 20 wird es,
des Nachdrucks wegen, wie-
derholt. — αὐταῖς ταῖς τρ.
nämlich σύν. I, 3, 17: αὐτοὶ
ἐφ' ἑαυτῶν, sie allein, von
den Uebrigen abgesondert II,
4, 10.
- Ἀντόσε, dorthin IV, 7, 2.
- Ἀντοῦ, ebendaselbst II, 2, 3:
u. s.
- Ἀντως, ὡς δ' αὖτως, und
ebenso V, 6, 9.
- Ἀνχῆν, Landenge, Isthmus
VI, 4, 3.
- Ἀφαιρεῖσθαι τινὰ τι, einem
et. entreißen, wegnehmen
I, 9, 19: u. s.
- Ἀφανῆς, unsichtbar IV, 2,
4: εἰμὶ, ich kann nicht
mehr gesehen werden I, 4, 7.
- Ἀφανίζειν, dem Anblick ent-
ziehen, verdunkeln III, 4,
8: vertilgen III, 2, 11.
- Ἀφειδέστατα τιμωρεῖσθαι,
aufs härteste bestrafen I, 9,
13.
- Ἀφεστήκειν, abfallen II,
4, 5.
- Ἀφθονία, Vorrath, Ueber-

- fluß I, 9, 15: VI, 6, 3.
 ἄφθονος χώρα, e. furcht-
 bares Land V, 6, 25: ἐν
 ἀφθόνοισι βιοτεύειν, in Ueber-
 fluß leben III, 2, 25.
 Ἀφιέναι, loslassen, heraus-
 lassen II, 2, 20: austreten
 machen (von Wasser) II,
 3, 13: ungestraft entlassen
 II, 3, 25: τινὰ, fortlassen
 (ungenützt) V, 4, 7.
 Ἀπιπεύειν, zurückreiten
 I, 5, 12.
 Ἀφιστάναί, eb. w. ἀφεστή-
 κειν I, 1, 6: 6, 7: zum
 Abfall antreiben VI, 6, 34:
 entweichen, sich retten II,
 5, 7.
 Ἀφodus, d. Abzug IV, 2,
 11: u. s.
 Ἀφροντιστέειν τινος, ver-
 achten, geringschätzen, sich
 um et. nicht kümmern V,
 4, 20.
 Ἀφροσύνη, Thorheit V, 1,
 14.
 Ἀφύλακτος, unbewacht II,
 6, 24. ἀφυλάκτος, unvor-
 sichtig, aufs Gerathewohl
 V, 1, 6.
 Ἀχάριστος, undankbar VII,
 6, 23: unbelohnt I, 9, 18.
 οὐκ ἀχαρίστως μοι ἂν ἔχει
 πρὸς, ich werde vielen Dank
 verdienen bei II, 3, 18.
 Ἀχθόμαι τοῦτο, das ver-
 driest, ängstet mich I, 1,
 8: III, 2, 20: τινι, auf
 Einen zürnen VII, 5, 7.
 Ἀχρεῖοι, Troß, zum Kriege
 Untaugliche V, 2, 21.
 Ἀχρεῖς ἂν, bis II, 3, 2.
 Ἀψίνδιον, Vermuth I, 5,
 1.

B.

- Βάδην, langsam IV, 8, 28:
 V, 4, 23: ταχὺ, mit schnel-
 len Schritten IV, 6, 25.
 Βάθος πλέον, e. Niederung,
 Tiefe VI, 2, 2.
 Βακτηρία, Ruthe, Stock
 II, 3, 11.
 Βάλλανοι τῶν φοινίκων, Dat-
 teln I, 5, 10: II, 3, 15.
 Βάλλειν τινὰ, auf E. schie-
 ßen V, 2, 32: mit Steinen
 werfen I, 3, 1: v. Weiten
 her verwunden V, 7, 21.
 Βάπτειν, eintauchen II, 2,
 9 (Schwerdt o. Lanze in
 das mit einem Schilde auf-
 gefangene Opferblut (εἰς
 ἀσπίδα) eintauchen, nach
 alter Sitte).
 Βάρβαρος, ungrisch, fremd
 V, 5, 16: VII, 1, 29.
 Βαρέως φέρειν, unwillig sein
 II, 1, 4. ἀκούειν, unwillig
 anhören II, 1, 9.
 Βασίλειον (sc. δῶμα) Pal-
 last des Königs, o. Statt-
 halters I, 4, 10: III, 4,
 24: IV, 4, 2. 7. u. s. τὰ βα-
 σιλεία, königl. Pallast I, 2,
 23. 26.
 Βασιλεὺς μέγας, d. große

- König** (d. persische, dem die Griechen selbst zum Th. dienstbar waren) I, 4, 11; 2, 8.
- Βασιλικός**, königlich, eines Königs würdig I, 9, 1.
- Βάσιμα**, Orter, wo man mit dem Pferde fortkommen kann III, 4, 49.
- Βατά**, gangbare, gutgebahte, Orter IV, 6, 17.
- Βέβαιος**, zuverlässig I, 9, 30.
- Βέλος**, jede Art von Angriffswaffen, die man auf den Feind wirft, o. schießt (Wurfspieße, Pfeile, Steine) III, 3, 16: V, 2, 14.
- Βία**, Gewalt, Alles, was Einem wider seinem Willen geschieht VI, 6, 25: **βία τῆς μητρὸς**, wider Willen d. Mutter VII, 8, 17.
- Βιάζεσθαι**, vertreiben I, 4, 5: **zusammentreiben** I, 3, 1. **βιασάμενοι**, wider Willen d. Uebrigen VII, 8, 11.
- Βίαιον ποιεῖν**, Gewalt brauchen VII, 1, 31.
- Βίβλοι**, Bücher, o. besser vielleicht Papyrusstauden o. Blätter, woraus man Segel, Kleider usw. machte VII, 5, 14.
- Βίκοι**, Weinsässer (aus Thon, u. mit zwei Henkeln) I, 9, 25.
- Βίος**, Unterhalt, Vermögen V, 5, 1: VI, 4, 8: VII, 7, 9.
- Βλάβος**, τὸ, Schaden VII, 7, 28.
- Βλακεύειν**, zagen, träge sein (das Gegentheil von ἀνδρίζεσθαι) II, 3, 11: V, 8, 15.
- Βόθρος**, e. Grube, Vertiefung IV, 5, 6: V, 8, 9.
- Βοιωτιάζειν τῇ φωνῇ**, böiurisch (d. h. breit, und mit vollem Munde) reden III, 1, 26.
- Βουλεύειν κακὸν τινι**, einem übel wollen, ihn ins Unglück zu stürzen suchen II, 5, 16. **βουλεύεσθαι τι περὶ τινός**, et. über E. beschließen, Einem et. auszuwirken, o. zu verschaffen suchen VII, 1, 34. **τὴν πορείαν**, über d. Reise rathschlagen VI, 2, 4. **περὶ αὐτοῦ**, für sich selbst sorgen V, 7, 9. **πρὸς ταῦτα**, hiernach seinen Rath bestimmen VI, 2, 5: rathschlagen II, 3, 8.
- Βουλεμίων**, heftig (bis zum Ohnmächtigwerden) Hunger leiden IV, 5, 7. 8.
- Βούλομαι. ὅποσα γ' ἐβούλου** V, 8, 10, was dir deine Leidenschaft, deine Gewissenlosigkeit, eingab. **βουλόμενος φθάσαι πρῶτος**, um den Uebrigen zuvorzukommen III, 4, 20: **ὁ βουλόμενος**, Jeder V, 7, 27.
- Βουπρόρος**, groß, sehr groß VII, 8, 14.
- Βοῦς**, Kuhhaut V, 4, 12.

- ὑφ' ἀμάξης, Jochochse VI, Bωμὸς, Altar IV, 8, 28.
4, 22. (Im Stadium waren die
Bραχὺ, ein wenig, nicht Schranken in der Nähe ei-
weit I, 5, 3: III, 3, 7. nes Altars, zu dem d. Sten-
Bρέχειν, nassen, naß ma- pferde, als zu ihrem Ziele,
chen I, 4, 17: III, 2, 22. zurücklaufen mußten.)
Bρωτὸν, Speise IV, 5, 8.

Γ.

- Γαλήνη, Meerstille V, 7, 8. Γενεά, Geburtstag II, 6, 30.
Γαμέω. γεγαμημένη, e. Ver- Γενεῖσθαι, bärtig sein, o. w.
mählte IV, 5, 24. II, 6, 28.
Γάρ, im Anfang einer Erzäh- Γενναϊότης, Edelmuth,
lung, nämlich III, 2, 29: Freigebigkeit VII, 7, 41.
V, 6, 6: VII, 7, 5: bei Γεραίτες, Aeltere V, 7,
Fragen: οἶε γάρ, meinst 17.
du denn? I, 7, 9: bezieht Γερόντιον, e. alter Mann
sich (wie sehr oft) auf ei- VI, 3, 22.
nen ausgelassenen Satz: I, Γέργον, e. kleiner Schild
6, 8: VII, 3, 47: καὶ γάρ II, 1, 6: IV, 3, 4. γε-
οὖν, eb. w. τοιγαροῦν, also, γόφοροι, Schildträger I, 8,
daher V, 8, 17. 9.
Γαυλικὰ χρήματα, Ueber- Γεύεσθαι, essen I, 9, 26:
fahrtsgeld (überhaupt: u. s. σίτου III, 1, 3.
Gelder, d. v. den Solda- Γέφυρα, Brücke, Schiff-
ten, auf Xenophons Rath, brücke II, 4, 17: IV, 5,
f. d. Schiffspatronen und 22.
Schiffer zusammengebracht Γεώδης, erdig VI, 4, 5 (dem
waren) V, 8, 1. Felsigen entgegengesetzt.)
Γε, quidem, ἔνα γε, Einen, Γῆ, Land, Gebiet I, 3, 4:
namentlich III, 3, 5. — ist VII, 2, 36.
oft, wie quidem, kaum Γῆενος, v. Erde VII, 8, 14.
übersetzbar, als II, 3, 9: Γήλοφος, e. Hügel I, 5, 8:
4, 4. u. s.
Γελάσθαι ἑφ' ἑαυτοῖς, in sich Γίγνεσθαι, geboren w. III,
lachen V, 4, 34. 2, 13: ἀπὸ τινος, abstam-
Γελωτοποιός, e. Lustigma- men von Einem II, 1, 3.
cher VII, 3, 33. ἐγένετό τινι, es stand frei,
Γέμεν τονός, voll sein von war möglich I, 9, 13: κα-
et. IV, 6, 27. λῶς, gut gehn IV, 3, 24.

- ἐπὶ τινι, in Eines Gewalt sein III, 1, 13. 17: ἐν ἑαυτῷ, in sich gehn, sich mäßigen I, 5, 17. τὸ γιγνόμενον, d. Ertrag (aus verkauften Sachen gelöstes Geld) V, 3, 4: VII, 6, 41: οἱ γιγνόμενοι δασμοί, d. gesetzlichen Abgaben, Tribute I, 1, 8. γίγνονταί τὰ ἱερά, die Eingeweide der Opferthiere bedeuten Glück II, 2, 3: u. f.
- Γιγνώσκειν, urtheilen, der Meinung sein II, 5, 8: VI, 1, 19.
- Γνώμη, Zweck, Bestimmung I, 8, 10: Hoffnung, Erwartung I, 7, 8: Erlaub-
- niß, Willen, ἀνεν γνώμης Κύρου, wider Cyrus Willen I, 3, 13. γνώμην ἔχειν, urtheilen, meinen II, 2, 10. 12. πρὸς τινος, auf Eines Seite treten, o. sein II, 5, 29: γνώμη, absichtlich, mit gutem Bedacht II, 6, 9.
- Γόνατα, Knoten an Pflanzen IV, 5, 26.
- Γόβν, wenigstens VII, 1, 30.
- Γραῖδον, e. Alte, e. altes Weib VI, 3, 22.
- Γυμνάζειν, üben, Bewegung machen I, 2, 7.
- Γυμνής, Γυμνήτης, ein Leichtgerüsteter, o. Bewaffneter IV, 1, 6: I, 2, 3: u. f.

Δ.

- Δάκνω. δηχθεῖς, gebissen III, 2, 18.
- Δαπανᾶν τὰ ἑαυτῶν, von ihrem Gelde leben V, 5, 20. εἰς τινος, an E. wenden II, 3, 3. ἀμφὶ τι, auf etwas wenden I, 1, 8.
- Δάπεδον, d. Boden IV, 5, 6.
- Δαρεικός, e. Goldmünze, 20 Drachmen, o. etwa 3 Thaler 8 Gr. preuß. Cour. an Werth I, 7, 18: u. f.
- Δάσμευσις, Vertheilung VII, 1, 37.
- Δασύς, behaart V, 4, 12: IV, 7, 22: τινὶ o. τινός, bewachsen mit et. IV, 8, 2: II, 4, 14: u. f.
- Δαψιλῇ ἐπιρῆδεια, reichliche Zufuhr IV, 2, 22: 4, 2.
- Δε, f. μὲν, quidem I, 1, 2: V, 5, 22: f. γὰρ II, 4, 16: V, 6, 36: VI, 4, 13.
- Δεῖ τινος, es ist et. nöthig III, 2, 33: 3, 16: u. f. mit dem Dativ der Person III, 4, 35: δεῖ πολλοῦ, es fehlt viel VII, 6, 18: οὐ πολλοῦ δέοντες (ὥς) εἶναι, bei denen wenig fehlte, daß sie nicht waren usw. V, 4, 32: ὀλίγου δέω καταλευσθῆναι, ich bin nahe daran, gesteinigt zu w. I, 5, 14: εἰς τὸ δέον, wie sichs geziemt I, 3, 8 δεῖν ist hinzuzudenken I, 3, 14: V, 7, 34.
- Δεῖδειν, fürchten, scheuen III, 2, 5.

- Δείκνυμι ἐπιστολήν, ich übergebe den Brief I, 6, 3.
 Δείλη, sc. ὥρα, Nachmittag, und zwar entweder 1) d. πρωία, d. Zeit gleich nachTische, bis gegen Abend, der eigentliche Nachmittag I, 8, 8: II, 2, 14: VII, 3, 10: o. d. ὀψία, d. Zeit gegen Sonnenuntergang III, 4, 34.
 Δεινός, groß, geschickt, geübt worin, mit dem Infinitiv I, 9, 19: II, 5, 15: IV, 6, 16: VII, 3, 23: δεινὸν θέαμα, ein trauriges Schauspiel IV, 7, 13: τὰ δεινὰ, Gefahren, böse Lagen II, 3, 22: u. s. δεινῶς ἔχειν, sich übel befinden VI, 4, 23, δεινότατα ποιεῖν τινὰ, einen aufs Abscheulichste behandeln V, 7, 23, δεινὰ ποιεῖσθαι, erschrecken, für schwer o. gefährlich halten VI, 1, 11.
 Δεῖσθαι τινος, E. bitten I, 2, 14: u. s. — 2) nöthig haben I, 9, 21: begierig sein V, 7, 18. ὑπὸ τοῦ δεῖσθαι, aus Noth, Mangel II, 6, 13.
 Δεκατεῦεν, Zehnten, den zehnten Theil nehmen V, 3, 9.
 Δεκάτη (μερίς) der zehnte Theil der Beute V, 3, 4.
 Δεξιός, zur rechten Hand, d. h. glücklich VI, 1, 23. δεξιὰν δίδοναι, die Hand auf et. geben, versprechen II, 5, 3: δεξιὰν λαβεῖν καὶ δοῦ-
 ναί, einen Bund machen I, 6, 6. δεξιαί, Versprechen II, 4, 1.
 Δεξιόσθαι, bewillkommen, begrüßen, durch Gebung d. rechten Hand VII, 4, 19.
 Δέρμα, e. Fell I, 2, 8.
 Δέχεσθαι, billigen I, 8, 17: V, 4, 8: einen Angriff aus- halten, nicht weichen I, 10, 11: u. s.
 Δῆ, schon (vorher) für ἤδη, II, 3, 1: I, 10, 8: VII, 6, 20: καὶ δῆ, jetzt schon I, 10, 10: also, daher I, 7, 16: δῆ τότε, zu eben d. Zeit I, 8, 23: nun, darauf (im Nachsatz) I, 10, 13: IV, 7, 23: u. s. wahrlich, wirklich I, 9, 18: τί δῆ, warum aber? warum in aller Welt? II, 2, 22, μὲν δῆ, daher, also II, 1, 20. 21: οὗτο δῆ παρεγγυήσαντος, indem (nämlich) Einer sie aufgemuntert hatte IV, 7, 25: δῆπου, ohne Zweifel, gewiß, doch wohl III, 2, 5: V, 7, 6.
 Δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν, σπεύδων, es war offenbar, daß er wünschte, eilte II, 6, 21: I, 5, 9: ᾧ (o. ἐν ᾧ) δῆλον ἐγένετο, wodurch es sich zeigte IV, 7, 20.
 Δηλοῦν, auseinandersetzen, erzählen III, 1, 1: VII, 1, 1.
 Δημαγωγεῖν, durch Schmeichelei u. ähnliche Künste an sich ziehen VII, 6, 4.
 Δημόσιος, öffentlich, gemeinschaftlich VI, 6, 2.

Διὰ σκοπούς, unbekannt II, 5, 9: διὰ πίστεως, voll Vertrauens III, 2, 8: διὰ ταχέων, schnell I, 5, 9: δ. τέλους, bis ans Ende, standhaft VI, 6, 11. ist zu verstehen bei Genitiven d. Zeit I, 7, 18: III, 3, 11. bei πολλοῦ χρόνου, nach langer Zeit I, 9, 25: bei ταῦτα, IV, 1, 21: bei ὅτι, wegen II, 4, 7: bei αὐτοῦτο I, 9, 21.

Διαβαίνειν, übersetzen (Verb. neutr.) I, 5, 10.

Διαβάλλειν, verläumden, verklagen I, 1, 3: u. s.

Διάβασις, Ueberfahrt (über e. Wasser) d. Ort, wo sie geschieht I, 5, 12: u. s. Brücke, verbundene Bohlen, zum Uebersetzen usw. II, 3, 10: III, 4, 20. 23.

Διαβατέος, transeundus, was man durchgehen (worüber man setzen usw.) muß II, 4, 6.

Δεαβατός, durchgehbar, worüber man gehn, setzen kann I, 4, 18: VI, 5, 12.

Διαβιβάζειν, übersetzen lassen, übersetzen (Verb. act.) III, 5, 7: V, 2, 8. 10.

Διαβολή, Verläumdung II, 5, 5.

Διαγγέλλειν εἰς τὸ στρατ. dem Heer bekannt machen VII, 1, 14. διαγγέλλεσθαι, herumsagen, einander bekannt machen III, 4, 36.

Διάγειν, übersetzen, über-

führen II, 4, 28: VII, 2, 12: τὴν νύκτα, d. Nacht zubringen, IV, 2, 7: λέγων, immer sprechen, vor sprechen I, 2, 11. leben. εὐδαιμονέστερον δ. glücklicher leben III, 1, 43.

Διαγελάσθαι, verlachen II, 6, 26.

Διαγίγνεσθαι, lange verweilen VII, 3, 13. τὴν νύκτα, die Nacht zubringen, eben das was διάγειν I, 10, 19: διεγέγοντα ἐσθιόντες κρέα, sie aßen in dieser ganzen Zeit nichts als Fleisch I, 5, 6: διεγ. καίοντες, sie hatten die ganze Nacht hindurch Feuer IV, 5, 5.

Διαγκυλίσειν, den Lanzenriem (ein Riem, der in der Mitte d. Wurffspieße befestigt war, und zur kräftigern Abschießung derselben diente) fassen, um d. Hand schlingen IV, 3, 28.

Διαδέχεσθαι, aufhalten, empfangen I, 5, 2.

Διαδιδόναι, vertheilen I, 10, 18.

Διαζεύγνυσθαι ἀπὸ τῶν ἄλλων, v. den Uebrigen abgeschnitten w. IV, 2, 10.

Διαθεῖσθαι, betrachten III, 1, 19.

Διαιδριάζειν, unter freiem Himmel sein, zubringen IV, 4, 10.

Διαίρειν, herausreißen V, 2, 21.

Διακεῖσθαι, gesinnt sein,

- denken III, 1, 3: II, 6, 12:
(*φιλικάς*) *φιλικάς* τινι,
freundschaftlich gegen Einen
II, 5, 27: *ἀμεινον ὑμῖν δια-*
κρίσεται, es wird besser
(vortheilhafter) für euch
sein VII, 3, 17.
- Διακελεύεσθαι*, auffor-
dern, ermahnen III, 4, 45:
u. s.
- Δικκινδυνεύειν*, sich durch-
schlagen VI, 3, 17: *ἐν τῷ*
πολέμῳ, streiten I, 8, 6.
- Δικκλῆν κατὰ μικρόν*, klein
brechen VII, 3, 22.
- Διακονεῖν*, bedienen, Wein
reichen IV, 5, 33.
- Διακόπτειν*, durchbrechen
I, 8, 10: IV, 8, 13: nie-
derhauen I, 10, 9.
- Διακρίνειν*, wählen VI, 1,
22.
- Διαλαγχάνειν*, verlosen
IV, 5, 23.
- Διαλαμβάνειν*, einzeln
vornehmen, befragen IV,
1, 23: unter sich theilen
V, 3, 4.
- Διαλέγεσθαι*, mit Einem
reden I, 7, 9: IV, 8, 4.
- Διαλείπειν*, absein, abstehn,
abliegen I, 7, 15: u. s. *τὸ*
διαλείπον, Zwischenraum,
Abstand IV, 8, 13.
- Διαμαρτάνειν* τινός, et.
verfehlen VII, 4, 17.
- Διαμάχεσθαι* τινι, mit Ei-
nem kämpfen VII, 4, 10.
- Διαμπερὲς*, durch u. durch
IV, 1, 18: VII, 8, 14.
- Διανοεῖσθαι*, denken, im
Sinn haben VI, 1, 19: VII,
7, 48: beschließen V, 7, 15:
vorhaben, im Begriff sein
II, 4, 17.
- Διαπέμπειν*, herumschi-
cken IV, 5, 8.
- Διαπορεύειν*, eb. w. *διάγειν*
(II, 4, 28) II, 5, 18.
- Διαπορεύεσθαι*, eb. was
διαβαίνειν, ebend.
- Διαπράττειν* τινι, Einem
auswirken, s. Einen erhal-
ten VII, 1, 38: 2, 37.
διαπράττεσθαι, erhalten
(für sich) II, 3, 20: u. s.
φιλίαν πρὸς τ. Freundschaft
mit Einem schließen VII,
3, 16 *πρὸς τ. περί*, ver-
handeln, eins w., mit Ei-
nem über et. VII, 2, 7:
VII, 4, 12: sich ausbedin-
gen III, 5, 5.
- Διαρπάζειν*, plündern I,
2, 26: u. s.
- Διαρρίπτειν*, vertheilen
VII, 3, 22: *διαρρίπτειν*,
auseinander reißen, wer-
fen V, 8, 6: daher
Διάρρηψις, 7.
- Διασημαίνειν*, kund thun,
anzeigen II, 1, 23.
- Διασηνοῦν* und *διασηνεῖν*,
kantontren IV, 4, 8. u. s.
- Διασπᾶσθαι*, auseinander
ziehen, sich ausbreiten III,
4, 20: *διασπασθέντες*, Zer-
streute V, 6, 32: sich zer-
streuen I, 5, 9.
- Διασπείρεσθαι*, zerstreut
w. I, 8, 25: u. s. streifen
(v. Reiten) VI, 3, 19.
- Διασφενδονᾶσθαι*, zer-

- springend umherfliegen IV, 2, 3.
- Διασώζειν, retten V, 6, 18: διασώζεσθαι πρὸς τὴν ἑλλ., sich nach Griechenland hindurchhelfen, dahin gelangen V, 4, 5.
- Διατάττειν, in Schlachtordnung stellen I, 7, 1: vertheilen III, 4, 15.
- Διατείνεσθαι, sich anstrengen, bemühen VII, 6, 36.
- Διατελεῖν, gelangen I, 5, 7: τὴν ὁδὸν, den Weg (Marsch) fortsetzen IV, 5, 11: μαχόμενοι, (eb. was διάγειν μαχ.) täglich, ohne Aufhören fechten IV, 3, 2: χρώμενοι, immer gebrauchen III, 4, 17.
- Διατιθέναι, stimmen, eine Gesinnung einflößen I, 1, 5. (s. διακείσθαι) verkaufen VI, 6, 37. u. s.
- Διατρέφεσθαι τι, nähren, erhalten v. et. IV, 7, 17.
- Διατρίβειν, verweilen, zögern I, 5, 19: II, 3, 9: διατριβομένου χρόνου, indeß d. Zeit verging VII, 2, 3.
- Διαφαίνεσθαι, durchsichtig w. ὥς — διεφάνη, als man durchsehen konnte VII, 8, 14.
- Διαφανῶς, offenbar, deutlich VI, 1, 24.
- Διαφέρειν, besser sein III, 4, 33: οὐ δ., dasselbe sein V, 4, 2: διαφέρεσθαι πρὸς u. ἀμφί, streiten, kämpfen, um et. IV, 5, 17: VII, 6, 15.
- Διαφερόντως, ausgezeichnet, vorzüglich I, 9, 14.
- Διαφεύγειν, entfliehen, entweichen VI, 3, 4.
- Διαφθείρειν, abwendig machen III, 3, 5: Im Pass. sich zerstreuen, zerstreut w. VII, 2, 4: zu Grunde gehn, sein Zinsehn ganz verlihren VII, 7, 37.
- Διάφορος, e. Gegner VII, 6, 15.
- Διάφορον, Streit, Mißhelligkeit IV, 6, 3.
- Διαφύη, Spalte, Ritze, Einschnitt V, 4, 29.
- Διαχειρίζειν, verwalten, besorgen I, 9, 17.
- Διαχωρεῖν. κάτω διεχώρει αὐτοῖς, sie bekamen den Durchlauf IV, 8, 20.
- Διδάσκειν, lehren, zeigen, beweisen II, 5, 6: III, 3, 4.
- Διδόναι, erlauben II, 3, 25. u. s. die Wahl lassen III, 4, 42: überlassen, ausliefern (unbestraft) VI, 6, 31. 33. für διαδιδόναι I, 9, 22.
- Διείργειν τινός, v. et. abhalten III, 1, 2.
- Διελάνειν, durchbrechen (v. d. Reiterei) I, 10, 7.
- Διέξερχεσθαι, durchfortmarschiren VI, 6, 38.
- Διέρχεσθαι, marschiren, fortreißen III, 4, 37.
- Διέχειν, eb. w. διαλείπειν (I, 7, 15) I, 10, 4: eb. w. διασπᾶσθαι (III, 4, 20) III, 4, 20, 22.

- Διιέναι**, durchlassen III, 2, 23: IV, 1, 8.
Διίστασθαι, weiter aus-
 einander stellen (aus ein-
 ander rücken lassen) I, 8,
 20: I, 10, 7: διαστάντες,
 aus einander gestellt I, 5, 2.
Δικαστής, Richter V, 7,
 34.
Δίκη ἐσχάτη, d. härteste
 Strafe VI, 6, 15: δίκην
 δίδοναι, gestraft w. II, 6,
 21: V, 4, 20: ἐπιτιθέναι,
 strafen III, 2, 8: εἰς δίκας
 καταστήσαι, vor Gericht
 foderen (um Rechenschaft
 ablegen zu lassen) V, 7,
 34. δίκην ἔχω ἱκανήν, ich
 habe Genugthuung VII, 4,
 24.
Διμοιρία, das Doppelte
 VII, 2, 36: 6, 1.
Δινεῖν, umhertreiben VI, 1
 9.
Διπλάσιος, doppelt so groß,
 o. lang III, 3, 16: IV, 1,
 13. u. s.
Διφθέρα, e. lederne Tasche
 (worin d. Schleuderer ihre
 Steine tragen) V, 2, 12:
 Haut I, 5, 10.
Δίφρος, Fuhrmannssitz I,
 8, 10. Stuhl (beim thra-
 kischen Gastmahle) VII, 3,
 29.
Δίχα ποιεῖν, trennen, thei-
 len VI, 7, 11.
Διχάζειν, getrennt w. IV,
 8, 18.
Διώκειν, schnell laufen VII,
 2, 20: δρόμῳ, ebd.
Διώρυξ, Graben, Kanal I,
 7, 15: II, 4, 13.
Δόγμα, Beschluß III, 3, 5.
 u. s. ποιεῖσθαι, beschließen
 VI, 4, 11.
Δοκεῖν, meinen, glauben I,
 7, 1: u. s. scheinen I, 3,
 12: u. s. δοκῶ μοι αἰσχύνε-
 σθαι, ich schäme mich I, 7,
 4: I, 9, 1. δόξαν, eb. w.
 δόγμα VI, 1, 18, δόξαν
 ταῦτα, da dieß beschließen
 war IV, 1, 13: δεδογμένον,
 eb. w. δόγμα III, 2, 39:
 V, 6, 35: nach δοκεῖ muß
 man oft δεῖν hinzudenken,
 als VII, 3, 5.
Δοκιμάζειν, prüfen, un-
 tersuchen III, 3, 20.
Δόλιχος, ein Raum v. 24
 (nach Einigen, 7) Sta-
 dien, den d. Wettkämpfer
 12* (nach Einigen 7*)
 mal hin- und zurücklaufen
 mußten IV, 8, 27.
Δόξα, Meinung II, 1, 18.
 εἰς ἀνδρείότητα, Ruhm der
 Tapferkeit VI, 5, 14.
Δοράτιον, Stange, Wurf-
 spieß VI, 4, 23.
Δόρκας, eine Gemse I, 5,
 2: V, 3, 10.
Δόρπιστος, Abendbrodts-
 zeit I, 10, 17.
Δορυφόροι, Lanzenier (Sol-
 daten, deren Hauptwaffen
 Lanzen waren) V, 2, 4.
Δοῦλος, Sklav I, 9, 29:
 II, 5, 38.
Δουπεῖν, schlagen (et. gegen
 et. Anderes) I, 8, 13.

- Δοῦπος, Geräusch, Getöse II, 2, 19.
 Δρεπανηφόρος, sicheltragend. δρ. ἄρματα, Sichelwagen I, 7, 10: 8, 10.
 Δρόμος, Laufbahn, Rennbahn IV, 8, 26. δρόμω, eb. w. δρόμῳ διώκειν I, 8, 18. 19.
 Δύεσθαι u. δύνειν, untergehen (von d. Sonne) V, 7, 6: II, 2, 3.
 Δύνασθαι, gelten (v. Münzen) I, 5, 6: vermögen, et. zu thun II, 2, 13: IV, 5, 11 (wo διατελέσαι τὴν ὁδὸν zu suppliren ist) 12.
 Δύναμις, Macht, Truppen I, 3, 12: V, 4, 7: Vermögen, Macht II, 5, 11.
 Δύσβατος, schwer durchgebar IV, 1, 25.
 Δυσμαί, der Untergang der Sonne VII, 3, 34.
 Δυσπόρευτος u. δύσπορος, eb. w. δύσβατος.
 Δυσπορία, Schwierigkeit, durchzukommen IV, 3, 7.
 Δύσχρητος, fast unbrauchbar, schwer zu brauchen III, 4, 19.
 Δυσχωρία, Ungangbarkeit einer Gegend III, 5, 16.
 Δωροδοκεῖν, mit Geld bestochen sein VII, 6, 17.

E.

- Ἐᾶν χαίρειν, lassen, unterlassen (scherzhast) VII, 3, 23: ὁδὸν εἰσάγει, nicht marschiren VII, 3, 2.
 Ἐάν, für ἂν I, 3, 6: εἰάν τε — εἰάν τε — entweder — oder VII, 3, 37.
 Ἐαρίζειν, den Frühling zubringen III, 5, 15.
 Ἐγγυᾶσθαι, versprechen VII, 4, 13.
 Ἐγγύθεν, aus der Nähe IV, 2, 27.
 Ἐγγύς, nahe II, 2, 15: ohngefähr IV, 2, 28: V, 7, 9.
 Ἐγκαλεῖν τι, fordern VII, 7, 33: τιμὴν ἀνέλεγειν — sich über Einen beklagen VII, 5, 7: 7, 44.
 Ἐγκεκαλυμμένοι, in Kleider gehüllt IV, 5, 19.
 Ἐγκέλευστος, befehligt I, 3, 13.
 Ἐγκέφαλος φοιν. Palmenmark II, 3, 16.
 Ἐγκρατῇ ποιῶ τινος, ich setze Einen in Besitz von et. I, 7, 7.
 Ἐγκαλινοῦν, zügeln VII, 2, 21: 7, 6.
 Ἐγχεῖν τιμὴν, Einem Wein eingießen (zum Libiren) IV, 3, 13.
 Ἐγχερίζειν, überliefern, überlassen III, 12, 8.
 Ἐδω. ἐδηδοκότες, die gegessen hatten IV, 8, 20.
 Ἐθελοντής, willig, freiwillig I, 6, 9: u. s.

- Εἰ, num?** I, 3, 5: 8, 15: *εἰ* — *ἢ*, *utrum* — *an* (oder) I, 10, 17: *εἰ*, daß, weil (wenn, sagen auch wir bisweilen dafür) III, 2, 17: *εἰ μὲν* V, 6, 30: u. *εἰπερ γε*, I, 7, 9: *da, da* *ia*: *εἴτε* — *εἴτε*, entweder — oder II, 1, 14: *εἴ πως*, wenn (ob) etwa (sc. *πειρώμενοι*, versuchend, in d. Absicht) IV, 1, 8. 21: *εἰ μὴ*, wennnicht (cum Fut. indic.) VI, 5, 19: 6, 10: *εἰ μὴ*, für *ἢ*, als II, 1, 12: *εἰ δὲ μὴ*, sonst IV, 3, 6.
- Εἰδέναι**, bekannt sein, Bescheid wissen III, 5, 17.
- Εἶδος**, Form, Gestalt II, 3. 16.
- Εἰκάζειν**, schließen, vermuthen, meinen I, 6, 11: u. s. *εἰκασμένος*, ähnlich V, 4, 12.
- Εἰκεῖν**, gleichen II, 1, 13: *οὐδενὶ καλῶ ἔοικε*, es ist durchaus nicht ehrenvoll VI, 5, 17.
- Εἰκός** (*ὥς*), natürlich, billig III, 4, 24: *εἰκότα λέγειν*, vernünftig, billig reden II, 3, 6: *εἰκότως*, eb. w. *ὥς εἰκός* II, 2, 3.
- Εἶμι**, ich gehe: *ποῦ πρόσω* (eb. w. *προϊέναι*) vorwärts, weiter gehn I, 3, 1: *τινὶ διὰ φιλίας*, ich bezeuge mich freundschaftlich gegen E. III, 2, 8: *διὰ παντός πολέμου*, ich lasse, im Kriege mit
- Einem, nichts unversucht, ebend.
- Εἶμι ἐ. περὶ τι**, ich bin mit et. beschäftigt III, 5, 7: *οὐδέν*, nichts gelten VI, 2, 10. wird periphrastisch gebraucht, als *ἦν δυναμένη*, für *ἐδύνατο*, sie vermochte, bewirkte II, 2, 23: *εἶναι* ist unübersetzbar I, 6, 9: III, 2, 32: u. s. *εἰσὶν οἱ*, *sunt qui*, alii VI, 2, 6: *ἔστιν ὅστις*, Jemand I, 8, 20.
- Εἴργειν**, abhalten, zurückhalten III, 1, 12: 3, 16.
- Εἴρηνην καταλείπειν**, e. Land in Ruhe verlassen VII, 7, 33.
- Εἰς καλόν**, gelegen IV, 7, 3: *εἰς ἀφθονίαν*, genug, überflüssig VII, 1, 33: *εἰς γε δύναμιν*, soviel als möglich, mit dem größten Eifer II, 3, 23: *εἰς δικαιοσύνην*, was die Gerechtigkeit betrifft I, 9, 16: *φιλίαν* II, 6, 30: *εἰς χιλίους*, an 1000 I, 8, 5: *εἰς τρίς*, dreimal VI, 4, 16. 19: *εἰς δύο ἡγεῖσθαι*, zwei Mann hoch II, 4, 26: u. s. VII, 1, 23: *εἰς τὴν στρατιάν*, zum Gebrauch, Nutzen des Heers, für d. S. I, 2, 27. *Εἰς τὸ ἴδιον*, für mich (sich) VII, 7, 39: *εἰς ὑμᾶς λέγειν*, zu euch reden V, 6, 28: *εἰς τὴν στρ. εἰπεῖν*, dem Heer melden V, 6, 37: *εἰς* (Zeitbegriff) gegen; zu, in III, 1, 3:

- I, 3: IV, 5, 13: εἰς ταῦτα, hierin IV, 1, 28: gegen, in I, 3, 5: IV, 5, 18: IV, 7, 1.
 Εἷς ἕκαστος, Jeder VI, 6, 12: εἷς γε ἀνὴρ ὢν, er ganz besonders, vor allen Andern I, 9, 22: ἐνὶ γε ἀνδρὶ, ihm einzig, keinem Andern I, 9, 12.
 Εἰσβάλλειν, eindringen I, 2, 21: sich ergießen I, 7, 15.
 Εἰσβολή, Eingang I, 2, 21: εἰσβολὴν ποιεῖσθαι, eb. w. εἰσβάλλειν V, 6, 7.
 Εἰσδύεσθαι, eindringen, sich eindrücken in die Haut IV, 5, 14.
 Εἰσελαύνειν, eb. w. εἰσβάλλειν.
 Εἰσερχεσθαι εἰς τὸν πόλ. den Krieg unternehmen VII, 1, 27.
 Εἰσιέναι, einkommen, Einem einfallen VI, 1, 17.
 Εἴσοδος, Zugang VI, 5, 1.
 Εἰσπίπτειν, einbrechen VII, 1, 18.
 Εἶτα, darauf I, 5, 10: u. s.
 Ἐκ τοῦ δικαίου, gerecht I, 9, 19: ἐξ ἀπροσδοκήτου, unversehends IV, 1, 10: ἐξ ἐπιβουλῆς, nachstellerisch VI, 4, 7. ἐξ ἴσου, gleich, in gleicher Lage III, 4, 47. ἐκ πολλοῦ, weitab III, 3, 9. ἐκ πλείονος, weiter I, 10, 11. ἐκ τοῦ ἐναντίου, entgegen I, 8, 23: ἐκ τῶν δυνατῶν eb. w. εἰς δύναμιν Xenophons Feldzug.
 IV, 2, 23. ἐκ χειρὸς, in (aus) der Nähe V, 4, 25. ἐξ ἀριστερᾶς, links IV, 8, 2. ἐκ τινός, nach et. I, 3, 11. 13: I, 6, 8: I, 2, 17. wegen II, 6, 4: u. s. aus, von I, 2, 18: u. s. ist zu verstehen I, 8, 5: II, 4, 28: IV, 5, 33.
 Ἐκασταχόσε, nach allen Seiten hin, überall III, 5, 17.
 Ἐκαστός τις, Jeder VI, 1, 19:
 Ἐκαστότε, immer II, 4, 10.
 Ἐκατέρωθεν, von beiden Seiten I, 8, 13: VI, 4, 3.
 Ἐκβαίνειν, ans Land steigen IV, 3, 3.
 Ἐκβάλλειν, von sich werfen II, 1, 6.
 Ἐκβασίς, Zugang IV, 1, 20: 2, 1.
 Ἐκγονοί, Nachkommen III, 2, 14: τὰ ἐκγοναί, Junge, Brut IV, 5, 25.
 Ἐκδέρειν, eb. w. ἀποδέρειν I, 2, 8.
 Ἐκδιδόναι, ausliefern VI, 6, 18: ἐκδεδομένη παρ' ἀνδρὶ, verheirathet IV, 1, 24.
 Ἐκεῖ, dahin V, 6, 26.
 Ἐκθλίβεσθαι, verdrängt w. III, 4, 19. 20.
 Ἐκκαθαίρειν ἀσπίδας, den Schilden die Decken abziehen I, 2, 16.
 Ἐκκλησιάζειν, V, 6, 38: συναγεῖν ἐκκλησίαν I, 3, 2.

- u. ἐκκλησ. ποιῆν I, 4, 12. das Heer zusammenrufen.
 Ἐκκλίνειν, sich zur Flucht neigen I, 8, 19.
 Ἐκκομίζεσθαι, heraus-schleppen V, 2, 19.
 Ἐκκόπτειν, abhauen (von Bäumen) I, 4, 10.
 Ἐκκυβιστᾶν, sich vorwärts hinstürzen VI, 1, 9.
 Ἐκκυμαίνειν, austreten (von Gewässern); daher I, 8, 18 schneller fortmar-schiren.
 Ἐκλείπειν, abnehmen. schmelzen IV, 5, 15. aus-wandern IV, 1, 8: VII, 4, 2: πόλιν εἰς, aus der Stadt hingehn nach I, 2, 24: muthlos w., o. viel-leicht besser, die Stadt ver-lassen III, 4, 8.
 Ἐκμηρύεσθαι, defiliren. (das Gegentheil ist ἀθρόον πορεύεσθαι) VI, 5, 22.
 Ἐκπεραίνεισθαι, gelingen V, 1, 13.
 Ἐκπίνειν, austrinken I, 9, 25.
 Ἐκπίπτειν, ans Ufer ge-worfen w. VI, 4, 2: VII, 5, 12. 13. vertrieben w. V, 2, 1: VII, 2, 32. ἐκ-πεπτωκότες, Vertriebene I, 1, 7: auf d. Erde liegen II, 3, 10. herauslaufen, herausstürzen V, 2, 17: ἐκ τῆς ὁδοῦ, vom Wege ab-lenken V, 2, 31.
 Ἐκπλεως, ganz, vollzählig VII, 5, 9.
 Ἐκπλήττεσθαι, getroffen w. I, 8, 20: betroffen, erschreckt sein I, 5, 13, u. s.
 Ἐκποδῶν ποιῆσθαι, aus dem Wege räumen I, 6, 9. ἱαί, fortgeschafft sein II, 5, 29.
 Ἐκπορίζειν, geben, schaf-fen V, 6, 19.
 Ἐκπώματα, Becher IV, 3, 25.
 Ἐκτάττεσθαι, in Schlacht-ordnung stellen V, 4, 12: VII, 1, 24.
 Ἐκτείνειν, ausstrecken V, 8, 14: V, 1, 2.
 Ἐκτρέπεσθαι, eb. w. ἐκ-πίπτειν τῆς ὁδοῦ IV, 5, 15: V, 4, 17.
 Ἐκτρέχειν, streifen V, 2, 17: 4, 16.
 Ἐκφαίνειν τὸν πόλεμον, sich als Feind zeigen III, 1, 16.
 Ἐκφέρειν, verbreiten V, 6, 17. u. s.
 Ἐλαφρός, schnell, leicht IV, 2, 27: VII, 3, 33.
 Ἐλέγχειν, befragen, aus-fragen III, 5, 14: IV, 1, 23.
 Ἐλεεινός, belammernswert IV, 4, 11.
 Ἐλελίζειν, rufen, ἐλελεῦ, ἰοῦ, ἰοῦ, I, 8, 18.
 Ἐλληνίζειν, griechisch reden VII, 3, 25.
 Ἐλπίζειν, hoffen, ahnen VI, 5, 17.
 Ἐμβάλλειν, eindringen, anfallen I, 8, 24. u. s. eb. w. ἐμβολὴν ποιῆσθαι IV, 1,

- 4, füttern I, 9, 27: πληγὰς schlagen I, 5, 11: μοχλὸν, verriegeln VII, 1, 12. 15. sich ergießen, eb. w. εἰς-βάλλειν (I, 7, 15) I, 2, 8, u. f.
- Εμβιβάζειν, setzen, bringen V, 3. 1.
- Εμβιβάζειν, einschiffen V, 7, 8.
- Εμβροντήτους ποιεῖν, schrecken, betäuben III, 4, 12.
- Εμεῖν, sich brechen IV, 8, 20.
- Εμπεδοῦν τοὺς ὅρκους, seine Schwüre halten III, 2, 10:
- Εμπείρωσ ἔχειν τινός, Einen aus Erfahrung kennen II, 6, 1.
- Εμπιπλάναί, erfüllen I, 7, 8. ἐμπίμπλασθαι, satt, müde w. (mit dem Partic.) VII, 7, 46.
- Εμπίπρημι, ich zünde an V, 2, 3.
- Εμπλεως, voll I, 2, 22.
- Εμποδὼν εἶναι, hindern IV, 8, 14: V, 7, 10. τί ἐμποδὼν μὴ οὐχί, was hindert, daß III, 1, 13.
- Εμποισῖν, einflößen II, 6, 19.
- Εμπόριον χωρίον, ein Stapelplatz I, 4, 6.
- Εμπροσθεν. τὰ ἐμπροσθεν, die Gegend vor uns, d. vordern Theile des Körpers V, 4, 32: VI, 3, 14: οἱ ἔ. die Vorderen IV, 5, 20. (v. d. Zeit): ἡ ἔ. προσβολή, der neuliche Anfall III, 4, 2.
- Εμπωλεῖν, verkaufen VII, 5, 4.
- Εμφάγειν, schlingen, sehr schnell essen IV, 2, 1: 5, 8.
- Εν, nahe bei I, 9, 2 u. f. ἐν ᾧ, indeß daß IV, 2, 19: ἐν τούτῳ, indessen I, 10, 6, u. f. ἐν τῇ στρατιᾷ βουλευέσθαι, ans Heer berichten, demselben kund thun VI, 1, 3: ἐν ταῖς σπονδαῖς, während des Waffenstillstands III, 1, 1: ἐν ῥυθμῷ, rhythmisch, taktmäßig V, 4, 14: VI, 1, 8: ἐν τῷ φανερῷ I, 3, 2 u. ἐν τῷ ἐμφανεῖ II, 5, 25, offenbar: ἐν für εἰς IV, 7, 17.
- Εναγκυλᾶν, einen Lanzenriem daran befestigen IV, 2, 29.
- Εναντίον τινός, vor Einem (in Eines Gegenwart) VII, 6, 23: ἐναντίοι, gegenüber (seiend, sich befindend) IV, 3, 28: τὰ ἐναντία στρέφειν, umkehren, ebend. 32. τὰναντία ποιεῖν τούτῳ ἢ, diesen ganz anders behandeln als V, 8, 24.
- Ενδεία σφοδρά, großer Mangel an Zufluhr I, 10, 18.
- Ενδεῖν, nöthig sein VI, 1, 31: ἐνέδει πολλῶν αὐτῷ, es fehlte ihm Vieles VII, 1, 41.
- Ενδημοί, Einheimische VII, 1, 27.
- Ενδίφριος, (bei den Thrafern) Gast VII, 2, 33. 38.

- Ἐνδον, drinnen, in d. Stadt, im Hause VII, 1, 17. u. f.
 Ἐνός, taub IV, 5, 33.
 Ἐνέχυρον, Unterpfand VII, 6, 23.
 Ἐνθα, dort II, 2, 11: woher I, 7, 15: wohin II, 3, 19: u. von der Zeit an VII, 5, 15. damals, hier IV, 1, 17: II, 1, 10.
 Ἐνθεν καὶ ἔνθεν, v. daher u. dorthen IV, 6, 12, u. f. τῆς ὁδοῦ, von beiden Seiten des Wogs V, 2, 22: IV, 3, 28.
 Ἐνθυμεῖσθαι, denken II, 4, 5: u. f. ἐντεθύμημαι, ich habe bemerkt III, 1, 43.
 Ἐνθύμημα, Erfindung III, 5, 12.
 Ἐνι für ἐνεστί V, 3, 11.
 Ἐνιδεῖν τι, in et. erblicken VII, 7, 45.
 Ἐνίσχυσθαι, hängen bleiben, verwickelt w. VII, 4, 17.
 Ἐννοεῖν, verstehen II, 4, 5: ἐννοεῖσθαι, eb. w. ἐνθυμεῖσθαι III, 1, 3.
 Ἐνόπιος ῥυθμός, Waffentanz (den Bewaffnete tanzen) VI, 1, 11.
 Ἐνορᾶν, eb. w. ἐνιδεῖν τι I, 3, 15.
 Ἐνοχλεῖν τι, et. stören II, 5, 13.
 Ἐνταῦθα, hierhin, dorthin I, 10, 13, u. f. da, darauf I, 10, 5: u. f. μέχρις ἐνταῦθα, bis dahin V, 5, 3.
 Ἐτελεῖν πληγὰς τι, Einen schlagen II, 4, 11.
 Ἐτελής, eb. w. ἐμπλεως I, 4, 13.
 Ἐντερα, die Eingeweide II, 5, 33.
 Ἐντεῦθεν, von hier, von da I, 2, 19: u. f. von welcher (dieser) Zeit an VI, 6, 1: soaleich V, 4, 26: des(wes) wegen VI, 4, 15.
 Ἐντιθέσθαι φόβον, in Furcht setzen VII, 4, 1.
 Ἐντιμὸν εἶναι V, 6, 32: u. ἐντίμως ἔχειν II, 1, 7. geehrt sein.
 Ἐντόως, eifrig, angestrengt VII, 5, 7.
 Ἐντός τις, innerhalb v. et. II, 1, 11: VI, 4, 3. diesseits, hinter VI, 5, 7.
 Ἐντυγχάνειν, erhalten V, 1, 17: τι, finden, worauf stoßen I, 2, 27, u. f. da sein, zugegen sein III, 2, 31.
 Ἐνυάλιος, Ares I, 8, 18: V, 2, 14.
 Ἐνωμοτία, Enomotie (d. 4te Theil d. Centurie) III, 4, 22: IV, 3, 26. Daher ἐνωμοτάρχης III, 4, 21.
 Ἐνώπιον, Vordertheil, Außenseite, eines Gebäudes, Vorhof VII, 8, 1.
 Ἐξαγγέλλειν, bekannt machen II, 4, 24.
 Ἐξάγεσθαι, angetrieben, bewegen w. (mit dem Infinitiv) I, 8, 21.

- Ἐξαίρειν, herausnehmen, ausgehn, • marschiren VII, 1, 3.
 • schneiden II, 3, 16: auswählen, • suchen (e. Theil der Beute, ehe sie vertheilt wird, s. d. Götter, o. f. den Feldherren) V, 3, 4. Daher
 Ἐξαίρετον, auserlesen, vorzüglich VII, 8, 23.
 Ἐξαιτοῦμαι τινα, ich bitte f. Einen I, 1, 3.
 Ἐξαίφνης, plötzlich, unerwartet V, 6, 19.
 Ἐξακοντίζειν, eb. w. ἀκοντίζειν V, 4, 25.
 Ἐξалаπάζειν, verwüsten VII, 1, 29.
 Ἐξαπατᾶν, betrügen II, 6, 22: τινὰ (κατὰ) τι, Einen in et. V, 7, 6.
 Ἐξαπάτη, Betrug VII, 1, 25.
 Ἐξαπίνης, eb. w. ἑξαίφνης III, 3, 7, u. f.
 Ἐξάρχειν, anführen (einen Gesang, o. Aufzug) V, 4, 14. τινός, et veranlassen, bewirken VI, 6, 15.
 Ἐξουλιζεσθαι, eis, das Lager verlegen nach VII, 8, 21.
 Ἐξελαύνειν, vertreiben VII, 7, 7: fortfahren, fortmarschiren (gehn) I, 2, 5. 10.
 Ἐξελέγχομαι διαβάλλων, ich werde d. Verläumdung überführt II, 5, 27.
 Ἐξενεγκεῖν πόλεμον, bekriegen III, 2, 29.
 Ἐξέρπειν, eb. was ἐξίέναι, hinauslaufen, endigen VII, 5, 4.
 Ἐξέτασις καὶ ἀριθμὸς, Musterung u. Zählung I, 2, 9, u. f.
 Ἐξηγεῖσθαι, zeigen IV, 5, 28.
 Ἐξήκειν, verlaufen VI, 3, 26.
 Ἐξικνεῖσθαι, erreichen, treffen I, 8, 19, u. f.
 Ἐξίστασθαι, weichen, fortgehen I, 5, 14.
 Ἐξὸν, da es erlaubt (uns) möglich ist II, 5, 22: III, 1, 14: V, 6, 3.
 Ἐξοπλίζεσθαι, d. Waffen nehmen, aufmarschiren I, 8, 3.
 Ἐξοπλισία, d. Aufmarschiren, d. Musterung I, 7, 10.
 Ἐξορμαῖν, • anreizen III, 1, 24. 25. auf(fort)marschiren V, 2, 4: 7, 17.
 Ἐξω, vorn II, 2, 4: ienseit VI, 5, 7: ἔξω εἶναι, seine Heimath verlassen haben II, 6, 3. βελῶν, aus dem Schuß, der Schußweite III, 4, 15. ἔξω τούτων, außerdem VII, 3, 10.
 Ἐπαγγέλλεσθαι, sich anbieten VII, 1, 33: τεθνάναι, sich zum Tode anbieten IV, 7, 20.
 Ἐπάγειν ψῆφον περὶ τίνος, über et, stimmen VII, 7, 57.

Ἐπαίρειν, eb. w. ἐξορμαῖν
 (III, 1, 24) VI, 1, 21.
 Ἐπακούειν, hören VII, 1,
 14.
 Ἐπ' αὖν, nachdem I, 4, 13.
 Ἐπανατείνειν, darbielen VII,
 4, 9.
 Ἐπεγγελαῖν τινι, C. ausla-
 chen II, 4, 27.
 Ἐπεὶ, da, nachdem I, 5, 8:
 u. s. seit I, 9, 29: u. s.
 wenn, so oft als I, 5, 2:
 sobald als I, 5, 15, u. s.
 da, da ja VII, 6, 22. τά-
 χιστα, sobald als. ἐπεὶ γε,
 da I, 3, 9.
 Ἐπειδ' αὖν τάχιστα, was ἐπεὶ
 τ. III, 1, 9.
 Ἐπειδὴ, eb. w. ἐπεὶ (I, 5,
 8, u. I, 5, 15) I, 2, 26:
 IV, 5, 8, u. s.
 Ἐπεῖναί, darüber, darauf,
 sein I, 7, 15:
 Ἐπεῖτα, dennoch II, 5, 20.
 Ἐπέκεινα, ienseit, τὸ ἐ.
 das ienseitige Gebiet, Land
 V, 4, 3.
 Ἐπεξίεναι, gegen den Feind
 marchiren VI, 5, 4.
 Ἐπεξόδιον, Opfer wegen d.
 Abmarsches. ἐπεξόδια θύε-
 σθαι VI, 5, 2.
 Ἐπεσθαι, marchiren VI, 5,
 25.
 Ἐπέχειν τῆς πορείας, Halt
 machen III, 4, 36.
 Ἐπήκοος, sc. τόπος, Punkt,
 Ort, von wo man et. hören
 kann II, 5, 38, u. s.
 Ἐπὶ, 1) mit dem Genit.
 οἱ ἐφ' ἡμῶν, unsere Zeitge-

nossen I, 9, 12. Ist zu ver-
 stehen im Genit. der Zeit
 III, 3, 11: VII, 4, 14:
 auf, bei, nach II, 1, 3:
 IV, 3, 28, u. s. ἐπὶ Φάλαγγος,
 in Eine (zusammenhängen-
 de) Linie, in ein Treffen
 IV, 3, 26, u. s. ἐφ' ἑνός,
 Mann für Mann, einzeln
 V, 2, 6: ἐ. τεττάρων, 4
 Mann hoch I, 2, 15. ἐπὶ
 τοῦ πρ. ἱεροῦ, gleich beim
 ersten Opfer VI, 5, 8. —
 2) mit dem Dat. bei,
 neben, auf, in, zu I,
 8, 10: I, 2, 8, u. s. ἐπὶ
 δυσμαῖς ἡλίου ἦν, d. Sonne
 war dem Untergehn nahe
 VII, 3, 34: wegen, über
 I, 3, 1: VI, 4, 9. 13: VII,
 7, 39: ἐπ' ἀγαθῷ, seines
 Vortheils wegen V, 8, 18.
 ἐπὶ τούτοις, unter diesen
 Bedingungen V, 4, 11: ἐφ'
 ᾧ, (mit dem Infinit.) un-
 ter der Bedingung, daß
 IV, 2, 6. u. s. ἐφ' οἷς, un-
 ter den Bedingungen, die
 VII, 6, 44: τὸ ἐπὶ τούτῳ,
 so weit es von ihm abhing
 VI, 6, 23. ἐπὶ θανάτῳ, zum
 Zeichen d. Todesstrafe I, 6,
 10. ἐπὶ πολέμῳ, zum Kriege
 II, 4, 5. von der Zeit,
 bei, auf, nach II, 2, 4:
 III, 5, 18, u. s. ἐπὶ τινι, in
 Jemandes Gewalt I, 1, 4:
 III, 1, 35: V, 5, 20. ἐπὶ
 γάμῳ, nach der Vermäh-
 lung II, 4, 8. — 3) mit
 dem Akkusat. zu, nach,

- gegen, für πρὸς I, 4, 11: I, 2, 17, u. s. ἐπὶ τ. χώραν, landeinwärts ins Land hinein II, 4, 13. ἐπὶ τοῦτο, deshalb II, 5, 22: ἐπὶ τὸν Κερβ., wegen des Kerberus (um ihn herauszuschleppen) VI, 2, 2: ἐπὶ τὸ στρατ. des Heers wegen VII, 6, 2, 3. u. s. ἐπὶ πολὺ, weithin I, 8, 8 u. s. ἐπὶ πολλοὺς τεταγμένοι, hoch (breit) gestellt IV, 8, 11. ἐπὶ δόρυ, rechts (beim Manöuvrieren) IV, 3, 29: ἐπὶ πόδα ἀναχωρεῖν, zurückgehn V, 2, 32: ἐπὶ ὤμον ἔχειν, auf der Schulter tragen VI, 5, 25. ἔφ' ὅσον, soweit als VI, 3, 19.
- Ἐπιβάλλειν, auflegen III, 5, 10: ἐπιβεβλημένος τοξότης, e. Bogenschütz, d. den Pfeil auf d. Senne gelegt hat, angelegt hat IV, 3, 28. V, 2, 12.
- Ἐπιβουλή, Nachstellung II, 5, 1: VII, 2, 16.
- Ἐπιγίγνεται τινι, Einen überfallen VI, 4, 26.
- Ἐπιγράφειν, drauffschreiben V, 3, 5.
- Ἐπιδείκνυμι, zeigen, vorführen I, 9, 7: VI, 6, 4. τὴν παιδείαν, einen Beweis seiner Erziehung geben IV, 6, 15.
- Ἐπιδεῖν, sehn, erfahren I, 3, 13, u. s.
- Ἐπιδιώκειν, verfolgen IV, 3, 25.
- Ἐπιέναι, fortgehn, weiter um sic greifen V, 7, 12. — auf den Feind losmarschiren I, 2, 17, u. s. ἐπιούσα ἡμέρα, d. folgende Tag I, 7, 2 u. s. νύξ, die bevorstehende, einbrechende Nacht V, 2, 23.
- Ἐπιέσπεται, folgen IV, 1, 6.
- Ἐπιθαλάττιος, am Meer liegend V, 5, 23.
- Ἐπίθεσις, Angriff IV, 4, 22.
- Ἐπικαίριοι, Männer von Ansehn, Einfluß VII, 1, 6: 7, 15.
- Ἐπικάμπτειν, sich schwenken, herumziehen. ὡς (ἐπικάμπτονσι) εἰς κύκλῳ, sich herumz., um die Feinde zu umzingeln I, 8, 23.
- Ἐπικαταρρίπτειν, von oben hinabwerfen IV, 7, 13.
- Ἐπικεῖσθαι, drängen, verfolgen III, 4, 16: u. s.
- Ἐπικουρεῖν τινι, C. helfen, schützen V, 8, 21: χειμῶνα, gegen die Kälte V, 8, 25.
- Ἐπιούρημα τῆς χιόνης, Hülfsmittel wider d. Schnee IV, 5, 13.
- Ἐπικρατία, Oberherrschaft, Gerichtsbarkeit VI, 4, 4: VII. 6, 42.
- Ἐπικρυπτόμενος, heimlich seinen Anschlag verbergend I, 1, 6.
- Ἐπικυροῦν, genehmigen III, 3, 32.
- Ἐπιλαμβάνειν, umfassen, ergreifen VI, 5, 5. 6. ἐπι

- λαμβάνεσθαι, erlangen IV, 2, 29: τινός, et. fassen IV, 7, 12.
 Ἐπιλείπει, es fehlt, nimmt ab I, 5, 6, u. s. ἐπιλείπεσθαι, zurückbleiben I, 8, 18.
 Ἐπίλεκτοι, Auserwählte, Detaschement, Korps VII, 4, 11.
 Ἐπιμαρτύρεσθαι τινα, C. zum Zeugen nehmen IV, 8, 7.
 Ἐπίμαχος, ersteigbar V, 4, 14.
 Ἐπιμελεῖσθαι τι, sorgfältig beobachten, sich betümmern um et. I, 8, 21.
 Ἐπιμίγνυσθαι πρὸς τ., umgehen mit C. III, 5, 16.
 Ἐπινοεῖν, bedenken, ausdenken, im Sinn haben II, 5, 4: III, 1, 6.
 Ἐπιορκεῖν, falsch schwören II, 6, 22, u. s. den Schwur brechen II, 5, 38: Θεός, die Götter durch Meineid beleidigen II, 4, 7: III, 1, 22.
 Ἐπιορκία, Meineidigkeit, Eidbrüchigkeit II, 5, 21: III, 2, 4.
 Ἐπιπαροίεναι, marschiren, drauf lo marschiren III, 4, 30: VI, 3, 19.
 Ἐπιπίπτειν τινί, eb. was ἐπιγίγνεσθαι τινί I, 8, 2: V, 6, 20, u. s. schnell wohin fahren, schiffen V, 6, 20.
 Ἐπίπονος, mühselig, lästig I, 3, 19: VI, 1, 23.
 Ἐπίρρυτος, bewässert I, 2, 22.
 Ἐπισάττειν, die Decke auflegen (Pferden) III, 4, 35.
 Ἐπισιτίζεσθαι, suragiren, sich Lebensmittel verschaffen, faulen usw. I, 5, 4 u. s.
 Ἐπισιτισμός, Verproviantirung I, 5, 9. Zufuhr VII, 1, 9.
 Ἐπισκευάζειν, ausbessern V, 3, 13.
 Ἐπισκοπεῖν, mustern, besichtigen II, 3, 2.
 Ἐπισπᾶσθαι, fortschleppen IV, 7, 14.
 Ἐπίστασις, Stillstand, Halt II, 4, 26.
 Ἐπιστατεῖν, Feldherr sein, sich als F. betragen II, 3, 11.
 Ἐπιστέλλειν, befehlen, auftragen V, 3, 6: VII, 2, 6: in einem Briefe melden VII, 6, 44.
 Ἐπιστρατεία, Feldzug gegen C. II, 4, 1.
 Ἐπιστρατεύειν τινί, gegen C. zu Felde ziehn II, 3, 19.
 Ἐπισφάττειν, erwürgen, tödten I, 8, 29.
 Ἐπιτάττειν, eb. w. ἐπιστέλλειν (V, 3, 6) II, 3, 6. ἐπιτάττεσθαι τῇ Φάλ. hinter das erste Treffen stellen VI, 5, 9.
 Ἐπιτήδεος, brauchbar, bequem II, 5, 18. geschikt (auch mit dem Infinit. V,

- 2, 12) V, 6, 30. eb. was
ἐπικαίριος VII, 7, 57.
- Ἐπιτήδειον, τὸ, Bequem-
lichkeit, Vortheil VII, 1,
39. τὰ ἐπιτήδεια, Lebens-
bedürfnisse I, 5, 10. u. f.
- Ἐπιτίθεναι δίκην τινί, Einen
strafen I, 3, 20: u. f. τινός,
wegen et. I, 3, 10. ἐπιτί-
θεσθαι τινί, E. anfallen II,
4, 3, u. f.
- Ἐπιτρέπειν, übertragen,
auftragen VI, 1, 31: ver-
statten VII, 7, 8: befehlen
VI, 5, 11. οὐκ ἐ. τινί, Ei-
nem nicht nachgeben, sich
an ihm rächen VII, 7, 3.
- Ἐπιτυγχάνειν, w. ἐντυγ-
χάνειν I, 9, 25: III, 4, 18.
- Ἐπιφαίνεσθαι, sich zeigen
III, 3, 6: u. f.
- Ἐπιφέρεσθαι, anfallen (v.
einer Wägin) I, 9, 6. sich
heben, ausbrausen (vom
Meere) V, 8, 20.
- Ἐπιφορεῖν, draufbringen,
• schütten III, 5, 10.
- Ἐπίχαρι, τὸ, Anmuth II,
6, 12.
- Ἐπιχωρεῖν, fortmarschiren,
gegen den Feind I, 2, 17.
(eb. w. ἐπιέναι u. προίέναι.)
- Ἐπιψηφίζεσθαι, stimmen las-
sen V, 1, 14, u. f. ἐπιψη-
φίζεσθαι, für et. stim-
men VII, 3, 14: 6, 14.
- Ἐρεῖν, begehren III, 1, 29.
ἐρασθῆναι τινος, E. lieben
IV, 6, 3.
- Ἐργάζεσθαι, den Acker bau-
en II, 4, 22. κακὸν τι,
einer Sache schaden V, 6,
11.
- Ἐρήμος, öde, verlassen, un-
besetzt I, 5, 4: IV, 6, 11.
πυρὰ ἔρημα, unbewachte
Nachtfeuer VII, 2, 18.
σταθμοὶ ἐρ. Lager, Stand-
quartiere, in öden Gegen-
den I, 5, 5. hülflos III,
4, 40, u. f. unbespannt II,
1, 6.
- Ἐρημία, Verlassenheit, Ein-
samkeit II, 5, 9.
- Ἐρημωθεὶς ὑμῶν, eurer be-
raubt, ohne euch I, 3, 6.
- Ἐρίζειν, wetteifern IV, 7,
12: περὶ τινος, in et. I, 2,
8.
- Ἐρμηνεύς, ein Dolmetscher
I, 8, 12.
- Ἐρρωμένως, entschlossen,
standhaft VI, 3, 6.
- Ἐρύκειν, abwehren III, 1,
25.
- Ἐρύμα, Festung, Kastell I,
7, 16: u. f.
- Ἐρύμνος, besetzt I, 2, 8.
u. f.
- Ἐρχεσθαι ἐπὶ πᾶν, Alles
anwenden III, 1, 18: ἐπὶ
τινα, E. angreifen II, 5,
39: V, 7, 18: τὴν ὁδόν,
den Weg machen III, 1, 6:
τὴν εἰς λόγους, mit Einem
zusammenkommen II, 5, 4.
- Ἐρως, Begierde II, 5, 22.
- Ἐσπέρα, d. Abend. ἡ πρὸς
ἑστ. gegen Abend liegend
IV, 4, 4.
- Ἐστ' ἔστ' αὖ, u. ἔ. mit dem
Ind. Vorist. bis daß I, 9,

- 11: II, 3, 9: III, 1, 28, u. s. mit dem Optat. und Imperf. so lange als III, 3, 5: III, 1, 19. ἔσπε ἐπὶ, bis nach, zu IV, 5, 6.
 ἔστιν ὅτι, etwas V, 4, 19. ἔ. ὅπως, auf welche Art V, 7, 7. ὅτε, zuweilen II, 6, 9: ἦν οὖς, einige I, 5, 7.
 ἔσχατα παθεῖν, aufs Härteste bestraft w II, 5, 24. ἔσχατως, äußerst II, 6, 1.
 ἔταῖροι, Huren IV, 3, 19.
 ἔτι, nachher I, 6, 8: u. s. mit dem Kompar. noch, viel I, 9, 10: πολὺ ἔτι mit dem Kompar. noch viel I, 10, 10: ἔτι, noch, wie vorher I, 10, 3: ἔτι δέ, außerdem III, 2, 28.
 ἔτοιμος, bereitwillig II, 5, 2.
 εὐδαίμων, reich, wohlhabend I, 2, 6, u. s.
 εὐδαιμονίζειν, glücklich preisen I, 7, 3: II, 5, 7.
 εὐδία, Meeresstille, ἐν εὐδίᾳ εἶναι, im Hafen sein V, 8, 19.
 εὐεειδής, schön II, 3, 3.
 εὐελπίς, gutes Muths, voll Hoffnung II, 1, 18.
 εὐεπίθετος, leicht anzugreifen III, 4, 20.
 εὐζωνος, leicht, expeditus IV, 2, 7, u. s.
 εὐήθεια, Thorheit I, 3, 16.
 εὐθυμεῖσθαι, gutes Muths sein IV, 5, 30.
 εὐθυμος, muthig, munter III, 1, 41.
 εὐθύς, zum Beispiel, um Eins anzuführen (wie αὐτίκα) V, 6, 7.
 εὐθύωρον, geradaus II, 2, 16.
 εὐκλεια, Ruhm VII, 6, 32, 33.
 εὐμενής, gut, gangbar IV, 6, 12.
 εὐμεταχείριστος, leicht hintergebar, mit dem man machen kann, was man will II, 6, 20.
 εὐοδος, gangbar IV, 2, 9: 8, 10.
 εὐοπλος, gut bewaffnet II, 3, 3.
 εὐπετῶς, leicht II, 5, 23: III, 2, 11.
 εὐπορία, Ueberfluß VII, 6, 37.
 εὐπρος, eb. w. εὐodos II, 5, 9: u. s.
 εὐπρακτον, leicht thunlich II, 3, 20.
 εὐπρεπής, eb. w. εὐειδής IV, 14.
 εὐπροσόδος, leicht zugänglich V, 4, 30.
 εὐρημα, Fund, glückliches Ohngefähr (eb. w. ἔρμαιον) VII, 3, 13. ποιῆσθαι, als ein Glück ansehen II, 3, 18.
 εὐρίσκεισθαι ἀγαθόν τι, einen Vortheil erlangen II, 1, 8: VII, 1, 31.
 εὐρος, Breite I, 2, 5.
 εὐτακτος, bescheiden, gehorsam II, 6, 14.
 εὐταξία, Disziplin III, 1, 38: Subordinazion I, 5, 8.

Εὐτολμος, tapfer I, 7, 4.
Εὐτυχεῖν τοῦτο τὸ εὐτύχημα,
dieß Glück haben, diesen
glücklichen Streich ausfüh-
ren VI, 3, 6.

Εὐχομαι, ich gelobe III, 2,
12, u. s. ich wünsche daß
(mit dem Infinit.) I, 4, 7:
VII, 1, 30.

Εὐώδης, wohlriechend I, 5,
1: u. s.

Εὐωχέσθαι, schmausen IV,
5, 30: reichliches Futter
haben V, 3, 11.

Εὐωχία ἀρκοῦσα, e. großer
Schmaus VI, 1, 4.

Ἐφεδρος, frischer Kämpfer
(eigentlich d. gladiator ter-
tarius, o. secutor, der ei-
nen andern Athleten, der
zwar schon einmal gesiegt,
aber seine vollen Kräfte nicht
mehr hat, mit ungeschwäch-
ter Stärke von Neuem an-
fällt.) Sekundant.

Ἐφεσθαι, auf dem Fuße
nachfolgen VII, 3, 39.

Ἐφίεναι, erlauben VI, 6, 31.

Ἐφίστημι, vorsehen III, 3,
20: V, 1, 15. Ἐφίστασθαι,
still stehen, Halt machen II,
4, 26: u. s. ἐπέστη, er trat,
ritt, heran I, 5, 7: ἐπι-
στήσας, still halten I, 8, 15.

Ἐφόδιον, Reisegeld VII, 8,
2.

Ἐφodos, Zugang III, 4, 41:
IV, 2, 6: die Ankunft des
Feindes II, 2, 18.

Ἐφορᾶν τινα, E. beobachten
VI, 3, 14.

Ἐφορμεῖν, anlegen, vor
Anker liegen VII, 6, 25.

Ἐχεῖν τὴν δίκην, gestraft
sein II, 5, 38. 41. κέραι,

den Flügel anführen I, 2,
15: 8, 4: μέσσην τὸ ἐαυτοῦ,

in der Mitte seines Heers
sein I, 8, 13: haben, be-

sitzen, in seiner Ge-
walt haben: III, 4, 13:

V, 1, 2: VII, 1, 27: für
ἀνέχεσθαι, abhalten VII, 1,

20: aufrecht halten III, 5,
11. ἔχω ὠνούμενος, ich kaufe

II, 3, 27: — sein II, 6,
14. sich befinden; —

verhalten; gesinnt
sein: καλῶς, sich wohl

befinden: κακῶς, I, 5, 16:
VII, 7, 40. οὕτως τὴν γνώ-

μην, so denken, εὐνοικῶς
τῷ, Einem wohlwollen:

μειῖον τι, εἰ, schlechter dar-
an sein, weil II, 2, 17:

ὥσπερ εἶχε, wie er war, d.
h. augenblicklich: κῶμα ὑπὸ

τὸ πόλισμα ἔχουσαι, Dör-
fer, die unter der Stadt

lagen (waren) VII, 8, 21.
— ἐνδηλον ἔχειν, einig sein

worüber, et. glauben II, 6,
18: ἔχειν ὥστε μὴ, gehin-

dert w., daß III, 5, 11.
— ἔχεσθαι, erobert, be-

setzt sein IV, 6, 22: VII,
3, 47: ἀνάγκη, durch die

Schwierigkeit abgehalten w.
II, 5, 21: τινός, E. nicht

fortlassen VII, 6, 41: τῆς
σωτηρίας, immer seine Wohl-

fahrt bedenken VI, 3, 17:

— ἐχόμενος, der Nächste
I, 8, 4. 9.
Ἐχθρός, Feind, feindselig
I, 3, 12.
Ἐψείν, fochen II, 1, 6: V,
4, 29.
Ἐψητός, fochbar, gekocht II,
3, 14.
Ἐως, die Morgenröthe II, 4,

24: εἰς τὴν ἐπιούσαν ἑω,
morgen früh I, 7, 1: ge-
gen Morgen V, 7, 6.

Ἐως, so lange als II, 6, 2:
ἕως αὖ, bis V, 1, 11: ἕως οὖ,
bis wohin IV, 8, 8: ἕως
ὑπέβαινε, bis es (indessen
es) Tag wurde IV, 3, 9.

Z.

Ζεῖα, e. Getreideart, viel-
leicht Spelt o. Dunkel V,
4, 27.
Ζεῖρα, langer (bis auf die
Füße gehender) Mantel,
o. Ueberrock VII, 4, 4.
Ζεύγη, Paßvieh III, 2, 27:
u. s.
Ζευγηλατεῖν, pflügen VI,
1, 8: daher
Ζευγηλατής, e. Pflüger.
Ζευγύναι, verbinden III,
5, 10.
Ζηλωτός, neiderregend, τιμὴ,
(bei Jemandem) I, 7, 4.
Ζῆν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς, seinen

Unterhalt auf dem Markte
kaufen VI, 1, 1.

Ζητεῖν τινα, E. suchen II,
3, 2: E. auffuchen, um ihm
zu schaden (zu tödten usw.)
VI, 6, 11.

Ζυμίτης ἄρτος, gesäuertes
Brod VII, 3, 21.

Ζωγρεῖν, (lebendig) fangen
IV, 7, 22.

Ζώνη. κῶμαι — εἰς ζώνην δε-
δομέναι, Dörfer, die d. Kö-
nigin den Gürtel (d. h. das
Geld dafür; wie wir sagen,
Nadelgeld) bringen sollen:
e. persischer Ausdruck I, 4, 9.

H.

Ἡμεῖν, wahrlich, in der
That: mit dem Indicat.
VI, 1, 31: mit dem Infin.
II, 3, 26.
Ἡ, wo, auf welcher Seite,
mit dem Genit. VI, 5, 22:
u. s. ἥπερ, ie nachdem VI,
5, 10.
Ἡβάσκειν, heranwachsen VII, 4, 7.

Ἡγεῖσθαι, den Weg zeigen
II, 2, 8, u. s. τὴν ὁδόν, eb.
das V, 4, 10: voran gehn
IV, 3, 29: vorstehn I, 4,
2: 7, 1: meinen (du-
cere) VI, 1, 18: τὸ ἡγού-
μενον, der Vortrab VI, 5,
12.

Ἡγεμόσυνα, Dankopfer,
wegen eines, unter Leitung

- einer Gottheit, glücklich vollbrachten Weges, Reiseopfer IV, 8, 24.
 Ἡγεμῶν, auch ἡγ. τῆς ὁδοῦ, Wegweiser I, 3, 14: III, 1, 2: u. f.
 Ἡδέως, fröhlich, munter V, 7, 32.
 Ἡδὴ τῆς νυκτός, gleich, schon in der nächsten Nacht II, 2, 1. — nun, jetzt I, 2, 1: III, 2, 32. (wie iam) VI, 5, 29: 6, 1. sogleich, gleich (Synon. mit παραχρῆμα) VII, 7, 24.
 Ἡδονή, Süßigkeit, Lieblichkeit II, 3, 16.
 Ἡδύς, süß V, 4, 29: VI, 4, 4.
 Ἡδύοινος, süßen Wein tragend VI, 4, 6
 Ἡκεῖν, zurückkehren II, 1, 9: u. f.
 Ἡλεκτρον, Bernstein II, 3, 15.
 Ἡλίβατος, hoch I, 4, 4.
 Ἡλίθιος, thöricht II, 5, 21: u. f.
 Ἡλιξ, Gespieler I, 9, 5.
 Ἡμέρα γίνεται, es wird Tag II, 2, 13: u. f.
 Ἡμερα δένδρα, Fruchtbäume V, 3, 12.
 Ἡμιβρωτος, halbverzehrt I, 9, 26.
 Ἡμιδαρκεῖον, ein halber Darik I, 3, 21.
 Ἡμιδεής, halbvoll I, 9, 25.
 Ἡμιόβολιον, ein halber Obol (etwa 4 Pfennig.)
 Ἡμιόλιος, anderthalb I, 3, 21.
 Ἡμιονικὸν ζεῦγος, e. Mauleselgespann VII, 5, 2.
 Ἡμίπλεθρον, ein halbes Plethrum (ohng. 50 Fuß) ἡμίπλεθρα τρία, anderthalb Plethra, 150 Fuß.
 Ἡμισυς, halb I, 8, 22.
 Ἡσυχάζειν, ruhen, nicht fortgehen V, 4, 16.
 Ἡσυχίαν εἶχειν, ruhen, nichts thun III, 1, 14: κατ' ἡσ. ruhig II, 3, 8: ἡσυχως, ebd.
 Ἡτρον, d. Bauch (vom Nabel bis an d. Scham) IV, 7, 15.
 Ἡττᾶσθαι τινὸς εὖ ποιοῦντος, von Einem im Wohlthun übertroffen werden.

Θ.

- Θαμινά, öfters IV, 1, 16.
 Θανατοῦν, zum Tode verurtheilen II, 6, 4.
 Θάρδραλος, zuversichtlich, furchtlos, voll Hoffnung III, 2, 16. Daher
 Θάρδραλέως, II, 6, 14.
 Θάρρειν, gutes Muths sein V, 8, 19: u. f. τὰς μάχας, zur Schlacht III, 2, 20.
 Θάρρος ἐμποιεῖν, Muth machen VI, 5, 17.
 Θάτερος, andersseitig, ἐν τοῦ

- ἐπὶ ἄτερα, von der andern Seite V, 4, 10.
 Θᾶττον. ἂν θᾶττον — θᾶττον, sobald als — sogleich VI, 5, 20.
 Θαυμάζειν τινός (mirari) sich über et. wundern VI, 2, 4.
 Θαυμάσιος, wunderbarlich III, 1, 27. bewundernswerth II, 3, 15.
 Θεῖος, göttlich, v. den Göttern verhängt, verliehen I, 4, 18.
 Θεός, ὁ, Apollon V, 3, 7: ἡ Θεός, Diana III, 2, 12.
 Θεραπεύειν φίλους, seinen Freunden dienen I, 9, 20.
 Θερίζειν, übersommern, den Sommer zubringen III, 5, 15.
 Θεωρεῖν, zusehn I, 2, 10: V, 3, 7.
 Θεράν, überfallen V, 1, 9.
 Θεσαυρός, Kapelle, Saal, Behältniß, wo et. aufgehoben wird V, 4, 27.
 Θνητός, sterblich III, 1, 23.
 Θόρυβος, Lärm, Tumult I, 8, 16, u. f.
 Θρασύς, eb. w. θαρράλειος V, 8, 19.
 Θύειν τὰ λύκαια, opfern wegen der Lykäen I, 2, 10. θύεσθαι, opfern II, 1, 9, u. f. Κύρω, für Kyros, in seinem Namen, opfern V, 6, 18. θύομαι ἰέναι ἐπὶ, opfern wegen d. Feldzugs wider II, 2, 3.
 Θύλακος, e. Sack VI, 4, 23.
 Θύματα, Opferthiere VI, 4, 20.
 Θυμοῦσθαι, zürnen II, 5, 13.
 Θύρα, ἐπὶ ταῖς θύραις Τισσ., vor Tissaphernes Zelt II, 5, 31. ἐπὶ ταῖς θύρ. τῆς Ἑλλ., vor den Augen Griechenlands VI, 5, 23.
 Θύρετρον, Thor, Thüre V, 2, 17.
 Θώραζεσθαι, sich harnischen II, 2, 14.

I.

- Ἰατρός, Arzt, Wundarzt I, 8, 26: III, 4, 30.
 Ἰδεῖν, sehn, sprechen II, 4, 15.
 Ἰδίᾳ, für sich, ohne öffentliche Autorität V, 7, 27: V, 6, 27: für sich, absondert, allein VI, 2, 13.
 Ἰδεός, εἰς τὸ ἰδίον αἰτεῖν, für sich erbitten VII, 7, 39.
 Ἰδιότης, Eigenthümlichkeit II, 3, 16.
 Ἰδιώτης, e. gemeiner Soldat I, 3, 11, u. f. e. Privatmann VI, 7, 28: unwissend VI, 1, 31:
 Ἰδιώτικος, gemein, gewöhnlich VI, 1, 23.
 Ἰδρῶν, schwitzen I, 8, 1.
 Ἰέναι, werfen, schleudern I,

5, 12: *ἐαυτὸν*, sich hinablassen IV, 5, 18.

ἔξ τ., auf *Ε.* losgehen III, 2, 16. *μετ' ἄλλων*, mit andern gehn V, 4, 34. *ἔσθαι*, hineilen, hinstürzen I, 5, 8: *εἰσω*, einbrechen V, 2, 18: *εἰς τ.* IV, 2, 7, und *ἐπὶ τ.* I, 8, 26, u. s. auf *Ε.* einbrechen.

ἱερὰ, Eingeweide von Opferthieren II, 1, 9, u. s. *ἱερὰ συμβουλή*. αὕτη γὰρ ἡ ἱερ. συμβ. λεγόμενη εἶναι, δοκεῖ μοι παρεῖναι, es ist mir, als wäre dieß e. heilige, göttliche Berathschlagung; ein Sprüchwort, des Sinns: diese Berathschlagung ist sehr wichtig V, 6, 4.

ἱερεῖον, Opferthier VII, 1, 35: Schlachtvieh IV, 4, 9: V, 7, 12.

ἰθὺς δὴ, auf denn VII, 7, 26.

ἱκανὸς, geübt, geschickt (abgehärtet) V, 6, 15.

ἱλὴ, Schwadron I, 2, 16: κατ' ἱλῆς (*ἱλαδον*) schwadronenweis.

ἱμάς, e. Riem IV, 5, 14.

ἱππαρχος, e. Anführer der Reiterei III, 3, 20.

ἱππασία, das Reiten, Herumreiten II, 5, 33.

ἱππεία, V, 6, 8, u. τὸ ἱππικόν IV, 5, 29, d. Reiterei.

ἱππόδρομος, der Ort, wo e. Pferderennen gehalten wird, Pferderennbahn I, 8, 20.

ἱπποι, Reiter VII, 3, 39. 43.

ἴσθαι ὧν, wisse, daß du bist II, 1, 13.

ἴσον, ebenso, gleichfalls II, 5, 7: *ἐν ἴσῳ*, sc. *βήματι*, in gleichem Schritte I, 8, 11: *εἰς τὸ ἴσον ἰέναι τινί*, es mit Einem wagen (bei gleichen Vortheilen auf beiden Seiten) IV, 6, 18.

ἰσοχειλής, bis an d. Rand IV, 5, 26.

ἴστημι στρ., das Heer halten lassen II, 4, 25: *ἄρμα*, den Wagen anhalten I, 2, 17. *ἵσταμαι*, ich widerstehe I, 10, 1.

ἴσχειν, verhindern VI, 5, 13: *ἐν τ. ἴσχετο*, daran stieß sich d. Sache VI, 3, 9.

ἰσχυρὸς, mächtig II, 5, 22. *ἰσχυρῶς*, sehr II, 5, 30.

ἰσχύς, Macht, Heer I, 8, 22.

ἵτυς, d. Rand des Schildes IV, 7, 12.

K.

Καθαρμὸς, Reinigung, Lustration V, 7, 35.

Καθέζεσθαι, sich aufhalten, verziehen I, 5, 9. u. s.

Καθέλκεν τρ., die Schiffe

ins Meer ziehen, die Anker lichten VII, 1, 19.

Καθεύδειν, schlafen, d. h. träge sein I, 3, 11.

- Καθιδυπαθεῖν, verschwelgen, durchbringen I, 3, 3.
 Καθίκειν, hinlaufen, sich erstrecken III, 4, 24: IV, 3, 11: VI, 4, 3.
 Καθίστασθαι, sitzen, warten VII, 1, 33.
 Καθιέναι τὰ δόρατα, d. Lanzen fallen VI, 5, 25. 27.
 Καθίσσειν χωρὶς, abseits (besonders) stellen III, 5, 17: εἰς τὸν θρόνον, auf d. Thron setzen II, 1, 4.
 Καθιστάναι τὸ στρ., stellen, in Schlachtordnung stellen II, 3, 3: εἰς τὸ φανερόν, auf eine hohe Stufe stellen (Ansehn verleihen) VII, 7, 22. καθίστασθαι εἰς τὴν μάχην, ind. Schlacht gehn I, 8, 6.
 Καί, auch, sogar I, 10, 15: III, 1, 39: 2, 5: IV, 1, 23 (καὶ μάλα, κ. τ. λ.): ist schwer zu übers. I, 3, 15: 10, 13. VII, 1, 33, u. s. καὶ ταῦτα, und das, und zwar I, 4, 12: u. s. καὶ ταῦτα ὧν, ob er gleich war II, 4, 15: εἰ καὶ, wenn auch I, 4, 9: καίπερ, mit dem Partic. obwohl I, 6, 10, u. s. καὶ γὰρ, denn II, 5, 5 — καὶ — δέ, ja, imo I, 8, 2: καὶ δὴ, für κ. ἤδη, nun, jetzt I, 10, 10: καὶ δὴ καὶ, und sogar, und wirklich V, 7, 9: κ. μὴν, Aber, Dagegen I, 7, 5. καὶν für καὶ ἐν, VI, 6, 5: καὶν f. καὶ εἰν I, 8, 12.
 Καίειν, brennen (activ.) IV, 1, 11.
 Καίρος ἐστίν, Zeit (d. h. gelegene Zeit). II, 3, 9: προσωτέρω τοῦ καιροῦ, länger als es Zeit war IV, 3, 34.
 Κακός, feige I, 3, 18: u. s. ἐν τῷ πολέμῳ, ein schlechter Soldat II, 6, 30.
 Κακοῦργος, ein Bösewicht I, 9, 13.
 Κακοῦσθαι, geschwächt, angegriffen w. IV, 5, 35.
 Κακῶς ἔχειν, f. ἔχειν.
 Κάκωσις, Züchtigung IV, 6, 3.
 Κάλαμος, Schilf I, 5, 1. Halm, Stiel.
 Καλλιερεῖν, glücklich opfern, erhört w. beim Opfer V, 4, 22. (litare)
 Καλλωπισμός, Putz I, 9, 23.
 Καλός, schön, angenehm, bequem, glücklich VII, 4, 7. I, 2, 22: V, 2, 9: VI, 5, 26: II, 2, 3.
 Καλῶς, gut, wie sichs gehört I, 9, 17: καλῶς ἔχει τὰ ἱερά, das Opfer ist ordentlich vollbracht III, 2, 9.
 Κάμνεin, ermüden III, 4, 47: IV, 7, 2.
 Κάνδυσ, e. persisches Oberkleid I, 5, 8.
 Καπηλεῖον, Wirthshaus, Speisehaus I, 2, 24.
 Καπίθην, ein Gewicht (für trockne Sachen) ohng. 6 $\frac{2}{3}$ Pfund I, 5, 6.
 Καρ-

Καρβάτιναι; Schuhe IV, 5, 14.
 Καρπαία, e. mimischer Tanz VI, 1, 7.
 Καρποῦσθαι, abärnten V, 3, 13. τὴν χώραν, d. Land plündern III, 2, 23.
 Κάρυα πλατέα, Kastanien V, 4, 29.
 Κάροφ, Heu I, 5, 10.
 Κατὰ, 1) mit dem Genit. hinunter von, unter I, 5, 8: VII, 1, 30, u. s. 2) mit d. Akkusat. über III, 4, 30: VI, 5, 7. 22: — bei, in v. auf IV, 6, 11: V, 2, 16: κ. τοῦτο, auf dieser Seite IV, 3, 12: κ. κέρως, defilirend, kolonnenweis IV, 6, 6. — gegen, gegenüber I, 8, 21: VI, 5, 28, u. s. — was anlangt I, 6, 9, u. in diesem Sinn ist es zu suppliren V, 5, 19. 22 u. in τὰλλα VII, 2, 25. κατὰ ἡρώτος, heftig I, 8, 19: κ. πάντα τρόπον, auf alle mögliche Art VI, 6, 30. κ. μικρὰ γίνεσθαι, in kleine Theile zerstückt w. V, 6, 32: — (Eintheilungsbe- griff.) κατ' ἑνα, einzeln, Mann f. Mann IV, 7, 8: κ. ἔθνος, völkerweis V, 5, 5: κ. ἐνιαυτὸν, iahrweis, iährlich III, 2, 12: κ. μῆνα, monatsweis, monatlich I, 9, 17: κ. ἕλας, schwadro- nenweis I, 2, 16. κ. τέτρα- κισ. 4000weis, sc. κατ' ἡμέ- ραν, täglich III, 5, 8. κ. Xenophons Feldzug.

τοὺς ξένους, vor die (den) Fremden VII, 3, 22. κ. ἑαυτοὺς, für sich, abgeson- dert VI, 2, 11. 13. —
 Κατάβασις, der Rückzug aus Persien V, 5, 4.
 Καταβλακεύειν, durch Nachlässigkeit, Feigheit, in Gefahr setzen VII, 6, 22.
 Καταγγέλλειν, berichten II, 5, 38.
 Κατάγειν, d. κ. οἴκαδε, Ver- triebene zurückbringen, wie- dereinsetzen I, 1, 7: 2, 2. u. s. πλοῖα, ans Land brin- gen V, 11, 12. κατὰγε- σθαι, zurückmarschiren III, 4, 36.
 Κατάγειος, unterirdisch IV, 5, 25.
 Καταγελᾶν τινος, E. aus- lachen II, 6, 23: (figur- lich) I, 9, 13: II, 4, 4.
 Κατάγνυμι, ich zerbreche IV, 2, 20.
 Καταγοητεύειν, bezaubern, beheren V, 7, 9.
 Καταδειλιάζειν, aus Furcht verweigern VII, 6, 22.
 Καταδικάζειν, urtheilen V, 8, 21.
 Καταδοξάζειν, umgekehrt, im Gegentheil, glauben VII, 7, 30.
 Καταδύεσθαι, versinken III, 5, 11: IV, 5, 36: κατὰ τῆς γῆς ὑπὸ τῆς αἰσ., vor Scham in die Erde sin- ken (e. Sprüchwort) VII, 7, 11.

Καταθεῶσθαι, beschauen
I, 8, 14: VI, 5, 30.

Καταθύειν. πολλά, viel
opfern V, 5, 3: weihen V,
3, 13.

Καταισχύνειν τινά, &
verunehren III, 1, 30: 2,
14.

Κατάκασιν, tödten III,
1, 2.

Κατακεῖσθαι, liegen, sorg-
los und müßig sein III, 1,
14.

Κατακηρύττειν σιγήν,
(von Herolden) Stille ge-
bieten II, 2, 20.

Κατακλείειν εἰσὼ τῶν ὀπλῶν,
einschließen in das Korps
der Schwerbewaffneten (sie
zwingen, sich zwischen das
selbe zurückzuziehen) III, 4,
26: 3, 7.

Κατακοντίζειν, mit Wurf-
spießen niederschießen VII,
4, 6.

Κατακόπτειν, niederhauen
I, 2, 25: u. s.

Κατακωλύειν ἔξω, auf-
serhalb halten (nicht ein-
lassen) V, 2, 16.

Καταλαμβάνειν, einholen
II, 2, 12: u. s. πόλιν, e.
Stadt erreichen, dahin
kommen VII, 8, 8: finden,
antreffen I, 10, 16: V, 7,
18: 8, 9. καταλαμ-
βάνεσθαι, getroffen w.
IV, 7, 4.

Καταλείπειν, übrig lassen
(nicht tödten) VI, 3, 5:
ἐπὶ τινι, bei et. lassen (zur

Aufsicht) IV, 4, 19: zu-
rücklassen, ebend. καταλεί-
πεσθαι, zurückbleiben V, 6,
12: verlassen w. oder sein
III, 1, 2.

Καταλέγειν, steinigen V,
7, 2. 19: VII, 6, 10.

Καταλλάττεσθαι τινι,
sich mit einem ausöhnen
I, 6, 2.

Καταλογίζεσθαι, beden-
ken V, 6, 16.

Καταλύειν, e. Lager schla-
gen I, 8, 1: πόλεμον, den
Krieg endigen V, 7, 27:
πρὸς ἄριστον, Halt machen,
um Mittagbrod zu essen I,
10, 19: πρὸς τινά, eb. w.
καταλλάττεσθαι τινι I, 1,
10.

Κατέμαθον ἀναστὰς μόγῃς,
ich merkte, daß ich mit
Mühe aufstand (particip.
pro infinit., wie auch II,
1, 13) V, 8, 14.

Καταμερίζειν, vertheilen
VII, 5, 4.

Καταμηνύειν, anzeigen II,
2, 20.

Καταμίγνυσθαι εἰς τ.
πόλεις, sich unter die Ein-
wohner der Städte mischen
VII, 2, 3.

Κατανοεῖν, bemerken VII,
7, 45.

Καταντιπέρας, mit dem
Genit. gegenüber I, 1, 9:
IV, 8, 3.

Καταπετροῦν, was κατα-
λέγειν I, 3, 2.

Καταπολεμεῖν, besiegen
VII, 1, 27.

Καταπράττειν, vollbringen, zu Grande bringen
I, 2, 2: VII, 7, 46.

Καταρᾶσθαι, verwünschen
V, 6, 4: VII, 7, 48.

Κατασκευάζειν, gut einrichten (verwalten) I, 9, 19: III, 3, 19: versehen
IV, 1, 8.

Κατασκέπτειν, ansehen
I, 5, 12.

Κατασκηνοῦν, u. κατασκηνοῦν εἰς, Halt machen, bleiben, in II, 2, 16: III, 4, 32.

Κατάστασις, Zustand, Lage V, 7, 26.

Καταστήσαι ἐν τιμότερον, berühmter machen VI, 3, 18.

Καταστρατοπεδεύειν, eb. w. κατασκηνοῦν εἰς
III, 4, 18.

Καταστρέφειν, unterwerfen I, 9, 14: VII, 7, 26.

Κατασφάττειν, eb. was ἐπισφ. IV, 1, 23.

Κατασχίζειν, erbrechen
VII, 1, 16.

Κατατείνειν, streben, sich bemühen II, 5, 30.

Κατατέμνειν, gegraben, gezogen, w. II, 4, 13.

Κατατίθειν, niederlegen VII, 1, 37: ablegen
V, 2, 15: κατατίθ. sich verschaffen VII, 6, 34:

παρά τινι, Einem anvertrauen, befehlen II, 5, 8.

Καταυλίσσεται, bleiben, sich lagern VII, 5, 15.

Καταφάγειν ὠμούς, roh fressen (e. sprüchwörtlicher Ausdruck) IV, 8, 14.

Καταφανής, sichtbar I, 8, 8: u. s.

Καταχωρίζειν, stellen VI, 5, 10.

Κατεργάζειν, bewirken, verschaffen II, 6, 22: VII, 7, 25. 26.

Κατέχειν, besetzen IV, 8, 12: V, 6, 20: hindern II, 6, 13: III, 1, 20.

Κατηρεμεῖν, beruhigen
VII, 1, 22. 24.

Κατιδεῖν, (v. oben herab) sehen, in Augenschein nehmen, rekonoszieren I, 10, 14: IV, 7, 21.

Κατοικίζειν, erbauen V, 6, 15: VI, 4, 7.

Καύσιμος, verbrennbar VI, 3, 15.

Κέγχρος, Hirse I, 2, 22.

Κεῖσθαι, liegen (von Dertern) V, 4, 15: todt liegen I, 8, 27: κεῖται τὰ ὅπλα, Alle stehn gerüstet, in Schlachtordnung VII, 1, 24.

Κελεύειν, bitten, verlangen IV, 5, 24: sc. δεῖν I, 4, 14.

Κενοτάφιον, ein leerer Grabhügel VI, 4, 9.

Κενός, leer, nichtig II, 2, 21.

Κεντεῖν, stechen III, 1, 29.
 Κεραμεῖαι πλῆθους, Steine
 aus Thon III, 4, 7.

Κεράμιον, (e. Maasß für
 Flüssigkeiten) amphora,
 80 Pfund VI, 1, 15: 2, 3.

Κέρας, Ochsenhorn (aus
 dem man trank) VII, 2,
 23: 3, 23. — Ochsenhorn,
 zum Blasen II, 2, 4: Gi-
 pfel, Spitze V, 6, 7.

Κεφαλαλγῆς, Kopfschmerz
 verursachend II, 3, 15.

Κηδεμὼν, Fürsprecher, Ver-
 treter III, 1, 17.

Κηδεσθᾶν τινος, für E. sor-
 gen, auf desselben Vortheil
 bedacht sein VII, 5, 5.

Κηρίον, Honigwabe IV, 8,
 20.

Κηρύκιον, Heroldsstab (e.
 gerader, mit Schlangen
 umwundener Stab) V, 7,
 30.

Κήρυξ, e. Herold, Gesand-
 ter II, 1, 7: 3, 2.

Κηρύττειν, durch den He-
 rold bekannt machen, aus-
 rufen lassen VI, 4, 23.
 ausgerufen w. III, 4, 36.

Κιβώτιον, Kasten, Kisten
 VII, 5, 14.

Κιττός, Efeu V, 4, 12.

Κλεῖσθρον, ein Diegel VII,
 1, 17.

Κλέπτειν, stehlen IV, 1,
 14: heimlich (dem Feinde
 zuvorkommend) besetzen
 IV, 6, 11: V, 6, 9.

Κλίμαξ, eine Leiter IV, 5,
 25.

Κλοπεύειν, abschneiden,
 fortschleppen VI, 1, 1.

Κλώψ, e. Dieb IV, 6, 17.

Κνέφας, Dämmerung IV,
 5, 9.

Κνημεῖδες, Stiefeln I, 2,
 16: IV, 7, 16.

Κόγχαι, Muscheln V, 3, 8.

Κογχυλιᾶτης λίθος, mu-
 schelartiger Stein (ver-
 muthlich e. Art v. Schiefer)
 III, 4, 10.

Κοίλη, thalig, tief, voller
 Thäler V, 4, 31.

Κοιμᾶσθαι, sich niederle-
 gen II, 1, 1: IV, 3, 2.

Κοινός, gemeinschaftlich III,
 1, 43. 45: κοινῇ V, 4, 26:
 7, 17. u. ἀπὸ κοινοῦ V, 1,
 12. auf öffentliche Kosten.

κοινῇ συν. ο. μετὰ, zugleich
 mit III, 3, 2: VI, 2, 13.

Κοινοῦν τινι, bekannt ma-
 chen V, 6, 27. κοινοῦσθαι,
 eb. w. ἀνακοινοῦν τῷ θεῷ
 VI, 2, 15.

Κοινωνεῖν τινος, Gemein-
 schaft machen mit E. VII,
 6, 28.

Κολάζεσθαι, züchtigen,
 im Saum halten II, 5, 13.

Κολωνός, e. Hügel IV, 7,
 25.

Κομιδῆ, Fahrzeug V, 1, 11.

Κομίζεσθαι, mitnehmen,
 fortbringen V, 5, 20. κατὰ
 θάλατταν, schiffen V, 4,
 1: 6, 5.

Κονιορτός, Staub I, 8, 8.

Κόπρος, Pferdemist I, 6, 1.

Κόπτειν, schlachten II, 1,

6. πύλας, an die Thore anschlagen VII, 1, 16.
- Κορυφή, Gipfel, Spitze IV, 2, 20.
- Κοσμεῖν, regieren, verwalten III, 2, 36.
- Κόσμιος, bescheiden, folgsam VI, 6, 32.
- Κόσμος, Schmuck, Putz I, 9, 23.
- Κράνος, Helm I, 2, 16.
- Κρατεῖν, besitzen, in seiner Gewalt haben II, 5, 7: sich bemächtigen (τινός), besiegen III, 4, 26: VII, 1, 29: 7, 32: ὄρους, über e. Berg ziehn VII, 3, 3.
- Κράτιστος, geschickt, geübt, brauchbar. Mit dem Infinit. I, 9, 20. — πάντα πάντων κρ. εἶναι, Allen in Allem überlegen sein I, 9, 2.
- Κραυγή, Geschrei I, 2, 17: III, 4, 45.
- Κρείττων, nützlicher III, 1, 4: mächtiger I, 2, 26.
- Κρεμάννυμι, ich hänge auf. Im Pass. hängen (Neutr.) IV, 1, 2.
- Κρήνη, Quell IV, 5, 15.
- Κρηπὶς, Fundament, Grund III, 4, 7. 10.
- Κρίνειν, auswählen I, 9, 30: glauben I, 9, 20.
- Κρίσις τινός, Gericht über E. I, 6, 5.
- Κρόμμυον, Lauch, Zwiebel VII, 1, 37.
- Κροτεῖν, zusammenschlagen VI, 1, 10.
- Κρότος, Beifallklatschen VI, 1, 13.
- Κρούειν, eb. w. κροτεῖν IV, 5, 18.
- Κρώβυλος, Scheitelflechte V, 4, 13.
- Κτασθαι τινα, E. gewinnen, sich geneigt machen II, 6, 26: erobern, sich unterwerfen VII, 3, 31.
- Κτείνειν, tödten II, 5, 32.
- Κτήμα, Eigenthum, Besitz VII, 7, 41.
- Κτήνη, Vieh III, 1, 19: IV, 7, 17.
- Κυβερνήτης, d. Steuer- mann V, 8, 20.
- Κυζικηνός, scil. στατήρ, e. Goldmünze, mit einem Weiberkopf auf der einen Seite, u. einem Löwen a. der andern, 28 Drachmen, oder etwa 4 Thaler 16 Gr. preuß. Kur. an Werth; der monatliche Sold eines gemeinen Soldaten VII, 3, 10: u. s.
- Κύκλος, Kreis, Alles Kreis- ähnliche, als eine rundgebaute Mauer, ein Haufen zusammenstehender Menschen usw. III, 4, 7: V, 7, 2: κύκλῳ, ringsum I, 5, 4: u. s. ἡ κύκλῳ χώρα, die herumliegende, angrenzende Gegend V, 6, 20: κύκλῳ πορεύεσθαι, in kreisförmiger Schlachtordnung marschiren VII, 8, 18.
- Κυκλοῦν, umzingeln, um-

ringen I, 8, 13: κυκλοῦ-
σθαι, sich herumdrängen
VI, 4, 20.
Κυλινδεῖν, hinabwälzen
IV, 2, 3: u. f.
Κυπαρίσσινος, aus Zypressen
V, 3, 12.
Κύπτειν, vorn über fallen
IV, 5, 32.
Κύριον εἶναι πόλεμον ἀνελέ-
σθαι, Nicht o. Freiheit ha-

ben, Krieg anzufangen V,
7, 27.

Κυρεῖται, die Cyrus zuge-
thanan Perser II, 2, 17.

Κωλύειν τινός, von et. ab-
halten I, 6, 2.

Κωμάρχης, Komarch,
Schulze IV, 5, 10:

Κωμήτης, Landmann,
Bauer IV, 5, 24.

Λ.

Λαγχάνειν τινός, etwas
erlangen. ὕπνου, einschlaf-
en III, 1, 11.

Λάκκος κονιατός, e. Zisterne
IV, 2, 22.

Λακτίζω, ich schlage hinten
aus III, 2, 18.

Λαμβάνειν, annehmen I,
9, 22: umsonst nehmen II,
3, 27: für sich nehmen VI,
6, 2: gelangen nehmen I,
10, 2: III, 2, 29: bestie-
gen II, 3, 21: entreißen
II, 1, 10: III, 4, 8: ἄν-
δρας, Soldaten werben I,
1, 6: ἀγαθόν τι, sich et.
schaffen, erwerben VI, 2,
11: τὰ δίκαια, sein Recht
verfolgen VII, 7, 17: στρ.
πρὸς ἑαυτὸν, das Heer auf
seine Seite ziehen II, 5, 28:
τοῦ στρατοῦ, scil. τινός I,
5, 7: λαμβάνεσθαι, fassen
I, 6, 10: λαμβάνει ἔνδεια
στράτ. Mangel befällt das
Heer I, 10, 18.

Λάμπεσθαι, funkeln III,
1, 11.

Λαμπρότης, Glanz I, 2,
18.

Λανθάνει τρεφόμενος, es
wird heimlich unterhalten
I, 1, 9. 10. τινά, Einem
verborgen bleiben VI, 3, 22.

Λάσιος, strauchicht V, 2,
29: VI, 4, 26. 27.

Λαφυροπώλης, e. Verkäufer
der Beute VII, 7, 56.

Λάχος, e. Theil V, 3, 9:
VI, 3, 2.

Λέγειν, urtheilen, seine
Meinung sagen II, 1, 15.
20. d. Wort führen, eb.
w. προαγορεῖν II, 3, 21.

Λεία, Beute V, 1, 8.

Λεῖος, fahl (d. Gegentheil
von λάσιος) IV, 4, 1.

Λείπεσθαι, übrig sein II,
4, 5: leben bleiben III, 1,
2: τινι, hinter Einem in
et. zurückbleiben VII, 7,
31.

- Λευκοθώρακες, weißgepanzert I, 8, 9.
 Ληΐσθαι, plündern IV, 8, 23: u. f.
 Λῆροι, Pöffen VII, 7, 41.
 Λινοῦς, leinen V, 4, 13.
 Λόγος, d. Gerücht I, 4, 7.
 λ. ἔμπροσθεν, d. obige Erzählung II, 1, 1: u. f. εἰς λόγους τινὶ ἔρχεσθαι, mit E. zusammenkommen II, 5, 4: III, 1, 29.
 Λόγχη, Spitze IV, 7, 16: u. f. Lanze II, 2, 9: u. f.
 Λοιδορεῖν τινὰ, Einem verweisen VII, 5, 11.
 Λοιπὸν (τὸ), nachher, in der Folge II, 2, 5: u. f. τοῦ λοιποῦ, ebend. V, 7, 34: VI, 4, 11.
 Λόφος, e. Hügel I, 10, 12: III, 4, 39.
 Λόχος, Kompanie, eine Anzahl Soldaten, nach den verschiedenen Zeiten und Nationen verschieden bestimmt (von 50 bis 100 Mann) I, 2, 25: III, 4, 21. λόχοι φύλακες, Reservecorps VI, 5, 9.
 Λοχαγός, Lochage, Kapitän I, 9, 7: III, 4, 21.
 Λοχαγία, Würde des Lochagen I, 4, 15: u. f.
 Λοχίτης, E., der zu demselben λόχος gehört VI, 6, 7.
 Λύειν γέφυραν, d. Brücke abbrechen II, 4, 17. 19: brechen III, 1, 21. λύεσθαι, aufhören, ebend. loskaufen VII, 8, 6.
 Λύκαια, Spiele in Arkadien, zur Ehre des Zeus Lykaios, d. h. des Pan: Wettrennen zu Pferde, o. zu Fuß I, 2, 10.
 Λυμαίνεσθαι, vereiteln I, 3, 16.
 Λυπεῖν, beleidigen II, 3, 23: 5, 14.
 Λυπηρός, beschwerlich II, 5, 13.
 Λύσσα, Wuth V, 7, 26.
 Λώιον, besser III, 1, 7.
 Λωφᾶν, abnehmen IV, 7, 6.

M.

- Μάγadis, e. Blaseinstrument, fast wie e. Basson VII, 3, 32. (Auch ein Saiteninstrument, nach Athenäus IV.)
 Μακαριστὸς πολλοῖς, von Vielen glücklich gepriesen (reichlich belohnt) I, 9, 6.
 Μακρὰν, weit, weitab III, 4, 17: 4, 42.
 Μαλακιστόμενος, e. Weichling, Feiger V, 8, 14.
 Μάλιστα, (bei Zahlen) grade, o. höchstens V, 4, 12: VI, 4, 3. sehr II, 4, 24, u. f.
 Μᾶλλον, mit d. Komparat. IV, 6, 11: οὐδὲν μ., d. h. οὐδ' ὅλως, durchaus nicht III, 3, 11.

- Μανθάνειν**, von E. erfahren IV, 8, 5.
Μαντεία, Orakelspruch III, 1, 7.
Μαντευτὸς ἐκ Δελφῶν, zu befragen, nach dem Ausspruch des delphischen Orakels VI, 1, 22.
Μάντις, e. Seher (d. aus d. Beschaffenheit d. Opfereingeweihe weissagt) I, 7, 18: u. s.
Μάρσιππος, Sack, Tasche IV, 3, 11.
Μαρτυρεῖν τινι, Einem beistimmen III, 3, 12: in Eines Sache zeugen VII, 6, 39.
Μαστεύειν, suchen III, 1, 43: u. s.
Μαστοί, u. **μαστοί**, Brüste, Brust (eines Mannes) I, 4, 17: IV, 3, 6. **μαστός**, e. Bergspitze IV, 2, 6.
Μάταιος, lügenhaft, prahlerisch VII, 7, 24: vergeblich VII, 6, 17.
Μάχαιρα, Schwert VII, 2, 30.
Μεγάληγορεῖν, prahlen IV, 3, 18.
Μεγαλοπρεπής, köstlich I, 4, 17: u. s.
Μέγας, groß, mächtig III, 2, 10: VII, 1, 21: 3, 18. sehr wirksam II, 6, 14: **μεγ. θάλαττα**, das hohe, stürmende Meer V, 8, 20: **τὰ μέγала**, sehr I, 9, 24: **τὸ μὲν μέγιστον**, vornehmlich I, 3, 10.
Μεθίσταται, abtreten, d. h. fortgehn II, 3, 8. 21.
Μεῖον ἔχειν, den Kürzern ziehn I, 10, 8: 4. 18.
Μεῖρακιον, Jüngling, Knabe II, 6, 16.
Μείωμα, d. fehlende Summe, d. Defizit V, 8, 1.
Μελανία, Schwärze, schwarze Wolke I, 8, 8.
Μελήσσει τῇ θεῷ, so wird die Göttin es rächen V, 3, 13.
Μελετᾷν τι, sich üben in et. III, 4, 17.
Μελετηρὸς, d. fleißig et. übt I, 9, 5.
Μέλλειν, et. thun w., o. können: **οὔτε μέλλοντας, οὔτε βουλομένους τοιοῦτον οὐδέν**; die dergleichen (ihren Verhältnissen, ihrer Lage, nach) gar nicht thun konnten, u. es auch nicht wollten II, 5, 5. zögern III, 1, 46: **μέλλεσθαι**, verzögert werden, anstehn, ebend. 47.
Μελίνη, Buchweizen oder Heidekorn I, 2, 22: u. s. **σίτος μελίνης**, eben das I, 5, 10.
Μέμφεσθαι τινά εἰς φίλον, E. als unfreundtschaftlich anklagen II, 6, 30.
Μέν — ὅμως δέ, I, 3, 21, u. **μὲν — μέντοι**, (für δέ) II, 3, 9, obgleich — doch: **μὲντοι — μέντοι**, II, 3, 23: **μὲντοι**, u. **μ. ὅμως**, II, 3, 22: II, 4, 23, aber:

- quidem I, 9, 29: u. s.
 μέν δὲ, daher, also III, 1, 8.
- Μέρος. ἐν τῷ μέρει, hinter einander III, 4, 23: ἐν τῷ μέρ. καὶ παρὰ τὸ μ., in u. außer dem Dienst VII, 6, 36.
- Μεσόγαια, ἡ, die Mitte des Landes VI, 2, 19: 4, 5.
- Μέσον, die Mitte. μ. ἡμέρας, Mittag I, 8, 8. ἐν μέσῳ τινὸς καὶ τινὸς, zwischen dem und dem II, 4, 17 ἐν μέσῳ κεῖσθαι, frei daliegen III, 1, 21: ἐκ τοῦ μέσου ἐξίστασθαι, weichen, nicht hindern I, 5, 14.
- Μετὰ. μετ' ἡμέραν, am Tage IV, 6, 12: u. s.
- Μεταβάλλεσθαι, sc. τὰ ἔπλα, die Schilde herum (d. h. auf den Rücken) werfen, dem Feind den Rücken zukehren VI, 5, 16. S. auch περιβάλλεσθαι.
- Μεταγιγνώσκειν, seine Meinung ändern II, 6, 3.
- Μεταδιδόναι ἀλλήλοις, unter sich vertheilen III, 3, 1.
- Μεταμέλει ἐμοί, es reut mich I, 6, 7.
- Μεταξὺ γενομένου οὐ πολλοῦ χρό. nach einer kurzen Zwischenzeit V, 2, 17: μ. ὑπολαμβάνειν, unterbrechen III, 1, 27.
- Μεταστρέφεσθαι, sich umkehren, schwenken VI, 1, 8.
- Μεταχωρεῖν, fortgehen VII, 2, 18.
- Μέτεστιν ἡμῖν οὐδενὸς τῶν ἀγαθῶν, wir haben kein einziges Bedürfnis III, 1, 20.
- Μετέχειν, Theil nehmen VI, 2, 14.
- Μετέωρος, aufgehoben, in die Höhe gehoben I, 5, 8.
- Μετρίως, mäßig, sanft II, 3, 20.
- Μέχρι u. μ. ἄν, bis daß VI, 5, 29: I, 4, 13 ἄν, bis zu, an, in II, 2, 6: μ. εἰς, ebendas VI, 4, 26: VII, 1, 1. μέχρ' οὗ, bis wo I, 7, 6.
- Μὴ, nicht, daß nicht I, 3, 3: VII, 1, 8: vor e. Infinit. für ὥστε μὴ II, 5, 3: scil. φοβοῦμαι II, 2, 12: μὴ οὐ (nach Verben des Furchtens) das IV, 7, 11: μὴ οὐ, daß nicht I, 7, 7: III, 1, 12: μὴ οὐ, für οὐ, nicht II, 3, 11.
- Μὴν. οὐ μὴν — ἀλλὰ, nicht so, traun! — sondern, vielmehr; e. elliptische Redensart VII, 6, 38.
- Μητρόπολις, Hauptstadt V, 4, 15.
- Μηχανᾶσθαι, versuchen IV, 7, 10.
- Μηχανή, τινος, e. Mittel zu et. V, 2, 24. IV, 5, 16.
- Μικρός, niedrig, unange-

- sehn III, 2, 10. μικρόν, Moλυβδὶς, Bleifugel III, 3, 17.
 kaum I, 3, 2. Μόλυβδος, Blei III, 4, 17.
 Μισθοδότης, Besolder I, 3, 9. Μοναχὴ ὁδός, e. enger Weg,
 Μισθός, Sold I, 2, 11. wo nur Ein Mensch gehen
 12. VII, 5, 9. kann IV, 4, 18.
 Μισθοφορὰ, ebendas V, 6, 23: u. s. Μανή, Verzug V, 1, 5.
 Μισθοφόροι, Soldner, Μονοειδής, einförmig, ein-
 Soldaten IV, 2, 4. fach (übersehbar) V, 2,
 Μισθοῦσθαι, miethen VI, 13. Μονόξυλα πλοῖα, einför-
 4, 13. mige (aus einem Baum-
 Μνήμην παρέχειν ἑαυτοῦ ἐν stamm gemachte) Fahrzeuge
 τινι, e. Erinnerung an sich V, 4, 11.
 bei Jemandem erregen, sein Μόσυν, e. hölzerner Thurm.
 Andenten ihm werth ma- Plural οἱ μόσυνοι V, 4, 26.
 chen VI, 5, 24. Μοχθεῖν περί τι, sich für
 Μνημονικός, eingedenk et. bemühen VI, 6, 31.
 (dankebar) VII, 6, 38. Μοχλὸν ἐμβάλλειν, den
 Μνησικακεῖν, auf Rache Kiegel vorschieben VII, 1,
 denken II, 4, 1. 12.
 Μόγος, mühsam, kaum III, 4, 48: V, 8, 14. Μυρίοι, von einer großen
 Μολεῖν, reisen, marschiren unbestimmten Zahl, tau-
 VII, 1, 33. send II, 1, 19: III, 2, 31.
 Μόλις, kaum V, 2, 27: 4, Μύρον, Salbe IV, 4, 13.
 25: μάλα μ. sehr schwer, Μυχοί, Tiesen, Schlüfte
 mühsam VII, 1, 39. IV, 1, 7.

N.

- Νάπη, e. Berg IV, 5, 15. ξύλα, Schiffsbauholz VI,
 18. V, 2, 31. Νάπος, 4, 4.
 e. Thal VI, 5, 12. Ναυσίπορος, schiffbar II,
 Ναύαρχος, Admiral I, 4, 2, 3.
 2. Νεανίσκος juvenis, e. iun-
 Νάυκληρος, Schiffspatron ger Mann. (So hieß
 VII, 2, 12: 5, 14. man vom 23. bis zum 41.
 Ναῦλον, Fahrgeld V, 1, 12. Jahr) — spöttisch. II, 1,
 Ναυπηγήσιμος, zum 13.
 Schiffsbau tauglich. v. Νέειν, aufhäufen V, 4, 27.

Νεῖν, schwimmen V, 7, 25.

Νέμω. κρέατα νενεμημένα,
in Stücke geschnittenes
Fleisch VII, 3, 21.

Νέμεσθαι, weiden, grasen
II, 2, 15.

Νεόδοτος, eben abgehäu-
tet IV, 5, 14.

Νεύεσθαι, eb. w. νεῖν IV,
3, 12.

Νεῦμα, e. Wink V, 8, 20.

Νευρα, ἡ, Bogensenne IV,
2, 28: V, 2, 12.

Νεῦρον, Ochsenziemer III,
4, 17.

Νεωκόρος, Tempelaufseher
V, 3, 6.

Νεώριον, Hafen VII, 1, 27.

Νεωστὶ, eben, neulich IV,
1, 12.

Νικᾶν, zurücktreiben V, 2,
18: ἐκ τῆς νικῶσης sc. ψή-
φου, nach der Stimmen-
mehrheit VI, 1, 18: 2, 12.

Νόθος, unächt II, 4, 25.

Νομαὶ βοσκημάτων, Vieh-

heerden III, 5, 2: νομὴ
ἱερὰ, Tempelvieh; (d. dem
Tempel gehört, u. in dessen
Gebiete weidet) V, 3, 9.

Νομίζεσθαι, argwöhnen VI,
3, 16. νομίζεσθαι, pflegen,
gewohnt sein I, 2, 27: u. s.

Νόμιμος, üblich, gesetzmä-
ßig IV, 6, 15.

Νόμος, Sitte, Gewohnheit
I, 2, 15: u. s. Weise eines
Liedes V, 4, 17.

Νοσεῖν, krank, in schlech-
tem Zustande sein VII,

Νουμηνία, Neumond V,
6, 23.

Νυκτερεῦεσθαι, durchwachen,
übernachten IV, 4, 11: 5,
11.

Νύκτες μέσαι, Mitternacht
III, 1, 33.

Νυκτοφύλακες, Nacht-
posten VII, 2, 18: 3, 34.

Νῦν δὴ, jetzt, bald, sogleich
V, 6, 4: VII, 1, 26: 28.
τὰ νῦν εἶναι, jetzt III, 2, 37.

Ξ.

Ξένια, Gastgeschenke IV,
3, 23: u. s. ἐπὶ ξενίᾳ sc.
τραπέζῃ δέχεσθαι, gast-
freundlich bewirthen VI,
1, 3: ξένιος Ζεὺς, Zeus, d.
Fremden Schützer (e. Bei-
name des Gottes) III, 2,
4.

Ξενίζειν, eb. w. ἐπὶ ξενίᾳ
δέχεσθαι V, 5, 25: VII,
6, 3.

Ξενικόν, sc. στρατεύμα, d.

fremde (griechische) Heer
I, 2, 1.

Ξένοι, fremde Soldaten,
Söldner I, 1, 10: 3, 18:
II, 6, 28.

Ξενοῦσθαι τινι u. παρά τινι,
bei Einem, als Gastfreund
(vermöge des Gastrechtes)
abtreten VII, 8, 6. 8.

Ξεστὸς λίθος, polirter
Marmor III, 4, 10.

Ξόανον, Bild V, 3, 12.

Ευήλη, ein kurzer Säbel Ευλίζεσθαι, Holz fällen,
IV, 7, 16: 8, 25. hohlen II, 4, 11.
Εύλα, Bäume VI, 4, 4, 5.

O.

Ο, ἡ, τὸ, bei sehr bekann- Οἰκίζεῖν, bauen VI, 6, 3.
ten Dingen: III, 2, 13: Οἴκοι, zu Hause. οἱ οἴκοι,
— für ἕκαστος, ὁ ἕστος, die daheim (im Vaterlan-
jeder Schlauch III, 5, 11: de) geblieben sind I, 7, 4:
οἱ δέ, f. οὗτοι δέ II, 3, 2, Hausgenossen V, 6, 20.
u. f. f. ἄλλοι δέ II, 3, 10: Οἶνος κριθίνος, Gerstenwein
für τινες VII, 4, 17: οἱ μὲν IV, 5, 26.
— οἱ δέ, Einige — Andre Οἰκτεῖρεν, bedauern III,
III, 4, 30: V, 6, 19: τὰ 1, 19.
δε, das, (das u. das) II, Οἶός τε εἰμὶ, ich kann V,
1, 17: τὰ μὲν — τὰ δέ, 4, 9: οἶόν τε, es ist erlaubt,
theils — theils IV, 1, 15: ist möglich, daß II, 2, 3:
τῇ μὲν — τῇ δέ, hier — III, 3, 9. 15: οἶον quam,
dort IV, 8, 10. (verstärkt die Superlative)
Οδοιπορεῖν, zu Fuß gehn, IV, 8, 2 8: VII, 1, 24:
zu Lande fortreisen V, 1, 14. ὥρα οἷα ἄρδεν, die Bewässe-
Οδοποιεῖν ὁδόν, den Weg rungszeit II, 3, 13.
bahnen, ausbessern IV, 8, Οἷστος, Pfeil II, 1, 6.
8: u. f. Οἴχεσθαι, fortgehn, gehn,
Οδός, Feldzug I, 4, 11: reisen, marschiren III, 5,
Straße V, 2, 22. 1: V, 6, 14: u. f. εἰς τὸ
Οἰκεῖν, bewohnen, wohnen πρόσθεν, weiter vordringen
III, 2, 23: IV, 7, 1: οἰ- I, 10, 5: οἴχομαι ἀπιών,
κουμένη πόλις, e. bewohnte ich reise ab, gehe fort, ent-
(nicht verlassene) Stadt weiche III, 3, 5: IV, 7,
I, 2, 6. 10. u. f. 27: οἴχεσθαι ἐν f. εἰς IV,
Οἰκεῖοι, Vertraute, Be- 7, 17: οἴχεσθαι, sterben
kannte II, 6, 28: Ber- III, 1, 32.
wandte III, 2, 39: VII, Οἰωνός, Vorbedeutung,
1, 29. Omen III, 2, 9: VI, 7, 23.
Οἰκεῖος, freundschaftlich 5, 21.
VII, 5, 16. Οκέλλειν, stranden VII, 5,
Οἰκέται, Sklaven II, 3, 15: 12.
Hausgenossen, Verwandte Οκλάζειν, auf d. Knie fal-
IV, 5, 35: 6, 1. len VI, 1, 10.

- ὀνεῖν, fürchten II, 3, 9:
 4, 22: nicht wollen I, 3, 17.
 ὀνυός, Verzögerung, Lang-
 samkeit IV, 4, 11.
 ὀλισθαίνειν, abglitschen,
 abgleiten III, 5, 11.
 ὀλισθηρός, schlüpfrig IV,
 3, 6.
 ὀλκός, e. Lastschiff I, 4, 6.
 ὀλότροχος, rundes Fels-
 stück, Felsstück überhaupt
 IV, 2, 3.
 ὀμαλός, eben I, 5, 1.
 ὀμαλὸν ἵεναι, auf ebenem
 Wege gehn IV, 6, 12.
 ὀμαλῶς, gleichförmig (in
 gleichem Schritt) I, 8, 14.
 ὀμηρός, e. Geißel III, 2,
 24: VII, 4, 12.
 ὀμιλεῖν γυναιξί, mit Frauen
 umgehen III, 2, 25.
 ὀμίχλη, e. Nebel IV, 2, 7.
 ὀμοιοί, Staatsbürger,
 freie Leute (Skaven ent-
 gegengesetzt) IV, 6, 14;
 eb. w. bei den Persern ὀμό-
 τιμοι, ἐν τῷ ὁμοίῳ, in glei-
 cher Höhe, auf gleich hohem
 Grund u. Boden IV, 6, 18.
 ὀμολογεῖσθαι αὐτοῖς,
 unter sich einig worüber
 VI, 3, 9: ὀμολογεῖται παρὰ
 πάντων, Alle gestehn I, 9,
 1. ὀμολογούμεως ἐκ πάντων,
 wie Alle gestehn, eingestehn
 II, 6, 1.
 ὀμομήτριος, von Einer
 Mutter geboren III, 1, 17.
 ὀμόσε χωρεῖν, drauf losgehn,
 angreifen V, 4, 26. ὁ.
 θέειν, auf den Feind, ein-
 brechen, einstürzen III, 4,
 4.
 ὀμοτράπεζος, Tischgenoss,
 Vertrauter I, 8, 25: III,
 2, 4.
 ὀμοῦ, zugleich, vereinigt I,
 10, 8: εἶναι, beisammen,
 nicht zerstreut, sein: IV,
 6, 24: V, 6, 32: ὁ. γίγνε-
 σθαι, zusammen kommen
 IV, 2, 22: V, 4, 25.
 ὀμως, doch, dennoch III, 1,
 10: 2, 16.
 ὀνημι, ich nütze III, 1, 38:
 u. s. ὀνηθῆναι τινά, Einem
 nützen, Nutzen schaffen V,
 5, 2.
 ὀνομα μέγα, e. großer Na-
 me II, 6, 17.
 ὄνος, ἄγριος, e. Waldefel I,
 5, 2: ἄλετος, e. Mühlstein
 I, 5, 5. ὄνον ἀφιέναι εἰς,
 einen Esel wohin lassen,
 wohin bringen, f. e. pani-
 schen Schrecken verbreiten
 II, 2, 20.
 ὄζος ἐψητόν, e. saurer Tranke
 (aus gekochten Datteln)
 II, 3, 14.
 ὄζυς, scharf, herbe V, 4, 29.
 ὅπη, wie? VI, 1, 21. wo-
 hin V, 6, 20.
 ὅπηνικα τῆς ὥρας, zu wel-
 cher Zeit auch immer, quo-
 cunque tempore III, 5, 18.
 ὀπισθεν, hinten IV, 3, 7:
 u. s. ὁ. ἐαυτῶν, hinter sich
 I, 7, 9: ἐκ τοῦ, von hin-
 ten IV, 1, 6.
 ὀπισθοφυλακεῖν, im,
 beim Nachtrab sein, ihn

- führen II, 3, 10: III, 2, 36.
 Ὀπισθοφύλακες, d. Nachtrab V, 8, 9: u. s.
 Ὀπλα, s. παλτά I, 5, 15.
 Lager II, 2, 20: III, 1, 3: u. s. εἰς τὸ πρόσθεν τ. ὄ. III, 1, 33, vor dem Lager s. ὀπλίται. d. Schwerbewaffneten II, 2, 4: u. s.
 Ὀπλισις, Waffen, Bewaffnung II, 5, 17.
 Ὀπλιτεύειν, Hoplit sein V, 8, 5.
 Ὀπλίτης, Hoplit, Schwerbewaffneter I, 1, 2: u. s.
 Ὀπλομαχία, Waffenübung, Kriegskunst II, 1, 7.
 Ὀπόθεν, woher V, 2, 2.
 Ὀπότε, wenn (mit dem Aorist. Indic.) VII, 7, 6: (mit d. Imperf.) II, 1, 1: ἦν ὁπότε, (es gab eine Zeit, wo) zuweilen IV, 2, 27: ὁπότε, mit dem Optat. so oft, als I, 5, 7: 9, 25: u. s.
 Ὀπου, wo I, 5, 9.
 Ὀπτᾶν, dörren, backen V, 4, 29.
 Ὀπως, wie I, 3, 11: 6, 11: daß, damit (mit dem Fut. indic.) V, 4, 21: (mit dem Optat. Aor.) I, 4, 5: ὅπως μὴ, daß nicht (mit dem Fut. indic.) III, 1, 18: VII, 3, 34: scil. ἐπιμελεῖσθε, zeigt, sorgt I, 7, 3: οὐκ ἔστιν ὄ. οὐκ, es ist kein Zweifel, daß, allerdings, ganz gewiß II, 4, 3: οὐχ ὅπως — ἀλλὰ οὐδέ, nicht nur — sondern nicht einmal VII, 7, 8.
 Ὀργυιὰ, Kloster (6 Fuß) I, 7, 14: IV, 5, 4: u. s.
 Ὀρέγειν, darbieten, geben VII, 3, 29.
 Ὀρεινός, bergbewohnend VII, 4, 11. 21.
 Ὀρθιος, schroff, abschüssig I, 2, 21: IV, 1, 20: ὀρθιον ἵεναι IV, 6, 12, u. πρὸς τὸ ὀρθιον ἐκβαίνειν IV, 2, 3, emporsteigen, emporsteigen: ὀρθιοὶ λόχοι, kolonnenweis aufmarschirende Kompagnieen IV, 2, 11: 3, 18: u. s.
 Ὀρθός, grade IV, 8, 20: VI, 6, 38.
 Ὀρθρος, Morgendämmerung, Tagesanbruch II, 2, 21: IV, 3, 8.
 Ὀρίζειν, unterscheiden, bestimmen IV, 3, 1: 8, 1: ὀρίζεσθαι στήλας, durch Säulen die Grenzen bestimmen VII, 5, 13.
 Ὀρκος Θεῶν, Eid bei den Göttern II, 5, 7.
 Ὀρμᾶν, (sc. ἑαυτὸν) aufbrechen, hinstreben, sich aufmachen auf, nach I, 8, 25: III, 1, 8: V, 7, 25: ὁρμῶ, laufen IV, 3, 31: mit einem Infinit. anfangen III, 4, 44: ὁρμᾶσθαι, aufbrechen, abmarschiren I, 2, 5: u. s.
 Ὀρμεῖν, im Hafen vor Anker liegen I, 4, 3. 6.

- ὄσμη, Feldrua III, 1, 10: Ausbruch II, 1, 3: ὄσμη μιᾶς, auf Ein Mal, zugleich III, 2, 9.
- ὄρμιζεσθαι, anlanden VI, 1, 15: 2, 1, 2.
- ὄρνις, e. Huhn IV, 5, 25: κρέας ὀρνίθειας, Hühnerfleisch 31.
- ὄροφος, Dach VII, 4, 16.
- ὅς, f. οὗτος III, 4, 48: V, 2, 30: VI, 5, 22: ὅστις, der I, 3, 14: ὃ δὲ λέγεις, was du sagst, d. h. was das betrifft, w. d. f. V, 5, 20: οὗ, wo II, 1, 6: III, 4, 32.
- ὅσιος, gewissenhaft, d. einen Eid hält II, 6, 25.
- ὅσον, (e. elliptische Redensart) soviel, so groß, so weit, als hinlänglich, o. nöthig ist, war, o. sein wird, usw. z. B. πρόβατα διασώζοντα ὅσον θύματα, sie retteten soviel Schafe, als zu den Opfern hinlänglich waren VII, 8, 9: f. VII, 3, 20: 22: auch IV, 8, 12: ἀπέχουσιν ἡμῶν ὃ διελθόντες ἀν' ἡδέως ἀριστῶμεν, sie liegen so weit ab, als wir leicht bis zu Mittag marschiren können VII, 3, 9. ὅσον ἐδύναντο μέγιστον, so sehr sie konnten IV, 5, 18: ὅσον ζυήλην, so groß als e. Säbel IV, 7, 16: ὅσον, ohngefähr III, 4, 3: u. f. ὅσον οὐ, fast, ohngefähr VII, 2, 5.
- ὄσπεριον, Hülsenfrucht IV, 4, 9: u. f.
- ὅτι, daß II, 1, 3: u. f. — elliptisch, in Antworten, u. Reden. ὃ δὲ ἀπεκρίνατο, ὅτι οὐ, (sc. ἠδίκησε aus dem Vorigen; und so in ähnlichen Fällen) I, 6, 7: — wiederholt in demselben Glied der Rede V, 6, 19: VII, 4, 5: f. διότι, weil I, 2, 21: u. f. bei Superlativen, wie ὡς, V, 6, 18. ὅτι μὴ, wo nicht VI, 2, 6.
- ὅτου von ὅτις, Jemand V, 2, 24.
- ὅυδαμότεν, v. keiner Seite her II, 4, 23.
- ὅυδαμοῦ, in keiner Sache, nirgend III, 1, 38.
- ὅυδέν, f. οὐ I, 1, 8.
- ὅυκουν, auf keine Weise III, 5, 6: οὐκοῦν, daher, also III, 2, 19.
- ὅυχ' ὅπως, nicht allein nicht.
- ὅυν, daher, also, sag' ich, (bei Wiederaufnehmung d. entfallenen Fadens e. Rede) I, 4, 5: III, 1, 20.
- ὅυρά, und τὰ ὀπισθεν, eb. w. ὀπισθοφύλακες, III, 4, 38. οὐρά, die Hintersten, die letzten Glieder VI, 5, 5.
- ὅυραγία, eb. w. οὐρά III, 4, 42.
- ὅυραγός, Anführer des Nachtrags IV, 3, 29.
- ὅυτος, dieser, der da I, 6, 6: III, 5, 9. — (verächtlich) der Mensch! III, 1,

- 30: (von bekannten Dingen) wie $\acute{o}$, η , $\tau\acute{o}$; I, 5, 8. (nachdrücklich) eben dieser usw. II, 5, 11: III, 2, 5. $\tau\alpha\upsilon\tau\alpha$ sc. $\delta\iota\alpha$, deswegen IV, 1, 21: $\acute{o}\upsilon\tau\acute{o}s$ $\acute{o}$ $\alpha\upsilon\tau\acute{o}s$, eben Dieser VII, 3, 3.
- $\acute{O}\upsilon\tau\omega s$, so, deswegen III, 5, 6: VI, 3, 26. $\acute{o}\upsilon\tau\omega s$ $\acute{o}\pi\omega s$, so wie, so gut wie VI, 5, 30.
- $\acute{O}\phi\epsilon\acute{\iota}\lambda\omega$, $\acute{\omega}\phi\epsilon\lambda\epsilon$ $\zeta\eta\nu$, möchte er leben! II, 1, 4.
- $\acute{O}\phi\epsilon\lambda\acute{o}s$, $\tau\acute{o}$, Nutzen, Gebrauch I, 3, 11.
- $\acute{O}\phi\lambda\epsilon\iota\nu$, zur Bezahlung verurtheilt sein V, 8, 1.
- $\acute{O}\chi\epsilon\acute{\iota}\sigma\theta\alpha\iota$ $\acute{\epsilon}\phi'$ $\acute{\iota}\pi\pi\acute{o}\nu$, reiten III, 4, 47.
- $\acute{O}\chi\epsilon\tau\acute{o}s$, ein Quell, Bach II, 4, 13.
- $\acute{O}\chi\eta\mu\alpha$, e. Wagen III, 2, 19.
- $\acute{O}\chi\lambda\acute{o}s$, e. Menge Menschen II, 5, 9: V, 4, 34: der Troß (eines Heers, im Lager) III, 2, 36: 3, 6: u. f.
- $\acute{O}\chi\upsilon\rho\acute{o}s$, steil, abschüssig I, 2, 22.
- $\acute{O}\psi\acute{\epsilon}$, spät II, 2, 16: spät (am Tage) III, 4, 36.
- $\acute{O}\psi\acute{\iota}\alpha$, der Nachmittag VI, 5, 31.
- $\acute{O}\psi\acute{\iota}\zeta\epsilon\iota\nu$, spät kommen IV, 5, 5.
- $\acute{O}\psi\acute{\iota}s$, Anblick (Farbe) II, 3, 15: VI, 1, 9.

Π.

- $\Pi\alpha\gamma\kappa\rho\acute{\alpha}\tau\iota\acute{o}\nu$, ein Wettstreit im Ringen und im Faustkampfe zugleich, Pankration IV, 8, 27.
- $\Pi\alpha\gamma\chi\acute{\alpha}\lambda\epsilon\pi\acute{o}s$, sehr schwer V, 2, 20.
- $\Pi\acute{\alpha}\theta\eta\mu\alpha$ $\tau\acute{o}$ $\sigma\chi\acute{\epsilon}\tau\lambda\iota\acute{o}\nu$, eine schändliche, unerträgliche Begegnung, Behandlung VII, 6, 30.
- $\Pi\acute{\alpha}\theta\acute{o}s$, Krankheit IV, 5, 7: Unfall I, 5, 14.
- $\Pi\alpha\iota\alpha\nu\acute{\iota}\zeta\epsilon\iota\nu$, e. Páan oder Hymnus singen: zu Ehren des Mars (beim Marschieren in d. Schlacht) I, 8, 17: 10, 10: u. f. oder als Danklied gegen irgend e. Gottheit III, 2, 9.
- $\Pi\alpha\iota\omega\nu\acute{\iota}\zeta\epsilon\iota\nu$, eben das VI, 1, 5. 11.
- $\Pi\alpha\iota\delta\epsilon\rho\alpha\sigma\tau\eta\acute{s}$, e. Knabenliebhaber, Päderast VII, 4, 7.
- $\Pi\alpha\iota\delta\iota\kappa\acute{\alpha}$, $\tau\acute{\alpha}$, Liebling, Geliebter II, 6, 6: V, 8, 4: $\tau\acute{\alpha}$ $\pi.$ $\acute{\epsilon}\chi\epsilon\iota\nu$ $\tau\acute{\iota}\nu\alpha$, E. lieben II, 6, 28.
- $\Pi\alpha\iota\delta\acute{\iota}\sigma\kappa\eta$, e. Magd IV, 3, 11.
- $\Pi\alpha\acute{\iota}\epsilon\iota\nu$, schlagen, aus der Nähe verwunden, als $\lambda\omicron\gamma\chi\eta$, $\pi\upsilon\acute{\zeta}$, mit der Lanze, mit der Faust (V, 8, 16) I, 10, 7: V, 7, 21: VI, 6, 27. (das Gegentheil ist $\beta\acute{\alpha}\lambda\lambda\epsilon\iota\nu$.) $\acute{o}\lambda\acute{\iota}\gamma\alpha s$ $\pi.$, wenige Schläge geben V, 8,

12: π. πρὸς τὰς πέτρας, gegen den Felsen schlagen, d. h. darauf fallen IV, 2, 3.
 Πάλαγ, längst IV, 8, 14: 5, 5.
 Παλαίειν, ringen IV, 8, 26.
 Πάλη, Faustkampf, ebend. 27.
 Πάλαιον (τὸ), ehemals, sonst III, 4, 5. 7.
 Πάλιν, wieder, zurück. π. λαμβάνειν, wieder erobern, besetzen IV, 2, 13: π. θέειν, zurückeilen IV, 3, 20: π. ἄγειν, zurück führen V, 7, 1.
 Παλτόν, eb. w. ἀκόντιον I, 8, 3. 27: u. s.
 Πάμπληθής, sehr zahlreich III, 2, 11.
 Παμπόνηρος, ein Erdbösewicht VI, 6, 25.
 Πανοῦργος, ein ränkevoller Mensch II, 5, 29: 6, 26.
 Πανοῦργία, Arglist VII, 5, 11.
 Πάντα, überall I, 10, 4: II, 1, 1.
 Πανταχοῦ, eben das II, 5, 7.
 Πάντη, von allen Seiten her I, 2, 22: II, 3, 3.
 Πάντοσε, nach allen Seiten hin VII, 2, 23.
 Πάομαι, ich gewinne, erlange VII, 6, 9: πέπαταί, er hat, ebd. 41: πεπαμένος, d. h. κτησάμενος, der besaß VI, 1, 12.
 Παρά, 1) (mit dem Genit.) von I, 3, 7: 7, 13: 9
 Xenophons Feldzug.

παρ' ὑμῶν ἁρμοστής, der Harmost von euch (d. h. von euch geschickt, o. euer Harm.) V, 5, 19. im Namen VII, 7, 3. 2) mit dem Dat.) bei, παρὰ βασιλεῖ ὄντες, des Königs Anhänger I, 5, 16. 3) mit dem Akkusat.) zu, nach, I, 2, 12. 17: II, 2, 3. 8. neben, bei, längs. I, 9, 13: III, 5, 1: u. s. π. πότον, bei Tische, beim Trinken II, 3, 15: gegen II, 5, 41: II, 1, 18: V, 8, 17: u. s. παρ' ἀσπίδας, links IV, 3, 26.
 Παραβοήθειν, zur Hülfe herbeieilen IV, 7, 24.
 Παραγγέλλειν, herumsagen (nicht mit Trompetenschall o. durch einen Herold verkündigen) lassen, (bei geheimen Befehlen, wovon der Feind nichts merken soll) I, 8, 3: IV, 1. 16: π. εἰς τὰ ὅπλα, zu den Waffen kommandiren I, 5, 13. — π. πρὸς τινά, Einem kund thun, rapportiren VI, 3, 22. — Daher ἀπὸ παραγγέλσεως πορεύεσθαι IV, 1, 5.
 Παράγειν, heransführen VII, 6, 3: abführen VII, 2, 8: herum-, neben wegführen III, 4, 21.
 Παραγωγή, d. Uebersetzen V, 1, 16.
 Παραγίγνεσθαι, ankommen I, 1, 11: 2, 3: ἐν τῇ

- μάχη, bei der Schlacht sein I, 7, 12.
- Παράδεισος, Thiergarten I, 2, 7: II, 4, 14.
- Παραδιδόναι τι, e. glückliche Vorbedeutung gewähren VI, 6, 34.
- Παραθάρρύνειν, anfeuern, Muth einsprechen II, 4, 1: III, 1, 39.
- Παραθεῖν, zuvorlaufen IV, 7, 12.
- Παραινέω, reden, e. Rede halten I, 7, 2.
- Παραιτεῖσθαι περί τινος, fürbitten für E. VI, 6, 29.
- Παρακαλεῖν, herbeirufen I, 6, 5: zum Abendessen bitten VI, 1, 3.
- Παρακαταθήκη, d. Niedergelegte, Depot V, 3, 7.
- Παρακελεύεσθαι τι, E. ermahnen I, 8, 11: u. f.
- Παραλείπειν, auslassen, vergessen VI, 6, 18.
- Παραλυπεῖν, durch Ungehorsam ärgern II, 5, 29.
- Παραμεῖβεσθαι, sich (d. h. sein Heer, oder vielmehr die Figur desselben) umändern I, 10, 10.
- Παραμελεῖν τινος, etwas nicht achten II, 5, 7.
- Παραμηρίδιον, Hüftbedeckung I, 8, 6.
- Παραπλέειν, vorbeischießen V, 1, 11: eb. w. πλέειν V, 7, 17.
- Παραπροπέμπειν, vorausschicken IV, 5, 20.
- Παραρρύνειν, abfließen IV, 4, 11.
- Παρασάγγης, e. Parasange, 30 Stadien, o. ohngefähr eine deutsche Meile I, 2, 5: u. f.
- Παρασκευάζεσθαι, sich rüsten, anschicken III, 4, 36: V, 4, 21. οὕτω παρασκευασμένους τὴν γνώμην, so gesinnt VI, 3, 17.
- Παρασκηνοῦν τι, neben Einem lagern III, 1, 28.
- Παράταξις, d. Schlachtordnung V, 2, 13.
- Παρατάττεσθαι, in Schlachtordnung treten, stehen I, 10, 10: IV, 6, 25: u. f.
- Παρατείνειν τάφρον, einen Graben ziehen I, 7, 15: Φάλαγγα παρὰ τ. κ., das Heer durch d. Dörfer ziehen VII, 3, 48.
- Παρατίθεσθαι, vorsetzen IV, 5, 31: παρατίθεσθαι τὰ ὅπλα, die Waffen niederlegen VI, 1, 8.
- Παρατρέχειν, herzulaufen IV, 5, 8: VII, 1, 23: τ., durchlaufen IV, 7, 6.
- Παρεγγυᾶν, eb. w. παρακαλεῦεσθαι, u. διακελ. VI, 5, 12: VII, 1, 21: eb. w. παραγγέλλειν IV, 1, 17: 8, 16: VII, 3, 46.
- Παρεγγυή, Ermahnung, Aufforderung VI, 5, 13.
- Παρελαύνειν, herzureiten I, 8, 14.
- Παρέρχεσθαι, hingehen,

- kommen VII, 5, 11: εἶσω τοῦ τείχους II, 4, 12. und εἰς πόλιν VII, 1, 31. in d. Stadt gehn: hervor. o. auftreten (von Niedern) V, 5, 24: VI, 6, 21: durchkommen I, 4, 4: vorbeimarschiren II, 4, 25: verfließen (von der Zeit) I, 7, 18: übersteigen I, 7, 16: τινά, Einem zuvor kommen IV, 7, 11.
- Παρέχειν. φόβον, Furcht einflößen III, 1, 18. π. εαυτὸν τινι εὖ ποιεῖν, sich v. Einem Wohlthaten erzeigen lassen II, 3, 22.
- Παριέναι, eb. w. παρέρχεσθαι (VII, 5, 11) IV, 7, 4. 5. u. f. vortreten VII, 3, 46: folgen III, 4, 48: erlauben V, 7, 10: vorbeilaufen, zuvorkommen IV, 7, 12.
- Παρίσταςθαι ἱερεῖα, Opfer zum Altar führen VI, 1, 22.
- Πάροδος, Zugang IV, 7, 4: Uebergang I, 4, 4: IV, 1, 2.
- Παροινεῖν τινά, Einem in der Trunkenheit lästig w., ausgelassen gegen ihn sein V, 8, 4.
- Παροιχόμενα, das Vergangene II, 4, 1.
- τὰ παρόντα, das Gesammelte, Geld, Haabe VII, 7, 36.
- Πᾶς, aller Art VI, 4, 6: πάντα, sc. κατὰ, allerdings I, 3, 10: ἐπὶ πᾶν ἐρχεσθαι, w. Alles anwenden, versuchen, daß III, 1, 18.
- Πάσχειν, behandelt werden, leiden, sich befinden, daran sein. ἀγαθόν τι, glücklich sein V, 5, 9: εὖ π., gut behandelt werden I, 3, 4: π. τι, unglücklich sein I, 8, 20: κακῶς, III, 3, 7: f. auch VII, 1, 16: 25. π. δίκαια, seinen Lohn erhalten (bestraft w.) V, 1, 15: ὅ τι ἂν δέη, πείσομαι, was sein muß, will ich leiden I, 3, 5. 6.
- Πατάσσειν, treffen VII, 8, 14.
- Πατήρ, von einem Wohlthäter VII, 6, 38.
- Πάτριος, aus alten Zeiten üblich V, 4, 27.
- Πατρῷος, väterlich I, 7, 6.
- Παύειν, aufheben, aufhören lassen IV, 8, 10: παύεσθαι τοῦ πολ., den Krieg endigen I, 6, 6: (mit dem Partizip) mit et. aufhören VI, 1, 27. 28. πόνων, v. Beschwerden frei V, 1, 2.
- Παύλα, Aufhören, Ende V, 7, 32.
- Πέδαι, Fesseln IV, 3, 8.
- Πεδινός, eben, flach V, 5, 2: VII, 1, 24.
- Πεζεύειν, zu Fuß gehn V, 5, 4: ebenso πεζῇ πορεύεσθαι V, 6, 1: VI, 2, 18.
- Πεζὴ δύναμις, Fußvolk I, 3, 12.

- Πείθειν**, zureden VI, 1, 19:
 u. s. überreden VII, 3, 17.
Πείραζεν τινος λαμβάνειν, E.
 erproben VI, 6, 33: π. λ.
 ἐν ἑαυτῷ, aus eigener Er-
 fahrung an sich wissen V,
 8, 15: ἐν πείρα τινος κίγνε-
 σθαι, E. aus Erfahrung
 kennen I, 9, 1.
Πείρασθαι τινος, et. ver-
 suchen III, 2, 38: τοῦ βά-
 θους, die Tiefe erforschen
 III, 5, 7.
Πελάζειν, sich nähern IV,
 2, 3.
Πέλτη, Lanze, Wurfspeer
 I, 10, 12: V, 2, 29: 2)
 e. kleiner Schild II, 1, 6.
 Daher
Πελταστής, e. Peltast, d.
 h. ein Leichtbewaffneter,
 mit solchem Schilde, und
 von fern mit Wurfspeeren
 streitend V, 2, 12: u. s.
Πελάζειν, Peltast sein
 V, 8, 5.
 τὸ πελταστικὸν, sc. στρα-
 τεύμα, die Peltasten I, 8,
 5.
Πεμπταῖος, 5 Tage alt
 VI, 4, 9.
Πένεσθαι, arm sein III, 2,
 26.
Πεντηκοντήρ, der Anfüh-
 rer einer πεντηκοστὸς, oder
 eines Haufens von 50
 Mann III, 4, 21. 22.
Πεντηκόντορος, e. Schiff
 mit 50 Rudern V, 1, 15:
 VI, 6, 5.
Πέρα und **πέραν**, weiter VI,
 1, 28: 2, 2: π. γίγνεσθαι,
 avanciren VI, 5, 22:
 τινός, ienseit von et. III,
 5, 2: π. μεσ. τ. ἡ. Nach-
 mittags VI, 5, 7.
Περαίνειν, vollenden, aus-
 führen III, 1, 47.
Περαιοῦσθαι, übersehen
 (Neutr.) VII, 2, 12.
Περὶ πλείστου, π. πάντος,
 ποιεῖσθαι, sehr viel, vor-
 nehmlich, darauf halten I,
 9, 7: 16. π. τι εἶναι,
 mit et. beschäftigt sein III,
 5, 7: π. ἐμὲ ἄδικος, unbil-
 lig gegen mich I, 6, 8.
 — π. ο. κατὰ, ist zu ver-
 stehen I, 6, 1, vor τὰ πολέμ.
Περιβάλλειν ἀλλήλους, sich
 umarmen IV, 7, 25: πε-
 ριβάλλεσθαι τι, et. erbeu-
 ten VI, 3, 3: περιβαλλό-
 μενοι ὀπισθεν τὰς πέλτας,
 die Schilde auf den Rücken
 geworfen VII, 4, 17.
Περιγίγνεσθαι τινος, E.
 nen besiegen I, 1, 10: II, 1,
 13. u. s. — absolut, die
 Oberhand behalten, durch-
 dringen V, 8, 26.
Περιεῖναι τινος, ebendas
 I, 9, 24: III, 4, 33.
Περιέλκειν, herumschlep-
 pen VII, 6, 10.
Περιέχειν, umgeben I, 2,
 22.
Περικυκλοῦσθαι, ebent.
 VI, 3, 11.
Περίλαμβάνειν, umfas-
 sen VII, 4, 10.

Περιμένειν τινά, Einen erwarten II, 1, 3: u. f.
 Πέριξ, umher, in der Nähe II, 5, 14.
 Περίοδος, der Umfang III, 4, 7.
 Περίοικος, ein Schutzhüterthun (aus einer Sparta unterworfenen Stadt) V, 1, 15.
 Περιόπτεισθαι τινά, nicht achten, sich nicht kümmern um E. VII, 3, 3.
 Περιορᾶν, ebd. VII, 7, 40.
 Περίπατος, Spaziergang. ἐν περιπάτῳ ὄντες, spazieren II, 5, 15.
 Περιπήγνυσθαι, anfrieren IV, 5, 14.
 Περιπίπτειν τινί, sich auf Einen stürzen I, 8, 28.
 Περιπλεῖν, schiffen I, 2, 21.
 Περιποιεῖσθαι τι, sich et. erwerben V, 6, 17.
 Περιπτύσσειν, umgeben, umringen I, 10, 9.
 Περιῤῥεῖν, umfließen I, 5, 4.
 Περιῤῥήγνυμι, zerreißen (aktiv) IV, 3, 8.
 Περισταυροῦν, eb. was ἀποσταυροῦν VII, 4, 14.
 Περιττεύειν ἄλλων, Andere an Menge übertreffen IV, 8, 11.
 Περιτυγχάνειν, von ohngefähr zugegen sein VI, 6, 7.
 Περιφανῶς, offenbar IV, 5, 4.

Περίφοβος, sehr in Furcht gesetzt III, 1, 12.
 Περύζειν, Persisch verstehen IV, 5, 35.
 Περυσινός, voriährig, iährig V, 4, 27.
 Πετροβολία, Steinigung VI, 6, 15.
 Πέτρος, Fels IV, 7, 12.
 Πεφυλαγμένως, vorsichtig II, 4, 24.
 Πῇ μὲν — πῇ δὲ — theils — theils III, 1, 12: πῇ, irgendwo, auf einer Seite IV, 8, 11, 13.
 Πήγνυμι, erfrieren machen IV, 5, 3: πήγνυμαι, ich erfriere VII, 4, 3.
 Πηδάλια παραλύεσθαι, die Steuerruder abnehmen V, 1, 11.
 Πιέζειν, drücken (durch e. Last) III, 4, 48: belästigen I, 1, 10: πιέζεσθαι, in die Enge getrieben werden, übel daran sein III, 4, 27: IV, 8, 13.
 Πίνειν ποτηρίοις, aus Bechern trinken VI, 1, 4.
 Πίπτειν, fallen, bleiben (in der Schlacht) I, 9, 31: VI, 4, 9.
 Πιστεύειν τινί, sich auf et. verlassen V, 4, 2: τί τινι, Einem trauen I, 3, 16: ἐπίστευον αὐτῷ ἐπιτρεπόμεναι, sie vertrauten sich ihm an I, 9, 8: πιστεύομαι, man traut mir VII, 6, 33.
 Πίστεις λαμβάνειν, das

- Versprechen erhalten I, 2, 26.
- Πιστός, treu, zuverlässig, vertraut I, 6, 3: 5, 15: II, 5, 22: πιστὰ δίδοναι καὶ λαμβάνειν, die Versicherung, das Versprechen, geben und erhalten I, 6, 7: III, 2, 5: u. s. ἐπεὶ τὰ πιστὰ ἐγένετο, als d. Bund geschlossen war II, 2, 10.
- Πιστότης, Treue I, 8, 29.
- Πλάγιον, Seite, Flanke, des Heers, eb. w. κέρως VI, 3, 15.
- Πλαίσιον, Viereck, Quarree (jede Schlachtordnung, die ein rechtwinkliges Parallelogram, nicht bloß e. Quadrat bildet) I, 8, 9: u. s. ἰσόπλευρον, ein eigentliches Quarree III, 4, 19.
- Πλανᾶσθαι, seinen Zweck verfehlen VII, 7, 24.
- Πλαττεσθαι ψευδῇ, Lügen schmieden II, 6, 26.
- Πλέθρον, ein Maaß von 100 griechischen Fuß, o. 94 Pariser Fuß, 5 Zoll, 4 Linien I, 2, 5: III, 4, 9. Daher
- Πλεθριαῖος, so lang als ein πλέθρ. I, 5, 4: u. s.
- Πλέκειν, flechten (d. Schleuderrieme) III, 3, 18.
- Πλεονεκτεῖν τινος, Einen beeinträchtigen V, 4, 15: 8, 13: den Vorzug vor E. haben III, 1, 37.
- Πλευρά, Seite IV, 7, 4: eb. w. κέρως u. πλάγιον III, 4, 28.
- Πληγὴ ist zu verstehn V, 8, 12, bei ὀλίγως.
- Πληθός, Größe, Menge I, 5, 9.
- Πλήν, (absolut) ausgenommen, nur I, 8, 20. 25: IV, 1, 26: u. s. — (mit dem Genit.) außer I, 9, 9: II, 4, 27: u. s.
- Πλήρης, voll I, 5, 1.
- Πλησιον, nahebei II, 2, 15. ὁ π. der Nachbar III, 4, 9: πλησιαιέτατος, d. Nächste VII, 3, 29.
- Πλίνθος ὀπτῇ, ein Backstein II, 4, 12.
- Πλοῖον, Fahrzeug, besonders Lastschiff, Rauffahrtsschiff I, 7, 15: VI, 6, 1.
- Πνεῦμα καλόν, guter Wind VI, 1, 14: 2, 1.
- Πνίγειν, ersticken V, 7, 25.
- Ποδακος, woher gebürtig IV, 4, 17.
- Ποδήρεις ἀσπίδες, bis auf die Füße heruntergehende Schilde I, 8, 9.
- Ποδίζειν, an den Füßen festbinden III, 4, 35.
- Ποθεν, irgend woher, von irgend einer Seite VI, 3, 15.
- Ποιεῖν φόβον, Furcht verursachen, schrecken I, 8, 18: προσόδους, die Einkünfte vermehren I, 9, 19: behandeln, begegnen I, 9, 11: II, 3, 23: 4, 22: πάντα, Alles thun, anwen-

- den III, 1, 35: ποιῶ μὴ ἀκοῦσαι, ich verhindere, daß ihr hört V, 7, 27: ποιῶ, ich setze den Fall V, 7, 8: Ποιεῖσθαι τὴν πορείαν, die Reise machen I, 7, 19: u. s. πόλεμον, bekriegen, Krieg anfangen I, 5, 9: u. s. μάχην, streiten, eine Schlacht liefern I, 7, 2: φίλον, sich zum Freunde machen V, 5, 12. 22: 6, 3. πῦρ, Feuer anzünden V, 2, 27: παρ' ὀλίγον, gering achten VI, 6, 11: περὶ πάντος, über Alles wünschen II, 4, 3: π. ὀπίσθεν, hinter sich zurücklassen VI, 5, 18: hinter sich zu bekommen suchen I, 10, 9: π. ἐντὸς πλαισίου, ins Quaree zurückziehen VII, 8, 16: π. ἐκατέρωθεν, auf beide Flügel stellen VI, 5, 25: π. κατὰ τοὺς νεκροὺς, bei den Todten Halt machen lassen VI, 5, 5. 6.
- Ποικίλοι τὰ νῶτα, mit buntgemahlten Rücken V, 4, 32.
- Πολεμικὸς, kriegskundig II, 6, 1: τὸ πολεμικὸν σημαίνειν, in die Trompete stoßen IV, 3, 29.
- Πολέμιος, feindselig I, 5, 16.
- Πόλεμος θεῶν, göttliche Rache, Strafe II, 5, 7.
- Πολίξειν τὸ χωρίον, eine Stadt an dem Orte bauen VI, 6, 4.
- Πολιορκεῖν, belagern VI, 3, 11.
- Πόλις, Stadt, Einwohner derselben II, 6, 2.
- Πόλισμα, Städtchen, Stadt IV, 7, 17: VI, 4, 7.
- Πολιτεύειν, im Staate leben, Bürger sein III, 2, 26.
- Πολυπλάσιοι, (mit d. Genit.) viel mehr als III, 2, 14: V, 5, 22.
- Πολυαχῆ und πολυχού, oft IV, 1, 28.
- Πολυά, ebend. IV, 3, 2.
- Πολυάνθρωπος, volkreich II, 4, 13.
- Πολυαρχία, Vielherrschaft, Polyarchie VI, 1, 18.
- Πολυπραγμονεῖν τι, sich viel zu thun machen, in Vieles mischen V, 1, 15.
- Πομπὰς ποιεῖν, Aufzüge halten V, 5, 5.
- Πονεῖν τι, etwas erwerben VII, 6, 4.
- Πονηρὸς, böse, tückisch, schlecht II, 5, 1: u. s. unbrauchbar III, 4, 35: gefährlich VI, 6, 10: VII, 4, 12.
- Πονήρως πορ., beschwerlich marschiren III, 4, 19.
- Πόνους ἡμετέρους ἔχει, er ährtet den Lohn unsrer Arbeiten III, 4, 19.
- Πορεία, Reise, Marsch II, 2, 10.
- Πορεύεσθαι, (zu Lande) reisen, marschiren V, 3, 2: u. s.

Πορίσειν, geben II, 3, 5:
u. s.

Πόρος, eine Furth (eine
seichte Stelle eines Flusses,
wo man durchwaten kann)
IV, 3, 13. 20. πόροι, Mit-
tel II, 5, 20.

Πόρρω αὐτοῦ, weitab von
ihm I, 3, 12.

Πότερως, ob VII, 7, 30:
πότερι — ἢ, ob — oder
(utrum — an) II, 1, 10.

Πότος, Schmaus, Gast-
mahl VII, 3, 26: παρὰ
πότον, s. παρὰ.

Που, irgendwo II, 2, 15:
etwa, vielleicht V, 6, 17.

Πράγμα, Beschwerlichkeit,
Last IV, 1, 17: πράγματα,
der Staat VII, 2, 32:
Schwierigkeiten VII, 6,
24: ἔχειν, in Geschäfte
verwickelt sein V, 6, 5:
παρέχειν τῇ χώρᾳ, einem
Landе beschwerlich fallen,
es verwüsten I, 1, 11:
Beute VI, 3, 5. — für
χρήματα, Beute VI, 3, 5.

Πραγματεύεσθαι ἀγαθόν,
Vorthelle verschaffen VII,
6, 35.

Πραυῆς, abschüssig I, 5, 8:
V, 2, 28: εἰς π. grade hin-
ab III, 4, 25: κατὰ τοῦ
πρανοῦς, den Abhang hin-
unter IV, 8, 28.

Πράξις, Geschäft, Vorha-
ben, Plan I, 3, 16: u. s.
List, Intrike, Verrätherei
VII, 6, 17.

Πράττειν χρήματα, Geld

verlangen, eintreiben VII,
6, 17. 40: ἀγαθὰ, sich
Vermögen erwerben VI, 4,
8: πρ. sich Mühe geben,
unterhandeln (περὶ τινος)
V, 6, 28. VII, 2, 12:
κάκιον, unglücklicher sein
I, 9, 10: gerichtlich ver-
handeln VI, 6, 18.

Πραῦς, zahm, nicht wild,
nicht scheu (von Fischen)
I, 4, 9.

Πραῶς λέγειν τι, etwas be-
mänteln, entschuldigen I,
5, 14.

Πρέπει, es schickt, geziemt,
sich I, 9, 6.

Πρεσβεύειν παρὰ βασι.,
Gesandter des Königs sein
II, 1, 18.

Πρεσβύτης, ein Greis VI,
3, 10.

Πρίν, ehe (bis daß) II, 5,
33: πρίν δὲ, ebend. I, 10,
19.

Πρὸ, (Zeitbegriff) π. τῆς
μάχης, vor der Schlacht
I, 7, 13: (Ortbegriff) vor
I, 7, 11: II, 4, 15: u. s.
— nach Kilikien und Sy-
rien zu, beim Eingang in
diese Länder I, 4, 4: für
(zum Besten Eines) VI,
1, 8: VII, 6, 27.

Προαγορεύειν, d. Wort füh-
ren V, 5, 7.

Προαγορεύειν, bekannt
machen II, 2, 20.

Προαιρεῖσθαι, auswählen
VI, 6, 19.

Προποτρεῖσθαι δώκων,

- vorher schon vom Verfolgen ablassen VI, 5, 31.
- Προβαίνει νύξ, es ist tief in der Nacht III, 1, 13: vorschreiten IV, 2, 28.
- Προβάλλεσθαι, vorschlagen VI, 1, 25: 2, 6: vorhalten I, 2, 17: VI, 5, 16: προβλημένος πρὸ ἀμφοῖν, mit vorgehaltenem Schilde Beide deckend IV, 2, 21.
- Πρόβατα, Vieh, Schafe II, 4, 27: VI, 4, 22: VI, 3, 3: προβάτιον, e. Schaf VI, 3, 22.
- Προβουλεύειν καὶ προπονεῖν τινος, mehr als ein Anderer guten Rath geben, und mehr Beschwerde aushalten III, 1, 37.
- Πρόγονος, Vorfahr III, 2, 13: VII, 2, 22.
- Προδιαβαίνειν, vorrücken, durch den Fluß IV, 3, 28.
- Προδιδόναι, verrathen II, 3, 22.
- Προδιώκειν, im Verfolgen vordringen III, 3, 10.
- Προδρομή, Vorlaufen IV, 7, 10.
- Προειπεῖν, eb. w. προαγορεύειν I, 2, 17.
- Προελαύνειν, vorsprengen I, 10, 16: III, 4, 39.
- Προεργάζεσθαι, vorher erwerben VI, 1, 21.
- Προέχειν, eb. w. πλεονεκτεῖν (III, 1, 37) III, 2, 19.
- Προηγεῖσθαι, vorangehen VI, 5, 10.
- Προθυμεῖσθαι, wünschen II, 4, 7: u. s. in Einen dringen III, 1, 9: sich bemühen IV, 1, 22: VII, 7, 47: bereit, willig sein VI, 4, 22: πρ. χαρίζεσθαι, gefällig sein, sich verdient machen wollen I, 9, 24.
- Προθυμία, Willigkeit I, 9, 18: περί τινα, Anhänglichkeit an E., Eifer für ihn VII, 6, 11: 7, 45.
- Πρόθυμος, willig, gern I, 3, 19: 10, 10.
- Προῖεσθαι, erlauben VII, 2, 15: anvertrauen, überliefern I, 9, 9. 10. 12: V, 8, 14: εὐεργεσίαν τινι, sehr freigebig gegen Einen sein VII, 7, 47. προϊούσης τῆς νυκτός, im Fortlauf der Nacht II, 2, 19.
- Προκαλύπτειν, vordecken, vorziehen III, 4, 8.
- Προκαταθῆειν, voraussprengen, reiten VI, 3, 10.
- Προκαταλαμβάνειν, besetzen, einnehmen I, 3, 14: u. s.
- Προκεῖσθαι ἐν τῇ θαλ., sich ins Meer erstrecken VI, 4, 3.
- Προκρίνειν, vorziehen VI, 1, 26.
- Προμαχών, Brustwehr VII, 8, 13.
- Προμετωπίδιον, Stirnbedeckung, Stirnschild I, 8, 7.
- Προμνασθαι, sich einzu-

- schmeicheln suchen VII, 3, 19.
- Προνοεῖσθαι τινος, für et. sorgen V, 7, 33.
- Προνομαί, Streifzüge, Plünderungen V, 1, 7.
- Προξενεῖν τι τινί, Einen zu etwas bereden VI, 5, 14.
- Πρόξενος, Gastfreund (ganzer Städte o. Völkerschaften) V, 4, 2: 6, 11.
- Προπέμπειν, vorausschicken VII, 2, 19: geleiten VI, 1, 23: VII, 2, 8. 14.
- Προπίνειν, zutrinken IV, 5, 32: u. s.
- Προπονεῖν, s. προβουλεύειν.
- Πρός, 1) (mit dem Genit.) gegen (contra u. erga) IV, 3, 26: V, 7, 12: nach, auf — zu IV, 3, 26: οὐκ ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπου, es war nicht in Kyros Art, Karakter I, 2, 11: bei, (bei Schwüren) II, 1, 17: u. s. bei I, 6, 6: 9, 20: u. s. in Rücksicht auf II, 5, 20: μή τι πρὸς — εἴη, daß es ihm nicht bei seinen Mitbürgern zum Vorwurf gereichen möchte III, 1, 5: 2) (mit dem Dat.) bei, nahe bei, neben I, 8, 4: VII, 2, 14: οὐ πάνυ πρὸς, etwas ab von I, 8, 14: (mit dem Akkus.) π. αὐλὸν ἀρχεῖσθαι, zur Flöte tanzen VI, 1, 5: bis zu IV, 5, 2: πρὸς ἡμέραν, gegen Tagesanbruch IV, 5, 21: πρὸς τι, gegen etwas, in Vergleich mit et. VII, 7, 41: π. Φιλίαν, freundschaftlich I, 3, 19: π. ταῦτα, hierüber I, 3, 19. 20. II, 3, 21. πρὸς δ' ἔτι, und überdieß III, 2, 2.
- Προσιγεῖν πρὸς τὸ κέρασ, in d. Flanke fallen I, 10, 9.
- Προσ αυτεῖν μισθόν, eine Erhöhung des Goldes verlangen I, 3, 21.
- Προσβάλλειν πρὸς τὸ χωρ. das Kastell angreifen IV, 6, 13: V, 2, 4.
- Προσβατός, ersteigbar IV, 8, 9.
- Προσβολή, Angriff III, 4, 2: VI, 5, 25.
- Προσγίγνεσθαι, hinzukommen VII, 1, 28.
- Προσδεῖ τινος, es ist etwas nöthig V, 6, 1.
- Προσδεῖσθαι τινος, etwas begehren, verlangen VI, 1, 24.
- Προσδίδωμι, ich füge hinzu I, 9, 19.
- Προσδοκᾶν, erwarten (hoffen oder fürchten) III, 2, 34.
- Προσελαύνειν, hinzureiten VI, 3, 7: mit einem Heer heranziehen I, 7, 16.
- Προσέχειν ὀλίγον τινί, E. wenig achten VII, 6, 5: oder vollständig: π. ἥττόν τινι τον νοῦν, E. weniger achten II, 4, 2.
- Προσῆκει, es ist billig III, 2, 15: πρ. τούτῳ τῆς βοιωτίας οὐδέν, Boiotien geht

diesen Menschen nichts an
III, 1, 31: προσήκων γένει
τινι, mit Einem verwandt
I, 6, 1.

Προσθεῖν, hinzulaufen V,
7, 21.

Πρόσθεν, ehemahls, sonst
VII, 2, 22: vorher II, 4,
5: τῇ π. ἡμέρᾳ, vorgestern
II, 3, 1: εἰς τὸ π. παρελαύν-
γειν, nach der Fronte vor-
sprengen VII, 3, 44: ὁ πρ.
λόγος, die bisherige, obige
Erzählung IV, 1, 1.

Προσιέσθαι, zulassen III,
1, 30: IV, 2, 12: billigen
V, 5, 3: begehren, wün-
schen VII, 3, 31.

Προσκυνεῖν, (fußfällig)
verehren III, 2, 13.

Προσλαμβάνειν, Hand
anlegen, selbst angreifen
II, 3, 11. 12.

Προσμίγνυμι, ich verblende
mich IV, 2, 16.

Πρόσodos, Zugang V, 2, 3:
Einkünfte, Abgaben VII,
1, 27: πρόσοδοι πρὸς τοὺς
θεοὺς, feierliche Aufzüge
nach den Tempeln VI, 1,
11.

Προσπερονᾶν πρὸς τινι, be-
festigen an (wenn die Les-
art richtig ist; vielleicht
προσπικρυνεμένημένοι) VII,
3, 21.

Προσπίπτειν, hinzulaufen
VII, 1, 21.

Προσποιεῖσθαι σπεύδειν,
sich stellen, thun als eile
man I, 3, 14: — II, 1, 7.

Προστατεύειν ὅπως, be-
wirken daß V, 6, 21.

Προστεινίδιον, Brustbe-
deckung I, 8, 7.

Προστίθεσθαι τῇ γνώμῃ
τινος, sc. τὴν ψῆφον, Einem
beistimmen I, 6, 10.

Προσφέρεσθαι τινι, oder
πρὸς τινα, sich gegen Einem
betragen V, 5, 19: VII,
1, 6.

Προσχωρεῖν, übergeben V,
4, 30.

Πρόσχωροι, Nachbarn V,
3, 9.

Πρόσω, fern II, 2, 15: IV,
5, 2. π. τινός, weitab v.
etwas III, 2, 22: IV, 3,
28: εἰς τὸ π., weiter, vor-
wärts V, 4, 30: u. s.
προσωτάτω, sehr weit, ὅπη
ἐδύναντο πρ. so weit sie konn-
ten VI, 6, 1.

Πρόσωπον, Gesicht II, 6, 11.

Προτελεῖν, vorausbezah-
len, geben VII, 7, 25.

Προτέρᾳ, eb. w. τῇ πρόσθεν
ἡμέρᾳ II, 1, 3.

Προτιμᾶν τινα πλεον τινός,
Einem mehr ehren, schätzen,
als einen Anderen I, 4,
14: 6, 5.

Προτρέχειν τινός, vor Ei-
nem vorauslaufen V, 2, 4.

Προφαίνεσθαι, erscheinen,
erblickt werden I, 8, 1.

Προφασίζομαι τι, etwas
vortwenden III, 1, 25.

Πρόφασις, Vorwand I, 1,
7: Ursach VII, 6, 22: πρ.
ποιεῖσθαι ὡς πρὸς τι, den

- Vorwand brauchen, sich stellen, als wolle er usw. I, 2, 1.
 Προφύλακας, Vorposten II, 4, 15: u. s.
 Προχωρεῖν, glücken, gut gehn, oder ausfallen VI, 4, 21: προχωρεῖ ὁ πότος, es kommt zum Trinken, (nach den ersten Gerichten) VII, 3, 26: ἔχοντι ὁ τι προχωροῖν, mit seinen Sachen, seinem Vermögen I, 9, 13.
 Πρωϊαίτερον, früher III, 4, 1.
 Πρωρεῦς, Bootsmann (der die Ruderknechte vorn auf dem Schiffe kommandirt, u. unter dem Steuermann steht) Vordersteuermann V, 8, 20.
 Πρωτοί, die Vornehmsten II, 6, 17: Hauptfreunde II, 6, 26: νῦν πρῶτον, jetzt gleich III, 1, 38: πρῶτον, zuerst II, 3, 16. 17.
 Πτάρνυσθαι, niesen III, 2, 9.
 Πτέρυξ, Panzerflügel (der Theil des Panzers, d. den Unterleib und die Scham umschließt) IV, 7, 15.
 Πυγμή, Faustkampf IV, 8, 27.
 Πυκνός, häufig, zahlreich IV, 8, 2. πυκνὰ, oft VI, 1, 8: dicht, fest IV, 7, 15.
 Πυνθάνεσθαι, erfahren II, 2, 3: VI, 3, 23.
 Πύξ παῖειν, mit geballter Faust schlagen V, 8, 16.
 Πυρὰ ἔρημα, s. ἔρημος.
 Πυρὰ, Scheiterhaufen VI, 4, 9.
 Πυραμῖς, Pyramide III, 4, 9.
 Πυργομαχεῖν, e. Thurm berennen, angreifen VII, 8, 13.
 Πυρέττω, ich habe d. Fieber VI, 4, 11.
 Πυρρίχη, eine Art von Tanz VI, 1, 12.
 Πυρσεύειν, durch ein angezündetes Feuer, o. durch eine Fackel ein Signal geben VII, 8, 15.
 Πω, jemahls I, 2, 26: VI, 5, 14: irgendwo VII, 5, 16: οὐκ ἴσασι πω, s. οὐπω ἴσασι, sie wissen noch nicht VII, 3, 35.
 Πως, ohngefähr, etwa III, 1, 43: VI, 2, 17: ἄλλως πως, auf irgend eine andere Art III, 1, 20: τεχνικῶς πως, künstlich VI, 1, 5.

P.

- Παθυμεῖν, faul sein, nichts thun II, 6, 6. παθυμία, Wohlleben, Luderlichkeit, Trägheit II, 6, 5.
 Παστῶνη, Faulheit V, 8, 16.
 Πέειν ὕδατος, ein Wasser ausströmen, enthalten VI, 4, 4.

Ῥήτρα, Beschluß, Gemein-
schluß (Beschluß des gan-
zen Heers) VI, 6, 28.

Ῥιπτειν, werfen III, 3, 1:
wegwerfen I, 5, 8.

Ῥοφεῖν, schlürfen IV, 5,
32.

Ῥυθμός, Takt, Weise. ἐν

ῤυθμῷ, taktmäßig V, 4,
14: VI, 1, 10. 11.

Ῥύμα, Schußweite. ἐν τό-
ξου ῤύματος, innerhalb der
Schußweite eines Pfeils
III, 3, 15.

Ῥώμη, Macht, Truppen
III, 3, 14.

Σ.

Σάγαις, Streitart IV, 4,
16.

Σακκίον, ein kleiner Sack,
Beutel IV, 5, 36.

Σατραπεύειν τὴν χώραν,
in einer Provinz Satrap
sein I, 7, 6: τῆς χώρας,
ebend. III, 4, 31.

Σάτυρος, von Silen I, 2,
13.

Σαφῶς, deutlich, offenbar
I, 4, 18.

Σημαίνειν, ein Zeichen ge-
ben VII, 3, 43: σημαίνει τῇ
σάλπιγγι, es wird mit der
Trompete ein Zeichen gege-
ben IV, 2, 1.

Σήσαμον, Sesam, e. mor-
genländische Getraideart I,
2, 22: VI, 4, 6.

Σησάμινον χρίσμα, Ses-
amsöl (aus Sesam ge-
preßt) Sesamsalbe IV, 4,
13.

Σιγάω, ich gebiete Stille
VI, 1, 32.

Σίγλος, Sikel, eine persi-
sche Münze, 2 Drachmen,
oder etwa 8 Gr. an Werth.

(Ein indischer Sikel galt
doppelt soviel) I, 5, 6.

Σιδηρεία, Eisenbau, Eisen-
arbeiten V, 5, 1.

Σιταγωγός, kornführend:
ναῦς σιτ., ein Kornschiff I,
7, 15.

Σιτευτός, gemästet, fett,
dick V, 4, 32.

Σιτηρέσιον, eb. w. ἐφόδιον
VI, 2, 4.

Σίτον, Speise I, 4, 19:
u. f.

Σίτος, Korn II, 4, 27: III,
4, 18.

Σιών, die Dioskuren, Kastor
und Pollux VI, 6, 34.

Σκεδασμένοι (σκεδάω) καὶ
ἀρπαγὴν, auf Raub herum-
streifend III, 5, 2.

Σκέλος, das Bein IV, 2,
20.

Σκέπτεσθαι, betrachten
VII, 3, 37.

Σκευάζειν τινα, Einen an-
ziehen, putzen VI, 1, 12.

Σκευή, ἡ, Kleidung, per-
sisches Oberkleid, Kastan
IV, 7, 27.

- Σκεύη, τὰ, das Gepäck, d. Bagage** IV, 4, 21: VII, 4, 18.
Σκευοφορεῖν, das Gepäck tragen III, 2, 28.
Σκευοφόροι, Packknechte I, 10, 3: u. s. σκευοφόρα, eb. w. σκεύη I, 3, 7: u. s.
Σκηνεῖν, schmausen IV, 5, 33: u. s. σκηνεῖν u. σκηνοῦν, ein Lager schlagen, sich lagern II, 4, 14: IV, 2, 22: u. s. sich einquartieren V, 5, 20: kantonieren, ἐν κώμῃ IV, 7, 27, und κατὰ τὰς κώμας, im Dorfe, in den Dörfern IV, 5, 23: wohnen V, 5, 11: σκ. εἰς κώμας, in den Dörfern bleiben, in sie einkehren VII, 7, 1.
Σκήνωμα, Zelt II, 2, 17: Wohnung VII, 4, 16.
Σκηναί, Zelte (Lager) Hütten, Zelte, d. h. Dorf III, 5, 7.
Σκηπτὸς, der Bliß III, 1, 11.
Σκηπτοῦχος, Stabträger. (So hießen die königlichen Verschnittenen, weil sie einen Stab in der Hand trugen) I, 6, 11: 8, 28.
Σκληρὸς, uneben, höckrig IV, 8, 26.
Σκόλοψ, Pfahl, Pallisade V, 2, 5.
Σκοπεῖν, aufslauern, spionieren V, 1, 9: σκοπεῖσθαι, untersuchen V, 2, 8, 20.
Σκοπὸς, Spion II, 2, 15: VI, 3, 11.
Σκόροδον, Knoblauch VII, 1, 37.
Σκοταῖος, mit Einbruch d. Nacht II, 2, 17: u. s.
Σκότος, τὸ, Dunkelheit, Dunkel II, 5, 7.
Σκυθοτοξόται, Bogen-schützen auf skythische Art III, 4, 15.
Σκυλεύειν, plündern, ausziehen VI, 1, 6.
Σκύταλον, Keule VII, 4, 15.
Σκύτινος, ledern V, 4, 13.
Σμῆνος, Bienenkorb IV, 8, 20.
Σοφὴ, gebildet, weise I, 10, 2.
Σοφία, Kenntniß der Wirklichkeit I, 2, 8.
Σπανίζειν τινὸς, Mangel an etwas leiden II, 2, 12.
Σπάνις, Mangel VII, 2, 15: τινὸς, Mangel an etwas VI, 4, 8.
Σπάρτον, Strick, Seil IV, 7, 15.
Σπᾶσθαι, ziehen I, 8, 29: ἐσπασμένοι τὰ ξίφη, mit gezogenen Degen VII, 4, 16.
Σπένδειν, libieren (libare) IV, 3, 13: σπένδεσθαι, e. Wund schließen I, 9, 7: u. s. σπ. σπονδαίς, ebendas IV, 1, 1: σπένδεταί ἐμοί, der Wund gilt für mich, die Kraft desselben erstreckt sich auf mich II, 3, 7.
Σπονδαί, Vertrag, Bund

- I, 9, 8: u. s. σπόνδὰς ποιεῖν, eb. w. σπένδειν IV, 3, 14.
 Σπουδαίολογεῖσθαι, ernsthaft rathschlagen I, 9, 28.
 Σπουδῇ, Eile IV, 1, 17: Schnelligkeit, Eifer I, 8, 4: σπουδῇ, auf der Stelle VI, 5, 14.
 Σταθιον u. στάδιος, ein Maaß von 125 Fuß I, 4, 1. 4. u. s. στ. ἀγωνίζεσθαι, im Stadium kämpfen IV, 8, 27.
 Σταθμὸς, Station, Lager I, 2, 5: u. s. der Weg zwischen zwei Lagern oder Stationen I, 5, 5. 7: u. s.
 Στασιάζειν τινί, von Einem abfallen, sich gegen ihn auflehnen II, 5, 28.
 Στασιώτης. Einer von der Gegenpartei, ein Andersgesinnter VI, 6, 6.
 Σταυρὸς, Pfahl, Pallisade, eb. w. σκόλοψ V, 2, 21: u. s.
 Σταύρωμα, ein Wall, mit Pallisaden versehen V, 2, 15. 19.
 Στέαρ, Thran V, 4, 28.
 Στέγασμα, Decke, Bedeckung I, 5, 10.
 Στεγνόν, Dach VII, 4, 12.
 Στειβόμεναι ὁδοί, sehr gangbare Wege, Landstraßen I, 9, 13.
 Στέλλεσθαι, angekleidet (gerüstet) geschmückt) w. oder sein III, 2, 7: reisen VI, 2, 13: κατὰ γῆς, zu Lande reisen V, 6, 5.
 Στενὰ, enge Mäße IV, 5, 1.
 Στενοχωρίαί, ebendas I, 5, 7.
 Στέργειν, lieben II, 6, 23.
 Στέρεσθαι (τινος), beraubt sein, nicht haben III, 2, 2.
 Στέρνον, die Brust I, 8, 26.
 Στεῖρόω, standhaft, müthig III, 1, 22.
 Στήλη, e. Säule V, 3, 13.
 Στιβάς, Rasensitz, Rasenbank VI, 1, 4.
 Στίβος, Fußtritt, Spur I, 6, 1: u. s.
 Στίζειν, einbrennen V, 4, 32.
 Στίφος, Schwarm, Haufen (besonders Reiter) I, 8, 13: u. s.
 Στλέγγις, eine Striegel, oder eine Art von Bürste, die man in den Bädern brauchte, um sich vom Schmutz zu reinigen I, 2, 10.
 Στολὰς, (nach Brodäus) ein wollener Panzer: vielleicht aber σπολὰς, ein lederner Waffenrock, oder Panzer III, 3, 20. IV, 1, 18.
 Στόλος, Heer I, 2, 5: u. s. Zug, Feldzug II, 2, 10: u. s. στόλον ποιεῖσθαι, die Reise machen III, 3, 2: στ. π. πάλιν, die Reise fortsetzen I, 3, 16.
 Στόμα, Eingang IV, 5, 25: V, 2, 26: Mündung eines Flusses oder eines Meers VI, 2, 1: 4, 1: VII, 1,

- 1: Vortrab III, 4, 42. 43. u. f.
- Στρατεία, eb. w. στόλος (II, 2, 10) III, 1, 9.
- Στρατεύειν, einen Feldzug machen II, 1, 14: ἐπὶ τινα, gegen E. III, 1, 18: στρατεύεσθαι, ebend. II, 1, 1: u. f. στρ. εἰς τ. τ. χώρας, d. Heer in diese Gegenden führen I, 9, 14.
- Στράτευμα, Heer, eb. w. στόλος I, 2, 18.
- Στρατηγεῖν (τινος), anführen, Anführer sein I, 4, 3: u. f. (figürlich) III, 2, 27: auch II, 2, 13.
- Στρατηγία, Feldherrnwürde VII, 1, 41: die Führung des Heers, diese Art derselben II, 2, 13.
- Στρατηγιᾶν, gern Feldherr sein wollen VII, 1, 33.
- Στρατοπεδεύεσθαι, ein Lager schlagen, haben II, 2, 15: 4, 10: u. f.
- Στρατόπεδον, eb. w. στόλος (I, 2, 5) I, 10, 29.
- Στρεπτός, Halskette I, 2, 27: 8, 29.
- Στρέφειν, sich schwenken IV, 3, 26: στραφέντες, sich wendend (zur Flucht) III, 5, 1.
- Στρουθὸς ἡ μεγάλη, der Strauß I, 5, 2.
- Στρωματόδεσμος, ein Mantelsack V, 4, 13.
- Στυγνὸς ὄραν, von unfreundlichem, düsterem Ansehen II, 6, 9.
- Συγγενής, Mitbürger VII, 2, 31 (Sadosus, Sitalkes Sohn, hatte nämlich das athenische Bürgerrecht bekommen.)
- Συγγίγνεσθαι τινι, mit Einem zusammenkommen II, 5, 2: γυναικί, rem habere cum muliere I, 2, 12: V, 4, 33.
- Συγκάμπτειν, biegen V, 8, 10.
- Συγκατασχεδάζειν τῶν μετ' αὐτοῦ τὸ κέρας, erschüttete, oder sprühte den Rest des Weins in seinem Becher (τὸ κέρας) auf die Kleider der Gäste. (Wie die Traker, am Ende ihrer Gastmähler, zu thun pflegten.) VII, 3, 32.
- Συγκαταστρέφειν τινι, Einem helfen II, 1, 14.
- Συγκεῖσθαι. εἰς τὸ συγκεείμενον, an den bestimmten Ort VI, 3, 4: κατὰ τὰ συγκεείμενα, der Verabredung gemäß VII, 2, 7.
- Συγκόπτειν, helfen niederhauen IV, 8, 8.
- Συγκύπτειν, sich zusammenziehen III, 4, 19.
- Συγχωρεῖν, nachgeben, sichs gefallen lassen V, 2, 9.
- Συλλαμβάνειν, festnehmen I, 1, 3: 6, 4: u. f.
- Συλλέγειν, das Heer zusammenrufen V, 6, 37.
- Συλλογὴν ποιεῖσθαι, ein Heer werben, zusammenbringen, (ebd. w. ἀθροίζειν δύναμιν

- δύναμιν u. συλλέγειν στρατεύμα) I, 1, 6.
- Σύλλογος, Versammlung V, 6, 22: Zusammenkunft V, 7, 2.
- Συμβάλλεσθαι, reden, vortragen IV, 6, 14: λόφον, über den Hügel eins w. VI, 3, 3: χρήματά τινι, Einem Geld geben I, 1, 9: ξενίαν, Gastfreundschaft stiften VI, 6, 35: κριθαί συμβεβ. ἵπποις, Gerste, für d. Pferde zusammengebracht III, 4, 31.
- Συμβαῖν ἀλλήλοις, sich zurufen VI, 3, 6.
- Συμβολή, Schlacht, Gefecht VI, 5, 32.
- Συμβουλεύειν τινί, rathen II, 1, 17: u. s. τὴν πορείαν, zu der Reise rathen V, 6, 12: συμβουλεύεσθαι τινι, E. um Rath fragen I, 1, 10: V, 6, 2.
- Συμβουλή ἱερὰ, s. ἱερὰ.
- Συμμαθεῖν, gewohnt sein IV, 5, 27.
- Σύμμαχα, Hülfsmittel, Hülfquellen, Vortheile II, 4, 7.
- Συμμετέχειν τινός, mit an etwas Theil nehmen VII, 8, 17.
- Συμμιγνύειν τινί, sich mit Einem verbinden IV, 2, 8: VI, 3, 24.
- Σύμπαντα, Alle zusammen, auf Einmal IV, 3, 2. τὸ σύμπαν, überhaupt I, 5, 9.
- Συμπεδεῖν, erstarren, steif machen IV, 4, 11.
- Συμπίπτειν, handgemein werden, sich angreifen I, 9, 6.
- Συμποιάρχας, d. Symposiarch (der das Gastmahl anordnet) VI, 1, 30.
- Συμπράττειν τινί, Einem helfen I, 1, 8: u. s.
- Συμπροθύμεσθαι, sich mitbemühen VII, 1, 5: u. s.
- Συμφέρειν τινί, mit Einem tragen, dulden VII, 6, 20.
- Σύμφημι, ich beiahe V, 8, 8.
- Σὺν τῷ δικαίῳ καὶ καλῷ, durch gerechte und anständige Mittel II, 6, 18: σὺν θεοῖς, mit Hülfe der Götter III, 2, 8 11. V, 8, 19. σὺν ταῖς στολαῖς βαρβαρικαῖς, mit persischen Kastranen (d. h. darin gekleidet) IV, 5, 33: σὺν ist zu suppliren I, 7, 14: II, 2, 12.
- Συνάγειν, zusammenrufen I, 3, 9: zusammenziehen, zusammenheften I, 5, 10. ἐκ τοῦ συναδικεῖν αὐτοῖς, dadurch, daß er mit ihnen frevelte II, 6, 27.
- Συναίνειν τινί τι, Einem etwas erlauben VII, 7, 31.
- Συνακούειν, hören V, 4, 31.
- Συναλίσσειν, zusammentreiben, bringen VII, 3, 48.
- Συναλλάττεσθαι πρὸς τοὺς οἴκοι, sich mit seinen

- Mitbürgern ausöhnen I, 2, 1.
 Συνάπτειν μάχην, eine Schlacht liefern I, 5, 15.
 Σύνδειπνον ποιῆσθαι, zum Abendessen bitten II, 5, 27.
 Συνδιαπραττέσθαι, verhandeln, einen Vertrag schließen IV, 8, 23.
 Σύνδυο, zwei zusammen, zwei VI, 3, 2.
 Συνεισερχέσθαι, mithineingehen IV, 5, 10.
 Συνεκβιβάζειν, heraus helfen I, 5, 7.
 Συνεξυπορίζειν, behülflich, nützlich sein V, 8, 25.
 Συνεπαμνεῖν, billigen VII, 3, 36.
 Συνεπισπένεσθαι, sogleich, auf dem Fuße folgen VII, 4, 6.
 Συνεπισπένδειν, eb. w. συνεκβιβάζειν I, 5, 8.
 Συνεπιτρίβειν πάντα, Alles verderben, zu Grunde richten V, 8, 20.
 Συνέρχεσθαι, zusammenkommen III, 5, 7.
 Συνῆδεσθαι, Glück wünschen, sich mit freuen V, 5, 8: VII, 7, 42.
 Σύνθημα, das Wort, das Feldgeschrei I, 8, 16: u. s. σ. παιεῖσθαι, die Verabredung machen, verabreden IV, 6, 20.
 Συνιδεῖν ἢν ἡ βας, ἀρχὴ ἰσχυρὰ οὖσα, man konnte merken, daß das Reich des Königes mächtig, vtelvermögend, war, durch usw. I, 5, 9.
 Συνίστημι, ich empfehle III, 1, 8: VI, 1, 23: συνίστασθαι, sich verbinden VI, 2, 9: συστάντες, zusammenstehend, sich vereinigend V, 7, 16: VII, 3, 47: ἐπικὸν συνεστηκός, e. schon gebildete, eingerichtete Reiterei VII, 6, 26.
 Σύνοδος, Angriff I, 10, 7.
 Σύνοιδα ἑμαυτῷ πάντα ἐψευσμένος αὐτὸν, ich bin mirs bewußt, daß ich ihn durchaus betrogen habe I, 3, 10.
 Συνολολύζειν, einstimmen IV, 3, 19 (von dem Gesang der Weiber bei den Opfern.)
 Συνορᾶν ἀλλήλους, sich ansehen IV, 1, 11.
 Συνοουσία, Gespräch, Besprechung II, 5, 6.
 Συντάττεσθαι, das Heer in Schlachtordnung stellen I, 3, 14: VI, 5, 30: zum Stehn bringen, und wieder ordnen I, 10, 5: τινί τι, Einem etwas befehlen VII, 1, 35.
 Συντίθεσθαι τῷ, mit Einem einen Vertrag schließen I, 9, 7: verabreden IV, 2, 1. 2. Φιλίαν, Freundschaft schließen II, 5, 8: ναῦλον, Uebersahrtsgeld bestimmen V, 1, 12.
 Σύντομος, kurz II, 6, 22.
 Συντράπεζοι, Tischgenossen I, 9, 31.

- Συντρίβειν**, brechen, zerbrechen IV, 7, 4.
Συρρέειν, und **συρρέουσιν**, zusammenlaufen, • kommen, • strömen IV, 2, 19: V, 2, 3.
Σῦς, ein wildes Schwein V, 3, 10.
Συσκευάζεσθαι, auspacken I, 3, 14: II, 1, 2: u. f.
Σύσκηνοι, Kamerad, Zeltgenosß V, 7, 15.
Συσπᾶν, zusammennähen I, 5, 10.
Συσπειράσθαι, sich zusammenrotten I, 8, 21.
Συσπουδάσειν, helfen, mit Hand anlegen II, 3, 11.
Συστρατεύεσθαι, mitmarschiren I, 4, 3: u. f.
Συστρέφειν, sich schwenken und zusammenrücken I, 10, 6.
Σοχοί, Viele V, 4, 16: **συχνῶ χρόνῳ ὕστερον**, lange nachher I, 8, 8: **συχνὸν διαλ.**, weit abstehend I, 8, 10.
Σφαγιάζεσθαι, opfern IV, 3, 18: u. f.
Σφάγια, τὰ, die Eingeweide I, 8, 15: u. f.
Σφαιροειδής, kreisförmig, rund V, 4, 12.
Σφάττειν, tödten IV, 5, 16: **σφ. εἰς ἀσπίδα**, das Blut des Opferthiers mit dem Schild auffangen II, 2, 9.
Σφενδονᾶν, schleudern III, 3, 7.
Σφενδόνη, eine Schleuder III, 3, 18: Schleuderstein III, 4, 4: u. f.
Σφενδονήτης, ein Schleuderer III, 3, 6. 16.
Σφοδρὰ ἐνδεῖα, großer Mangel I, 10, 18.
Σχεδία, Barke, kleines Schiff I, 5, 10: II, 4, 28.
Σχεδόν τι, fast VI, 4, 20.
Σχημα, Schlachtordnung, Stellung des Heers I, 10, 10.
Σχίζειν ξύλα, Holz fällen I, 5, 12: IV, 4, 12.
Σχολαῖος, langsam I, 5, 2, **σχολαίως**, langsam, träge I, 5, 8.
Σχολῆ, eb. w. **σχολαίως** III, 4, 27: u. f.
Σχολάζω, ich habe Zeit, Muße II, 3, 2.
Σώζεσθαι, sich retten, hinretten (glücklich hinkommen) heimkehren II, 1, 19: VI, 4, 8: u. f.
Σῶς, glücklich, wohlbehalten VII, 6, 32.
Σωτηρίας μισθὸν λαμβάνειν, Lohn für die glückliche Rückkehr, oder Heimfahrt bekommen (ein scherzhafter Ausdruck) V, 6, 31.
Σωτήρια θύειν, Rettungsoffer halten III, 2, 9: V, 1, 1.
Σωφρονίζειν, belehren, eines Bessern belehren, in den Schranken seiner

Pflicht halten, oder dahin zurückbringen VI, 1, 28: VII, 7, 24. Σωφροσύνη, Mäßigung
Tugend I, 9, 3.

T.

- Ταμειεύεσθαι**, willkürlich bestimmen II, 5, 18.
Τάξις, Reih und Glied I, 2, 18: u. s. τὴν τάξιν ἔχειν, in Reih und Glied stehen IV, 3, 29: Schlachtordnung III, 4, 19. 48: Treffen, Reihen I, 8, 8: eine gewisse Abtheilung des Fußvolkes, Kompagnie I, 2, 16: I, 5, 14: u. s.
Ταπεινὸν παρέχειν, Einen klein machen, ihn demüthigen II, 5, 13.
Ταπεινοῦν, ebendas VI, 3, 18.
Τάπιδες, Tapeten VII, 3, 18.
Ταράττειν τι, etwas anzetteln VI, 2, 9.
Τάραχος, Tumult I, 8, 2.
Ταριχεύειν, einsalzen V, 4, 28.
Τάττεσθαι, sich stellen, stehn I, 7, 9: σὺν τινι, auf Jemandes Seite sein III, 2, 17: τεταγμένοι, in Schlachtordnung stehend III, 3, 6: ταχθεὶς, befehligt I, 6, 6: u. s.
Ταύτη, hier IV, 5, 36: auf diesem Wege, dahinwärts IV, 6, 21: so, auf diese Art III, 2, 32: ταύτη — ὅτι, deswegen — weil II, 6, 7.
Τάφος, Grabmahl I, 6, 11.
Τάφρος, ein Graben mit einem Wall V, 2, 5: VI, 5, 3.
Τάχα, vielleicht V, 2, 17: auch wohl I, 8, 8: bald, sogleich IV, 4, 12: VI, 5, 13.
Ταχὺ ἦκειν, bald zurückkommen II, 3, 6: τὴν ταχίστην, sehr bald, so bald als möglich I, 3, 14.
Τε absolut für καὶ I, 9, 5: III, 2, 16: 4, 24: entspricht der Konj. οὐτε IV, 5, 28.
Τέτραπεπον, Wagen mit 4 Pferden bespannt, vier-spänniger Wagen III, 2, 24.
Τείνειν ἄνω, aufstreben, hinaus eilen IV, 3, 21.
Τειχίζειν, befestigen VII, 2, 36.
Τεῖχος, Kastell, Festung I, 4, 4: u. s. Mauer einer Stadt V, 5, 6: u. s.
Τεκμαίρεσθαι τι, aus etwas schließen IV, 2, 4.
Τεκμήριον, Beweis, Zeichen III, 2, 13. — Mit ὅτι I, 9, 30.

Τελεῖν, bezahlen VII, 1, 6:
2, 27: 6, 16.

Τελευτᾶν, sterben I, 9, 1:
II, 1, 1. τελευτῶν, end-
lich IV, 5, 16: VI, 3, 8.
τετελευτήκει f. ἔτετ. (wie
öfters) VI, 4, 11.

Τέλη, τὰ, die Ephoren,
spartische Magistratsperso-
nen II, 6, 4: VII, 1, 34.

Τέλος, endlich I, 10, 13:
u. f. διὰ τέλους, immer,
beständig VI, 6, 11.

Τέμαχος, ein Stück V, 4,
28.

Τένανος, Sumpf, sumpfige
Gegend VII, 5, 12.

Τερρεβίνθινον (χρίσμα),
Terpentinöl IV, 4, 13.

Τετραμοιρία, d. Wiersa-
che VII, 2, 36: u. f.

Τεῦχος, Gefäß V, 4, 28:
VII, 5, 14.

Τεχνάζειν, intrigiren VII,
6, 16.

Τέχνη πάση καὶ μηχαν-
ῇ, eifrigst IV, 5, 16:
durchaus VII, 2, 8.

Τέως, Anfangs IV, 2, 12:
u. f. vorher VII, 5, 8. 13:
6, 29.

Τῇδε, hier VII, 2, 13: τῇ
μὲν, auf der einen Seite
VI, 1, 20. (Nachher αὖ,
f. τῇ δέ: auf der andern
Seite.)

Τήκειν, schmelzen IV, 5,
15.

Τήμερον, heute I, 9, 25.

Τιάραν ἐπὶ τῇ καρδίᾳ ἔχειν,

einen königlichen Sinn ha-
ben II, 5, 23.

Τιαροειδὴς ἐγγυτάτω, ei-
ner Tiara oder einem Tur-
ban sehr ähnlich V, 4, 13.

Τιθέναι ἀγῶνα, einen Wett-
kampf anstellen I, 2, 10:
τίθεσθαι τὰ ὅπλα oder τ.
τ. ὅπλα εἰς τάξιν ο. ἐν τάξει,
unters Gewehr treten (den
Schild in der Linken, und
Schwert oder Lanze in der
Rechten;) I, 6, 4: II, 2,
8. 21: u. f. τιθ. τὰ ὅπλα
κατὰ χώραν, in Reih und
Glieder die Waffen ablegen
I, 5, 17: ἀντία τὰ ὅπλα
τίθ., entgegen marschiren,
oder • stellen IV, 3, 26.

Τιμᾶν, belohnen I, 9, 14:
V, 8, 25: u. f.

Τιμή τινος, Preis einer Sa-
che, Geld dafür VII, 5, 2.

Τίμιος, theuer I, 2, 27.

Τιμωρεῖσθαι τινά τινος,
Einen für etwas strafen
VII, 1, 25:

Τίς, Jeder, f. ἕκαστος, V,
7, 31: τι σιτίον, etwas
Speise, Speise: I, 10, 18.
abundirt für Deutsche II,
2, 2: VI, 4, 20: 5, 20.
τίς ist zu suppliren III, 5,
16: VII, 4, 5.

Τλήμων, ein Unglücklicher
III, 1, 29.

Τοιγαροῦν, daher I, 9, 18.

Τοίνυν, ja, sogar VII, 6,
19.

Τοιοῦτος, ὡς τοιούτῳ χρῆ-
σθαι, ihn als Einen solchen

- (dazu, d. h. ὡς σκευοφόρῳ, als Packknecht) brauchen III, 1, 30.
- Τοξεύειν, mit einem Pfeil durchschießen I, 8, 20: IV, 1, 18.
- Τόξευμα, Pfeil III, 4, 4: u. s.
- Τοξική, Bogenkunde, die Kunst, Pfeile abzuschießen I, 9, 5.
- Τοσοῖδε, soviel (spöttisch von einer geringen Anzahl) II, 4, 4.
- Τοσοῦτον, nur dieß, nur so viel I, 3, 15: soweit V, 8, 8: τοσ. — ὅσον, nur soweit — daß III, 1, 45.
- Τότε, damals, jetzt (das Gegentheil von τὸ ἀρχαῖον) I, 1, 6: τότε μὲν — τότε δέ, bald — bald VI, 1, 9.
- Τοῦμπάλιν, εἰς τ., zurück τ. ὑπαστρέφειν, umkehren VI, 6, 38: εἰς τ. ἀπίεσαι, zurückkehren, εἰς τ. ἤ, den entgegengesetzten Weg als III, 5, 13: I, 4, 15: τοῦμπάλιν, im Gegentheil, V, 7, 6.
- Τραγήματα, Nachessen, Nachtisch (Rosinen, Feigen, Datteln u. dgl.) II, 3, 15: V, 3, 9.
- Τράπεζαι, Gerichte, Schüsseln VII, 3, 22. εἰς ἄλλοτρ. τραπέζαν ἀποβλέπειν, auf einen fremden Tisch sehn (von einem Fremden ernährt werden) VII, 2, 33.
- Τραχὺς φωνή, von rauher Stimme II, 6, 9.
- Τρέειν, entfliehen I, 9, 6.
- Τρέπειν εἰς φυγὴν, in die Flucht schlagen I, 8, 24: τινὸς τὴν γνώμην, Jemandes Sinn umstimmen III, 1, 41: τρέπεσθαι, u. τ. φυγῇ, fliehen IV, 8, 19: V, 4, 23. 24: VI, 3, 5: sich wenden, marschiren III, 5, 13: τρ. ἐπὶ τινά, sein Augenmerk auf Einen richten VI, 1, 19: τρ. πρὸς τινά, bei Einem eintreten IV, 5, 30: in die Flucht schlagen V, 4, 16: u. s. hinaustreiben, verjagen VI, 1, 13: ὁδὸς τετραμμένη, e. Weg, der führt III, 5, 15.
- Τριακόντορος, ein Schiff mit 30 Ruderbänken V, 1, 16: VII, 2, 8.
- Τριβή, langer Gebrauch V, 6, 15.
- Τριηρίτης, der auf dem Kriegsschiff fährt VI, 6, 7.
- Τρίπηχυς, 3 Ellen lang IV, 2, 28.
- Τρισάσμενος, sehr bereitwillig III, 2, 24.
- Τριταῖος, am dritten Tage V, 3, 2. τὸ τρίτον, zum dritten Mal I, 6, 8.
- Τριχῇ ποιῆσθαι, in 3 Theile theilen IV, 8, 15: γίγνεσθαι, in 3 Theile getheilt werden VI, 2, 16.
- Τρίχινος χιτῶν, ein Pelzfleid IV, 8, 3.

Τριχάινικος, 10 Pfund
schwer VII, 3, 23.

Τρόπαιον, Tropäum, Siegs-
zeichen IV, 6, 27.

Τροπή, Niederlage IV, 8,
21.

Τρόπος, Art, Weise II, 5,
20: Karakter, Art I, 9,
22.

Τροχάζειν, schnell laufen
VII, 3, 46.

Τρυπᾶν, durchbohren III,
1, 31.

Τρωκτός, eßbar V, 3, 12.

Τρωτός, verwundbar III,
1, 23.

Τυχάνειν τινός, VI, 6,

32: u. παρά τινός, VI, 1,
26, von Einem erhalten:
τυγχάνω ἔχων, ich habe gra-
de, zufällig I, 10, 3:
ἐτυχε θυόμενος, er opferte
grade II, 1, 9: ὅπου ἐτύγ-
χανεν ἕκαστος, wo Jeder
grade war III, 1, 3: u. f.
erreichen, treffen III, 2,
19: τελευτῆς, umkommen
II, 6, 29: τῶν δικαίων, sein
Recht erhalten VII, 1, 30.

Τυρός, Käse II, 4, 28.

Τύρσις, Thurm IV, 4, 23
u. f.

Τυχόν, vielleicht VI, 1, 20.

Υ.

Υβρίζειν, übermüthig,
schimpflich, behandeln III,
1, 29: u. f. δεινῶς, äußerst
schändlich behandeln VI, 4,
2: ὑβριζόμενον ἀποθνήσκειν,
auf eine schändliche Art
sterben III, 1, 13.

Υβρις, Uebermuth, schänd-
liche, muthwillige Behand-
lung III, 1, 21: u. f.

Υβριστός superbus, über-
müthig, beleidigend V, 8,
3. 22.

Υγρότης, Gelentheit, Be-
weglichkeit V, 8, 15.

Ὑδωρ ἐξ οὐρανοῦ, Regen IV,
2, 2.

Ὑλη, Gesträuch I, 5, 1:
Laub, Reisig III, 5, 10.

Υπάγειν, langsam nachfol-

gen IV, 2, 16: vorwärts
marschiren III, 4, 48: ὑπή-
γετο ταῦτα, er führte dieß
an, nahm diese Wendung
II, 1, 18: ὑπάγεισθαι, hin-
halten, aufhalten; ὑπαγεται
(ὡς) μένειν, er hält uns
hin, damit wir bleiben II,
4, 3.

Υπαίθριος, unter freiem
Himmel V, 5, 21: VII, 6,
24.

Υπαίτιόν εἶναι, zum Vor-
wurf gemacht werden III,
1, 5.

Υπακούειν τινός, Jemanden
hören, ihm gehorchen IV,
1, 9.

Υπαντᾶν, entgegen gehn
IV, 3, 34.

- Ὑπαντιάζειν, begegnen
 VI, 5, 27.
- Ὑπάρχειν, da sein, geneigt
 sein I, 1, 4: u. s. ἐκ τῶν
 ὑπαρχόντων, nach ihrem da-
 mahligen Vermögen VI, 4,
 9: ὑπαρχόντων τοιούτων ἡμῶν
 εἰς φιλίαν, da wir so wich-
 tige Ursachen haben, Freund-
 schaft zu halten II, 5, 24:
 ὑπάρχω ποίῳ τι, ich fange
 an, etwas zu thun II, 3,
 23: V, 5, 9.
- Ὑπαρχος, Satrap, persi-
 scher Statthalter IV, 4, 4:
 u. s.
- Ὑπασπιστής, Waffenträ-
 ger, Schildträger eines
 Generals, der diesen nie
 verläßt, gelegentlich seinen
 Schild nimmt usw. IV, 2,
 21. (Jeder Hoplit hatte
 einen ähnlichen Bedienten.)
- Ὑπείκειν, sich ergeben, un-
 terwerfen VII, 7, 31.
- Ὑπελαύνειν, hinzureiten I,
 8, 15.
- Ὑπὲρ τινος, wegen I, 7, 3:
 u. s. ienseit, oberhalb I, 10,
 11: III, 4, 29: IV, 2, 10:
 u. s. ὑπὲρ Σεύθου, in Seu-
 thes Namen VII, 7, 3:
 (eb. w. oft παρὰ τινος):
 für Einen (zum Besten Je-
 mandes): I, 8, 27: 9, 31:
 VII, 4, 9: ὑπ. δεξιῶν, zur
 Rechten IV, 8, 2.
- Ὑπερβάλλειν, übersteigen
 IV, 4, 20: u. s.
- Ὑπερβολὴ ὄρους, d. Spitze
 eines Bergs III, 5, 18: u.
- s. τινός, Uebergang über
 etwas I, 2, 25: u. εἰς τὸ
 πεδίον, der Uebergang (über
 die Berge) ins Blachfeld
 IV, 6, 6.
- Ὑπερδέξιος, hoch III, 4,
 37: V, 7, 31.
- Ὑπερέρχεισθαι τι, über
 etwas hinauskommen IV,
 4, 3.
- Ὑπερέχειν, hervorragen
 über etwas III, 5, 7.
- Ὑπερῆμισυ εἶναι τινος, um
 die Hälfte stärker, zahl-
 reicher usw. sein, als VI,
 2, 10.
- Ὑπερθεῖν, oberhalb, drüber
 I, 4, 4.
- Ὑπερκαθῆσθαι, oben stehn,
 postirt sein V, 2, 1. τινός,
 über Einem stehn V, 1, 9.
- Ὑπερορία, auswärtiges Ge-
 biet, Schutzörter VII, 1,
 27.
- Ὑπερύψηλος, sehr hoch III,
 5, 7.
- Ὑπέρχεισθαι, eb. w. ὑπά-
 γειν (III, 4, 48) V, 2, 30.
- Ὑπέχειν δίκην τινι, Strafe
 leiden von Jemand V, 8,
 18.
- Ὑπηκοοῖ τινος, Jemand un-
 terthan V, 5, 1.
- Ὑπηρετεῖν τινι, Einem die-
 nen, gehorchen I, 9, 18: II,
 5, 14: τι, in etwas VII,
 7, 46: τινος, etwas ver-
 schaffen, mit etwas dienen
 III, 5, 8.
- Ὑπηρέτης, Untergebene,
 Bediente I, 9, 8: II, 1, 9.

Ἰπὸ, 1) mit dem Genit.) ὕ. λιμοῦ, vor Hunger II, 2, 11: ὕ. μαστίγων, fortgepeitscht (nach persischer Sitte) III, 4, 25. 2) (mit dem Dat.) unter. ὕ. τινι γίνν., unter Jemandes Botmäßigkeit kommen VI, 2, 2. 3) (mit dem Akkus.) an, um. ὑπὸ τὸν λόφον, am Hügel, am Fuß desselben I, 10, 14.
Ἰποδεέστεροί τινος, Geringere als Jemand I, 9, 5.
Ἰποδέω. ὑποδεδμένοι, beschuht, mit Sohlen an den Füßen IV, 5, 14.
Ἰποζύγιον, Lastvieh, Lastthier I, 3, 1: 5, 5: II, 1, 6.
Ἰποκαταβαίνειν, hinabsteigen VII, 4, 11.
Ἰποκρύπτειν, seinen Reichthum verbergen I, 9, 19.
Ἰπολαμβάνειν, nach Einem reden II, 1, 15: III, 1, 31: ὑπολ. μεταξὺ, Einen unterbrechen III, 1, 27.
Ἰπολείπειν, still stehen, anhalten V, 8, 16: zurückbleiben IV, 5, 15: τινος, ab sein von Einem, hinter Einen sein V, 4, 22.
Ἰπολοχαγοί, Unterlochaugen (wahrscheinlich πεντηκостῆρες) V, 2, 13.
Ἰπολύειναι, die Sohlen abbinden IV, 5, 13.

Ἰπομαλακισμένος, etwas zaghaft II, 1, 14.
Ἰπομένειν, Halt machen, stehn bleiben VI, 5, 26: IV, 3, 15.
Ἰπόμνημα, Erinnerung I, 6, 3.
Ἰποπέμπειν, Einen anstiften, abschicken II, 4, 22.
Ἰποπίνειν, zechen, viel trinken VII, 3, 29.
Ἰποπτεύειν, argwöhnen II, 3, 13.
Ἰποπτος, verdächtig III, 3, 4.
Ἰποστρατηγεῖν, zweiter Feldherr sein V, 6, 36.
Ἰποστρατηγός, Unterfeldherr (Tariarch) III, 1, 32.
Ἰποστρέφειν, ausweichen II, 1, 18.
Ἰποῦργόν τινι, Ursach von etwas V, 8, 15.
Ἰποφαίνει (sc. εαυτήν) ἡμέρα, es wird Tag III, 2, 1: IV, 2, 7.
Ἰποφείδεσθαι, schonen IV, 1, 8.
Ἰποχείριον γίνεσθαι τοῖς πολ., in die Hände der Feinde fallen III, 2, 3.
Ἰποχόν τινι, Einem unterworfen II, 5, 7.
Ἰποχωρεῖν, eb. w. ὑπείκειν I, 4, 18: sich zurückziehen I, 7, 17: Platz machen, weiter marschiren IV, 5, 20.
Ἰποψία, Verdacht II, 4, 10.

τῇ ὑστεραίᾳ, II, 2, 18,
und εἰς τὴν ὑστεραίαν II, 3,
25, am folgenden Tage.

Ἦστερεῖν τῆς μάχης ἡμέρας
πέντε, 5 Tage nach der
Schlacht ankommen I, 7,
12.

Ἦστερίζειν, verzögert w.
VI, 1, 18.

Ἦφε: μέγως μάλα, sehr de-
müthig VII, 7, 16.

Ἦφηγεῖσθαι, führen VI,
5, 25: vorangehn, mar-
schiren IV, 1, 7.

Ἦφίσθαι, weichen V, 4,

26: den Muth verlieren
III, 2, 3: überlassen III,
5, 5.

Ἦφίστασθαι, sich unter-
werfen, ergeben III, 1,
17: sich anbieten IV, 1,
27. ὑφιστάναί τινι, Einem
widerstehn III, 2, 11: ὑφι-
στάναί, eb. w. ὑπομένειν IV,
1, 14: τι, etwas überneh-
men VI, 1, 19. 31: ὑπο-
στάς, der sich erbietet, auf-
wirft IV, 1, 26.

Ἦφορᾶν, beargwöhnen II,
4, 10.

Φ.

Φάγειν τινός, etwas essen
IV, 8, 20.

Φαίνειν, zeigen IV, 3, 13.
Φαίνεσθαι, sich zeigen, sich
sehn lassen, erblickt werden
II, 1, 2: V, 7, 24: u. s.

Φάλαγξ, Schlachtordnung
(des Fußvolkes) I, 2, 17:
u. s. πυκνή, ein Heer, das
dicht zusammengedrückt ist
(sowohl der Höhe als der
Breite nach) II, 3, 3.

Φανερός, εἰμί ποιῶν τι, ich
thue offenbar etwas I, 6,
8: 9, 11. offenbar, was
Jeder sieht IV, 1, 23: Φα-
νερός, offenbar, Φ. πλου-
τοῦντες, seine Reichthümer
nicht verhehlen I, 9, 19.

Φάρμακον, Arznei VI, 4,
11.

Φαρμακοποιία, d. Trin-
ken einer Arznei IV, 8, 21.

Φαῦλος, schlecht, verächt-
lich VI, 6, 11.

Φέρειν, führen (von einem
Bege) III, 5, 15: rauben
IV, 1, 8: Φέρ. καὶ ἄγειν,
plündern, rauben II, 6, 5:
Φέρ. τιμὴν, Ehre bringen:
Φ. μισθόν, Sold empfan-
gen I, 3, 21: Φ. χαλεπῶς
τοῖς παροῦσι πρ., mit der
gegenwärtigen Lage der
Dinge mißvergnügt sein I,
3, 3.

Φεύγειν, verwiesen sein I,
9, 9: V, 3, 7: u. s. πεφευ-
γώς, entkommen IV, 2, 17.

Φημί, ich meine V, 2, 31:
behaupten, für gut halten
VI, 6, 16: ἔφασαν, man
sagte II, 1, 14.

— Φθάνω

Φθάνω καταλαμβάνων, ich nehme vorher weg I, 3, 14: V, 6, 9. Φθάνειν, zuvorkommen II, 5, 5: IV, 1, 4: schnell ausführen VI, 1, 18. τινά, Einem zuvorkommen, Einen überholen III, 4, 49: ποιῶν τι, Einem in Etwas zuvorkommen III, 4, 49.
 Φθέγγεσθαι, schreien (vom Adler) VI, 1, 23: tönen, ertönen (von der Trompete) IV, 2, 7: u. s. singen, den Schlachtgesang anstimmen I, 8, 18: IV, 5, 18: etwas weiter sagen, ausbreiten VI, 6, 28.
 Φθείρειν, verwüsten IV, 7, 20.
 Φίλος, ein Freund I, 6, 3: φίλοι, die Seinigen, seine Leute I, 8, 14: Φιλία χώρα I, 3, 14: u. s. und ἡ Φιλία, VII, 3, 13, Freundesland.
 Φιλία Κορύλα, die Freundschaft gegen Korylas V, 6, 11.
 Φιλόθηρος, jagdliebend I, 9, 6.
 Φιλοκερδεῖν ἐκ τοῦ ἀδίκου, sich unrechtmäßiger Weise zu bereichern suchen I, 9, 16.
 Φιλοκίνδυνος, waghalsig, tollkühn II, 6, 7.
 Φιλομαθής, lehrbegierig I, 9, 5.
 Φιλονεικία, Betteifer IV, 8, 27.

Φιλοπόλεμος, kriegliebend, kriegslustig II, 6, 1.
 Φιλοστρατιώτης, ein Soldatenfreund VII, 6, 4. 39.
 Φιλοτιμεῖσθαι, beleidigt, empfindlich sein I, 4, 7.
 Φιλοφρονεῖσθαι τινά, Einen freundschaftlich aufnehmen IV, 5, 34: Φιλοφρονούμενος, freundschaftlich IV, 5, 29. 32.
 Φλυαρεῖν, Possen treiben, nicht klug sein III, 1, 26.
 Φλυαρεῖν, Possen I, 3, 18.
 Φοβεῖν, schrecken IV, 5, 17: φοβεῖσθαι τι, etwas fürchten II, 6, 14.
 Φοβερός, furchtbar V, 7, 2.
 Φόβος τινος, Furcht eines Menschen, aber Φ. ἐπ' τινός τις τινά, Furcht, d. Jemand b. einem Anderen erregt I, 2, 18: φόβοι, Drohungen, φόβους προσάγειν, Drohungen anwenden IV, 1, 23.
 Φοινικιστής, Purpurfärber; oder Fäbndrich; wahrscheinlich Genes I, 2, 20.
 Φοῖνιξ, Palmbaum II, 3, 10.
 Φράζειν, erinnern II, 3, 3: anzeigen IV, 5, 29. 34.
 Φρονεῖν πλεῖον, klüger sein VI, 3, 18: Φρ. μέγα ἐπὶ τινι, auf etwas stolz sein III, 1, 27: Φ. τὰ πρὸς τινά, auf Jemandes Seite sein VII, 7, 30.
 Φράνημα, Geist, Uner-

schrockenheit, Zuversicht
 III, 1, 22: 2, 16.
 Φροντίζειν, besorgt sein o.
 werden II, 3, 25.
 Φρούραρχος, Komman-
 dant I, 1, 6.
 Φρούριον, Besatzung I, 4,
 15.
 Φρύγανα, Reifig IV, 3, 11.
 Φυγάς, ein Verbannter I,
 2, 9.
 Φυλακή, Besatzung I, 4, 4:
 II, 4, 17: φυλακῆς, Wa-
 chen III, 1, 40: φυλακῆς

ποιεῖσθαι, Wachen ausstel-
 len VI, 3, 21: Φ. φύλατ-
 τειν, Wache stehen II, 6,
 10: φυλακῆς, Vorsicht VII,
 6, 22.

Φυλάττειν τινα, Einem
 auflauern IV, 6, 11: be-
 setzt halten I, 2, 21: Φυ-
 λάττεσθαι, sich hüten I, 6,
 9: u. s. sich schützen, sichern
 VI, 4, 27: VII, 2, 21.

Φυσᾶν, aufblasen III, 5, 9.

Φωνή, Sprache IV, 8, 4.

X.

Χαλεπαίνειν, eb. w. βα-
 ρέως φέρειν I, 5, 11: V, 5,
 24.

Χαλεπός, rauh, wild, hef-
 tig II, 6, 9. 12: χ. ἐχθρός,
 ein erbitterter, gefährlicher
 Feind I, 3, 12: χ. κύων,
 ein heißiger Hund V, 8,
 24: τὸ χαλεπὸν, die
 Hestigkeit IV, 5, 4: —
 schwer, schwer zu erobern,
 gefährlich III, 2, 2: IV,
 8, 2: V, 6, 10. χαλεπῶς
 πάνυ, sehr schwer III, 3,
 13: χ. ἔχειν πρὸς τ., auf
 Einen zürnen VII, 5, 16.

Χαλινοῦν, zügeln III, 4,
 35.

Χαλκώματα, erzene Ge-
 fäße IV, 1, 8.

Χαράδρα, Vertiefung,
 Schlucht III, 4, 1. 5: u. s.

Χαράκωμα, Wall V, 2, 26.

Χαρίεν ἐνθύμημα, e. artige
 Erfindung III, 5, 12.

Χαρίζεσθαι τινι, Einem
 gefällig sein II, 3, 19:
 χαρ. τῷ θυμῷ, dem Zorn
 nachgeben, sich von ihm
 fortreißen lassen VII, 1,
 25.

Χάριν εἰδέναι, Dank wif-
 sen; χ. ἀποδιδόναι, sich
 dankbar beweisen I, 4, 15.

Χεῖμῶν, Sturm IV, 1, 15:
 u. s. Kälte I, 7, 6: V, 8,
 24.

Χεῖρ. εἰς χεῖρας ἵεναι, hand-
 gemein werden IV, 7, 15:
 τινι, sich in Jemandes Ge-
 walt begeben I, 2, 26: εἰς
 χεῖρας δέχεσθαι, den Feind
 aufhalten IV, 3, 31.

Χειροπλήθης λίθος, ein
 Stein, der die Hand aus-
 füllt III, 3, 17.

Χειροποίητος ὁδός, ein gemachter, gebahnter Weg, Chaussee IV, 3, 5.

Χειροῦσθαι, unterwerfen VII, 3, 11.

Χήλη τοῦ τείχους, der Mauerdamm (vor der äußern Mauer, zur Schützung derselben vor dem Meere) VII, 1, 17.

Χίλος, Futter, Gras I, 5, 7: u. *ἴ. ζηρός*, Heu IV, 5, 33.

Χίλοῦν, auf die Weide schicken, weiden VII, 2, 21.

Χιτῶν περὶ τοῖς μηροῖς, Hose VII, 4, 4.

Χλαμύς, Oberkleid, Mantel VII, 4, 4.

Χοῖνιξ, (ein Maaß) Chönix, $3\frac{1}{3}$ Pfund I, 5, 6.

Χορεύειν, tanzen, hüpfen V, 4, 17.

Χόρτος, Futter, Gras I, 5, 5: *χ. κοῦφος*, eb. was *χίλος ζηρός*, I, 5, 10.

Χρῆζειν, wollen I, 3, 20: u. *ἴ.*

Χρήματα, Geld I, 2, 27: VII, 1, 27: *τῆς μισθοφορίας*, Gold V, 6, 35: *χρῆμα*, oder *τι*, ist zu verstehn III, 2, 22.

Χρηματιστικὸς, Gewinn anzeigend, verkündigend VI, 1, 23.

Χρῆσθαι τινί τι, Einen zu

etwas brauchen III, 1, 40: *τινὶ ὡς ἀνάνδρῳ*, Einen als einen Weichling behandeln II, 6, 25.

Χρίσθαι, sich salben IV, 4, 13.

Χρίσμα, Salbe, Del IV, 4, 13.

Χρυσίον, Gold (Goldmünzen) I, 1, 9.

Χρυσόυς, golden V, 3, 12 wahrscheinlich für *ἐπίχρυσος*, vergoldet.

Χρυσόχαλινος, goldgezügelt, mit goldenen Zügeln I, 2, 27.

Χώρα, Ort, Platz (wo jeder Soldat in Reih und Gliede steht) IV, 8, 15: *κατὰ χώραν ἀπέναι*, wieder in Reih und Glied treten VI, 4, 11: ein bestimmter Standpunkt III, 4, 33: *ἐν ἀνδραπ. χώρῃ εἶναι* fervorum loco esse, Sklav sein V, 6, 13: *ἐν οὐδεμίας χώρῃ εἶναι*, nichts gelten, vermögen V, 7, 28. *Χώρα*, Aecker, Gebiet IV, 8, 22: *χώρῃ* ist zu supplieren IV, 8, 6.

Χωρεῖν, fassen, enthalten (von Maaßen) I, 5, 6: gehen, durchdringen (von Geschossen) IV, 2, 29: reisen II, 4, 10: hingehen, sich begeben I, 10, 13: IV, 7, 11.

Χωρίζειν, stellen, anweisen VI, 5, 11.

Χωρίαν, das platte Land V, 5, 11: Ort I, 2, 24: IV, 2, 1: 7, 3: VI, 4, 3: Stadt V, 4, 30.

Χωρίς, abgesondert, allein, für sich VI, 6, 2: (mit dem Genit.) ohne I, 4, 13.

Χῶρος, Grund und Boden, Gebiet, Ort V, 3, 13: κατὰ τοὺς χώρους, giebt keinen Sinn: vielleicht κ. τὰς χώρας, suo quisque loco, nach (oder bei) ihren Kompagnien VII, 2, 3.

Ψ.

Ψέλλιον, eiserner Ring; Armschmuck I, 2, 27: 5, 8: 8, 29.

Ψευδενέδρα, ein verstellter Hinterhalt V, 2, 28.

Ψεύδεσθαι, sein Wort brechen VII, 6, 15: πρὸς τινα, Einen hintergehn I, 3, 5. ἐψεύσθη τοῦτο, hierin irrte er sich I, 8, 11: II, 2, 13: πλεῖστον ἐψευσμένοι ἔσονται, sie werden sich sehr betrogen finden III, 2, 31.

Ψηφίζεσθαι, beschließen I, 4, 15: u. s.

Ψιλή χώρα, ein kahles, dürres, unfruchtbares Land I, 5, 5: κεφαλή, ein Kopf, auf dem kein Helm sitzt I, 8, 6: ψιλοί, Leichtbewaffnete III, 3, 7: V, 2, 16.

Ψιλοῦν, entblößen, verlassen I, 10, 13.

Ψαφεῖν, tönen IV, 3, 29.

Ψόφος, ein Krachen IV, 2, 4.

Ψυχή. ἐκ τῆς ψυχῆς φίλος, ein genauer Freund VII, 7, 43.

Ω.

Ωιδαι, Gedichte IV, 3, 27.

Ὡδέ πως, ohngefähr so I, 7, 9.

Ὠθεῖσθαι, drängen, treiben III, 4, 48.

Ὠθισμός, Gedränge, Gestöße V, 2, 17.

Ὠμοβόωνος, von rohem

(ungegerbtem) Rindsleder IV, 7, 22: VII, 3, 32.

Ὠμός, roh. ὠμόν καταφαγεῖν τινα, Einen roh fressen (durchaus und schnell vertilgen; ein Sprüchwort) IV, 8, 14; mütterlich, streng II, 6, 12.

Ἦρα, Zeit I, 3, 11. 12:
Jahrszeit II, 3, 13: I, 4,
10.

Ἠραῖος, blühend, in seinen
besten Jahren II, 6, 28:
ἡραῖα τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ, die
ledesmal zeitigen Früchte
V, 3, 9: ἡραῖα τροκτὰ,
(rohe, uneingemachte)
Früchte, für den Nachtisch,
als Äpfel, Weintrauben,
Nüsse V, 3, 12.

Ἦς, für ὅτι, daß I, 3, 15:
(scil. λέγετε νομίζετε, aus
dem Vorigen) II, 5, 6:
II, 6, 10: — mit dem
Partizip, statt eines tem-
poris finiti im Deutschen:
ἢ ὡς πολέμου ὄντος — ἀπαγ-
γελῶ, oder ob ich in eurem
Namen sagen soll, daß
Krieg ist II, 1, 21: cf.
I, 3, 6: V, 6, 3: u. f.

Ἦς für ὅπως, ἵνα, da-
mit I, 3, 14: u. f.

mit dem Infinit. I, 8,
10: V, 6, 12: 7, 18:

mit dem Partizip V, 2,
8: (damit der Ort durch-
aus mußte erobert w.)

Ἦς, vor einer wörtlich
angeführten Rede V, 8,
10.

Ἦς, so wie, sobald als
I, 8, 18: 10, 5: u. f.

Ἦς, wie, gleich wie,
als ob I, 6, 3: 9, 1: IV,

2, 29: V, 8, 23 (als wäre
er krank).

Ἦς, weil, da ia I, 2,
19: III, 4, 3: V, 2, 12:
7, 22.

Ἦς mit Partizipien der
Futura (für Tempora
Coniunctivi im Lateinischen
und Deutschen) II, 6, 2:
IV, 7, 13: (daß er be-
kriegte, — verhinderte)
ὡς ἀπάγων, damit ich zu-
rückführe II, 3, 29: u. f.

Ἦς mit einer Präposi-
tion, abundirt im Deut-
schen I, 9, 23: II, 5, 30:
u. f.

Ἦς (bei Personen und
lebendigen Wesen) für ἐπὶ,
oder πρὸς zu, nach I, 2,
4: II, 3, 29: 6, 1.

Ἦς nach Komparativen,
wie, oder unübersetzbar:
ῥᾶπτον ἢ ὥς τις ὤετο, schnel-
ler als (wie) man hätte
glauben sollen I, 5, 8:

Ἦς vor Superlativen,
verstärkt, quam: ὡς μέγα-
στος ἂν εἴης, du wirst aus-
serst mächtig sein II, 5, 14.

Ἦς (bei Zahlen) ohn-
gefähr I, 6, 1: u. f.

Ἦς μὴ, damit nicht
(mit dem Infinit.) I, 5,
10: — II, 4, 17.

Ἦς, so I, 8, 21: III, 2,
23.

ὥστε, so daß, daher I, 7,
7: u. s. (mit dem Infi-
nit.) II, 4, 26: — III,
3, 14: ist zu supplieren II,
1, 6: VI, 6, 36: ὥστε
ἐπολέσθαι, so, daß man

seines Lebens nicht sicher
war VII, 4, 12.

ὥστε λή, Wunde I, 9, 6.

ὥστε, ein Trappe I, 5, 2.
3:

188
2

376

Xenophon,

Anabasis

Leipzig 1804

A.gr.b. 3423

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10238725-7